

GØR VERDENSMÅL TIL VORES MÅL

197 DANSKE MÅLEPUNKTER FOR EN MERE BÆREDYGTIG VERDEN

FORORD

FN's 17 bæredygtigheds- eller verdensmål er en vision, et billede af en ny og bedre verden for mange millioner mennesker. En anden verden end den vi kender. En bæredygtig verden. Målene er værdier, der udtrykker, hvordan en sådan ny og bedre verden bør se ud. Liv er den centrale værdi i en bæredygtig verden. En anden værdi er, at ingen må lades i stikken. Målene er en ambition om en verden, der muliggør et værdigt liv for alle mennesker. Målene er transformativt, hvilket betyder, at vi kun kan virkeliggøre målene, hvis vi er indstillet på store forandringer. Det kræver håb, ansvarsfølelse og handlekraft at nå verdensmålene. Måske er det enkelt: Der findes ingen vej uden om bæredygtighed.

En gammel indsigt hedder: Det er ikke alt, der tæller, der tælles, og det er ikke alt, der tælles, der tæller. Verdensmålene og den rapport, der hermed fremlægges, handler om det spørgsmål, der er altafgørende for verdens udvikling, nemlig spørgsmålet: Hvad tæller? Det betyder: Hvordan ser den verden, det samfund, de virksomheder og det liv ud, som vi ønsker for mennesker og naturen? Verdensmålene handler om verdens udvikling. Om en ny global etik, om et globalt ansvar og om globalt forvalterskab. Vi taler om, at mennesket er blevet en så kraftfuld faktor for planeten Jorden og dens udvikling, at menneskeheden må påtage sig et eksplicit ansvar for dens udvikling. Jordens mennesker må forenes i den praktiske udøvelse af dette ansvar, hvilket er en hidtil uset stor udfordring for menneskeheden. Verdensmålene er den helhedstænkning, som dette ansvar skal praktiseres ud fra. Mål er værdier. Det kræver ledelse og styring, det vil sige bevidste valg af midler, at nå disse mål. Ledelse og styring er i virkeligheden praktisk arbejde med at realisere værdier.

Formålet med Vores Mål-projektet er at bidrage til en mere effektiv implementering af verdensmålene i Danmark. Projektet afsluttes med denne rapport, og herefter begynder det egentlige arbejde med at nyttiggøre projektets resultater, nemlig rækken af forslag til, hvordan man i Danmark kan og bør måle, når man vil arbejde med at realisere verdensmålene, de såkaldte danske målepunkter. Initiativet til Vores Mål-projektet blev taget af 2030-Panelet i 2019. Projektet blev igangsat samme år, og bestod af delprojekterne: Vores Planet, Vores Samfund og Vores Liv. Vores Mål-projektet er verdens første åbne verdensmålsudviklingsprojekt.

Det kan måske forekomme lidt ude af proportion at udarbejde og arbejde med sådanne detaljerede målepunkter, når det handler om den store verdensmålsdagsorden. Realiteten er, at hvis man vil praktisere målet og bevidst ledelse, er man nødt til at have klarhed over – i betydningen, at have data for – to ting: dels hvor man som land eller organisation befinder sig i forhold til de forskellige mål, og dels hvor man ønsker sig hen. I begge tilfælde benytter man både de generelle FN-indikatorer, og de særlige danske målepunkter, som denne rapport handler om.

Vi taler om databaseret styring og ledelse. Hvis man ikke har præcise formuleringer og målinger af, hvor man som land, kommune, virksomhed m.m. befinder sig, og hvor man ønsker landet, kommunen m.m. hen, så kan man ikke udøve bevidst, målrettet, kompetent og databaseret ledelse. Der er en klar sammenhæng mellem kvaliteten af den ledelse og styring, man kan udøve, og det datagrundlag, man har at basere denne ledelses- og styringsindsats på. Det er derfor, denne rapport er af så stor både principiel og ledelsespraktisk betydning for Danmark. Hvis Folketinget, regeringen, byråd og kommunalbestyrelser, ledelser af private virksomheder, organisationer m.m. vil arbejde bevidst, kompetent og målrettet med at realisere verdensmålene, er data om de målepunkter, som Vores Mål-projektet har tilvejebragt, af afgørende vigtighed.

Der forestår nu et stort og betydningsfuldt arbejde med at udbrede kendskabet til de danske målepunkter og med at skaffe relevante data på alle de områder, som målepunkterne handler om. 2030-Panelet vil tage arbejdet med denne formidlingsproces videre i et samarbejde med andre interesserede parter.

Vi fremlægger denne rapport i håb om, at den vil blive brugt i mange forskellige sammenhænge i Danmark. Verdensmålene er nu fem år gamle, og det er tid til handling. Vi befinder os i handlingens årti, og mange vil sige, at det haster med handlinger, der fremmer implementeringen af verdensmålene. Rapporten indeholder relevante og vigtige danske målepunkter, og grundlæggende er meningen med disse målepunkter, at de skal benyttes i forbindelse med ledelses- og styringsmæssige handlinger, hvis sigte er at bevæge Danmark i retning af en realisering af verdensmålene. Først og fremmest henvender rapporten sig til Folketinget og regeringen og alle de mennesker, der som politikere og embedspersoner arbejder med verdensmålene og med problemstillinger, der er relateret til verdensmålene. Men ud over dette henvender rapporten sig også til mange andre mennesker og organisationer, for eksempel kommunalbestyrelser, regionsråd, kommunale og regionale embedspersoner, virksomhedsledelser, bestyrelser med flere.

Ved fremlæggelsen af rapporten vil jeg gerne rette en stor tak til de fonde, der har finansieret arbejdet, til konsulenter og eksperter i det konsortium, der har gennemført projektet, til ledere og medarbejdere i Danmarks Statistik og til samarbejdspartnere i Folketingets 2030-Netværk og i 2030-Panelet.

Steen Hildebrandt, professor, Ph.D.
Formand for 2030-Panelet
Frederiksberg, den 1. september 2020

Gør Verdensmål til Vores Mål

Undertitel: 197 danske målepunkter for en mere bæredygtig verden

Udgivelse: 1. udgivelse, september 2020, København

Udførelse: Deloitte, Geelmuyden Kiese, Dansk Energi Management, Sweco, Kraka Advisory, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet

Projektjere: Danmarks Statistik og 2030-Panelet

Grafik og layout: Geelmuyden Kiese

Tryk: KLS Pureprint

ISBN: 978-87-501-2358-3

ISBN: 978-87-501-2359-0 (Web)

Projektet er finansieret af:

Industriens Fond, Lundbeckfonden, Nordea-fonden, Realdania og Spar Nord Fonden

INDHOLD

■	INDLEDNING	6
■	1. AFSKAF FATTIGDOM	16
■	2. STOP SULT	30
■	3. SUNDHED OG TRIVSEL	46
■	4. KVALITETSUDDANNELSE	80
■	5. LIGESTILLING MELLEM KØNNENE	102
■	6. RENT VAND OG SANITET	122
■	7. BÆREDYGTIG ENERGI	138
■	8. ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST	150
■	9. INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR	176
■	10. MINDRE ULIGHED	198
■	11. BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND	218
■	12. ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION	240
■	13. KLIMAINDSATS	262
■	14. LIVET I HAVET	272
■	15. LIVET PÅ LAND	292
■	16. FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER	312
■	17. PARTNERSKAB FOR HANDLING	336
■	TAK TIL ALLE, DER HAR MEDVIRKET	365
■	FORKORTELSER	366

DE DANSKE MÅLEPUNKTER

Professor Steen Hildebrandt, formand for 2030-panelet
Afdelingsdirektør Niels Ploug, Danmarks Statistik

Danmark, den enkelte dansker og verdensmålene er i fokus i denne rapport om de danske målepunkter. Det handler om virkeliggørelsen af verdensmålene i Danmark. Det handler om en dansk konkretisering af verdensmålene.

De 17 verdensmål blev vedtaget af verdens ledere på FN's generalforsamling i 2015 for at sikre en udvikling frem mod en langt mere bæredygtig verden i 2030. 'Tænk globalt, handl lokalt' var i en periode et centralt motto om bæredygtighed. I dag vil man nok snarere både sætte et globalt og et lokalt fokus, der understreger behovet for global handling og for et samarbejde landene imellem med fokus på bæredygtighed og udvikling på den ene side, og på betydningen af de lokale handlinger for at opfylde den globale dagsorden på den anden side.

Og det er præcist det, de danske målepunkter handler om.

De danske målepunkter er en præcisering af og et supplement til verdensmålene og de 231 såkaldte globale indikatorer eller målepunkter, der er formuleret af FN. De danske målepunkter er skabt indenfor rammen af de 17 verdensmål for at understrege, at der er brug for både global og lokal handling. Danmark har som nation og som medlem af FN forpligtet sig til at opfylde de globale verdensmål, og har samtidig forpligtet sig til at udarbejde, implementere og løbende revidere en national handlingsplan for verdensmålene. De danske målepunkter, der er skabt med mange tusind bidrag fra danskere, virksomheder, organisationer og eksperter i fællesskab, er et input til – og et tilbud til politikerne om –, hvad befolkningen synes er vigtigt, når det gælder social, økonomisk og ressourcemæssig bæredygtighed i Danmark.

Vejen til verdensmålene

Bæredygtighed har også før 2015 været på den globale politiske dagsorden. Helt tilbage i 1972 holdt FN en international konference i Stockholm med fokus på miljø (*Human Environment*), og året før, i 1971, blev verdens første miljøministerium oprettet i Danmark (dengang hed det Ministeriet for forureningsbekæmpelse). Et næste vigtigt skridt i FN-regi blev taget i 1987 med rapporten *Our Common Future*, der også blev kaldt Brundtland-rapporten efter den norske miljøminister og senere statsminister, der var formand for den kommission, der udarbejdede rapporten.

Her blev bæredygtighed defineret som en udvikling, der imødekommer de nuværende menneskers behov uden at skade fremtidige generationers muligheder for at få deres behov tilfredsstillet. Bæredygtighed blev med andre ord set som et intergenerationelt fænomen, hvor de, der lever på jorden her og nu, har et medansvar for fremtidige generationers muligheder. Det var noget nyt og indvarslede i virkeligheden en ny global epoke. Denne tankegang om og tilgang til bæredygtighed blev tiltrådt på FN's verdenstopmøde i Rio, Brasilien, i 1992, og fulgt op 20 år senere i 2012, på den såkaldte Rio +20 konference, i rapporten *The Future We Want*, der pegede på behovet for en holistisk tilgang, der forbinder økonomisk udvikling, social inklusion og miljømæssig bæredygtighed.

På den måde blev fundamentet for de 17 verdensmål skabt, og i perioden frem til vedtagelsen af verdensmålene i 2015 blev der arbejdet på at konkretisere målsætningerne i mål og delmål, der skal opfyldes senest i 2030 for at sikre

en global bæredygtig udvikling for alle verdens lande hver for sig og i fællesskab.

Målenes gensidige afhængighed

Den holistiske tilgang betyder, at målene hænger sammen. Opfyldelsen af målene på ét område er således en forudsætning for opfyldelsen af målene på andre områder.

For bedre at kunne overskue verdensmålenes indbyrdes sammenhæng er de i arbejdet med de danske målepunkter behandlet i tre grupper:

Vores Liv (mål 1, 2, 3, 4, 5 og 16) handler om social inklusion – om den enkeltes materielle, sundhedsmæssige, uddannelsesmæssige og juridiske forudsætninger for at kunne deltage i samfundet.

Vores Planet (mål 6, 7, 12, 13, 14 og 15) handler om ressourcemæssig bæredygtighed – om bæredygtig anvendelse af ressourcer som vand og energi, bæredygtigt forbrug og en bæredygtig tilgang til miljøet såvel på land som til havs.

Vores Samfund (mål 8, 9, 10, 11 og 17) handler om bæredygtig økonomisk udvikling – om bæredygtig økonomisk vækst og innovation, ligestilling og byudvikling og om partnerskaber på tværs af samfundets sektorer for at opnå dette.

Målenes gensidige afhængighed betyder, at kun ved at opfylde målene på flere områder parallelt kan hvert enkelt verdensmål opfyldes på bæredygtig vis. For at kunne opnå ressourcemæssig og økonomisk bæredygtighed er det nødvendigt, at den enkelte borger og befolkningerne i landene er integrerede socialt, har et (rimeligt) godt sundheds- og uddannelsesniveau samt et retsvæsen, der understøtter den enkeltes rettigheder. Det er forudsætningen for, at man i de enkelte lande også kan bevæge sig ad en ressourcemæssig og økonomisk bæredygtig vej. Omvendt er ressourcemæssig og økonomisk bæredygtighed en forudsætning for en holdbar social inklusion.

Det betyder, at man som borger, politiker, erhvervsleder og beslutningstager lokalt og globalt hele tiden skal stille sig selv det spørgsmål – og forholde sig til – om den aktivitet, man gerne vil i gang med, om de beslutninger, man gerne vil tage, om de projekter og den produktion, man gerne vil sætte igang, bidrager til social inklusion og ressourcemæssig og økonomisk bæredygtighed. At tænke på og handle ud fra at ikke kun ét af disse forhold – men alle tre – skal understøttes af det, man er i gang med eller gerne vil i gang med, er den holistiske tankegang, der ligger bag rammen for verdensmålene og dermed også for de danske målepunkter.

Et vigtigt tværgående princip bag verdensmålene er, at det handler om alle, ingen må lades tilbage (*leave no one behind*). Det betyder at de forbedringer, der skal ske, især skal komme de dårligst stillede til gavn. Der findes ikke nogen officiel beskrivelse af, hvad det betyder mere præcist. Men det er oplagt, at det må betyde, at den udvikling i eksempelvis sundhed, uddannelse og økonomi, der er en del af verdensmålene, især skal komme de dele af befolkningen til gavn, der i dag er særligt dårligt stillet. Disse befolkningsgrupper skal med andre ord relativt set løftes mere end andre.

Den betragtning er også (måske særligt) relevant i relation til et rigt land som Danmark, fordi den betyder, at verdensmålene også er en udfordring i en dansk sammenhæng. Vi er ikke nødvendigvis i mål – med verdensmålene – blot fordi vi er et rigt og velfungerende land. Det er for eksempel tydeligt, når man senere i denne rapport ser på listen over de danske målepunkter, hvor det blandt andet er et mål i en dansk sammenhæng særligt at løfte de mennesker og grupper, der har et dårligt helbred eller ikke har en uddannelse.

Målepunkterne er et vigtigt instrument

Når man vil måle en udvikling eksempelvis i sociale og økonomiske forhold i samfundet, i resourceforbrug og miljøbelastning eller i demokrati, partnerskaber og retssikkerhed, prøver man at finde nogle relevante indikatorer inden for de forskellige områder. Udviklingen i de 17 verdensmål kan følges ved at se på udviklingen i relation til de 231 globale målepunkter, der kan findes på Danmarks Statistiks Verdensmål Dataplatform: <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg>. Disse globale målepunkter er resultatet af et samarbejde mellem alle FN's 193 medlemslande og blev vedtaget sammen med de 17 verdensmål i 2015.

De danske målepunkter, som denne rapport handler om, er resultatet af projektet Vores Mål. Samtidig med, at rapporten udgives, kan data vedrørende en del af de danske målepunkter også findes på Danmarks Statistiks Verdensmål Dataplatform, og med tiden vil der være data for alle de danske målepunkter på denne Dataplatform. Man kan i denne rapport læse mere om Vores Mål-projektet og om den omfattende inddragelse af borgere, virksomheder, organisationer og eksperter, der har bidraget med forslag til og kvalitetssikring af de danske målepunkter.

Målepunkterne er et vigtigt ledelses- og styringsinstrument, for når målsætninger overvåges ved, at man ser på den talmæssige udvikling i en række målepunkter, kan man træffe bedre beslutninger, man står stærkere, og man kan nemmere øge indsatsen eller justere kursen, end hvis man

ikke har tal og data til hjælp. Dette gælder for regering og Folketing, men også for regioner, kommuner, virksomheder og andre, der træffer beslutninger, der har ressourcemæssige, miljømæssige, sociale og andre konsekvenser. Derfor er de danske målepunkter og de data, der understøtter dem, en forudsætning for, at man på de forskellige områder kan have klarhed over og konkret viden om, hvorvidt udviklingen går i den ønskede retning.

Handling gi'r forvandling

Verdensmålenes målsætninger om bæredygtig udvikling og social, økonomisk og miljømæssig balance er kun blevet endnu mere aktuelle på baggrund af den COVID-19-krise, der ramte hele verden i 2020. Verdensmålene kræver, ligesom COVID-19-krisen, globalt samarbejde og national handling. Det globale samarbejde og de fælles målsætninger viser sig for eksempel i de nævnte globale indikatorer eller målepunkter, der er vedtaget af FN's generalforsamling, og som hele verden har arbejdet med siden 2015.

Det nationale samarbejde og de nationale handlinger og indsatser viser sig blandt andet i de danske målepunkter, som projektet Vores Mål har udviklet ved en omfattende og inddragende proces. Brede kredse i det danske samfund har bidraget til udviklingen af disse målepunkter, som efterfølgende er bearbejdet af eksperter på de mange væsentlige områder, som de danske målepunkter dækker.

Resultatet af Vores Mål-projektet – de danske målepunkter – er et vigtigt bidrag til den danske bæredygtighedsdagsorden. Både verdensmålene og de danske målepunkter indeholder vigtige fokusområder for den bæredygtige nyudvikling af velfærdssamfundet, der skal finde sted efter COVID-19-krisen.

Verdensmålene viser os, at hele verden kan stå sammen om fælles globale målsætninger, og at det sammenhold kan og bør omsættes til lokalt og nationalt engagement og handling.

COVID-19-krisen er en voldsom krise, men også en mulighed, der viser såvel landets som de enkelte borgers evne og villighed til forandring, når det kræves. Disse værdier skal der bygges videre på, når den bæredygtige genopbygning af velfærdssamfundet skal fortsættes i forlængelse af COVID-19-krisen. Her er verdensmålene såvel som de danske målepunkter retningsgivende for den vej, som henholdsvis statsledere og borgere peger på, at vi skal gå.

De danske målepunkter skal formidles til danskerne, så de kan få dem ind under huden, de skal anvendes og implementeres af virksomhederne og uddannelsesinstitutionerne, og de skal anvendes og implementeres i danskernes hverdag og hverdagshandlinger, så de kan blive et endnu stærkere bidrag til den kommende nationale danske handlingsplan, som regeringen og Folketinget skal udarbejde.

Derfor skal de danske målepunkter udbredes og indarbejdes som en bærende del af den danske indsats for bæredygtig udvikling og social, økonomisk og miljømæssig balance. De danske målpunkter skal formidles og anvendes bredt i det danske samfund, og det skal diskuteres og vises, hvilke handlinger og ændringer i adfærd og prioriteringer der kan bidrage til opfyldelsen af de målsætninger, som de danske målepunkter er udtryk for.

De danske målepunkter er et tilbud – et godt tilbud – til alle, der interesserer sig for en bæredygtig udvikling, og som vil være med til at gøre en forskel. Alle er velkomne til som enkeltindivider eller i fællesskab og i grupper at tage de danske målepunkter til sig, at bruge dem, at adoptere dem og bruge dem som udgangspunkt for de handlinger, der skal føre til den nødvendige forvandling til et bæredygtigt samfund.

Og der er brug for at gøre en forskel.

Når man her i rapporten ser på, hvordan det siden 2015 er gået med udviklingen på en meget stor del af de områder, som de danske målepunkter dækker, er det tydeligt, at der er rum for forbedring.

De danske målepunkter viser allerede nu tydeligt, at der er behov for en indsats fra alle for at nå i mål med verdensmålene. Der er ti år til 2030, så der er al mulig grund til at gøre 2020'erne til handlingens årti, sådan som FN's generalsekretær har gjort opmærksom på.

2030-panelet og dets medlemmer vil gøre en aktiv indsats for fortsat at inddrage så mange som overhovedet muligt i debatter og aktiviteter, der kan sætte fokus på de handlinger, der skal til, for at de danske målepunkter kan bevæge sig i den rigtige retning. Danmarks Statistik vil sørge for, at alle kan følge med i udviklingen, og finansministeren, der har ansvaret for det danske arbejde med verdensmålene, politikerne i Folketingets 2030-netværk, der har forpligtet sig til at sætte særligt fokus på verdensmålene, og alle andre får med de danske målepunkter et værktøj til at diskutere og prioritere de handlinger, der skal til i det kommende handlingens årti.

DET KAN DU LÆSE OM I HOVEDRAPPORTEN

I denne **hovedrapport** finder du 197 forslag til danske målepunkter for de 17 verdensmål. Målepunkterne supplerer FN's indikatorer for verdensmålene og skal derved bidrage til at måle status for den bæredygtige udvikling i Danmark, som formuleret i FN's 17 verdensmål.

Du kan læse rapporten i sin helhed og dermed få en dyb og bred indsigt i status for verdensmålene i Danmark baseret på de foreslåede danske målepunkter.

Du kan også springe direkte frem til det eller de verdensmål, der interesserer dig mest og læse dem uafhængigt af resten.

Der er også en **teknisk rapport** med de 197 forslag til danske målepunkter for de 17 verdensmål. Den tekniske rapport indeholder den tekniske operationalisering af målepunkterne med angivelse af opgørelsesmetode og detaljeret datakilde samt eventuelle andre tekniske specifikationer. Rapporten kan findes på Danmarks Statistiks Verdensmål Dataplatform på www.dst.dk/sdg.

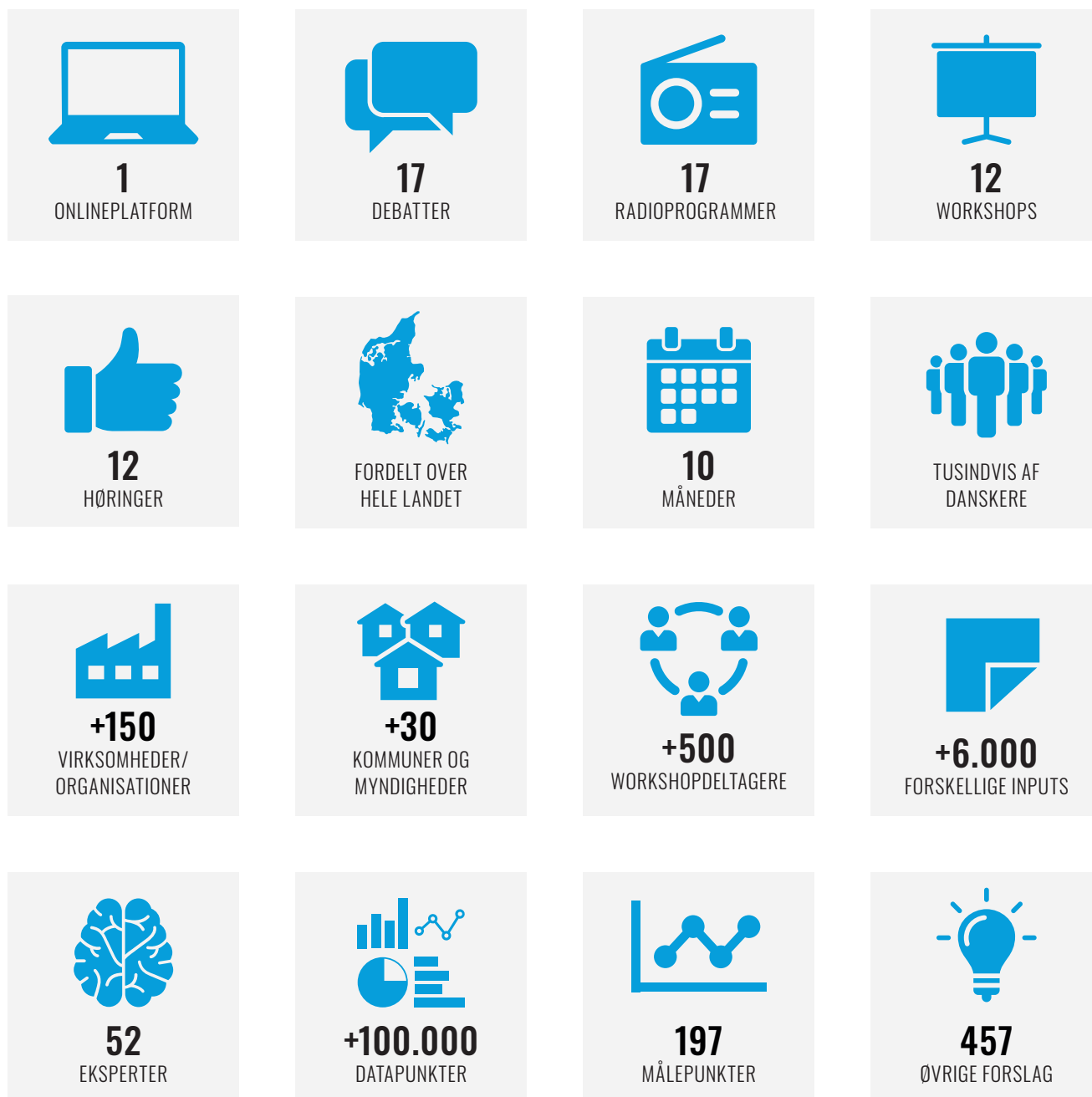
Endelig vil de danske målepunkter og baseline med tiden kunne ses af Danmarks Statistiks Verdensmål Dataplatform på www.dst.dk/sdg, hvor data vil blive opdateret løbende.

Hovedrapporten indeholder:

- En **kort introduktion** til verdensmålene og en beskrivelse af metode og involverende proces, der har ført frem til formulering af de danske målepunkter.
- Et **kapitel for hvert verdensmål** og underliggende delmål, som indeholder:
  - En kort **opsummering af de centrale input** og holdninger der er fremkommet i den involverende proces om formulering af målepunkter for det enkelte verdensmål.
  - En **oversigt med alle delmål**, FN-indikatorer, **forslag til danske målepunkter** og øvrige forslag til målepunkter, som er fremkommet i den involverende proces, og der ikke kan opstilles en baseline for på nuværende tidspunkt.
  - **Præsentation af hvert enkelt målepunkt** med en begrundelse for, hvorfor det er relevant at opgøre; en tendens, der beskriver udviklingen i målepunktet i perioden 2015-2019 (perioden er nogle steder justeret på grund af datatilgængelighed); og en figur med en baseline, der viser den nævnte udvikling.
- En **afrundning** med tak til alle, der har medvirket i og støttet Vores Mål-projektet.

PROJEKTET I TAL

Verdens første verdensmålsudviklingsprojekt, der har taget hele Danmark med på råd

ET MÅL:
GØR VERDENSMÅL TIL VORES MÅL

TILGANG OG METODE

Principperne bag udviklingen af målepunkter

Forslagene til målepunkter kan anvendes til at måle udviklingen indenfor de respektive verdensmål og delmål i en dansk kontekst. Forslagene skal som udgangspunkt måle en udvikling, der er resultat af en ændret adfærd, det vil sige at de skal måle resultater og effekt. Forslag til målepunkter, der udelukkende måler ressourceinput, i form af finansiering og bevillinger, er dermed fravalgt.

Alle forslag til målepunkter opfylder de centrale krav til god statistik, der er formuleret af blandt andre Danmarks Statistik, Eurostat og FN. Konkret blev der ved projektets start formuleret seks metodiske principper for målepunkter, der kort beskrevet omhandler:

- 1. Relevans:** Målepunktet afspejler problemstillingen i en dansk kontekst.
- 2. Målbarehed:** Målepunktet opgøres som et tal.
- 3. Datatilgængelighed:** Målepunktet kan opgøres med afsæt i tilgængelige datasæt.
- 4. Pålidelighed:** Målepunktets metode og indhold er veldokumenteret.
- 5. Accept:** Målepunktet opnår opbakning fra forskere og øvrige interessenter i samfundet.
- 6. Ressourcer:** Målepunktet kan opgøres indenfor et rimeligt ressourceforbrug.

Det har ikke været en del af projektet at fastsætte succes-kriterier for, hvornår et mål er nået. De nævnte principper betyder desuden, at der godt kan være flere målepunkter under et delmål, der repræsenterer forskellige perspektiver på det pågældende delmål, og at man – afhængigt af hvem man er – kan finde et perspektiv mere relevant end et andet. I tillæg hertil skal nævnes, at afhængigheder mellem verdensmål og delmål kan betyde, at en positiv udvikling i et målepunkt kan have en negativ indvirkning på et andet, ligesom der også findes positive synergier mellem målepunkter. Sådanne sammenhænge er der ikke taget højde for. Forslagene til målepunkter under hvert

enkelt delmål afspejler den sammensætning, der baseret på de metodiske principper bedst belyser det pågældende målepunkt i en dansk kontekst. Flere målepunkter er dog relevante for flere delmål. I sådanne tilfælde er målepunktet placeret under det delmål, hvor relevansen er størst baseret på input fra projektets inddragelsesaktiviteter. Der er i processen identificeret mange kvalificerede forslag til nye danske målepunkter – også langt flere end de et-to målepunkter per delmål, der var ambitionen ved projektets start. Hvert enkelt delmål kan have op til fire forslag til målepunkter. I de tilfælde, hvor det har været nødvendigt at prioritere i forslag til målepunkter, der grundlæggende opfylder de metodiske principper, er dette sket på baggrund af to hensyn: 1) De endelige forslag til målepunkter under et delmål skal give en så bred dækning af delmålets betydning i en dansk sammenhæng som muligt, og 2) Forslag, der kan opgøres med afsæt i tilgængelige registerdata fra Danmarks Statistik, har forrang for målepunkter, der opgøres med afsæt i eksempelvis surveydata. Prioriteringen er foretaget af partnerskabet bag Vores Mål i samarbejde med Danmarks Statistik og med involvering af forskere såvel som inddragelse af input fra en høring af forslagene blandt interessenter med særlig indsigt i genstandsfeltet for de respektive verdensmål.

For en præcis beskrivelse af de enkelte målepunkters opgørelsesmetode og datagrundlag henvises til en teknisk rapport, der ledsager denne publikation.

Øvrige forslag til målepunkter

I den afsluttende fase er en del ellers gode forslag til nye danske målepunkter fravalgt grundet manglende adgang til data og dermed manglende mulighed for at opgøre en baseline. Disse forslag er dog kendetegnet ved at være blandt de mest nytænkende bud på, hvordan delmålene kan måles i Danmark i et fremadrettet perspektiv, hvor der vil blive stillet endnu større krav til indsatsen i forhold til økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed. Derfor er forslagene kort præsenteret i lister over øvrige forslag til målepunkter sammen med de primære forslag til målepunkter.

Delmål uden forslag til målepunkter

For få delmål er der ikke identificeret forslag til nye danske målepunkter. Dette kan grundlæggende skyldes tre forhold eller en kombination heraf:

1. Ingen af forslagene opfylder de metodiske principper.
2. FN's indikatorer under delmålet kan også bruges i en dansk kontekst.
3. De eksisterende forslag måler udelukkende på ressourceinput.

Baseline

En baseline er et udgangspunkt. Baseline for de foreslåede målepunkter kan dermed anvendes som sammenligningsgrundlag til at vurdere, om og i hvilken grad, at der er sker en bæredygtig udvikling inden for de områder, som de enkelte målepunkter belyser. En baseline kan opgøre, hvor langt der er til et givet mål, så længe der er fastsat konkrete målbare målsætninger, som der kan måles op imod.

Leave no one behind

Et gennemgående fokus i verdensmålene er, at de sigter mod at fremme udviklingen for dem, der har det sværest i samfundet. Der er mange eksempler på, at gevinsterne ved vækst og udvikling i samfundet ikke er lige fordelt og i relativt mindre grad kommer de svage og udsatte grupper i samfundet til gavn. I udviklingen af forslag til nye danske målepunkter har det derfor været et særskilt hensyn, at målepunkterne så vidt muligt er defineret, så de muliggør belysning af udviklingen for netop de grupper i samfundet, der som følge af manglende økonomiske eller personlige ressourcer ikke får gavn af udviklingen i lige så høj grad som deres medborgere. I beskrivelsen af forslag til målepunkter vil der være en markering af, om målepunktet muliggør opdeling på relevante variable til belysning af variationer i udviklingen på tværs af forskellige grupper i samfundet.

Opdeling af målepunkter

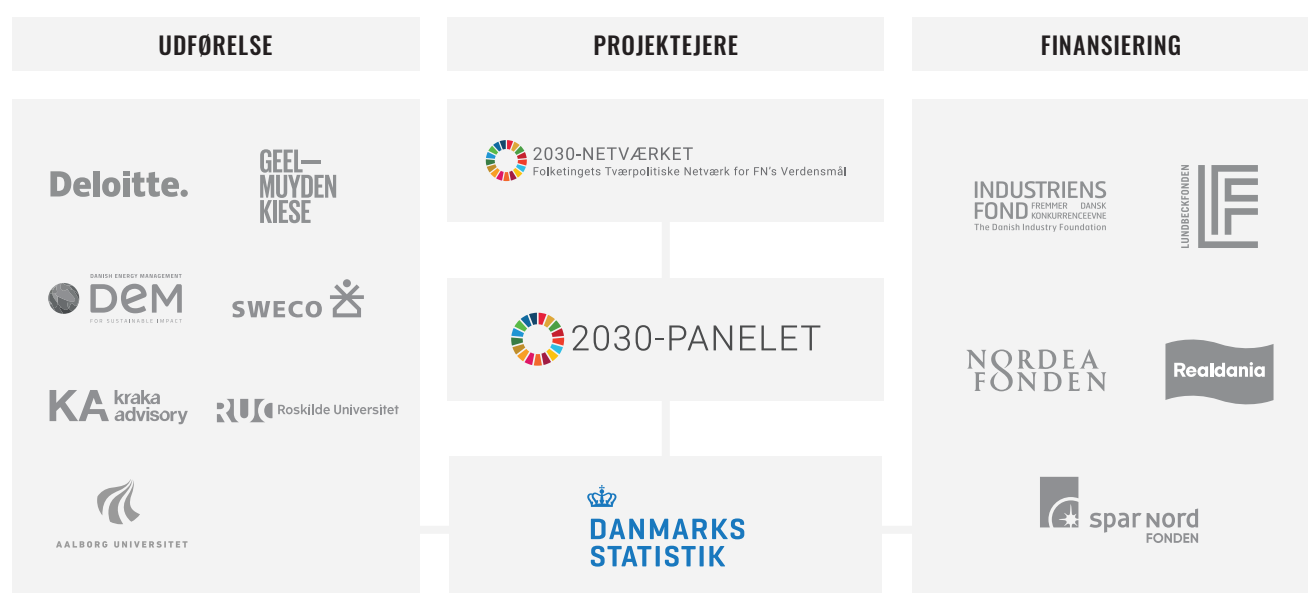
For mange forslag til målepunkter er det relevant at belyse variationer i den overordnede udvikling på tværs af eksempelvis køn, alder herkomst, handicap, brancher og geografi. I denne rapport præsenteres som udgangspunkt den overordnede udvikling i de respektive forslag til målepunkter. For hvert målepunkt vil det dog være beskrevet, hvilke variable det pågældende målepunkt kan opdeles i. Dette er netop relevant i forhold til at belyse, om udviklingen kommer alle grupper i samfundet til gavn.

Tabellerne, der illustrerer mulighederne for yderligere opdeling af baseline for de enkelte målepunkter, er baseret på det datagrundlag, som baseline er blevet udarbejdet på baggrund af. For flere målepunkter gælder, at det er muligt at opdele på flere parametre end dem, der er markeret i rapporten. For eksempel vil målepunkter baseret på oplysninger om borgerne på individniveau i Danmarks Statistiks grundregistre kunne kombineres med og dermed opdeles på mange forskellige parametre med cpr-nummeret som nøgle, ligesom flere målepunkter baseret på data fra Sundhedsdatastyrelsen og Miljøstyrelsen formentlig også vil kunne opdeles på regioner. Da vi ikke har oplysninger om ressourceforbruget forbundet med dette eller kender kvaliteten af data ved yderligere opdelinger, er opdelingsmulighederne angivet på baggrund af det datagrundlag, der er umiddelbart tilgængelig for hvert enkelt målepunkt.

AKTØRERNE BAG VORES MÅL

Vores Mål er skabt i et samarbejde mellem 2030-panelet og Danmarks Statistik. Danmark Statistik har fra et tidligt tidspunkt spillet en central rolle i det danske arbejde med verdensmålene ved at engagere sig i 2030-dagsordenen allerede under forhandlingerne i FN som et af de første nationale statistiskbureauer i verden, og har derpå bistået med måling af den danske status på FN's indikatorer.

Vores Mål er finansieret af Industriens Fond, Lundbeck-fonden, Nordea-fonden, Realdania og Spar Nord Fonden og er gennemført af Danmarks Statistik i samarbejde med Deloitte, der har indgået i et partnerskab med Geelmuyden Kiese, Dansk Energi Management, Sweco, Kraka Advisory, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet. En styregruppe med repræsentanter fra fondene, Folketingets 2030-netværk, 2030-panelet og Danmarks Statistik har vejledt projektteamet i gennemførelsen af Vores Mål.

2030-panelet

2030-panelet er nedsat af Folketingets tværpoltiske 2030-netværk for verdensmålene, der har til formål at fremme bæredygtig udvikling og implementeringen af verdensmålene nationalt såvel som internationalt. 2030-panelet består af centrale profiler i det danske samfund med kapacitet og viden indenfor verdensmålene i Danmark og globalt.

Steen Hildebrandt (Fmd)	Professor emeritus, Århus Universitet
Anja Philip	Formand, Forbrugerrådet Tænk
Arne Grevsen	Næstformand, Fagbevægelsens Hovedorganisation
Camilla Brückner	Direktør, UNDP' nordiske kontor
Clara Halvorsen	Bestyrelsesmedlem, Dansk Ungdoms Fællesråd
Charlotte Jepsen	Direktør, FSR - Danske Revisorer
Flemming Nør-Pedersen	Direktør, Landbrug & Fødevarer
Jesper Nygård	Administrerende direktør, Realdania
Kathrine Richardson	Professor, Københavns Universitet
Laila Kildesgaard	Direktør, Kommunernes Landsforening
Lene Dammand Lund	Rektor, KADK
Lisbeth Trinskjær	Formand, Folkehøjskolernes Forening
Louise Holck	Direktør, Institut for Menneskerettigheder
Malene Thiele	CSR-chef, Dansk Erhverv
Mikkel Stenbæk Hansen	Direktør for Dansk Initiativ for Etisk Handel (DIEH)
Nanna Højlund	Forkvinde, Kvinderådet og Næstformand, Fagbevægelsens Hovedorganisation
Rasmus Stuhr Jakobsen	Formand, Globalt Fokus
Sara Krüger Falk	Direktør, Global Compact Denmark
Simon Hansen	Regionsdirektør, C40
Thomas Bustrup	Direktør, Dansk Industri
Thomas Ravn-Pedersen	Direktør, Verdens Bedste Nyheder
Tommy Kjelsgaard	Vicedirektør, Danske Regioner
Troels Dam Christensen	Sekretariatsleder, 92-gruppen

1 AFSKAF FATTIGDOM

VERDENSMÅL 1: AFSKAF FATTIGDOM

Vi skal afskaffe alle former for fattigdom i verden

Et globalt perspektiv

Det første af de 17 verdensmål handler om at afskaffe fattigdom og give muligheder for mennesker i de fattigste lande inden 2030. Heri ligger et mål om at sikre jordens befolkning et minimum at leve for. Verdensbanken definerer således ekstrem fattigdom som en personlig indkomst på under dollars 1,90 om dagen, det vil sige cirka 13 kr. Ekstrem fattigdom er en stor global udfordring, men der er sket et fald i andelen af ekstremt fattige mennesker i de seneste tre årtier.

Fattigdomsbegrebet er dog mere nuanceret end en minimumsgrænse for det personlige rådighedsbeløb, ligesom fattigdom også eksisterer i udviklede lande, herunder Danmark. Således omhandler verdensmålet også de muligheder, som jordens befolkning har for at påvirke deres økonomiske situation samt den støtte og beskyttelse, verdens lande tilbyder, hvis befolkningen som følge af eksempelvis sygdom, ulykker eller katastrofer er blevet afskåret fra at opretholde et tilstrækkeligt livsgrundlag. Dermed dækker verdensmålet også dimensioner som sociale ydelser og beskyttelse, finansielle tjenesteydelser, modstandsopbyggelse samt ejerskab og kontrol over jord og andre former for ejendom, arv og naturressourcer.

Et dansk perspektiv

I en dansk sammenhæng har inddragelsen af repræsentanter fra hele samfundet i identificering og udvikling af danske målepunkter afdækket et meget nuanceret billede af fattigdomsbegrebet.

I Danmark er omfanget af ekstrem fattigdom meget begrænset. Dertil kommer, at det generelle danske prisniveau og forventningerne til en acceptabel levestandard betyder, at ekstrem fattigdom i en dansk sammenhæng vil være karakteriseret ved en højere grænseværdi end Verdensbankens aktuelle beløb på cirka 13 kr. om dagen. Målepunkter for absolut fattigdom i Danmark fokuserer derfor i højere grad på den del af befolkningen, der grundet manglende ressourcer, både økonomiske og personlige, har en livsførelse, der anses som uværdig og bidrager til at fastholde personerne i fattigdom. Mange forslag til målepunkter har således fokuseret på hjemløse og andre udsatte grupper på kanten af samfundet samt disse gruppers rettigheder.

En række forslag til målepunkter fokuserer desuden på den relative fattigdom. Som begrebet antyder, er der her fokus på forskelle - og særligt forskelle mellem én selv og ens medmennesker. I dette perspektiv er fattigdom ikke kun noget, der findes blandt borgere på kanten af sam-

fundet. Særligt blandt de unge har materielle og sociale afsavn fyldt meget i deres beskrivelser af fattigdom i en dansk sammenhæng. Konkrete eksempler på fattigdom blandt de unge er, hvis forældrene ikke har råd til at give dem en mobiltelefon eller til at købe en gave til en kammerats fødselsdag, som de derfor må takke nej til at deltage i. Heri ligger også en anden dimension af fattigdomsbegrebet, der har fyldt en del i debatten, nemlig den subjektive eller oplevede fattigdom, det vil sige følelsen af at være fattig, fordi man ikke har de samme forbrugsmuligheder, som de mennesker, man omgives af, eller oplever, at ens fremtidige økonomiske situation er truet. Debatten om relativ fattigdom har også haft ligheds-punkter med ulighedsdebatten i forbindelse med verdensmål 10, hvor en række målepunkter til belysning af fattigdom i Danmark således også er at finde.

En sidste del af forslagene til målepunkter har fokuseret på indsatsen for at forhindre fattigdom i befolkningen og opbygge modstandsdygtighed i tilfælde af livskriser. I den kontekst er især kvaliteten af og dækningsgraden for de sociale ydelser blevet fremhævet, og især ydelser målrettet grupper i samfundet, der er udenfor arbejdsmarkedet, eller som grundet fysiske og/eller psykiske udfordringer har svært ved at finde beskæftigelse, herunder ældre, stofmisbrugere og personer med handicap, er blevet nævnt. I forhold til ældre er det eksempelvis blevet påpeget, at regler om, at folkepensionens størrelse afhænger af antallet af år, en borger har haft bopæl i landet, kan føre til en voksende gruppe fattige blandt etniske minoriteter. Forsikring i tilfælde af arbejdsløshed, sygdom og naturkatastrofer, herunder især stormflod med tab af ejendom og indbo til følge, er fremhævet som målepunkter for befolkningens evne til at modstå de største livskriser i en dansk sammenhæng. Endelig skal også fremhæves uddannelse som en vigtig faktor i forhold til at forebygge fattigdom. At alle børn og unge som minimum får en god grunduddannelse og dermed forbedrede muligheder for at påvirke deres egen livssituation, fremhæves som en af de vigtigste forudsætninger for at modvirke fattigdom i fremtidens Danmark. Denne dimension er tæt forbundet med verdensmål 4, og målepunkter vedrørende befolkningens uddannelse præsenteres derfor under verdensmål 4.

Danske målepunkter

Tabel 1 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt otte forslag til nye danske målepunkter og desuden 14 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 1 fordelt på syv delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 1. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 1

	<p>DELMÅL 1.1. AFSKAF EKSTREM FATTIGDOM</p> <p>Inden 2030 skal ekstrem fattigdom være udryddet for alle mennesker overalt i verden, for øjeblikket målt som mennesker, der lever for mindre end USD 1,25 om dagen.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>1.1.1. Andel af befolkningen under den internationale fattigdomsgrænse, opdelt på køn, aldersgruppe, beskæftigelsesstatus og geografisk placering (by/land)</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>1.1.i. Antal hjemløse i Danmark</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal dømt for betleri • Antal udstedte zoneforbud • Andel personer uden indkomst
	<p>DELMÅL 1.2. REDUCÉR FATTIGDOM MED MINDST 50 PROCENT</p> <p>Inden 2030 skal andelen af mænd, kvinder og børn i alle aldre, som lever i fattigdom i alle dens dimensioner, halveres i henhold til nationale definitioner.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>1.2.1. Andel af befolkningen, som lever under den nationale fattigdomsgrænse, opdelt på køn og aldersgruppe</p> <p>1.2.2. Andel af mænd, kvinder og børn i alle aldre, som lever i fattigdom i alle dens dimensioner, i henhold til nationale definitioner</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>1.2.i. Andel personer under absolut fattigdomsgrænse</p> <p>1.2.ii. Andel af befolkningen med materielle afsavn</p> <p>1.2.iii. Andel personer i længerevarende, relativ fattigdom</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indeks for social mobilitet • Antal ansøgninger om julehjælp
	<p>DELMÅL 1.3. INDFØR SOCIALE SIKKERHEDSNET</p> <p>Der skal gennemføres nationalt tilpassede sociale sikringssystemer og foranstaltninger for alle, inklusiv nedre grænser, og inden 2030 skal der opnås en substantiel dækning af de fattige og de udsatte grupper.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>1.3.1. Andel af befolkningen, der er dækket af sociale sikringssystemer/ nedre grænser, opdelt på køn, og med fokus på især børn, arbejdsløse, ældre, personer med handicap, gravide kvinder, nyfødte, arbejdsskaderamte personer, de fattige og de udsatte</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>1.3.i. Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder på offentlig forsørgelse</p> <p>1.3.ii. Andel af befolkningen på længerevarende offentlig forsørgelse</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal klager om ukorrekt sagsbehandling • Antal personer med handicap på offentlig forsørgelse • Andel stofmisbrugere uden ydelser
	<p>DELMÅL 1.4. GIV LIGE RETTIGHEDER TIL EJERSKAB, SERVICEYDELSER, TEKNOLOGI OG ØKONOMISKE RESSOURCER</p> <p>Inden 2030 skal det sikres, at alle mænd og kvinder, især de fattige og de udsatte, har lige ret til de økonomiske ressourcer samt adgang til basale serviceydelser, ejerskab og kontrol over land og andre former for ejendom, arv, naturressourcer, passende ny teknologi og finansielle tjenesteydelser herunder mikrofinansiering.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>1.4.1. Andel af befolkningen, der bor i husstande med adgang til basale serviceydelser</p> <p>1.4.2. Andel af den samlede voksne befolkning, der har sikre jordrettigheder, juridisk anerkendt dokumentation på dette, og som opfatter deres ret til jord som sikker, opdelt på køn og type af jordrettigheder</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>1.4.i. Fordeling af nettoformue</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal personer, der søger om gældsrådgivning • Gæld som andel af disponibel indkomst • Andel personer registreret i RKI

DELMÅL 1.5. OPBYG MODSTANDSDYGTIGHED MOD KATASTROFER

Inden 2030 skal modstandsdugtigheden opbygges hos de fattige og hos mennesker, der lever i udsatte situationer, og deres eksponering og sårbarhed over for klimarelaterede ekstreme hændelser og andre økonomiske, sociale og miljømæssige chok og katastrofer skal reduceres.

FN indikator(er):

1.5.1. Antal af døde, savnede, og personer berørte af katastrofer per 100.000 mennesker

1.5.2. Direkte katastroferelaterede økonomiske tab i forhold til globalt bruttonationalprodukt (BNP)

1.5.3. Andel af lande, der vedtager og gennemfører lokale katastroferisikostyrings- strategier i overensstemmelse med Sendai-rammen for katastrofe- og risikoforebyggelse 2015-2030

1.5.4. Andel af lokale regeringer, der har vedtaget og implementeret lokale strategier for at nedbringe katastroferisikoen i overensstemmelse med nationale strategier for at nedbringe katastroferisiko

Forslag til danske målepunkter:

1.5.i. Andel af personer, der er medlem af en a-kasse

Øvrige forslag:

- Andel husejere med indbo-forsikring
- Forsikringsdækningsgrad

DELMÅL 1.A. MOBILISÉR RESSOURCER FOR AT AFSKAFTE FATTIGDOM

Der skal sikres en betydelig mobilisering af ressourcer fra en række forskellige kilder, herunder gennem øget udviklings-samarbejde, med henblik på at tilvejebringe tilstrækkelige og forudsigelige midler til udviklingslandene, i særdeleshed de mindst udviklede lande, til gennemførelse af programmer og politikker for at udrydde fattigdom i alle dens dimensioner.

FN indikator(er):

1.a.1. Procentdel af ressourcer, som regeringen har allokeret direkte til fattigdomsbekæmpelsesprogrammer

1.a.2. Andel af de samlede offentlige udgifter afsat til kerneydelser (undervisning, sundhed og social beskyttelse)

1.a.3. Summen af de samlede tilskud og ikke-gældsskabende tilstrømninger, der direkte er afsat til fattigdomsbekæmpelsesprogrammer som andel af BNP

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse.

Øvrige forslag:

- Andel personer, der donerer til velgørende formål

DELMÅL 1.B. SKAB POLITISKE RAMMER, DER GAVNER FATTIGE AF BEGGE KØN

Der skal skabes solide politiske rammer på nationalt, regionalt og internationalt plan, baseret på udviklingsstrategier med særlig fokus på de fattige og på ligestilling, for at støtte fremskyndelse af investeringer i tiltag til udryddelse af fattigdom.

FN indikator(er):

1.b.1. Andel af offentlige drift- og kapitaludgifter rettet mod sektorer, som uproportionalt tilgodeser kvinder, fattige og udsatte grupper

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. I lighed med FN's indikator vedrører forslagene således alene en opgørelse af offentlige udgifter.

Øvrige forslag:

DELMÅL 1.1. AFSKAF EKSTREM FATTIGDOM

Dansk målepunkt 1.1.i. Antal hjemløse i Danmark

Begrundelse

Verdensbankens officielle grænse for ekstrem fattigdom er i øjeblikket sat ved 1,90 dollars om dagen til forbrug, svarende til omkring 13 kroner. Denne form for ekstrem fattigdom findes i yderst begrænset omfang i Danmark. Derimod kan fattigdom i Danmark defineres ved omfanget af de udsatte grupper, der lever på kanten af samfundet, og som følge af manglende økonomiske og personlige ressourcer fører en efter danske normer uværdig tilværelse. Dette drejer sig især om hjemløse.

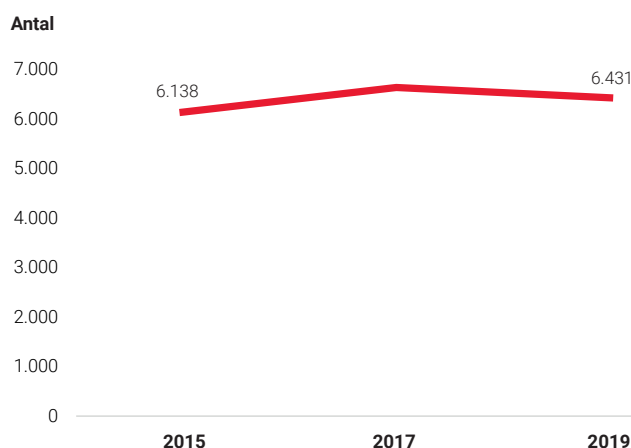
I Danmark står Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) i spidsen for en optælling af hjemløse hvert andet år. Tællingen omfatter alle hjemløse fra unge under 18 år til ældre over 60 år. Udover alder muliggør tællingen desuden opdeling af de hjemløse efter køn og herkomst, herunder Danmark eller øvrige nordiske lande, det øvrige EU, Mellemøsten, Afrika og andre lande.

Tendens

Af de seneste tre optællinger fremgår en stigende tendens i antallet af hjemløse. I 2019 blev antallet af hjemløse personer anslået til 6.431, hvilket er en stigning på knap 5 procent i forhold til tællingen i 2015. Hjemløshed blandt unge under 25 år har været et særligt opmærksomhedspunkt i indsatsen mod hjemløshed i Danmark. Her er der sporet et væsentligt fald. Til gengæld er antallet af udenlandske hjemløse stigende.

Baseline

Figur 1 Hjemløse i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af hjemløse i Danmark i perioden 2015-2019.

Kilde: Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓	✓	

DELMÅL 1.2. REDUCÉR FATTIGDOM MED MINDST 50 PROCENT

Dansk målepunkt 1.2.i. Andel af personer under absolut fattigdomsgrænse

Begrundelse

Dette målepunkt skal belyse udviklingen i andelen af personer, der lever for mindre end det beløb, der skal til for at opretholde en anstændig levestandard i en dansk sammenhæng. Hvad dette beløb skal være er dog omdiskuteret. I dets nuværende form opgøres målepunktet ved brug af en grænse defineret som en ækvivaleret disponibel indkomst på under 50 procent af medianindkomsten. Brugen af et ækvivaleret indkomstbegreb gør det muligt at sammenligne forskelle i familiers indkomst uafhængigt af familiernes størrelse og alderssammensætning. Denne definition anvendes af Danmarks Statistik og internationalt af FN, EU og OECD. Regeringen arbejder i øjeblikket på at fastsætte en officiel fattigdomsgrænse. Hvis der kommer en officiel fattigdomsgrænse i Danmark, kan målepunktet alternativt tage afsæt i eller suppleres med denne definition.

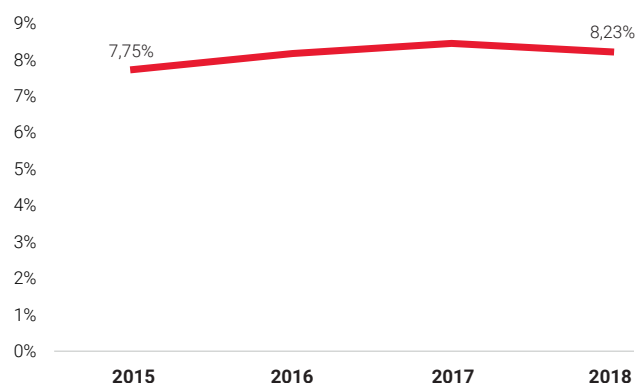
Med en absolut fattigdomsgrænse defineret ved en ækvivaleret, disponibel indkomst på under 50 procent af medianindkomsten vil beløbet variere over tid og være afhængig af indkomstfordelingen i Danmark. Dermed vil andelen af personer under den absolutte fattigdomsgrænse også afhænge af eksempelvis størrelsen på de sociale ydelser og krav relateret til at modtage disse. For at forbedre sammenligneligheden over tid tager målepunktet afsæt i den absolutte grænse i 2015. For de efterfølgende år er den ækvivalerede disponible indkomst omregnet til 2015-priser gennem forbrugerprisindekset. Det er muligt at opgøre målepunktet efter køn, alder og herkomst for at belyse variationer på tværs af befolkningsgrupper. Målepunktet kan desuden opgøres efter bopælskommune.

Tendens

Andelen af personer, der lever under den absolutte fattigdomsgrænse, har generelt været stigende siden 2015. Fra 2017 til 2018 kan der dog måles et mindre fald i andelen. Det er endnu for tidligt at vurdere, om dette er starten på en vedblivende tendens.

Baseline

Figur 2 Andel af personer under absolut fattigdomsgrænse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af personer under absolut fattigdomsgrænse i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

Dansk målepunkt 1.2.ii. Andel af befolkningen med materielle afsavn

Begrundelse

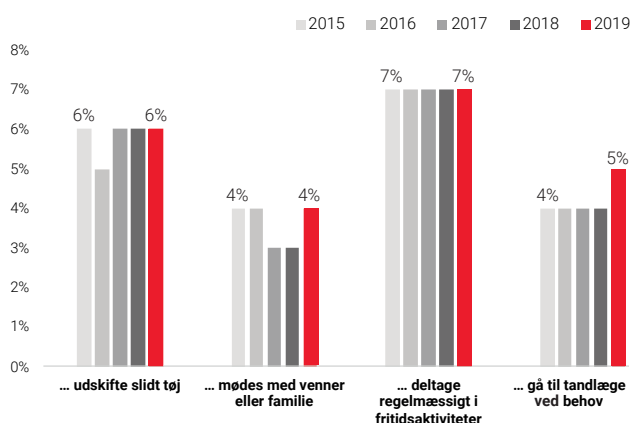
Eksemplerne på fattigdom i Danmark indeholder flere beskrivelser af situationer, hvor personer har udsat et fysisk eller socialt behov, fordi de ikke har penge til at opfylde det. Derfor kan fattigdom også måles som andelen af personer, der lider materielle og sociale afsavn. Konkret opgøres dette som andelen af befolkningen på 16 år eller derover, der vurderer, at de ikke har råd til at købe en række materielle goder og serviceydelser eller deltage i en række sociale aktiviteter, der alt sammen kan karakteriseres som elementer i en økonomisk tryk tilværelse. En naturlig svaghed ved denne type målepunkt er, at der ikke tages højde for personlige økonomiske prioriteringer. Omvendt tegner målepunktet et tydeligt billede af befolkningens oplevede fattigdom ved at fokusere på konkrete afsavn.

Tendens

En opgørelse af fattigdom efter befolkningens oplevede afsavn som følge af manglende økonomiske ressourcer viser generelt samme omfang af fattigdom som en opgørelse baseret på en indkomstgrænse. Ifølge de seneste surveybaserede undersøgelser af danskernes levevilkår fra Danmarks Statistik og den Europæiske Unions statistikker om indkomst og levevilkår fremgår det således, at hver 20. dansker ikke har råd til at gå til tandlæge, og at næsten en fjerdedel af befolkningen vurderer, at deres husstand ikke har råd til at betale en uforudset udgift på 10.000 kr. Der ses et fald i andelen af befolkningen, som angav, at de ikke havde råd til at have en bil til privat kørsel, ikke kunne betale en uforudset udgift på 10.000 kr. og ikke kunne holde mindst en uges ferie årligt.

Baseline

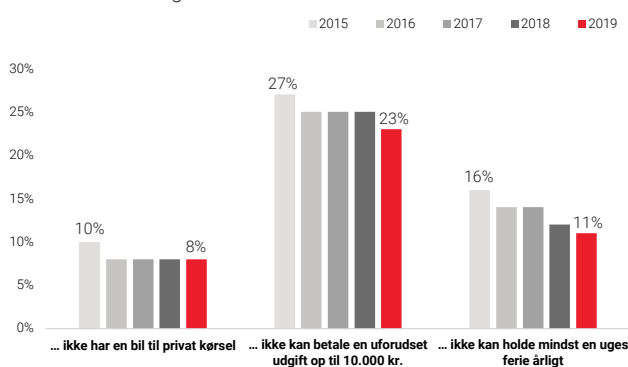
Figur 3 Andel af befolkningen (minimum 16 år), der angav ikke at have råd til at ...

Note: Figuren viser andel af befolkningen (minimum 16 år), der angav ikke at have råd til ovenstående aktiviteter i perioden 2015-2019.
Kilde: Eurostat

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Figur 4 Andel af befolkningen (uanset alder), hvis husstand af økonomiske årsager...

Note: Figuren viser andel af befolkningen (uanset alder), hvis husstand af økonomiske årsager ikke havde mulighed for at afholde ovenstående udgifter i perioden 2015-2019.
Kilde: Eurostat

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 1.2.iii. Andel af personer i længerevarende, relativ fattigdom

Begrundelse

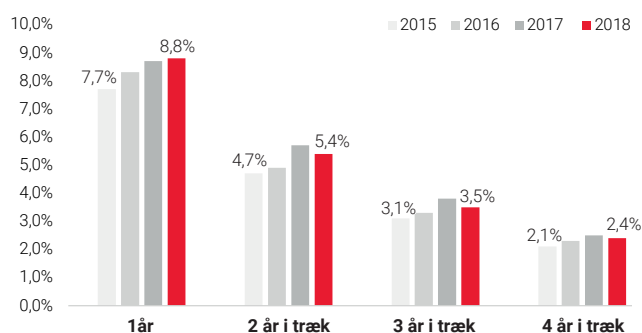
Den sociale mobilitet og samfundets evne til at løfte folk ud af fattigdom er et andet målepunkt for den danske indsats på området. Derfor opgør målepunktet andelen af personer, der har befundet sig under den relative fattigdomsgrænse defineret ved en ækvivaleret disponibel indkomst på under 50 procent af medianindkomsten i henholdsvis et, to, tre og fire år i træk. Målepunktet kan opgøres på køn, alder, herkomst, beskæftigelsesstatus og uddannelsesniveau for at belyse variationer på tværs af befolkningsgrupper. Målepunktet kan desuden opgøres efter bopælskommune.

Tendens

Cirka 9 procent af danskerne befandt sig i lavindkomstgruppen i 2018, det vil sige under den relative fattigdomsgrænse, i et år og andelen har været stigende siden 2015. Andelen af personer, der har befundet sig i relativ fattigdom i to år i træk, har været stigende i perioden, dog med et lille fald fra 5,7 procent til 5,4 procent fra 2017 til 2018. Samme tendens gik igen for personer, der har befundet sig i relativ fattigdom i tre og fire år i træk. Her var andelen af personer henholdsvis 3,8 og 2,5 procent i 2017 og 3,5 og 2,4 procent i 2018.

Baseline

Figur 5 Andel af personer i lavindkomstgruppen...

Note: Figuren viser udviklingen i andel af personer i alle aldersgrupper, der har befundet sig under den relative fattigdomsgrænse defineret ved en ækvivaleret, disponibel indkomst på under 50 procent af medianindkomsten i det pågældende år henholdsvis et, to, tre og fire år i træk i perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	✓

DELMÅL 1.3. INDFØR SOCIALE SIKKERHEDSNET

Dansk målepunkt 1.3.i. Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder på offentlig forsørgelse

Begrundelse

En stabil arbejdsmarkedstilknytning og muligheden for at påvirke egen indkomst er et ønske for de fleste danskere i den arbejdsdygtige alder. Beskæftigelse er samtidig et middel til at sikre, at man har råd til at gøre det, man gerne vil, og ikke oplever afsavn i hverdagen. Samtidig kan beskæftigelse være med til at løfte folk ud af fattigdom. For en del af befolkningen betyder fysiske og psykiske udfordringer imidlertid, at man i kortere eller længere tid kan være afskåret fra arbejdsmarkedet. I sådanne tilfælde er muligheden for økonomisk støtte fra velfærdsstaten afgørende – særligt for de grupper, der ikke har en formue at trække på. Støtten skal sikre, at man har mulighed for at opretholde en acceptabel levestandard, at ens personlige situation ikke forværres, og at tiden udenfor arbejdsmarkedet ikke trækkes i langdrag som følge af manglende ressourcer til selv at gøre en indsats.

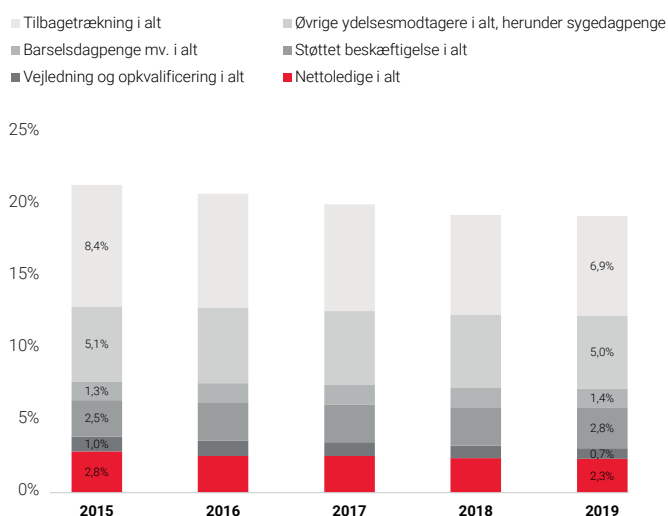
Af disse årsager er det relevant at måle på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder, der er på offentlig forsørgelse, det vil sige som modtager en form for indkomsterstattende ydelse. Målepunktet kan opgøres efter ydelsestype, da ydelsestyper blandt andet belyser årsagerne til den manglende arbejdsmarkedstilknytning og omfanget af passiv og langvarig forsørgelse.

Tendens

Cirka hver femte dansker i den arbejdsdygtige alder er på en indkomsterstattende ydelse, når andelen opgøres i fuldtidspersoner. Andelen har dog været svagt faldende i de seneste fem år. Det skal her bemærkes, at målepunktet også medtager midlertidige ydelser, herunder barselsdagpenge, for netop at belyse mulighederne for at få økonomisk støtte, når borgere i kortere eller længere tid er afskåret fra at varetage et arbejde. Andelen af nettoledige, det vil sige passive ledige, der ikke er i en form for aktivering, udgjorde for eksempel blot 2 procent i 2019.

Baseline

Figur 6 Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder på offentlig forsørgelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder (16-64 år) på offentlig forsørgelse (eksklusiv SU) i perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓	✓	✓	✓	

Dansk målepunkt 1.3.ii. Andel af befolkningen på længerevarende offentlig forsørgelse

Begrundelse

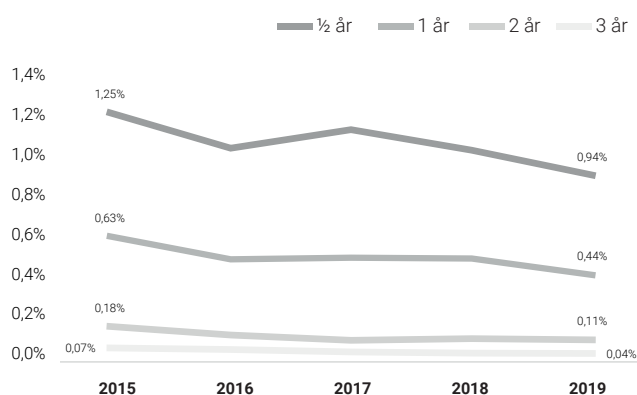
En del af de personer, der modtager offentlig forsørgelse, gør det kun i en begrænset periode. Disse personer har gode udsigter til at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Jo længere en person har været uden for arbejdsmarkedet, jo vanskeligere bliver det at finde fodfæste igen – alt andet lige. Derfor er det relevant at måle på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder, der er på længerevarende offentlig forsørgelse defineret ved Danmarks Statistiks officielle definition af langtidsledighed. Konkret opgør målepunktet andelen af personer, der har været bruttoledige, det vil sige ledige og aktiverede, i henholdsvis et halvt, et, to og tre år. Målepunktet kan opgøres på køn, alder, herkomst, uddannelsesniveau og efter bopælskommune.

Tendens

Efter målepunktets definition fremgår det, at knap 1 procent af befolkningen i den arbejdsdygtige alder er på offentlig forsørgelse i mindst et halvt år. Knap 0,5 procent er på offentlig forsørgelse i mere end et år. Andelen har generelt været faldende de seneste fem år. Meget få er på offentlig forsørgelse i mere end to år. Her skal man dog huske på, at målepunktet opgøres ved bruttoledighed, hvor kun jobklare ledige og aktiverede indgår. Personer, der ikke kan varetage et job, tæller ikke med i populationen for denne opgørelse, herunder personer på førtidspension.

Baseline

Figur 7 Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder på længerevarende offentlig forsørgelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder (16-64 år) på længerevarende offentlig forsørgelse i perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

DELMÅL 1.4. GIV LIGE RETTIGHEDER TIL EJERSKAB, SERVICEYDELSER, TEKNOLOGI OG ØKONOMISKE RESSOURCER

Dansk målepunkt 1.4.i. Fordeling af nettoformue

Begrundelse

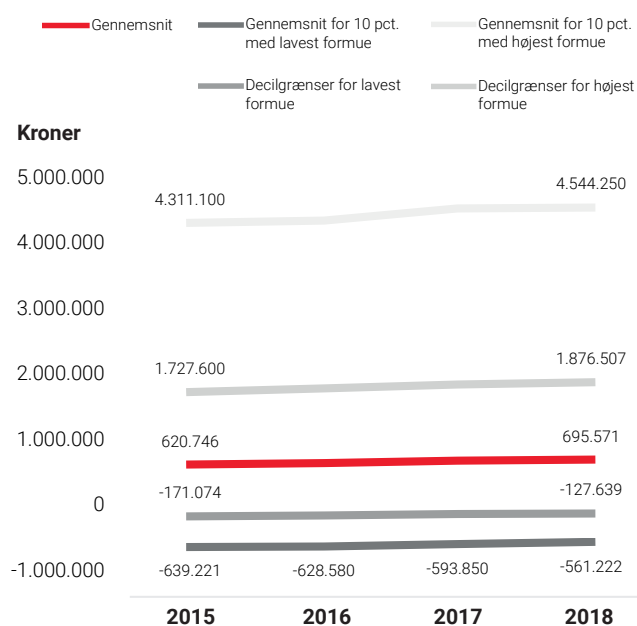
En dimension af fattigdomsbegrebet er lighed. I en dansk sammenhæng kan dette måles ved fordelingen af den samlede værdi i samfundet. Konkret er der i den forbindelse foreslået et målepunkt der belyser forskellene i danskernes nettoformue, afhængigt af om man befinder sig i de nederste eller øverste indkomstgrupper. Nettoformuen omfatter især værdien af fast ejendom, biler, indestående i pengeinstitutter samt værdipapirer. Herfra trækkes gæld. Værdien af pensionsformuer medtages ikke, da de ikke umiddelbart er likvide, det vil sige at de ikke repræsenterer en værdi, man umiddelbart har adgang til og kan bruge af. Målepunktet kan opgøres på køn, alder, herkomst, uddannelsesniveau, familietype og bopælskommune for at belyse karakteristika ved personer i de respektive formuegrupper.

Tendens

En opgørelse af fordelingen af nettoformuen i Danmark for den voksne befolkning over 18 år viser, at de 10 procent med den mindste nettoformue i gennemsnit har gæld for lige over 0,5 millioner kroner. Omvendt har de 10 procent med de største formuer en nettoformue på cirka 5,4 millioner kroner. Fra 2015-2018 er forskellen mellem de gennemsnitlige nettoformuer for de højeste og de laveste formuegrupper reduceret. Mens den gennemsnitlige nettoformue steg med knap 5,5 procent for de 10 procent med de højeste nettoformuer, blev den gennemsnitlige gæld i form af en negativ nettoformue reduceret med cirka 12 procent for de 10 procent med de laveste nettoformuer.

Baseline

Figur 8 Fordeling af nettoformuen for befolkningen over 18 år

Note: Figuren viser udviklingen i formuestørrelser for personer over 18 år målt ved gennemsnit og decilgrænser i perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

DELMÅL 1.5. OPBYG MODSTANDSDYGTIGHED MOD KATASTROFER

Dansk målepunkt 1.5.i. Andel af befolkningen, der er medlem af en a-kasse

Begrundelse

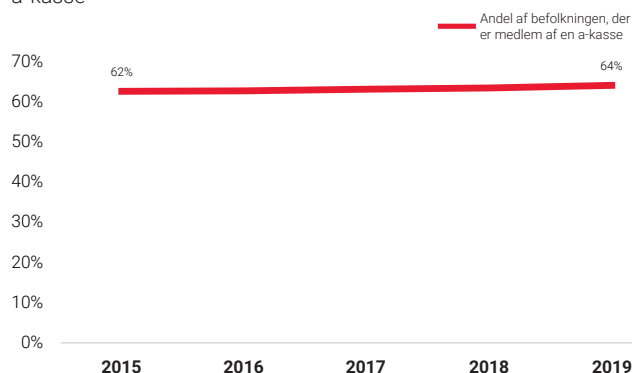
Debatten om modstandsdygtighed mod katastrofer i en dansk sammenhæng har især fokuseret på de personlige kriser, der kan sætte privatøkonomien under pres, herunder arbejdsløshed. I tilfælde af arbejdsløshed sikrer medlemskab af en a-kasse en indkomst af en størrelse, der typisk er større end det, de sociale ydelser målrettet ikkeforsikrede ledige beløber sig til. Samtidig har a-kasser målrettede tilbud til deres medlemmer, der skal understøtte en hurtig tilbagevenden til eller – i tilfælde af dimittendledighed - indtræden på arbejdsmarkedet. Et forslag til målepunkt er således andelen af personer i den arbejdsdygtige alder, der er medlem af en a-kasse.

Tendens

I Danmark er 64 procent af befolkningen i den arbejdsdygtige alder medlem af en a-kasse. Andelen har været svagt stigende igennem de seneste fem år.

Baseline

Figur 9 Andel af befolkningen (16-64 år), der er medlem af en a-kasse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af befolkningen (16-64 år), der er medlem af en a-kasse i perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

DELMÅL 1.A. MOBILISÉR RESSOURCER FOR AT AFSKAFTE FATTIGDOM

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse.

DELMÅL 1.B. **SKAB POLITISKE RAMMER, DER GAVNER FATTIGE AF BEGGE KØN**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. I lighed med FN's indikator vedrører forslagene således alene en opgørelse af offentlige udgifter.

2 STOP SULT

VERDENSMÅL 2: STOP SULT

Vi skal stoppe sult, opnå fødevarsikkerhed og forbedre ernæring samt fremme bæredygtigt landbrug

Et globalt perspektiv

Verdensmål 2 har to overordnede dimensioner. For det første handler målet om at stoppe sult. Heri ligger også målsætningen om, at alle skal have tilstrækkelig og bedre ernæring på tværs af verdens lande. Kort sagt skal alle former for sult og fejlernæring udryddes.

For det andet handler målet om at opnå bæredygtighed i verdens fødevarerproduktion i 2030. Et bæredygtigt landbrug er dermed et nøgleord for verdensmål 2. Verdens fødevarerproduktion skal være både miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtig, også på den lange bane. Dette indebærer, at 1) forbedre livsgrundlag og kapacitet i små landbrug, 2) sikre lige adgang til jord, teknologi og markeder og 3) skabe klimavenlige landbrugspraksisser, tilpasse sig klimaforandringer samt værne om naturen og dyrelivet i og omkring landbruget.

Et dansk perspektiv

I forhold til den første dimension af verdensmålet, at stoppe sult og udrydde fejlernæring, har debatten haft en høj grad af overlap med debatten om verdensmål 1 (fattigdom), verdensmål 3 (sundhed og trivsel) samt verdensmål 5 (ligestilling mellem kønnene). I et dansk perspektiv handler verdensmål 2 således i høj grad om at sikre alle adgang til varieret og ernæringsrig kost. I den forbindelse er det blandt andet fremhævet, at personer i lavindkomstgrupperne grundet begrænsede økonomiske ressourcer i relativt højere grad vælger de usunde fødevarer og fødevarer af relativt dårligere kvalitet og fra en ikke-økologisk produktion til sig selv og deres familier. I forlængelse heraf er overvægt også fremhævet som et relevant målepunkt for verdensmål 2 i et dansk perspektiv. I en relativt ny undersøgelse gennemført af Danske Regioner og Sundhedsstyrelsen blev det estimeret, at over halvdelen af danskerne er overvægtige. Andelen dækker over forskelle på tværs af køn, indkomstgrupper og herkomst. Således synes andelen af overvægtige, at være relativt større blandt mænd, lavindkomstgrupper og blandt etniske minoriteter.

Til trods for at næsten 60 procent af Danmarks areal er opdyrket og anvendes til fødevarerproduktion, har debatten omkring verdensmålets anden dimension været relativt begrænset¹. En grundlæggende holdning har været, at den danske fødevarerproduktion er relativt effektiv, og forslag til målepunkter har primært vedrørt landbrugets rammebetingelser for at gøre produktionen mere bæredygtig. Her er særligt fremhævet landbrugets økonomi og dermed forudsætninger for at investere i omstillingen til en mere grøn produktion, herunder forskelle på tværs af størrelsen på landbrugene samt unge og erfarne landmænd. Dyrevelfærd, herunder brugen af antibiotika i fødevarerproduktionen, er et andet aspekt, der har været fremhævet som relevant fokusområde i udviklingen af nye målepunkter.

Danske målepunkter

Tabel 2 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt otte forslag til nye danske målepunkter og desuden ti øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 2 fordelt på otte delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

¹Det Generelle Landbrugsregister, Danmark Statistik (2017).

Tabel 2. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 2

	<p>DELMÅL 2.1. GIV ALLE ADGANG TIL SIKKER OG NÆRINGSRIG MAD Inden 2030 skal sult være udryddet, og alle mennesker - især de fattige og de mest sårbare, herunder småbørn, - skal sikres adgang til sikker, ernæringsrig og tilstrækkelig mad hele året rundt.</p>		
<p>FN indikator(er): 2.1.1. Udbredelse af underernæring</p> <p>2.1.2. Udbredelse af moderat eller alvorlig fødevarerisikrohed hos befolkningen, baseret på FIES (<i>Food Insecurity Experience Scale</i>)</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: N/A Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerig af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Enkelte forslag var længe i puljen af mulige målepunkter, men er ultimativt valgt fra grundet manglende datatilgængelighed.</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fødselsvægt for nyfødte • Andel af befolkningen med et lavt fødevarerforbrug • Andel af befolkningen, der ikke har råd til tilstrækkelig næringsrig kost 	
	<p>DELMÅL 2.2. STOP ALLE FORMER FOR FEJLERNÆRING Inden 2030 skal alle former for fejleruæring udryddes, herunder skal de internationalt aftalte delmål for væksthæmning og afmagring hos børn under 5 år nås inden 2025, og ernæringsbehovet hos unge piger, gravide og ammende kvinder samt ældre mennesker skal håndteres.</p>		
<p>FN indikator(er): 2.2.1. Udbredelse af væksthæmning (højde i forhold til alder <-2 standardafvigelse fra WHO's (Verdenssundhedsorganisationen) gennemsnitlige vækststandarder for børn under 5 år</p> <p>2.2.2. Udbredelse af fejleruæring (vægt i forhold til højde >+2 eller <-2 standardafvigelse fra WHO's (Verdenssundhedsorganisationen) gennemsnitlige vækststandarder for børn under 5 år, opdelt efter type (afmagring og overvægt)</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 2.2.i. Andel af befolkningen, der er under- og overvægtige</p> <p>2.2.ii. Andel af befolkningen, der har henholdsvis sunde og usunde kostvaner</p> <p>2.2.iii. Fysisk helbred</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel børn, der ikke spiser morgenmad • Andel personer, der spiser fastfood mindst én gang ugentligt 	
	<p>DELMÅL 2.3. FORDOBL PRODUKTIVITETEN FOR SMÅ FØDEVAREPRODUCENTER Inden 2030 skal landbrugsproduktiviteten og indkomsterne for små-skala fødevarerproducerer fordobles, særligt for kvinder, oprindelige folk, familielandbrug, husdyrbrug og fiskere, herunder gennem sikret og lige adgang til jord, andre produktionsressourcer og tilførsler, viden, finansielle tjenester, markeder og muligheder for værditilvækst, samt beskæftigelse uden for landbruget.</p>		
<p>FN indikator(er): 2.3.1. Produktionsvolumer per arbejdsenhed i forhold til bedrifts-størrelser inden for landbrug/husdyrbrug/skovbrug</p> <p>2.3.2. Gennemsnitlig indkomst for små-skala fødevarerproducerer, opdelt på køn og status som oprindelige folk</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 2.3.i. Afkastningsgrad for landbruget</p>	<p>Øvrige forslag:</p>	

DELMÅL 2.4. BEVAR DEN GENETISKE MANGFOLDIGHED I FØDEVAREPRODUKTIONEN

Inden 2030 skal der sikres bæredygtige fødevarereproduktionssystemer og implementeres modstandsdygtige landbrugspraksisser, som øger produktivitet og produktion, medvirker til at bevare økosystemer, styrker kapaciteten for tilpasning til klimaforandringer, ekstreme vejrforhold, tørke, oversvømmelser og andre katastrofer, og som fremskynder forbedring af land og jordkvalitet.

FN indikator(er):

2.4.1. Andel landbrugsområde under produktiv og bæredygtig landbrugsaktivitet

Forslag til danske målepunkter:

2.4.i. Udvikling i produktion og miljøbelastning

2.4.ii. Dyrets velfærd i landbruget

2.4.iii. Antibiotikaforbrug i landbrugsproduktionen

Øvrige forslag:

- Andel madvarer, der er økologiske
- Mængde nitrat i grundvandet
- Pesticidbrug i landbrugsproduktion
- CO₂-udledning per produceret kilo kød

DELMÅL 2.5. BEVAR DEN GENETISKE MANGFOLDIGHED I FØDEVAREPRODUKTIONEN

Inden 2020 skal den genetiske diversitet bevares for såsæd, kultiverede planter, landbrugsopdræt og husdyr, samt deres relaterede vilde arter, herunder gennem fornuftigt forvaltede og diversificerede såsæd- og plante genbanker på nationalt, regionalt og internationalt niveau, og der skal fremmes adgang til, samt lige fordeling af fordelene ved udnyttelse af de genetiske ressourcer og den associerede traditionelle viden, som internationalt aftalt.

FN indikator(er):

2.5.1. Antal plante- og dyregenetiske ressourcer til brug for fødevarer og landbrug sikret i enten mellemlange og langvarige bevarelsesfaciliteter

2.5.2. Andel lokale racer, der er klassificeret som værende i fare, ikke i fare eller på et ukendt niveau af fare for udryddelse

Forslag til danske målepunkter:

2.5.i. Fri og lige adgang til udnyttelse af genressourcer

Øvrige forslag:

DELMÅL 2.A. INVESTÉR I LANDDISTRIKTERS INFRASTRUKTUR OG LANDBRUGSFORSKNING

Investeringer skal øges, blandt andet gennem forbedret internationalt samarbejde, i landdistrikternes infrastruktur, i landbrugsforskning og konsulenttjenester, i teknologiudvikling samt i genbanker for planter og husdyr, for at forbedre landbrugets produktivitet og kapacitet i udviklingslande, især i de mindst udviklede lande.

FN indikator(er):

2.a.1. Indeks for offentlige udgifter til landbruget

2.a.2. Samlet offentlig finansiering (officiel udviklingsbistand samt anden offentlig finansiering) til landbrugssektoren i udviklingslandene

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikatorer. I lighed med FN's indikatorer vedrører forslagene således primært de offentlige udgifter og investeringer på området.

Øvrige forslag:

- Dansk eksport af landbrugs-teknologi

DELMÅL 2.B. FOREBYG HANDELSBARRIERER OG MARKEDSFORVRIDNINGER I LANDBRUGET

Handelsbarrierer og forvriddinger i de globale landbrugsmarkeder skal fjernes og forebygges, herunder via parallel afskaffelse af alle former for eksportstøtte til landbruget og alle eksportforanstaltninger med tilsvarende effekt, i overensstemmelse med mandatet fra Doha-udviklingsrunden.

FN indikator(er):

2.b.1. Eksportstøtte til landbruget

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput eller adskiller sig fra FN's indikator. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 2.C. GØR FØDEVAREPRISERNE MERE STABILE MED BEDRE ADGANG TIL MARKEDSINFORMATION

Der skal vedtages tiltag, der skal sikre, at fødevarermarkederne og de heraf afledte markeder fungerer ordentligt, og som er med til at sikre rettidig adgang til markedsinformationer, herunder fødevarerlagre, for derved at hjælpe med at begrænse ekstreme udsving i fødevarerpriserne.

FN indikator(er):

2.c.1. Indikator for anomalier i fødevarerpriser

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Generelt har det været holdningen, at fødevarermarkedet i Danmark er velfungerende i forhold til priser og transparens hertil, hvorfor der stort set ikke har været forslag til målepunkter for dette delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 2.1. GIV ALLE ADGANG TIL SIKKER OG NÆRINGSRIG MAD

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Enkelte forslag var længe i puljen af mulige målepunkter, men er ultimativt valgt fra grundet manglende datatilgængelighed. Disse forslag fremgår af listen over øvrige forslag.

DELMÅL 2.2. STOP ALLE FORMER FOR FEJLERNÆRING

Dansk målepunkt 2.2.i. Andel af befolkningen, der er under- og overvægtige

Begrundelse

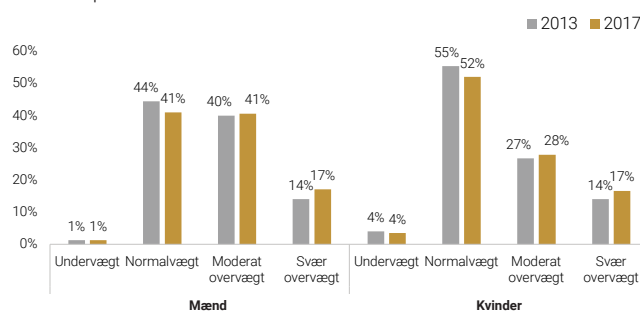
Et tegn på, at man spiser forkert, er en for høj eller lav vægt. Overvægt er et udbredt problem i Danmark, men også undervægt er et problem, da det indikerer, at kroppen får for lidt næring. Derfor er andelen af den voksne del af befolkningen henholdsvis børn og unge, der er over- eller undervægtige, et forslag til målepunkt. Udover køn og alder kan målepunktet opgøres på region.

Tendens

For den voksne del af befolkningen over 16 år viser en undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen, at 58 procent af mændene og 45 procent af kvinderne er moderat eller svært overvægtige i 2017. Blandt børn, som i 2019 var mellem 6 og 15 år, er andelen af moderat eller svært overvægtige mellem 13 og 19 procent, og andelen er stigende med alderen. Således er knap hver femte elev i udskolingen moderat eller svært overvægtig. Undervægt blandt børn og unge er en mindre udfordring. På tværs af skoletrin har denne andel ligget relativt stabilt på 2 procent i 2015 og 2019.

Baseline

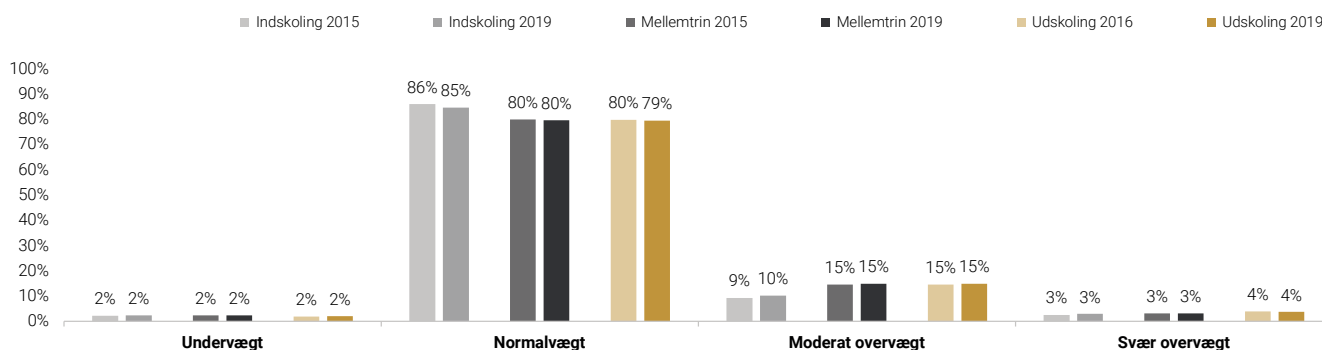
Figur 10 Andel af befolkningen, der er under- og overvægtige fordelt på køn

Note: Figuren viser vægtgrupper fordelt på køn. Opgørelsen er survey-baseret og baseret på et repræsentativt udsnit af den danske befolkning over 16 år. Data er fra 2013 og 2017, da rapporten Den Nationale Sundhedsprofil udarbejdes hvert fjerde år. Der er i rapporten ikke data for hele befolkningen.
Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Figur 11 Andel af børn og unge i forskellige vægtgrupper fordelt på skoletrin og årgang

Note: Figuren viser vægtgrupper fordelt på skoletrin og årgang ved målinger i 2015, 2016 og 2019. Ved indskoling er medtaget målinger for børn, som er enten 6 eller 7 år gamle ved målingen, og ved flere målinger er det den første, der er medtaget. I mellemskolen er medtaget børn, som er mellem 9 og 13 år gamle, og ved flere målinger er det den måling, der blev foretaget tættest på barnets 11-års fødselsdag, der er medtaget. Ved udskoling er medtaget målinger for børn, som enten er 14 eller 15 år ved målingen, og ved flere målinger er den sidste måling medtaget.
Kilde: Den Nationale Børnedatabase og Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Dansk målepunkt 2.2.ii. Andel af befolkningen, der har henholdsvis sunde og usunde kostvaner

Begrundelse

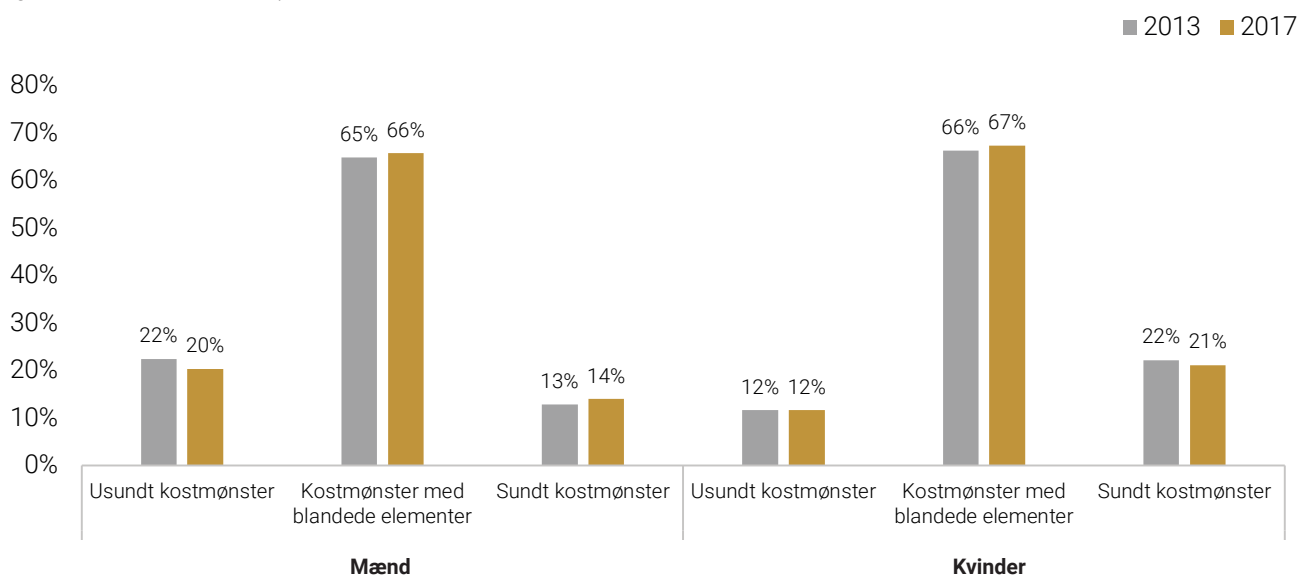
Danskernes kostvaner er en anden måde, hvorpå man kan belyse, om befolkningen får en sund og varieret kost, der understøtter et godt helbred. Derfor er det et forslag til målepunkt at belyse danskernes kostvaner. Dette er netop et fokus i Sundhedsstyrelsens Nationale Sundhedsprofil, hvor et repræsentativt udsnit af danskerne over 16 år har svaret på spørgsmål om Sundhedsstyrelsens kostråd.

Tendens

Baseret på resultater fra den Nationale Sundhedsprofil kan det konkluderes, at hver femte mand har et usundt kostmønster. Blandt kvinder er andelen 12 procent. Stort set lige omvendt er det, når der ses på de sunde kostmønstre. Her viser data, at hver femte kvinde har sunde kostmønstre, mens andelen blandt mænd er 14 procent.

Baseline

Figur 12 Kostmønstre fordelt på køn

Note: Figuren viser kostmønstre fordelt på køn. Kategoriseringen er baseret på en række survey-spørgsmål med udgangspunkt i Sundhedsstyrelsens kostråd. Opgørelsen er for personer over 16 år. Data er fra 2013 og 2017, da rapporten Den Nationale Sundhedsprofil udarbejdes hvert fjerde år. Der er i rapporten ikke data for hele befolkningen.
Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 2.2.iii. Fysisk helbred

Begrundelse

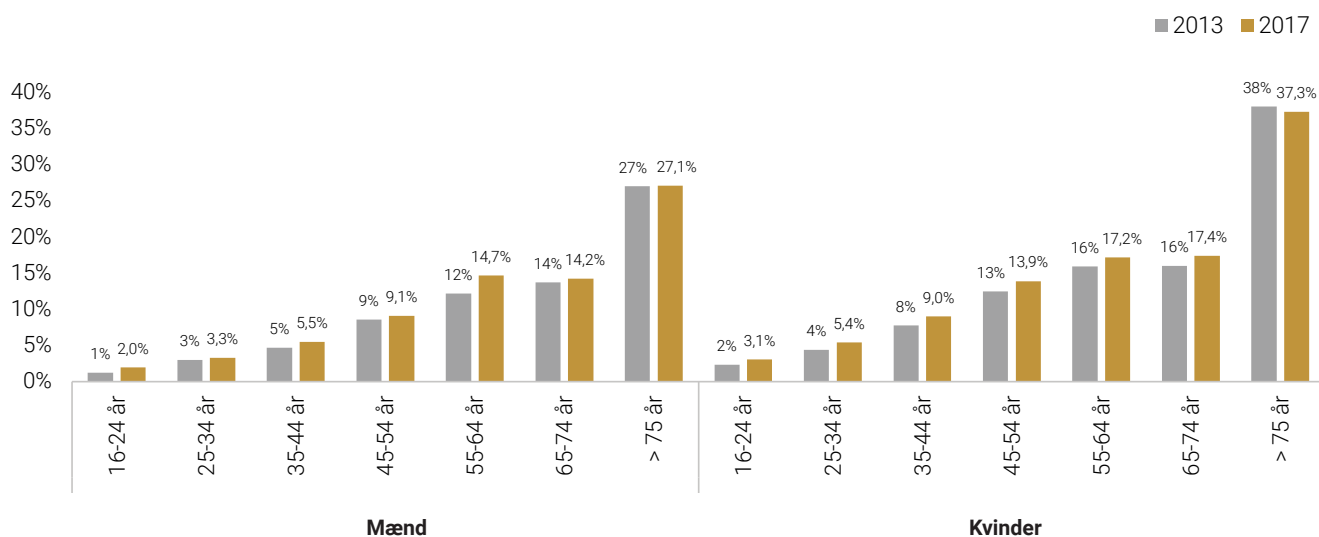
Det fysiske helbred er i debatten kædet sammen med en sund livsstil og gode kostvaner. Derfor er et forslag til målepunkt andelen af befolkningen, som har et dårligt, fysisk helbred. Dette belyses ligeledes i Sundhedsstyrelsens Nationale Sundhedsprofil, hvor en række spørgsmål til et repræsentativt udsnit af danskerne over 16 år er brugt til at danne et mål for respondenternes fysiske helbred.

Tendens

Andelen af befolkningen med et dårligt fysisk helbred er stigende med alderen. Blandt de 16-54-årige viser data, at der ikke er nævneværdig forskel på mænd og kvinders fysiske helbred, men fra 55 år og op er kvinder i højere grad end mænd udfordret af et dårligt fysisk helbred. Tendenserne er stigende fra 2013 til 2017 både i forhold til køn og alder, dog ses der er beskedent fald for kvinder over 75 år.

Baseline

Figur 13 Andel af befolkningen med dårligt fysisk helbred fordelt på køn og alder

Note: Figuren viser andel af befolkningen med dårligt fysisk helbred fordelt på køn og alder. Kategoriseringen er baseret på en række survey-spørgsmål med udgangspunkt i SF-12, et såkaldt generisk helbredsstatusmål. Opgørelsen er for personer over 16 år. Data er fra 2013 og 2017, da rapporten Den Nationale Sundhedsprofil udarbejdes hvert fjerde år. Der er i rapporten ikke data for hele befolkningen.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 2.3. FORDOBL PRODUKTIVITETEN FOR SMÅ FØDEVAREPRODUCENTER

Dansk målepunkt 2.3.i. Afkastningsgrad for landbruget

Begrundelse

Et argument i debatten om dette delmål har været, at omstillingen til en bæredygtig fødevareproduktion forudsætter, at landbruget grundlæggende har en sund økonomi. Et økonomisk bæredygtigt landbrug anses således at være forudsætningen for, at landbruget er i stand til at foretage de nødvendige investeringer i den grønne omstilling.

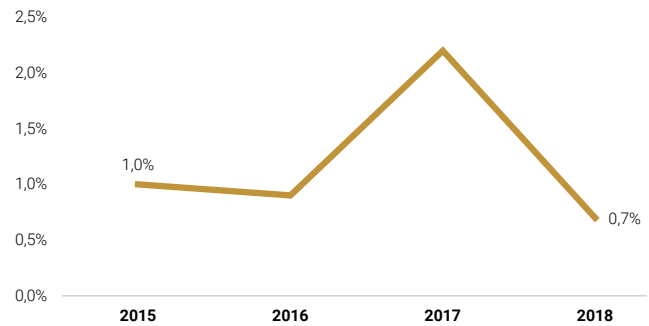
Derfor er afkastningsgraden i landbruget foreslået som et målepunkt. Afkastningsgraden beskriver landbrugets evne til at skabe overskud givet den investerede kapital. Konkret bestemmes afkastningsgraden ved en beregning af forholdet mellem resultatet før primær drift og de gennemsnitlige aktiver.

Tendens

For alle heltids- og deltidsbedrifter udviser den gennemsnitlige afkastningsgrad en svingende tendens i perioden 2015-2018. I 2018 var afkastningsgraden i gennemsnit således 0,7 procent, hvilket betyder at den investerede kapital i landbruget dette år i gennemsnit førte til et overskud på 0,7 procent. Året før var afkastningsgraden 2,2 procent.

Baseline

Figur 14 Afkastningsgrad for landbruget

Note: Figuren viser udviklingen i afkastningsgrad for landbruget for alle heltids- og deltidsbedrifter i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 2.4. GØR FØDEVAREPRODUKTIONEN MERE BÆREDYGTIG

Dansk målepunkt 2.4.i. Udvikling i produktion og miljøbelastning

Begrundelse

En bæredygtig fødevarerproduktion er kendetegnet ved et landbrug, hvor der produceres effektivt og med en lav miljøbelastning. Derfor belyser dette forslag til målepunkt i alt syv delkomponenter, der tilsammen giver en indikation af udviklingen af landbrugets bæredygtighed i Danmark. Målepunktets syv delkomponenter er:

1. Produktion per arealenhed, der måler udviklingen i ressourceeffektivitet indenfor landbrugets produktion
2. Udledning af drivhusgasser, der måler udviklingen i landbrugets bidrag til akkumulering af drivhusgasser i atmosfæren og derigennem klimaforandringer
3. Kvælstofoverskud (kvælstof, mark), der måler udviklingen i landbrugets miljøbelastning i forhold til mark og stald
4. Kvælstof, diffus udledning (kvælstof, vand), der måler udviklingen i landbrugets miljøbelastning i forhold til kystvand og grundvand
5. Fosfor, mark, der måler udviklingen i landbrugets miljøbelastning i forhold til biodiversitet
6. Fosfor, vand, måler udviklingen i landbrugets miljøbelastning i forhold til vandmiljø og økologisk kvalitet
7. Pesticider, der måler udviklingen i landbrugets miljøbelastning fra kemiske stoffer, der sprøjtes på marker for at bekæmpe ukrudt, svampesygdomme og skadedyr

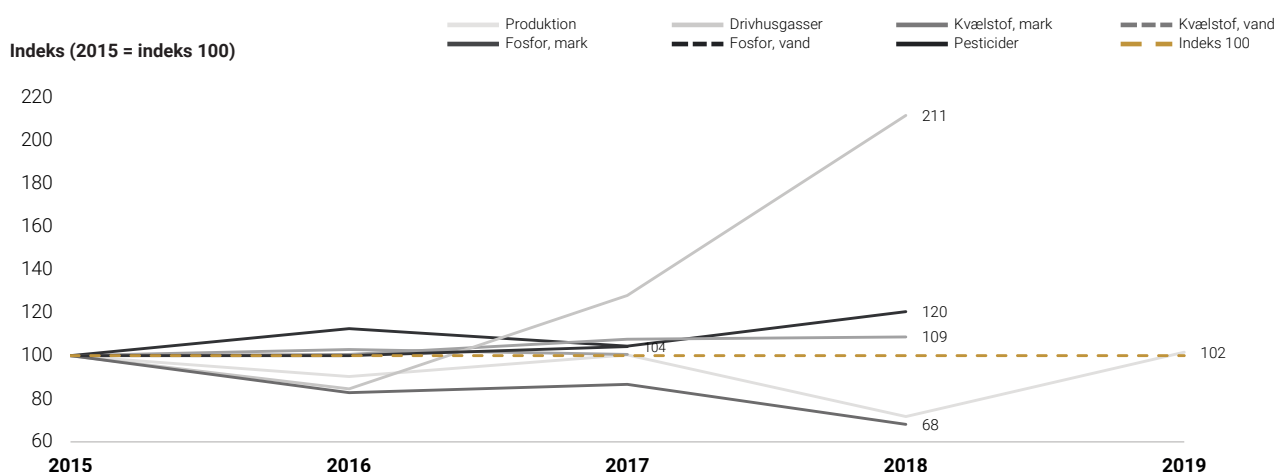
Målepunktet opgøres som et indeks, der viser udviklingen i disse syv komponenter i forhold til niveauet i 2015, der er basisåret.

Tendens

For produktionen per arealenhed betyder et indeks over 100, at der er sket en forbedring af ressourceeffektiviteten i forhold til 2015. Produktionen per arealenhed, der konkret opgøres som gennemsnitsudbyttet af korn i hektokilo per hektar, har siden 2015 været svingende. Især 2018 var et dårligt år, hvor produktionen af korn faldt 30 procent. I 2019 steg gennemsnitsudbyttet som følge af en højere produktion og mindre areal, hvorfor indekset endte lidt over 2015-niveauet. For de øvrige delkomponenter betyder et indeks over 100 omvendt en forringet bæredygtighed i forhold til 2015, idet dette afspejler en højere udledning. I perioden 2015-2017 har udledningen af drivhusgasser fra landbruget været relativt stabil. Fra 2015 til 2018 er fosfor, vand faldet til indeks 68 med en mindre stigning fra 2016 til 2017. De øvrige delkomponenter er steget til et indeks over 100 fra 2015 og til seneste år, der er data for. Den relativt største stigning for perioden 2015-2018 er sket i delkomponenten fosfor, mark, der steg til indeks 211 i 2018.

Baseline

Figur 15 Udvikling i landbrugets bæredygtighed

Note: Figuren viser udviklingen i landbrugets bæredygtighed, belyst ved syv delkomponenter i perioden 2015-2019. Den supplerende indikator opgøres over henholdsvis 1) produktion per arealenhed, 2) udledning af drivhusgasser, 3) kvælstofoverskud (kvælstof, mark), 4) kvælstof, diffus udledning (kvælstof, vand), 5) fosfor, mark, 6) fosfor vand 7) pesticider. Målepunktet opgøres som indekserede værdier, 2015:100
Kilde: Danmark Statistik, NOVANA-opgørelse, Miljøstyrelsen og Nationalt Center for Miljø og Energi

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 2.4.ii. Dyrets velfærd i landbruget

Begrundelse

Dyrevelfærd har fyldt i debatten om dette delmål, særligt i forhold til produktion af animalske fødevarer. Miljø- og Fødevareministeriets dyrevelfærdsmærke kan anvendes til at belyse dyrevelfærden i den animalske fødevarerproduktion. Dette mærke kategoriserer produktionen på tre niveauer afhængigt af, hvor høje krav til dyrevelfærd producenterne lever op til. I et fremadrettet perspektiv er det ambitionen, at alle producenter lever op til de højeste standarder for dyrevelfærd i hele fødevarerproduktionen. Derfor er et relevant målepunkt andelen af de tilmeldte producenter, der lever op til grundkravene specificeret i niveau 3. Alle tre niveauer lever op til en række grundkrav til dyrevelfærd, som ligger ud over dansk og europæisk lovgivning og er tiltagende skrappe jo højere niveau. På tidspunktet for udarbejdelsen af denne rapport har det foreliggende datagrundlag alene muliggjort en opgørelse af andelen af producenter, der lever op til de forskellige niveauer for dyrevelfærd indenfor henholdsvis svine- og slagtekyllingebesætninger.

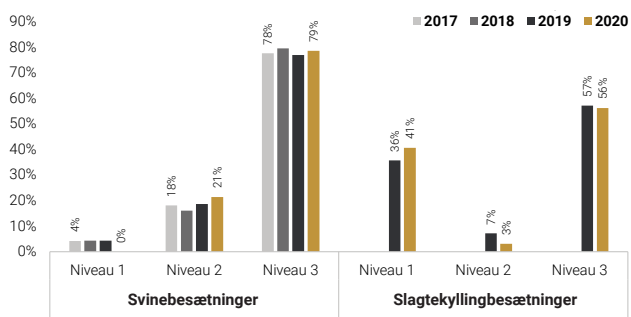
I begge tilfælde skal det bemærkes, at ordningen er frivillig, hvorfor brugen af dyrevelfærdsmærket som målepunkt ikke siger noget om dyrevelfærden hos alle producenter i Danmark, og kan med fordel ledsages af en opgørelse af andelen af producenter, der er tilmeldt ordningen.

Tendens

I 2020 viser en opgørelse, at 79 procent af de tilmeldte producenter af svinekød levede op til de højeste krav til dyrevelfærd (niveau 3). For producenter af slagtekyllinger er andelen 56 procent i 2020. Her er andelen af producenter klassificeret som niveau 1 samtidig relativt større end andelen hos producenter af svinekød, hvor ingen producenter er klassificeret på niveau 1 i 2020.

Baseline

Figur 16 Andel af tilmeldte producenter efter dyrevelfærdsmærkets tre niveauer fordelt på svine- og slagtekyllingebesætninger

Note: Figuren viser andel af tilmeldte producenter, der lever op til Miljø- og Fødevareministeriets niveauer for dyrevelfærd indenfor henholdsvis svine- og slagtekyllingebesætninger. Der findes tre niveauer, hvor kravene til dyrevelfærd stiger for hvert niveau. Det blev muligt for svinebesætningerne at tilmelde sig Dyrevelfærdsmærket fra april 2017; for slagtekyllingebesætningerne fra oktober 2018 og for kvægbesætningerne fra januar 2020. Oversigten er relativt ny, og det kan forklare, at antal tilmeldte producenter er relativt lavt. Tilmeldte svineproducenter varierer i perioden, men er på 178 i 2020, mens tilmeldte slagtekyllingbesætninger er cirka 30 i både 2019 og 2020. Fremadrettet vil oversigten også kunne indeholde kvægbesætninger i takt med at disse tilmelder sig.
Kilde: Miljø- og Fødevareministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 2.4.iii. Antibiotikaforbrug i landbrugs- produktionen

Begrundelse

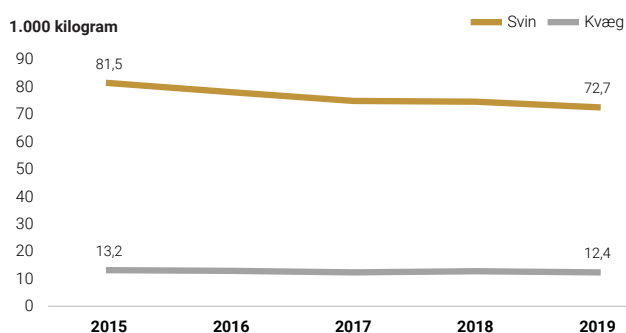
En anden dimension af dyrevelfærd er antibiotikabrug i landbrugsproduktionen. Omfattende antibiotikabrug er tegn på udfordringer med dyrenes sundhed og velfærd og kan forårsage nedsat fødevarer sikkerhed. Derfor er et forslag til målepunkt brugen af antibiotika i landbruget opgjort for svin og kvæg. Konkret opgøres antibiotikabrug i landbrugsproduktionen som anvendt antibiotika målt i kiloton per år.

Tendens

Fra et forbrug for svin på 82.000 kg aktivt stof i 2015 har forbruget været svagt faldende til 73.000 kg i 2019. I samme periode faldt forbruget i kvægproduktionen fra 13.000 kg aktivt stof til 12.000 kg.

Baseline

Figur 17 Forbrug af antibiotika i landbruget for svin og kvæg i aktivt stof

Note: Figuren viser udviklingen i forbrug af antibiotika i landbruget for svin og kvæg, målt i 1.000 kg aktivt stof i perioden 2015-2019.

Kilde: Miljø- og Fødevareministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 2.5. BEVAR DEN GENETISKE MANGFOLDIGHED I FØDEVAREPRODUKTIONEN

Dansk målepunkt 2.5.i. Fri og lige adgang til udnyttelse af genressourcer

Begrundelse

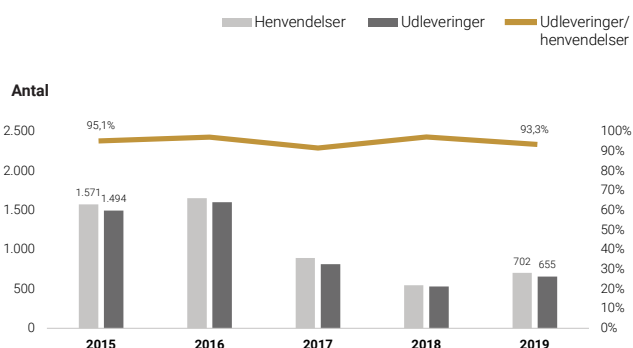
Som udgangspunkt har det været opfattelsen i inddragelsesaktiviteterne, at FN's indikatorer for dette delmål er relevante og dækkende i en dansk sammenhæng. Konkret måler FN's indikatorer på 1) antal plante- og dyregenetiske ressourcer til brug for fødevarer og landbrug sikret i enten mellemlange eller langvarige bevarelsesfaciliteter og 2) andel lokale racer, der er klassificeret som værende på et kendt niveau af fare, ikke i fare eller på et ukendt niveau af fare for udryddelse. Et forslag til et supplerende målepunkt af relevans i en dansk sammenhæng er et mål, der belyser den fri og lige adgang til udnyttelse af genressourcer. Konkret foreslås et målepunkt, der belyser forholdet mellem antal udleveringer af genetiske ressourcer i forhold til det samlede antal henvendelser.

Tendens

Fra 2015 til 2019 er det samlede antal henvendelser faldet fra 1.571 til 702, det vil sige med cirka 55 procent. Forholdet mellem andelen af udleveringer og henvendelser er i samme periode kun faldet med knap to procent. Med en andel på cirka 93 procent i 2019 resulterer hovedparten af henvendelserne således i en udlevering.

Baseline

Figur 18 Forholdet mellem henvendelser og udleveringer af genetiske ressourcer fra Nordisk Genbank

Note: Figuren viser udviklingen i forholdet mellem henvendelser og udleveringer af genetiske ressourcer fra Nordisk Genbank i perioden 2015-2019.
Kilde: Nordisk Genbank

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

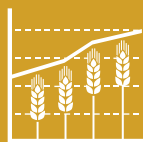
DELMÅL 2.A. **INVESTÉR I LANDDISTRIKTERS INFRASTRUKTUR OG LANDBRUGSFORSKNING**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer for dette delmål, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikatorer. I lighed med FN's indikatorer vedrører forslagene således primært de offentlige udgifter og investeringer på området.

DELMÅL 2.B. **FOREBYG HANDELSBARRIERER OG MARKEDSFORVRIDNINGER I LANDBRUGET**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput eller adskiller sig fra FN's indikatorer. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

DELMÅL 2.C.

GØR FØDEVAREPRISERNE MERE STABILE MED BEDRE ADGANG TIL MARKEDSINFORMATION

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Generelt har det været holdningen, at fødevaremarkedet i Danmark er velfungerende i forhold til priser og transparens, hvorfor der stort set ikke har været forslag til målepunkter for dette delmål.

3 SUNDHED OG TRIVSEL

VERDENSMÅL 3: SUNDHED OG TRIVSEL

Vi skal sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper

Et globalt perspektiv

Det tredje verdensmål handler om, at alle mennesker i alle aldre og i alle lande skal sikres et godt helbred inden 2030. Verdensmål 3 sætter dermed fokus på den globale sundheds- og trivselssituation med særligt fokus på at reducere mødre- og børnedødeligheden, gøre en ende på epidemier og reducere de ikke-smitsomme folkesygdomme som diabetes, kræft og KOL. Verdensmålet har også fokus på den psykiske sundhed og mentale trivsel samt forebyggelse af alkohol- og stofmisbrug og reduktion i antallet af rygere. En reduktion af luftforureningen fra trafikken og dermed en reduktion i antallet af borgere, der dør eller bliver syge af partikelforurening som konsekvens af luftforureningen fra trafikken, samt antallet af trafikdrab er også fokusområder. Endelig har verdensmålet fokus på at sikre alle borgere lige adgang til et godt sundhedssystem, en læge og livsvigtig medicin til overkommelige priser samt vejledning om familieplanlægning.

Et dansk perspektiv

Sundhed og sundhedssystemet i Danmark har været genstand for megen debat, og flere relevante forslag til målepunkter er identificeret med tydelige tråde til verdensmål 1 (fattigdom) og verdensmål 5 (ligestilling mellem kønnene). Her har fokus særligt været ulighed i sundhed og adgang til sundhedsydelser grundet begrænsede økonomiske og personlige ressourcer, blandt andet som følge af misbrug og psykiske problemer. Et opmærksomhedspunkt har i den forbindelse været gravide med forhøjet risiko for uprovokeret abort, fosterskader samt graviditets- og fødselskomplikationer som følge af misbrug af stoffer og alkohol, rygning og en grundlæggende usund livsstil. Relateret hertil er fertilitetsproblemer blandt både mænd og kvinder, som anses for en relativt stor udfordring i en dansk sammenhæng. Debatten om børns sundhed har særligt fokuseret på børns ernæring, mentale trivsel og opvækst.

Et andet element i debatten har været udbredelsen af sygdomme. I forhold til de smitsomme sygdomme har influenza og seksygdomme samt fnatepidemier været fremhævet som relevante at fokusere på i en dansk sammenhæng. Derudover er udbredelsen af resistente bakterier, vandbårne sygdomme og infektioner erhvervet som følge af utilsigtede hændelser under behandling og indlæggelse blevet fremhævet. Omdrejningspunktet for debatten om de ikke-smitsomme sygdomme har været forebyggelse af fysisk og psykisk sygdom, herunder især kræft, diabetes og KOL samt stress, ensomhed og spiseforstyrrelser. Målepunkter om overlevelsescrader i behandling af forskellige sygdomme, søvn, fysisk aktivitet og adgang til natur og rekreation er i den forbindelse blevet foreslået. Et element af forebyggelse af sygdom er også benyttelse af sundhedssystemets tilbud, hvor særligt udbredelsen af vacciner i befolkningen og muligheden for at købe medicin til overkommelige priser er blevet fremhævet. Derudover er befolkningens eksponering for kemikalier og farlige stoffer blevet fremhævet som relevante målepunkter i forebyggelsen.

Misbrug i befolkningen er en dimension af danskernes sundhed med afhængighed af alkohol og hash samt ludomani som særlige udfordringer og dermed aspekter, som er relevante at opgøre. Endelig har debatten om trafikrelaterede sygdomstilfælde og drab koncentreret sig om forhold, der kan fremme trafiksikkerheden og understøtte valg af renere transportformer.

Danske målepunkter

Tabel 3 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt 27 forslag til nye danske målepunkter og desuden 47 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 3 fordelt på 13 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 3. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 3

	<p>DELMÅL 3.1. REDUCÉR MØDREDØDELIGHEDEN Inden 2030 skal den globale mødredødelighed reduceres til under 70 dødsfald per 100.000 levendefødte børn.</p>		
	<p>FN indikator(er): 3.1.1. Mødredødelighed 3.1.2. Andel af fødsler assisteret af uddannet sundhedspersonale</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 3.1.i. Andel undervægtige, normalvægtige og overvægtige gravide</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forekomsten af fødselsdepressioner hos kvinder og mænd • Indlæggelser i forbindelse med graviditet • Antal besøg af sundhedsplejerske efter fødslen
	<p>DELMÅL 3.2. STOP FOREBYGGELIGE DØDSFALD BLANDT BØRN UNDER FEM ÅR Inden 2030 skal der sættes en stopper for forebyggelige dødsfald blandt nyfødte og børn under 5 år, med en målsætning i alle lande om at reducere den neonatale dødelighed til maksimalt 12 dødsfald per 1.000 levendefødte børn og reducere dødelighed hos børn under 5 år til maksimalt 25 dødsfald per 1.000 levendefødte børn.</p>		
	<p>FN indikator(er): 3.2.1. Dødelighed hos børn under 5 år 3.2.2. Neonatal dødelighed</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 3.2.i. Fødselsvægt blandt nyfødte 3.2.ii. Andel af gravide, der er aktive rygere</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel spædbørn, der modtager fem eller flere sundhedsplejerskebesøg • Andel børn, der er involveret i en ulykke • Andel børn, der fødes for tidligt • Andel 0-2-årige med livstruende sygdomme
	<p>DELMÅL 3.3. BEKÆMP SMITSOMME SYGDOMME Inden 2030 skal epidemierne af AIDS, tuberkulose, malaria og negligerede tropiske sygdomme afsluttes, og hepatitis, vandbårne sygdomme og andre smitsomme sygdomme skal bekæmpes.</p>		
	<p>FN indikator(er): 3.3.1. Antal nye HIV- infektioner per 1.000 ikke-smittede indbyggere, fordelt på køn, alder og risikogrupper 3.3.2. Nye tuberkulose tilfælde per 100.000 indbyggere 3.3.3. Nye malaritilfælde per 1.000 indbyggere 3.3.4. Hepatitis B tilfælde per 100.000 indbyggere 3.3.5. Antal mennesker, der har behov for behandling af negligerede tropiske sygdomme</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 3.3.i. Antal sygehuserhvervede infektioner 3.3.ii. Andel af dødsfald, der er influenzarelaterede</p>	<p>Øvrige forslag:</p>

DELMÅL 3.4. RED FLERE FRA AT DØ AF IKKE-SMITSOMME SYGDOMME, OG STYRK MENTAL SUNDHED

Inden 2030 skal tidlig dødelighed, som følge af ikke-smitsomme sygdomme, reduceres med en tredjedel gennem forebyggelse og behandling, og mental sundhed og trivsel skal fremmes.

FN indikator(er):

3.4.1. Dødelighed som følge af hjerte-kar-sygdomme, kræft, diabetes eller KOL

3.4.2. Selvmordsrate

Forslag til danske målepunkter:

3.4.i. Andel personer per 1.000 indbyggere, der anvender psykofarmaka

3.4.ii. Antal sygemeldinger med egen sygdom per person

3.4.iii. Andel af kræftramte, der overlever kræft

Øvrige forslag:

- Andel af befolkningen, som har en spiseforstyrrelse
- Andel af danskernes transport (km), som foregår i gang eller på cykel
- Besøgstal i offentlige parker og grønne områder
- Andel af befolkningen, som er diagnosticeret med udvalgte kroniske sygdomme, eksempelvis diabetes, astma, demens og lign.
- Antal opkald til Livslinjen og Børnetelefonen
- Antal henvendelser til sygehus på grund af brug af illegale stoffer
- Udbredelsen af fritidsaktiviteter blandt børn
- Komorbiditet i alvorlige diagnoser
- Antal henvisninger til psykolog
- Antal personer, der oplever dårligt mentalt helbred
- Andel personer, der ikke opfylder WHO's anbefaling for fysisk aktivitet
- Antal underretninger om mistriksel
- Antal frivillige foreninger
- Antal selvmordsforsøg

DELMÅL 3.5. FOREBYG OG BEHANDL STOF- OG ALKOHOLMISBRUG

Forebyggelse og behandling af stofmisbrug, herunder narkotikamisbrug og skadelig brug af alkohol, skal styrkes.

FN indikator(er):

3.5.1. Dækningsgrad af behandling (medicinsk og psykosocial behandling samt rehabilitering og efterbehandling) af rusmiddelafhængighed

3.5.2. Skadelig brug af alkohol, defineret i henhold til den nationale kontekst som alkoholforbrug per indbygger (fra 15 år og opefter) indenfor et kalenderår i liter ren alkohol

Forslag til danske målepunkter:

3.5.i. Andel af unge, der tager illegale stoffer

3.5.ii. Antal personer i behandling for stofmisbrug

3.5.iii. Andel af befolkningen, der overskrider risikogrænsen for alkoholindtag

3.5.iv. Alder ved alkoholdebut

Øvrige forslag:

- Andel unge, der har modtaget forebyggende information om rusmidler
- Andel unge i stofmisbrugsbehandling

DELMÅL 3.6. HALVÉR ANTALLET AF DRÆBTE OG SÅREDE I TRAFIKKEN

Inden 2020 skal antallet af globale dødsfald og tilskadekomster som følge af trafikulykker halveres.

FN indikator(er):

3.6.1. Dødsfald som følge af trafikulykker

Forslag til danske målepunkter:

3.6.i. Antal domme efter færdselsloven

3.6.ii. Antal dræbte og alvorligt tilskadekomne i færdselsuheld

Øvrige forslag:

- Antal trafikulykker på skoleveje
- Antal dømte for spirituskørsel

DELMÅL 3.7. GIV ALLE ADGANG TIL SEKSUEL- OG REPRODUKTIV SUNDHED OG FAMILIEPLANLÆGNING

Inden 2030 skal der sikres universel adgang til seksuelle og reproduktive sundhedsydelser, herunder familieplanlægning, oplysning og uddannelse, og integration af reproduktiv sundhed i nationale strategier og programmer.

FN indikator(er):

3.7.1. Andel af kvinder i den reproduktive alder (15-49 år), som har fået opfyldt deres behov for familieplanlægning med moderne metoder

3.7.2. Teenage-fødselsrate (i alderen 10-14 år og 15-19 år) per 1.000 kvinder i den pågældende aldersgruppe

Forslag til danske målepunkter:

3.7.i. Antal diagnosticerede seksygdomme blandt unge

3.7.ii. Antal tilladelser til juridisk kønsskifte

3.7.iii. Alder på førstegangsfødende kvinder

3.7.iv. Antal provokerede aborter

Øvrige forslag:

- Gennemsnitlig alder for førstegangsfødende
- Andel fødsler, hvor moderen har deltaget i fødselsforberedelse
- Antal opkald til Sexlinjen og Privatsnak
- Antal gennemførte aborter (medicinsk og indgrib)
- Andel mænd i forhold til kvinder i fertilitetsbehandling
- Andel børn født efter inseminationsbehandling (IUI) af kvinder uden partner
- Antal personer i fertilitetsbehandling

DELMÅL 3.8. GIV ALLE ADGANG TIL LÆGEHJÆLP

Der skal opnås universel sundhedsdækning, herunder beskyttelse mod økonomiske risici, adgang til essentielle sundhedsydelser af høj kvalitet, og adgang til sikker og effektiv livsvigtig kvalitetsmedicin og vacciner til en overkommelig pris for alle.

FN indikator(er):

3.8.1. Dækningsgrad af essentielle sundhedsydelser (defineret som den gennemsnitlige dækning af essentielle ydelser i forhold til tracer interventioner, som omfatter reproduktiv sundhed og sundhed hos mødre, nyfødte og børn, smitsomme sygdomme, ikke-smitsomme sygdomme, og servicekapacitet og adgang for den generelle og de mest udsatte befolkningsgrupper)

3.8.2. Andelen af befolkningen med høj brugerbetaling på sundhedsydelser i forhold til husholdningens udgifter eller indkomst

Forslag til danske målepunkter:

3.8.i. Andel af drenge, der får HPV-vaccine

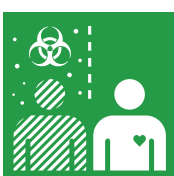
3.8.ii. Antibiotikaforbrug

3.8.iii. Antal privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere

3.8.iv. Middellevetiden

Øvrige forslag:

- Antal patienthenvendelser fra udokumenterede migranter
- Andel personer, der har modtaget undervisning i førstehjælp
- Andel dage med overbelægning på danske hospitaler
- Overdødelighed blandt personer med psykiske lidelser
- Overlevelsesraten for kræftsygdomme
- Andel udsatte borgere, som har en levealder mindre end gennemsnittet
- Andel personer med kritisk diagnose, opgjort på uddannelsesniveau
- Antal personer med umødt behov for tandlægehjælp
- Middellevetid for 40-årige, opgjort på højeste uddannelsesniveau
- Andel registrerede organdonorer

DELMÅL 3.9. REDUCÉR SYGDOM OG DØDSFALD PÅ GRUND AF KEMIKALIER OG FORURENING

Inden 2030 skal antallet af dødsfald og sygdomstilfælde som følge af udsættelse for farlige kemikalier samt luft-, vand- og jordforurening væsentligt reduceres.

FN indikator(er):

3.9.1. Dødelighed som følge af indendørs og udendørs luftforurening

3.9.2. Dødelighed som følge af urent vand, dårlige sanitære forhold og manglende hygiejne (WASH)

3.9.3. Dødelighed som følge af utilsigtet forgiftning

Forslag til danske målepunkter:

3.9.i. Antal arbejdsskader som følge af forgiftning

3.9.ii. Antal for tidlige dødsfald grundet luftforurening

Øvrige forslag:

- Antal syge og dødsfald som følge af luftforurening
- Andel personer med livs- og/eller-behandlingstestamente
- Andel af befolkningen, som har tilkøbt private sundhedsforsikringer

DELMÅL 3.A. IMPLEMENTÉR WHO'S RAMMEKONVENTION OM TOBAKSKONTROL

Implementeringen af Verdenssundhedsorganisationens Rammekonvention vedrørende Tobakskontrol skal styrkes i alle lande, hvor det er relevant.

FN indikator(er):

3.a.1. Aldersstandardiseret udbredelse af brug af tobak blandt personer fra 15 år og opefter

Forslag til danske målepunkter:

3.a.i. Andel af personer, der ryger

3.a.ii. Andel af rygere, der deltager i et rygestopforløb

Øvrige forslag:

- Cigaretpreiser
- Gennemsnitlig debutalder for rygning

DELMÅL 3.B. STØT UDVIKLING AF VACCINER OG MEDICIN, SOM ALLE HAR RÅD TIL

Forskning og udvikling af vacciner og medicin til behandling af smitsomme og ikke smitsomme sygdomme, der primært påvirker udviklingslande skal støttes, og der skal sikres adgang til livsvigtig medicin og vacciner til en overkommelig pris i overensstemmelse med Doha-erklæringen om TRIPS-aftalen og Folkesundhed, som bekræfter udviklingslandenes ret til i fuldt omfang at anvende bestemmelserne i Aftalen om Handelsrelaterede Aspekter af Intellektuelle Ejendomsrettigheder vedrørende fleksibilitet i beskyttelsen af folkesundheden, og især skal der sikres adgang til medicin for alle.

FN indikator(er):

3.b.1. Andel af befolkningen vaccineret med alle vacciner, der indgår i det nationale program

3.b.2. Samlet offentlig netto-udviklingsstøtte til medicinsk forskning og grundlæggende sundhedssektorer

3.b.3. Andel af sundhedsinstitutioner, der har et basislager af essentiel medicin tilgængeligt og prismæssigt overkommeligt i længden

Forslag til danske målepunkter:

3.b.i. Andel af befolkningen, der er vaccineret mod sæsoninfluenza

Øvrige forslag:

DELMÅL 3.C. ØG FINANSIERINGEN AF SUNDHEDSYDELSE I UDVIKLINGSLANDENE

Der skal opnås en væsentlig forøgelse af sundhedsfinansiering og rekruttering, udvikling, uddannelse og fastholdelse af sundhedsarbejdsstyrken i udviklingslande, især i de mindst udviklede lande og de små udviklingsøstater.

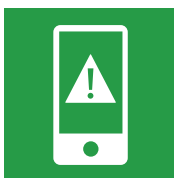
FN indikator(er):

3.c.1. Tæthed og fordeling af sundhedsarbejdere

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel har forslagene udelukkende omhandlet udviklingsbistand til opbygning af sundhedssystemer.

Øvrige forslag:

DELMÅL 3.D. STYRK TIDLIG VARSLING OG HÅNDBETING AF SUNDHEDSTRUSLER

Alle lande, og især udviklingslandene, skal styrke deres kapacitet for tidlig varsling, risikoreduktion og håndtering af nationale og globale sundhedsrisici.

FN indikator(er):

3.d.1. Kapaciteter inden for det Internationale Sundhedsregulativ (IHR) og sundhedsberedskab

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Forslagene under dette delmål omhandler således karakteristika ved det danske sundhedsberedskab i forhold til eksempelvis antal ansatte og udgifter.

Øvrige forslag:

DELMÅL 3.1. REDUCÉR MØDREDØDELIGHEDEN

Dansk målepunkt 3.1.i. Andel undervægtige, normalvægtige og overvægtige gravide

Begrundelse

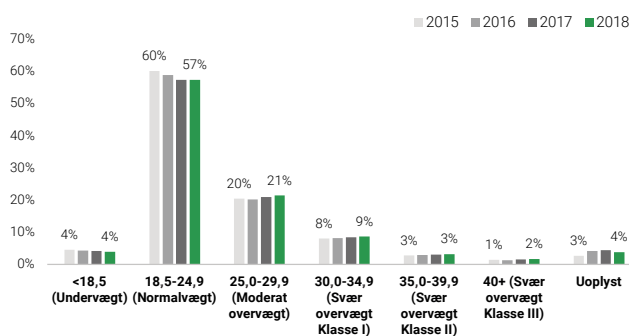
I Danmark er den svangerskabsrelaterede dødelighed generelt lav, hvorfor målepunkter under delmålet har fokuseret på forudsætninger for en sund graviditet og fødsel. Er den gravides vægt udenfor normalområdet – det vil sige, er den gravide enten undervægtig eller overvægtig – har det potentielt indvirkning på såvel den gravides som fostrets velbefindende under graviditeten og fødslen. Der er derfor foreslået et målepunkt, der viser fordelingen af gravide efter vægten i starten af graviditeten. Konkret anvendes *body mass index* (BMI) baseret på moderens vægt og højde umiddelbart før graviditeten. Som udgangspunkt er BMI-data baseret på oplysninger opgivet af kvinden i forbindelse med første lægebesøg under graviditeten.

Tendens

I 2018 var lidt mere end hver femte gravide kvinde moderat overvægtig ved graviditetens start, det vil sige kvinden havde et BMI på mellem 25 og 30. I perioden 2015-2018 var andelen af moderat overvægtige eller svært overvægtige (klasse 1) gravide kvinder svagt stigende, samtidig med at der er sket et tilsvarende fald i andelen af gravide kvinder, som var normalvægtige eller undervægtige ved graviditetens start.

Baseline

Figur 19 BMI blandt gravide ved graviditetens start

Note: Figuren viser fordeling af BMI for gravide ved graviditetens start i perioden 2015-2018.
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 3.2. STOP FOREBYGGELIGE DØDSFALD BLANDT BØRN UNDER FEM ÅR

Dansk målepunkt 3.2.i. Fødselsvægt blandt nyfødte

Begrundelse

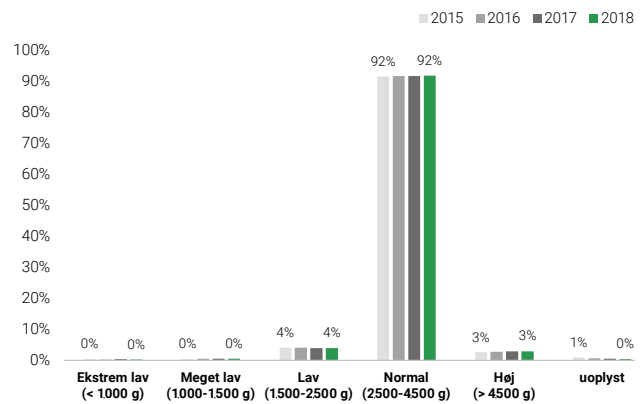
Undervægt og overvægt blandt spædbørn er forbundet med en række sundhedsmæssige risici. I et forebyggende perspektiv er det derfor foreslået at anvende levendefødte børns fødselsvægt som dansk målepunkt.

Tendens

92 procent af alle levendefødte børn er inden for normalvægten. Andelen har været relativt konstant i perioden 2015-2018.

Baseline

Figur 20 Fødselsvægt for levendefødte

Note: Figuren viser fordelingen i fødselsvægt blandt levendefødte, både ved enkelt- og flerfødte i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 3.2.ii. Andel af gravide, der er aktive rygere

Begrundelse

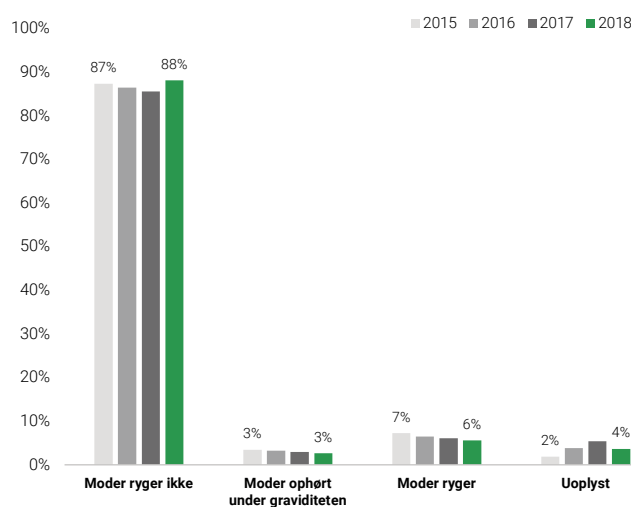
Det er bredt anerkendt, at rygning under graviditeten medfører sundhedsmæssige risici for såvel den gravide som fostret. For eksempel er børn af rygere ved fødslen i gennemsnit 250 gram mindre end børn af ikkerygere¹. Derfor er et forslag til målepunkt under dette delmål en opgørelse af andelen af gravide, der er aktive rygere.

Tendens

I Danmark er omkring 5 procent af gravide kvinder aktive rygere, og andelen har været svagt faldende i perioden 2015-2018.

Baseline

Figur 21 Andel af gravide, der er aktive rygere

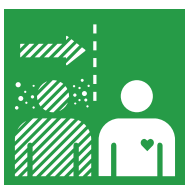

Note: Figuren viser andel af gravide, der henholdsvis ryger, ikke ryger og er holdt op under graviditeten i perioden 2015-2018.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

¹<https://www.sst.dk/da/viden/graviditet-og-foedsel/information-til-gravide/rygning>

DELMÅL 3.3. BEKÆMP SMITSOMME SYGDOMME

Dansk målepunkt 3.3.i. Antal sygehuserhvervede infektioner

Begrundelse

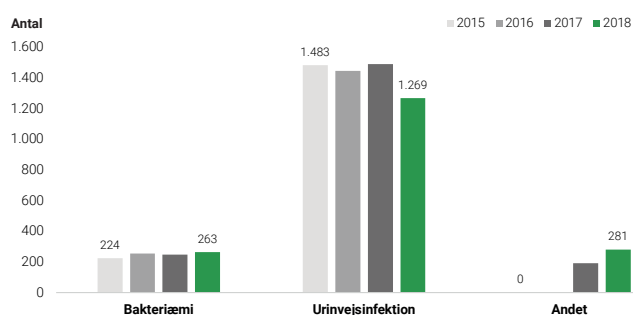
Debatten om smitsomme sygdomme har især fokuseret på seks sygdomme og influenza samt de smitsomme sygdomme og infektioner, man kan erhverve sig i forbindelse med behandling og/eller indlæggelse på sygehusene. I relation til sidstnævnte er et konkret forslag til målepunkt at opgøre antallet af sygehuserhvervede infektioner, idet udbredelsen af disse sygdomme med relativt få midler kan minimeres med de rette foranstaltninger.

Tendens

Den største gruppe af sygehuserhvervede infektioner er urinvejsinfektioner. Her er antallet i 2018 1.269, hvilket er et fald fra 2015 på 14,4 procent.

Baseline

Figur 22 Antal sygehuserhvervede infektioner

Note: Figuren viser udvikling i det årlige antal forekomster af smitte med bakteriæmi og urinvejsinfektion i perioden 2015-2018. Kategorien "Andet" inkluderer C. difficile-infektioner COHA, C. difficile-infektioner HOHA, dyb infektion efter planlagt total hoftealloplastik og dyb infektion efter planlagt knæalloplastik.
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Dansk målepunkt 3.3.ii. Andel af dødsfald, der er influenzarelaterede

Begrundelse

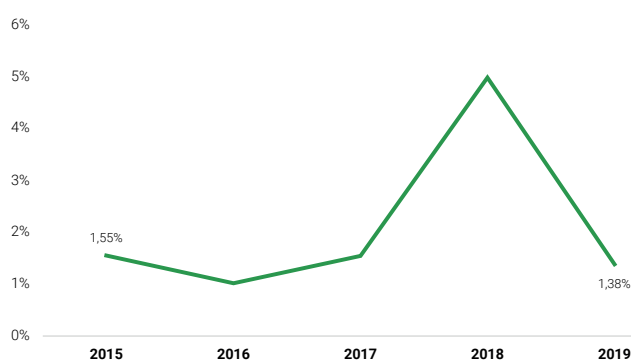
Hvert år rammes mange tusinde danskere af influenza. Antallet er afhængigt af for eksempel vejret og effekten af influenzavaccinen det pågældende år. For langt de fleste mennesker er influenza ikke en farlig sygdom, men hvert år er sygdommen dog forbundet med en række dødsfald, som potentielt kan undgås. Derfor er et konkret forslag til målepunkt andelen af dødsfald i Danmark, der kan tilskrives influenza.

Tendens

I Danmark har andelen af influenzarelaterede dødsfald generelt ligget på mellem en og to procent i perioden 2015-2019. Undtagelsen er 2018, hvor der var relativt mange influenzatilfælde, hvilket også afspejler sig i andelen af influenzarelaterede dødsfald. Således var cirka hvert 20. dødsfald influenzarelateret i 2018.

Baseline

Figur 23 Andel af dødsfald, der er influenzarelaterede

Note: Figuren viser udvikling i andel af dødsfald i Danmark, der er influenza-relaterede dødsfald i perioden 2015-2019.

Kilde: Statens Serum Institut

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓				✓		

DELMÅL 3.4. RED FLERE FRA AT DØ AF IKKE-SMITSOMME SYGDOMME, OG STYRK MENTAL SUNDHED

Dansk målepunkt 3.4.i. Antal personer per 1.000 indbyggere, der anvender psykofarmaka

Begrundelse

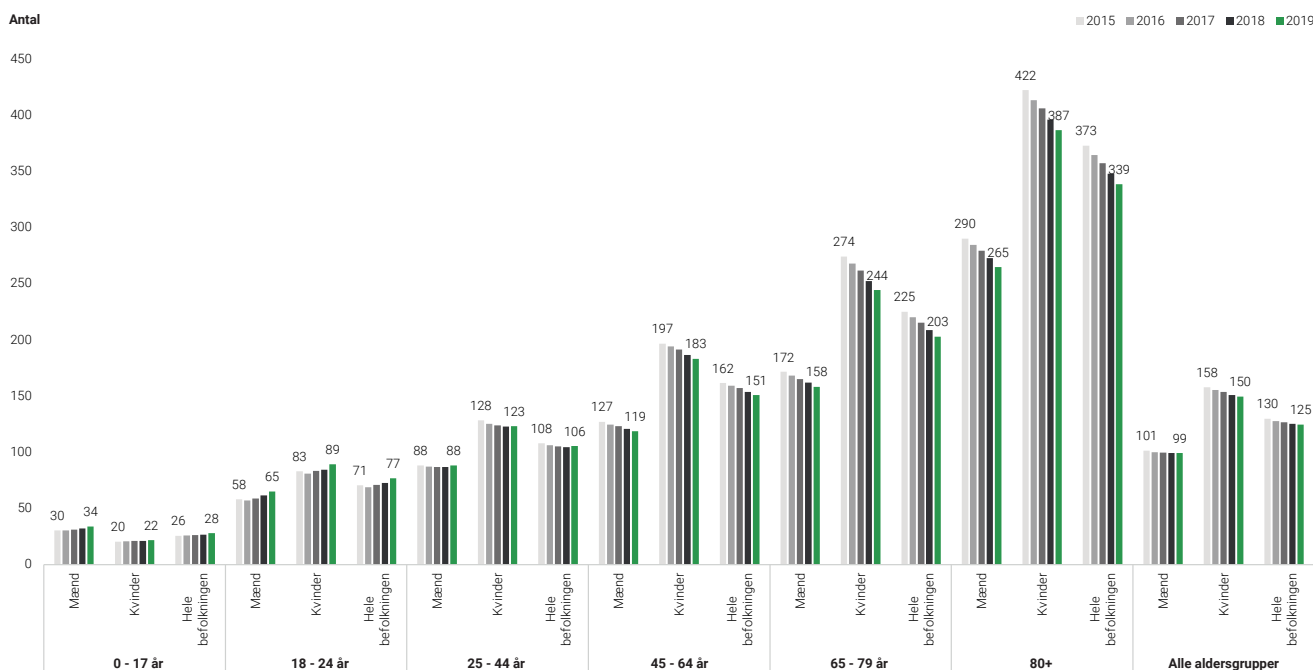
I debatten om ikke-smitsomme sygdomme har psykiske lidelser, herunder depression, fyldt en del. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opføre antallet af personer per 1.000 indbyggere, der anvender psykofarmaka. Psykofarmaka er en samlet betegnelse for lægemidler rettet mod forskellige psykiske lidelser.

Tendens

I 2019 anvendte 125 ud af 1.000 indbyggere psykofarmaka. I forhold til 2015 er der sket et fald, idet antallet dette år var 130 ud af 1.000 indbyggere. Brugen af psykofarmaka er generelt stigende med alderen, ligesom relativt flere kvinder end mænd benytter denne form for lægemidler. Undtagelsen er i aldersgruppen under 18 år, hvor relativt flest mænd benytter psykofarmaka. Således anvender knap 34 ud af 1.000 drenge og unge mænd under 18 år psykofarmaka, mens det hos piger og unge kvinder i samme aldersgruppe er knap 22 ud af 1.000. Blandt de ældste borgere på 80 år og derover er forbruget relativt størst. I denne aldersgruppe anvender cirka 265 ud af 1.000 mænd psykofarmaka. Hos kvinderne er tallet 387 ud af 1.000.

Baseline

Figur 24 Antal personer per 1.000 indbyggere, der anvender psykofarmaka

Note: Figuren viser udvikling i antal personer per 1.000 indbyggere, der anvender psykofarmaka fordelt på køn og alder i perioden 2015-2019.
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Dansk målepunkt 3.4.ii. Antal sygemeldinger med egen sygdom per person

Begrundelse

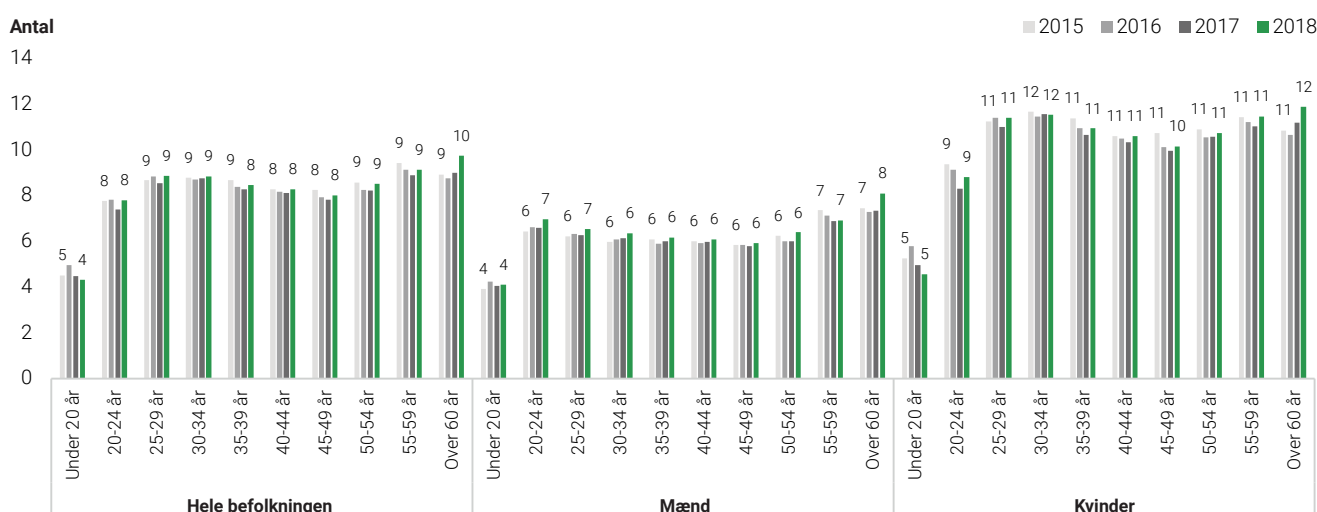
Den fysiske og mentale trivsel blandt danskerne kommer blandt andet til udtryk som fravær fra arbejdspladsen og kan vurderes ud fra omfanget af fravær fra ens arbejdsplads. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre det årlige antal fraværsdage som følge af egen sygdom per fuldtidsansat.

Tendens

Generelt har ansatte på danske arbejdspladser i gennemsnit otte-ni fraværsdage som følge af egen sygdom. Der er mindre variationer på tværs af aldersgrupper. Kvinder har generelt et højere gennemsnitligt antal sygedage end mænd, hvilket gælder for alle aldersgrupper.

Baseline

Figur 25 Antal fraværsdage på grund af egen sygdom per fuldtidsansat fordelt på aldersgrupper og køn

Note: Figuren viser udviklingen i det gennemsnitlige antal fraværsdage på grund af egen sygdom per fuldtidsansat fordelt på aldersgrupper og køn. Antallet af fraværsdage er opgjort med decimaler, hvorfor forskelle i højden på søjler med samme værdier kan forekomme. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.4.iii. Andel af kræftramte, der overlever kræft

Begrundelse

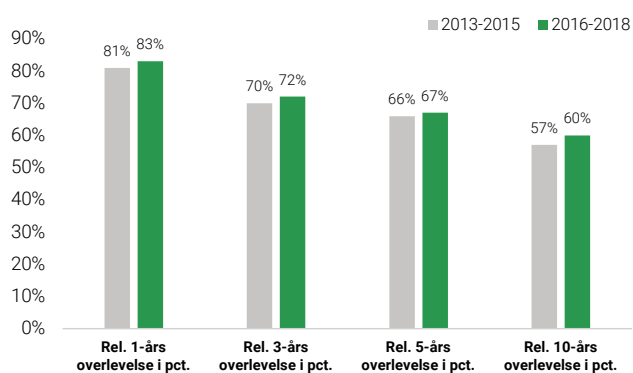
I debatten om ikke-smitsomme sygdomme har kræft fyldt en del. Cirka hver tredje dansker rammes af kræft på et tidspunkt i livet, så de fleste kender eller har kendt nogen, der har været ramt. Der findes flere former for kræft, der alle kan være dødelige, hvis de ikke opdages i tide. Derfor har flere forslag til målepunkter vedrørt adgang til hurtig behandling af høj kvalitet. Et konkret forslag til målepunkt er andelen af personer, der overlever kræft, henholdsvis et, tre, fem og ti år efter, at diagnosen bliver stillet. Målepunktet kan opgøres på alder, køn og region samt efter kræftform.

Tendens

Fra perioden 2013-2015 til 2016-2018 har andelen, der overlever kræft, generelt været svagt stigende, når der ses på overlevelseshraten både et, tre, fem og ti år efter, diagnosen blev stillet.

Baseline

Figur 26 Andel af kræftramte, der overlever kræft

Note: Figuren viser udvikling i et, tre, fem og ti års overlevelse for alle personer diagnosticeret med kræft, eksklusive basocellulær- og anden hudkræft end modermærkekræft, i perioderne 2013-2015 og 2016-2018. Relativ ("rel." i figur) overlevelse kan fortolkes som sandsynligheden for at overleve en kræftsygdom, når der er justeret for andre dødsårsager. Relativ overlevelse beregnes som forholdet mellem den observerede overlevelse blandt kræftramte og den forventede overlevelse for disse, såfremt de ikke var ramt af kræft.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓			

DELMÅL 3.5. FOREBYG OG BEHANDL STOF- OG ALKOHOLMISBRUG

Dansk målepunkt 3.5.i. Andel af unge, der tager illegale stoffer

Begrundelse

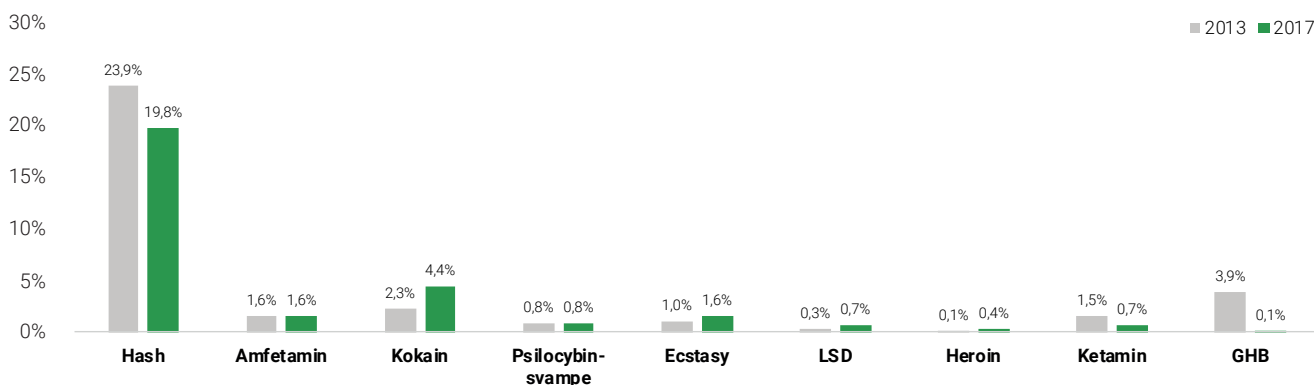
Danske unges brug og misbrug af stoffer og alkohol har vakt bekymring i debatten. I forhold til andre europæiske lande har danske unge et relativt højt alkoholforbrug. Derudover har flere eksperimenteret med illegale stoffer. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af unge i alderen 16-24 år, der har taget illegale stoffer.

Tendens

Den seneste undersøgelse af narkotikasituationen i Danmark foretaget af Sundhedsstyrelsen i 2017 viser, at knap hver femte ung i alderen 16-24 år har prøvet hash inden for det seneste år. 4,4 procent har prøvet kokain, mens andelen, der har prøvet andre former for illegale stoffer, begrænser sig til mellem 0,1 procent og 1,6 procent afhængig af typen af illegale stoffer. I forhold til 2013 er andelen af 16-24-årige, der inden for det seneste år har prøvet et eller flere forskellige illegale stoffer, generelt faldet. Faldet kan særligt tilskrives et fald i andelen, der har prøvet hash og GHB. Omvendt er der sket en stigning i andelen, som har prøvet kokain.

Baseline

Figur 27 Andel af 16-24-årige, der har prøvet et eller flere af de forskellige illegale stoffer inden for det seneste år

Note: Figuren viser andel af 16-24-årige, der havde et aktuelt forbrug af illegale stoffer i 2013 og 2017. Et aktuelt forbrug vil sige, at personen har prøvet ét eller flere af de forskellige illegale stoffer inden for det seneste år. LSD står for lyserg-syre-diethylamid, GHB står for gamma-hydroxy-butyrat. Data er fra 2013 og 2017.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.5.ii. Antal personer i behandling for stofmisbrug

Begrundelse

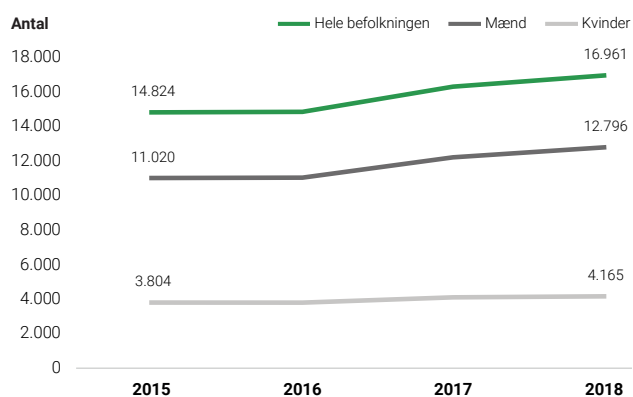
Alkohol og stoffer er afhængighedsskabende, og for borgere, som ønsker at komme ud af et misbrug, er det vigtigt, at der findes behandlingstilbud, som kan hjælpe dem ud af deres afhængighed. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre, hvor mange der gør brug af behandlingstilbud i forbindelse med stofmisbrug og dermed er i behandling for stofmisbrug. Opgørelsen opdeles på køn og alder (over/under 18 år).

Tendens

I 2018 var knap 17.000 personer i behandling for stofmisbrug, heraf var tre ud af fire mænd. Antallet af personer i behandling for stofmisbrug har været svagt stigende i perioden 2015-2018. Således er antallet steget med cirka 14 procent i perioden. For mænd steg andelen med cirka 16 procent, mens stigningen blandt kvinder var cirka 9,5 procent.

Baseline

Figur 28 Antal personer i behandling for stofmisbrug

Note: Figuren viser udvikling i antal personer i behandling for stofmisbrug fordelt efter køn i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.5.iii. Andel af befolkningen, der overskrider risikogrænsen for alkoholindtag

Begrundelse

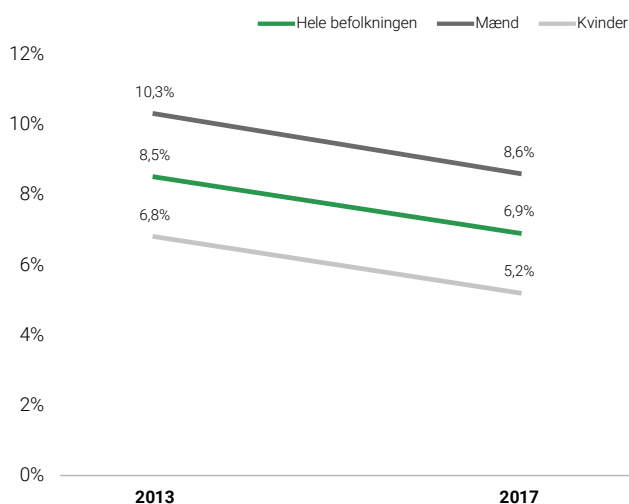
I debatten er det blevet fremhævet, at alkohol fylder en del i den danske kultur og måde at være sammen på. Samtidig har der været fokus på de personlige og samfundsmæssige problemer, et overforbrug af alkohol kan føre til. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af befolkningen over 16 år, der overskrider Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse for alkoholindtag. Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse for alkoholindtag er henholdsvis 21 genstande for mænd og 14 genstande for kvinder om ugen. Er man kvinde, går grænsen ved 14 genstande om ugen. Målepunktet kan opgøres på køn, alder, uddannelsesniveaue og beskæftigelsesstatus.

Tendens

Generelt har andelen af befolkningen, der indtager flere genstande om ugen end Sundhedsstyrelsen anbefaler ved sin højrisikogrænse, været faldende fra 2013 til 2017. I 2010 havde mere end hver tiende dansker over 16 år således et indtag over højrisikogrænsen. I 2017 var andelen knap 7 procent. Der er relativt flere mænd end kvinder, der overskrider højrisikogrænsen. For begge køn har andelen været faldende i perioden.

Baseline

Figur 29 Andel af befolkningen, der overskrider Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse i forbindelse med alkoholindtag

Note: Figuren viser udvikling i andel af befolkning over 16 år, der overskrider Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse for alkoholindtag i 2013 og 2017. Højrisikogrænsen for alkoholindtag er defineret ved 21 genstande ugentlig for mænd og 14 for kvinder. Data er fra Den Nationale Sundhedsprofil, der udføres hvert fjerde år og her opgjort med data fra 2013 og 2017.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.5.iv. Alder ved alkoholdebut

Begrundelse

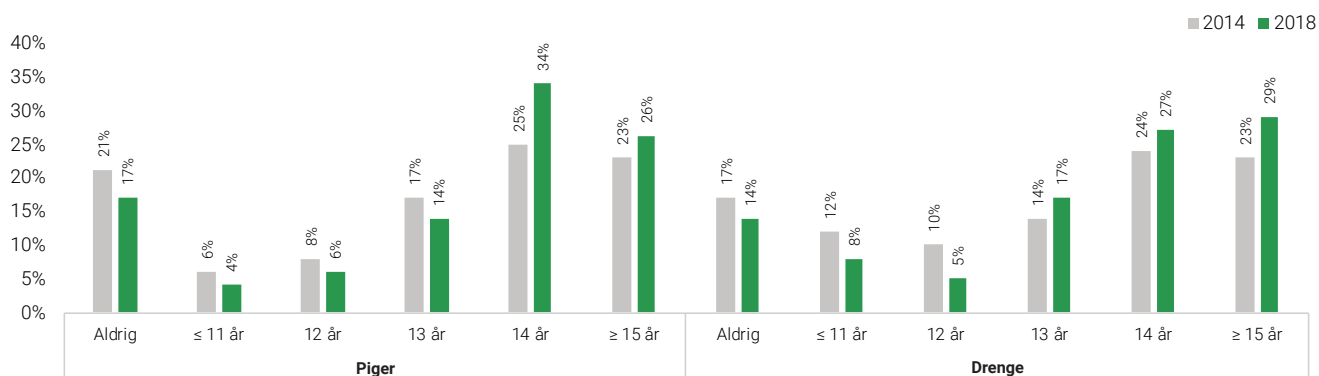
Som supplement til andelen af befolkningen, der drikker flere genstande om ugen end defineret ved højrisikogrænsen, er et forslag til målepunkt alderen ved alkoholdebut, det vil sige i hvilken alder første genstand blev indtaget. Disse data findes i skolebørnsundersøgelsen. Her er det dog alene de 15-årige, der er spurgt, hvorfor personer, der indtager deres første genstand i en alder af 16 år eller derover, ikke vil indgå.

Tendens

I den seneste skolebørnsundersøgelse fra 2018 fremgår det, at hovedparten af pigerne har deres alkoholdebut, når de er 14 år. Hos drengene er debutalderen mere fordelt. For eksempel er der relativt flere drenge end piger, der indtager deres første genstand, når de er 11 år eller derunder. I en alder af 15 år har cirka 14 procent af drengene og knap 18 procent af pigerne dog stadig ikke haft deres alkoholdebut. I forhold til skolebørnsundersøgelsen fra 2014 gælder, at en relativ større andel blandt både piger og drenge er 15 år eller derover, når de har deres alkoholdebut.

Baseline

Figur 30 Alder ved alkoholdebut

Note: Figuren viser alderen for elevernes alkoholdebut fordelt på drenge og piger i 2014 og i 2018.

Kilder: Den Danske Health and Behaviour in School Children-styregruppe og Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 3.6. HALVÉR ANTALLET AF DRÆBTE OG SÅREDE I TRAFIKKEN

Dansk målepunkt 3.6.i. Antal domme efter færdselsloven

Begrundelse

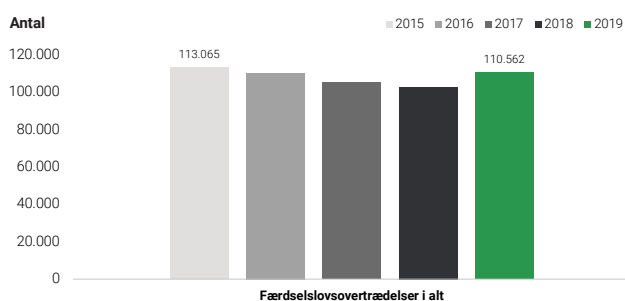
Et væsentligt element i indsatsen for at få reduceret antallet af dræbte og sårede i trafikken er at sikre, at færdselsloven overholdes og at sætte ind overfor dem, der ikke følger reglerne. Derfor er et forslag til målepunkt en opgørelse af antallet af strafferetlige afgørelser efter færdselsloven. Målepunktet kan opgøres på art og afgørelsestype. Således indeholder målepunktet også afgørelser, hvor tiltalen frafaldes.

Tendens

Hovedparten af de strafferetlige afgørelser vedrører mindre overtrædelser af færdselsloven, der typisk straffes med bøder, hvilket også afspejler sig i fordelingen af de strafferetlige afgørelser efter afgørelsestype. Blandt de mere alvorlige forseelser, herunder primært spirituskørsel, er der registreret en stigning i 2018 efter et fald i 2016 og 2017.

Baseline

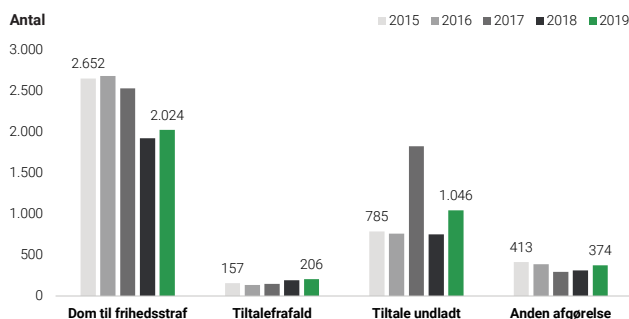
Figur 31 Antal strafferetlige afgørelser efter færdselsloven

Note: Figuren viser det samlede antal strafferetlige afgørelser efter færdselsloven i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

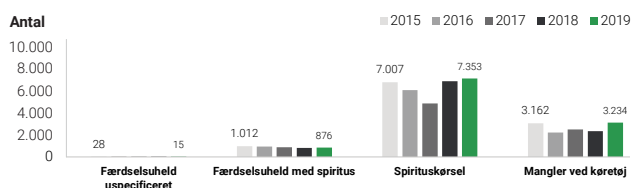
Figur 33 Antal strafferetlige afgørelser efter afgørelsestype

Note: Figuren viser det samlede antal strafferetlige afgørelser efter færdselsloven opdelt på afgørelsestype i perioden 2015-2019, eksklusiv bødef afgørelser.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

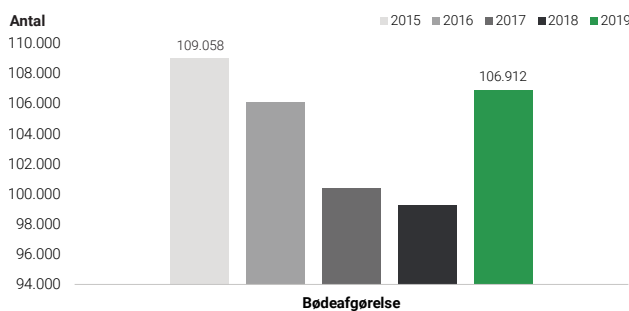
Figur 32 Antal strafferetlige afgørelser efter overtrædelsens art

Note: Figuren viser det samlede antal strafferetlige afgørelser efter færdselsloven opdelt på overtrædelsens art i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Figur 34 Antal strafferetlige bødef afgørelser

Note: Figuren viser det samlede antal strafferetlige bødef afgørelser i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.6.ii. Antal dræbte og alvorligt tilskadekomne i færdselsuheld

Begrundelse

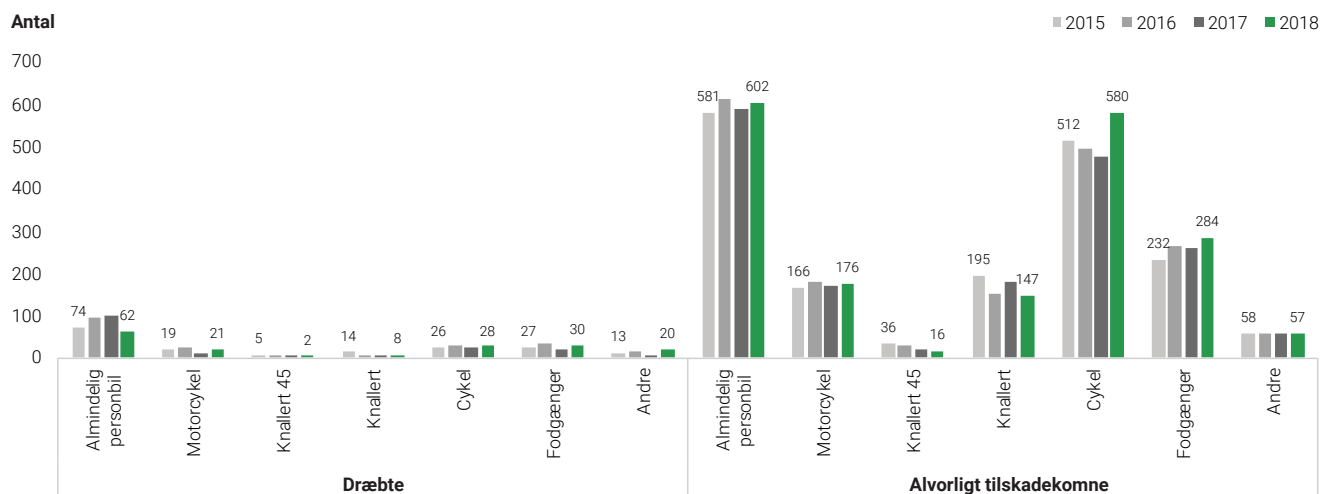
Et målepunkt for sikkerheden i trafikken, hvad enten det vedrører infrastruktur eller trafikanternes adfærd, er antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne i færdselsuheld. Konkret opgøres antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne, som politiet har registreret. Alvorligt tilskadekomne defineres som personer, der efter et færdselsuheld har modtaget behandling på skadestue eller akutmodtagelser på sygehuse. Opgørelsen omfatter dog kun de personskader, der er kommet til politiets kendskab, hvorfor der kan være et mørketal. Målepunktet kan opdeles på transportmiddel.

Tendens

I hovedparten af færdselsuheldene med dødelig udgang har transportmidlet været en almindelig personbil. Fra 2017 til 2018 er der registreret et mindre fald i antallet af dræbte bilister. Biler er også involveret i hovedparten af de færdselsuheld, hvor der er alvorligt tilskadekomne. I 2018 er der dog sket en væsentlig stigning i antallet af alvorligt tilskadekomne cyklister, hvorfor cykler nu er involveret i stort set lige så mange færdselsuheld med alvorligt tilskadekomne som almindelige personbiler.

Baseline

Figur 35 Antal dræbte og alvorligt tilskadekomne i færdselsuheld efter transportmiddel

Note: Figuren viser udvikling i antal dræbte og alvorligt tilskadekomne i færdselsuheld efter transportmiddel i perioden 2015-2018. Opgørelsen er baseret på sager, som politiet har kendskab til og dermed registrerer. Danmarks Statistik bemærker, at der kan være et mørketal i forhold til tilskadekomne.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓	✓			

DELMÅL 3.7. GIV ALLE ADGANG TIL SEKSUEL- OG REPRODUKTIV SUNDHED OG FAMILIEPLANLÆGNING

Dansk målepunkt 3.7.i. Antal diagnosticerede sexsygdomme blandt unge

Begrundelse

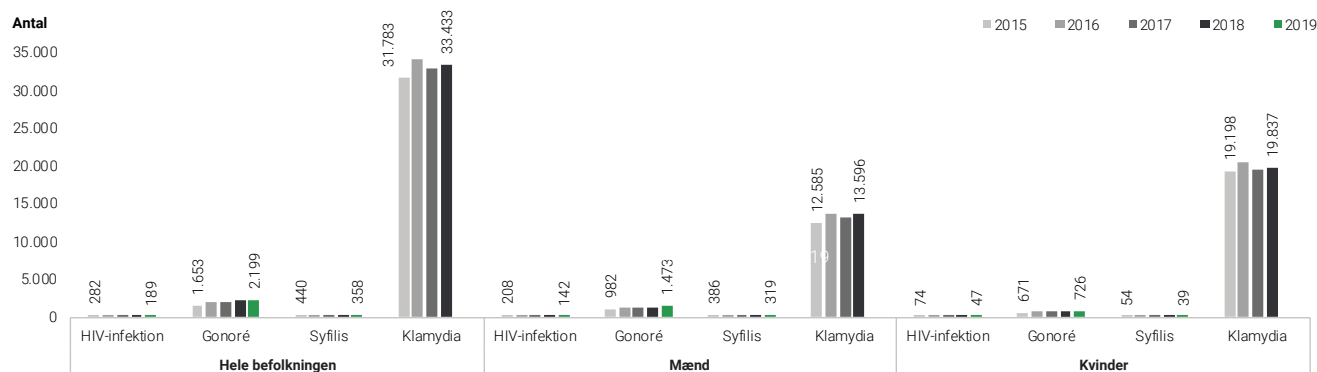
I dansk sammenhæng har debatten om seksuel og reproduktiv sundhed især fokuseret på at forebygge sexsygdomme hos den unge del af befolkningen, blandt andet gennem oplysning om risici forbundet med sexsygdomme og oplysning om prævention. Et konkret forslag til målepunkt er i den forbindelse forekomsten af sexsygdomme blandt de 15-24-årige opdelt på køn.

Tendens

Den hyppigste sexsygdom er klamydia. Hvert år registreres næsten 20.000 tilfælde af klamydia blandt både mænd og kvinder. Gonoré er en anden udbredt sexsygdom. Især blandt mænd har forekomsten af denne sexsygdom været stigende i perioden 2015-2019. Generelt er forekomsten af sexsygdomme relativt mere udbredt blandt mænd end kvinder. For begge køn gælder dog, at forekomsten af HIV-infektion er faldet støt i perioden.

Baseline

Figur 36 Forekomst af sexsygdomme blandt 15-24-årige fordelt på type og køn

Note: Figuren viser udvikling i antal af diagnosticerede sexsygdomme blandt unge i alderen 15-24 år fordelt på køn og type i perioden 2015-2018/2019. Opgørelsen indeholder sexsygdomme, der er omfattet af de individuelt anmeldelsespligtige sygdomme. Der er tale om nyregistrerede tilfælde. Undtagelsen er opgørelsen af forekomsten af klamydia. Tal for klamydia er hentet fra en anden opgørelse end de øvrige sexsygdomme. Denne opgørelse er ikke opdateret med tal for 2019 ved projektets afslutning.

Kilde: Statens Serum Institut

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Dansk målepunkt 3.7.ii. Antal tilladelser til juridisk kønsskifte

Begrundelse

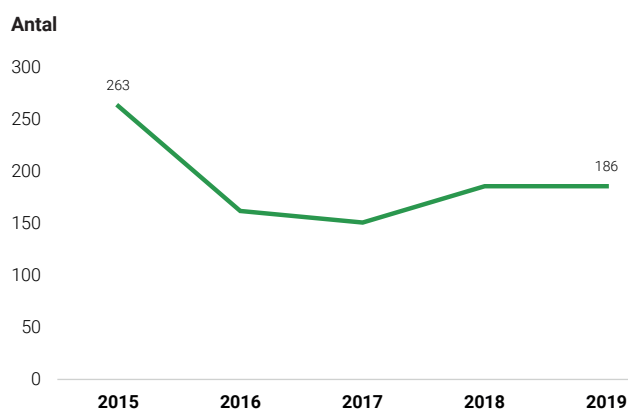
I de seneste år har der i Danmark været stigende fokus på muligheden for at være det køn, man føler sig som, uagtet hvilken krop, man er givet fra naturens side. Der er samtidig sket en udvikling i forhold til mulighederne for henholdsvis juridisk og operativt kønsskifte. I 2014 blev det muligt for personer over 18 år at skifte personnummer i CPR-registret og dermed skifte køn juridisk. Ligeledes er det under visse omstændigheder muligt for transkønnede personer at få foretaget operativt kønsskifte, hvor de i samarbejde med en sexologisk klinik behandles med hormoner og/eller gennemgår operative indgreb med henblik på at få det fysiske køn til i størst mulig udstrækning at svare til det oplevede køn. Et konkret målepunkt i den forbindelse er antallet af tildelinger af nyt personnummer i sager om juridisk kønsskifte.

Tendens

I 2015, umiddelbart efter muligheden blev indført i 2014, blev 263 personer tildelt juridisk kønsskifte. Herefter faldt antallet til 162, og i 2018 og 2019 har antallet ligget stabilt på 186 tildelinger. Det skal bemærkes, at der måles på tildelinger. Antallet af ansøgninger kan være højere.

Baseline

Figur 37 Antal tildelinger af nyt personnummer i sager om juridisk kønsskifte

Note: Figuren viser udvikling i antal af godkendte ansøgninger om juridisk kønsskifte i perioden 2015-2019.
Kilde: Det Centrale Personregister

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 3.7.iii. Alder på førstegangsfødende kvinder

Begrundelse

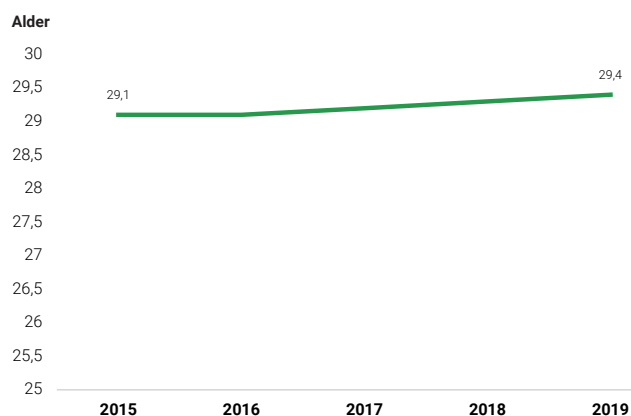
Kvindens fertilitet falder med alderen. Jo længere en kvinde venter med at få børn, jo sværere bliver det – alt andet lige. Danske kvinder er i et internationalt perspektiv ældre, når de får deres første barn. Det kan der være flere årsager til, men det kan give udfordringer i forhold til kvindernes muligheder for at få børn ved egen hjælp. Derfor er et konkret forslag til målepunkt om seksuel og reproduktiv sundhed og familieplanlægning, i en dansk sammenhæng, at opgøre alderen på førstegangsfødende kvinder.

Tendens

Gennemsnitsalderen for førstegangsfødende kvinder var i 2019 29,4 år. Alderen har været svagt stigende fra 2015, hvor den gennemsnitlige alder for førstegangsfødende kvinder var 29,1 år.

Baseline

Figur 38 Gennemsnitsalder for førstegangsfødende kvinder

Note: Figuren viser udvikling i alderen på førstegangsfødende kvinder i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

Dansk målepunkt 3.7.iv. Antal provokerede aborter

Begrundelse

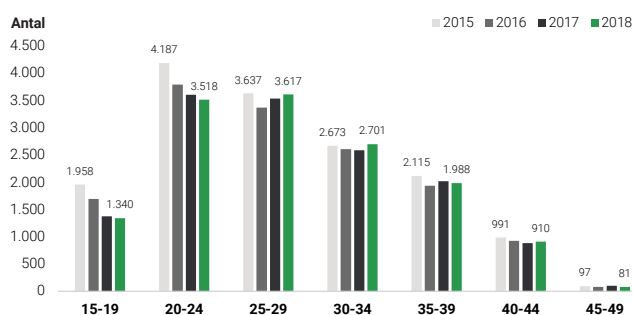
I Danmark har alle kvinder over 18 år, og som opholder sig i Danmark, fri adgang til abort før udgangen af 12. graviditetsuge. Det foreslås at opgøre antallet af provokerede aborter, som et relevant aspekt af seksuel og reproduktiv sundhed og familieplanlægning i en dansk sammenhæng. Målepunktet har to perspektiver. Det ene perspektiv fremhæver kvindens ret til at få abort, eksempelvis hvis kvinden er blevet uønsket gravid, hvis graviditeten kan true kvindens helbred, eller hvis der er noget galt med fostret. Dette betyder, at antallet af provokerede aborter skal have en vis størrelse. Det andet perspektiv betoner en begrænsning af antallet af provokerede aborter med den argumentation, at uønskede graviditeter i flere tilfælde kunne være undgået gennem oplysning om og brug af prævention. Dette perspektiv har særligt fokus på unge kvinder, og derfor er det også relevant at opgøre målepunktet efter aldersgrupper.

Tendens

Det er særligt blandt kvinder i 20erne, at antallet af aborter er relativt højt. I perioden 2015-2018 er der observeret et væsentligt fald i antallet af provokerede aborter blandt de yngre grupper af kvinder i aldergrupperne 15-19 og 20-24 år.

Baseline

Figur 39 Antal provokerede aborter efter aldersgruppe

Note: Figuren viser udvikling i antal provokerede aborter opgjort efter 5-års aldersintervaller i perioden 2015-2018.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓		✓		

DELMÅL 3.8. GIV ALLE ADGANG TIL LÆGEHJÆLP

Dansk målepunkt 3.8.i. Andel af drenge, der får HPV-vaccine

Begrundelse

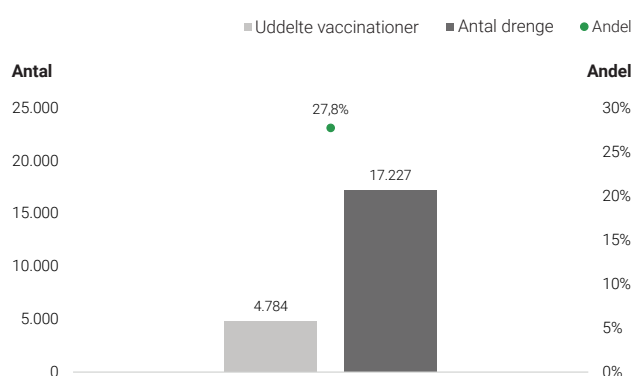
I Danmark har alle som udgangspunkt adgang til gratis lægehjælp. Derfor har debatten under dette delmål primært fokuseret på de steder i sundhedsvæsenet, hvor der er eller har været forskelle i sundhedstilbuddene, afhængigt af hvilken befolkningsgruppe man tilhører, eller hvor man bor. Det gælder for eksempel vaccination mod HPV (human papilloma virus), der i Danmark tilbydes alle piger, der er fyldt 12 år. HPV-vaccinationen er gratis. Fra 1. juli 2019 fik drenge, der fylder 12 år 1. juli 2019 eller senere, tilsvarende tilbud. Derfor er det relevant at opgøre, hvor mange drenge i målgruppen, der tager imod tilbuddet og dermed bidrager til begrænsningen af udbredelsen af HPV, som vaccinationen beskytter mod. I et fremadrettet perspektiv kan målepunktet alene opgøres som antal uddelte vaccinationer til drenge generelt for dermed også at inkludere drenge, hvis forældre selv betaler for vaccinationen, samt drenge i andre aldersgrupper, for eksempel 13- eller 14-årige.

Tendens

Der er i perioden 1. september til slut december 2019 givet i alt 4.784 HPV-vaccinationer. I forhold til målgruppens størrelse på 17.227 drenge født i perioden 1. juli 2007 til 31. december 2007 betyder det, at cirka 28 procent af drengene i den relevante aldersgruppe er vaccineret. Tilbuddet er relativt nyt, og derfor kan det forventes, at dækningen vil stige, når programmet har haft længere varighed.

Baseline

Figur 40 Antal uddelte vaccinationer og antal drenge i den relevante målgruppe, samt andelen, der er vaccineret med HPV1 vaccinen

Note: Figuren viser antallet af uddelte vaccinationer, antal drenge i den relevante målgruppe, og den udledte andel i perioden fra 1. september 2019 til 31. december 2019. Bemærk, at målgruppen er defineret som drenge født fra 1. juli 2007 til 31. december 2007.

Kilde: Statens Serum Institut

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 3.8.ii. Antibiotikaforbrug

Begrundelse

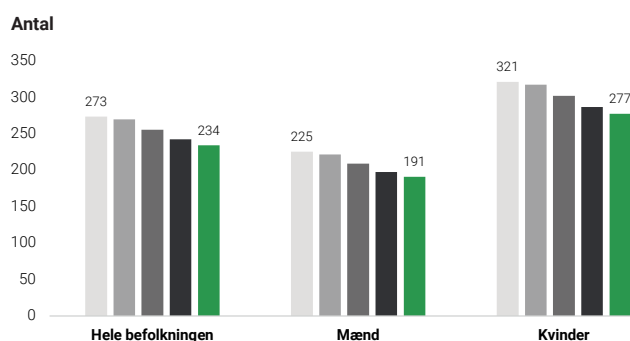
En dimension i debatten om adgangen til lægehjælp har også vedrørt forkert eller for meget medicinering. I den forbindelse er fremhævet danskernes relativt store forbrug af antibiotika, der medfører flere multiresistente bakterier, der er svære at behandle. Et forslag til målepunkt er derfor en opgørelse af antallet af danskere med systematisk brug af antibakterielle midler. Konkret opgøres dette som antallet af indløste recepter på antibiotika per 1.000 indbyggere. Det bemærkes, at der er tale om personhenførbart salg, der er salg på recept til personer med et dansk cpr-nummer. Det vil sige, at recepter indløst af læger til brug i klinik eller på lægevagt samt recepter til udlændinges køb af medicin i Danmark ikke indgår.

Tendens

I perioden 2015-2019 er antallet af indløste recepter på antibiotika i forhold til befolkningen faldet. Således blev der indløst 234 recepter på antibiotika per 1.000 indbyggere i 2019, mens antallet var 273 recepter per 1.000 indbyggere i 2015. Kvinder indløser generelt flere recepter på antibiotika end mænd. I 2019 var der 191 recepter på antibiotika per 1.000 mænd. Hos kvinderne var antallet 277 indløste recepter på antibiotika per 1.000 kvinder.

Baseline

Figur 41 Antal indløste recepter på antibiotika per 1.000 indbyggere

Note: Figuren viser udvikling i antal indløste recepter på antibiotika per 1.000 indbyggere opgjort på køn i perioden 2015-2019.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Dansk målepunkt 3.8.iii. Antal privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere

Begrundelse

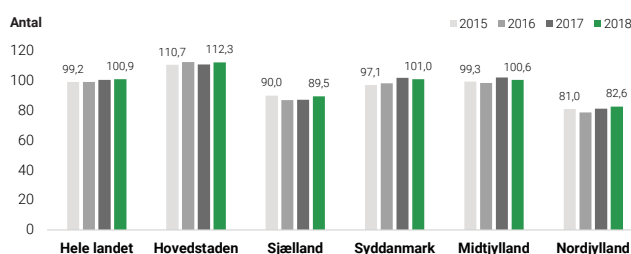
Alle personer med en dansk folkeregisteradresse er tilknyttet en privatpraktiserende læge. Der kan imidlertid være forskel på udbuddet af privatpraktiserende læger, og dermed også på, hvor langt man har til sin læge, afhængigt af, hvor i landet, man bor. Et konkret forslag til målepunkt er derfor antallet af privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere. Målepunktet kan opgøres på regioner.

Tendens

I 2018 var der knap 101 privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere. Fra 2015 og 2016, hvor der var 99 læger per 100.000 indbyggere, er der således tale om en mindre stigning. Antallet af læger per 100.000 indbyggere varierer på tværs af regioner. Særligt i Nordjylland og på Sjælland er der relativt få læger i forhold til indbyggertallet.

Baseline

Figur 42 Antal privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere

Note: Figuren viser udvikling i antal privatpraktiserende læger per 100.000 indbyggere opdelt på regioner i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 3.8.iv. Middellevetiden

Begrundelse

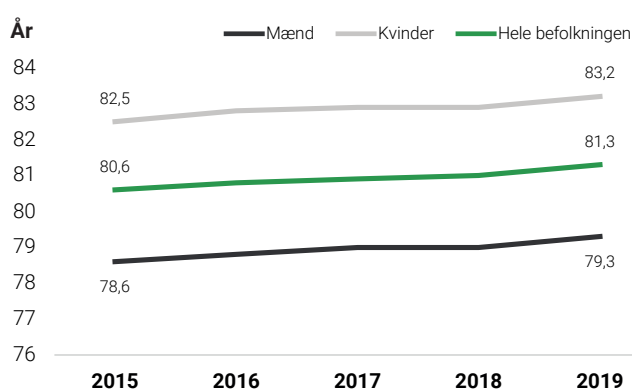
En indikation på, at befolkningen har adgang til kvalificeret lægehjælp og et generelt velfungerende sundhedssystem, er middellevetiden. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at følge udviklingen i befolkningens middellevetid. Middellevetiden for 0-årige er det gennemsnitlige antal år, som en nyfødt kan forvente at leve, forudsat at de nuværende dødshyppigheder holder sig konstante i fremtiden.

Tendens

I perioden 2015-2019 er danskernes middellevetid steget. En nyfødt i 2019 kan således forvente at leve i 81,3 år. Middellevetiden for kvinder er med en forventet levetid på 83,2 år knap fire år højere end middellevetiden for mænd.

Baseline

Figur 43 Middellevetiden for 0-årige i Danmark fordelt på køn

Note: Figuren viser udvikling i middellevetiden for 0-årige i Danmark i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓			

DELMÅL 3.9. REDUCÉR SYGDOM OG DØDSFALD PÅ GRUND AF KEMIKALIER OG FORURENING

Dansk målepunkt 3.9.i. Antal arbejdsskader som følge af forgiftning

Begrundelse

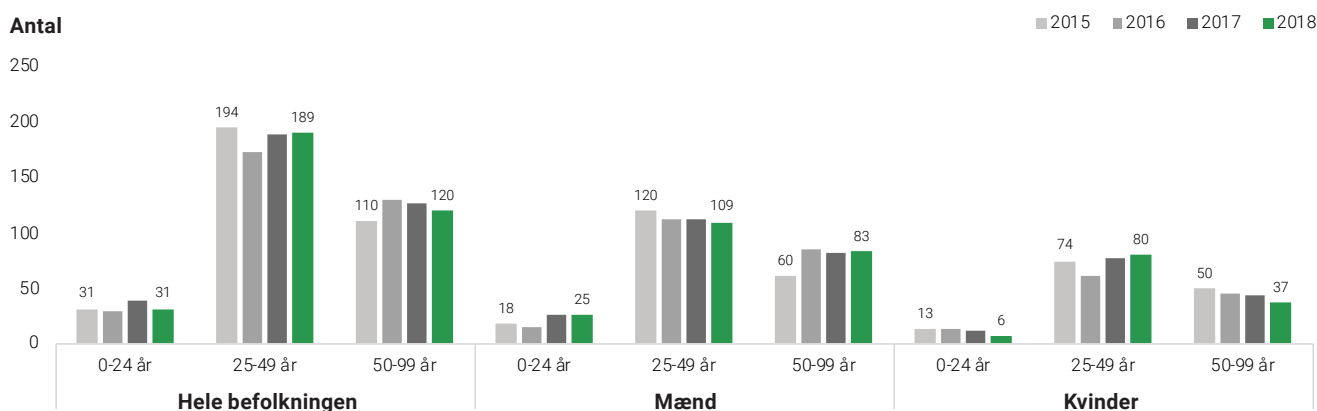
I Danmark er der fra et internationalt perspektiv stor fokus på arbejdsmiljø og arbejdssikkerhed, men arbejdsskader sker. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre antallet af anmeldte arbejdsskader, der skyldes forgiftning. Målepunktet kan opgøres på køn og alder.

Tendens

Antallet af arbejdsskader som følge af forgiftning har holdt sig relativt stabilt på et niveau fra 335 skader i 2015 til 340 skader i 2018. Flere mænd er udsat for arbejdsulykker omhandlende forgiftning end kvinder. De fleste forgiftningsrelaterede anmeldelser vedrører personer i alderen 25-49 år. Dette skal ses i lyset af, at hovedparten af arbejdsstyrken befinder sig i denne aldersgruppe. Mens antallet af anmeldelser blandt mænd i denne aldersgruppe har været faldende fra 2015 til 2018, har antallet af anmeldelser blandt kvinderne været stigende.

Baseline

Figur 44 Antal anmeldte arbejdsulykker som følge af forgiftning fordelt på alder og køn

Note: Figuren viser udvikling i antal af anmeldte arbejdsulykker omhandlende forgiftning fordelt på køn og alder i perioden 2015-2018.
Kilde: Arbejdstilsynet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 3.9.ii. Antal for tidlige dødsfald grundet luftforurening

Begrundelse

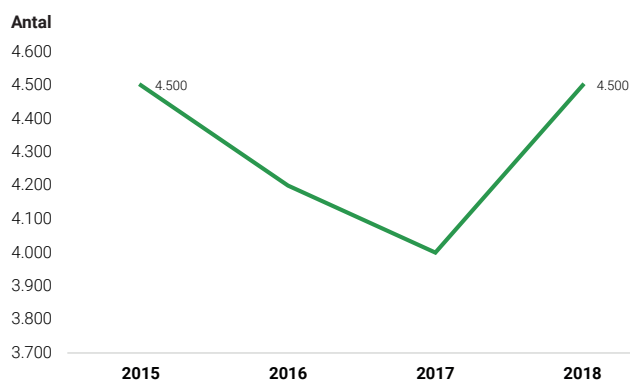
Luftforurening fra eksempelvis trafik og brændeovne fremhæves i debatten som en væsentlig sundhedsmæssig risiko, især i centrum af de store byer i Danmark. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre antallet af for tidlige dødsfald grundet luftforurening. Denne opgørelse gennemføres af Det Nationale Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet.

Tendens

I Danmark estimeres antallet af for tidlige dødsfald som følge af luftforurening at være cirka 4.500 om året. Efter et fald fra 2015 til 2016 og igen fra 2016 og til 2017 er antallet af for tidlige dødsfald grundet luftforurening tilbage ved udgangspunktet i 2015.

Baseline

Figur 45 Antal for tidlige dødsfald grundet luftforurening

Note: Figuren viser udvikling i antal for tidlige dødsfald grundet luftforurening i perioden 2015-2018.

Kilde: Det Nationale Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 3.A. IMPLEMENTER WHO'S RAMMEKONVENTION OM TOBAKSKONTROL

Dansk målepunkt 3.a.i. Andel af personer, der ryger

Begrundelse

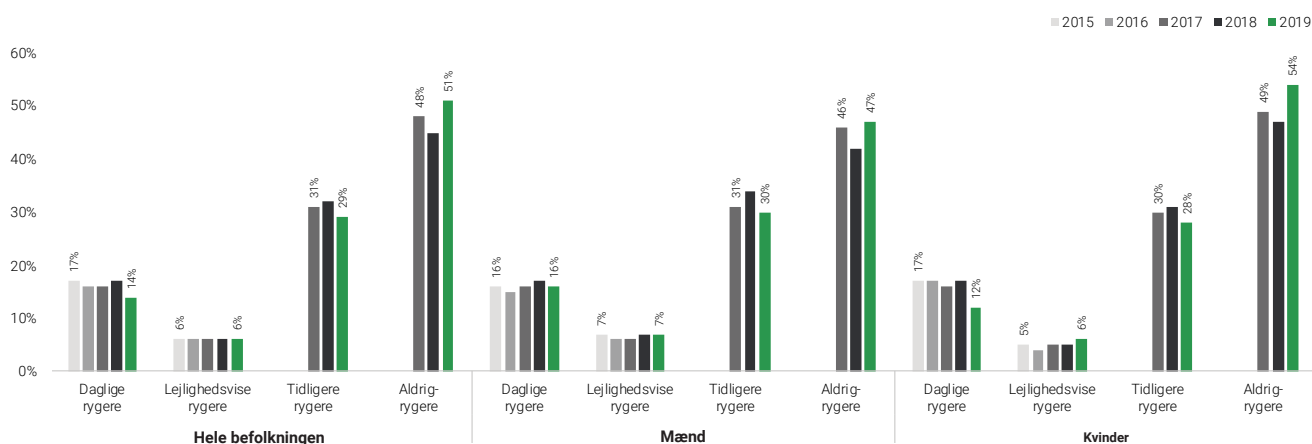
Under dette delmål har debatten primært berørt antallet af rygere i Danmark. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af personer, der ryger. Målepunktet kan opgøres på køn, alder og rygningens omfang i form af rygerkategorier.

Tendens

Cirka hver femte dansker betegner sig selv som daglig eller lejlighedsvis ryger. I perioden 2015 til 2019 er andelen af rygere faldet med cirka 3 procent. Faldet skyldes primært et fald i andelen af kvinder, der ryger.

Baseline

Figur 46 Forekomsten af tobaksrygning fordelt på køn og rygningens omfang

Note: Figuren viser andel af personer, der ryger, fordelt på køn og rygningens omfang i perioden 2015-2019. Data er fra Sundhedsstyrelsens rapporter om Danskernes Rygevaner. Rapporterne indeholder ikke data på andelen af tidligere rygere og aldrig-rygere i perioden 2015-2016.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 3.a.ii. Andel af rygere, der deltager i et rygestopforløb

Begrundelse

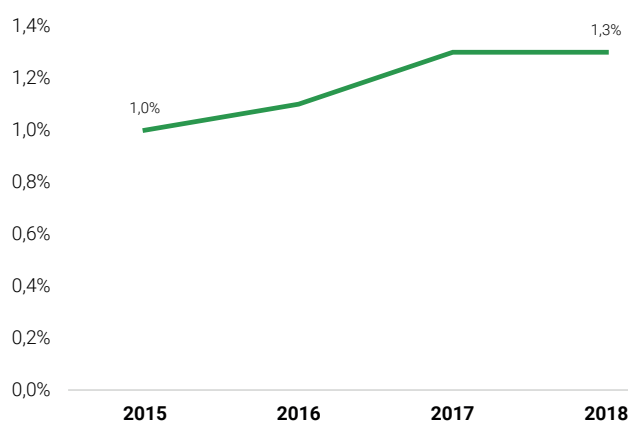
Rygning er skadeligt og vanedannende. Derfor har flere rygere brug for professionel hjælp til at komme ud af deres afhængighed. Flere kommuner tilbyder gratis rygestopkurser til deres borgere, blandt andet fordi, de skadelige virkninger af rygning for borgernes helbred kan være relativt dyre for samfundet. Derfor er et forslag til målepunkt at opføre andelen af rygere, der deltager i et rygestopforløb.

Tendens

Det fremgår af en årlig undersøgelse af danskernes rygevaner fra Sundhedsstyrelsen, at cirka 1,3 procent af rygerne deltager i et rygestopforløb. I perioden 2015-2018 har der været en mindre stigning i andelen af rygere, der får hjælp til at komme ud af deres afhængighed.

Baseline

Figur 47 Andel af rygere, som deltager i et rygestopforløb

Note: Figuren viser udvikling i andel af rygere, som deltager i et rygestopforløb i perioden 2015-2018.

Kilde: Rygestopbasen, Bispebjerg og Frederiksberg Hospital

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

DELMÅL 3.B. STØT UDVIKLING AF VACCINER OG MEDICIN, SOM ALLE HAR RÅD TIL

Dansk målepunkt 3.b.i. Andel af befolkningen, der er vaccineret mod sæsoninfluenza

Begrundelse

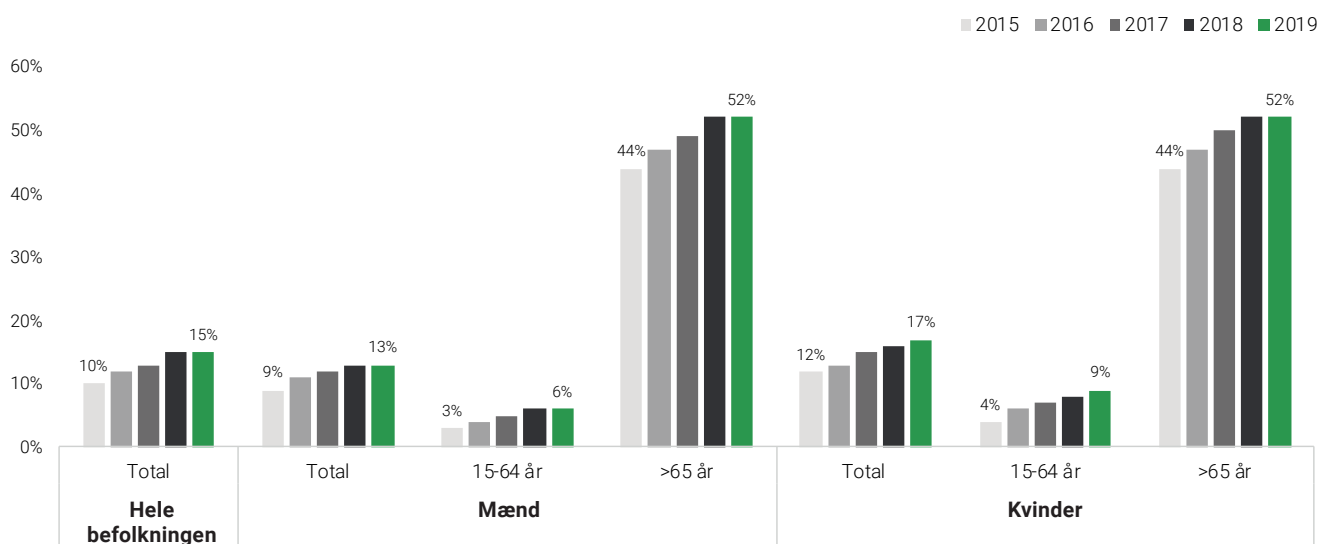
I en dansk sammenhæng har særligt børnevaccinationsprogrammet, HPV-vaccinen og vaccination mod sæsoninfluenza været drøftet i relation til dette delmål, og særligt sidstnævnte, da influenza er relativt udbredt i vintermånederne. I Danmark tilbydes gratis influenzavaccination til særlige risikogrupper, herunder ældre over 65 år, gravide og personer med kroniske sygdomme. Flere virksomheder tilbyder også deres medarbejdere gratis influenzavaccination. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af personer over 15 år, der bliver vaccineret mod sæsoninfluenza.

Tendens

Cirka 15 procent af danskerne over 15 år bliver vaccineret mod sæsoninfluenza, herunder 13 procent af mændene og 17 procent af kvinderne. Blandt befolkningen i alderen 65 år og derover er influenzavaccinen relativt mest udbredt. Således bliver 52 procent af både mænd og kvinder i denne aldersgruppe vaccineret. I perioden 2015-2019 var andelen, der bliver vaccineret, stigende.

Baseline

Figur 48 Andel af befolkningen, der bliver vaccineret mod sæsoninfluenza

Note: Figuren viser andel af personer over 15 år, der er vaccineret mod sæsoninfluenza fordelt på alder og køn i perioden 2015-2019.
Kilde: Statens Serum Institut

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 3.C. ØG FINANSIERINGEN AF SUNDHEDSYDELSER I UDVIKLINGSLANDENE

Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel har forslagene udelukkende omhandlet udviklingsbistand til opbygning af sundhedssystemer.

DELMÅL 3.D. STYRK TIDLIG VARSLING OG HÅNDTERING AF SUNDHEDSTRUSLER

Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Forslagene under dette delmål omhandler således karakteristika ved det danske sundhedsberedskab i forhold til eksempelvis antal ansatte og udgifter.

4 KVALITETS- UDDANNELSE

VERDENSMÅL 4: KVALITETSUDDANNELSE

Vi skal sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring

Et globalt perspektiv

Det fjerde verdensmål handler om at sikre alle adgang til kvalitetsuddannelse. Målet fokuserer på uddannelse på alle niveauer fra daginstitution over grundskole og ungdomsuddannelser til forskellige typer videregående uddannelse samt uformelle uddannelsesforløb. Uddannelse anses som en central forudsætning for opfyldelse af flere af de øvrige verdensmål. Det skyldes, at uddannelse understøtter økonomisk velstand og social mobilitet og skaber muligheder for at opnå en sundere og mere bæredygtig livsførelse.

Verdensmål 4 handler om at understøtte, at børn og unge deltager i uddannelse og opnår tilfredsstillende bedømmelser på alle uddannelsesniveauer. Dette indebærer også viden og færdigheder indenfor centrale dannelsesmæssige forhold såsom bæredygtig udvikling, menneskerettigheder og ligestilling. Hertil kommer et selvstændigt fokus på den voksne befolknings uddannelsesniveau, herunder om de besidder praktiske læse- og regnefærdigheder samt faglige kvalifikationer i informations- og kommunikationsteknologi.

Målet tager højde for den eksisterende ulighed i adgang til uddannelser, både mellem kønnene og i forhold til udsatte grupper, herunder personer med handicap og børn i udsatte positioner. Endelig har målet fokus på rammerne for kvalitetsuddannelse, både i forhold til lærernes uddannelsesniveau og de fysiske faciliteter på skoler og uddannelsesinstitutioner.

Et dansk perspektiv

Det danske uddannelsessystem er i et internationalt perspektiv kendt som et af de bedste i verden. Samtidig understøtter det skattefinansierede uddannelsessystem og muligheden for økonomisk støtte under uddannelse den lige adgang til uddannelse og mulighed for livslang læring. Kvaliteten i uddannelsessystemet er derudover et fokusområde på tværs af hele det politiske spektrum. I løbet af de seneste ti år er der således indgået flere forlig og aftaler, der sigter mod at højne kvaliteten af uddannelsessystemet og styrke uddannelsesinstitutionernes incitamenter til at fokusere på kvaliteten af de uddannelser, de udbyder, og sikre, at de er tilpasset fremtidens behov.

I et dansk perspektiv har debatten derfor i stedet koncentreret sig om motivationen for at lære fra førskole- til pensionsalderen, og hvordan man kan understøtte, at børn, unge og voksne benytter sig af de muligheder, som uddannelsessystemet tilbyder, så alle får en uddannelse og styrker forudsætningerne for at skabe et godt liv for sig selv. I den forbindelse har der været et særskilt fokus på udsatte børn og unge, herunder betydningen af den sociale arv, samt mennesker med handicap. Relateret hertil har også været en debat om lige adgang til uddannelse mellem køn affødt af markante kønsforskelle i optagelsen på blandt andet de såkaldte STEM-uddannelser, som omhandler videnskab, teknologi, ingeniøruddannelser og matematik.

Endelig er befolkningens grundlæggende dannelse, kendskab til demokrati og de demokratiske værdier samt muligheder for at tilegne sig objektiv viden om samfundsforhold, herunder også bæredygtighedsdagsordenen, blevet fremhævet som centrale fokusområder for de nye målepunkter. I forbindelse hermed er betydningen af at kunne læse og skrive dansk også blevet fremhævet.

Danske målepunkter

Tablet 4 på næste side indeholder en kort præsentation af 15 forslag til danske målepunkter og desuden 49 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 4 fordelt på ti delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 4. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 4

	<p>DELMÅL 4.1. GØR GRUNDSKOLE OG UNGDOMSUDDANNELSE GRATIS FOR ALLE</p> <p>Inden 2030 skal det sikres, at alle piger og drenge gennemfører gratis, inkluderende grundskoleundervisning og ungdomsuddannelse i høj kvalitet, der fører til relevante og effektive læringsresultater.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>4.1.1. Andel af børn og unge: (a) i 2/3 klasse; (b) ved afslutning af 5. klasse og (c) ved afslutning af 9. klasse, hvor der mindst er opnået minimumsfærdigheder i (i) læsning og (ii) regning, opdelt på køn</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>4.1.i. Andel af personer med gennemført henholdsvis grundskole og ungdomsuddannelse</p> <p>4.1.ii. Kompetencedækning i folkeskolen</p> <p>4.1.iii. Trivsel i folkeskolen</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elevers bevægelse i løbet af skoledagen • Andel af unge, der påbegynder ungdomsuddannelse umiddelbart efter 9. eller 10. klasse • Karakterer fra afgangseksamener i grundskolen og på ungdomsuddannelser • Ensomhed blandt grundskoleelever • Gennemsnitlige klassestørrelser i grundskolen • Gennemførelsesprocenten på FGU • Geografisk afstand til grundskole og/eller ungdomsuddannelse • Andel tal- og ordblinde elever i grundskolen • Andel af en årgang, der har sproglige forsinkelser
	<p>DELMÅL 4.2. GIV FØRSKOLEBØRN LIGE ADGANG TIL DAGTILBUD AF HØJ KVALITET</p> <p>Inden 2030 skal alle piger og drenge sikres adgang til dagtilbud af høj kvalitet, så de er klar til grundskolen.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>4.2.1. Andel af børn under 5 år, der udvikler sig alderssvarende i forhold til deres sundhedstilstand, læring og trivsel, efter køn</p> <p>4.2.2. Deltagelsesrate i dagtilbud (et år før den officielle skolestartalder), opdelt på køn</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>4.2.i. Andel af pædagogisk personale med en pædagoguddannelse</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel mandlige pædagoger • Andel børn og unge, der er tilmeldt fritidsinstitutioner fordelt på social baggrund • Sygefravær hos det pædagogiske personale • Personaleomsætning i daginstitutionerne • Andel pædagoger i daginstitutioner med anden etnisk herkomst
	<p>DELMÅL 4.3. GIV ALLE LIGE ADGANG TIL TEKNISKE, ERHVERVS- OG VIDEREGÅENDE UDDANNELSER</p> <p>Inden 2030 skal alle kvinder og mænd sikres lige adgang til teknisk, erhvervs- og videregående uddannelse, herunder universitet, i høj kvalitet og til en overkommelig pris.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>4.3.1. Deltagelsesrate for unge og voksne i formel og uformel uddannelse og undervisning inden for de foregående 12 måneder, opdelt på køn</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>4.3.i. Andel af voksne med en erhvervskompetencegivende uddannelse</p> <p>4.3.ii. Frafald på ungdoms- og videregående uddannelser</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal kursusforløb på højskoler • Andel studerende optaget på STEM-uddannelserne • Kønsfordelingen på STEM-uddannelserne • Frafald på erhvervsuddannelser • Andel uddannelsesinstitutioner, der tilbyder efteruddannelse • Dimittendledigheden på forskellige typer uddannelser • Andel virksomheder, der tilbyder efteruddannelse • Antal indskrevne på voksen- og efteruddannelser • Andel af elever, der er praktikpladssøgende med afsluttet grundforløb

DELMÅL 4.4. ØG ANTALLET AF MENNESKER, DER KAN FORSØRGE SIG SELV

Inden 2030 skal antallet af unge og voksne, der har relevante færdigheder, herunder tekniske og erhvervsrettede færdigheder og kompetencer, for beskæftigelse, gode job og iværksætteri, øges væsentligt.

FN indikator(er):

4.4.1. Andel af unge og voksne med faglige kvalifikationer inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT), opdelt efter kvalifikationstype

Forslag til danske målepunkter:

4.4.i. It-kompetencer i grundskolen

4.4.ii. Voksnes deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Øvrige forslag:

- Andel grundskoler, der underviser i it-sikkerhed

DELMÅL 4.5. AFSKAF AL DISKRIMINATION I UDDANNELSE

Inden 2030 skal ulighed mellem kønnene i uddannelser afskaffes, og der skal sikres lige adgang til alle niveauer af uddannelse og erhvervsrettet uddannelse for de mest udsatte grupper, herunder mennesker med handicap, oprindelige folk og børn i udsatte situationer.

FN indikator(er):

4.5.1. Paritetsindeks (kvinde/mand, land/by, bund/top formuekvintil og andet, såsom handicapstatus, oprindelig befolkning og påvirkning af konflikter, når dataene bliver tilgængelige) for alle uddannelsesindikatorer på denne liste, som kan opdeles

Forslag til danske målepunkter:

4.5.i. Andel af 35-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse opgjort efter forældrenes uddannelsesniveau

Øvrige forslag:

- Andel personer med handicap, der gennemfører folkeskolens afgangsprøve
- Kønsfordeling på videregående uddannelser, opgjort på fagområde
- Kønsfordeling blandt undervisere
- Uddannelsesniveau for voksne med handicap
- Andel personer med handicap på specialskole
- Karakterer i grundskolen
- Højeste gennemførte uddannelsesniveau fordelt efter forældres uddannelsesniveau

DELMÅL 4.6. LÆR ALLE AT LÆSE, SKRIVE OG REGNE

Inden 2030 skal alle unge og en væsentlig del af voksne, både mænd og kvinder, have opnået færdigheder i at læse og regne.

FN indikator(er):

4.6.1. Procentandel af befolkningen i en given aldersgruppe, som opnår mindst et bestemt niveau for funktionelle (a) læsefærdigheder og (b) regnefærdigheder, efter køn

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Hovedparten af forslagene har været i overensstemmelse med de metoder, der allerede anvendes i både en international og dansk sammenhæng til at måle børn, unge og voksnes læse- og regnefærdigheder

Øvrige forslag:

- Befolkningens evne til at være kildekritiske

DELMÅL 4.7. UNDERVIS I BÆREDYGTIG UDVIKLING OG GLOBALT MEDBORGERSKAB

Inden 2030 skal alle elever have tilegnet sig den viden og de færdigheder, som er nødvendig for at fremme en bæredygtig udvikling, herunder blandt andet gennem undervisning i bæredygtig udvikling og bæredygtig livsstil, menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, fremme af en fredelig og ikkevoldelig kultur, globalt medborgerskab samt anerkendelse af kulturel mangfoldighed og af kulturens bidrag til en bæredygtig udvikling.

FN indikator(er):

4.7.1. Graden af integration af (i) uddannelse i globalt medborgerskab og (ii) uddannelse for bæredygtig udvikling, herunder ligestilling mellem kønnene og menneskerettigheder, på alle niveauer i: (a) nationale uddannelsespolitikker, (b) læreplaner, (c) læreruddannelse og (d) elevbedømmelse

Forslag til danske målepunkter:

4.7.i. Gennemsnitskarakteren ved den årlige fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi ved afgangsprøven i 9. klasse

Øvrige forslag:

- Stemme procent ved nationale valg blandt 18-25-årige
- Børn og unges kendskab til FN's Verdenserklæring om menneskerettighederne
- Antal naturvejlederarrangementer i grundskolen
- Andel kommuner med strategi for undervisning i bæredygtighed
- Andel grundskolefag, hvor bæredygtighed er indarbejdet i pensum
- Andel grundskoleelever, som har deltaget i Uge Sex
- Grundskoleelevers demokratiske dannelse (frihed og folkestyre, mindretalsbeskyttelse, grundlov, fællesskab mv.)
- Antal grundskoler, som deltager i program målrettet uddannelse for bæredygtig udvikling

DELMÅL 4.A. BYG OG OPGRADER INKLUDERENDE, SIKRE SKOLER

Uddannelsesinstitutioner skal bygges og opgraderes, så de tager hensyn til barnets tarv, handicap og køn, og så de skaber et sikkert, ikkevoldeligt, rummeligt og effektivt læringsmiljø for alle.

FN indikator(er):

4.a.1. Andel af skoler med adgang til: (a) elektricitet, (b) internet til brug for pædagogiske formål, (c) computere til pædagogiske formål, (d) tilpasset infrastruktur og materialer for elever med handicap, (e) basale drikkevandsfaciliteter, (f) kønsadskilte toiletter (g) basale håndvaskfaciliteter (i henhold til WASH indikatordefinitioner)

Forslag til danske målepunkter:

4.a.i. Trivsel blandt studerende på videregående uddannelser

4.a.ii. Trivsel blandt elever på gymnasiale uddannelser

4.a.iii. Andel af folkeskoleelever, der oplever mobning

4.a.iv. Andel af elever, der oplever brug af it i grundskolen

Øvrige forslag:

- Andel elever med handicap, der oplever tilfredsstillende fysisk tilgængelighed og rimelig individuel tilpasning
- Psykisk arbejdsmiljø for lærlinge
- Antal indberetninger om dårligt indeklima i henholdsvis grundskolen og på ungdomsuddannelser
- Andel studerende, som oplever et godt socialt miljø på studiet

DELMÅL 4.B. GIV FLERE STIPENDIER TIL HØJERE UDDANNELSE I UDVIKLINGSLANDENE

Inden 2020 skal antallet af stipendier til udviklingslande øges væsentligt globalt, især til de mindst udviklede lande, små udviklingsøstater, og afrikanske lande, til brug for indskrivning på højere uddannelser, herunder erhvervsuddannelse og informations- og kommunikationsteknologi, tekniske, ingeniør- og videnskabelige programmer, i udviklede lande og andre udviklingslande.

FN indikator(er):

4.b.1. Mængden af officiel udviklingsbistand til stipendier opdelt efter sektor og uddannelsesretning

Forslag til danske målepunkter:

4.b.i. Andel af Danmarks udviklingsbistand, der anvendes til uddannelse

Øvrige forslag:

- Antal danske stipendier givet til borgere fra udviklingslande

DELMÅL 4.C. ØG ANTALLET AF LÆRERE I UDVIKLINGSLANDENE

Inden 2030 skal antallet af uddannede lærere øges væsentligt, blandt andet gennem internationalt samarbejde om læreruddannelse i udviklingslande, især de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater.

FN indikator(er):

4.c.1. Andel af lærere i: (a) førskole, (b) grundskole, (c) udskoling og (d) gymnasie/ungdomsuddannelse, som minimum har modtaget den planlagte læreruddannelse i (eksempelvis pædagogisk undervisning), pre-service og in-service, som er påkrævet for at kunne undervise på det relevante niveau i et givet land

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. En række forslag under dette delmål har fokuseret på undervisere ansat i den danske grundskole, hvor særligt undervisernes kompetencer og tilstedeværelse har været i fokus. Disse forslag fremgår af listen over øvrige forslag

Øvrige forslag:

- Andel af en lærerårgang, som deltager i udveksling igennem Erasmus+
- Grundskolelæreres fraværprocent
- Antal aflyste undervisningstimer i grundskolen
- Andel af undervisningstimer i grundskolen, som varetages af vikarer

DELMÅL 4.1. GØR GRUNDSKOLE OG UNGDOMSUDDANNELSE GRATIS FOR ALLE

Dansk målepunkt 4.1.i. Andel af personer med gennemført henholdsvis grundskole og ungdomsuddannelse

Begrundelse

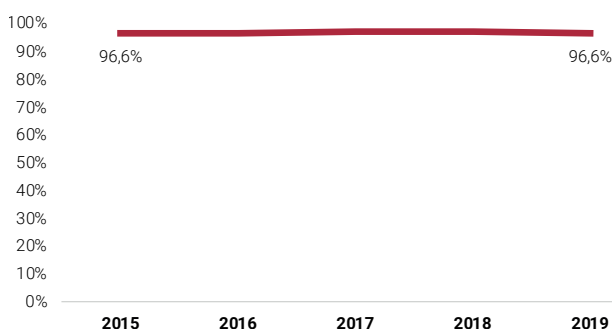
En grundlæggende uddannelse anses som en forudsætning for at kunne skabe et godt liv for sig selv og en stabil arbejdsmarkedstilknytning. I Danmark er uddannelsessystemet skattefinansieret, og dermed har alle adgang til grundskole og ungdomsuddannelse. Samtidig er der på grundskoleniveau undervisningspligt, hvilket betyder, at man har pligt til at deltage i undervisning svarende til folkeskoleniveau. Disse forhold betyder, at alle børn og unge som minimum bør have en grundskoleuddannelse, og at andelen, som gennemfører en ungdomsuddannelse, er relativt høj. Ikke desto mindre er der børn og unge, som ikke fuldfører en grundlæggende uddannelse og/eller afbryder deres rejse i uddannelsessystemet allerede efter grundskolen. Debatten i forbindelse med dette delmål har især fokuseret på denne gruppe. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af 18-årige, som har fuldført grundskolen. Dette er dog ikke ensbetydende med, at de har taget folkeskolens afgangsprøve eller tilsvarende, men alene at de har været registreret i uddannelsessystemet frem til og med afslutningen af skoleåret i 9. klasse. Dette målepunkt suppleres af en opgørelse af andelen af 25-årige, som har afsluttet en ungdomsuddannelse, herunder en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse. Dette målepunkt kan opgøres på type af uddannelse.

Tendens

Andelen af 18-årige med en fuldført grundskoleuddannelse er 96,8 procent. Blandt de resterende 3,2 procent kan der være 18-årige, som har modtaget hjemmeundervisning, ligesom der også skal tages forbehold for manglende oplysninger og målefejl. I perioden 2015-2019 har andelen stort set været uændret. Andelen af 25-årige, som har gennemført en ungdomsuddannelse, er cirka 83 procent, omend der her er forskel på kvinder og mænd. I 2019 havde 86 procent af de 25-årige kvinder og 80 procent af de 25-årige mænd således gennemført en ungdomsuddannelse. For begge køn har andelen været stigende og fulgt et ensartet udviklingsmønster i perioden 2015-2019.

Baseline

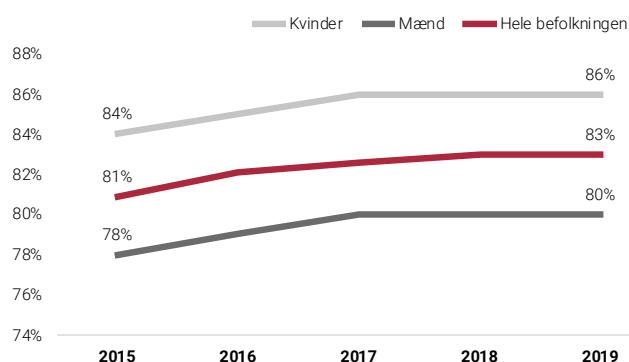
Figur 49 Andel af 18-årige, der har fuldført grundskolen

Note: Figuren viser udviklingen i andel af 18-årige, der har fuldført grundskolen i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓		✓	

Figur 50 Andel af 25-årige, der har gennemført en ungdomsuddannelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af 25-årige med en ungdomsuddannelse fordelt på køn i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓		✓	

Dansk målepunkt 4.1.ii. Kompetencedækning i folkeskolen

Begrundelse

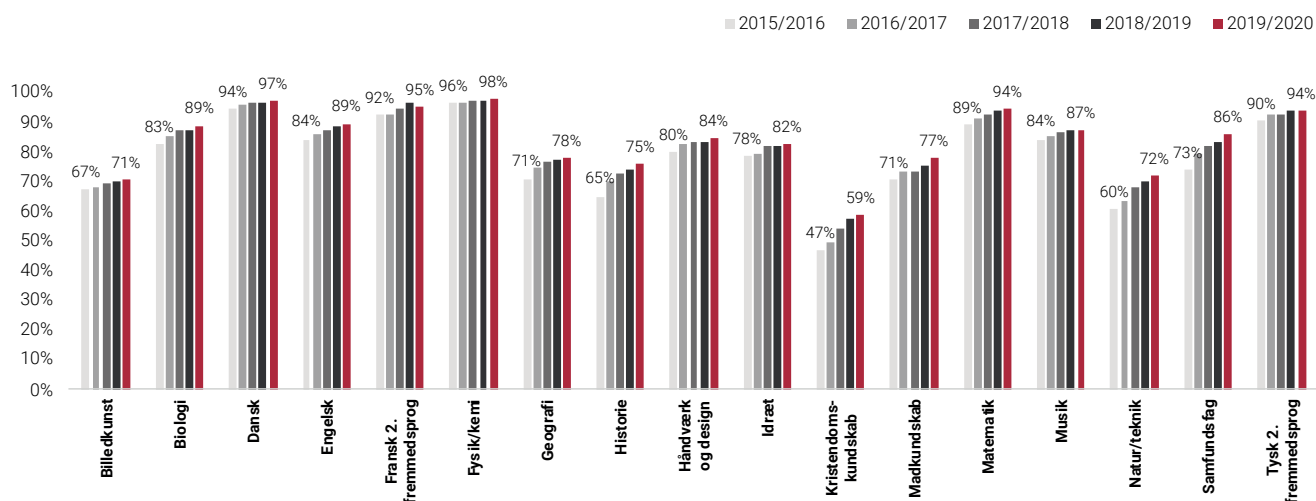
Udover at sikre alle adgang til gratis uddannelse er det også vigtigt at uddannelse er af høj kvalitet og sikrer, at eleverne udvikler sig og lærer det, de skal. I den forbindelse spiller underviserne, deres faglige kvalifikationer og forudsætninger for at udføre deres arbejde bedst muligt en afgørende rolle. I den forbindelse blev der med folkeskolereformen i 2013 fremsat en målsætning om fuld kompetencedækning i 2025. Derfor er et forslag at måle andelen af planlagte undervisningstimer i folkeskolen, der varetages af undervisere med kompetenceniveauerne "undervisningskompetence" og "tilsvarende kompetencer" i forhold til det samlede timetal. Målepunktet kan opgøres på fag.

Tendens

Andelen af undervisningstimer i folkeskolen, som varetages af undervisere med kompetencer indenfor de pågældende fag, er steget fra skoleåret 2015/2016 til skoleåret 2019/2020. Dermed er 88,4 procent af undervisningstimerne i dag kompetencedækket. Dette er en stigning på 5,2 procentpoint i forhold til skoleåret 2015/2016. Det er især i kristendom, natur/teknik og billedkunst, at kompetencedækningen er relativt lav.

Baseline

Figur 51 Kompetencedækning i folkeskolen

Note: Figuren viser udviklingen i kompetencedækningen i folkeskolen per skoleår i perioden fra 2015/2016-2019/2020. Kompetencedækning er defineret som andelen af planlagte undervisningstimer, der varetages af undervisere med kompetenceniveauerne 'undervisningskompetence' og 'tilsvarende kompetencer' i forhold til det samlede timetal.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

Dansk målepunkt 4.1.iii. Trivsel i folkeskolen

Begrundelse

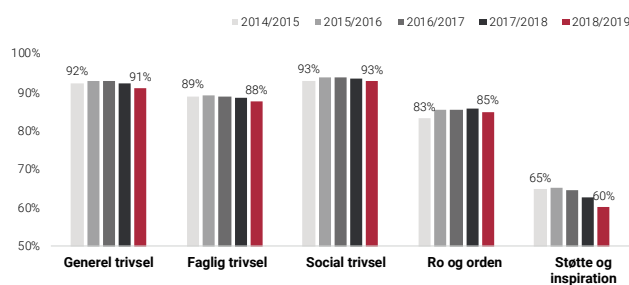
I debatten om kvalitet i grundskolen har der været fokus på vigtigheden af et godt undervisningsmiljø og gode rammer for læring. Derfor er der under dette delmål også et forslag til målepunkt, der opgør elevernes trivsel i folkeskolen. Konkret opgøres målepunktet som andelen af elever i 4.-9. klasse, der i Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmålinger angiver, at de trives både generelt, fagligt og socialt samt i forhold til at opleve ro og orden omkring dem og få støtte og inspiration. Trivslen opgøres som en trivselsscore, der udregnes på baggrund af elevernes svar på en række spørgsmål. Målepunktet kan opgøres på klassetrin og køn.

Tendens

Generelt er trivslen blandt folkeskoleelever relativt høj. Det gælder især i forhold til den sociale trivsel, herunder relationer til blandt andre klassekammerater, men også i forhold til den generelle trivsel. Mere end 9 ud 10 elever føler, at de trives på disse parametre. Den laveste trivsel måles på parameteret vedrørende støtte og inspiration. Her oplever cirka 60 procent af eleverne, at de trives. Fra skoleåret 2015/2016 til skoleåret 2018/2019 kunne der generelt spores en svagt faldende tendens i trivslen blandt folkeskoleeleverne.

Baseline

Figur 52 Elevernes trivsel i folkeskolen

Note: Figuren viser udviklingen i andel af elever i folkeskolen, der oplever at trives, opgjort på forskellige trivselsparametre i perioden fra 2014/2015 til 2018/2019.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

DELMÅL 4.2. GIV FØRSKOLEBØRN LIGE ADGANG TIL DAGTILBUD AF HØJ KVALITET

Dansk målepunkt 4.2.i. Andel pædagogisk personale med en pædagogisk uddannelse

Begrundelse

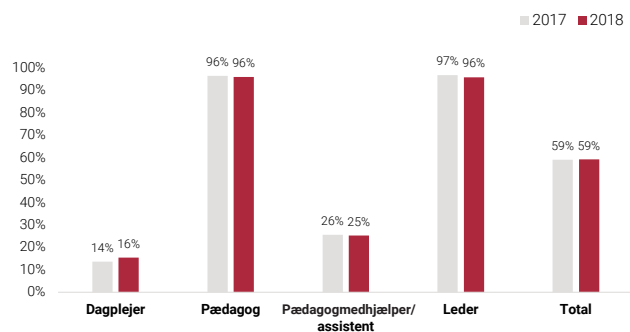
Ligesom debatten om kvalitet i grundskolen under delmål 4.1 har debatten om kvalitet i forbindelse med dette delmål fokuseret på de fagprofessionelles kompetencer og forudsætninger for at udføre deres arbejde bedst muligt. En pædagoguddannelse eller lignende uddannelse giver det pædagogiske personale bedre forudsætninger for at varetage de udviklings- og omsorgsopgaver, der er forbundet med det pædagogiske arbejde i daginstitutionerne. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af pædagogisk personale i kommunale og selvejende daginstitutioner, der har en pædagoguddannelse eller uddannelse som pædagogisk assistent. Målepunktet opgøres i fuldtidsansatte og kan opgøres efter stillingsbetegnelse.

Tendens

I alt har 59 procent af det pædagogiske personale i landets kommunale og selvejende daginstitutioner en pædagogisk uddannelse. Andelen er især høj blandt pædagoger og ledere, hvor næsten alle – 96 procent – har en pædagogisk uddannelse. Blandt dagplejere samt pædagogmedhjælpere og assistenter er andelen relativt lav. I forhold til sidstnævnte gruppe kan en del af dette tilskrives, at disse stillinger blandt andet varetages af personer under uddannelse.

Baseline

Figur 53 Andel af pædagogisk personale med en pædagogisk uddannelse efter stillingsbetegnelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af pædagogisk personale i kommunale og selvejende daginstitutioner, der har en pædagogisk uddannelse i perioden 2017–2018. Data fra 2015–2016 findes ikke hos den anvendte kilde. En pædagogisk uddannelse defineres for målepunktet som pædagogisk almen uddannelse/pædagogisk grunduddannelse (PAU/PGU), pædagogisk professionsbachelor, pædagogisk uddannelse uden nærmere angivelse, mellemlang videregående uddannelse (MVU) som pædagog og samt bachelor (BACH), lang videregående uddannelse (LVU) eller ph.d. indenfor pædagogik. Andel opgøres i fuldtidsansatte.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

DELMÅL 4.3. GIV ALLE LIGE ADGANG TIL TEKNISKE, ERHVERVS- OG VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Dansk målepunkt 4.3.i. Andel af voksne med en erhvervs- kompetencegivende uddannelse

Begrundelse

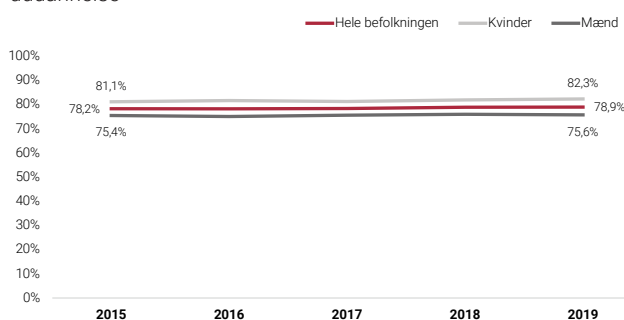
En erhvervskompetencegivende uddannelse er i debatten blevet fremhævet som en vigtig forudsætning for et godt arbejdsliv og en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. I Danmark er uddannelsessystemet skattefinansieret, og alle har adgang til tekniske, erhvervs- og videregående uddannelser uden selv at blive faktureret. Det er dog ikke alle, der benytter sig af denne adgang, hvorfor et forslag til målepunkt er at opgøre andelen af 35-årige, som har en erhvervskompetencegivende uddannelse. I relation hertil har debatten fokuseret på de forskelle, der er i sammensætningen af studerende på tværs af fagområder, og de oplevede barrierer, der for eksempel kan afholde en mand fra at søge ind på en uddannelse, hvor der hovedsageligt er optaget kvindelige studerende, og vice versa.

Tendens

Andelen af 35-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse er steget en smule i perioden fra 2015 til 2019. Således havde 78,2 procent af de 35-årige en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2015, mens andelen i 2019 var knap 79 procent. Andelen er højest blandt de 35-årige kvinder, hvor 82,3 procent havde en erhvervskompetencegivende uddannelse 2019, mens andelen var 75,6 procent blandt mændene. Hos begge køn er andelen steget i perioden 2015-2019, dog kun marginalt for mændenes vedkommende.

Baseline

Figur 54 Andel af 35-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af 35-årige, der har en erhvervskompetencegivende uddannelse i perioden 2015-2019. En erhvervskompetencegivende uddannelse inkluderer erhvervsuddannelse, korte videregående uddannelser, mellemlange videregående uddannelser og bachelorer samt lange videregående uddannelser/ph.d.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓		✓	

Dansk målepunkt 4.3.ii. Frafald på ungdoms- og videregående uddannelser

Begrundelse

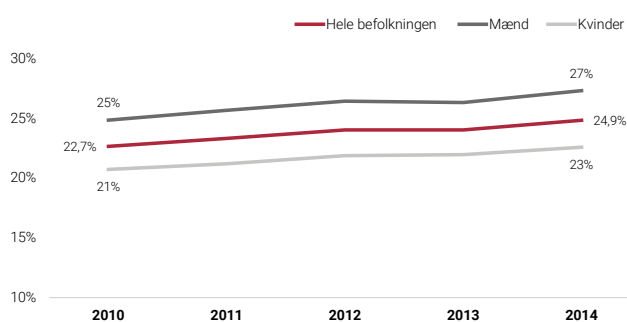
Frafald på uddannelser kan skyldes en række forskellige faktorer, for eksempel forkert uddannelsesvalg eller at uddannelsen ikke imødekommer de studerendes forventninger og individuelle behov. Sidstnævnte kædes sammen med debatten om uddannelsernes kvalitet og evne til at rumme studerende med forskellig baggrund. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af studerende, der falder fra en uddannelse inden for fem år efter påbegyndt uddannelse. Målepunktet inkluderer alle uddannelsesniveauer fra gymnasiet og op og kan opgøres på køn og herkomst.

Tendens

Andelen af studerende, som påbegyndte en uddannelse i perioden 2010-2014, og som fem år efter har afbrudt denne, er steget. Knap hver fjerde studerende er faldet fra uddannelsen fem år efter, at de påbegyndte den. For studerende, som startede i 2010, er andelen 22,7 procent. Andelen af studerende, der falder fra en uddannelse inden for fem år, er knap to procentpoint højere blandt de mandlige studerende.

Baseline

Figur 55 Andel af studerende, der er faldet fra en påbegyndt uddannelse inden for fem år efter uddannelsens start

Note: Figuren viser udviklingen i andel af studerende, der afbryder en uddannelse påbegyndt i perioden 2010-2014 inden for 5 år efter uddannelsens start. Andelen for 2014 viser dermed andelen af studerende, der påbegyndte en uddannelse i 2014 og som frem til og med 2019 er faldet fra. Skift mellem uddannelser i samme hovedgrupper tæller ikke som frafald.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓		✓	

DELMÅL 4.4. ØG ANTALLET AF MENNESKER, DER KAN FORSØRGE SIG SELV

Dansk målepunkt 4.4.i. It-kompetencer i grundskolen

Begrundelse

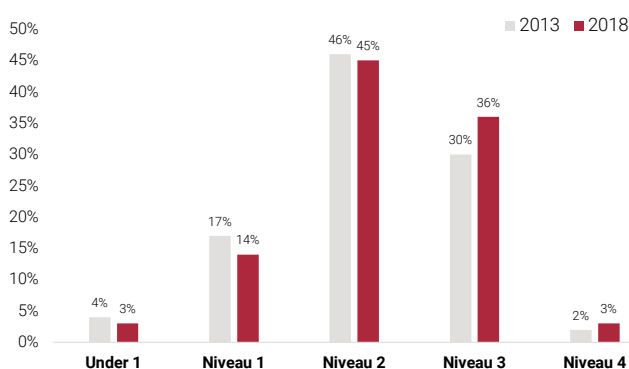
Et fokus i debatten omkring dette delmål har været spørgsmålet om, hvilke forudsætninger der kræves, hvis man skal være attraktiv på fremtidens arbejdsmarked. I den forbindelse blev vigtigheden af digital dannelse og grundlæggende it-færdigheder fremhævet som centrale. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre computer- og informationskompetencer i grundskolen baseret på resultater fra den såkaldte ICILS-undersøgelse (*International Computer and Information Literacy Study*) blandt elever i 8. klasse. Scoren muliggør en opdeling af eleverne i fem niveauer, hvor fire er bedst. Målepunktet kan opgøres efter køn.

Tendens

Den seneste opgørelse viser, at hovedparten af eleverne i 8. klasse befinder sig i midterfeltet, når det gælder it-kompetencer, med en overvægt af elever på niveau 2 og 3.

Baseline

Figur 56 Resultater fra ICILS-undersøgelsen blandt elever i 8. klasse

Note: Figuren viser udviklingen i fordeling af resultater fra ICILS-undersøgelsen i 2013 og 2018. ICILS-undersøgelsen måler it-kompetencer blandt elever i 8. klasser. Undersøgelsen foretages hvert femte år, og data er således fra 2013 og 2018.

Kilde: Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 4.4.ii. Voksnes deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Begrundelse

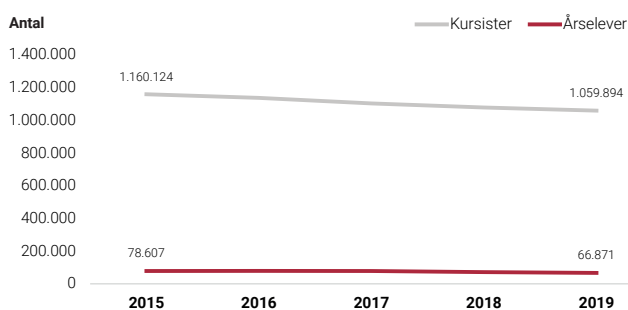
Arbejdsmarkedet udvikler sig løbende, og det samme gør efterspørgslen efter kompetencer. I den forbindelse er det vigtigt, at arbejdskraften udvikler sig og bygger videre på de kompetencer, en grundlæggende uddannelse har givet. Dermed fastholder arbejdskraften sin relevans, øger mobiliteten og reducerer sandsynligheden for at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet i kortere eller længere tid med blandt andet tab af indtægt til følge. Deltagelse i voksen-, efter- og videreuddannelse er en indikation på, at der sker en løbende opkvalificering af arbejdskraften. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre antallet af kursister og årselever ved voksen- og efteruddannelser. Målepunktet inkluderer voksne over 18 år. I enkelte tilfælde kan unge under 18 år optræde, for eksempel personer, der afslutter gymnasiet, inden de fylder 18 år og tager på højskoleophold. Målepunktet kan opgøres på uddannelsesområder.

Tendens

Fra 2015 til 2019 har der været et fald i antallet af kursister samt årselever ved voksen- og efteruddannelser. Cirka en million danskere deltog på et erhvervsrettet kursus i 2019, mens antallet i 2015 var cirka 1,2 million. Dette svarer til et fald på knap 9 procent. I samme periode faldt antallet af årselever med knap 15 procent.

Baseline

Figur 57 Antal af kursister og årselever ved voksen- og efteruddannelse

Note: Figuren viser udviklingen i antal kursister og årselever ved voksen- og efteruddannelser i perioden 2015–2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓	✓	✓		

DELMÅL 4.5. AFSKAF AL DISKRIMINATION I UDDANNELSE

Dansk målepunkt 4.5.i. Andel af 35-årige med en erhvervs- kompetencegivende uddannelse opgjort efter forældrenes uddannelsesniveau

Begrundelse

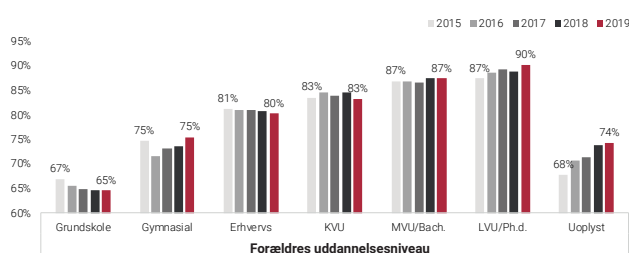
En stor del af debatten omkring diskrimination i uddannelse har vedrørt den sociale arv. Selvom der er fri og lige adgang til uddannelsessystemet, er den sociale mobilitet alligevel en udfordring i en dansk sammenhæng. Børn af højtuddannede forældre har alt andet lige større sandsynlighed for selv at gennemføre en lang, videregående uddannelse end børn af forældre med for eksempel grundskolen som den højeste fuldførte uddannelse. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af 35-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse opgjort efter forældrenes højeste fuldførte uddannelse på det tidspunkt, hvor personen var 13 år. Har forældrene forskellige uddannelsesniveauer, anvendes uddannelsen hos den forælder, som har den højeste uddannelse. Målepunktet kan desuden opgøres efter køn. Målepunktet kan kun opgøres for 35-årige i Danmark, for hvem der findes oplysninger om forældrenes uddannelse. Dette betyder, at opgørelsen tæller relativt få indvandrere, da oplysninger om deres forældres uddannelse mangler i de fleste tilfælde. Desuden er andelen af 35-årige efterkommere relativt lav. De 35-årige, hvis forældres uddannelse er ukendt, placeres i kategorien uoplyst.

Tendens

Der er en sammenhæng mellem forældres og børns uddannelsesniveau. Af de 35-årige, hvis forældre har en lang videregående uddannelse eller ph.d., har 90 procent en erhvervskompetencegivende uddannelse. Til sammenligning ses, at kun 65 procent af de 35-årige, hvis forældre har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse, har en erhvervskompetencegivende uddannelse. I perioden 2015-2019 har andelen været relativt stabile. Der ses en stigning i kategorien "Uoplyst", hvilket skal ses i lyset af, at antallet af 35-årige indvandrere og efterkommere er steget.

Baseline

Figur 58 Andel af 35-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse opgjort efter forældres uddannelsesniveau

Note: Figuren viser udviklingen i andel af 35-årige, som har en erhvervskompetencegivende uddannelse opgjort efter forældres højeste fuldførte uddannelse i perioden 2015-2019. Forældres uddannelsesniveau er opgjort efter henholdsvis grundskole, gymnasialuddannelse, erhvervsuddannelse, kort videregående uddannelse (KVV), mellemlang videregående uddannelse (MVU) eller bachelor, lang videregående uddannelse (LVU) eller ph.d.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

DELMÅL 4.6. **LÆR ALLE AT LÆSE, SKRIVE OG REGNE**

Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Hovedparten af forslagene har været i overensstemmelse med de metoder, der allerede anvendes i både en international og dansk sammenhæng til at måle børn, unge og voksnes læse- og regnefærdigheder.

DELMÅL 4.7. UNDERVIS I BÆREDYGTIG UDVIKLING OG GLOBALT MEDBORGERSKAB

Dansk målepunkt 4.7.i. Gennemsnitskarakteren ved den årlige fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi ved afgangsprøven i 9. klasse

Begrundelse

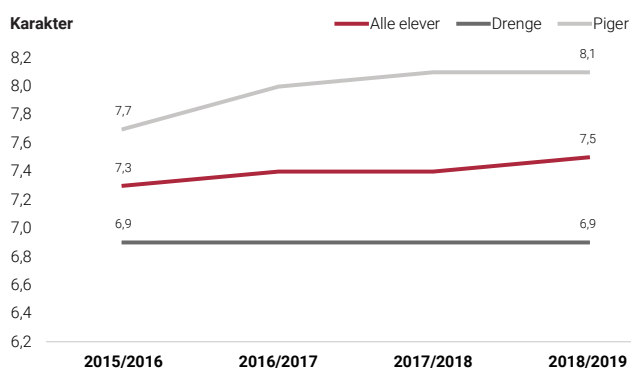
Debatten i forbindelse med dette delmål har især fokuseret på undervisning i FN's verdensmål, demokrati og menneskerettigheder samt klodens ressourcer. I forbindelse med sidstnævnte er vigtigheden af at sikre, at børn og unge har en god forståelse for naturvidenskab, blevet fremhævet. Et konkret forslag til målepunkt er i den forbindelse at opgøre gennemsnitskarakteren ved den årlige fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi ved afgangsprøven i 9. klasse. Målepunktet kan dermed belyse udviklingen af det generelle vidensniveau indenfor naturvidenskabelige discipliner ved grundskolens afslutning. Målepunktet kan fordeles på køn.

Tendens

Fra skoleåret 2015/2016 til skoleåret 2018/2019 er der generelt sket en stigning i gennemsnitskarakteren ved fællesprøven. Denne udvikling forklares primært ved en positiv udvikling hos pigerne, hvis gennemsnitlige karakter steg fra 7,7 til 8,1 i perioden. Drengenes karakter forblev uændret på 6,9.

Baseline

Figur 59 Gennemsnitskarakteren ved den årlige fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi ved afgangsprøven i 9. klasse

Note: Figuren viser udviklingen i den gennemsnitlige karakter for elever, som gennemførte den årlige fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi ved afgangsprøven i 9. klasse fordelt på køn i perioden fra 2015/2016 til 2018/2019.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓			

DELMÅL 4.A. BYG OG OPGRADÉR INKLUDERENDE, SIKRE SKOLER

Dansk målepunkt 4.a.i. Trivsel blandt studerende på videregående uddannelser

Begrundelse

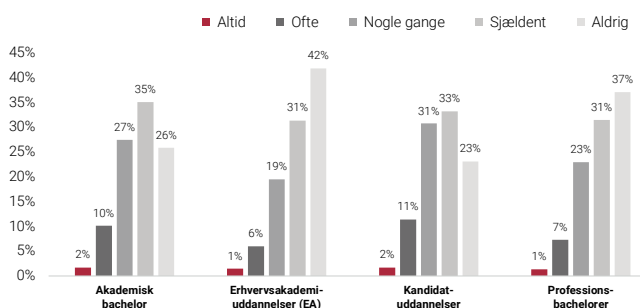
Det kan være en omvæltning at starte på en videregående uddannelse og at gå fra at være en del af et klassefællesskab til i højere grad at være én studerende blandt mange. Her har uddannelsesinstitutionerne en vigtig rolle i forhold til at sikre et godt studiemiljø med henblik på at fremme trivsel og modvirke stress og ensomhed blandt studerende. Et konkret forslag til målepunkt er derfor trivslen blandt studerende på videregående uddannelser. Målepunktet opgøres som andel af studerende, der i en surveyundersøgelse fra Uddannelses- og Forskningsministeriet ofte eller altid oplever at føle sig henholdsvis ensomme og stressede på studiet.

Tendens

Den seneste undersøgelse viser, at oplevelsen af ensomhed og stress er relativt mest udbredt på de akademiske bacheloruddannelser og kandidatuddannelserne. På disse uddannelser føler cirka hver tiende studerende sig ofte eller altid ensom, ligesom cirka hver femte ofte eller altid føler sig stresset.

Baseline

Figur 60 Andel af studerende på videregående uddannelser, der føler sig ensomme

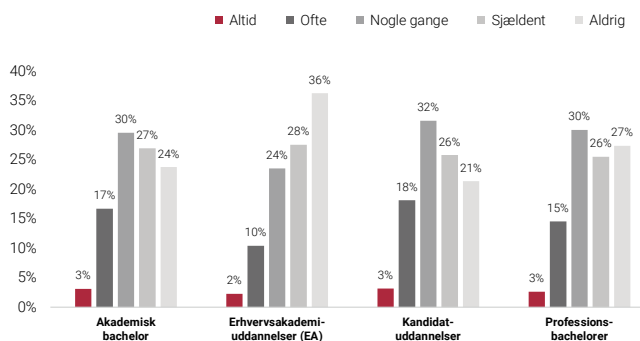

Note: Figuren viser andel af studerende på videregående uddannelser, som føler sig ensomme. Svarprocenten for hver betragtet uddannelse var henholdsvis: akademisk bachelor 32 procent, erhvervsakademi-uddannelser (EA) 51 procent, kandidatuddannelser 37 procent, professionsbachelor 45 procent. Data er fra 2018, hvilket var første gang undersøgelsen blev lavet.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Figur 61 Andel af studerende på videregående uddannelser, der føler sig stressede

Note: Figuren viser andel af studerende på videregående uddannelser, som føler sig stressede. Svarprocenten for hver betragtet uddannelse var henholdsvis: akademisk bachelor 32 procent, erhvervsakademi-uddannelser (EA) 51 procent, kandidatuddannelser 37 procent, professionsbachelor 45 procent. Data er fra 2018, hvilket var første gang undersøgelsen blev lavet.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 4.a.ii. Trivsel blandt elever på gymnasiale uddannelser

Begrundelse

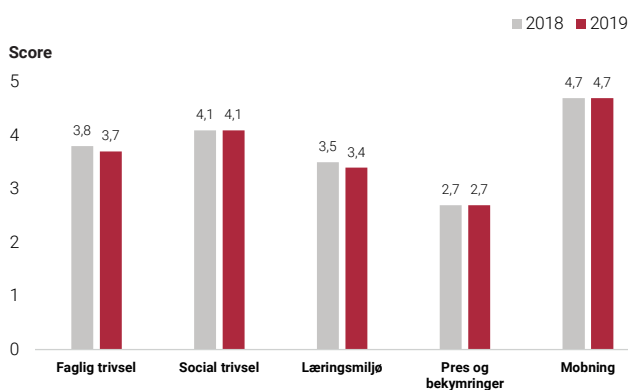
Det kan være en omvæltning at starte på en gymnasieuddannelse og at gå fra at være en del af et klassefællesskab i folkeskolen med tæt tilknytning til lærere til i højere grad at være én elev blandt mange på de gymnasiale uddannelser med et mere selvstændigt læringsmiljø. Her har uddannelserne en vigtig rolle i forhold til at sikre et godt studiemiljø med henblik på at fremme trivsel og modvirke stress og ensomhed blandt eleverne. I forlængelse af det første forslag til målepunkt under delmål 4.a. foreslås det som dansk målepunkt at opgøre trivslen blandt elever på gymnasiale uddannelser. Konkret opgøres målepunktet som andel elever på de gymnasiale uddannelser (stx, hf, hhx, htx og præ-IB), som erklærer sig "helt enig" eller "enig" i udsagnet "jeg er glad for at gå i skole" i Styrelsen for It og Lærings trivselsværktøj. Trivslen opgøres på en skala fra 1 til 5, hvor 5 er den højeste mulige trivsel. Målepunktet kan opgøres på køn og uddannelsestype samt forskellige trivselsparametre.

Tendens

En måling af trivslen blandt gymnasieelever viser, at det især er i forhold til pres og bekymringer, at trivslen er udfordret. Her er den gennemsnitlige trivselsscore opgjort til 2,7. Mobning synes derimod at være en mindre udfordring end i folkeskolen, idet den gennemsnitlige trivselsscore er 4,7, det vil sige tæt på 5, som er den højeste mulige trivselsscore.

Baseline

Figur 62 Gennemsnitlig trivselsscore for elever på de gymnasiale uddannelser

Note: Figuren viser andel af elever på de gymnasiale uddannelser (stx, hf, hhx, htx og præ-IB), som erklærer sig "helt enig" eller "enig" i udsagnet "jeg er glad for at gå i skole" i perioden fra 2018 til 2019. Elevtrivselsmålinger blev først gjort obligatoriske med den seneste gymnasieform, og blev gennemført første gang i 2018. Data for 2018 findes derfor ikke.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 4.a.iii. Andel af folkeskoleelever, der oplever mobning

Begrundelse

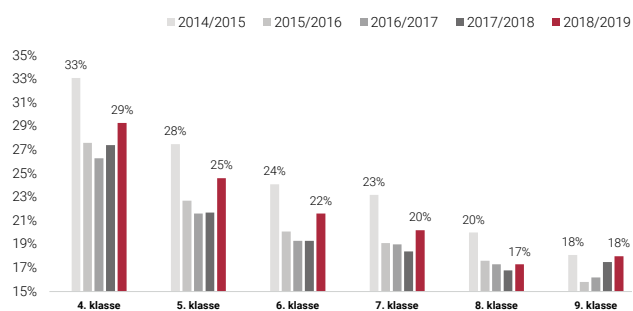
Mobning er en udfordring for bestræbelserne på at skabe et inkluderende læringsmiljø i grundskolen. Der skal være plads til alle, og ingen elever skal generes, fordi de eventuelt skiller sig ud fra mængden. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af folkeskoleelever i 4.-9. klasse, der i Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmåling angiver, at de er blevet mobbet i det igangværende skoleår. Målepunktet kan opgøres på klassetrin og køn.

Tendens

Andelen af elever i 4.-9. klasse, der angiver, at de er blevet mobbet, er relativt høj. Afhængig af klassetrin er andelen mellem 17 procent og 29 procent. Der er en tendens til, at udbredelsen af mobning falder med klassetrinene. Således er andelen af elever, som bliver mobbet, størst i 4. klasse, hvor 29 procent angiver, at de er blevet mobbet i skoleåret 2018/2019. I 8. og 9. klasse er andelen henholdsvis 17 og 18 procent.

Baseline

Figur 63 Andel af folkeskoleelever, der er blevet mobbet i det igangværende skoleår

Note: Figuren viser udviklingen i andel af folkeskoleelever i 4.-9. klasse, der i Børne- og Undervisningsministeriets trivselsmåling angiver, at de er blevet mobbet i det igangværende skoleår. Data er fra 2014/2015 til 2018/2019.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 4.a.iv. Andel af elever, der oplever brug af it i undervisningen

Begrundelse

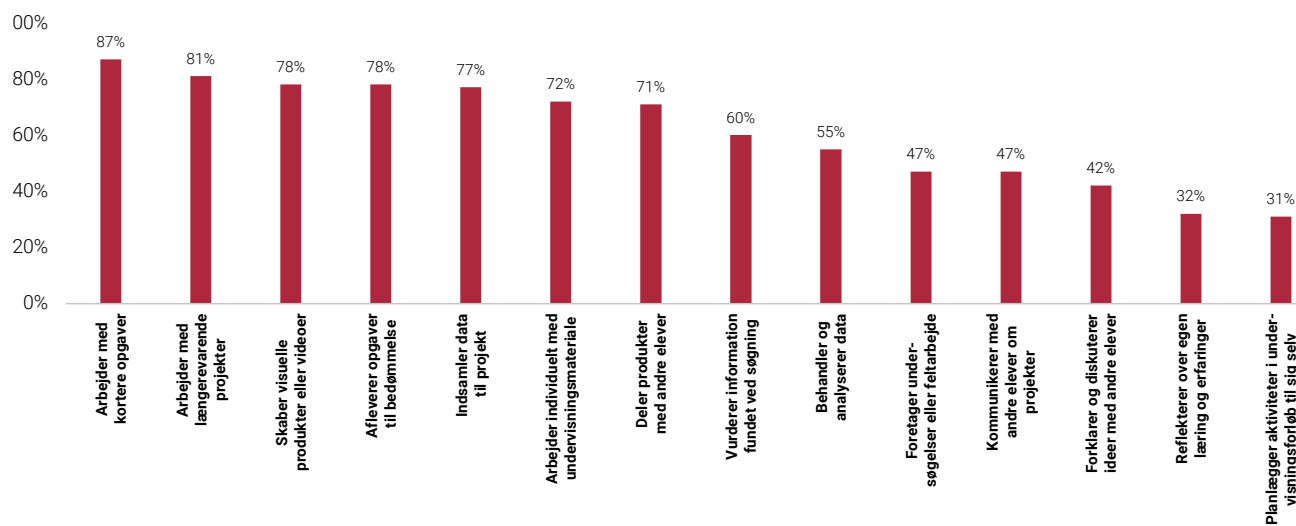
I dag anses muligheden for at bruge it i undervisningen for nødvendigt for at skabe et godt og effektivt læringsmiljø. Det kræver fysiske faciliteter i form af tilgængeligt relevant hardware til alle og egnet software til undervisningen – særligt i grundskolen. Et forslag til målepunkt er i den forbindelse at opgøre andelen af elever i 8. klasse, som altid eller ofte oplever, at it bliver anvendt i undervisningen til forskellige formål. Oplysningerne stammer fra undersøgelsen ICILS (*International Computer and Information Literacy Study*).

Tendens

Af den seneste undersøgelse fra 2018 fremgår, at brugen af it i undervisningen er relativ udbredt. Især i forhold til udarbejdelse af kortere opgaver og længerevarende projekter, hvor henholdsvis 87 procent og 81 procent af eleverne angiver, at de bruger it til dette formål. Lavest er brugen, når det gælder refleksion over egen læring og planlægning af aktiviteter i undervisningsforløb. Knap en tredjedel anvender it til disse formål.

Baseline

Figur 64 Elevers oplevelse af brug af it i undervisningen fordelt på formål

Note: Figuren viser andel af elever i 8. klasse, som angiver, at de ofte eller altid anvender it i undervisningen fordelt på formål. Data er fra ICILS-undersøgelsen fra 2018. Der er ikke inkluderet referencepunkt fra ICILS-undersøgelsen i 2013, da det grundet lærerkonflikten i foråret 2013 kun lykkedes at indsamle brugbare resultater fra 107 af de nødvendige 120 skoler til undersøgelsen. Derfor regnes Danmark ikke for fuld deltager af ICILS 2013.

Kilde: Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 4.B. GIV FLERE STIPENDIER TIL HØJERE UDDANNELSE I UDVIKLINGSLANDENE

Dansk målepunkt 4.b.i. Andel af Danmarks udviklingsbistand, der anvendes til uddannelse

Begrundelse

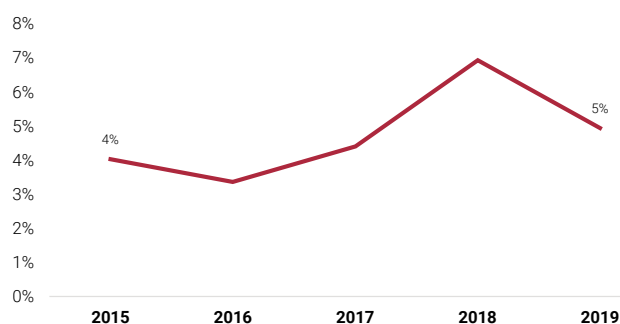
Debatten i forbindelse med dette delmål har primært fokuseret på prioriteringen af den danske udviklingsbistand målrettet uddannelse, så befolkningen i udviklingslandene i højere grad opnår kompetencer til at klare sig selv. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af Danmarks samlede udviklingsbistand, der anvendes til uddannelse i udviklingslandene.

Tendens

Fra 2015 til 2019 er andelen af Danmarks samlede udviklingsbistand, der anvendes på uddannelse i udviklingslandene, steget fra cirka fire procent til knap fem procent. Andelen toppede i 2018, hvor andelen var knap syv procent.

Baseline

Figur 65 Andel af udviklingsbistand anvendt på uddannelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af Danmarks samlede udviklingsbistand, der anvendes til uddannelse i udviklingslandene i perioden 2015–2019.

Kilde: Danida Open Aid, Udenrigsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 4.C. ØG ANTALLET AF LÆRERE I UDVIKLINGSLANDENE

Der er ikke identificeret relevante målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. En række forslag under dette delmål har fokuseret på undervisere ansat i den danske grundskole, hvor særligt undervisernes kompetencer og tilstedeværelse har været i fokus. Disse forslag fremgår af listen over øvrige forslag.

5

LIGESTILLING MELLEM KØNNENE

VERDENSMÅL 5: LIGESTILLING MELLEM KØNNENE

Vi skal opnå ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders og pigers rettigheder og muligheder

Et globalt perspektiv

Verdensmål 5 handler om ligestilling mellem kønnene, og i FN-regi er dette især med fokus på at fremme kvinders og pigers rettigheder og muligheder i samfundet, så de ligestilles med drenge og mænds rettigheder og muligheder. Kønsbaseret diskrimination, vold og overgreb mindsker muligheden for at bestemme over eget liv, hvilket reducerer livskvaliteten for de berørte – uanset om man er kvinde eller mand eller identificerer sit køn på anden vis. Samtidig medvirker diskrimination til en række funktionelle begrænsninger som for eksempel manglende deltagelse i arbejdsmarkedet og involvering i barsel.

Delmålene under verdensmål 5 handler om eliminering af diskrimination af og overgreb mod kvinder og piger og om at fremme lige adgang mellem kønnene til uddannelse, arbejdsmarkedet, beslutningsprocesser og ressourcer, der er områder, hvorpå der på verdensplan fortsat er forholdsvis stor ulighed mellem kønnene.

Et dansk perspektiv

I Danmark er der formel ligestilling mellem kønnene i forhold til samfundsmæssigt væsentlige forhold, for eksempel adgang til uddannelse, mulighed for at søge jobs og mulighed for at bestemme over egen krop og planlægge graviditet. Der kan imidlertid være langt fra formelle rettigheder til reel ligestilling. I inddragelsesprocessen har der været fokus på kønsbalancen på alle områder fra domstole over foreningslivet til erhvervslivet og forskning. I uddannelsessektoren i Danmark ses der for eksempel en tydelig tendens til overrepræsentation af mænd i professorstillinger. I erhvervslivet ses en lignende tendens, hvor overrepræsentationen af mænd i bestyrelser er relativt høj. Samtidig findes der uddannelser, hvor meget få kvinder, henholdsvis mænd, gennemfører. Alt sammen fører til både ressource- og talentmangel. Situationen indenfor ligestilling medfører også konsekvenser på det økonomiske område i form af forskelle i gennemsnitlig og akkumuleret løn og pensionsopsparing for kønnene.

Ligestilling mellem kønnene handler også om at give mænd de samme rettigheder og muligheder som kvinder indenfor en række centrale forhold, for eksempel ret til barsel og mulighed for at passe på krop og legeme både forebyggende og i forbindelse med lægebehandling. Diskussionerne i inddragelsesprocessen har også omhandlet fordelingen af ansvaret i omsorgsarbejdet og fordelingen af ansvaret for børnepasning, barsel, forældremyndighed, skolesamarbejde og sygdommelding ved barns sygdom. Samtidig er ligestilling i et dansk perspektiv også at sikre lige rettigheder og muligheder for minoritetsgrupper, herunder mennesker med handicap og kvinder af anden etnisk herkomst.

Vold og overgreb mod både kvinder og mænd på grund af personens køn er også blevet fremhævet i debatten. Vold og overgreb har historisk vist sig vanskeligt at måle, blandt andet fordi langt fra alle hændelser meldes til myndighederne. I debatten er der peget på, at den manglende anmeldelse af vold også skaber udfordringer i forhold til udformning af danske målepunkter og baseline, da det ikke vil være muligt at belyse det store skyggetal, der antages at være. I forlængelse heraf er det i en dansk sammenhæng relevant at udbygge forståelsen af vold, da vi i Danmark også betegner psykisk vold som værende overgreb.

Ligestillingsdagsordenen går på tværs af flere verdensmål og delmål. Eksempelvis opdeles frafald fra videregående uddannelser på køn med henblik på at afdække, om der forekommer væsentlige forskelle mellem kønnene. Samtidig inkluderer flere delmål, FN-indikatorer og foreslåede danske målepunkter også opdeling af data på andre kriterier end køn, herunder handicap og herkomst. De foreslåede målepunkter i dette kapitel er målrettet verdensmål 5 direkte og er foreslået som en supplerende, relevant måling, der skal belyse omfanget af ligestilling i en dansk sammenhæng.

Diskussionerne i inddragelsesaktiviteterne har især handlet om at udvide begrebet ligestilling fra de retlige rammer til også at omfatte social, økonomisk og forvaltningsmæssig ligestilling. Herudover har flere ønsket målepunkter vedrørende diskrimination af øvrige befolkningsgrupper, herunder særligt mænd og LGBTI+-personer, selvom dette ikke specifikt er omfattet af delmålets formulering. Endelig har et fokusområde været den faktiske forekomst af diskrimination i forskellige kontekster fremfor eksistensen af et retligt rammeværk. Undervisning i ligestilling har i inddragelsesprocessen handlet om prioritering og kvalitet i uddannelse af børn og unge i seksuel- og reproduktiv sundhed og rettigheder i folkeskolen.

Danske målepunkter

Tabel 5 på næste side indeholder en kort præsentation af 14 forslag til nye danske målepunkter og desuden 33 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 5 fordelt på ni delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

For andre verdensmål er baseline for forslagene til nye danske målepunkter som udgangspunkt opgjort for hele befolkningen. I verdensmål 5 er fokus på ligestilling og dermed på forskelle mellem grupper i befolkningen. Dette er afspejlet i den måde, som baseline for de foreslåede målepunkter er præsenteret på.

Table 5. Proposal for Danish indicators for Sustainable Development Goal 5

	<p>DEL MÅL 5.1. STOP DISKRIMINATION AF KVINDER OG PIGER Alle former for diskrimination af alle kvinder og piger overalt skal stoppes.</p>		
	<p>FN indikator(er): 5.1.1. Hvorvidt der findes retlige rammer for at fremme, håndhæve og overvåge ligestilling og ikke-diskrimination på baggrund af køn</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 5.1.i. Andel af sager med medhold i Ligebehandlingsnævnet</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel af kvinder, der spørges til familielivet ved ansættelsessamtaler • Antal sager om diskrimination ved ansættelse • Forekomsten af oplevet diskrimination blandt piger og kvinder
	<p>DEL MÅL 5.2. STOP AL VOLD OG UDNYTTELSE RETTET MOD KVINDER OG PIGER Alle former for vold mod alle kvinder og piger i de offentlige og private rum skal elimineres, herunder menneskehandel og seksuel udnyttelse samt andre former for udnyttelse.</p>		
	<p>FN indikator(er): 5.2.1. Andel af kvinder og piger fra 15 år, der har været udsat for fysisk, seksuel eller psykisk vold begået af en nuværende eller tidligere intim partner i de foregående 12 måneder, opdelt efter type af vold og alder 5.2.2. Andel af kvinder og piger fra 15 år, der har været udsat for seksuel vold begået af andre personer end en intim partner i de foregående 12 måneder, opdelt efter alder og sted for volden</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 5.2.i. Antal ophold på krisecentre 5.2.ii. Antal henvendelser til kvindekrisecentre 5.2.iii. Andel af personer, der har oplevet seksuel chikane, fysisk vold eller trusler på arbejdspladsen 5.2.iv. Antal ofre for personfarlig kriminalitet</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal prostituerede • Uønsket opmærksomhed og berøringer i det offentlige rum • Antal anmeldelser af og dømte for psykisk vold • Antal dømte for vold og seksuelle forbrydelser
	<p>DEL MÅL 5.3. AFKAF TVANGSÆGTESKABER OG KVINDELIG OMSKÆRING Alle skadelige skikke som børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber samt kvindelig omskæring skal elimineres.</p>		
	<p>FN indikator(er): 5.3.1. Andel af kvinder mellem 20-24 år, som er blevet gift eller har indgået i et partnerskab før 15 år og før 18 år 5.3.2. Andel af piger og kvinder mellem 15-49 år, som er blevet omskåret, opdelt efter alder</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 5.3.i. Holdning til social kontrol af piger</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel af drenge omskåret af ikke-medicinske grunde • Antal straffesager og domme efter straffelovens § 245 om omskæring af kvinder • Antal straffesager og domme efter straffelovens § 260 om tvangsægteskaber

DELMÅL 5.4. VÆRDISÆT ULØNNET OMSORGSARBEJDE, OG DEL ANSVARET I HJEMMET

Ulønnet omsorg og arbejde i hjemmet skal anerkendes og værdsættes gennem tilgængelighed af offentlige serviceydelser, infrastruktur og politikker for social beskyttelse samt ved at fremme delt ansvar i hjemmet og familien, som nationalt passende.

FN indikator(er):

5.4.1. Andel af tid, der er anvendt på ulønnet hus- og omsorgsarbejde, opdelt efter køn, alder og lokalitet

Forslag til danske målepunkter:

5.4.i. Fordeling af barselsorlov
5.4.ii. Fordeling af fravær ved barns sygdom

Øvrige forslag:

- Beskæftigelsesraten blandt kvinder med børn
- Kønsfordeling i skole-hjem-samarbejdet
- Gennemsnitlig antal dage tilbragt med hver forælder ved skilsmisse
- Økonomisk værdisætning af ubetalt omsorgsarbejde
- Fordeling af forældremyndighed efter skilsmisser
- Faktisk tidsforbrug i hjemmet

DELMÅL 5.5. KVINDER SKAL SIKRES FULD DELTAGELSE I LEDELSE OG BESLUTNINGSPROCESSER

Kvinder skal sikres fuld og effektiv deltagelse og lige muligheder for lederskab på alle niveauer i beslutningsprocesser inden for politik, økonomi og det offentlige liv.

FN indikator(er):

5.5.1. Andel af kvindelige parlamentarikere i nationale parlamenter samt kommunale og regionale råd

5.5.2. Andel af kvinder i ledelse

Forslag til danske målepunkter:

5.5.i. Kønsfordeling i ledelse

Øvrige forslag:

- Andel kvindelige frivillige ledere
- Beskæftigelsesraten, opgjort på køn og herkomst
- Antal kvinder og mænd på lederuddannelser
- Kønsbalance i netværksgrupper for ledere
- Kønsbalance i foreningslivet
- Kønsbalance i Kulturministeriets kulturstøtte

DELMÅL 5.6. GIV ALLE ADGANG TIL SEKSUEL OG REPRODUKTIV SUNDHED OG RETTIGHEDER

Der skal sikres universel adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og reproduktive rettigheder i overensstemmelse med handlingsprogrammet fra den Internationale Konference om Befolkning og Udvikling samt Beijing-handlingsplanen og slutdokumenterne fra opfølgingskonferencerne.

FN indikator(er):

5.6.1. Andel af kvinder mellem 15-49 år, som træffer deres egne informerede valg om seksuelle forhold, brug af prævention og reproduktive sundhedsydelser

5.6.2. Antal lande med love og bestemmelser, der garanterer fuld og lige adgang for kvinder og mænd som er 15 år eller ældre, til seksuelle og reproduktive sundhedsydelser, oplysning og uddannelse

Forslag til danske målepunkter:

5.6.i. Andel af elever, der er tilmeldt Uge Sex

Øvrige forslag:

- Andel af uddannelser, der har obligatorisk undervisning i køn og seksualitet
- Tilfredshed med seksualundervisning
- Antal provokerede aborter herunder medicinske og indgreb

DELMÅL 5.A. GIV LIGE RETTIGHEDER TIL ØKONOMISKE RESSOURCER OG EJERSKAB

Der skal gennemføres reformer for at give kvinder lige rettigheder til økonomiske ressourcer samt adgang til ejerskab og kontrol over jord og andre former for ejendom, finansielle tjenester, arv og naturressourcer, i henhold til nationale love.

FN indikator(er):

5.a.1. (a) Andel af den samlede landbefolkning med ejerskab eller sikre rettigheder til landbrugsjord, opdelt efter køn, og (b) andel af kvinder blandt ejere af eller rettighedsindehavere til landbrugsjord, opdelt efter type af besiddelsesform

5.a.2. Andel af lande, hvor de retlige rammer (herunder sædvaneret) garanterer kvinders lige rettigheder til jordejerskab og/eller kontrol over jordbesiddelser

Forslag til danske målepunkter:

5.a.i Pensionsopsparing hos kvinder og mænd

5.a.ii Andel selvstændigt beskæftigede

Øvrige forslag:

- Akkumuleret indkomst over 38 år fordelt på køn
- Oplevet mobilitet til og fra arbejde eller uddannelsesinstitution
- Andel beskæftigede ved iværksætteri
- Andel virksomheder med offentlige lønstatistikker
- Lønforskelle mellem kvindedominerede og mandsdominerede sektorer

DELMÅL 5.B. STYRK KVINDERS RETTIGHEDER OG MULIGHEDER GENNEM TEKNOLOGI

Brugen af teknologi, som hjælpemiddel, især informations- og kommunikationsteknologi skal øges, for at fremme kvinders rettigheder og muligheder.

FN indikator(er):

5.b.1. Andel af enkeltpersoner, som ejer en mobiltelefon, opdelt efter køn

Forslag til danske målepunkter:

5.b.i. Teknologiske færdigheder opdelt efter køn

Øvrige forslag:

- Kønsfordeling for deltagere på programmeringskurser

DELMÅL 5.C. VEDTAG LOVGIVNING, DER FREMMER LIGESTILLING MELLE KØNNENE

Velfunderede politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer, skal vedtages og styrkes.

FN indikator(er):

5.c.1. Andel af lande med systemer til at registrere og offentliggøre bevillinger til ligestilling mellem kønnene og styrkelse af kvinders rettigheder og mulighederrammer (herunder sædvaneret) garanterer kvinders lige rettigheder til jordejerskab og/eller kontrol over jordbesiddelser

Forslag til danske målepunkter:

5.c.i. Ligestillingsvurdering af lovforslag

Øvrige forslag:

- Diskrimination ved strafudmåling
- Diskrimination i familieretssager

DELMÅL 5.1. STOP DISKRIMINATION AF KVINDER OG PIGER

Dansk målepunkt 5.1.i. Andel af sager med medhold i Ligebehandlingsnævnet

Begrundelse

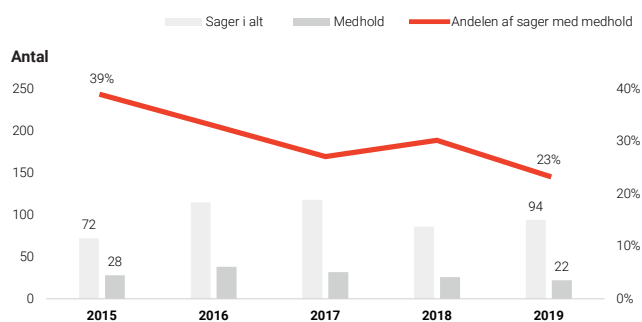
I Danmark er det forbudt at diskriminere på grund af køn. Selvom der er formel beskyttelse mod kønsdiskrimination og ret til ligebehandling, finder forskelsbehandling af kvinder og piger stadig sted. En række af disse tilfælde anmeldes til Ligebehandlingsnævnet og de civilretlige myndigheder. Ligebehandlingsnævnet er et uafhængigt nævn oprettet i 2009, der træffer afgørelse i sager om forskelsbehandling, herunder i forhold til køn. Der må samtidig antages at være et skyggetal for konkrete hændelser, der ikke fører til anmeldelse og dermed ikke opgøres. Af de sager, der anmeldes, er det relevant at se på andelen af sager, hvori klager får medhold. Det kan vise, hvor nemt eller svært det er at få anerkendt en oplevet hændelse om forskelsbehandling. Derfor er et forslag til målepunkt netop andelen af afgørelser om kønsdiskrimination, der får medhold i Ligebehandlingsnævnet.

Tendens

Andelen af sager, hvori kvinder og piger har fået medhold, har i perioden 2015-2019 været faldende. I 2019 var der i alt 94 sager, hvoraf der var medhold i 22, svarende til 23 procent. I 2015 var der 72 sager, hvoraf der var medhold i 28, svarende til 39 procent.

Baseline

Figur 66 Andel af sager med medhold vedrørende kønsdiskrimination i Ligebehandlingsnævnet

Note: Figuren viser udviklingen i antal sager, som er behandlet i Ligebehandlingsnævnet, og udviklingen i andelen af sager med medhold vedrørende overtrædelse af Ligebehandlingslovens bestemmelser om kønsdiskrimination i perioden 2015-2019.

Kilde: Ligebehandlingsnævnet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 5.2. STOP AL VOLD OG UDNYTTELSE RETTET MOD KVINDER OG PIGER

Dansk målepunkt 5.2.i. Antal ophold på kvindekrisecentre

Begrundelse

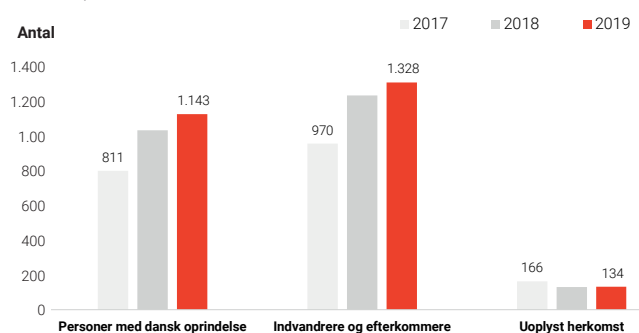
Kvindekrisecentre er et midlertidigt opholdstilbud til volds- og kriseramte kvinder og eventuelle børn, der har akut brug for beskyttelse, omsorg og støtte. Som dansk målepunkt foreslås det at måle antal ophold på minimum et døgn på landets kvindekrisecentre. Målepunktet kan fordeles på varighed af ophold, herkomst, beboerstatus (ophold med/uden børn) og alder. Målepunktet er med til at belyse antallet af kvinder (og børn), der oplever vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- og samlivsforhold. Opgørelsen giver dog ikke det fulde billede, eftersom langt fra alle volds- og kriseramte kvinder er i kontakt med krisecentrene, og fordi brugen af krisecentrene også blandt andet er betinget af, at kvinderne kender til centrene, at centrene er tilgængelige, og at kvinderne kan få plads, når de henvender sig. Af samme grund foreslås det også at opgøre antal henvendelser. Forslag hertil er givet i næste målepunkt.

Tendens

I perioden 2017-2019 har der været en stigning i antallet af ophold på minimum et døgn på landets kvindekrisecentre. Således steg antallet af ophold blandt kvinder med dansk oprindelse fra 811 i 2017 til 1.143 i 2019, svarende til en stigning på knap 41 procent. For indvandrere og efterkommere var stigningen cirka 37 procent. Kvinder med anden etnisk oprindelse end dansk står for hovedparten af opholdene. Ud af i alt 2.605 ophold i 2019 stod indvandrere og efterkommere for knap 51 procent af opholdene. I forhold til gruppens andel af den samlede befolkning er der tale om en relativt stor overrepræsentation af kvindelige indvandrere og efterkommere på kvindekrisecentrene.

Baseline

Figur 67 Antal ophold på minimum et døgn på kvindekrisecentre fordelt på herkomst

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af ophold på minimum et døgn på danske kvindekrisecentre i løbet af et kalenderår i perioden 2017-2019. Der foreligger ikke data for perioden 2015-2016. Ophold med børn er inkluderet i opgørelsen.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓					✓	

Dansk målepunkt 5.2.ii. Antal henvendelser til kvindekrisecentre

Begrundelse

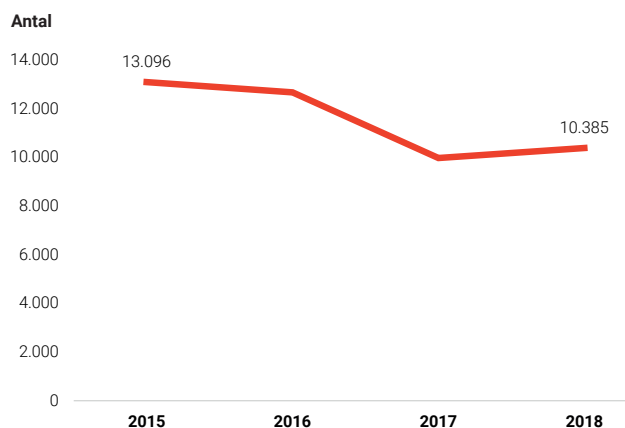
I forlængelse af målepunktet om antal ophold på kvindekrisecentre er et supplerende forslag at måle antal henvendelser til kvindekrisecentre. Antallet af henvendelser bidrager til at belyse efterspørgslen efter ophold og støtte fra landets krisecentre fra volds- og kriseramte kvinder, omend ikke alle henvendelser nødvendigvis kræver eller resulterer i et konkret ophold.

Tendens

Antallet af henvendelser til landets krisecentre er generelt faldet fra 2015 til 2018 med en mindre stigning fra 2017 til 2018. I 2018 var der således 10.385 henvendelser mod 13.096 i 2015, svarende til et fald på knap 21 procent.

Baseline

Figur 68 Antal henvendelser til kvindekrisecentre

Note: Figuren viser udviklingen i antal henvendelser til kvindekrisecentre i perioden 2015-2018.

Kilde: Socialstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 5.2.iii. Andel af personer, der har oplevet seksuel chikane, fysisk vold eller trusler på arbejdspladsen

Begrundelse

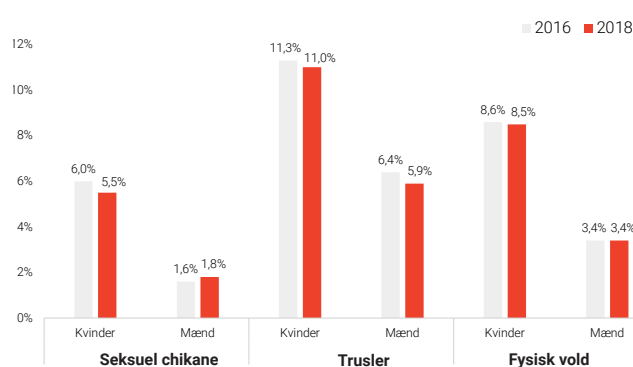
I en dansk sammenhæng udgør arbejdslivet en omfattende del af menneskers hverdag. Et godt arbejdsmiljø må som minimum udelukke seksuel chikane, vold og trusler samt fysisk og psykisk belastende faktorer på arbejdspladsen. Tilfælde af vold og overgreb – fysiske som psykiske – på arbejdspladsen kan have vidtrækkende trivselsmæssige konsekvenser for den person, der udsættes for det – uanset køn. Et forslag til målepunkt er derfor at måle andelen af henholdsvis kvinder og mænd over 18 år, der har oplevet seksuel chikane, fysisk vold og/eller trusler på arbejdspladsen. Målepunktet kan opgøres på køn, alder og brancher. Oplysningerne findes i en undersøgelse fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA). Det skal i den forbindelse bemærkes, at undersøgelserne fra NFA kan være udtryk for en vis underrapportering. Nogle analyser slår fast, at der rapporteres færre tilfælde, når personer spørges åbent om blandt andet seksuel chikane, som det er tilfældet i NAF's undersøgelser, fremfor at blive spurgt til konkrete hændelser, der opleves som krænkende.

Tendens

Mens både kvinder og mænd oplever seksuel chikane, fysisk vold og/eller trusler på arbejdspladsen, er andelen af kvinder, der har oplevet sådanne krænkelse og overgreb, mere end dobbelt så høj som for mænd. Cirka 5,5 procent af kvindelige arbejdstagere har oplevet seksuel chikane, mens andelen for mænd er cirka 1,8 procent. Mere end hver 10. kvinde har oplevet trusler, mens andelen er 5,9 procent blandt mænd. Endelig angiver 8,5 procent af kvinderne, at de har oplevet fysisk vold, mens andelen er 3,4 procent blandt mænd. Tendensen er relativt stabil fra 2016 til 2018.

Baseline

Figur 69 Andel, der angiver at have oplevet seksuel chikane, fysisk vold og/eller trusler på arbejdspladsen

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af henholdsvis mænd og kvinder over 18 år, der angiver at have oplevet henholdsvis seksuel chikane, trusler eller fysisk vold på arbejdspladsen. Data er fra NFA's undersøgelse af arbejdsforholdene på danske arbejdspladser i 2016 og 2018. Undersøgelsen gennemføres hvert andet år.

Kilde: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 5.2.iv. Antal ofre for personfarlig kriminalitet

Begrundelse

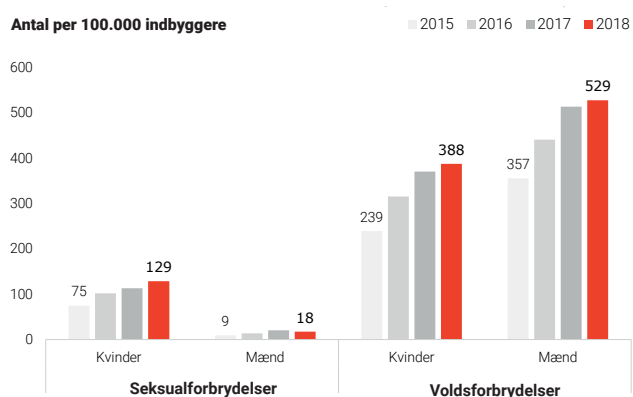
Vold og overgreb mod både kvinder og mænd på grund af personens køn er blevet fremhævet i debatten i inddragelsesaktiviteterne. Vold og overgreb har historisk vist sig svære at måle, blandt andet fordi langt fra alle hændelser meldes til myndighederne. Der kan derfor forventes et skyggetal, idet de officielle tal sandsynligvis vil være underestimerede. Det foreslåede danske målepunkt måler det faktiske antal ofre for personfarlig kriminalitet, herunder vold og seksualforbrydelser. Målepunktet kan opdeles på køn, alder og overtrædelsens art.

Tendens

Mænd er relativt hyppigere ofre for personfarlig kriminalitet end kvinder, og antallet af ofre har generelt været stigende i perioden 2015-2018. I 2018 var 529 ud af 100.000 mænd ofre for en voldsforbrydelse mod 357 ud af 100.000 mænd i 2015. For kvinder var antallet 388 ud af 100.000 kvinder i 2018 mod 239 ud af 100.000 kvinder i 2015. Ses der udelukkende på seksualforbrydelser, er det hovedsagelig kvinder, der er ofre. Ud af de 147 ofre for seksualforbrydelser i 2018 var 129 kvinder, svarende til knap 88 procent.

Baseline

Figur 70 Antal ofre for seksual- og voldsforbrydelser i befolkningen efter køn per 100.000 indbyggere

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af ofre for personfarlig kriminalitet, herunder vold og seksualforbrydelser per 100.000 indbyggere fordelt på køn og forbrydelsestype i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 5.3. AFSKAF TVANGSÆGTESKABER OG KVINDELIG OMSKÆRING

Dansk målepunkt 5.3.i. Holdning til social kontrol af piger

Begrundelse

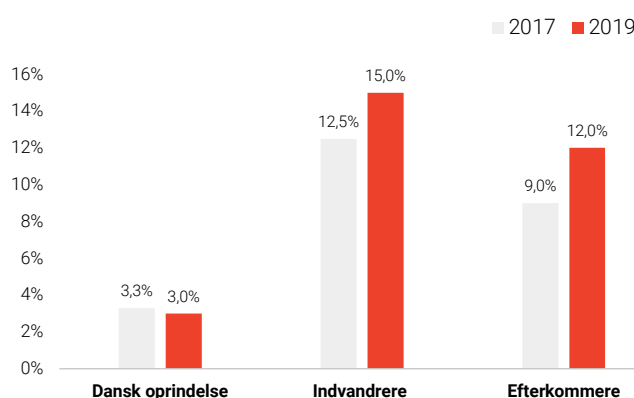
I inddragelsesaktiviteterne har der under dette delmål været debat om social kontrol i forbindelse med valg af partner og ægteskab samt kriminalitet forbundet med ærekrænkelser. Social kontrol af piger i Danmark begrænser pigernes ret til at bestemme over deres liv og deres krop. Holdningen til social kontrol i forbindelse med ægteskab måles i dag via Integrationsbarometeret, hvor der ses på andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikkevestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælle. Som supplement til denne opgørelse er et forslag til målepunkt at måle holdninger til social kontrol af piger ved valg af ægtefælle hos personer af dansk oprindelse, danskere med indvandrerbaggrund og efterkommere af indvandrere baseret på Udlændinge- og Integrationsministeriets medborgerskabsundersøgelse. Konkret opgøres andelen af respondenter (indvandrere, der har haft ophold i Danmark i minimum tre år), som er helt enige eller delvis enige i, at piger kun skal gifte sig med en mand, som familien accepterer.

Tendens

Væsentlig flere indvandrere og efterkommere af indvandrere mener, at piger skal gifte sig med en mand, som familien accepterer, end personer af dansk oprindelse. Tendensen er stigende for både indvandrere og efterkommere af indvandrere, mens den for personer af dansk oprindelse er faldet svagt. Endvidere er andelen, der er enig i denne form for social kontrol, lidt større for indvandrere end for efterkommere af indvandrere.

Baseline

Figur 71 Andel, der er helt enig eller delvis enig i, at piger kun skal gifte sig med en mand, som familien accepterer

Note: Figuren viser udviklingen i andel af befolkningen over 18 år, der er helt eller delvist enig i, at piger kun skal gifte sig med en mand, som familien accepterer. Indvandrere indgår først i undersøgelsen efter minimum tre års ophold i Danmark. Data er fra Medborgerskabsundersøgelser foretaget i 2017 og 2019.
Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriet

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓					✓	

DELMÅL 5.4. VÆRDISÆT ULØNNET OMSORGSARBEJDE, OG DEL ANSVARET I HJEMMET

Dansk målepunkt 5.4.i. Fordeling af barselsorlov

Begrundelse

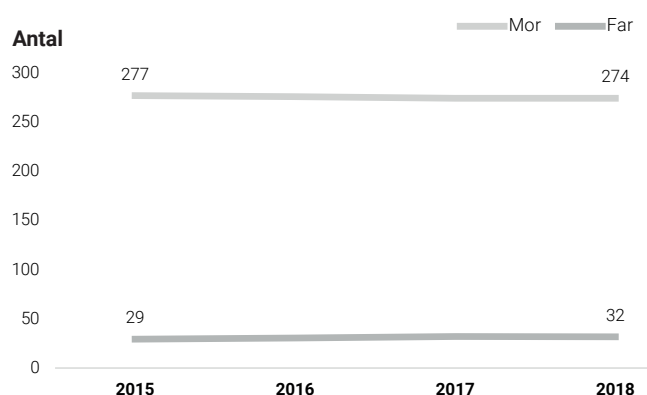
Diskussionerne i inddragelsesaktiviteterne har under dette delmål især omhandlet fordelingen af ansvaret i omsorgsarbejdet, herunder ansvaret for børnepasning, barsel, forældremyndighed, skolesamarbejde og sygemelding ved barns sygdom. For eksempel betragtes fordelingen af barselsorlov mellem moderen og faderen som en faktor, der har betydning for forældrenes respektive muligheder for at deltage i arbejdslivet og opnå progression i karrieren såvel som for livsindkomstens størrelse. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre fordelingen af barselsorlov med barselsdagpenge for henholdsvis moderen og faderen ved at opgøre det gennemsnitlige antal dage, som mødre, henholdsvis fædre, modtager barselsdagpenge.

Tendens

Mens mødre i gennemsnit tager 274 dages barsel med barselsdagpenge, tager fædre i gennemsnit 32 dage. Antallet er praktisk taget uændret fra 2015 til 2018.

Baseline

Figur 72 Gennemsnitlig antal dage med udbetaling af barselsdagpenge for henholdsvis moderen og faderen

Note: Figuren viser udviklingen i antal dage, der gennemsnitligt er modtaget barselsdagpenge for henholdsvis mor og far (kun barselsdagpengeberettigede) i perioden 2015–2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓			

Dansk målepunkt 5.4.ii. Fordeling af fravær ved barns sygdom

Begrundelse

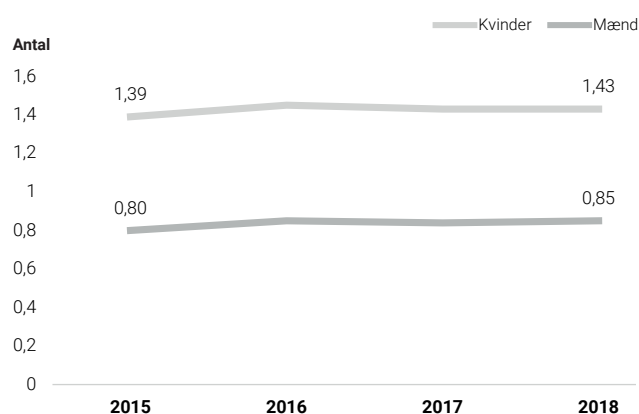
Diskussionerne i debatten har under dette delmål især omhandlet fordelingen af ansvaret i omsorgsarbejdet, herunder ansvaret for børnepasning, barsel, forældremyndighed, skolesamarbejde og sygemelding ved barns sygdom. Som supplement til målepunktet om fordeling af barselsorlov medvirker et dansk målepunkt om fordelingen af fravær ved barns sygdom til at belyse andre aspekter af fordelingen af omsorgsarbejdet i hjemmet. Foruden den direkte konsekvens ved at tage fri i forbindelse med barnets sygedage skal påregnes de langsigtede konsekvenser ved at være mere fraværende på arbejdspladsen i forhold til blandt andet muligheder for progression i karrieren og lønstigninger. Konkret opgør målepunktet det gennemsnitlige antal fraværsdage per fuldtidsansat ved barns sygdom. Målepunktet kan opgøres på køn og indkomstintervaller.

Tendens

Kvinder har gennemsnitligt mere fravær ved barns sygdom end mænd. I 2018 havde kvinder i gennemsnit 1,43 dages fravær per fuldtidsansat, mens tallet for mænd i gennemsnit var 0,85 dage per fuldtidsansat. I perioden 2015-2018 har antallet været relativt stabilt med en mindre stigning i fraværet for begge køn. Opgøres det gennemsnitlige antal fraværsdage efter kvinder og mænds indkomst, ses det, at det især er i de laveste indkomstkategorier, der er forskel på mænd og kvinders fravær ved barns sygdom. Det er også i de laveste indkomstkategorier, at det gennemsnitlige antal fraværsdage er størst. Ved de høje indkomstkategorier er det gennemsnitlige antal fraværsdage ved barns sygdom mere ens blandt mænd og kvinder, ligesom det gennemsnitlige antal fraværsdage også er relativt lavt.

Baseline

Figur 73 Gennemsnitligt antal fraværsdage per fuldtidsansat ved barns sygdom

Note: Figuren viser det gennemsnitlige antal fraværsdage per fuldtidsansat per år ved barns sygdom fordelt på køn i perioden 2015-2018. Opgørelsen omhandler kun lønmodtagere, der har bopælsbørn eller samværsbørn på bopælsadressen, og således har mulighed for fravær på grund af barns sygdom.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			✓

DELMÅL 5.5. KVINDER SKAL SIKRES FULD DELTAGELSE I LEDELSE OG BESLUTNINGSPROCESSER

Dansk målepunkt 5.5.i. Kønsfordeling i ledelse

Begrundelse

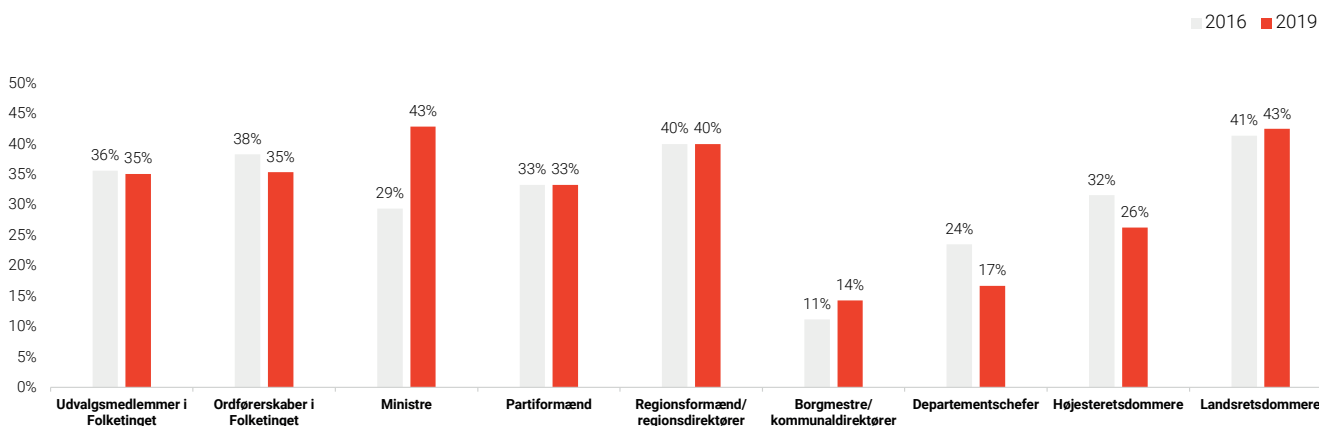
Der er i Danmark formel ligestilling, og kvinder har formelt set lige adgang til at deltage i ledelse og beslutningsprocesser. Reelt er der i dag en ulige fordeling af kvinder og mænd i lederstillinger i forskellige dele af samfundet. Situationen indenfor ligestilling medfører også konsekvenser på det økonomiske område i form af forskelle i gennemsnitlig og akkumuleret løn og pensionsopsparing for kønnene. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre andelen af kvinder i ledende politiske roller, højtstående embedsfunktions, direktioner og bestyrelser og andelen af kvindelige forskere. I forhold til direktions- og bestyrelsesmedlemmer kan målepunktet opdeles på branche. Det skal bemærkes, at andelen af kvinder med ledende poster i Folketinget, er en funktion af andelen af kvinder i Folketinget. Dette belyses i verdensmål 10.

Tendens

På de politiske poster er kvinder relativt godt repræsenteret, når det gælder ministerposter. Her er der sket en relativt stor stigning fra 29 procent i 2016 til 43 procent i 2019. Omvendt er andelen af kvindelige borgmestre kun 14 procent. På direktionsgangene og i bestyrelserne udgør kvinder henholdsvis 19 procent og 15 procent. Denne andel har stort set været uændret i perioden 2015-2018. På universiteterne ses en klar tendens til, at andelen af kvinder falder jo længere op i forskningshierarkiet, man kommer. Mens der i 2018 var 41 procent kvindelige adjunkter, var der 34 procent kvindelige lektorer, og mindre end hver fjerde professor var kvinde.

Baseline

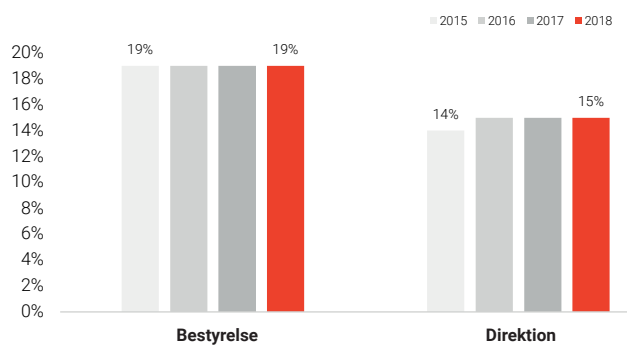
Figur 74 Andel af kvinder i ledende politiske roller og højtstående embedsfunktions

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af kvinder i ledende politiske roller og højtstående embedsfunktions i 2016 og 2019. Data opgøres hvert tredje år.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

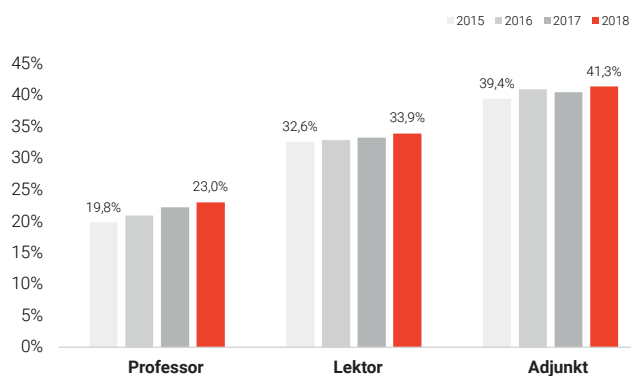
Figur 75 Andel af kvinder i bestyrelser og direktioner

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af kvinder i bestyrelser og direktioner i perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

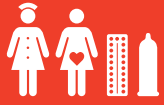
Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓		

Figur 76 Andel kvindelige professorer, lektorer og adjunkter

Note: Figuren viser andel af kvindelige professorer, lektorer og adjunkter i perioden 2015-2018.
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

DELMÅL 5.6.

GIV ALLE ADGANG TIL SEKSUEL OG REPRODUKTIV SUNDHED OG RETTIGHEDER

Dansk målepunkt 5.6.i.

Andel af elever, der er tilmeldt Uge Sex

Begrundelse

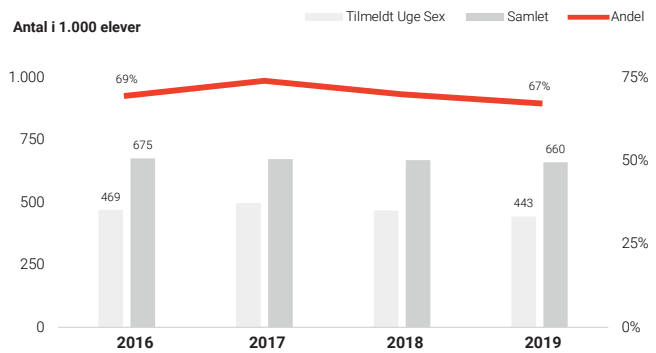
I Danmark har alle kvinder og par adgang til fri abort og en grundlæggende ret til at bestemme over egen krop. I inddragelsesaktiviteterne har debatten især omhandlet børn og unges viden om krop, sind og seksualitet, for selvom der er meget information at hente på internettet og i andre åbne kilder, er det blevet fremhævet, at især seksualundervisning i grundskolen er en vigtig kilde til oplysning for børn og unge. I Danmark indgår seksualundervisning som en fast del af folkeskolens undervisning i udskolingen. Foreningen Sex & Samfund tilbyder i den forbindelse temaforløbet Uge Sex, der er en undervisningskampagne bestående af en række materialer og forskellige forløb af varierende længde. Kampagnen er baseret på kompetence- og læringsmålene for grundskoleemnet sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab fra Børne- og Undervisningsministeriet. Et forslag til målepunkt er at opgøre andelen af folkeskoleelever i børnehaveklasse til 9. klasse, der er tilmeldt og dermed anvender kampagnen Uge Sex til oplysning af børn og unge om seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Målepunktet giver herved en indikation af skolernes prioritering af emnet i undervisningen, men ikke af kvaliteten i denne undervisning eller undervisernes kvalifikationer.

Tendens

En relativ stor del af folkeskoleeleverne deltager i Uge Sex. I 2019 var andelen cirka 67 procent af i alt 660.000 elever. Andelen har været svagt faldende fra 2016 til 2019.

Baseline

Figur 77 Andel af folkeskoleelever, der er tilmeldt Uge Sex

Note: Figuren viser udviklingen i antal og andel af folkeskoleelever, der er tilmeldt Uge Sex i perioden 2016–2019. Uge Sex er Sex & Samfunds nationale kampagne med undervisningsmaterialer, der er bygget op om fælles mål for grundskoleemnet sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Andelen er udregnet ud fra antallet af folkeskoleelever, der er tilmeldt Uge Sex, divideret med antal folkeskoleelever.
Kilde: Sex & Samfund og Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓				✓		

DELMÅL 5.A. GIV LIGE RETTIGHEDER TIL ØKONOMISKE RESSOURCER OG EJERSKAB

Dansk målepunkt 5.a.i. Pensionsopsparing hos kvinder og mænd

Begrundelse

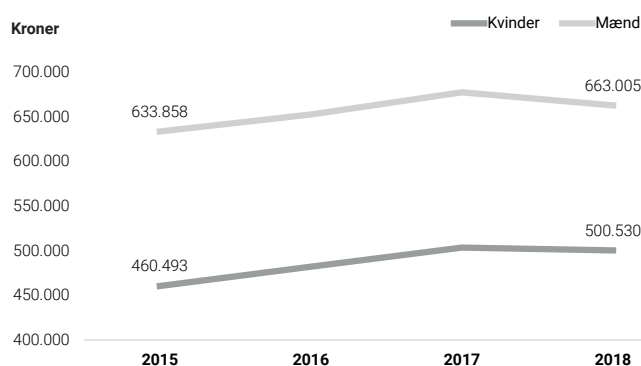
I Danmark har kvinder og mænd lige ret til at eje ejendom og andre økonomiske værdier. Reelt er der forskel på størrelsen af de økonomiske værdier, som kvinder og mænd opsparer gennem livet, hvilket skaber en ulighed i den reelle fordeling af de økonomiske ressourcer og ejerskabet af værdier. Pensionsopsparingen er vigtig for danskernes økonomiske ressourcer efter tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og for den samlede indkomst over et helt liv. Ulighed i opsparat pension kan derfor have konsekvenser for livsmuligheder og livskvalitet, især i seniorlivet. En del af denne ulighed udspringer af, at det stadig er kvinderne, der i den arbejdsdygtige alder er relativt mest væk fra arbejdsmarkedet som følge af blandt andet en længere barselsorlov. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre den gennemsnitlige pensionsformue for kvinder og mænd.

Tendens

Både mænd og kvinder har opsparat en øget pensionsformue mellem 2015 og 2018 med et mindre fald for begge køn mellem 2017 og 2018. Kvinder har en væsentlig mindre pensionsformue end mænd. Mændene havde i gennemsnit en pensionsformue på 663.005 kr. i 2018, mens kvindernes var på 500.530 kr. Det vil sige, at kvindernes pensionsformue er tre fjerdedele af mændenes.

Baseline

Figur 78 Den gennemsnitlige samlede pensionsformue fordelt på køn

Note: Figuren viser udviklingen i den gennemsnitlige pensionsformue fordelt på køn i perioden 2015-2018. Pensionsformuen udgøres af summen af formuerne for de ordninger, som personen har. For ordninger, der beskattes ved udbetalingen, er beløbet reduceret med 40 procent for bedre at kunne sammenligne med ordninger, der er beskattet på forhånd. For tjenestemandspensioner er benyttet en beregnet værdi af den optjente pensionsrettighed.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 5.a.ii. Andel selvstændigt beskæftigede

Begrundelse

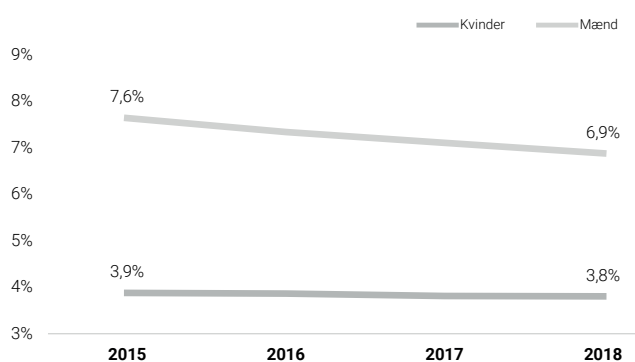
At være selvstændig er forbundet med en større økonomisk usikkerhed end det at være lønmodtager. Samtidig udgør selvstændige iværksættere og entreprenører en del af vækstlaget i dansk erhvervsliv, og det at være selvstændig kan dermed også være forbundet med adgang til øget indtjening og akkumulering af værdier. Det kan skabe forskelle i den lige adgang til værdier mellem almindelige lønmodtagere og selvstændige. Som dansk målepunkt foreslås det at opgøre andelen af selvstændige i forhold til det samlede antal beskæftigede personer mellem 16 og 64 år fordelt på køn.

Tendens

Andelen af selvstændige er væsentlig højere for mænd end for kvinder. I 2018 var 3,8 procent af de beskæftigede kvinder selvstændige, og knap 6,9 procent af de beskæftigede mænd var selvstændige. Andelen af selvstændige i forhold til beskæftigede personer har været svagt faldende mellem 2015 og 2018 for både mænd og kvinder.

Baseline

Figur 79 Andel selvstændige blandt beskæftigede personer opdelt på køn

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af selvstændige blandt beskæftigede i aldersgruppen 16-64 år i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓	✓	✓		

DELMÅL 5.B. STYRK KVINDERS RETTIGHEDER OG MULIGHEDER Gennem TEKNOLOGI

Dansk målepunkt 5.b.i. Teknologiske færdigheder opdelt efter køn

Begrundelse

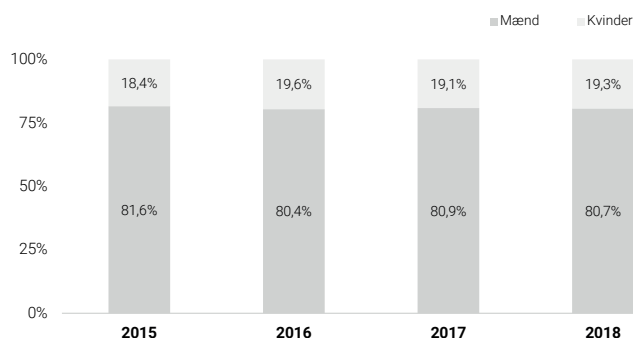
Diskussionerne i debatten under dette delmål har især omhandlet fremme af kvinders muligheder gennem teknologiske landvindinger med særligt fokus på kvinders teknologiske færdigheder kontra mænds teknologiske færdigheder. Digitale færdigheder er væsentlige for at kunne deltage i samfundslivet i Danmark i dag, da den offentlige service i høj grad er digitaliseret tillige med en væsentlig del af samfundslivet i øvrigt. Endvidere forventes fremtidens job i stigende grad at bero på teknologi, hvorfor færdigheder på området er væsentlige. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre kvinder og mænds digitale færdigheder. Dette gøres dels ved at opgøre kønsfordelingen blandt specialister indenfor information, kommunikation og teknologi (IKT-specialister), dels ved at opgøre andelen af befolkningen mellem 16 og 74 år med basale digitale færdigheder.

Tendens

Fordelingen af IKT-specialister har været relativt stabil i perioden 2015-2018. Knap hver femte IKT-specialist er kvinde. I forhold til befolkningens basale digitale færdigheder har 72 procent af mændene og 68 procent af kvinderne et grundlæggende niveau. Andelen er for begge køn faldet i perioden 2015-2018, hvilket kan forklares med, at ældre udgør en større andel af befolkningen, og at kravene til, hvad der opleves som et grundlæggende niveau, er steget i perioden i takt med den digitale udvikling.

Baseline

Figur 80 Kønsfordeling blandt IKT-specialister

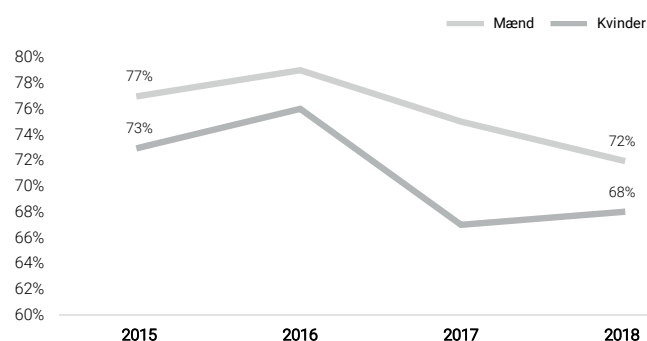

Note: Figuren viser udviklingen i kønsfordelingen blandt information, kommunikation og teknologi (IKT) specialister i perioden 2015-2018.

Kilde: Eurostat

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Figur 81 Andel af befolkningen mellem 16 og 74 år med basale digitale færdigheder

Note: Figuren viser udviklingen i andel af befolkningen mellem 16 og 74 år med basale digitale færdigheder i perioden 2015-2018. Digitale færdigheder vurderes ud fra aktiviteter udført på internet indenfor fire områder: information, kommunikation, problemløsning og oprettelse af indhold.

Kilde: Eurostat

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 5.C. VEDTAG LOVGIVNING, DER FREMMER LIGESTILLING MELLE KØNNENE

Dansk målepunkt 5.c.i. Ligestillingsvurdering af lovforslag

Begrundelse

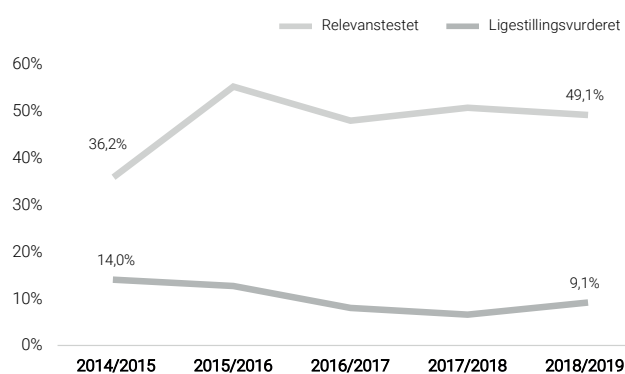
Diskussionerne i debatten under dette delmål har først og fremmest handlet om ulighed i forvaltningen af eksisterende love. Derudover har fokus primært været på at belyse, om nye lovforslag fremmer ligestilling mellem kønnene. Lovforslag i Folketinget indeholder en vurdering af de ligestillingsmæssige konsekvenser med henblik på at sikre de bedst mulige betingelser for at fremme ligestilling mellem kønnene og begrænse eventuelle negative konsekvenser for ligestillingen. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre, hvor mange lovforslag der indeholder en ligestillingsmæssig vurdering, i form af at der igangsættes en proces for at sikre, at lovforslaget fremmer ligestilling mellem kønnene. Konkret opgøres andelen af det samlede antal lovforslag i et folketingsår, der er blevet relevanstestet og ligestillingsvurderet. Målingen belyser ikke kvaliteten af eventuelle vurderinger af ligestillingsmæssige aspekter, og den belyser heller ikke, i hvilken udstrækning danske politikere vedtager lovgivning, der fremmer ligestilling mellem mænd og kvinder.

Tendens

Siden 2015 er cirka halvdelen af lovforslagene blevet testet i forhold til, om ligestillingsdimensionen er relevant. Andelen af konkrete ligestillingsvurderinger har svinget mellem 14 procent og knap 6,6 procent og var i folketingsåret 2018-2019 på 9,1 procent.

Baseline

Figur 82 Andel af lovforslag, der er relevanstestet og ligestillingsvurderet

Note: Figuren viser udviklingen i andel af det samlede antal lovforslag i et folketingsår, der er blevet relevanstestet og ligestillingsvurderet i perioden fra 2014/2015 til 2018/2019.

Kilde: Folketinget

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

6 RENT VAND OG SANITET

VERDENSMÅL 6: RENT VAND OG SANITET

Vi skal sikre bæredygtig adgang og forvaltning af vand og sanitet for alle

Et globalt perspektiv

FN's Verdensmål 6 handler om at sikre rent vand, sanitet og hygiejne til alle i verden. Selvom der har været markant fremgang indenfor adgangen til vand og sanitet, er næsten en milliard mennesker stadigvæk uden adgang til en ren og stabil vandforsyning. Næsten tre milliarder mennesker har ikke adgang til basale håndvaskfaciliteter i hjemmet i form af rindende vand.

Sikring af adgangen til rent vand og sanitet handler også om at sikre en bæredygtig forvaltning af vand og spildevand som ressource. Derfor dækker verdensmål 6 også en række andre dimensioner såsom indvinding af ferskvand, vandknapshed, internationalt samarbejde om forvaltning af vandressourcerne og beskyttelse og genoprettelse af vandkredsløbet og økosystemer i og omkring vandet.

Et dansk perspektiv

I Danmark har alle borgere adgang til en stabil, sikker og ren kilde til drikkevand i hjemmet. Derfor har fokus i debatten om verdensmål 6 handlet om forskelle i kvaliteten af drikkevandet afhængigt af kilden og efterbehandlingen på vandværkerne. I den forbindelse er det eksempelvis foreslået at måle kvaliteten af grundvandet samt mængden af vand, der renses.

Et andet emne har været opretholdelse og sikring af vores nuværende vandforsyning. Der er generelt ikke usikkerhed forbundet med at levere rent vand til borgerne i samfundet, men der kan være udfordringer med, at borer i perioder leverer grundvand, som ikke overholder grænseværdierne for pesticider og andre sundhedsskadelige stoffer. En screening af grundvandsboringer foretaget i 2020 af Miljøministeriet viste for eksempel, at flere borer overskred grænseværdierne for pesticider. Et forslag til målepunkt er her en opgørelse af brugen af pesticider og næringsstoffer i landbrug, skovbrug og gartnerier.

I Danmark har alle adgang til toilet- og håndvaskfaciliteter. I en dansk sammenhæng afspejler debatten, at det i højere grad er relevant at se på fremkommelighed og kvaliteten af de sanitære forhold i det offentlige rum og i kommunale institutioner, da disse forhold kan have en væsentlig betydning for livskvaliteten for forskellige befolkningsgrupper.

Danske målepunkter

Tabel 6 på næste side indeholder en kort præsentation af 11 forslag til nye danske målepunkter og desuden 16 øvrige forslag til danske målepunkter for verdensmål 6 fordelt på otte delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 6. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 6

	<p>DELMÅL 6.1. GIV ALLE ADGANG TIL RENT DRILKEVAND Inden 2030 skal der opnås universel og lige adgang til sikkert drikkevand til en overkommelig pris for alle.</p>		
	<p>FN indikator(er): 6.1.1. Andel af befolkning, der bruger sikkert forvaltet drikkevandsservice</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 6.1.i. Udgift til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten 6.1.ii. Kvalitet af drikkevandet 6.1.iii. Kvalitet af grundvandet 6.1.iv. Andel af drikkevandet, der består af rensset grundvand</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adgang til postevand ved offentlige arealer, for eksempel sportshaller eller lignende • Vandkvaliteten i private boringer til vandforsyningen • Andel af private vandforsyningsvirksomheder
	<p>DELMÅL 6.2. GIV ALLE ADGANG TIL TOILET, SANITET OG HYGIEJNE Inden 2030 skal der opnås lige adgang til egnet sanitet og hygiejne for alle, og ordentlige toilet forhold for alle, med særlig opmærksomhed på kvinder og pigers behov, og på mennesker i sårbare situationer.</p>		
	<p>FN indikator(er): 6.2.1. Andel af befolkning, der bruger sikkert forvaltede sanitetsfaciliteter, herunder håndvask faciliteter med sæbe og vand</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 6.2.i. Andel af elever, der er tilfredse med toiletforholdene i skolerne</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adgang til offentlige toiletter med toilet- og adgangsforhold for alle grupper, herunder kvinder, mænd, unisex og desuden personer med handicap af begge køn
	<p>DELMÅL 6.3. STYRK VANDKVALITETEN, OG RENS OG BRUG SPILDEVAND BEDRE Inden 2030 skal vandkvaliteten forbedres ved at reducere forurening, afskaffe affaldsdumping og minimere udslip af farlige kemikalier og materialer, og halvere andelen af ubehandlet spildevand og væsentligt øge genanvendelse og sikker genbrug globalt.</p>		
	<p>FN indikator(er): 6.3.1. Andel af spildevand, der behandles sikkert 6.3.2. Andel af vandområder med god vandkvalitet</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 6.3.i. Mængde næringsstoffer udledt fra renseanlæg 6.3.ii. Forbrug af pesticider og næringsstoffer i landbrug, skovbrug og gartneri, hos husholdninger og på offentlige arealer</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mængde urensset spildevand fra overløb fra renseanlæg • Andel vandløb og søer med god vandkvalitet • Støtte til virksomheder, som arbejder med cleantech • Bæredygtig anvendelse af vand indført i bygningsreglementer og tilstandsrapporter • Indarbejdning af miljømæssige hensyn i økonomiske cost-benefit-analyser • Digital understøttelse af undersøgelse af vandkvalitet • Mængde uvedkommende vand i afløbssystemerne
	<p>DELMÅL 6.4. GØR VANDFORBRUGET EFFEKTIVT OG SIKR FORSYNINGEN AF FERSKVAND Inden 2030 skal effektiviteten af vandanvendelsen indenfor alle sektorer øges væsentlig, og der skal sikres bæredygtig indvinding af og forsyning med ferskvand for at imødegå vandknaphed, og væsentligt reducere antallet af mennesker, der lider af vandmangel, betydeligt.</p>		
	<p>FN indikator(er): 6.4.1. Ændring af vandforbrugs-effektiviteten over tid 6.4.2. Vandstressniveau: indvindingen af vand som en andel af de tilgængelige friskvandsressourcer</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 6.4.i. Samlet vandforbrug 6.4.ii. Vandtab i vandforsyningen</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Effektiv brug af grundvand til klimatilpassende formål, for eksempel afkøling

DELMÅL 6.5. INDFØR INTEGRERET STYRING AF VANDRESSOURCER

Inden 2030 skal forvaltning af vandressourcer integreres på alle niveauer, herunder gennem samarbejde på tværs af landegrænser, som det er relevant.

FN indikator(er):

6.5.1. Grad af implementering af integreret vandressource forvaltning (0 - 100)

6.5.2. Andel af vandoplande på tværs af landegrænser med en operationel aftale om vandsamarbejde

Forslag til danske målepunkter:

6.5.i. Mængde næringsstoffer udledt i havet

Øvrige forslag:

- Mængde spildevand, der udledes via overløb til åer, søer og havet

DELMÅL 6.6. BESKYT OG GENOPRET ØKOSYSTEMER I OG OMKRING VAND

Inden 2020 skal vandrelaterede økosystemer, herunder bjerge, skove, vådområder, floder, grundvandsbassiner og søer beskyttes og gendannes.

FN indikator(er):

6.6.1. Ændring i omfanget af vandrelaterede økosystemer over tid

Forslag til danske målepunkter:

6.6.i. Areal af søer, moser, enge, strandenge og overdrev beskyttet efter naturbeskyttelsesloven

Øvrige forslag:

- Håndtering af de omkringliggende områder til et vandområde
- Landbrugspligt og slåning af græs på brakmarker samt dets betydning for biodiversiteten

DELMÅL 6.A. STØT UDVIKLINGSLANDENES HÅNDTERING AF VAND OG SANITET

Inden 2030 skal det internationale samarbejde og støtte til kapacitetsopbygning i udviklingslande udvides indenfor vand- og sanitetsrelaterede aktiviteter og programmer, herunder indvinding af vand, afsaltning, vandeffektivitet, spildevandsbehandling, genbrug og genanvendelsesteknologier.

FN indikator(er):

6.a.1. Mængde af vand- og sanitetsrelaterede officiel udviklingsbistand, som er del af en regeringskoordineret udgiftsplan

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput, eller som ikke adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om støtrelsen af den danske udviklingsbistand til vand og sanitet

Øvrige forslag:

- Borgernes interesse i vandforsyning og -kvalitet

DELMÅL 6.B. STØT LOKAL HÅNDTERING AF VAND OG SANITET

Støtte og styrke lokalsamfundenes deltagelse i at forbedre forvaltningen af vand- og sanitet.

FN indikator(er):

6.b.1. Andel af lokale administrative enheder med etablerede og operationelle politikker og procedurer for lokalsamfundenes deltagelse i forvaltning af vand og sanitet

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der ikke identificeret danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. I den forbindelse kan fremhæves, at den danske forsyningssektor i vid udstrækning er lokal, da den er bundet op på kommunegrænser, forvaltes af lokale forbrugerejede vandværker eller er baseret på lodsejeres egne indvindinger

Øvrige forslag:

DELMÅL 6.1. GIV ALLE ADGANG TIL RENT DRIKKEVAND

Dansk målepunkt 6.1.i. Udgift til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten

Begrundelse

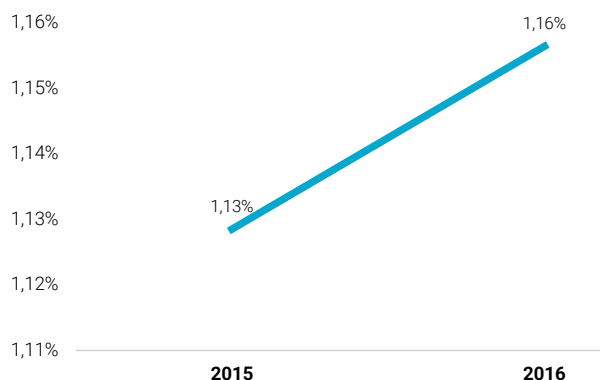
Adgangen til rent drikkevand handler blandt andet om at have råd til at købe rent drikkevand og skille sig af med spildevand. UNDP (*United Nations Development Programme*) har fastsat, at den realistiske andel af den årlige indkomst for en husstand, som går til vand og spildevand, ikke bør overskride 3 procent. Ifølge Dansk Vand- og Spildevandsforenings (DANVA) undersøgelse "Vand i tal" fra 2019 bruger en gennemsnitsfamilie på 2,2 personer i gennemsnit 83 m³ vand om året, og de betaler i gennemsnit 70 kr. per kubikmeter vand. Denne pris varierer meget på tværs af landet og påvirker derfor forskellige samfundsgrupper på forskellig vis. Over de senere år har prisen generelt fulgt forbrugerprisindekset, selvom den del, der vedrører spildevand, steg kraftigt i årene 2007-2009. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som husholdningernes gennemsnitlige årlige udgift til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten.

Tendens

For en gennemsnitshusholdning var den gennemsnitlige udgift i 2016 til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten 1,16 procent. Der ses en beskedent stigning fra 2015 til 2016.

Baseline

Figur 83 Husholdningers gennemsnitlige årlige udgift til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten

Note: Figuren viser udviklingen i husholdningers gennemsnitlige årlige udgift til vand og spildevand som andel af husstandsindkomsten i perioden 2015-2016. Det har ikke været muligt at få tal for perioden efter 2016 inden projektets afslutning.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 6.1.ii. Kvalitet af drikkevandet

Begrundelse

Størstedelen af det vand, der drikkes i Danmark, kommer fra vandhanerne. For at sikre rent og sikkert vand til alle, er det vigtigt at måle kvaliteten af det vand, som pumpes ud som drikkevand til de danske husstande. I Danmark er der fastsat kvalitetskrav til drikkevandet tre steder i distributionsnettet: ved afgang fra vandværk, ved indgang til ejendom og ved forbrugerens taphane. Miljøstyrelsen analyserer hvert tredje år kvaliteten af det danske drikkevand. Analyserne er primært baseret på drikkevandsprøver, der er taget på ledningsnettet eller ved afgang fra vandværk. I sjældne tilfælde er der også foretaget analyser af prøver taget ved taphane. Der foretages generelt kun analyse af drikkevandet ved taphane, hvis der er mistanke om, at kravene til drikkevandskvaliteten ikke er overholdt. Der foretages vandanalyser for vandværker, der indvinder mere end 350.000 kubikmeter vand om året. Det svarer til cirka to tredjedele af den samlede indvundne vandmængde.

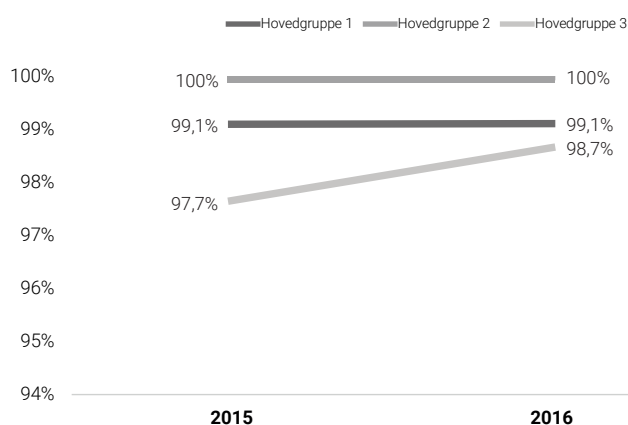
Miljøstyrelsen overvåger overskridelser af grænseværdier for parametre som for eksempel lugt, natrium, jern, pesticider, og arsen. Overordnet opdeles parametrene i tre hovedgrupper: hovedgruppe 1 (drikkevandets hovedbestanddel, uorganiske sporstoffer og organiske mikroforurenninger), hovedgruppe 2 (pesticider) og hovedgruppe 3 (mikrobiologiske parametre). Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af stikprøver for hvert parameter indenfor hver af de tre hovedgrupper, der overholder kvalitetskravene for drikkevand.

Tendens

For hovedgruppe 1 har overholdelsen af kvalitetskravene ligget stabilt på 99,1 procent i perioden 2015-2016. For hovedgruppe 2 er overholdelsen af kvalitetskravene 100 procent i hele perioden, mens overholdelsen er steget fra 97,7 til 98,7 for hovedgruppe 3.

Baseline

Figur 84 Kvaliteten af drikkevandet

Note: Figuren viser udviklingen i kvaliteten af drikkevandet i perioden 2015-2016. Miljøstyrelsen forventer at udarbejde en ny analyse af kvaliteten af det danske drikkevand for 2017-2019 i slutningen af 2020. I 2016 var der primært overskridelser af grænseværdierne for coliforme bakterier, kimtal ved 22 °C og kimtal ved 37 °C.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 6.1.iii. Kvalitet af grundvandet

Begrundelse

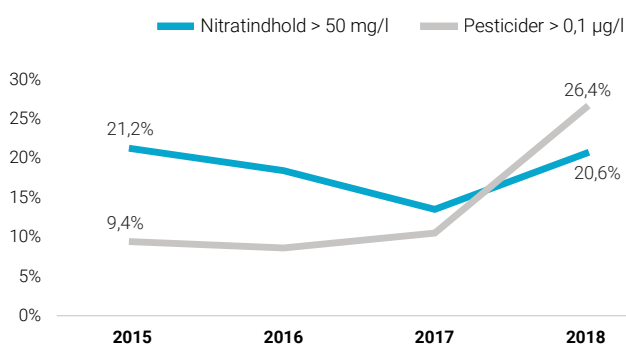
99,9 procent af det danske drikkevand fra hanerne kommer fra grundvandet. Kvaliteten af grundvandet er et centralt målepunkt i forhold til at give alle adgang til rent drikkevand. Miljøstyrelsen analyserer årligt kvaliteten af grundvandet gennem grundvandsovervågningen (GRUMO). Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel af stikprøver i vandværksboringerne, der overskrider Miljøstyrelsens grænseværdier for nitrat og pesticider det givne år.

Tendens

I perioden 2015-2017 overskred cirka 10 procent af stikprøverne Miljøstyrelsens grænseværdier for pesticider. Andelen steg i 2018 til 26 procent. Stigningen skyldes til dels, at stikprøverne i 2018 blev analyseret for en række pesticider, der ikke indgik i stikprøverne analyseret i perioden 2015-2017. Derudover var stikprøven i 2018 fortrinsvis rettet mod boringer, hvor der tidligere var påvist pesticider.¹ I 2018 overskred omkring 21 procent af stikprøverne grænseværdien for nitrat.

Baseline

Figur 85 Andel af stikprøver i vandværksboringerne, der overskrider Miljøstyrelsens grænseværdier

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af stikprøver i vandværksboringerne, der overskrider Miljøstyrelsens grænseværdier i perioden 2015-2018.

Kilde: De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

¹ GEUS, Grundvandsovervågning 1989-2018.

Dansk målepunkt 6.1.iv. Andel af drikkevandet, der består af rensset grundvand

Begrundelse

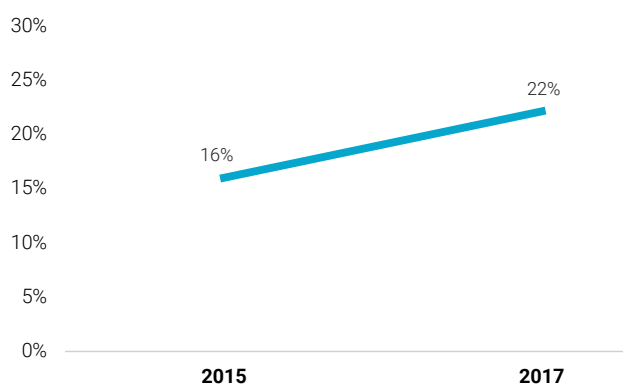
Størstedelen af det danske grundvand, der indvindes, kræver ingen eller kun simpel vandbehandling gennem beluftning eller sandfiltre, inden det videregives som drikkevand. Denne behandling kaldes henholdsvis type 1- og type 2-behandling. Hvis vandet er forurenet eller på anden vis ikke direkte egnet som drikkevand, skal vandet gennem en mere avanceret behandling, der kaldes type 3-behandling. Grundvand, der type 3-behandles, bliver for eksempel uv-behandlet, behandlet med aktivt kul, blødgjort eller givet kemisk iltning. Andelen af vand, der type 3-behandles, giver en indikation af, hvor meget pres forurening lægger det grundvandet. Vandværker, der indvinder over 800.000 kubikmeter grundvand om året, skal indberette mængden af vand, der type 1-, 2- eller 3-behandles. De mindre vandværker skal ikke foretage disse indberetninger. Vandværker, der indvinder over 800.000 kubikmeter grundvand om året, indvinder cirka to tredjedele af den samlede indvundne mængde grundvand. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af drikkevandet, der er type 3-behandlet grundvand i forhold til de samlede indvundne mængde grundvand.

Tendens

Andelen af type 3-behandlet grundvand er steget cirka 6 procentpoint i perioden 2015-2017. I 2017 var andelen af type 3-behandlet grundvand steget til 22 procent.

Baseline

Figur 86 Andel drikkevand, der er type 3-behandlet

Note: Figuren viser udviklingen i andel af drikkevandet, der er type 3-behandlet i perioden 2015-2017. Rapporten udarbejdes hvert andet år, og der foreligger ikke data for 2019 på tidspunktet for projektets afslutning. I 2017 blev pH-regulering af vand udskilt fra type 3-behandling. I 2017 udgjorde pH-reguleret vand 8 procent af den samlede mængde vand, der blev type 3-behandlet eller pH-reguleret.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.2. GIV ALLE ADGANG TIL TOILET, SANITET OG HYGIEJNE

Dansk målepunkt 6.2.i. Andel af elever, der er tilfredse med toiletforholdene i grundskolen

Begrundelse

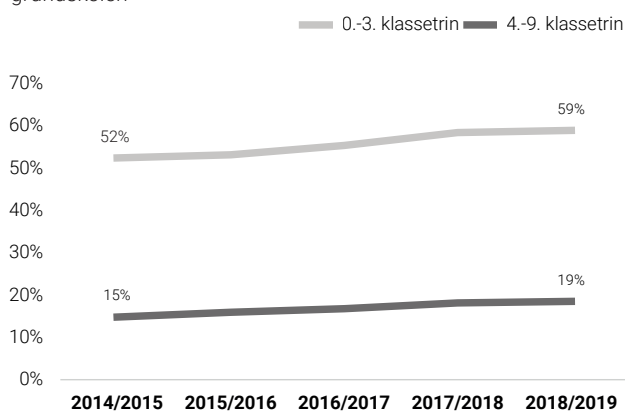
I Danmark er toilet- og sanitetsforholdene i samfundet generelt gode. Alligevel er der enkelte grupper, der oplever særlige udfordringer. Det gælder blandt andet elever i folke- og privatskolerne, der oplever dårlige og uhygiejniske toiletforhold. Dårlige toiletforhold medvirker til, at eleverne undlader at benytte toiletterne gennem længere perioder af dagen. Det kan påvirke blære- og tarmfunktioner og have følgesygdomme som nyrebækkenbetændelse og inkontinens, hvilket især er relevant i forhold til selvværd og livskvalitet. Målepunktet har særlig relevans, da det berører unge mennesker, der skal trives for at kunne lære optimalt. Børne- og Undervisningsministeriet gennemfører en årlig trivselsmåling af toiletforholdene i grundskolen for henholdsvis 0.-3. klasse og for 4.-9. klasse. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af elever fra 0.-3. klasse, der i trivselsmålingen angiver, at toiletterne på deres skole for det meste eller nogle gange er rene. For 4.-9. klasse opgøres andelen af elever, der erklærer sig "Helt enig" eller "Enig" i udsagnet om, at de synes, toiletterne på skolen er pæne og rene.

Tendens

Fra 2014/2015 til 2018/2019 er andelen af elever, der oplever rene toiletter steget med 4-6 procentpoint. I 2018/2019 vurderede 59 procent af eleverne fra 0.-3. klasse, at toiletterne for det meste eller nogle gange var rene. I samme periode oplevede 19 procent af eleverne fra 4.-9. klasse, at toiletterne var pæne og rene.

Baseline

Figur 87 Andel af elever, der vurderer at have rene toiletforhold i grundskolen

Note: Figuren viser udviklingen i elevs vurdering af toiletforhold i grundskolen. Eleverne i 0.-3. klassetrin har forholdt sig til spørgsmålet "Er toiletterne på skolen rene?". Eleverne i 4.-9. klassetrin har forholdt sig til udsagnet "Jeg synes, toiletterne på skolen er pæne og rene". Data er i perioden 2014/2015 til 2018/2019.
Kilde: Styrelsen for It og Læring

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.3. STYRK VANDKVALITETEN, OG RENS OG BRUG SPILDEVAND BEDRE

Dansk målepunkt 6.3.i. Mængde næringsstoffer udledt fra renselanlæg

Begrundelse

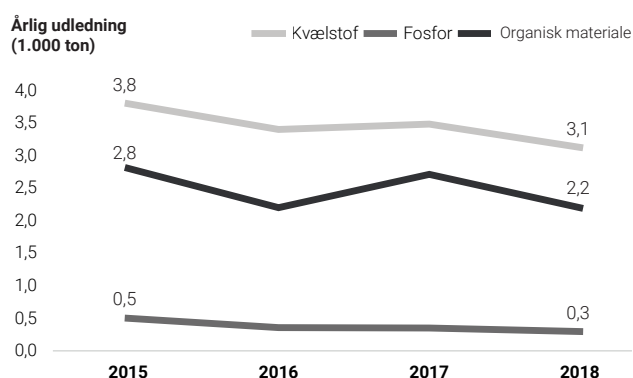
Hvert år udleder renselanlæggene 600-900 millioner kubikmeter rensset spildevand tilbage i naturen. Spildevandet indeholder kvælstof, fosfor og organisk materiale, som skader vandmiljøet. Fra 1989 til 1999 faldt udledningen af kvælstof med omkring 80 procent, mens udledningen af fosfor og organisk materiale faldt med omkring 95 procent.² Faldet skyldes primært en udbygning og centralisering af renselanlæg med effektiv næringsstoffjernelse. Siden 2000 har udledningsmængderne ligget stabilt kun med variationer i forhold til nedbørsmængderne i forskellige år. Vejrændringerne mod oftere og kraftigere nedbør forventes at lægge pres på renselanlæggenes kapacitet og anlæggenes evne til at rense spildevandet hurtigt og effektivt. Det er derfor relevant at opgøre renselanlæggenes udledning af næringsstoffer i naturen. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som mængden af kvælstof, fosfor og organisk materiale udledt fra renselanlæggene.

Tendens

Udledningen af både kvælstof, fosfor og organisk materiale er faldet en smule siden 2015, men generelt har niveauet ligget stabilt. De mindre udsving i perioden 2015-2018 kan hovedsagelig tilskrives variation i de årlige nedbørsmængder og dermed den mængde spildevand, der tilføres renselanlæggene.

Baseline

Figur 88 Mængden af næringsstoffer udledt fra renselanlæg

Note: Figuren viser udviklingen i næringsstoffer udledt fra renselanlæg målt i 1.000 tons i perioden 2015-2018.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

² Miljøstyrelsen, Punktkilder 2015-2018.

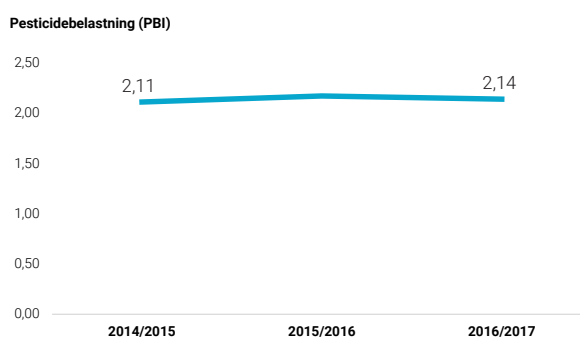
Dansk målepunkt 6.3.ii. Forbrug af pesticider i landbrug, skovbrug og gartneri, hos husholdninger og på offentlige arealer

Begrundelse

Forbrug af pesticider er med til at forurene det danske vandmiljø, og der går ofte mange år fra pesticider og næringsstoffer spredes, til de finder vej til grundvandet, søer og åer. For at sikre vandmiljøet er det relevant at opgøre forbruget af pesticider, så korrigerende handlinger kan foretages, inden pesticiderne forurener grundvand, søer og åer. Målepunktet skal ses som et supplement til målepunkt 6.1.iii, hvor der måles på pesticidindholdet i grundvandet. Landbrug, skovbrug og gartnerier står for næsten 99 procent af pesticidforbruget i Danmark.³ Husholdninger og offentlige institutioner står for den resterende 1 procent. Det er relevant at følge forbruget hos landbrug, skovbrug og gartnerier, da de står for langt størstedelen af forbruget, og hos husholdninger og på offentlige arealer, da de også kan medvirke til at reducere forbruget. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som salg og forbrug af pesticider i landbrug, skovbrug og gartnerier, hos husholdninger og på offentlige arealer.

Baseline

Figur 89 Forbrug af pesticider i landbrug, skovbrug og gartnerier

Note: Figuren viser udviklingen i forbruget af pesticider i landbrug, skovbrug og gartnerier målt i pesticidebelastningsindikatoren (PBI) i perioden 2014/2015 - 2016/2017. PBI er et målepunkt, der viser den samlede miljø- og sundhedsbelastning ved brug af pesticider uafhængigt af ændringer i det dyrkede areal. Der foreligger endnu ikke data for 2017/2018 og 2018/2019.

Kilde: Miljøstyrelsen

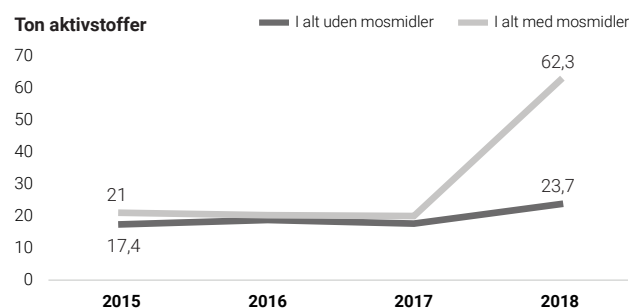
Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

³ Beregninger på baggrund af data fra rapporterne Miljøstyrelsens Bekæmpelsesmiddelstatistik 2017. Salg af pesticider til brug i private haver 2018 samt Undersøgelse af forbruget af pesticider på offentlige arealer i 2016.

Tendens

Målepunktet for pesticidbelastning (PBI) er steget en smule fra 2,11 i 2014-2015 til 2,14 i 2016-2017. Forbruget af pesticider hos husholdninger har i perioden 2014 til 2017 været svagt stigende. På grund af forskelle i data-grundlaget for de forskellige år er det ikke muligt at vurdere udviklingen i forbruget af pesticider i stat, regioner og kommuner.

Figur 90 Forbrug af pesticider hos husholdninger

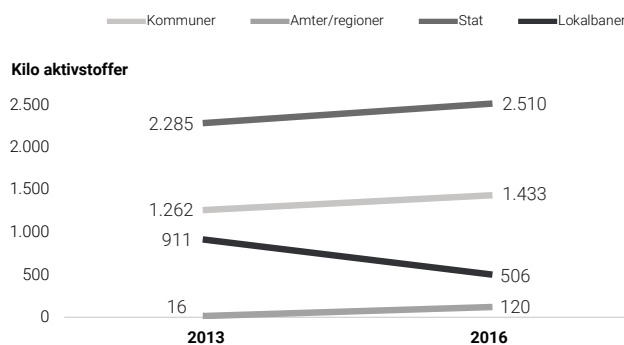

Note: Figuren viser udviklingen i forbruget af pesticider hos husholdninger med og uden mosmidler i perioden 2015-2018.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 91 Forbrug af pesticider på offentlige arealer

Note: Figuren viser udviklingen i forbruget af pesticider på offentlige arealer i 2013 og 2016. Flere statslige enheder indgår ikke i 2016-undersøgelsen i modsætning til tidligere. Dette drejer sig blandt andet om DONG/Ørsted, Kirkeministeriet og universiteterne. Undersøgelsen udarbejdes hvert 3. år.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.4. GØR VANDFORBRUGET EFFEKTIVT OG SIKR FORSYNINGEN AF FERSKVAND

Dansk målepunkt 6.4.i. Samlet vandforbrug

Begrundelse

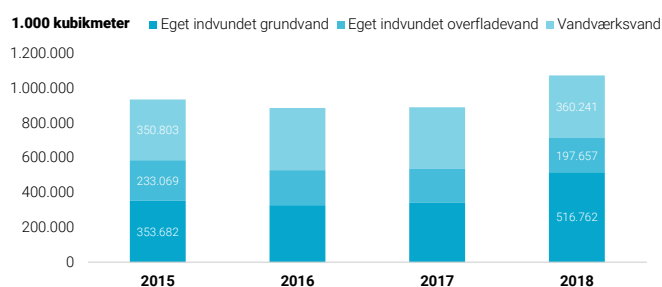
På grund af klimaforandringerne kan vi forvente flere ekstreme vejrforhold, herunder oftere forekommende og længerevarende tørkeperioder. Eksempelvis var 2018 det mest tørkeramte år i Danmark i næsten 100 år. I tørre år er vandforbruget højere, hvilket især skyldes et øget forbrug i landbruget. Det er relevant at sikre et bæredygtigt forbrug af vand i Danmark, så danske husholdninger og virksomheder, uanset vejrforhold, befolkningsvækst og økonomisk aktivitet, altid har adgang til vand. Vandet til husholdningernes og virksomhedernes vandforbrug har virksomhederne enten selv indvundet fra grundvandet og overfladevandet via egne borer, eller virksomheder og husholdninger har købt det af vandværkerne. Vandforbruget er grundigt kortlagt i Danmark. Siden 2014 har det været lovkrav, at der installeres individuel måling i ejendomme. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som det totale danske vandforbrug i husholdninger og erhverv fordelt på forsyningskilderne: Egen indvinding fra grundvandet, egen indvinding fra overfladevandet og vandværksvand.

Tendens

Det samlede danske vandforbrug var i 2018 næsten 1.075 mio. m³, og forbruget lå væsentlig højere end forbruget i årene 2015-2017. Især brancherne landbrug og gartneri bidrog til det højere forbrug med en stigning på cirka 70 procent fra 2017 til 2018 grundet tørken i 2018. Vandet til det øgede forbrug i 2018 kom primært ved et større træk på eget indvundet grundvand.

Baseline

Figur 92 Vandforbrug fordelt på forsyningskilder

Note: Figuren viser udviklingen i det totale danske vandforbrug i husholdninger og erhverv fordelt på forsyningskilder i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 6.4.ii. Vandtab i vandforsyningen

Begrundelse

Drikkevandsselskabernes vandtab er udtryk for, hvor godt vandressourcerne udnyttes. Herudover har vandtabet betydning for, hvor stort energiforbruget er ved levering af drikkevand. Vandtabet opgøres som forskellen mellem den vandmængde, der pumpes ud i distributionsnettet, og den registrerede vandmængde hos forbrugerne. I vandtabet medregnes også den vandmængde, der ikke registreres via vandmålere, for eksempel vand, der anvendes til skylninger af ledningsnettet ved reparationer og vand, som er blevet anvendt til brandslukning.

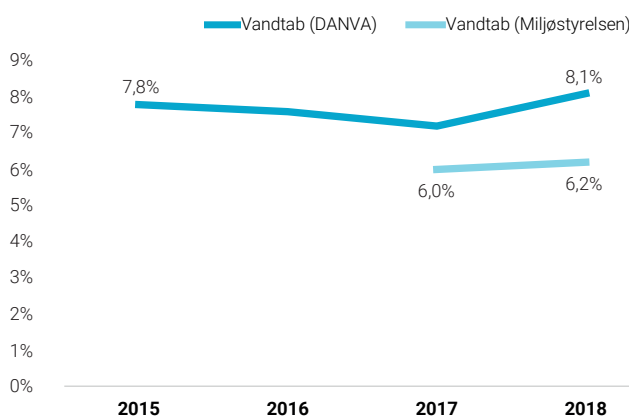
I Danmark anvender vandselskaberne nye teknologier, metoder og viden til at reducere vandtabet. Blandt andet har alle ejendomme installeret vandmålere, hvilket har skabt et pålideligt datagrundlag for arbejdet med at reducere vandtab. Derudover skal vandværker med et vandtab over 10 procent betale strafafgift til staten. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som forskellen mellem den vandmængde, der pumpes ud i distributionsnettet, og den registrerede vandmængde hos forbrugerne.

Tendens

Vandtabet er steget fra 7,8 procent i 2015 til 8,1 procent i 2018 i en opgørelse fra DANVA. I en opgørelse fra Miljøstyrelsen, der dog kun er tilgængelig for årene 2017-2018, ses samme tendens.

Baseline

Figur 93 Udvikling i vandtab i vandforsyningen

Note: Figuren viser udviklingen i vandtab i perioden 2015-2018. Vandtab er i figuren baseret på to forskellige opgørelser. Vandtab (DANVA) er baseret på Dansk Vand- og Spildevandsforenings (DANVA) opgørelse, som dækker cirka 52 procent af det solgte drikkevand i Danmark. Vandtab (Miljøstyrelsen) er baseret på Miljøstyrelsens performancebenchmarking, som dækker 87 procent af den samlede danske drikkevandsproduktion. Miljøstyrelsens performancebenchmarking omfatter selskaber, der leverer mindst 200.000 kubikmeter vand om året. Vandtab (Miljøstyrelsen) er ikke opgørt før 2017.

Kilder: Dansk Vand- og Spildevandsforening (DANVA) og Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.5. INDFØR INTEGRERET STYRING AF VANDRESSOURCER

Dansk målepunkt 6.5.i. Mængde næringsstoffer udledt i havet

Begrundelse

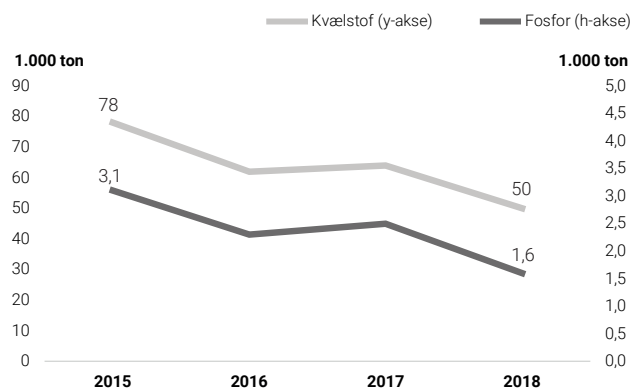
Udledning af næringsstoffer på land kan føre til iltsvind i søer, åer og havene omkring os, hvis ikke næringsstofferne i tilstrækkelig grad absorberes i naturen, afgrøder eller opsamles via rensning. De klimatiske forhold, og variationerne heri, har stor betydning for vandmiljøet. I nedbørsrige år er vandafstrømningen i vandløbene typisk større end i mere tørre år. Med en øget vandafstrømning vil der også foregå en større tilførsel af fosfor og kvælstof fra dyrkede og udyrkede arealer til vandløbene end i mere tørre år. Det kan for eksempel skyldes udvaskning af dyrkede arealer og overløb af spildevand. Nedbør og overfladevand kan således være en væsentlig kilde til udledning af kvælstof og fosfor i havene. Danmark er et landbrugsland og har store kyststrækninger. I en dansk sammenhæng er det derfor relevant at se nærmere på udledningen af næringsstoffer i de danske farvande. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som årlig antal ton kvælstof og fosfor ført fra land til hav. Målepunktet supplerer målepunkt 14.1.i.

Tendens

Mængden af kvælstof og fosfor udledt i havene er faldet i perioden 2015-2018. I 2018 blev der udledt 50.000 ton kvælstof og 1.600 ton fosfor. 2018 var et forholdsvis tørt år, hvilket kan medvirke til at forklare faldet i perioden. Siden 1989, hvor man begyndte at måle mængden af kvælstof og fosfor udledt i havene, er de udledte mængder faldet betydeligt. Det skyldes både en reduktion i de landbrugsrelaterede diffuse tab af kvælstof og en forbedret spildevandsrensning.

Baseline

Figur 94 Mængde af kvælstof og fosfor udledt i danske farvande

Note: Figuren viser udviklingen i mængden af kvælstof og fosfor udledt i danske farvande i perioden 2015-2018.
Kilde: Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.6. BESKYT OG GENOPRET ØKOSYSTEMER I OG OMKRING VAND

Dansk målepunkt 6.6.i. Areal af søer, moser, enge, strandenge og overdrev beskyttet efter naturbeskyttelsesloven

Begrundelse

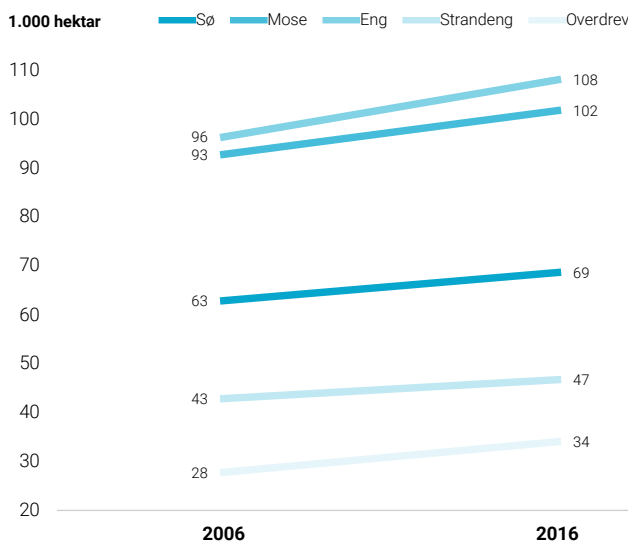
Vandrelaterede økosystemer som søer, moser, enge med videre spiller en vigtig rolle i vandets kredsløb, idet de leder, opsamler og opbevarer vand, kan rense vandet og fungerer som levested for fisk og dyr. Enge, moser og anden våd natur udgjorde i 2018 5,5 procent af arealet i Danmark ifølge Danmark Statistiks arealopgørelse. Områder kan beskyttes efter naturbeskyttelsesloven § 3, der har til formål at beskytte vilde dyr og planter og deres levesteder samt de landskabelige og kulturhistoriske værdier og befolkningens adgang til at færdes i naturen. Beskyttelsen har karakter af et forbud mod tilstandsændringer, medmindre der foreligger en dispensation. § 3-områder giver en indikation af tilstanden i det vandrelaterede økosystem. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som arealet af søer, moser, enge, strandenge og overdrev, der er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Tendens

I 2016 var det samlede areal § 3-beskyttede områder for søer, moser, enge, strandenge og overdrev cirka 359.000 hektar, svarende til cirka 10 procent af Danmarks areal. Til sammenligning var det samlede areal 323.000 hektar i 2006.

Baseline

Figur 95 Areal af § 3-beskyttede områder

Note: Figuren viser udviklingen i arealet af beskyttede områder i 2006 og 2016. Der er i denne periode tilført cirka 12 procent ny hektar § 3-beskyttede områder, og for en dels vedkommende er der tale om præciseringer af beliggenhed og afgrænsning af naturområderne. Opgørelsen foretages med 8-12 års mellemrum. I figuren vises udviklingen tilbage fra 2006 for at kunne vise en tendens.
Kilde: Miljøstyrelsen

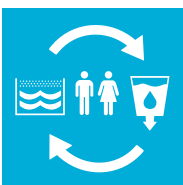
Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 6.A. STØT UDVIKLINGSLANDENES HÅNDTERING AF VAND OG SANITET

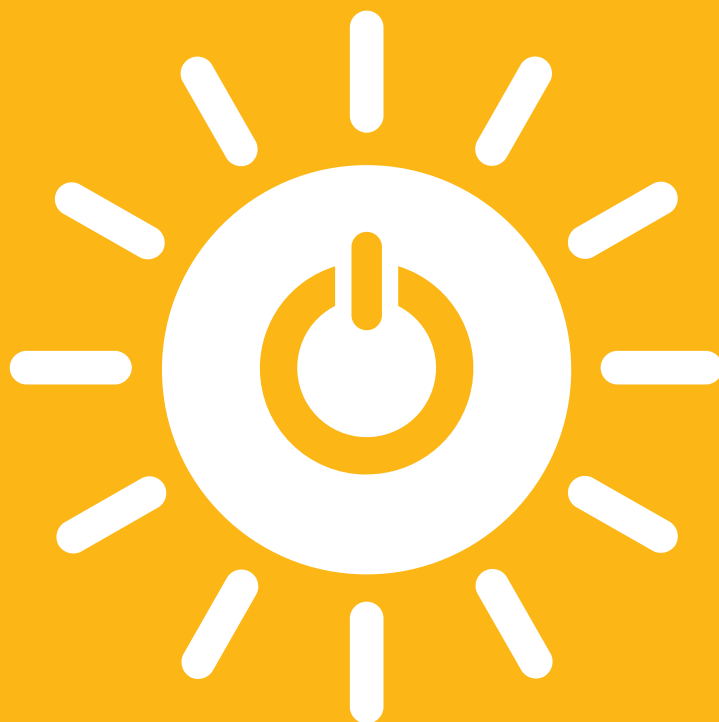
Der ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput, eller som ikke adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om størelsen af den danske udviklingsbistand til vand og sanitet.

DELMÅL 6.B. STØT LOKAL HÅNDTERING AF VAND OG SANITET

Der ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. I den forbindelse kan fremhæves, at den danske forsyningssektor i vid udstrækning er lokal, da den er bundet op på kommunegrænser, forvaltes af lokale forbrugerejede vandværker eller er baseret på lodsejeres egne indvindinger.

7 BÆREDYGTIG ENERGI

VERDENSMÅL 7: BÆREDYGTIG ENERGI

Vi skal sikre, at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris

Et globalt perspektiv

Verdensmål 7 handler om, at alle mennesker i alle lande skal have adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi, og at andelen af energi fra vedvarende kilder skal øges. Energiforbruget skal effektiviseres hastigt, og der skal udvikles og forskes internationalt i ren energi og teknologi.

Udfordringerne er forskellige på tværs af verden. For eksempel skal de industrialiserede lande og vækstøkonomier, der har en mere veludviklet energiforsyning, udskifte fossile brændsler med vedvarende energikilder som sol-, vind- og vandkilder for at reducere miljø- og klimabelastningen. Disse lande skal også investere i forskning og udvikling af bæredygtig energi. I de mindst udviklede lande er der behov for at skabe adgang til energi for alle i samfundet, og det kan betyde, at det i nogle sammenhænge vil bero på fossile brændstoffer. Samtidig er der behov for at øge andelen af bæredygtig energi og for at reducere eksponeringen for partikler, der er skadelige for mennesker, eksempelvis fra åben ild til madlavning.

Et dansk perspektiv

Danmark har udviklet førende teknologiske løsninger indenfor vedvarende energi, og cirka en tredjedel af den danske energiforsyning leveres af vedvarende energikilder. I en dansk sammenhæng er vedvarende energi derfor et væsentligt fokusområde indenfor bæredygtig og moderne energi. Det danske energiforbrug har i 30 år været stabilt. Der har i debatterne været fokus på andelen af vedvarende energi i det danske energimix som led i ambitionen om at gøre Danmark uafhængigt af fossile brændstoffer i 2050. Der har været flere forslag om at måle blandt andet brugen af bæredygtig energi i de danske husholdninger og forslag til forskellige måder til at opgøre, hvor stor en andel af det samlede energiforbrug i Danmark, der er bæredygtigt, samt forslag om at måle udviklingen i blandt andet priser.

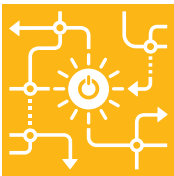
Endelig har der været forslag om at belyse Danmarks engagement i udviklingslandene gennem den danske udviklingsbistand og gennem aktivering af dansk viden og teknologi til at udvikle energiforsyningen i udviklingslandene.

Danske målepunkter

Tabel 7 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt syv forslag til nye danske målepunkter og desuden 19 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 7 fordelt på fem delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 7. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 7

	<p>DELMÅL 7.1. GIV ALLE ADGANG TIL MODERNE ENERGI Inden 2030 skal alle sikres adgang til pålidelig og moderne energiforsyning til en overkommelig pris.</p>		
	<p>FN indikator(er): 7.1.1. Andel af befolkning med adgang til elektricitet</p> <p>7.1.2. Andel af befolkningen, der primært benytter sig af miljøvenlige brændstoffer og miljøvenlig teknologi</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 7.1.i. Andel danske boliger med oliefyr som primær opvarmingskilde</p> <p>7.1.ii. Antal afbrydelser i elforsyningen</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ladekapacitet for elbiler og aftag af strøm fra disse • Andel husstande med adgang til VE-baseret varmforsyning • Import og eksport af energi, målt i TJ • Samlet elpris, inklusive moms, for husholdninger, opgjort for standardlejlighed og parcelhus • Forbrug af energi i husholdning, opgjort på formål
	<p>DELMÅL 7.2. FORØG ANDELEN AF VEDVARENDE ENERGI GLOBALT Inden 2030 skal andelen af vedvarende energi i det globale energimix øges væsentligt.</p>		
	<p>FN indikator(er): 7.2.1. Andel af vedvarende energi i det samlede, endelige energiforbrug</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 7.2.i. Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter sektor</p> <p>7.2.ii. Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter formål</p> <p>7.2.iii. CO₂-udledning per kilowatt-time for el, gas og fjernvarme</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel vedvarende energiforbrug til forskellige formål • Andel klimaneutrale køretøjer • Offentlig støtte til vedvarende energi • Vedvarende energis andel af den samlede energi, opgjort på kommuneniveau
	<p>DELMÅL 7.3. FORDOBL ENERGIEFFEKTIVITETEN Inden 2030 skal den globale hastighed for forbedring af energieffektiviteten fordobles.</p>		
	<p>FN indikator(er): 7.3.1. Energiintensitet opgjort på basis af forbruget af primær energi i forhold til BNP</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 7.3.i. Endeligt energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbrug</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mængden af overskudsvarme skabt i industrien • Mængden af overskudsvarme fra erhvervslivet, som udnyttes, opdelt på brancher • Samlet energiforbrug i landbruget i forhold til bruttoværditilvæksten • Bundet kapital i forsyningssektorerne i forhold til forsyningen (el, varme og gas)

DELMÅL 7.A. STYRK ADGANGEN TIL FORSKNING, TEKNOLOGI OG INVESTERINGER INDEN FOR REN ENERGI

Inden 2030 skal det internationale samarbejde styrkes for at lette adgang til forskning i ren energi og teknologi, herunder vedvarende energi, energieffektivitet og avanceret og renere teknologi indenfor fossile brændstoffer, og for at fremme investeringer i energiinfrastruktur og ren energiteknologi.

FN indikator(er):

7.a.1. Internationale finansielle overførelser til udviklingslande til støtte af forskning og udvikling indenfor ren energi og vedvarende energiproduktion, herunder hybridsystemer

Forslag til danske målepunkter:

7.a.i. Private midler anvendt til klima- og energiforskning

Øvrige forslag:

- Offentlige investeringer i energiforskning
- Investeringer i forskning og udvikling inden for energisektoren opgjort som andel af BNP og differentieret efter nationale investeringer og dansk andel i internationale investeringer
- Virksomheders investeringer i forskning og udvikling indenfor energi og klimaløsninger

DELMÅL 7.B. UDVID OG OPGRADÉR INFRASTRUKTUR FOR AT LEVERE BÆREDYGTIG ENERGI I UDVIKLINGSLANDENE

Inden 2030 skal infrastrukturen udvides og teknologien opgraderes til at kunne levere moderne og bæredygtige energiforsyning til alle i udviklingslandene, især de mindst udviklede lande, små udviklingsøstater og udviklingslande uden adgang til havet, i overensstemmelse med deres respektive støtteprogrammer.

FN indikator(er):

7.b.1. Investeringer i energieffektivitet som en procentdel af BNP og mængden af udenlandske direkte investeringer i finansiel overførsel til infrastruktur og teknologi til bæredygtige udvikling

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, herunder ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der modtaget flere forslag vedrørende størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til forbedring af energiinfrastruktur og adgang til vedvarende energiteknologi i udviklingslandene.

Øvrige forslag:

- Andel dansk udviklingsbistand, der er målrettet projekter med fokus på energiområder opdelt på generelle investeringer og investeringer i vedvarende energiteknologi
- Antal udviklingslande, som Danmark har støttet i forhold til at opnå en større andel vedvarende energi i deres nationale energimiks
- Støtte målt i forhold til udviklingslandene egne investeringer til opgradering af infrastrukturen

DELMÅL 7.1. GIV ALLE ADGANG TIL MODERNE ENERGI

Dansk målepunkt 7.1.i. Andel danske boliger med oliefyr som primær opvarmingskilde

Begrundelse

Danske forbrugeres efterspørgsel efter moderne vedvarende energi er med til at drive den bæredygtige omstilling indenfor energiområdet. Det kræver i første omgang, at forbrugerne har adgang til at købe den vedvarende energi. I dag leverer eksempelvis vindmøller og biogasanlæg vedvarende energi til det kollektive elforsyningsnet og det danske gassystem. Alle danske forbrugere, der er tilsluttet det kollektive elforsyningsnet eller det danske gassystem, har adgang til vedvarende energi. Forbrugerne kan frit vælge leverandør af el og gas og frit vælge leverandører, der sælger fuldstændig eller delvis vedvarende energi.

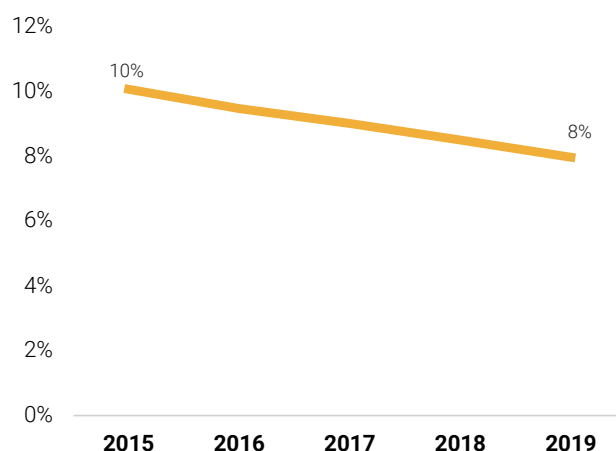
Det danske fjernvarmenet dækker cirka 50 procent af det samlede varmeforbrug¹, og cirka 32 procent af fjernvarmen er baseret på vedvarende energi. Lokale fjernvarmeværker distribuerer varmen, og forbrugerne er afhængige af, at fjernvarmeværkerne benytter vedvarende energi i deres brændselsmiks, for at have adgang til vedvarende energi i deres opvarmning. Udover fjernvarme kan forbrugere også opvarme med varmepumper, gas, el, biobrændsel og olie. Olie er ikke en vedvarende energikilde. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af danske boliger opvarmet med oliefyr som primær opvarmingskilde.

Tendens

Andelen af boliger opvarmet med olie som primær opvarmingskilde er faldet til 8 procent i 2019. Det er et fald på cirka 2 procentpoint siden 2015. Det kan forklares med, at antallet af boliger, der er opvarmet med fyringsolie, er faldet med cirka 25.000 siden 2014².

Baseline

Figur 96 Andel boliger opvarmet med oliefyr som primær opvarmingskilde

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af danske boliger, der benytter oliefyr som primær opvarmingskilde i perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

¹ Fjernvarme.info.

² Pressemeddelelse fra Drivkraft Danmark, 2020.

Dansk målepunkt 7.1.ii. Antal afbrydelser i elforsyningen

Begrundelse

Hvert år afbryder forsyningselskaberne leverancen af el, gas og varme til forbrugere, der ikke kan betale. At have adgang til energi handler derfor også om at have råd til energi. Forsyningstilsynet offentliggør årligt en statistik over afbrydelser af elforsyningen til forbrugere. Langt den overvejende årsag til afbrydelser er manglende betaling³. Formålet er dermed at skabe åbenhed om omfanget af forsyningsafbrydelser, så der på et oplyst grundlag kan tages stilling til, om der er behov for at sætte særligt ind over for eksempelvis økonomisk udsatte forbrugere, der får afbrudt forsyningen som følge af manglende betaling. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som antallet af afbrydelser af elforsyningen til elforbrugere for at belyse, i hvilken udstrækning alle i Danmark er sikret adgang til energiforsyning.

Tendens

I 2019 fik 17.806 husholdninger afbrudt elforsyningen, svarende til en stigning på 0,1 procent i forhold til antal afbrudte elforsyninger i 2017.

Baseline

Figur 97 Antal afbrydelser i elforsyningen

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af forsyningsafbrydelser i perioden 2017-2019 hos husholdningerne. Opgørelsen blev første gang foretaget i 2016 og omfattede kun 1. april til 31. december 2016, hvorfor indberetningsåret 2016 ikke er medtaget.

Kilde: Forsyningstilsynet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

³ Forsyningstilsynet, Statistik over elforsyningsafbrydelserne i 2018.

DELMÅL 7.2. FORØG ANDELEN AF VEDVARENDE ENERGI GLOBALT

Dansk målepunkt 7.2.i. Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter sektor

Begrundelse

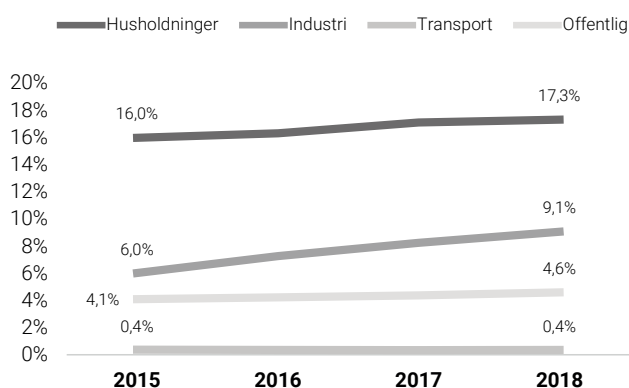
Hvis målet om at være uafhængig af fossile brændstoffer i 2050 skal nås, skal husholdningerne, industrien, transportsektoren og den offentlige sektor omstilles til at forbruge vedvarende energi. I 2018 udgjorde vedvarende energi 9 procent af industriens energiforbrug, mens det gjorde sig gældende for 0,4 procent i transportsektoren. Udfordringerne bliver endnu større, når det tages i betragtning, at industrien stod for 11 procent af det samlede energiforbrug, mens transportsektoren stod for 55 procent, hvoraf en betydelig andel var international transport. Det er derfor relevant at opgøre udviklingen i sektorernes forbrug af vedvarende energi. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel af det samlede energiforbrug i husholdninger, industrien, transportsektoren og den offentlige sektor, der udgøres af vedvarende energi.

Tendens

Fra 2015 til 2018 er andelen af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi steget 1,3 procentpoint i husholdningerne, 3,1 procentpoint i industrien og 0,5 procentpoint i den offentlige sektor, mens det i transportsektoren har været stort set uændret.

Baseline

Figur 98 Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter sektor

Note: Figuren viser andel af det samlede energiforbrug i husholdninger, industri, transport og den offentlige sektor, der udgøres af vedvarende energi. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 7.2.ii. Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter formål

Begrundelse

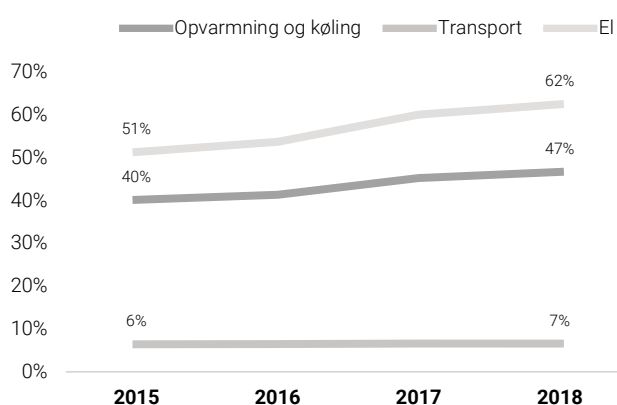
I Danmark går en stor del af vores energiforbrug til enten opvarmning, køling, transport eller elforbrug. Forbruget af vedvarende energi til de forskellige formål belyser, hvilke områder der halter mest efter omstillingen til vedvarende energi. For eksempel udgør vedvarende energi i dag en stor andel af fjernvarme- og elforbruget, mens den indenfor køling og transport udgør en mindre andel. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter formålene: opvarmning og køling, transport samt elforbrug.

Tendens

Andelen af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi og som går til opvarmning og køling samt elproduktion er steget henholdsvis 7 procentpoint og 11 procentpoint fra 2015 til 2018. Forbruget af vedvarende energi til transport har ligget uændret på cirka 7 procent i perioden 2015-2018.

Baseline

Figur 99 Andel af det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter formål

Note: Figuren viser andel af vedvarende energi i energiforbrug efter formål. Opvarmning og køling er lagt sammen, da separate data ikke er offentligt tilgængelige. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Eurostat

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 7.2.iii. CO2-udledning per kilowatt-time for el, gas og fjernvarme

Begrundelse

En grøn omstilling er i gang i den danske energisektor, og der investeres løbende for at reducere CO2-udledningen per output-enhed i el-, gas- og varmesektoren. For eksempel er CO2-udledningen ved produktion af en kilowatt-time på ti år mere end halveret. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som den gennemsnitlige CO2-udledning per forbrugt kilowatt-time for el, gas og fjernvarme. Fjernvarme dækker cirka 50 procent af det samlede danske varmeforbrug, og vurderes derfor at være et dækkende målepunkt for CO2-udledningen fra varmeproduktion.

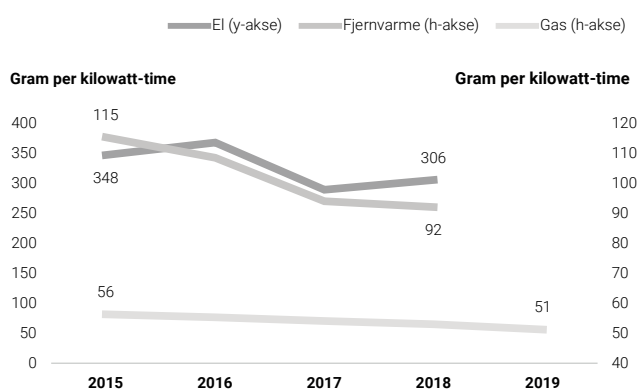
CO2-udledningen per output-enhed afhænger af vind og vejr. Blæsende år giver en højere produktion af el fra vindmøller, hvilket typisk resulterer i mindre CO2-udledning. Vintre med langvarige perioder med kuldegrader vil typisk medføre en større varmeproduktion og flere spidsbelastningsperioder, hvor vedvarende energi ikke indgår i varmeproduktionen. For at kunne sammenligne bedst muligt på tværs af år benyttes et klimakorrigeret energiforbrug for el og fjernvarme. Ved at opgøre CO2-udledning per output-enhed af det klimakorrigerede energiforbrug ses en udvikling i den nationale omstilling til vedvarende energi fremfor vejrets påvirkning af forbruget. Det har for nuværende ikke været muligt at klimakorrigere for gas.

Tendens

CO2-udledningen per kilowatt-time el, fjernvarme og gas faldt i perioden 2015-2018. El er faldet 12 procent, fjernvarme 20 procent og gas 6 procent.

Baseline

Figur 100 CO2-udledning per kilowatt-time

Note: Figuren viser udviklingen i CO2-udledningen per kilowatt-time for el, fjernvarme og gas i perioden 2015-2019. For nuværende foreligger der ikke data for el og fjernvarme for 2019.

Kilde: Energistyrelsen og Energinet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 7.3. FORDOBL ENERGIEFFEKTIVITETEN

Dansk målepunkt 7.3.i. Endeligt energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbrug

Begrundelse

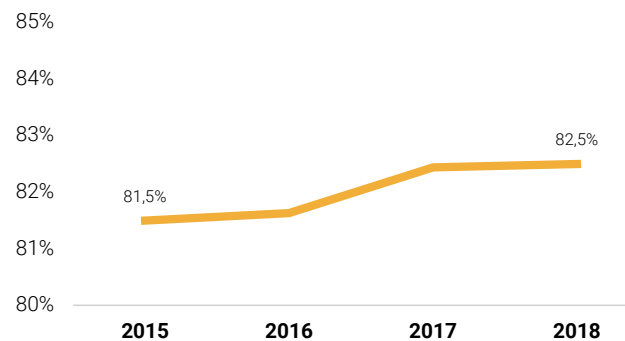
Jo bedre vi er til at producere de primære energiressourcer og konvertere disse til de energiformer, vi har brug for, jo mere effektivt udnytter vi energien. Forholdet mellem endeligt energiforbrug og bruttoenergiforbruget bidrager netop til at belyse energieffektiviteten ved at se på det konverterings- og ledningstab, der finder sted i energiproduktionen og frem til forbrugeren. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som det endelige energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbruget.

Tendens

Fra 2015 til 2018 er det endelige energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbruget steget 1 procentpoint.

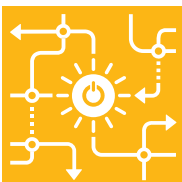
Baseline

Figur 101 Endeligt energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbruget

Note: Figuren viser udviklingen i det endelige energiforbrug sammenholdt med bruttoenergiforbruget i perioden 2015-2018. Der benyttes klimakorrigeret forbrug.
Kilde: Energistyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 7.A. STYRK ADGANGEN TIL FORSKNING OG INVESTERINGER INDEN FOR REN ENERGI

Dansk målepunkt 7.a.i. Private midler anvendt til klima- og energiforskning

Begrundelse

Forskning og udvikling indenfor nye teknologier er essentielt for at omstille energisektoren til mere bæredygtige energikilder og en øget energieffektivitet. Forskning og udvikling foregår både i den offentlige og den private sektor. Private virksomheders investeringer i forskning og udvikling spiller en vigtig rolle i omstillingen af energisektoren. Ved at opgøre private midler anvendt til forskning vedrørende klima og energi synliggøres indsatsen i den private sektor. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som virksomheders investeringer i forskning og udvikling indenfor energi- og klimaløsninger. Dette opgøres for energiteknik, miljøteknik og bioteknologi.

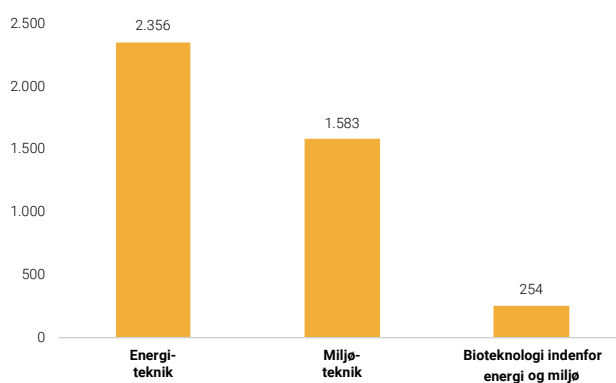
Tendens

Danske virksomheders investeringer i forskning og udvikling indenfor energi-, miljø og bioteknologi lå på knap 4,2 mia. kr. i 2017. Virksomhederne investerede samlet 2,4 mia. kr. i energiteknik, 1,6 mia. kr. i miljøteknik og 0,3 mia. kr. i bioteknologi inden for energi og miljø i 2017.

Baseline

Figur 102 Private midler anvendt til klima- og energiforskning

Millioner kroner

Note: Figuren viser mængden af private midler, der i 2017 blev anvendt til forskning og udvikling indenfor klima- og energiforskning. Der foreligger data for 2017. Data forventes at udkomme hvert andet år. For 2019 forventes data at foreligge i slutningen af 2020.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 7.B. **UDVID OG OPGRADÉR INFRASTRUKTUR FOR AT LEVERE BÆREDYGTIG ENERGI I UDVIKLINGSLANDENE**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, herunder ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der modtaget flere forslag vedrørende størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til forbedring af energiinfrastruktur og adgang til vedvarende energiteknologi i udviklingslandene.

8

**ANSTÆNDIGE JOBS
OG ØKONOMISK
VÆKST**

VERDENSMÅL 8: ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

Vi skal fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde for alle

Et globalt perspektiv

Økonomien skal være i fortsat vækst. Vi skal opnå fuld beskæftigelse også for unge og personer med handicap, og produktiviteten skal øges, ligesom teknologien skal opgraderes. Det skal vel at mærke ske, uden at det går ud over miljø og klima, og samtidig med at de ansatte har gode vilkår og anstændige arbejdsbetingelser.

Verdensmål 8 har fokus på at sikre et godt arbejdsliv til alle, hvor der både er vækst og jobs, uden at vi går på kompromis med klimaambitionerne; hvor vi er innovative og skaber nye løsninger og arbejdspladser; og hvor vi sætter effektivt ind mod de forhold, som vi ikke vil acceptere på forskellige områder lige fra dårligt arbejdsmiljø til stop for menneskehandel og børnearbejde.

Et dansk perspektiv

I et globalt perspektiv anses det danske arbejdsmarked for at være blandt de bedste til at sikre gode arbejdsbetingelser og høj produktivitet. Den danske arbejdsmarkedsmodel, *flexicurity-modellen*, er en inspiration for arbejdsmarkedsreformer i mange andre lande. I en dansk sammenhæng handler verdensmål 8 om at sikre fortsat økonomisk vækst, gode rammebetingelser for jobskabelse, muligheder for beskæftigelse for alle uanset baggrund, en ressourceeffektiv økonomi, et godt arbejdsmiljø, og om at fremme en bæredygtig turisme og handel med udviklingslande.

Enkelte af delmålene kræver en oversættelse til en dansk sammenhæng. For eksempel er vækstraterne i et rigt land som Danmark af gode grunde ikke så høje som i nogle udviklingslande. Generelt set er delmålene alle relevante i Danmark, og borgere og interessenter har i forbindelse med inddragelsesaktiviteterne foreslået fokusområder og danske målepunkter til næsten alle delmål. Der var især mange forslag til delmål 8.5, der både handler om at sikre lige adgang til arbejdsmarkedet for forskellige grupper i samfundet og om et godt arbejdsliv uden stress. Diskussionen om bæredygtig økonomisk vækst har handlet om, hvad der er det bedste mål for indkomst i nationalregnskabet, samt hvordan man bedst måler ressourceeffektiviteten i den danske økonomi. Der har også været meget debat om, hvorvidt der er en øvre grænse for økonomisk vækst.

I forhold til bæredygtigheden af den økonomiske vækst i Danmark har der i debatten været stort fokus på klima, affaldssortering og genanvendelse af ressourcer. Flere af disse fokusområder er tæt knyttet til verdensmål 12 og afspejlet i målepunkterne for dette verdensmål.

Det medtagne målepunkt på 8.4.i om arealforbrug og den såkaldte *Earth Overshoot Day* har været genstand for en del debat på grund af den måde, hvorpå CO₂-aftryk, herunder også dansk skibsfarts CO₂-aftryk, indgår i målepunktet på.

Inklusion på arbejdsmarkedet har også fyldt meget i inddragelsesaktiviteterne, og der har været mange forslag om at måle beskæftigelsesfrekvens og løn for en række grupper i samfundet, herunder personer med handicap samt flygtninge, indvandrere og efterkommere. Unges muligheder på arbejdsmarkedet og antallet af unge mennesker, der hverken er i uddannelse eller arbejde, har også været genstand for debat.

Det er blevet fremhævet, at sager om menneskehandel og slavelignende arbejdsforhold dukker op inden for forskellige brancher fra tid til anden. Manglende datakilder er dog en særlig udfordring for danske målepunkter på dette område. Måling af arbejdsulykker, arbejdsmiljø og trivsel, herunder stress, ligger mange på sinde. Stress bliver ofte benævnt en ny folkesygdom, og det gør det selvfølgelig relevant at måle. Endelig har der også været debat om, hvorvidt tilslutningen til den danske arbejdsmarkedsmodel, *flexicurity-modellen*, skulle indgå som målepunkt, eksempelvis ved at opgøre andelen af erhvervsaktive personer, der er medlem af en A-kasse og/eller en fagforening.

Danske målepunkter

Tabel 8 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt 16 forslag til nye danske målepunkter og desuden 33 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 8 fordelt på 12 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 8. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 8

	<p>DELMÅL 8.1. SKAB BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST</p> <p>Den årlige økonomiske vækst per indbygger skal fastholdes i overensstemmelse med nationale forhold og, især, på mindst 7 procent vækst i bruttonationalproduktet (BNP) pr. år i de mindst udviklede lande.</p>	
<p>FN indikator(er): 8.1.1. Årlig reel BNP-vækst per indbygger</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 8.1.i. Arbejdsproduktivitet 8.1.ii. Bruttonationalindkomst per indbygger 8.1.iii. Nettonationalindkomst per indbygger</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Økonomisk ulighed på tværs af kommuner
	<p>DELMÅL 8.2. OPNÅ HØJERE ØKONOMISK PRODUKTIVITET Gennem TEKNOLOGI OG INNOVATION</p> <p>Der skal opnås højere økonomisk produktivitet gennem diversificering, teknologisk opgradering og innovation, blandt andet gennem fokus på høj værditilførsel og arbejdskraftintensive sektorer.</p>	
<p>FN indikator(er): 8.2.1. Årlig reel BNP-vækst per beskæftiget person</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 8.2.i. Overlevelsesrate for virksomheder 8.2.ii. Virksomhedsdynamik 8.2.iii. Erhvervs klimaet i Danmark ud fra Verdensbankens <i>Ease of Doing Business</i></p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i efteruddannelse
	<p>DELMÅL 8.3. FØR EN POLITIK, DER SKABER JOBS OG FREMMER VIRKSOMHEDER</p> <p>Der skal fremmes udviklingsorienterede politikker, der støtter produktive aktiviteter, skaber anstændige jobs, iværksætter, kreativitet og innovation, og som fremmer en formalisering og udvikling af mikro-, små- og mellemstore virksomheder, gennem bl.a. adgang til finansielle tjenesteydelser.</p>	
<p>FN indikator(er): 8.3.1. Andel af beskæftigelse i den uformelle sektor uden for landbruget, opdelt på køn</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 8.3.i. Andel vækstiværksættere 8.3.ii. Andel vækstvirksomheder</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investeringer i innovation • Freelancere ved måling af atypiske ansættelser • Ansættelseskontrakter med en beskæftigelsesgrad på mellem en til otte timers ugentligt arbejde (måling af atypiske ansættelser) • Nul-timers kontrakter (måling af atypiske ansættelser) • Investeringer i kunstig intelligens
	<p>DELMÅL 8.4. BRUG RESSOURCERNE EFFEKTIVT I FORBRUG OG PRODUKTION</p> <p>Frem til 2030 skal den globale ressourceeffektivitet inden for forbrug og produktion løbende forbedres, og det skal bestræbes at afkoble økonomisk vækst fra miljøforringelse, i overensstemmelse med de 10-årige rammeprogrammer for bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre, med de udviklede lande i spidsen.</p>	
<p>FN indikator(er): 8.4.1. Materielt fodaftryk, materielle fodaftryk per indbygger og materielt fodaftryk per BNP 8.4.2. Indenlandsk materialeforbrug, indenlandsk materialeforbrug per indbygger og indenlandsk materialeforbrug i forhold til BNP</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 8.4.i. Danskernes forbrug omsat til arealbehov</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Non-food</i> der destrueres usolgt årligt fra detailhandlen

DELMÅL 8.5. SKAB FULD BESKÆFTIGELSE OG ANSTÆNDIGT ARBEJDE MED LIGE LØN

Inden 2030 skal der opnås fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle kvinder og mænd, herunder også unge og personer med handicap, og med lige løn for arbejde af samme værdi.

FN indikator(er):

8.5.1. Gennemsnitlig timeløn for kvindelige og mandlige ansatte, opdelt efter type af beskæftigelse, alder og personer med handicap

8.5.2. Ledighedsgraden fordelt på køn, alder og personer med handicap

Forslag til danske målepunkter:

8.5.i. Andel af virksomheder med ansatte i støttet beskæftigelse

8.5.ii. Beskæftigelsesfrekvens

Øvrige forslag:

- Lønforhold på henholdsvis det organiserede og uorganiserede arbejdsmarked
- Opdeling af det organiserede og uorganiserede arbejdsmarked fordelt på brancher
- Forsikringsgrad målt som andelen af lønmodtagerne, der er betalende medlem af en a-kasse
- Organiseringsgrad målt som andelen af lønmodtagerne, der er medlem af en fagforening
- Beskæftigelsesgraden for personer med handicap, eventuelt andelen af ledige personer, der er visiteret til fleksjob
- Andel af beskæftigede tilhørende prekariatet

DELMÅL 8.6. HJÆLP UNGE I ARBEJDE, UDDANNELSE OG PRAKTIK

Inden 2020 skal andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse væsentligt reduceres.

FN indikator(er):

8.6.1. Andelen af unge (15-24 år) der ikke er under uddannelse, i beskæftigelse eller i træning

Forslag til danske målepunkter:

8.6.i. Ledighed blandt nyuddannede

Øvrige forslag:

- Forskellen på dimittendledighed for unge med og uden handicap

DELMÅL 8.7. AFSAKAF MODERNE SLAVERI, MENNESKEHANDEL OG BØRNEARBEJDE

Der skal træffes øjeblikkelige og effektive foranstaltninger for at udrydde tvangsarbejde, moderne slaveri og menneskehandel og for at sikre forbud mod og afskaffelse af de værste former for børnearbejde, herunder rekruttering og anvendelse af børnesoldater, og for at udrydde børnearbejde i alle dens former inden 2025.

FN indikator(er):

8.7.1. Andel og antal af børn i alderen 5-17 år, der er involveret i børnearbejde, opdelt på køn og alder

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette skyldes en kombination af, at udfordringerne, som delmålet omhandler, opleves som relativt begrænsede i en dansk sammenhæng, og at data til belysning af udfordringerne stort set ikke eksisterer på nuværende tidspunkt.

Øvrige forslag:

- Forekomst af menneskehandel

DELMÅL 8.8. BESKYT ARBEJDSTAGERRETTIGHEDER, OG SKAB SIKRE ARBEJDSMILJØER

Arbejdstagernes rettigheder skal beskyttes og et sikkert og stabilt arbejdsmiljø for alle arbejdstagere skal fremmes, herunder for migrantarbejdere, især kvindelige migranter, og dem i usikre beskæftigelsesforhold.

FN indikator(er):

8.8.1. Hyppighed af dødelige og ikke-dødelige arbejdsulykker fordelt på køn og migrantstatus

8.8.2. Stigning i national efterlevelse af arbejdstagerrettigheder (foreningsfrihed og kollektive overenskomstforhandlinger) baseret på kilder fra Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) og national lovgivning, fordelt på køn og migrantstatus

Forslag til danske målepunkter:

8.8.i. Antal arbejdsulykker

8.8.ii. Medarbejders oplevelse af arbejdsmiljøet på arbejdspladsen

8.8.iii. Forekomst af stress

Øvrige forslag:

- Dækning af kollektive overenskomster i den private sektor
- Arbejdstrivselsindeks baseret på arbejdsmiljødata
- Antal erhvervs sygdomme, herunder kræft, som følge af udsættelse for farlig kemi
- Tilbagetrækningsalder (opdelt på køn og sektorer)
- Sygefravær (opdelt på køn og sektorer)
- Andel af arbejdstagere, som angiver at være psykisk overbelastede
- Andel af arbejdstagere, der udsættes for arbejdsrelateret vold, i og uden for arbejdstiden
- Støjniveau
- Andel af arbejdstagere, der udsættes for mobning og krænkende handlinger på arbejdet eller i relation til arbejdet
- Antal anmeldte arbejdsskader (erhvervs sygdom eller arbejdsulykke), der omhandler muskel- og skeletbesvær

DELMÅL 8.9. STØT OP OM BÆREDYGTIG TURISME

Inden 2030 skal der udformes og gennemføres politikker, der fremmer bæredygtig turisme, som skaber arbejdspladser og fremmer lokale kultur og produkter.

FN indikator(er):

8.9.1. BNP for direkte turisme i forhold til det samlede BNP og vækstrate

8.9.2. Antal af arbejdspladser i den bæredygtige turismeindustri som en andel af den samlede andel af arbejdspladser i turismeindustrien

Forslag til danske målepunkter:

8.9.i. Antal Green Key-certificerede hoteller og feriecentre

Øvrige forslag:

- Miljøbelastning fra krydstogtskibe
- Antal overnatningspladser i Danmark sammenholdt med antallet af tog- og busafgange med stop i nærheden af primære turistattraktioner
- Antal afgange med tog/bus mellem de primære overnatningssteder (større byer) og turistmål uden for byerne
- Klima- og miljøbelastning per indenlandsk overnatning

DELMÅL 8.10. GIV ALLE ADGANG TIL BANKER, FORSIKRING OG FINANSIELLE TJENESTEYDELSER

Indenlandske finansielle institutioners kapacitet for at fremme og udvide adgang til bankforretninger, forsikring og finansielle tjenesteydelser for alle skal styrkes.

FN indikator(er):

8.10.1. Antal af kommercielle bankfilialer og pengeautomater per 100.000 voksne

8.10.2. Andel af voksne (15 år og opefter) med en konto i en bank eller anden finansiell institution, eller hos en mobil-penge-tjeneste-udbyder

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikatorer. Som supplement hertil er der modtaget to forslag om henholdsvis tillid til den finansielle sektor og digitaliseringen af sektorens ydelser. Grundet manglende datatilgængelighed fremgår disse på listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Tillid til den finansielle sektor
- Antal digitale transaktioner

DELMÅL 8.A. STØT 'AID FOR TRADE'

Handelsrelateret bistand til udviklingslandene skal øges, især til de mindst udviklede lande, bl.a. gennem den Styrkede Integreerede Ramme for Handelsrelateret Faglig Bistand til de Mindst Udviklede Lande.

FN indikator(er):

8.a.1. Forpligtelser og udbetalinger af handelsrelateret bistand

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer for dette delmål, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der henvises til målepunkterne 17.3.i, 17.3.ii og 17.11.i.

Øvrige forslag:

- Antal handelsaftaler, der indebærer, at de mindst udviklede lande modtager handelsrelateret bistand

DELMÅL 8.B. UDARBEJD EN GLOBAL STRATEGI FOR AT FÅ UNGE I ARBEJDE

Inden 2020 skal der udvikles og igangsættes en global strategi for at få unge i arbejde, og Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) Globale Jobpagt skal gennemføres.

FN indikator(er):

8.b.1. Tilstedeværelse af en udviklet og operationaliseret national strategi for at få unge i arbejde, som en særskilt del af den nationale strategi for beskæftigelse

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikatorer. Der er modtaget forslag til målepunkter vedrørende antallet af unge, der hverken er i job eller under uddannelse. Denne gruppe kaldes NEET (*Not in Employment, Education or Training*). I Danmarks Statistiks opgørelser over udviklingen i FN's globale indikatorer indgår en NEET-indikator. Denne vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

Øvrige forslag:

DELMÅL 8.1. SKAB BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST

Dansk målepunkt 8.1.i. Arbejdsproduktivitet

Begrundelse

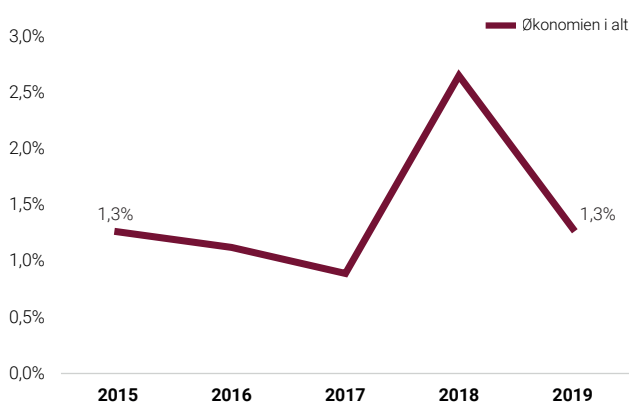
En øget produktivitet er med til at drive langsigtet økonomisk vækst og er herigennem med til at forbedre levestandarden i Danmark. I Danmark har vi en høj arbejdsproduktivitet i international sammenhæng, og den bygger på en veluddannet arbejdsstyrke, en høj kapitalintensitet og lang tids akkumulerede teknologiske fremskridt. Stignings-takten i arbejdsproduktiviteten er til gengæld relativ lav, hvilket til dels kan forklares med, at Danmark er blandt verdens rigeste lande, så der ikke er mange lette gevinster i produktivitetsojemed. Spørgsmålet, om hvordan man øger den danske produktivitet, var blandt andet temaet for Produktivitetskommissionen, der arbejdede i 2012-2014. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre arbejdsproduktiviteten, herunder i den private sektor, for at belyse, hvor meget mere værdi vi skaber ved samme arbejdsindsats.

Tendens

Væksten i arbejdsproduktiviteten i Danmark har siden 2015 ligget på cirka 1-1,5 procent, dog med en noget højere vækst i 2018 på 2,7 procent. Det er vigtigt at se produktivitetsvæksten over tid, da væksten i det enkelte år kan være følsom over for store udsving i investeringer i kapital.

Baseline

Figur 103 Væksten i arbejdsproduktiviteten for Danmarks totale økonomi

Note: Figuren viser den årlige vækstrate i arbejdsproduktiviteten i perioden 2015-2019 (angivet som 2010-priser, kædede værdier). Vækstraterne for arbejdsproduktivitet er baseret på real bruttoværditilvækst (BVT) per time.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 8.1.ii. Bruttonationalindkomst per indbygger

Begrundelse

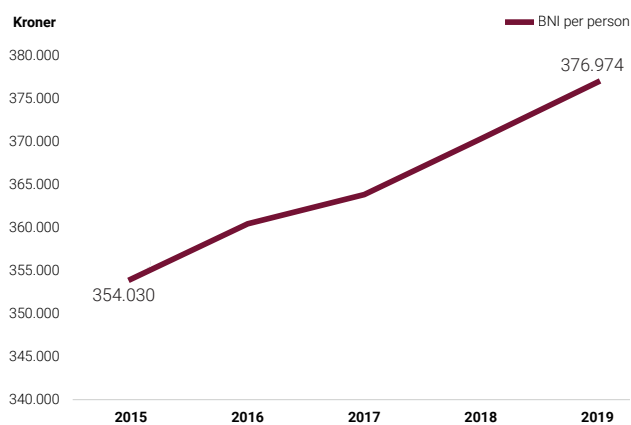
Bruttonationalindkomsten (BNI) er udtryk for den samlede værdiskabelse, som danskerne genererer, og er dermed et udtryk for den samlede indkomst i Danmark. BNI beregnes ved at korrigere BNP med værdien af aflønning af ansatte, formueindkomst og produktions- og importskatter minus produktionssubsidier til og fra udlandet. Mens BNP viser værdien af den samlede indkomst, der er skabt af producenter, der hører hjemme (residente) på dansk område, viser BNI værdien af den samlede skabte indkomst, som danske residerter råder over. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre BNI for at belyse den samlede indkomst, danskerne råder over.

Tendens

Den danske BNI har været støt stigende med en årlig vækst på 1,58 procent i gennemsnit i perioden 2015-2019.

Baseline

Figur 104 Real disponibel bruttonationalindkomst per indbygger

Note: Figuren viser udviklingen i real disponibel bruttonationalindkomst per indbygger i perioden 2015-2019. Værdierne er angivet som 2010-priser.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 8.1.iii. Nettonationalindkomst per indbygger

Begrundelse

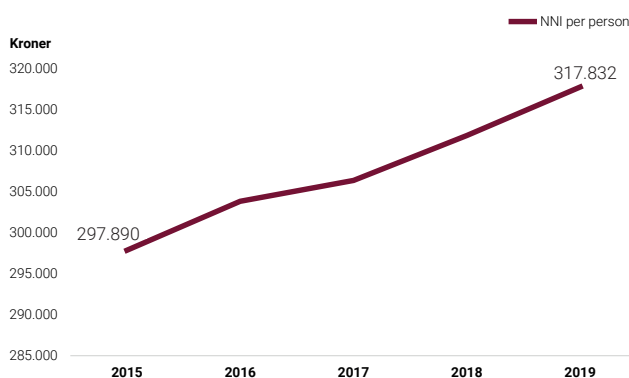
Nettonationalindkomsten (NNI) er udtryk for den samlede værdiskabelse, som danskerne genererer, og dermed et udtryk for den samlede indkomst i Danmark. NNI svarer til bruttonationalindkomsten (BNI) minus de samlede afskrivninger på det danske kapitalapparat inklusive den immaterielle kapital, der er registreret som hjemmehørende i Danmark. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre NNI for at belyse den samlede indkomst, danskerne reelt kan disponere over.

Tendens

Den danske NNI er støt stigende med en årlig vækst på cirka 1,6 procent i gennemsnit i perioden 2015-2019.

Baseline

Figur 105 Real disponibel nettonationalindkomst per indbygger

Note: Figuren viser udviklingen i real disponibel nettonationalindkomst per indbygger i perioden 2015-2019. Værdierne er angivet som 2010-priser.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning		
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst
✓					

DELMÅL 8.2. OPNÅ HØJERE ØKONOMISK PRODUKTIVITET Gennem TEKNOLOGI OG INNOVATION

Dansk målepunkt 8.2.i. Overlevelsesrate for virksomheder

Begrundelse

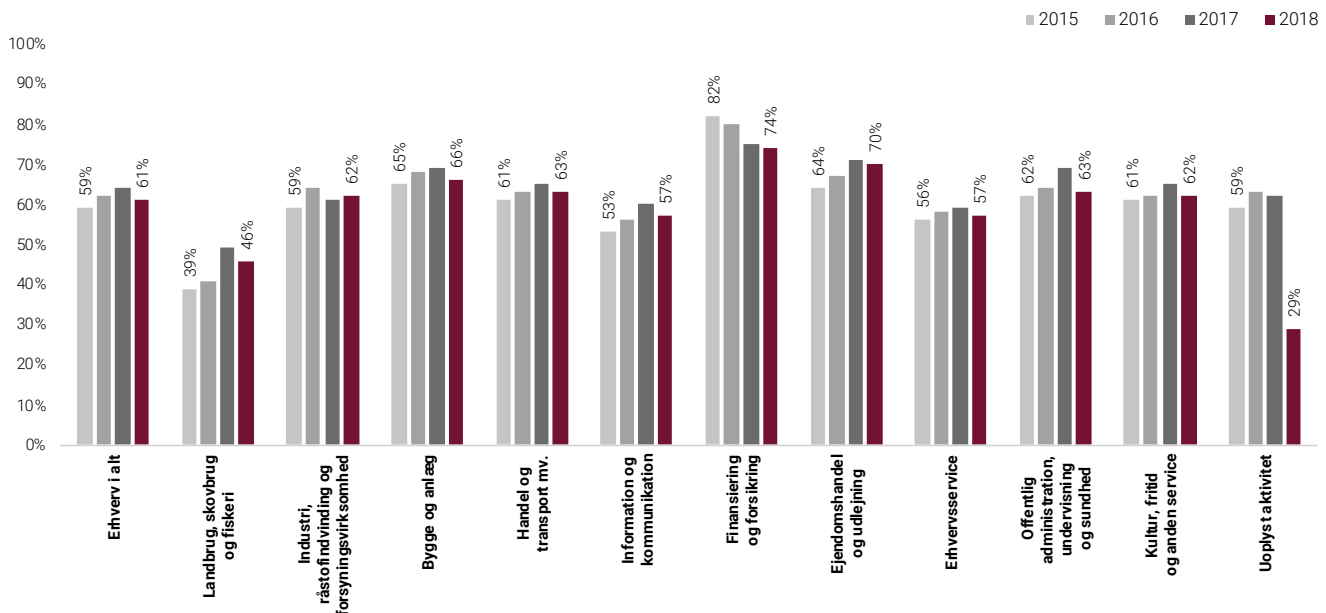
Opstart af nye virksomheder og ophør af eksisterende virksomheder er med til at skabe dynamik og kan medvirke til at trække produktionsressourcer over i virksomheder, hvor de anvendes mere effektivt – den proces, som økonomen Joseph Schumpeter i 1942 døbte kreativ ødelæggelse. Desto lavere overlevelsesraten for virksomheder er, desto mere kreativ ødelæggelse foregår der alt andet lige i den danske økonomi. En høj overlevelsesrate i en sektor kan dog også være udtryk for store barrierer for at starte virksomhed i branchen, hvilket vil drive antallet af nye virksomheder ned og dermed overlevelsesraten op. Det er vigtigt for dynamikken, at vi i Danmark kan skabe nye virksomheder, som kan overleve og vokse sig store. Lige så vigtigt er det, at mindre produktive virksomheder lukker og derved frigør ressourcer, der kan overføres til mere produktive virksomheder. Overlevelsesraten påvirker på den måde produktivitetsudviklingen i Danmark. Der foreslås et dansk målepunkt, der belyser overlevelsesraten for nye virksomheder.

Tendens

Den toårige overlevelsesrate for danske virksomheder er cirka 61 procent baseret på de seneste tal fra 2018. Blandt de virksomheder, der blev etableret i 2016, eksisterede 61 procent således stadig i 2018, hvilket også betyder, at mere end en tredjedel lukkede ned igen inden for to år. Den største andel af nystartede virksomheder, der stadig eksisterer efter to år, ses indenfor finansiering og forsikring samt ejendomshandel og udlejning med en andel på henholdsvis 74 procent og 70 procent baseret på de seneste tal fra 2018. Den laveste toårige overlevelsesrate registreres inden for landbrug, skovbrug og fiskeri.

Baseline

Figur 106 Andel af nystartede virksomheder, der stadig eksisterer to år efter oprettelse

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af nystartede virksomheder, der stadig eksisterer to år efter oprettelsen i perioden 2015-2018. Datapunkterne for de respektive år viser andelen af de stadig eksisterende virksomheder, som blev oprettet to år forinden og fortsat eksisterer to år efter.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 8.2.ii. Virksomhedsdynamik

Begrundelse

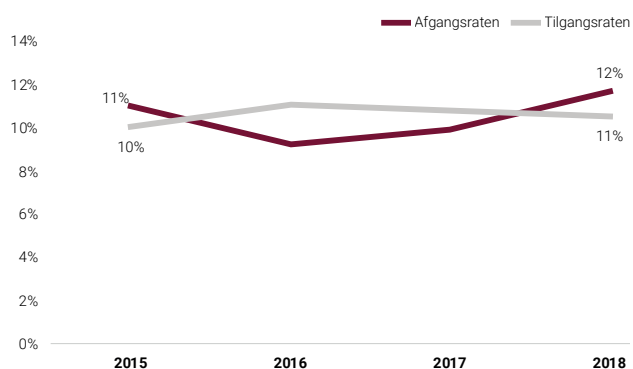
Virksomhedsdynamik – opgjort som tilgang og afgang af virksomheder – er et andet mål for kreativ ødelæggelse, hvor højere virksomhedsdynamik er udtryk for mere kreativ ødelæggelse. Virksomhedsdynamikken påvirker på den måde produktivitsudviklingen i Danmark. Der foreslås et dansk målepunkt, som belyser virksomhedsdynamikken i Danmark i form af tilgang og afgang af virksomheder.

Tendens

Der er i perioden 2015-2018 en nogenlunde balance mellem tilgangen og afgangen af virksomheder, præcis, som man ville forvente i en periode uden voldsom økonomisk vækst eller voldsom recession. Mens tilgangsraten i perioden har ligget mellem 10 procent og 11 procent, har afgangsraten ligget mellem 10 procent og 12 procent.

Baseline

Figur 107 Rate for tilgang og afgang af virksomheder

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af det totale antal virksomheder ultimo året, der er nyopstartet i løbet af året, kaldet tilgangsrate, samt den relative andel af ophørte virksomheder i løbet af året i forhold til det totale antal virksomheder primo året. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

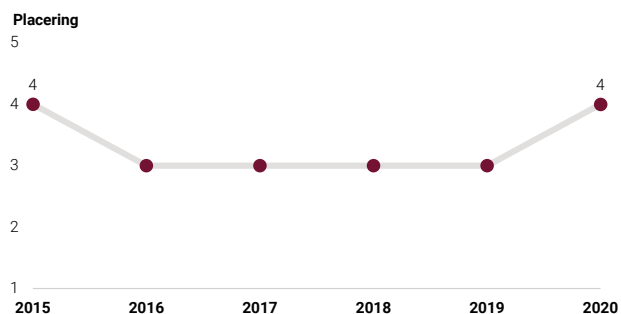
Dansk målepunkt 8.2.iii. Erhvervs klimaet vurderet ud fra Verdensbankens indeks for *Ease of Doing Business*

Begrundelse

Jo nemmere det er at starte virksomheder, des bedre kan iværksættere omsætte deres idéer og innovation til forretning, og jo nemmere det er at drive virksomhed, des bedre muligheder har virksomheder for at vokse og dermed skabe økonomisk vækst. Verdensbanken ser i sit indeks for *Ease of Doing Business* på, hvor let det er at etablere og drive en virksomhed ved at vurdere forhold såsom nemhed i at starte en virksomhed, ansætte og afskedige medarbejdere, håndtere byggetilladelser og registrere ejendom, adgang til kredit, basal infrastruktur som el- og vandforsyning, skat og international handel. Som dansk målepunkt foreslås det at måle Danmarks erhvervs klima ud fra Verdensbankens indeks for *Ease of Doing Business*.

Baseline

Figur 108 Vurdering af erhvervs klimaet i Danmark baseret på Verdensbankens *Ease of Doing Business*

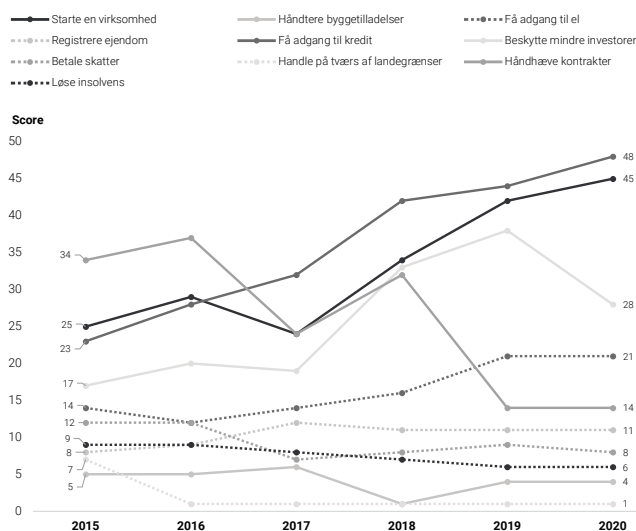
Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks placering i forhold til erhvervs klimaet blandt 189 af verdens økonomier i perioden 2015-2020. Scoren 4 betyder, at Danmark ligger nummer 4 ud af de 189 lande, når det kommer til *Ease of Doing Business*.
Kilde: Verdensbanken

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Tendens

Danmark er et af de nemmeste lande i verden at drive virksomhed i ifølge Verdensbankens indeks for *Ease of Doing Business*. Danmark ligger på en tredje-fjerde plads i indekset i perioden 2015-2020. Det er især på områder som opstart af ny virksomhed, adgang til kredit og beskyttelse af mindre investorer, at Danmark vurderes højt i 2020.

Figur 109 Danmarks score på udvalgte områder vedrørende erhvervs klima

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks score blandt 189 af verdens lande for et udvalg af de forskellige områder, som indgår i den samlede vurdering. Ved at samle alle scores for de enkelte lande opnås den samlede placering i det samlede indeks. Data er fra perioden 2015-2020.
Kilde: Verdensbanken

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 8.3. FØR EN POLITIK, DER SKABER JOBS OG FREMMER VIRKSOMHEDER

Dansk målepunkt 8.3.i. Andel vækstiværksættere

Begrundelse

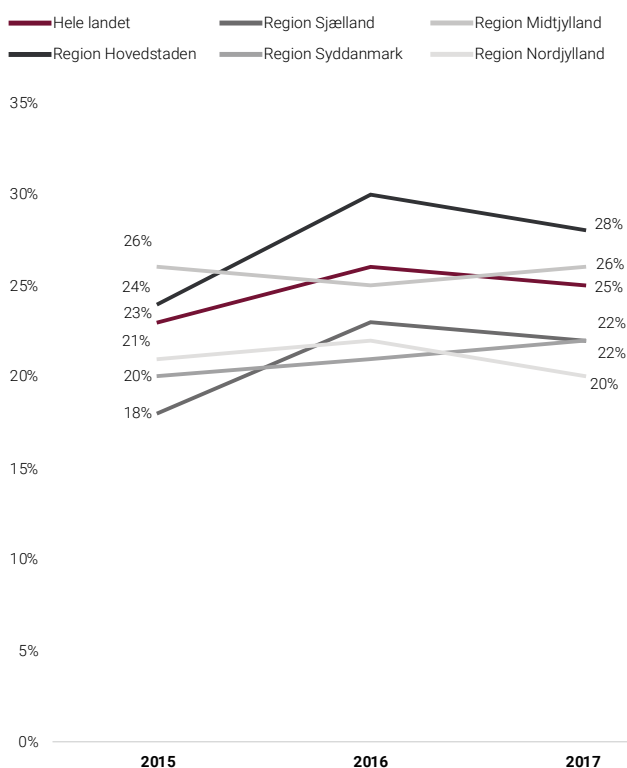
Andelen af vækstiværksættere, er et udtryk for, hvor mange nystartede virksomheder der vokser hurtigt og har mange ansatte, og dermed fremmer vækst og beskæftigelse. Vækstiværksættere defineres som nye virksomheder inden for markedsmessige erhverv, der har fem eller flere ansatte to år efter deres etablering og en gennemsnitlig årlig vækst på mere end 10 procent i de følgende tre år. Antal vækstiværksættere sættes i forhold til det samlede antal nye virksomheder i startåret med mindst fem ansatte. Som dansk målepunkt foreslås det at opgøre andelen af vækstiværksættere, da det kan betragtes som udtryk for jobskabelse og nye idéer.

Tendens

I perioden 2015-2017 var mellem 23-26 procent af de nystartede danske virksomheder vækstiværksættere. Der er en vis geografisk spredning på andelen af vækstiværksættere i Danmark. I Region Hovedstaden var der mellem 24-30 procent, mens der i Region Nordjylland var mellem 20-21 procent.

Baseline

Figur 110 Andel af vækstiværksættere fordelt på regioner

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af vækstiværksættere fordelt på regionerne i Danmark for perioden 2015-2017. De seneste offentliggjorte tal for denne statistik er fra 2017, hvorfor der ikke er tal for perioden 2018-2019. Dette seneste skyldes blandt andet måden, hvorpå antallet af vækstiværksættere opgøres. Vækstiværksættere defineres som nye virksomheder inden for markedsmessige erhverv, der har fem eller flere ansatte to år efter deres etablering og en gennemsnitlig årlig vækst på mere end 10 procent i de følgende tre år. Antal vækstiværksættere sættes i forhold til det samlede antal nye virksomheder i startåret med mindst fem ansatte.

Kilde: Erhvervsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 8.3.ii. Andel vækstvirksomheder

Begrundelse

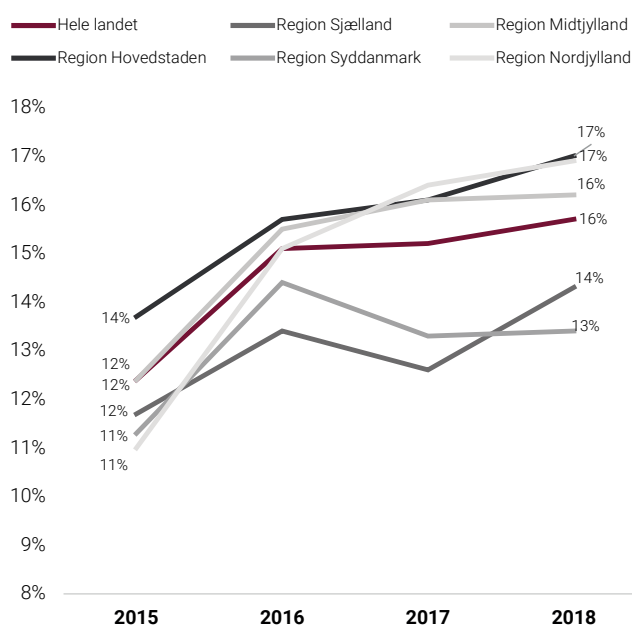
Andelen af vækstvirksomheder er et udtryk for, hvor mange nystartede virksomheder, der vokser hurtigt og har et stigende antal ansatte, og dermed fremmer vækst og beskæftigelse. Vækstvirksomheder defineres som virksomheder inden for private byerhverv, der har haft en gennemsnitlig årlig vækst i antallet af ansatte på mindst 10 procent over en treårig periode, og som har mindst ti ansatte i starten af vækstperioden. Som dansk målepunkt foreslås det at opgøre andelen af vækstvirksomheder, da det bidrager til at belyse jobskabelse i form af vækst i nyansættelser.

Tendens

I perioden 2015-2018 steg andelen af vækstvirksomheder fra 12 procent i 2015 til 16 procent i 2018. Der er en vis geografisk spredning på andelen af vækstvirksomheder i Danmark. I Region Hovedstaden var stigningen mellem 14-17 procent, mens den i Region Sjælland var mellem 12-14 procent.

Baseline

Figur 111 Andel af vækstvirksomheder fordelt på regioner

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af vækstvirksomheder i perioden 2015-2018. Vækstvirksomheder defineres som virksomheder inden for private byerhverv, der har haft en gennemsnitlig årlig vækst i antallet af ansatte på mindst 10 procent over en treårig periode, og som har mindst ti ansatte i starten af vækstperioden. Andelen beregnes ved at sætte antal vækstvirksomheder i forhold til alle aktive virksomheder med mindst ti ansatte.

Kilde: Erhvervsstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

DELMÅL 8.4. BRUG RESSOURCERNE EFFEKTIVT I FORBRUG OG PRODUKTION

Dansk målepunkt 8.4.i. Danskernes forbrug omsat til arealbehov

Begrundelse

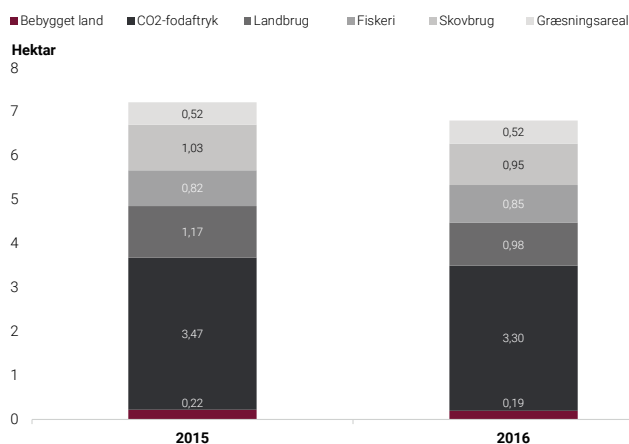
Danskernes arealforbrug er et udtryk for, hvor stort et globalt areal der skal til for at producere Danmarks samlede forbrug, og det bidrager dermed til at illustrere bæredygtigheden i Danmarks forbrug og produktion. Danmark har både et direkte arealforbrug og et indirekte arealforbrug i kraft af forbruget af varer og tjenester. Det indirekte forbrug inkluderer CO₂, hvor drivhusgasserne fra menneskeligt forbrug konverteres til det areal, der ville skulle til for at absorbere en tilsvarende mængde CO₂. Arealforbruget sættes overfor den tilgængelige biokapacitet – altså hvor mange hektar produktivt areal, der er tilgængeligt. Dette kan opgøres både for Danmark og globalt. Rationalet i opgørelsen er, at Danmark lægger beslag på flere af planetens ressourcer, end kloden kan nå at regenerere, hvis vi i Danmark forbruger et større areal, end vi har tilgængeligt. Ved at sammenligne Danmarks arealforbrug per indbygger med den globale tilgængelige biokapacitet per indbygger, opnås der et udtryk for, hvor mange planeter der ville skulle til, hvis hele verden havde et forbrug som den gennemsnitlige danskers. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre arealforbruget inklusive indirekte arealforbrug per indbygger og at sammenligne det med den tilgængelige biokapacitet nationalt og globalt.

Tendens

Danmark har et relativt stort produktivt areal tilgængeligt per indbygger sammenlignet med det globale gennemsnit. Nærmere bestemt havde Danmark et produktivt areal per indbygger på 4,17 ha i 2016, hvor arealet tilgængeligt per indbygger på globalt plan var 1,63 ha i 2016. Danmarks forbrug faldt fra 7,22 ha til 6,80 ha fra 2015 til 2016. Det var især drevet af en lavere drivhusgasudledning, som i øvrigt står for cirka halvdelen af det danske arealforbrug. Danskerne bevægede sig således fra 2015 til 2016 i retning af et lavere arealforbrug, også sammenlignet med det tilgængelige produktive areal – både nationalt og globalt.

Baseline

Figur 112 Arealforbrug i hektar per indbygger

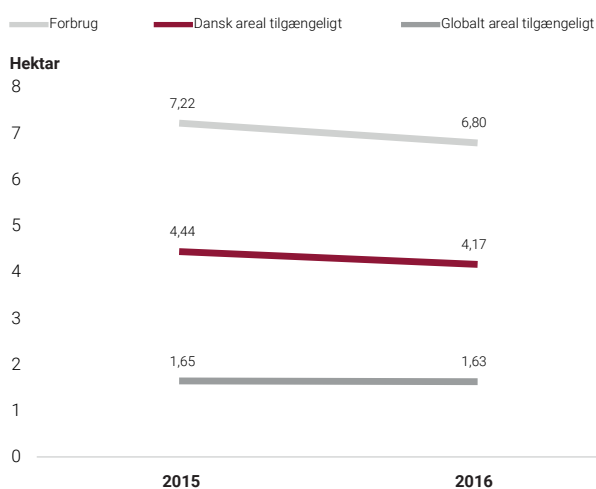

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks forbrug omsat til areal målt i hektar per indbygger i perioden 2015-2016. Tallene for 2016 er de seneste tal, der er offentliggjort, hvorfor der ikke er data for perioden 2017-2019.

Kilde: Global Footprint Network

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 113 Arealforbrug og tilgængeligt areal per indbygger

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks forbrug omsat til areal målt i hektar per indbygger samt dansk og globalt areal tilgængeligt i perioden 2015-2016. Tallene for 2016 er de seneste tal, der er offentliggjort, hvorfor der ikke er data for 2017-2019.

Kilde: Global Footprint Network

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 8.5. SKAB FULD BESKÆFTIGELSE OG ANSTÆNDIGT ARBEJDE MED LIGE LØN

Dansk målepunkt 8.5.i. Andel af virksomheder med ansatte i støttet beskæftigelse

Begrundelse

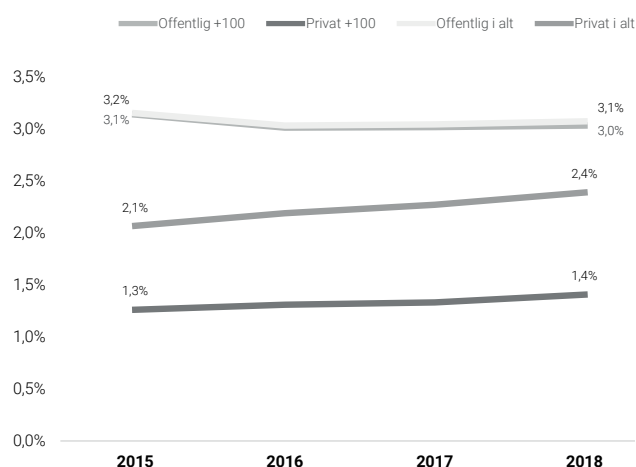
Der er adskillige ordninger i Danmark, der er rettet mod at lette arbejdsløses adgang til arbejdsmarkedet, eksempelvis nyuddannede eller personer med handicap, eller fastholde medarbejdere i ansættelse, som af den ene eller anden grund kræver støtte. Andelen af ansatte, der er i støttet beskæftigelse, kan i denne sammenhæng være et af flere udtryk for, i hvilken grad virksomhederne tager ansvar for at skabe beskæftigelsesmuligheder for personer med særlige forudsætninger. Det er vigtigt at bemærke, at virksomheder også ansætter personer med særlige forudsætninger på helt almindelige ansættelsesvilkår og dermed uden at gøre brug af de særlige ordninger. Disse virksomheder vil ikke nødvendigvis blive talt med i den nævnte opgørelse. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af virksomheder med ansatte, der er i støttet beskæftigelse, fordelt på sektor (privat/offentlig) og størrelse.

Tendens

Der er en tendens til, at relativt flere offentlige organisationer har ansatte i støttet beskæftigelse i forhold til private virksomheder. I den offentlige sektor som helhed faldt andelen af organisationer med ansatte i støttet beskæftigelse en smule fra 3,15 procent til 3,07 procent i perioden 2015-2018. Omvendt steg andelen af private virksomheder med ansatte i støttet beskæftigelse fra 2,07 procent til 2,39 procent i samme periode.

Baseline

Figur 114 Andel af virksomheder med ansatte i støttet beskæftigelse opdelt efter virksomhedens sektor og størrelse

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af virksomheder med støttet beskæftigelse opdelt efter virksomhedens størrelse og sektor i perioden 2015-2018. +100 angiver, at virksomhederne eller de offentlige organisationer har over 100 ansatte. Offentlig i alt og privat i alt angiver andelen af beskæftigede jobs, hvis der ikke skelnes mellem størrelsen på virksomhederne.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 8.5.ii. Beskæftigelsesfrekvens

Begrundelse

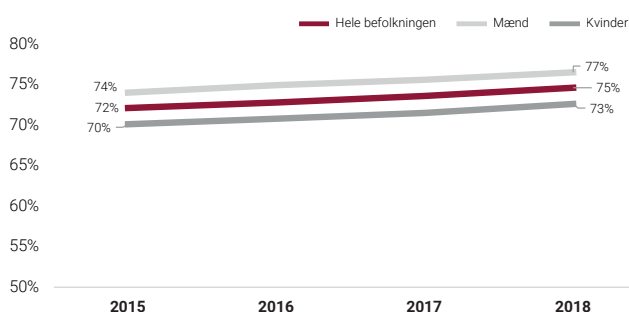
For at følge udviklingen i retning af fuld beskæftigelse for alle er det vigtigt at kunne måle beskæftigelsesfrekvensen for forskellige grupper i samfundet. Beskæftigelsesfrekvens er den andel af befolkningen mellem 16-64 år, målt i procent, der er beskæftiget. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre beskæftigelsesfrekvensen fordelt på køn og herkomst.

Tendens

For dansk økonomi som helhed steg beskæftigelsesfrekvensen fra 72 procent i 2015 til 75 procent i 2018. Generelt er beskæftigelsesfrekvensen en lille smule højere for mænd end for kvinder, hvilket gælder i alle de lande, Danmark normalt sammenligner sig med. Personer af dansk oprindelse har en beskæftigelsesfrekvens, der er 16-17 procentpoint højere end beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere og efterkommere, omend beskæftigelsesfrekvensen steg relativt mere for indvandrere og efterkommere i perioden 2015-2019.

Baseline

Figur 115 Beskæftigelsesfrekvens opdelt efter køn

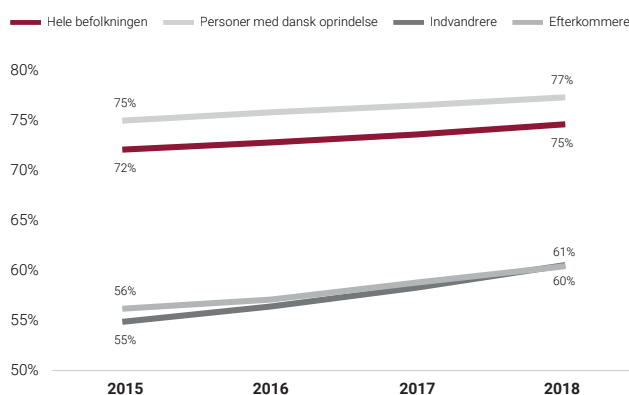

Note: Figuren viser udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen opdelt efter køn i alderen 16-64 år i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

Figur 116 Beskæftigelsesfrekvens opdelt efter herkomst

Note: Figuren viser udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen opdelt efter herkomst i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓	✓	✓	✓	

DELMÅL 8.6. HJÆLP UNGE I ARBEJDE, UDDANNELSE OG PRAKTIK

Dansk målepunkt 8.6.i. Ledighed blandt nyuddannede

Begrundelse

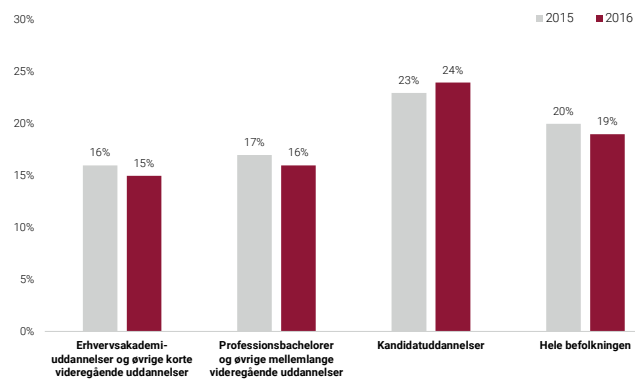
Den globalt gældende FN-indikator opgør andelen af unge, der ikke er i arbejde, under uddannelse eller træning. Som supplement hertil er det relevant at se på ledigheden blandt nyuddannede. Generelt må det anses for ønskeligt at sikre, at alle nyuddannede går ind i beskæftigelse kort tid efter endt uddannelse. Det er vigtigt i et samfundsøkonomisk perspektiv, ikke mindst i Danmark, hvor uddannelser er gratis og således en investering for det danske samfund. Det er også vigtigt for den enkelte person, der hermed gør brug af sin uddannelse og får mulighed for at forsørge sig selv. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af nyuddannede, der er ledige to kvartaler efter endt uddannelse, fordelt på uddannelsestyper.

Tendens

I perioden 2015-2016 faldt ledigheden hos alle uddannelsestyper på nær kandidatuddannelser. Især ledigheden blandt professionsbachelor og personer med mellemlange videregående uddannelser faldt i perioden. Samlet set faldt ledigheden for nyuddannede fra 20 procent til 19 procent fra 2015 til 2016. Dette niveau ligger dog stadig markant over ledigheden for befolkningen som helhed. Generelt er ledigheden for nyuddannede højere, jo længere uddannelsen er.

Baseline

Figur 117 Andel af nyuddannede, der er ledige opdelt efter uddannelsestype

Note: Figuren viser udviklingen i dimittendledigheden to kvartaler efter endt uddannelse i perioden 2015-2016. Det har ikke været muligt at få data for de efterfølgende år inden projektets afslutning.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet og Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 8.7. **AFSKAF MODERNE SLAVERI, MENNESKEHANDEL OG BØRNEARBEJDE**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette skyldes en kombination af, at udfordringerne, som delmålet omhandler, opleves som relativt begrænsede i en dansk sammenhæng, og at data til belysning af udfordringerne stort set ikke eksisterer på nuværende tidspunkt.

DELMÅL 8.8. BESKYT ARBEJDSTAGERRETTIGHEDER, OG SKAB SIKRE ARBEJDSMILJØER

Dansk målepunkt 8.8.i. Antal arbejdsulykker

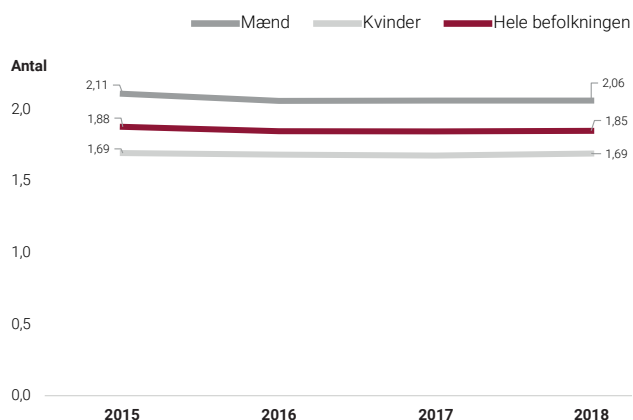
Begrundelse

Et sikkert arbejdsmiljø handler blandt andet om at undgå arbejdsulykker. I Danmark har vi en omfattende registrering af arbejdsulykker og kan derfor opgøre, hvor og hvem arbejdsulykkerne rammer på det danske arbejdsmarked. Det er derfor nærliggende at opgøre andelen af arbejdsulykker per fuldtidsbeskæftigede. Forslaget til dansk målepunkt opgør antallet af arbejdsulykker set i forhold til antallet af arbejdstagere målt som fuldtidsbeskæftigede og fordelt på branche og køn. På denne måde bliver det muligt at sammenligne graden af usikre arbejdsmiljøer på tværs af brancher og arbejdsfunktioner samt for mænd og kvinder.

Tendens

Bygge- og anlægsbranchen skiller sig ud ved at have væsentligt flere ulykker med over tre per 100 fuldtidsbeskæftigede. Information og kommunikation samt Finansiering og forsikring har under 0,5 ulykker per 100 fuldtidsbeskæftigede, mens de fleste andre brancher ligger mellem en-to. Som det ses i den anden figur, er der lidt flere arbejdsulykker for mænd (2,1 per 100 fuldtidsansatte) end for kvinder (1,7 per 100 fuldtidsansatte).

Figur 119 Antal arbejdsulykker i alt per 100 fuldtidsbeskæftigede opdelt efter køn

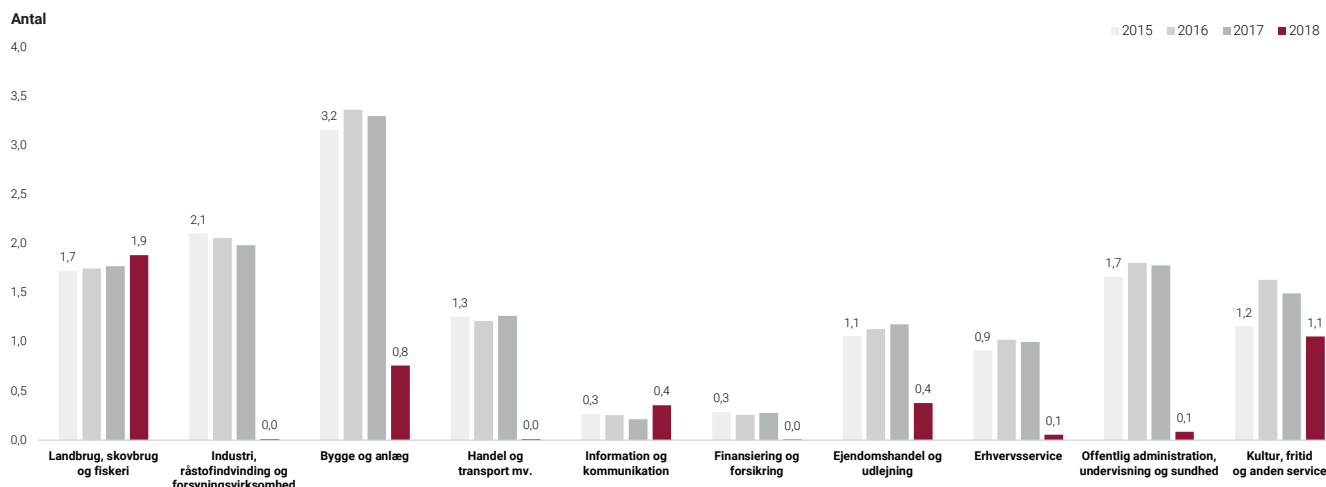
Note: Figuren viser udviklingen i antal arbejdsulykker per 100 fuldtidsbeskæftigede opgjort efter køn i perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik og Arbejdstilsynet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Baseline

Figur 118 Antal arbejdsulykker i alt per 100 fuldtidsbeskæftigede opdelt efter branche

Note: Figuren viser udviklingen i antal arbejdsulykker i forhold til fuldtidsbeskæftigede opdelt efter branchebeskæftigelse i perioden 2015-2018. En arbejdsulykke defineres som en anmeldt arbejdsskade til arbejdsgiver, der resulterer i minimum en dags sygefravær.

Kilder: Uddannelses- og Forskningsministeriet og Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						✓

Dansk målepunkt 8.8.ii. Medarbejderes oplevelse af arbejdsmiljøet på arbejdspladsen

Begrundelse

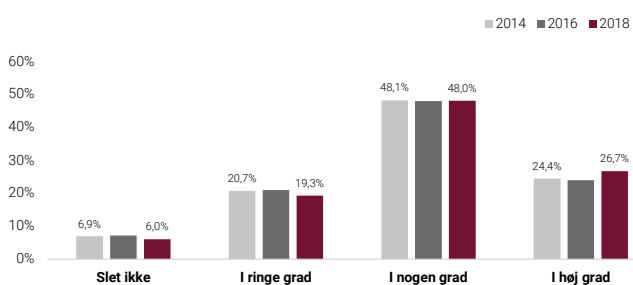
Arbejdspladsens indsats er central i at sikre arbejdstagerrettigheder og et sikkert arbejdsmiljø. Et godt arbejdsmiljø kræver både at medarbejderne gør en indsats, og at ansættelsesstedet skaber gode rammer for arbejdet og prioriterer et godt arbejdsmiljø. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø foretager hver andet år en stor spørgeskemaundersøgelse "Arbejdsmiljø og helbred i Danmark" af arbejdsmiljøet på danske arbejdspladser, der omfatter cirka 35.000 besvarelser. Et af spørgsmålene heri fokuserer på de ansattes oplevelse af, om deres arbejdsplads prioriterer arbejdsmiljøet. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre arbejdspladsens indsats for et bedre arbejdsmiljø baseret på Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø's spørgeskemaundersøgelse.

Tendens

Næsten 50 procent af Danmarks arbejdsstyrke vurderer, at arbejdsmiljøet bliver prioriteret "i nogen grad", og cirka 25 procent mener, at det bliver prioriteret i "høj grad". Der er i perioden 2014-2018 en lille stigning i andelen af medarbejdere, der oplever, at deres arbejdsplads prioriterer arbejdsmiljøet meget højt.

Baseline

Figur 120 Medarbejderes vurdering af arbejdspladsens prioritering af arbejdsmiljø

Note: Figuren viser udviklingen i ansattes svar på i hvor høj grad deres arbejdsplads prioriterer arbejdsmiljøet. Der var i 2014 cirka 25.000 deltagere, i 2016 cirka 30.000 deltagere, og i 2018 cirka 35.000 deltagere. Deltagere defineres i undersøgelsen som lønmodtagere. Undersøgelsen foretages hvert andet år, og data er fra 2014, 2016 og 2018.

Kilde: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 8.8.iii. Forekomst af stress

Begrundelse

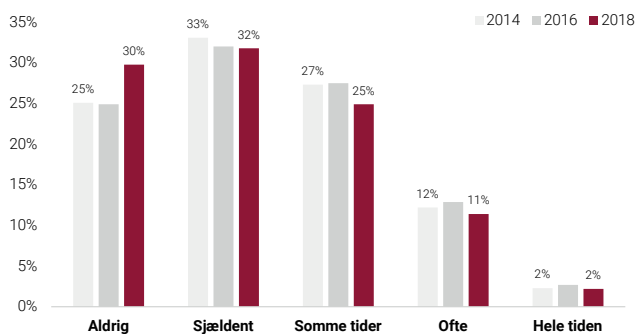
Stress benævnes ofte den nye folkesygdom og er et af de mest omtalte problemer på det danske arbejdsmarked. Stress er forbundet med både personlige og samfundsøkonomiske omkostninger, og der er undersøgelser, der peger på, at hvis man først én gang er blevet sygemeldt med stress, bliver man nemmere stressramt fremadrettet. Det er derfor relevant at opgøre stress i forbindelse med arbejdsmiljø. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø foretager hver andet år en stor spørgeskemaundersøgelse af arbejdsmiljøet på danske arbejdspladser, der omfatter cirka 35.000 personer. Undersøgelsen hedder "Arbejdsmiljø og helbred i Danmark". Et af spørgsmålene heri fokuserer på de ansattes oplevelse af, hvor ofte de oplever stress, og om årsagen dertil er relateret til arbejds- og/eller privatliv. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre forekomsten af stress ifølge undersøgelsen fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Målepunktet omfatter kun stress blandt beskæftigede.

Tendens

Fra 2014 til 2018 var der en mindre stigning i andelen, der "aldrig" oplever stress, mens lidt færre "somme tider" oplever stress. I 2018 oplevede 13 procent stress "ofte" eller "hele tiden", hvilket var et lille fald fra 2014, hvor tallet var 14 procent. Mens arbejde var den vigtigste eller en af de vigtigste kilder til stress for 86 procent af dem, der i 2018 oplevede stress hele tiden, er der en svag tendens til, at dette tal er faldende, idet det var 90 procent i 2014.

Baseline

Figur 121 Frekvensen af oplevet stress inden for de seneste to uger

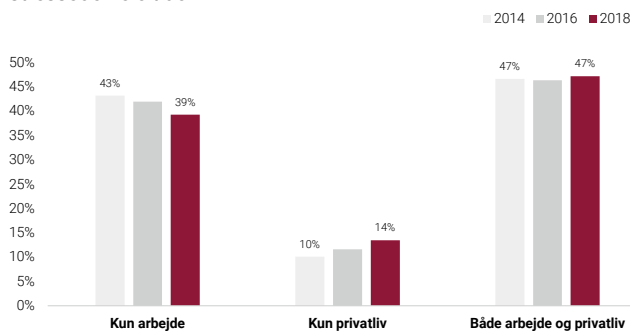

Note: Figuren viser udviklingen inden for fordelingen af besvarelser vedrørende, i hvilken grad de adspurgte har følt sig stresset på grund af arbejde inden for de seneste to uger. Der var i 2014 cirka 25.000 deltagere, i 2016 cirka 30.000 deltagere, og i 2018 cirka 35.000 deltagere. Deltagere defineres som lønmodtagere. Undersøgelsen foretages hvert andet år, og data er fra 2014, 2016 og 2018.

Kilde: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 122 Vigtigste kilder til stress for personer, der føler sig stressede hele tiden

Note: Figuren viser udviklingen i kilder til stress blandt personer, der har svaret, at de føler sig stressede hele tiden i foregående figur. Der var i 2014 cirka 25.000 deltagere, i 2016 cirka 30.000 deltagere, og i 2018 cirka 35.000 deltagere. Deltagere defineres som lønmodtagere. Undersøgelsen foretages hvert andet år, og data er fra 2014, 2016 og 2018.

Kilde: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 8.9. STØT OP OM BÆREDYGTIG TURISME

Dansk målepunkt 8.9.i. Antal *Green Key*-certificerede hoteller og feriecentre

Begrundelse

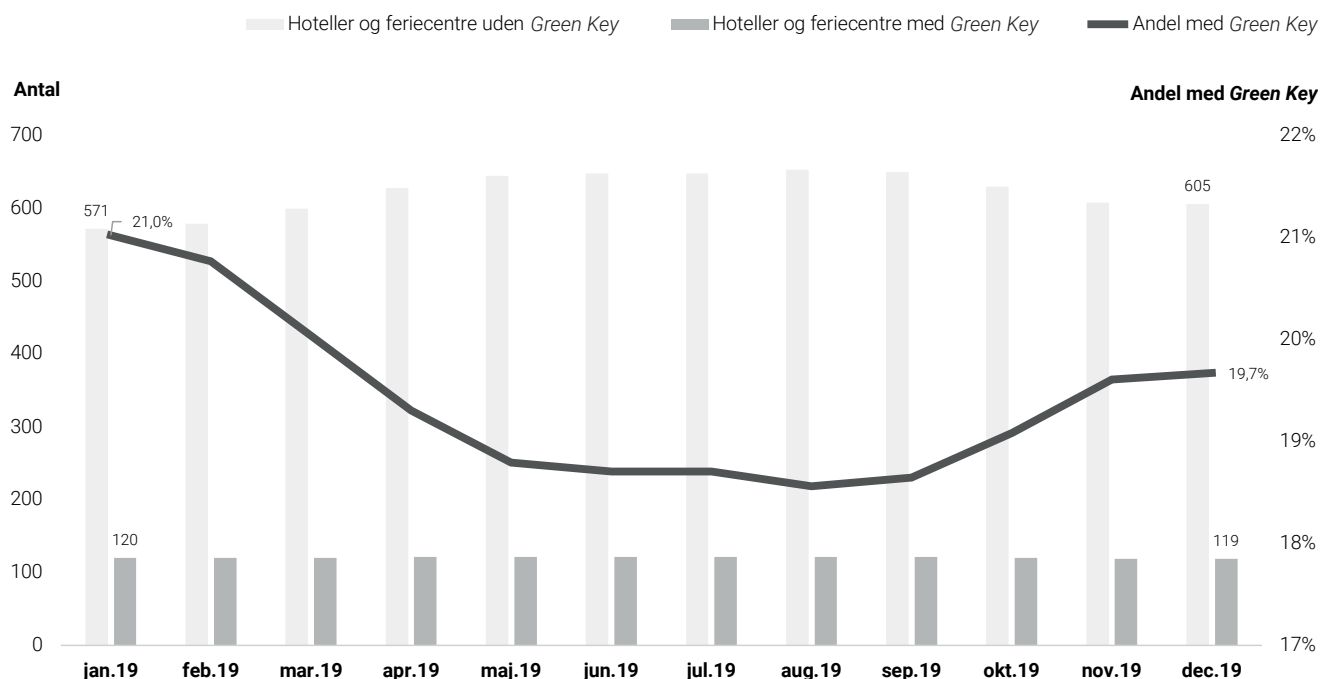
Turisme er generelt kendt for et relativt højt klima- og miljøaftryk, hvor klimaaftrykket i høj grad skyldes flytrafikken, mens miljøpåvirkningen handler om følgevirkninger af det øgede forbrug, som turismen skaber i destinationslandet. I hotelbranchen findes der et udvalg af forskellige nationale og internationale certificeringsprogrammer for branchens miljø- og klimabelastning. *Green Key*, der har hovedkontor i Danmark, er et internationalt anerkendt certificeringsprogram for turistfaciliteter. I programmet vurderes 13 overordnede kriterier. Alle medlemmer af *Green Key* behandles, godkendes og kontrolleres løbende af en jury bestående af Friluftsrådet og HORESTA, mens Miljøstyrelsen deltager som observatør med indflydelse på procedurer og kriterier. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre antallet og andelen af *Green Key*-certificerede hoteller og feriecentre.

Tendens

Data for *Green Key*-certificering er relativt nye, og der er derfor kun tal for 2019. De viser, at der var cirka 120 hoteller med *Green Key*-certificering i 2019, hvilket svarer til cirka 20-21 procent i lavsæsonen i vintermånederne og knap 19 procent i højsæsonen om sommeren, hvor flere hoteller er åbne, og dermed også flere uden en *Green Key*-certificering.

Baseline

Figur 123 Antal og andel af hoteller og feriecentre med *Green Key*-certificering

Note: Figuren viser udviklingen i antallet og andelen af hoteller og feriecentre med *Green Key*-certificeringer for hver måned i 2019. Statistikken blev opgjort første gang i 2019.
Kilder: Danmark Statistik og HORESTA

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 8.10. **GIV ALLE ADGANG TIL BANKER, FORSIKRING OG FINANSIELLE TJENESTEYDELSER**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Som supplement hertil er modtaget to forslag om henholdsvis tillid til den finansielle sektor og digitaliseringen af sektorens ydelser. Grundet manglende datatilgængelighed fremgår disse på listen over øvrige forslag.

DELMÅL 8.A. STØT 'AID FOR TRADE'

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke er dækket af forslag under andre verdensmål. Der henvises i således til målepunkterne 17.3.i., 17.3.ii. og 17.11.i.

DELMÅL 8.B. UDARBEJD EN GLOBAL STRATEGI FOR AT FÅ UNGE I ARBEJDE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikatorer. Der er modtaget forslag til målepunkter vedrørende antallet af unge, der hverken er i job eller under uddannelse. Denne gruppe kaldes NEET (*Not in Employment, Education or Training*). I Danmarks Statistiks opgørelser over udviklingen i FN's globale indikatorer indgår en NEET-indikator. Denne vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

9 INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

VERDENSMÅL 9: INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

Vi skal bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation

Et globalt perspektiv

Verdensmål 9 handler om at bruge teknologi og innovation til at finde løsninger på udfordringerne relateret til en bæredygtig udvikling, for eksempel ved at finde nye produktionsmetoder, der udnytter ressourcerne mere effektivt og beskytter miljø, klima og mennesker bedre. Industrien skal omstilles til at blive mere miljø- og klimamæssigt bæredygtig og skabe nye arbejdspladser. I udviklingslandene handler det også især om, at industrien skal vokse og udgøre en større del af økonomien og på den måde skabe arbejdspladser og øget økonomisk værdi lokalt.

Det kræver en infrastruktur med alt fra veje og transportmidler, vand, energi til finansiering og internet, der både skal være tilgængelig for alle og samtidig bidrage til en mere miljø- og klimavenlig udvikling. For eksempel har mere end fire milliarder mennesker stadig ikke adgang til internettet, og 90 procent af dem bor i udviklingslandene. Derfor skal der skabes internetadgang for alle i de mindst udviklede lande og det skal være til en overkommelig pris.

Et dansk perspektiv

Den grønne omstilling har været en rød tråd i debatten om industri, innovation og infrastruktur i en dansk sammenhæng. Der er blevet peget på vigtigheden af innovation og forskning og udvikling i erhvervslivet både i forhold til en grøn omstilling og i forhold til at fastholde et konkurrencedygtigt erhvervsliv, der skaber arbejdspladser og værdi i Danmark. Dernæst har inklusion i en dansk sammenhæng handlet om lige muligheder for grupper i befolkningen og den geografiske spredning på tværs af landet.

Virksomheders værdikæder og infrastruktur er blevet fremhævet som en indgang til at belyse omfanget af de omstillinger, der kræves for at opnå en øget bæredygtighed, herunder indenfor energi- og ressourceeffektivitet, udledning af drivhusgasser, innovation og typer af brancher og industrier. Derudover har fokus været på små og mellemstore virksomheders muligheder for at opnå bankfinansiering eller på anden vis opnå finansiel støtte, også med blik for, hvilke brancher der oftest søger og/eller opnår støtte. Debatten om infrastruktur har haft fokus på den geografiske dækningsgrad og pålidelighed af kollektiv transport, cykelinfrastruktur og investeringer i elnettets kapacitet som følge af flere eldrevne køretøjer og den tabte tid som følge af forsinkelser i biltrafikken. Adgang til internet har primært handlet om pris og kvalitet samt den stedvise svage dækning og om, hvilket kommunikationsudstyr der anvendes og hvordan i både husstande og virksomheder.

Diskussionen om Danmarks engagement i udviklingslandene har været begrænset og primært kredset om danske investeringer i, og udviklingsbistand til, udviklingslandene indenfor infrastruktur, forskning og udvikling, samt gennem udveksling af studerende blandt andet fra de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser.

Danske målepunkter

Tabel 9 på næste side indeholder en kort præsentation af 13 forslag til nye danske målepunkter og desuden 21 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 9 fordelt på otte delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 9. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 9

	<p>DELMÅL 9.1. BYG BÆREDYGTIG OG ROBUST INFRASTRUKTUR</p> <p>Der skal udvikles pålidelig, bæredygtig og robust infrastruktur af høj kvalitet, herunder regionale og grænseoverskridende infrastruktur, for at støtte den økonomiske udvikling og menneskelig trivsel, med fokus på lige adgang for alle til en overkommelig pris.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>9.1.1. Andel af befolkningen udenfor byer, der bor inden for 2 km af en helårsvej</p> <p>9.1.2. Passager- og godsmængde, opdelt efter transportform</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>9.1.i. Andel af typer anvendt brændsel i elproduktionen</p> <p>9.1.ii. Punktlighed i togtransporten</p> <p>9.1.iii. Oplevet kvalitet og effektivitet af infrastruktur</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dækningsgraden af offentlig transport • Borgere påvirket af støj fra infrastruktur • Tabte timer i køretøj på det danske vejnet • Rettidighed af offentligt drevet bustransport • Infrastruktur til cykeltrafik • Transmissions- og el-distributionsnettets kapacitet for el- og hybridbiler • Materiale- og energiforbrug til anlæg og drift af infrastrukturen • Ladestationer til elbiler
	<p>DELMÅL 9.2. STØT INKLUDERENDE OG BÆREDYGTIG INDUSTRIALISERING</p> <p>En inklusiv og bæredygtig industrialisering skal fremmes, og industriens andel af beskæftigelsen og bruttonationalproduktet skal øges i betydelig grad inden 2030 i overensstemmelse med nationale forhold. I de mindst udviklede lande skal industriens markedsandel fordobles.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>9.2.1. Fremstillingsindustriens merværdi i forhold til BNP pr. indbygger</p> <p>9.2.2. Beskæftigelse i fremstillingsindustrien som andel af den totale beskæftigelse</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>9.2.i. Erhvervsbeskæftigelsen opdelt efter branche</p> <p>9.2.ii. Andel af beskæftigede med grønne varer og tjenester</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virksomheder med ISO-bæredygtigheds-certificering (ISO 50001, 140001 og ISO 14064)
	<p>DELMÅL 9.3. ØG VIRKSOMHEDERS ADGANG TIL FINANSIELLE TJENESTYDELSER</p> <p>Små industri- og andre virksomheders adgang til finansielle tjenesteydelser, herunder lånemuligheder til en overkommelig pris skal øges, især i udviklingslandene, og de skal integreres bedre i værdikæder og markeder.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>9.3.1. Andelen af små og mellemstore virksomheder i industriens samlede værditilvækst</p> <p>9.3.2. Andelen af små og mellemstore virksomheder med et lån eller en kreditlinje</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>9.3.i. Adgang til finansiering for små og mellemstore virksomheder</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virksomheder, som får støtte gennem støtteordninger målrettet små og mellemstore virksomheder

DELMÅL 9.4. OPGRADER ALLE INDUSTRIER OG INFRASTRUKTURER FOR BÆREDYGTIGHED

Inden 2030 skal infrastrukturen opgraderes og industrier retrofittes for at gøre dem bæredygtige, med mere effektiv udnyttelse af ressourcer og øget brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer. Alle lande skal handle ud fra deres respektive kapacitet.

FN indikator(er):

9.4.1. CO2-udledning i forhold til værditilvækst

Forslag til danske målepunkter:

9.4.i. Udledning af CO2e fra erhvervslivets brancher

9.4.ii. Udvikling i udledning af CO2e fra transport

Øvrige forslag:

- Parkeringspladser tildelt delebiler (i byer)
- Affaldshåndtering i industrien i form af mængder genanvendt, forbrændt eller deponeret affald
- Ressourceeffektivitet
- Virksomheders energiintensitet opgjort på brancher
- Udvikling i personbilers energi-effektivitet

DELMÅL 9.5. STYRK FORSKNING, OG OPGRADER INDUSTRIKNOLOGI

Videnskabelig forskning skal styrkes og den teknologiske kapacitet i de industrielle sektorer i alle lande skal opgraderes, især i udviklingslandene, ved blandt andet inden 2030 at fremme innovation og væsentligt forøge det samlede antal forsknings- og udviklingsmedarbejdere per 1 million indbyggere, samt ved at øge de offentlige og private midler til forskning og udvikling.

FN indikator(er):

9.5.1. Udgifter til forskning og udvikling som en andel af BNP

9.5.2. Forskere (i fuldtidsbeskæftigelse eller tilsvarende) per million indbyggere

Forslag til danske målepunkter:

9.5.i. Erhvervslivets udgifter til egen forskning og udvikling

9.5.ii. Andel af virksomheder med innovationsaktiviteter

9.5.iii. Udvikling i danske patenter indenfor miljørelaterede teknologier

Øvrige forslag:

- Erhvervsforskere i industrien og den offentlige sektor
- Innovationsinvesteringer eksklusiv forskning og udvikling

DELMÅL 9.A. STYRK BÆREDYGTIG INFRASTRUKTUR I UDVIKLINGSLANDENE

Der skal faciliteres en bæredygtig og robust infrastrukturudvikling i udviklingslandene gennem øget økonomisk, teknologisk og teknisk støtte til afrikanske lande, de mindst udviklede lande, udviklingslande uden adgang til havet, og små udviklingsøstater.

FN indikator(er):

9.a.1. Samlede officielle internationale støtte (officiel udviklingsbistand og anden offentlig finansiering) til infrastruktur

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globale gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål og forslagene omhandler udelukkende størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til infrastruktur.

Øvrige forslag:

DELMÅL 9.B. STØT NATIONAL TEKNOLOGIUDVIKLING OG FORSKNING I UDVIKLINGSLANDENE

National teknologiudvikling, forskning og innovation i udviklingslande skal støttes, herunder ved at sikre et gunstigt politisk miljø for blandt andet industriel diversificering og højere merværdi for varer.

FN indikator(er):

9.b.1. Andel af merværdien for mellem- og højteknologi industri af den samlede værditilvækst

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke er dækket af forslag til målepunkter under andre verdensmål. For eksempel er der modtaget forslag til målepunkter vedrørende stipendier til forskere og studerende fra udviklingslande. Der henvises her til blandt andet målepunkt 17.6.i. om udvekslingsophold for udenlandske studerende til Danmark.

Øvrige forslag:

- Stipendier til studerende fra udviklingslande
- Teknologi-forskningsprogrammer med udviklingslande

DELMÅL 9.C. GIV ALLE ADGANG TIL INFORMATIONS- OG KOMMUNIKATIONSTEKNOLOGI

Adgang til informations- og kommunikationsteknologi skal øges betydeligt og det skal tilstræbes at tilbyde alle adgang til Internettet, til en overkommelig pris, i de mindst udviklede lande, inden 2020.

FN indikator(er):

9.c.1. Andel af befolkning dækket af et mobilt netværk, opdelt på type af teknologi

Forslag til danske målepunkter:

9.c.i. Bredbåndsdækning i Danmark
9.c.ii Antal e-mærkede virksomheder

Øvrige forslag:

- Offentligt tilgængelige wifi-hotspots
- Andelen af virksomheder fordelt på branche, der er certificeret med e-mærket eller tilsvarende

DELMÅL 9.1. BYG BÆREDYGTIG OG ROBUST INFRASTRUKTUR

Dansk målepunkt 9.1.i. Andel af typer anvendt brændsel i elproduktionen

Begrundelse

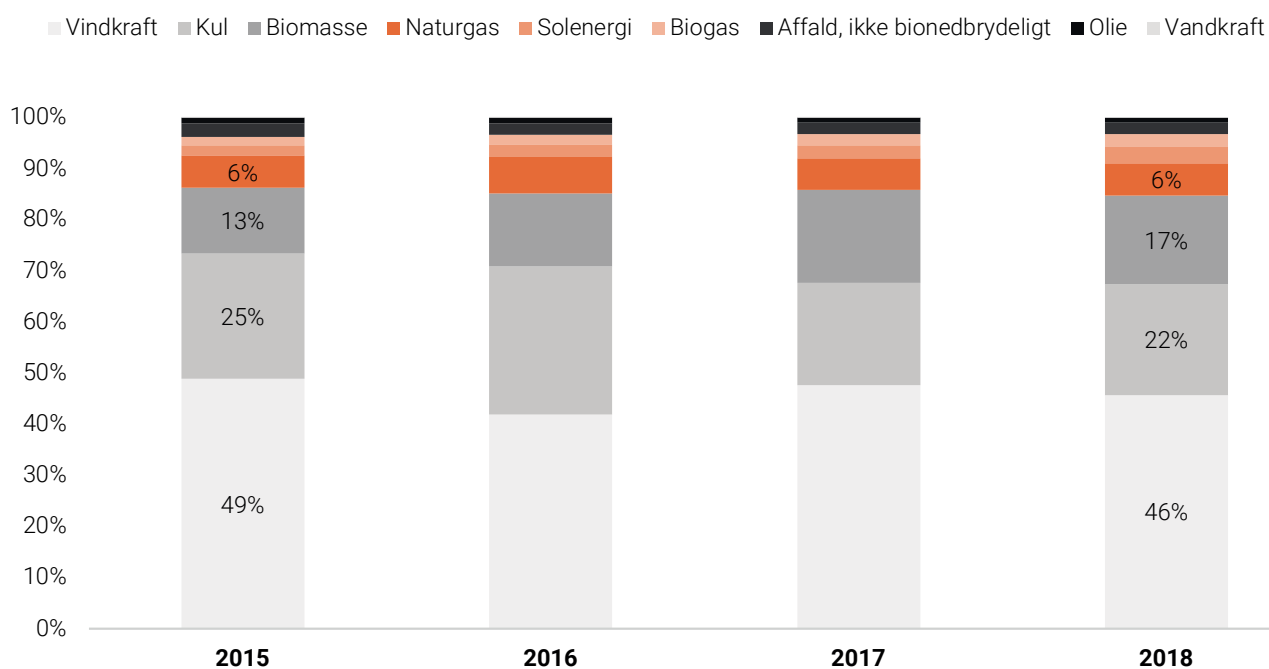
Elforsyningen er en central del af infrastrukturen i Danmark, hvor praktisk taget alle dele af samfundet anvender el i en eller anden grad – fra landbruget til produktionsvirksomheder, skoler, hospitaler, veje og byer samt private hjem. Elforsyningen består af flere typer energiproduktion, og sammensætningen af disse i elproduktionen har betydning for den miljø- og klimamæssige bæredygtighed i vores energiinfrastruktur sammen med forbruget af energi. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af de forskellige typer brændsel anvendt i den samlede elproduktion.

Tendens

Strøm fra vindmøller står for cirka halvdelen af Danmarks samlede elproduktion. Kul står for cirka en fjerdedel af elproduktionen, og der ses et mindre fald fra 2015 til 2018. Andelen af elproduktionen, der kommer fra biomasse, er steget fra 13 procent i 2015 til 18 procent i 2017. Generelt ses der for alle typer brændsel mindre udsving over årene, som kan skyldes forskellige forhold, herunder for eksempel vintertemperaturer og pres fra stigende forbrug.

Baseline

Figur 124 Samlet elproduktion fordelt på typer anvendt brændsel

Note: Figuren viser den samlede elproduktion fordelt på typer anvendt brændsel i perioden 2015-2018.
Kilde: Energistyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 9.1.ii. Punktlighed i togtransporten

Begrundelse

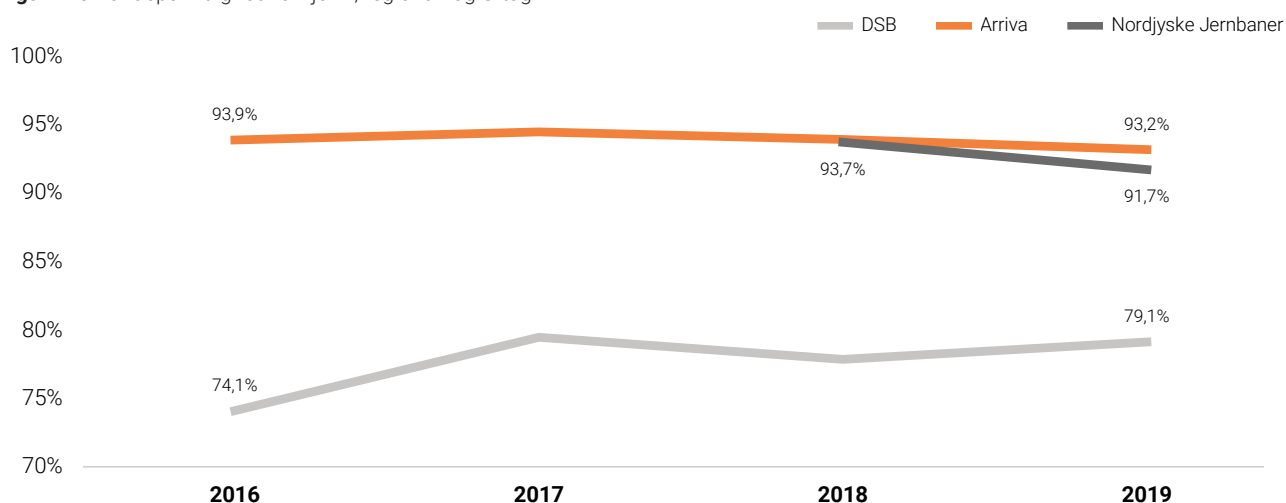
Den kollektive transport, herunder tog, er et bedre valg i forhold til klimabelastning og brug af energiressourcer end transport i personbil. Derfor gavner det klima og samfund, at flest mulige anvender den kollektive transport. Antallet af personer, der anvender tog som kollektiv transport, kan blive påvirket af togtransportens rettidighed. Oplevelsen af en togforsinkelse har stor indflydelse på passagerens generelle tilfredshed med rejsen som helhed. Det kan ligeledes få direkte indflydelse på fastholdelse af eksisterende passagerer samt antallet af nye brugere af kollektiv transport. Et dansk målepunkt om kundepunktlighed – målt som ankomst indenfor tre minutter efter planen – i togtransporten for passagerer er med til at belyse tilfredsheden med en del af den kollektive transport. Hvis der udvikles sammenlignelige data for andre former for kollektiv transport og andre udbydere af togtransport, vil målepunktet kunne udbygges til også at dække disse.

Tendens

Der er forskel i kundepunktligheden mellem de tre undersøgte operatører af togtransport for passagerer i Danmark. Togtransporten drevet af Arriva har en kundepunktlighed på 93 procent i 2019 og har ligget jævnt siden 2015. Kundepunktligheden i togtransporten drevet af Nordjyske Jernbaner ligger på knap 92 procent i 2019 og er dermed lidt lavere. Kundepunktligheden i togtransporten drevet af DSB er forbedret siden 2015 og lå i 2019 på 79 procent, men den ligger stadig lavest af de tre operatører.

Baseline

Figur 125 Kundepunktlighed for fjern-, regional- og S-tog

Note: Figuren viser udviklingen i togenes opnåelse af kundepunktlighed målt som ankomst indenfor tre minutter efter planen. Kundepunktligheden er beregnet ved at tage et gennemsnit af data opgjort på månedsbasis i perioden 2016-2019. Der foreligger ikke data for 2015 på Banedanmarks hjemmeside for DSB og Arriva, og der foreligger ikke data for Nordjyske Jernbaner før 2018.

Kilde: Banedanmark

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 9.1.iii. Oplevet kvalitet og effektivitet af infrastruktur i Danmark

Begrundelse

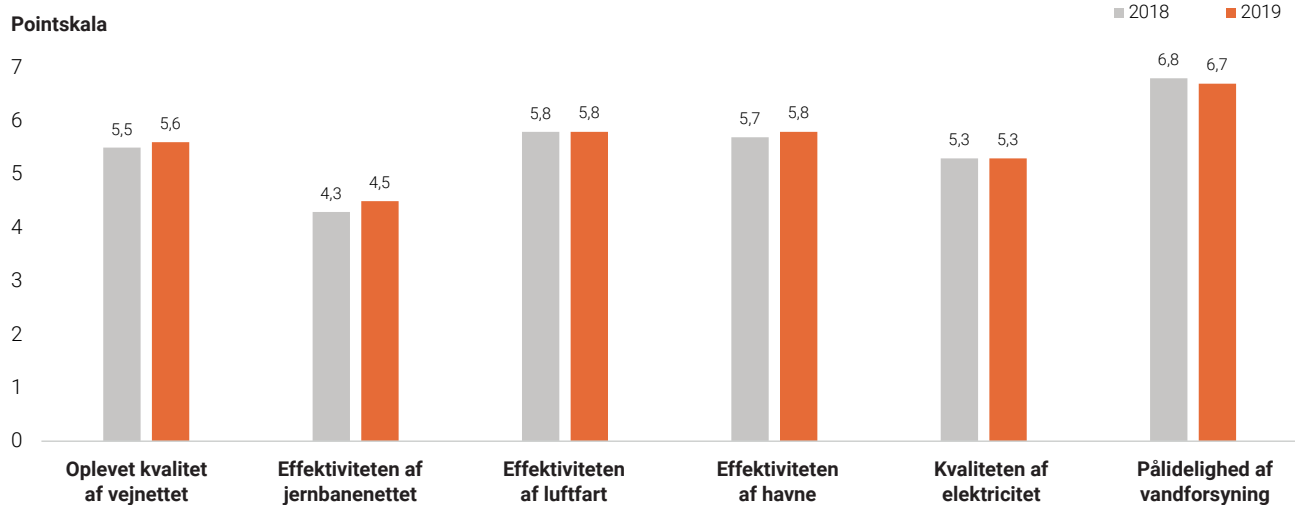
Kvaliteten og effektiviteten af infrastrukturen i Danmark har betydning for virksomheders drift og produktion, for at medarbejdere kan komme på arbejde uden forsinkelser og for at centrale funktioner i samfundslivet kan hænge sammen. *World Economic Forum* har i sin årlige opgørelse af konkurrenceevne i *Global Competitiveness Report* vurderet tolv typer af rammevilkår for erhvervslivets produktivitet. Et af disse er infrastruktur. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre den oplevede kvalitet og effektivitet af infrastrukturen i Danmark. Dette opgøres hvert år af *World Economic Forum* og er baseret på en spørgeskemaundersøgelse målrettet erhvervsledere på tværs af brancher i Danmark.

Tendens

Kvaliteten og effektiviteten af den danske infrastruktur skaber gode rammevilkår for erhvervslivet i Danmark. Infrastrukturen indenfor vejnet, jernbane, luftfart, havne, elektricitet og vand vurderes af *World Economic Forum* til at være godt over middel i dets årlige opgørelser af landes konkurrenceevne. Vandforsyningen vurderes at være tæt på toppen, der er syv point.

Baseline

Figur 126 Oplevet kvalitet og effektivitet af infrastruktur

Note: Figuren viser den oplevede kvalitet og effektivitet af infrastruktur i Danmark i perioden 2018-2019. Data er baseret på en spørgeskemaundersøgelse med erhvervsledere på tværs af brancher. Skalaen går fra 0-7, hvor 0 er det dårligste, og 7 er det bedste. Metoden er ændret i 2017, hvorfor tidligere år ikke er medtaget.
Kilde: *World Economic Forum*

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 9.2. STØT INKLUDERENDE OG BÆREDYGTIG INDUSTRIALISERING

Dansk målepunkt 9.2.i. Erhvervsbeskæftigelsen opdelt efter branche

Begrundelse

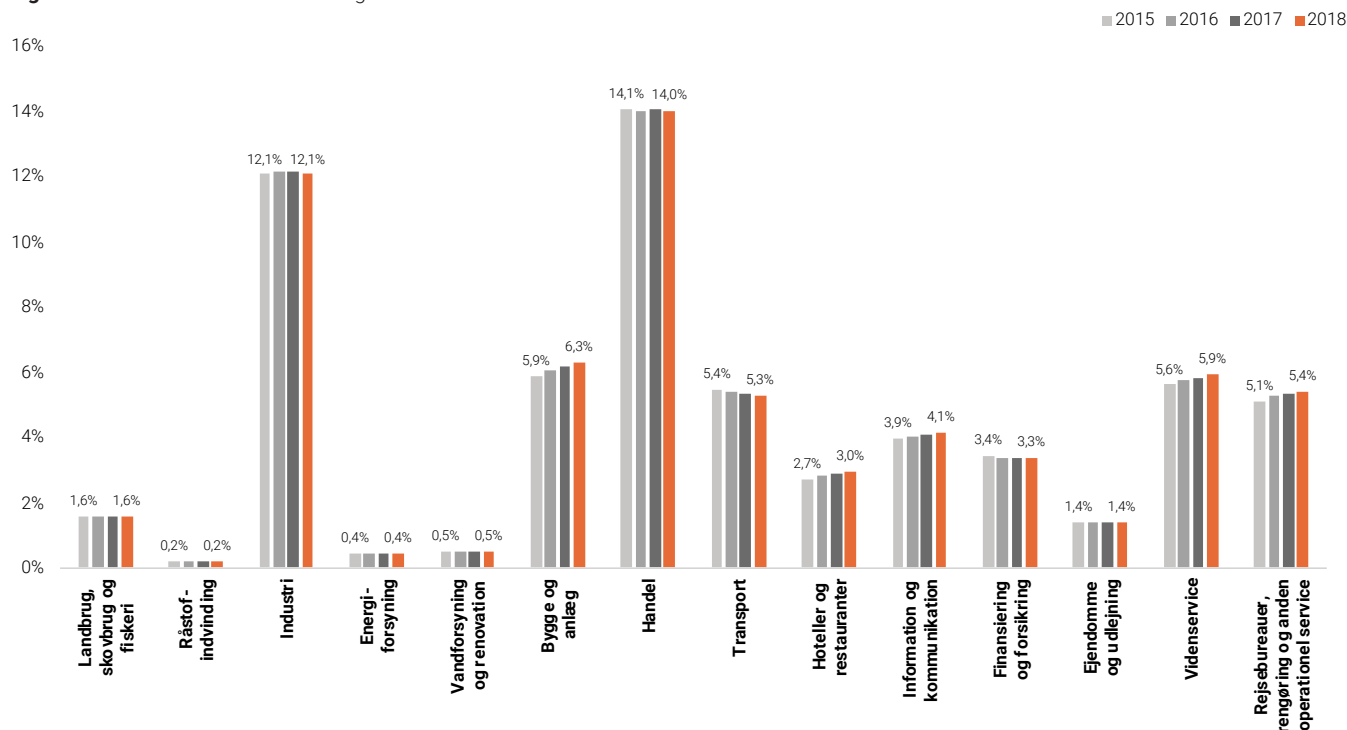
Arbejdspladserne i Danmark fordeler sig på tværs af regioner og brancher og afspejler erhvervsstrukturen i Danmark. Erhvervsstrukturen illustrerer blandt andet, hvilke brancher, der beskæftiger flest personer i Danmark, og hvor arbejdspladserne er. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af erhvervsbeskæftigede opgjort som fuldtidsbeskæftigede fordelt på brancher i Danmark. Det vil ligeledes være relevant at opgøre målepunktet efter geografi.

Tendens

Cirka en fjerdedel af de erhvervsbeskæftigede i Danmark arbejder inden for handel og industri. Beskæftigelsen indenfor bygge og anlæg, vidensservice, rejsebureauer, transport, rengøring og anden operationel service ligger hver på cirka 5-6 procent, mens industrien information og kommunikation beskæftiger cirka 4 procent. Finansiering og forsikring samt hoteller og restauranter har en andel på cirka 3 procent hver. Øvrige brancher står for mindre andele af de samlede beskæftigede. Andelen af beskæftigede i de enkelte brancher er stabil hen over årene 2015-2018.

Baseline

Figur 127 Andel af erhvervsbeskæftigede fordelt efter branche

Note: Figuren viser udviklingen i andel af erhvervsbeskæftigede, det vil sige både personer med hovedjob og diverse bijob, beregnet som fuldtidsbeskæftigede fordelt efter branche i Danmark i perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 9.2.ii. Andel af beskæftigede med grønne varer og tjenester

Begrundelse

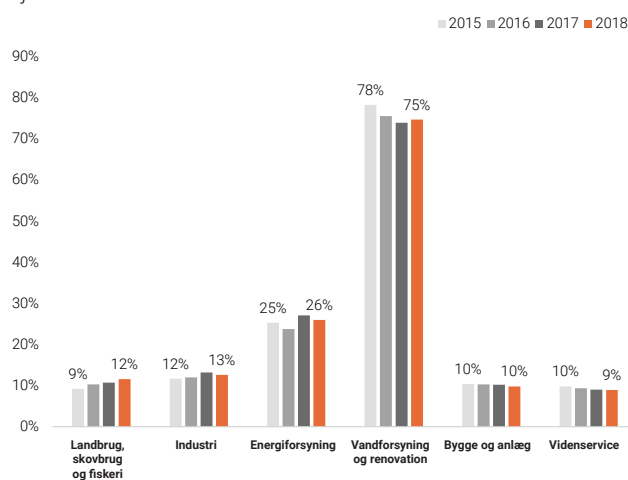
Danske virksomheder er blandt verdens førende inden for udvikling og levering af grønne energi- og miljøteknologier, og de bidrager til at understøtte en grøn omstilling gennem grønne varer og tjenester. De grønne varer og tjenester udgøres af enten renere og ressourcebesparende varer og tjenester med miljøhensyn som væsentligt bi-formål, eller af specifikke varer og tjenester med miljøhensyn som direkte formål. Virksomhederne rapporterer selv disse data til myndighederne. De grønne varer og tjenester kan være orienteret mod det hjemlige marked og mod internationale eksportmarkeder og indebærer et varierende niveau af beskæftigelse i Danmark. På det grundlag foreslås det som dansk målepunkt at opgøre beskæftigelsen i alle de erhverv, der producerer eller leverer grønne varer og tjenester. Beskæftigelsen i enkelte brancher er ikke vist, da de ikke arbejder med grønne varer og tjenester.

Tendens

Langt størstedelen af de grønne jobs findes inden for vandforsyning og renovation, idet lidt over 70 procent af de beskæftigede i disse erhverv, arbejder med grønne varer og tjenester. Energiforsyning udgør den næststørste andel med cirka en tredjedel beskæftiget med grønne varer og tjenester. Andelene i de øvrige brancher ligger på omkring 10 procent af det samlede antal beskæftigede i brancherne.

Baseline

Figur 128 Andel af beskæftigede indenfor grønne varer og tjenester

Note: Figuren viser udviklingen i andel af beskæftigede indenfor grønne varer og tjenesteydelser i perioden 2015-2018. Grønne varer og tjenester er produkter som direkte har et miljø- eller ressourceformål. Dette kan eksempelvis være rensning af spildevand og produktion af vindmøller, såvel som produkter der er renere og/eller ressourcebesparende, sådan at de forurenere/forbruger mindre end andre produkter med samme hovedformål, eksempelvis produktion af lavenerghuse.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

DELMÅL 9.3. ØG SMÅ VIRKSOMHEDERS ADGANG TIL FINANSIELLE TJENESTEYDELSER

Dansk målepunkt 9.3.i. Adgang til finansiering for små og mellemstore virksomheder

Begrundelse

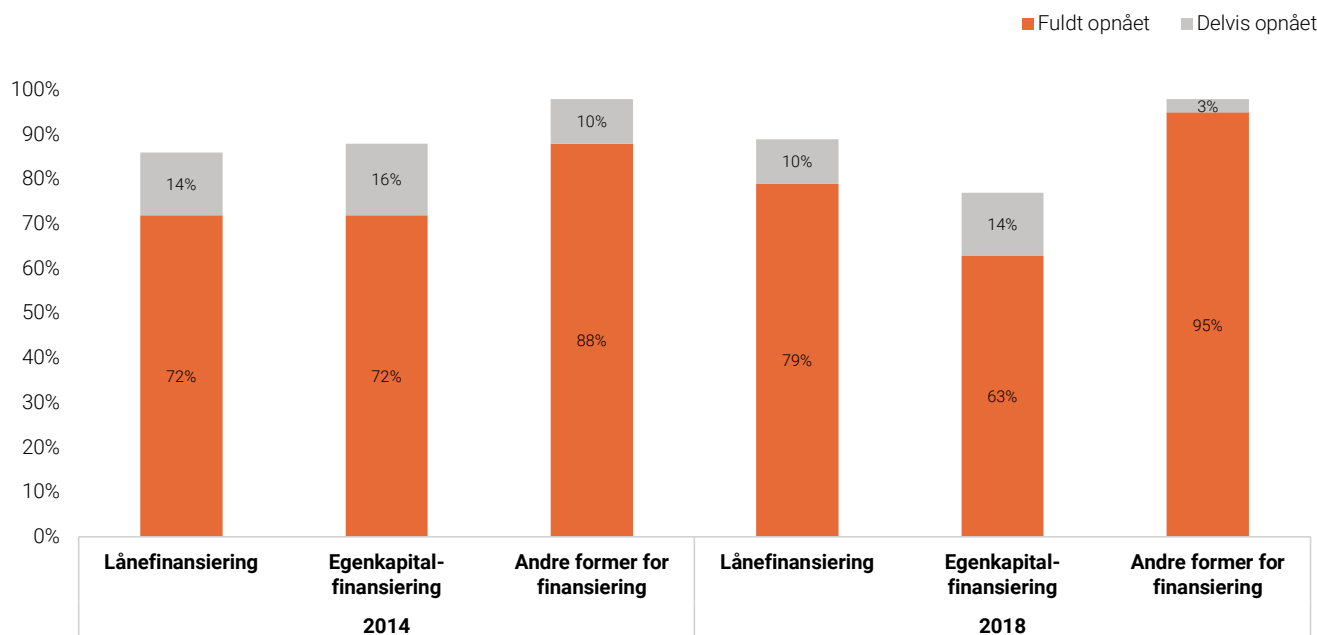
Generelt er virksomheder, som får godkendt et lån eller en kredit i banken, mere solide og har en bedre lønsomhed, end dem, som ikke opnår dette. Nye og innovative virksomheder er mere risikobetonede og kan derfor have svært ved at finde almindelig bankfinansiering. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) udgør en stor del af det danske erhvervsliv, og nogle af disse kan, i kraft af deres størrelse og karakter, have svært ved at opnå godkendelse af finansiering i form af lån, egenkapital og andre finansieringsformer, herunder overtræk, kassekredit, leasing og handelskreditter fra leverandører. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre adgang til finansiering for SMV'er fordelt efter finansieringstype.

Tendens

Generelt ser SMV'er ud til at få deres finansieringsbehov helt eller delvis opfyldt i langt de fleste tilfælde. SMV'er fik 86 procent af deres finansieringsbehov helt eller delvis opfyldt i 2014, mens dette tal var steget til 89 procent i 2018. Der er til gengæld et betragteligt fald i, hvor mange, der fik deres finansieringsbehov dækket via egenkapitalfinansiering. Hvad angår andre finansieringstyper fik 98 procent deres finansieringsbehov helt eller delvis opfyldt i både 2014 og 2018.

Baseline

Figur 129 Andel af små- og mellemstore virksomheder, der har ansøgt om finansiering efter finansieringsform og opnåelse

Note: Figuren viser udviklingen i andel af SMV'er, der har søgt og opnået forskellige typer af finansiering i 2014 og 2018. Data opgøres hvert fjerde år, hvorfor der ikke er data for de resterende år. Lånefinansiering omfatter for eksempel lån fra banker, sparekasser og realkreditinstitutter eller firmaets ejer(e). Egenkapitalfinansiering er midler eller andre værdier, der gives til gengæld for en ejerandel i virksomheden. Andre former for finansiering omfatter, udover overtræk, og kassekredit blandt andet leasing og handelskreditter fra leverandører. SMV'er er defineret som virksomheder med færre end 250 fuldtidsansatte.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 9.4. OPGRADER ALLE INDUSTRIER OG INFRASTRUKTURER FOR BÆREDYGTIGHED

Dansk målepunkt 9.4.i. Udledning af CO₂e fra erhvervslivets brancher

Begrundelse

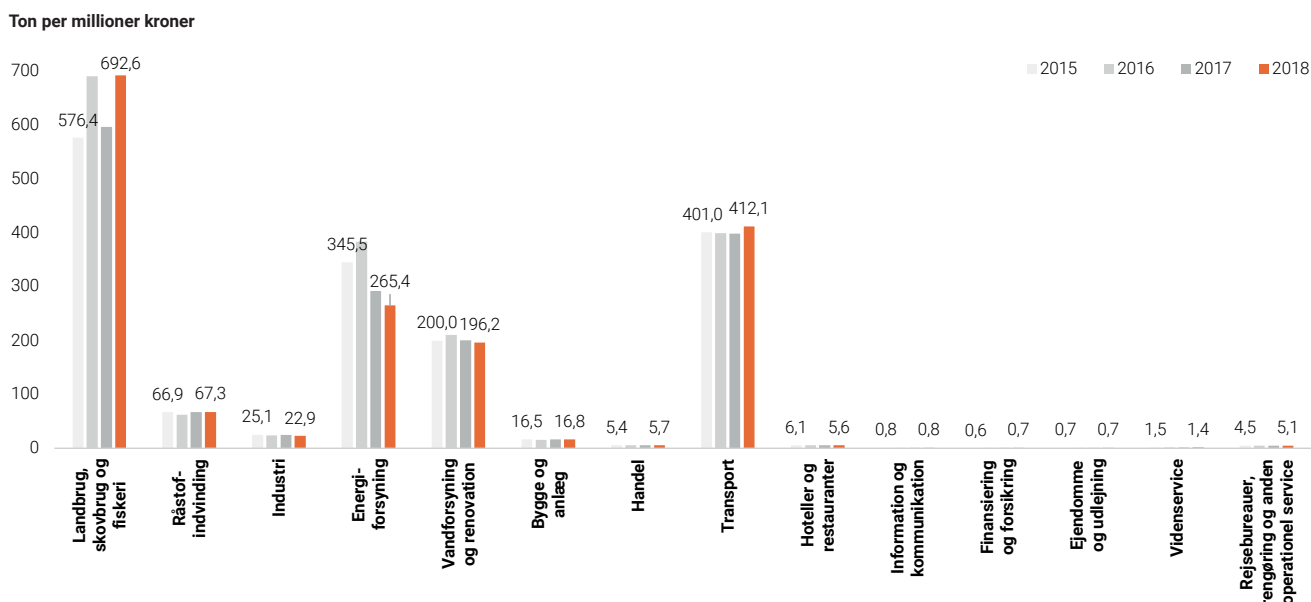
Langt størsteparten af Danmarks udledning af drivhusgasser, i form af CO₂ og CO₂-ækvivalenter, stammer fra produktion og transport af varer og tjenesteydelser. I Danmark har vi generelt været gode til at omstille vores produktion til teknologier, der udleder færre drivhusgasser, så vi i dag kan producere mere med en mindre udledning til følge. Erhvervsstrukturen har også gennem årene ændret sig og består i dag samlet set af erhverv, der udleder færre drivhusgasser. For at følge denne udvikling foreslås som dansk målepunkt at opgøre CO₂e-udledningen opdelt i brancher i forhold til bruttoværditilvækst i ton per mio. kr. CO₂e er CO₂ og øvrige drivhusgasser omregnet til CO₂ ækvivalenter. Data for transport inkluderer international transport, der normalt ikke indgår i målsætninger om reduktion i CO₂e-udledning.

Tendens

Dansk landbrug, skovbrug og fiskeri står for den højeste udledning af CO₂e blandt danske brancher med omkring 700 ton per mio. kr. i 2018 uden afbrænding af biomasse. Branchen viser væsentlige udsving fra år til år. Indenfor energi samt vandforsyning og renovation er der klare forskelle i opgørelserne med og uden afbrænding af biomasse. Energiforsyningsens udledning uden afbrænding af biomasse er reduceret fra 345 ton per mio. kr. i 2015 til 265 ton per mio. kr. i 2018, mens udledning med afbrænding af biomasse ligger på cirka 617 ton per mio. kr. i 2018. Indenfor vandforsyning og renovation er udledningen uden afbrænding af biomasse på cirka 200 ton per mio. kr. i 2018, mens den med afbrænding af biomasse viser en stigning på cirka 85 procent i 2018 til i alt 369 ton per mio. kr.

Baseline

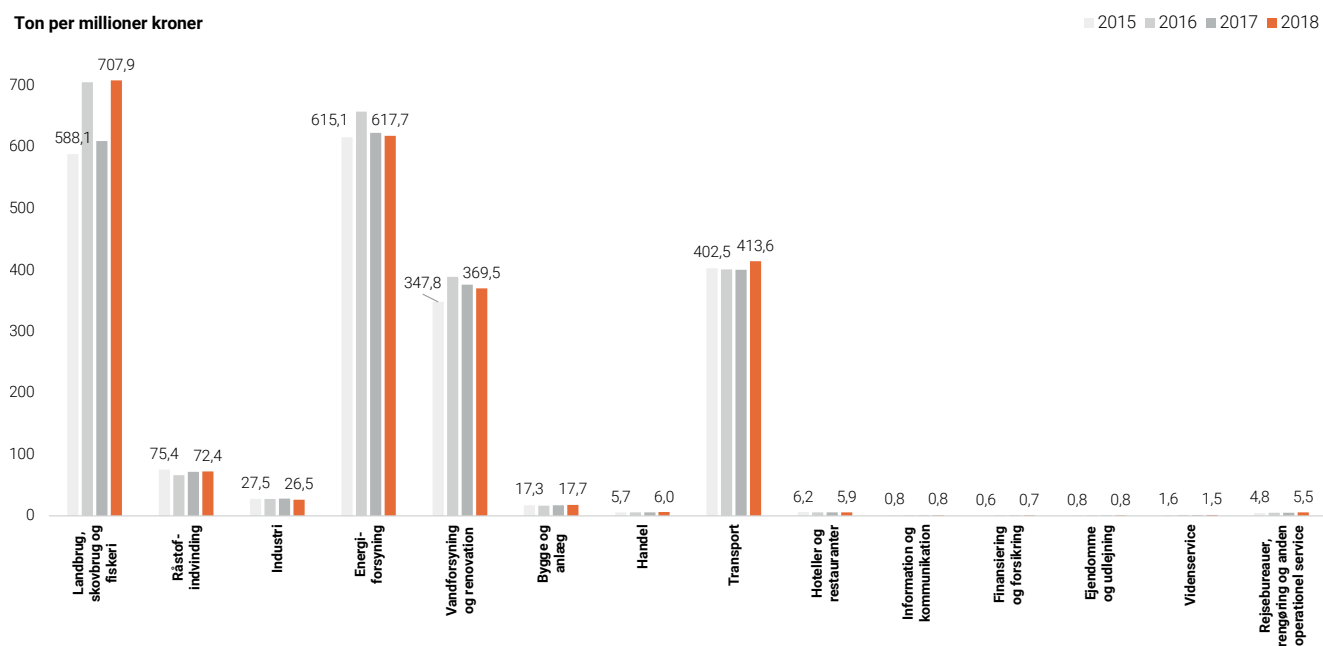
Figur 130 Udledning af CO₂e i forhold til bruttoværditilvækst, eksklusive afbrænding af biomasse, fordelt på brancher

Note: Figuren viser udviklingen i udledning af CO₂e i forhold til bruttoværditilvækst i ton per mio. kr. fordelt på erhvervslivets brancher i perioden 2015-2018. Udledningen af CO₂e er eksklusive afbrænding af biomasse.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 131 Udledning af CO2e i forhold til bruttoværditilvækst, inklusive afbrænding af biomasse, fordelt på brancher

Note: Figuren viser udviklingen i udledning af CO2e i forhold til værditilvækst i ton per mio. kr. fordelt på erhvervslivets brancher i perioden 2015-2018. Udledningen af CO2e er inklusive afbrænding af biomasse.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 9.4.ii. Udvikling i udledning af CO2e fra transport

Begrundelse

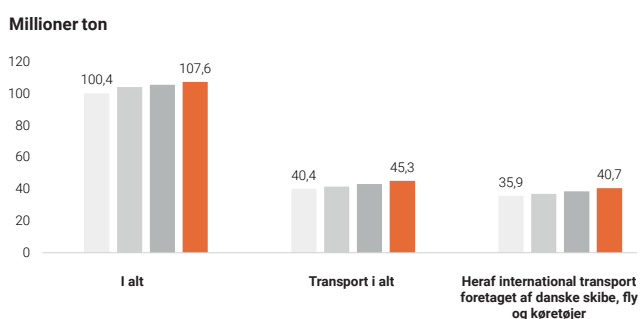
Transport af varer og tjenester samt den daglige personlige transport er essentiel, for at samfundet kan fungere. Transporten medfører samtidig en belastning af klimaet, idet en væsentlig del stadig drives af fossile brændstoffer. Den danske transportbranche er beskæftiget i national og international transport. For skibsfartens vedkommende er den internationale andel særligt stor. Ifølge FN's klimakonvention tæller den internationale skibsfart ikke med i de nationale opgørelser af drivhusgasudledninger, idet de rapporteres separat. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre CO2e-udledningen fra transportbranchen samlet, opdelt på transporttyper og fra den internationale transport for at belyse udfordringerne indenfor transportbranchen nærmere. CO2e er CO2 og øvrige drivhusgasser omregnet til CO2 ækvivalenter.

Tendens

Cirka 89 procent af CO2e-udledningen fra transportbranchen i Danmark stammer fra den internationale transport foretaget af danske skibe, fly og køretøjer. I den nationale transport udgør landtransport, vognmænd og rørtransport den væsentligste del af udledningen af CO2e med cirka 5 procent hver af den samlede transportbranches udledning (inklusive international transport).

Baseline

Figur 132 Årlig udledning af CO2e fra transport, herunder den internationale transport, og Danmarks samlede CO2e-udledning inklusive biomasse

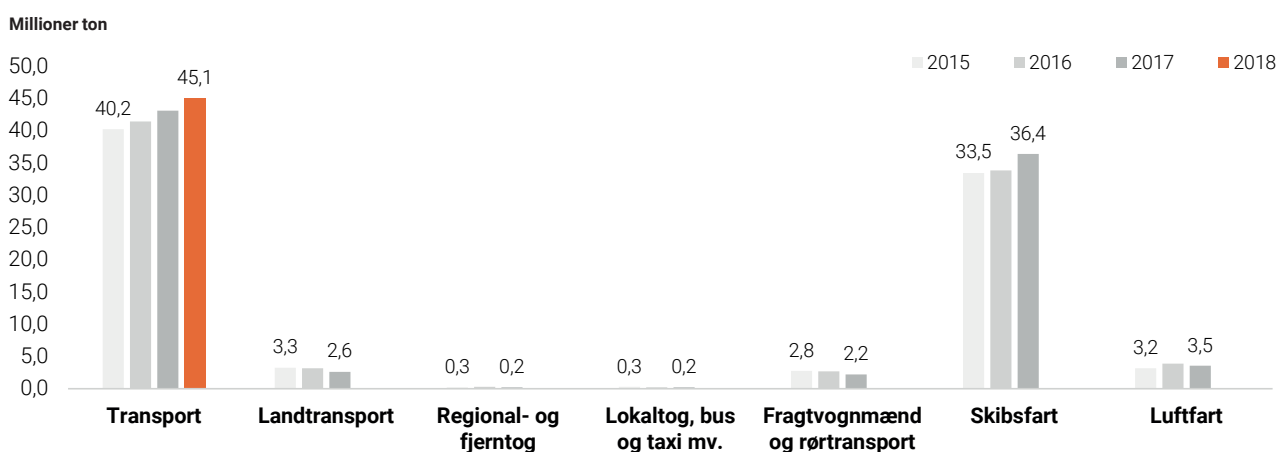

Note: Figuren viser udviklingen i den årlige udledning af CO2e fra den samlede transportbranche og fra den internationale transport foretaget af danske skibe, fly og køretøjer samt den samlede CO2e-udledning i perioden 2015-2018. Opgørelsen indeholder biomasse.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

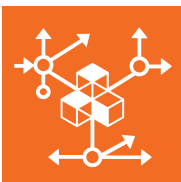
Figur 133 Årlig udledning af CO2e fordelt på transporttyper

Note: Figuren viser udviklingen i den årlige udledning af CO2e fordelt på forskellige transporttyper i transportbranchen. Tallene er eksklusive afbrænding af biomasse. Data er fra perioden 2015-2018. For nogle af transporttyperne udestår data for 2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 9.5. STYRK FORSKNING, OG OPGRADER INDUSTRIKNOLOGI

Dansk målepunkt 9.5.i. Erhvervslivets udgifter til egen forskning og udvikling

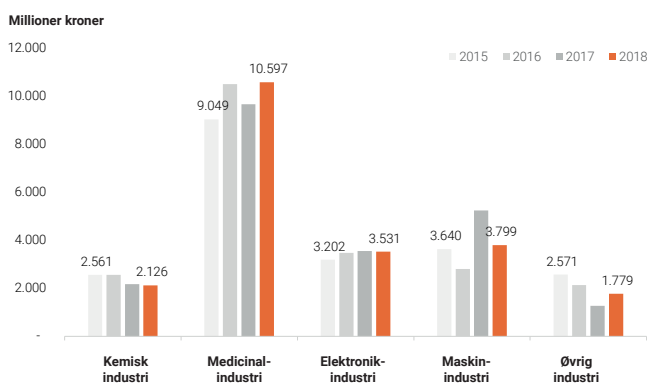
Begrundelse

Virksomhedernes egen forskning og udvikling er vigtig for at udvikle nye produkter og måder at producere på. Det bidrager også til, at virksomhederne kan integrere ny viden udefra i egne produkter og processer. Der er samtidig forskel på, hvor forskningsintensive sektorer og brancher er, afhængig af hvad virksomhederne producerer. Det foreslåede danske målepunkt opgør erhvervslivets udgifter til egen forskning og udvikling opdelt på brancher og udspecificeret på typer af fremstillingsindustrier.

Tendens

Industrien står for mere end halvdelen af erhvervslivets investeringer indenfor forskning og udvikling i erhvervslivet. Øvrige brancher ligger på mindre end en fjerdedel af niveauet i industrien, hvoraf handel ligger lavest. Udviklingen i udgifter til forskning og udvikling i de enkelte brancher er beskeden fra 2015 til 2018. Inden for industrien har medicinalindustrien cirka dobbelt så høje udgifter til forskning og udvikling som de industrier, der investerer næstmest. Maskin- og elektronikindustrien har det næsthøjeste niveau af udgifter til forskning og udvikling.

Figur 135 Industriens udgifter til egen forskning og udvikling opdelt på typer af virksomheder

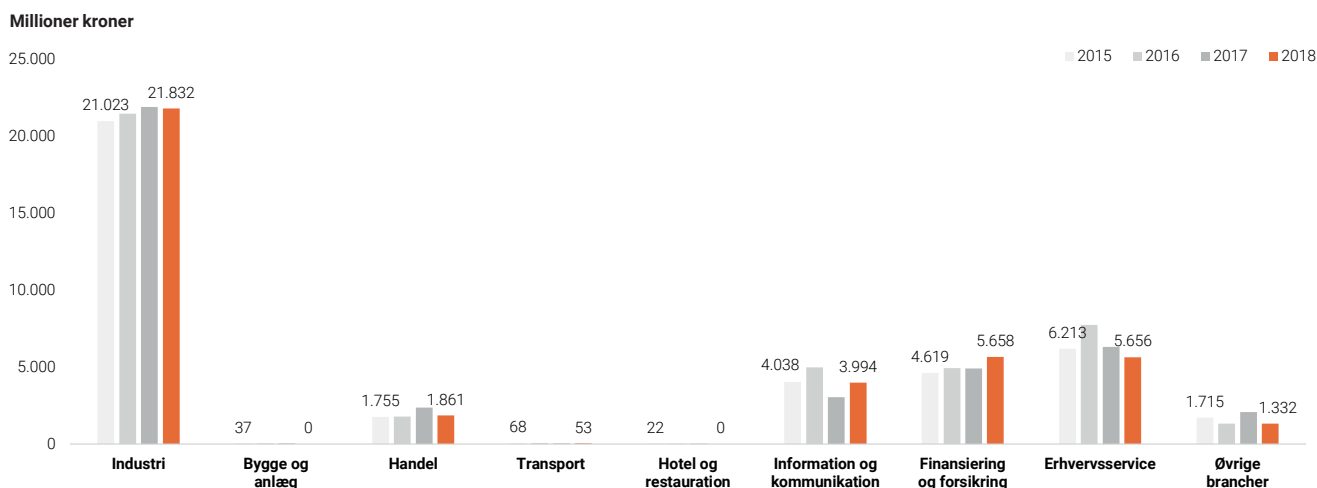

Note: Figuren viser udviklingen i udgifter til industriens egen forskning og udvikling i millioner kroner opdelt på typer af fremstillingsindustrier i perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Baseline

Figur 134 Udvikling i erhvervslivets udgifter til egen forskning og udvikling opdelt på brancher

Note: Figuren viser udviklingen i udgifter til erhvervslivets egen forskning og udvikling i millioner kroner opdelt på brancher baseret på Danmarks Statistiks branchekoder. Data er fra perioden 2015-2018.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 9.5.ii. Andel af virksomheder med innovationsaktiviteter

Begrundelse

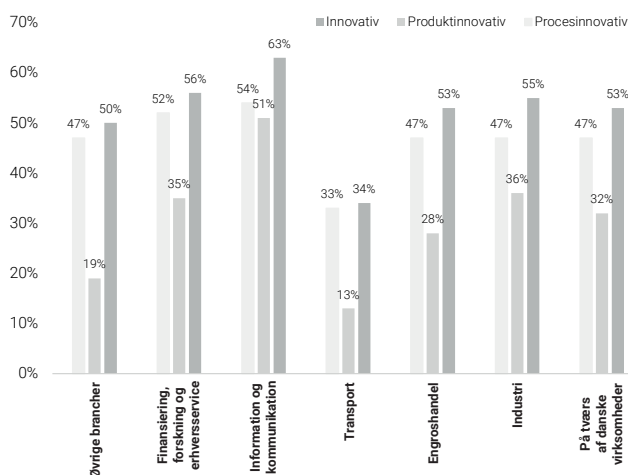
Kontinuerlig innovation er vigtig for mange virksomheders konkurrenceevne og langsigtede vækst. Det er også et centralt element i at udvikle mere bæredygtige varer og tjenesteydelser, der reducerer den negative påvirkning af mennesker, miljø og klima og kræver færre ressourcer samt bidrager til at løse samfundsmæssige udfordringer i verden. Innovation er i denne opgørelse defineret som virksomheder, der rapporterer at have implementeret kun produktinnovation, kun procesinnovation eller begge dele. Innovationen kan omfatte implementering af nye produkter, serviceydelser, produktions- og arbejdsprocesser, markedsføringsmetoder og organisationsformer. Det foreslåede danske målepunkt belyser andelen af virksomheder, der implementerer innovationsaktiviteter fordelt på brancher. Målepunktet angiver ikke, om innovationsaktiviteterne understøtter en bæredygtig udvikling.

Tendens

Danske virksomheder er i international sammenligning generelt innovative, men der er stor forskel på, hvilke typer innovation, virksomhederne foretager. Over halvdelen af virksomhederne foretager både produkt- og procesinnovation. 63 procent af virksomhederne indenfor information og kommunikation introducerede nye produkter eller forretningsprocesser i 2016-2018, og branchen var dermed den mest innovative fulgt af finansiering og forsikring samt erhvervs-service (56 procent) og industri (55 procent), mens transportbranchen med 34 procent havde den markant laveste andel af innovative virksomheder.

Baseline

Figur 136 Andel af innovative virksomheder fordelt på brancher

Note: Figuren viser andel af virksomheder indenfor brancher, der er henholdsvis innovative (enten produktinnovative, procesinnovative eller begge dele), specifikt kun produktinnovative eller kun procesinnovative i 2018. Der er ikke sammenlignelige data fra tidligere år.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 9.5.iii. Udvikling i danske patenter indenfor miljørelaterede teknologier

Begrundelse

Udviklingen af nye miljørelaterede teknologier er en forudsætning for at understøtte en miljømæssigt bæredygtig omstilling af produktion og forbrug. Gennem patenter kan danske virksomheder sikre sig intellektuelle og kommercielle rettigheder til den viden, teknologi og nye produkter, som de har udviklet, og de kan anvende disse i kommerciel sammenhæng. I de senere år er den internationale konkurrence indenfor miljø- og energiteknologi steget markant, og det lægger pres på danske virksomheder for kontinuerligt at udvikle nye løsninger. Det foreslåede danske målepunkt måler Danmarks styrkeposition indenfor miljørelaterede teknologier set i forhold til den globale status for patenter indenfor samme område. Dette beskrives også som Danmarks relative specialisering.

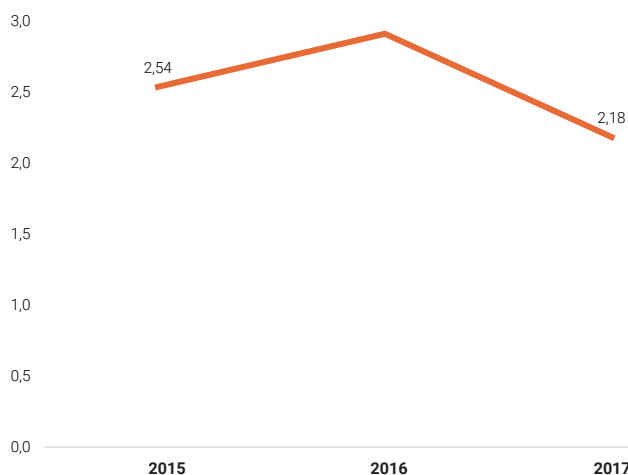
Tendens

Danmark har cirka dobbelt så mange patenter indenfor miljørelaterede teknologier som gennemsnittet for landene i verden.

Baseline

Figur 137 Danmarks relative specialisering indenfor miljørelaterede teknologier

Antal

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks relative specialisering indenfor miljørelaterede teknologier i perioden 2015-2017. Det er beregnet ved følgende metode: (antal miljørelaterede patenter i Danmark/antal teknologipatenter i alt i Danmark) / ((antal miljørelaterede patenter i verden/antal teknologipatenter i alt i verden)). Der foreligger ikke data for perioden 2018-2019.

Kilde: OECD

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 9.A. STYRK BÆREDYGTIG INFRASTRUKTUR I UDVIKLINGSLANDENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplering af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål, og forslagene omhandler udelukkende størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til infrastruktur.

DELMÅL 9.B. STØT NATIONAL TEKNOLOGIUDVIKLING OG FORSKNING I UDVIKLINGSLANDENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke er dækket af forslag til målepunkter under andre verdensmål. For eksempel er der modtaget forslag til målepunkter vedrørende stipendier til forskere og studerende fra udviklingslande. Der henvises her til blandt andet målepunkt 17.6.i. om udvekslingsophold for udenlandske studerende til Danmark.

DELMÅL 9.C. GIV ALLE ADGANG TIL INFORMATIONS- OG KOMMUNIKATIONS- TEKNOLOGI

Dansk målepunkt 9.c.i. Bredbåndsdækning i Danmark

Begrundelse

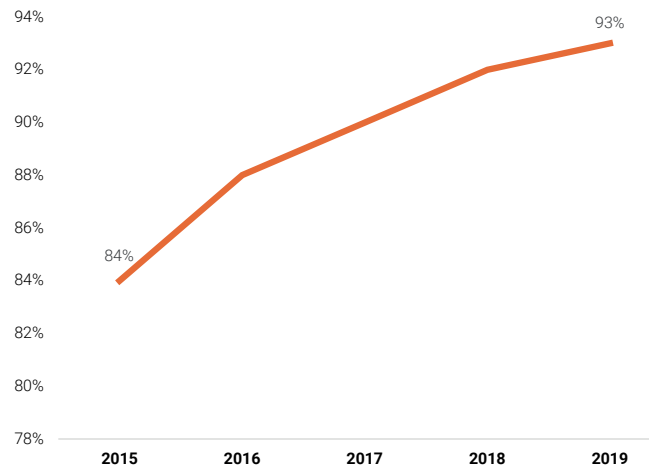
Dækningen af bredbånd i Danmark skaber mulighed for, at personer og virksomheder kan få direkte adgang til internettet på tværs af landet, også hvis man er bosat i landområder. Bredbånd adskiller sig fra mobilinternet ved, at det tillader højere hastigheder. Det gør det muligt at anvende diverse nye teknologier og mere avancerede programmer og netværk, hvilket kan være vigtigt især i erhvervsøjemed og medvirker dermed til at muliggøre arbejdspladser på tværs af landet. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre dækningen af bredbånd i Danmark som en indikation af danskernes adgang til informations- og kommunikationsteknologi.

Tendens

Dækningen af bredbånd i Danmark er steget fra 84 procent til 93 procent i perioden 2015-2019, og Danmark er dermed næsten fuldt dækket af bredbåndsforbindelse.

Baseline

Figur 138 Dækning af bredbånd i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i dækningen af bredbånd (download) i Danmark i perioden 2015-2019. Dækningen af bredbånd kortlægges ved at sammenstille adresser og dækningsområder med boligtyper vedrørende boliger og sommerhuse fra Bygnings- og Boligregistret (BRR). Der skelnes mellem bredbåndsforbindelser, der tilbydes til henholdsvis privatkunder og erhvervs-kunder. Hvis der er registreret flere hastigheder, vil den højeste hastighed være udslagsgivende.
Kilde: Energistyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

Dansk målepunkt 9.c.ii. Antal e-mærkede virksomheder

Begrundelse

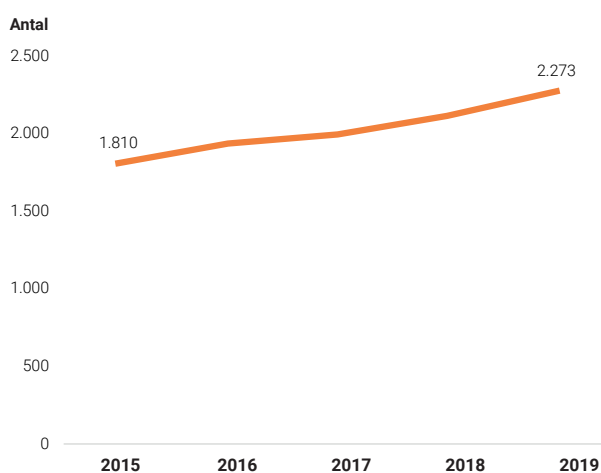
Udbredelsen af internet er relativt stor i Danmark og danskerne foretager en stadig større del af deres indkøb på internettet. I den forbindelse har sikker handel på internettet været debatteret under dette delmål, og et konkret forslag til målepunkt er at opgøre antallet af netbutikker, der er e-mærkede. E-mærket er en certificeringsordning for danske netbutikker, som skal sikre både forbrugere og de erhvervsdrivende. Det bemærkes, at en virksomhed godt kan have flere netbutikker. Det er muligt at opgøre målepunktet på kategorier af netbutikker.

Tendens

Antallet af e-mærkede netbutikker i Danmark har været stigende i perioden 2015-2019. Således var der 1.810 e-mærkede netbutikker i 2015 mod 2.273 i 2019, hvilket er en stigning på 26 procent.

Baseline

Figur 139 Antal e-mærkede netbutikker

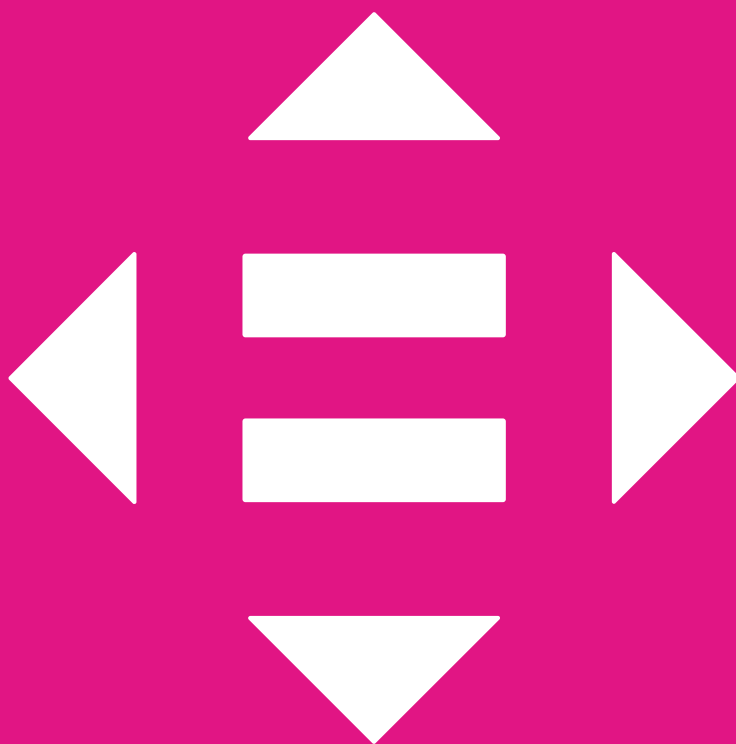

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af e-mærkede netbutikker i perioden 2015-2019.
Kilde: e-mærket

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

10 MINDRE ULIGHED

VERDENSMÅL 10: MINDRE ULIGHED

Vi skal reducere ulighed i og mellem lande

Et globalt perspektiv

Verdensmål 10 handler om at mindske ulighed mellem mennesker og mellem lande. Danmark er et rigt land i forhold til mange andre lande, og uligheden internt i Danmark er også mindre end i mange andre af verdens lande, om end der inden for Danmarks grænser er nogle mennesker, der er langt rigere end andre. Ulighed har traditionelt set været et meget diskuteret emne, for er ulighed overhovedet et problem? I de senere år har der været en stigende debat om betydningen af ulighed for den økonomiske vækst og udviklingen af bæredygtige samfund. Blandt andet har Den Internationale Valutafond (IMF) og Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) i fællesskab udtalt, at mindre ulighed i verden vil være til gavn for alle, fordi ulighed hæmmer den økonomiske vækst. Verdensmål 10 handler blandt andet om at mindske gabet mellem de 40 procent fattigste og resten af samfundet, og om at det skal være billigere for migrantarbejdere at sende penge hjem til deres hjemlande.

Et dansk perspektiv

Danmark er et af verdens rigeste lande og et af de lande med mindst ulighed. I den seneste opgørelse fra OECD fra 2018 er Danmark det femte mest lige land kun overgået af Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Island. Den økonomiske ulighed har dog været stigende i Danmark siden 2015, hvilket har fyldt i debatten, hvor flere forslag til målepunkter har vedrørt indkomstilighed på tværs af herkomst og alder samt udsatte grupper i samfundet. På dette punkt har debatten under verdensmål 10 mange paralleller med debatten om fattigdom i verdensmål 1.

Debatten om ulighed i Danmark handler om andet end indkomstforskelle, herunder ulighed mellem land og by, ulighed i deltagelsen i det offentlige liv, for eksempel som kandidater ved valg og om man udnytter sin valgret, hvorvidt vi i Danmark er i stand til at bryde negativ social arv i forhold til uddannelse og beskæftigelse, og om der er mindre synlige barrierer i samfundet for indvandrere og deres efterkommere. Diskrimination, for eksempel af personer med handicap, etniske minoriteter og LGBTI+-personer, har i den forbindelse også været debatteret. Denne debat har mindet meget om debatten under verdensmål 5 om ligestilling.

Et andet aspekt i debatten har været ulighed i fordelingen af værdierne i samfundet. Her er lønudviklingen på tværs af brancher og køn fremhævet som relevante målepunkter, ligesom målepunkter om regulering og tiltag, der skal styrke transparens på de finansielle markeder, er foreslået.

Migration og forhold for migranter står centralt i verdensmål 10, men har i debatten fyldt relativt lidt og i højere grad handlet om at begrænse migration til Danmark. Således har forslag til relevante målepunkter også været begrænset og primært vedrørt indholdet i og udbredelsen af forskellige ordninger målrettet migranter.

Danske målepunkter

Tabel 10 på næste side indeholder en kort præsentation af otte forslag til nye danske målepunkter og desuden ni øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 10 fordelt på ti delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 10. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 10

	<p>DELMÅL 10.1. GØR ULIGHEDEN I INDKOMST MINDRE Inden 2030 skal der opnås og fastholdes en gradvis indkomststigning for de nederste 40 procent af befolkningen, der er højere end landsgennemsnittet.</p>		
<p>FN indikator(er): 10.1.1. Væksten i husholdningsudgifter eller indtægt per indbygger blandt de nederste 40 procent af befolkningen og den samlede befolkning</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 10.1.i. Palmakoefficienten</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udvikling i den reale indkomst efter skat siden 2010 	
	<p>DELMÅL 10.2. STYRK SOCIAL, ØKONOMISK OG POLITISK INKLUSION Inden 2030 skal enhver, uanset alder, køn, handicap, race, etnicitet, oprindelse, religion eller økonomisk eller anden status, i højere grad inddrages i sociale, økonomiske og politiske beslutninger.</p>		
<p>FN indikator(er): 10.2.1. Andel af mennesker, der lever for under 50 procent af medianindkomsten, fordelt på alder, køn og personer med handicap</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>10.2.i. Andel kvinder i politik</p> <p>10.2.ii. Andel personer med anden herkomst end dansk i politik</p> <p>10.2.iii. Uddannelsesbaggrund for kandidater til Folketinget</p> <p>10.2.iv. Andel af befolkningen, der er medlem af en forening</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oplevet inddragelse i samfundet 	
	<p>DELMÅL 10.3. GIV ALLE LIGE MULIGHEDER, OG STOP DISKRIMINATION Alle skal sikres lige muligheder, ligesom samfundsforårsaget uligheder skal reduceres, blandt andet ved at afskaffe diskriminerende love, politikker og skikke, og ved at fremme hensigtsmæssig lovgivning, politikker og foranstaltninger til at imødegå dette.</p>		
<p>FN indikator(er): 10.3.1. Andel af befolkningen, som har rapporteret, at de personligt har følt sig diskrimineret eller chikaneret inden for de foregående 12 måneder på grundlag af en forskelsbehandling, der er forbudt ifølge den internationale menneskerettighedslovgivning</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>10.3.i. Sammenhæng mellem indkomst i barndomshjemmet og som voksen</p> <p>10.3.ii. Løndiskrimination på arbejdsmarkedet</p>	<p>Øvrige forslag:</p>	

DELMÅL 10.4. FØR POLITIK, DER FREMMER FINANSIEL OG SOCIAL LIGHED

Der skal vedtages politikker, især finans-, løn- og socialpolitik, og gradvist opnås større lighed.

FN indikator(er):

10.4.1. Arbejdskraftens andel af BNP, herunder løn og overførsler til social sikring

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Enkelte kvalificerede forslag under dette delmål er stort set enslydende med forslag, som allerede indgår under verdensmål 1, herunder forslag om befolkningens forsørgelsesgrundlag og formue.

Øvrige forslag:

- Kompensationsgrad ved arbejdsløshed
- Livstidsindkomst afhængig af opvækstkomune, køn og herkomst

DELMÅL 10.5. REGULÉR DE GLOBALE FINANSIELLE MARKEDER OG INSTITUTIONER BEDRE

Regulering og overvågning af de globale finansielle markeder og institutioner skal forbedres, og implementering af disse regulativer skal styrkes.

FN indikator(er):

10.5.1. Indikatorer for finansiell soliditet

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget en række kvalificerede forslag, der er i overensstemmelse med praksis for opgørelse af finansielle virksomheders soliditet og overlapper med den eksisterende FN-indikator.

Øvrige forslag:

- Finansiell gennemsigthed

DELMÅL 10.6. STYRK REPRÆSENTATIONEN AF UDVIKLINGSLANDENE I FINANSIELLE INSTITUTIONER

Udviklingslandene skal sikres øget repræsentation og stemme i beslutningstagning i de internationale økonomiske og finansielle institutioner, med henblik på at opnå mere effektive, troværdige, ansvarlige og legitime institutioner.

FN indikator(er):

10.6.1. Andel af medlemmer og stemmerettigheder fra udviklingslande i internationale organisationer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan forklares med ordlyden af delmålet, som direkte fokuserer på udviklingslandene og internationale institutioner.

Øvrige forslag:

DELMÅL 10.7. FACILITÉR SIKKER OG FORSVARLIG MIGRATION

Der skal faciliteres en velordnet, sikker, regulær og ansvarlig migration og mobilitet af for personer, herunder gennem implementering af planlagte og velforvaltede migrationspolitikker.

FN indikator(er):

10.7.1. Ansættelsesomkostningerne båret af medarbejdere som andel af den årlige indtægt i bestemmelseslandet

10.7.2. Antal af lande, der har implementeret en velforvaltet migrationspolitik

Forslag til danske målepunkter:

10.7.i. Arbejdsindvandring til Danmark

Øvrige forslag:

- Antal illegale indvandrere
- Gennemsnitlig sagsbehandlings tid ved ansøgninger om opholdstilladelse, om asyl og familiesammenføring
- Antal afgørelser pålagt udenlandske virksomheder i forhold til social dumping

DELMÅL 10.A. TAG SÆRLIGE HENSYN TIL UDVIKLINGSLANDENE

Princippet om særlig og differentieret behandling skal implementeres for udviklingslandene, især de mindst udviklede lande, i overensstemmelse med aftaler i Verdenshandelsorganisationen.

FN indikator(er):

10.a.1. Andel af toldpositioner gældende for import fra de mindst udviklede lande og udviklingslande, der er fritaget for told

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til dette delmål. For eksempel er der modtaget forslag om at opgøre dansk import fra udviklingslandene. Dette emne er allerede omfattet af det foreslåede målepunkt 17.11.i.

Øvrige forslag:

DELMÅL 10.B. BAK OP OM UDVIKLINGSBISTAND OG INVESTERINGER I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der skal opmuntres til at give officiel udviklingsbistand og finansielle tilførsler, herunder direkte udenlandske investeringer, til lande, hvor behovet er størst, og især til de mindst udviklede lande, de afrikanske lande, udviklingslande uden adgang til havet, og små udviklingsøstater. Bidrag og investeringer skal gives i overensstemmelse med udviklingslandenes nationale planer og programmer.

FN indikator(er):

10.b.1. Total ressourcetilførsel til udvikling opdelt efter modtager- og donorlande, og type af finansiell tilførsel (for eksempel officiel udviklingsbistand, direkte udenlandske investeringer og andre tilførsler)

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator eller målepunkter under andre verdensmål. For eksempel er der modtaget forslag, der overlapper med især det foreslåede danske målepunkt 17.3.i. om direkte private investeringer i udviklingslande og det danske målepunkt 17.11.i. om dansk import fra udviklingslande.

Øvrige forslag:

- Investeringer i udviklingslande gennem Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU)

DELMÅL 10.C. REDUCÉR OMKOSTNINGERNE FOR MIGRANTER, NÅR DE SENDER PENGE HJEM

Inden 2030 skal omkostninger i forbindelse med migranternes pengeoverførsler reduceres til mindre end 3 procent og overførselsveje med omkostninger over 5 procent skal elimineres.

FN indikator(er):

10.c.1. Overførselsomkostninger som andel af det overførte beløb

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel handler det eneste kvalificerede forslag om at opgøre overførselsomkostninger i Danmark ved pengeoverførsler til udviklingslande.

Øvrige forslag:

DELMÅL 10.1. GØR ULIGHEDEN I INDKOMST MINDRE

Dansk målepunkt 10.1.i. Palmakoefficienten

Begrundelse

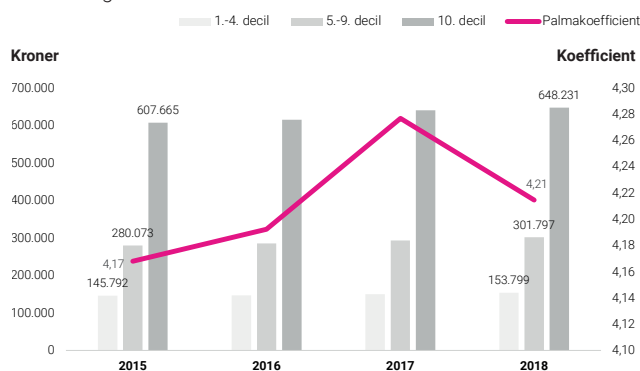
Delmålet fokuserer på indkomststigninger for de nederste 40 procent af befolkningen i forhold til landsgennemsnittet. I Danmark er der en relativt stor mellemindkomstgruppe, hvorfor et synspunkt i debatten har været, at det i en dansk sammenhæng er mere relevant at se på indkomstudviklingen blandt personer med de 10 procent laveste indkomster i forhold til de 10 procent højeste. Samtidig er et synspunkt også, at det er interessant at opgøre indkomstuligheden i Danmark på en måde, der er i tråd med FN's definition. Derfor foreslås det som dansk målepunkt at opgøre Palmakoefficienten, der er et simpelt og intuitivt forståeligt mål for indkomstuligheden i et land. Konkret viser Palmakoefficienten, hvor meget mere de 10 procent af befolkningen med de højeste indkomster har i forhold til de 40 procent af befolkningen med de laveste indkomster. Palmakoefficienten beregnes dermed ved at tage den gennemsnitlige indkomst for de 10 procent i toppen af indkomstfordelingen og dividere med den gennemsnitlige indkomst for de 40 procent i bunden af indkomstfordelingen. I målepunktet anvendes den gennemsnitlige, ækvivalerede, disponible indkomst, der belyser familiernes samlede indkomst frem for den personlige indkomst under hensyntagen til familiernes størrelse og alderssammensætning.

Tendens

I Danmark har der været en mindre stigning i Palmakoefficienten opgjort ved den gennemsnitlige ækvivalerede, disponible indkomst fra 4,17 i 2015 til 4,21 i 2018, dog med et fald fra 2017 til 2018. Det vil sige, at uligheden er blevet større efter denne opgørelsesmetode. Palmakoefficienten for 2018 viser, at den gennemsnitlige, ækvivalerede, disponible indkomst for de 10 procent af befolkningen med de højeste indkomster var 4,21 gange større end den gennemsnitlige indkomst blandt de 40 procent af befolkningen med de laveste indkomster.

Baseline

Figur 140 Udvikling i Palmakoefficienten og den gennemsnitlige, ækvivalerede, disponible indkomst fordelt på deciler for hele befolkningen

Note: Figuren viser udviklingen i Palmakoefficienten baseret på den gennemsnitlige ækvivalerede, disponible indkomst i perioden 2015-2018. Palmakoefficienten beregnes dermed ved at tage den gennemsnitlige indkomst for de 10 procent i toppen af indkomstfordelingen og dividere med den gennemsnitlige indkomst for de 40 procent i bunden af indkomstfordelingen.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 10.2. STYRK SOCIAL, ØKONOMISK OG POLITISK INKLUSION

Dansk målepunkt 10.2.i. Andel kvinder i politik

Begrundelse

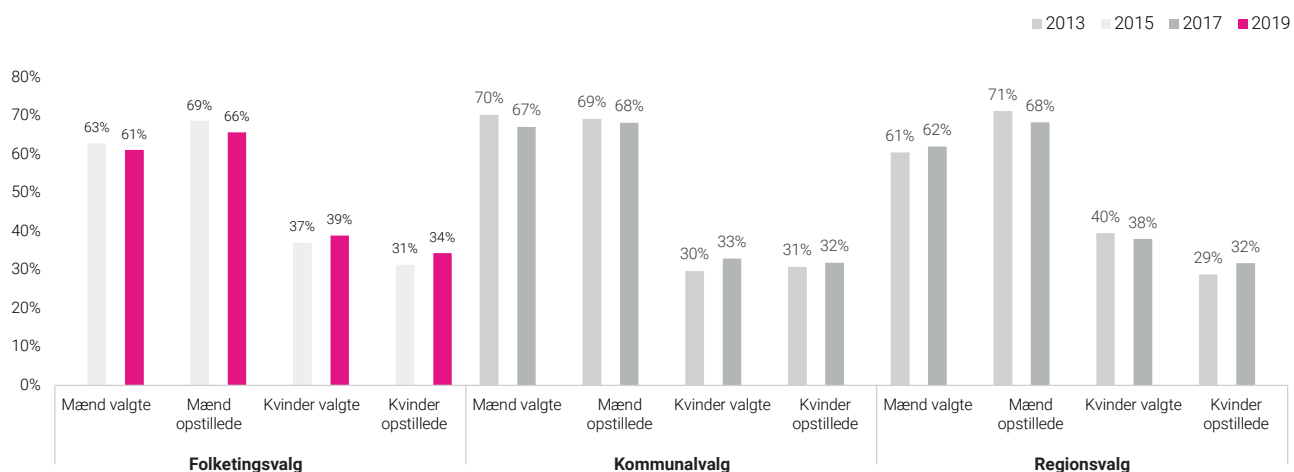
Debatten under dette delmål har især fokuseret på en under- eller overrepræsentation af visse befolkningsgrupper i politik i forhold til gruppernes størrelse i befolkningen generelt. For eksempel er kvinder og etniske minoriteter generelt underrepræsenterede i politik, ligesom andelen af akademikere blandt medlemmerne af Folketinget er relativt stor i forhold til akademikernes andel af befolkningen generelt. Derfor er et forslag til dansk målepunkt at opføre andelen af henholdsvis opstillede og valgte kandidater til kommune-, regions- og folketingsvalg fordelt på køn.

Tendens

Mænd er generelt overrepræsenterede på alle folkevalgte poster. Mænd besætter således cirka to tredjedele af alle folkevalgte poster. Ved de to seneste henholdsvis folketings- og kommunalvalg er andelen af opstillede og valgte kvinder steget en smule.

Baseline

Figur 141 Andel af opstillede og valgte kandidater til henholdsvis folketings-, kommunal- og regionsvalg fordelt på køn

Note: Figuren viser udviklingen i opstillede og valgte kandidater til folketingsvalg i 2015 og 2019 samt kommunal- og regionsvalg i 2013 og 2017 fordelt på køn.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Dansk målepunkt 10.2.ii. Andel personer med anden herkomst end dansk i politik

Begrundelse

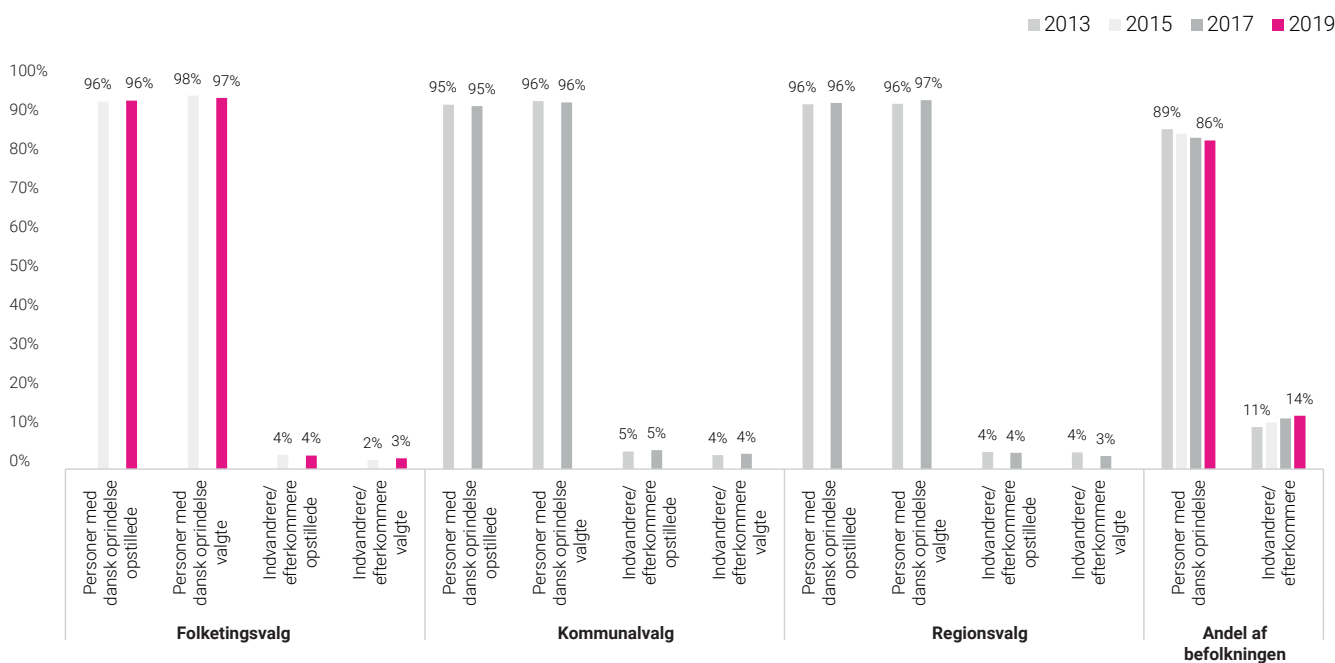
Debatten under dette delmål har især fokuseret på en under- eller overrepræsentation af visse befolkningsgrupper i politik i forhold til gruppernes størrelse i befolkningen generelt. For eksempel er kvinder og etniske minoriteter generelt underrepræsenterede i politik, ligesom andelen af akademikere blandt medlemmerne af Folketinget er relativt stor i forhold til akademikernes andel af befolkningen generelt. I forlængelse af det første forslag til målepunkt er et yderligere forslag til dansk målepunkt at opgøre andelen af opstillede og valgte kandidater til kommunale-, regions- og folketingsvalg fordelt på herkomst, herunder dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere af indvandrere.

Tendens

Selv om indvandrere og efterkommere i dag udgør næsten 14 procent af befolkningen, udgør deres repræsentation på folkevalgte poster i henholdsvis Folketinget, kommuner og regioner kun cirka 3-4 procent. Der er ingen nævneværdig udvikling at se i forbindelse med de to seneste valg til henholdsvis Folketinget, kommuner og regioner.

Baseline

Figur 142 Andel af opstillede og valgte kandidater fordelt på herkomst, samt befolkningssammensætningen fordelt på herkomst

Note: Figuren viser udviklingen i opstillede og valgte kandidater til folketingsvalg i 2015 og 2019 samt kommunal- og regionsvalg i 2013 og 2017 fordelt på personer med dansk oprindelse samt indvandrere og efterkommere. Figuren viser også udviklingen i befolkningssammensætningen fordelt på herkomst i perioden 2013-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓			✓	

Dansk målepunkt 10.2.iii. Uddannelsesbaggrund for kandidater til Folketinget

Begrundelse

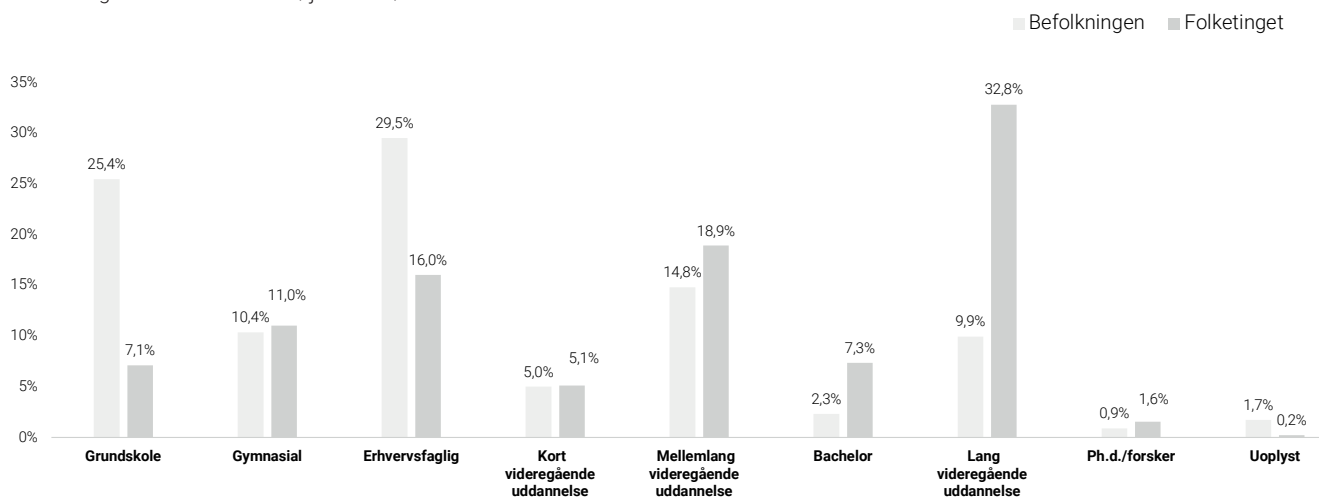
Debatten under dette delmål har især fokuseret på en under- eller overrepræsentation af visse befolkningsgrupper i politik i forhold til gruppernes størrelse i befolkningen generelt. For eksempel er kvinder og etniske minoriteter generelt underrepræsenterede i politik, ligesom andelen af akademikere blandt medlemmerne af Folketinget er relativt stor i forhold til akademikernes andel af befolkningen generelt. De to første forslag til danske målepunkter suppleres af et sidste forslag til dansk målepunkt, der opgør fordelingen af kandidater til Folketinget efter højest fuldførte uddannelse. Denne fordeling sættes i forhold til den tilsvarende fordeling i befolkningen over 15 år generelt.

Tendens

En tredjedel af kandidaterne til Folketinget havde i 2019 fuldført en lang, videregående uddannelse. Sat i forhold til denne gruppes andel på 10 procent af befolkningen generelt, er der tale om en overrepræsentation. Omvendt er kandidater med grundskolen eller en erhvervsfaglig uddannelse som den højest fuldførte uddannelse relativt underrepræsenterede, idet disse grupper fylder relativt meget i befolkningen generelt. Det skal bemærkes, at folketingskandidaternes aldersfordeling ikke afspejler aldersfordelingen i befolkningen generelt, hvilket kan forklare en del af forskellen.

Baseline

Figur 143 Fordeling af opstillede kandidater til Folketinget og befolkningen over 15 år efter højest fuldførte uddannelse

Note: Figuren viser fordelingen af opstillede kandidater efter højest fuldførte uddannelse og fordelingen i befolkningen generelt i 2019. Data er fra kandidatstatistikken 2019, kandidatstatistikken for 2015 indeholder ikke denne statistik (hvorfor der ikke er data for 2015 i figuren).

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓		✓	✓	✓	

Dansk målepunkt 10.2.iv. Andel af befolkningen, der er medlem af en forening

Begrundelse

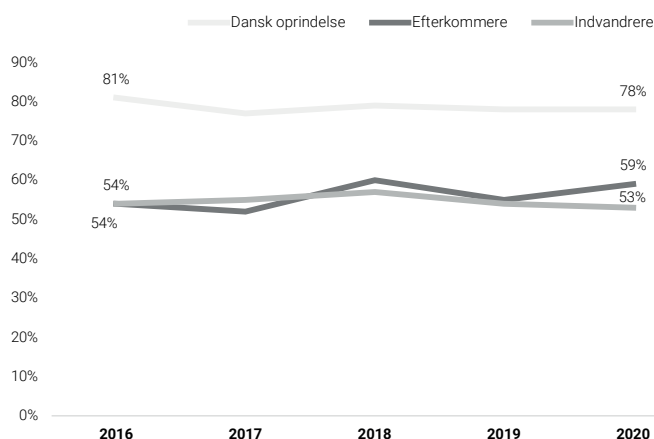
Deltagelse i samfundslivet kan opgøres på forskellige måder, herunder om man er medlem af en forening, om man deltager i debatter, skriver debatindlæg, deltager i underskriftsindsamlinger eller for eksempel har samlet ind til en velgørende organisation. Foreningslivet i Danmark er mangfoldigt og udbredt i hele landet, og mange ser deltagelse i foreningslivet som et vigtigt element i social inklusion og deltagelse i samfundslivet. Det konkrete forslag til dansk målepunkt opgør andelen af henholdsvis personer med dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere af indvandrere, der er medlem af en forening.

Tendens

Andelen af personer med dansk oprindelse, der er medlem af en forening, er i perioden 2016-2020 reduceret med tre procentpoint fra 81 procent til 78 procent. I samme periode er andelen af efterkommere, der er medlem af en forening steget med fem procentpoint, mens et mindre fald kan spores blandt indvandrerne. Generelt er andelen af indvandrere og efterkommere, der er medlem af en forening, mindre end blandt personer med dansk oprindelse.

Baseline

Figur 144 Andel af befolkningen, der er medlem af en forening, fordelt efter herkomst

Note: Figuren viser udvikling i andelen af personer med henholdsvis dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere af indvandrere, der har svaret, at de er medlem af en forening i perioden 2016-2020. Spørgsmålet lyder: "Der findes mange foreninger i Danmark, eksempelvis fagforeninger, idrætsforeninger, beboerforeninger, kulturelle og religiøse foreninger, forbrugerforeninger som Coop og støtteforeninger som Røde Kors. Er du medlem af en forening?". Befolkningsgrupperne efterkommere og indvandrere var én kategori i 2016, hvorfor andelen er ens for disse to grupper i 2016. Medborgerkabsundersøgelsen blev ikke udført i 2015, hvorfor der ikke er data for dette år.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓					✓	

DELMÅL 10.3. GIV ALLE LIGE MULIGHEDER, OG STOP DISKRIMINATION

Dansk målepunkt 10.3.i. Sammenhæng mellem indkomst i barndomshjemmet og som voksen

Begrundelse

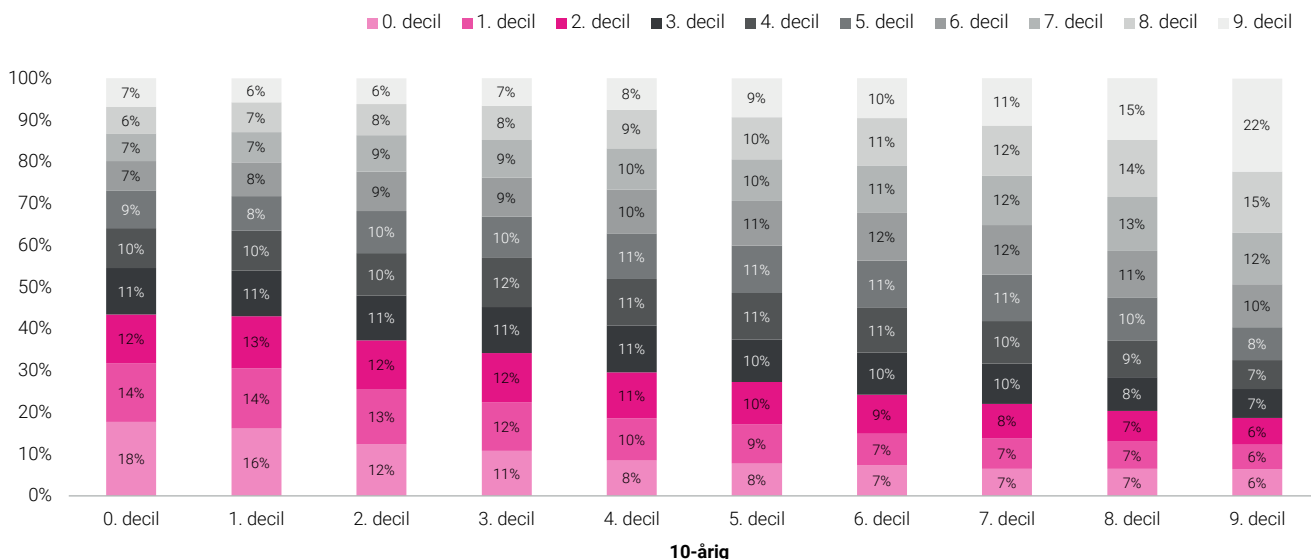
Den sociale arv har fyldt meget i debatten om delmål 10.3, herunder især den sociale mobilitet på tværs af indkomst-kategorier, det vil sige i hvilken grad børn af forældre i lavindkomst-kategorierne opnår et liv med bedre økonomiske muligheder end deres forældre. Et forslag til målepunkt er i den forbindelse at opgøre sammenhængen mellem indkomstniveauet i barndomshjemmet, da personen var 10 år, og indkomstniveauet for personen som 35-årig. Målepunktet anvender ækvivalerede, disponible indkomster, der tager udgangspunkt i familiernes samlede indkomst før skat og korrigerer for familiestørrelse og alderssammensætning. For at undgå, at ekstreme indkomster påvirker sammenhængen for meget, inddeles de enkelte årgange først i deciler, det vil sige i ti lige store grupper efter indkomstens størrelse, i det år, indkomsten opgøres.

Tendens

Der er en tydelig sammenhæng mellem den indkomstdecil, som et barn befandt sig i som 10-årig i barndomshjemmet, og den indkomstdecil, som vedkommende befinder sig i som 35-årig. Blandt personer, der befandt sig i den laveste indkomstdecil som 10-årig, det vil sige decil 0, er der stadig 18 procent, der befinder sig i denne decil som 35-årig. Kun 7 procent i den laveste indkomstdecil som 10-årig befinder sig i den højeste indkomstdecil som 35-årig. Samme mønster ses blandt personer, der befandt sig i den højeste indkomstdecil som 10-årig, decil 9, – men med omvendt fortegn. Ud af denne gruppe var der 22 procent, der også befandt sig i den højeste indkomstdecil som 35-årig, og kun 6 procent var faldet til den laveste indkomstdecil.

Baseline

Figur 145 Sammenhæng mellem indkomstdecil i barndomshjemmet og indkomstdecil for 35-årige

Note: Figuren viser fordelingen på indkomstdeciler for 35-årige personer i 2018 opgjort efter den indkomstdecil, de befandt sig i som 10-årig i barndomshjemmet. X-aksen viser personens decil som 10-årig, mens værdierne på y-aksen viser personens placering som 35-årig. Målepunktet kan opgøres historisk, men for overskuelighedens skyld præsenteres i denne rapport alene seneste år, der er 2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 10.3.ii. Løndiskrimination på arbejdsmarkedet

Begrundelse

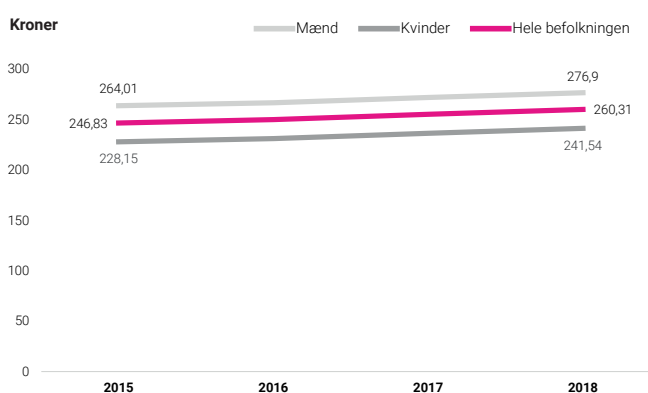
Debatten om diskrimination på arbejdsmarkedet har især fokuseret på ulighed i løn for ens arbejde - primært i forhold til køn, men også i forhold til etniske minoriteter i samfundet, migranter og personer med handicap. Det foreslås derfor som dansk målepunkt at opgøre fordelingen af den gennemsnitlige timefortjeneste for henholdsvis mænd og kvinder. Konkret anvendes den standardberegneede timefortjeneste, der tilnærmelsesvis angiver den løn, der er aftalt, eller den løn, som lønmodtageren får for hver normal time vedkommende arbejder. Den standardberegneede timefortjeneste er uafhængig af antallet af fraværstimer og overarbejdstimer. Målepunktet kan opgøres på køn, alder, socioøkonomisk status, branche og herkomst. Det er i dag ikke muligt at opgøre målepunktet isoleret for personer med handicap, men såfremt det bliver muligt, bør dette aspekt også inddrages.

Tendens

Den gennemsnitlige standardberegneede timefortjeneste er cirka 260 kr. Timefortjenesten er cirka 35 kr. højere for mænd end for kvinder. I perioden 2015-2018 har der været en mindre stigning i den gennemsnitlige standardberegneede timefortjeneste for både mænd og kvinder. Stigningstakten har været relativt ens på tværs af de to køn, hvilket også betyder, at forskellen mellem mænd og kvinders aftalte løn har været relativt uændret i perioden.

Baseline

Figur 146 Gennemsnitlig standardberegnet timefortjeneste opdelt på køn

Note: Figuren viser udviklingen i den gennemsnitlige standardberegneede timefortjeneste fordelt på køn i perioden 2015-2018. Den standardberegneede timefortjeneste angiver tilnærmelsesvist den løn, der er aftalt, eller den løn som lønmodtageren får for hver normal time vedkommende arbejder. Den standardberegneede timefortjeneste er uafhængig af antallet af fraværstimer og overarbejdstimer.

Kilde: Danmarks Statistik

Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓	✓	

DELMÅL 10.4. FØR POLITIK, DER FREMMER FINANSIEL OG SOCIAL LIGHED

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til suppleret af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Enkelte kvalificerede forslag under dette delmål er stort set enslydende med forslag, som allerede indgår under verdensmål 1, herunder forslag om befolkningens forsørgelsesgrundlag og formue.

DELMÅL 10.5. **REGULÉR DE GLOBALE FINANSIELLE MARKEDER OG INSTITUTIONER BEDRE**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget en række kvalificerede forslag, der er i overensstemmelse med praksis for opgørelse af finansielle virksomheders soliditet og overlapper med den eksisterende FN-indikator.

DELMÅL 10.6. STYRK REPRÆSENTATIONEN AF UDVIKLINGSLANDENE I FINANSIELLE INSTITUTIONER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan forklares med ordlyden af delmålet, som direkte fokuserer på udviklingslandene og internationale institutioner.

DELMÅL 10.7. FACILITÉR SIKKER OG FORSVARLIG MIGRATION

Dansk målepunkt 10.7.i. Arbejdsindvandring til Danmark

Begrundelse

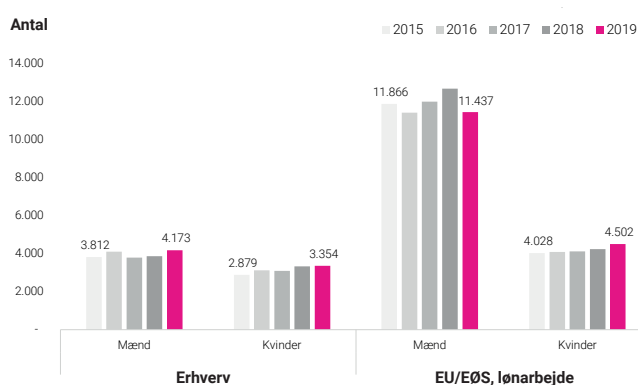
Debatten om forsvarlig migration har fokuseret på foranstaltninger, der skal sikre, dels at arbejdsindvandringen til Danmark alene sker med det formål at dække et underudbud af kvalificeret dansk arbejdskraft, dels at der – når behovet opstår – findes ordninger, så virksomhederne effektivt kan få dækket deres efterspørgsel efter udenlandsk arbejdskraft. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre den årlige arbejdsindvandring til Danmark fordelt på arbejdstagere fra EU samt øvrige lande.

Tendens

Antallet af personer, der årligt indvandrer til Danmark for at arbejde, har været relativt stabilt i perioden 2015-2019. I 2019 indvandrede 11.437 mænd og 4.502 kvinder med statsborgerskab i et andet EU-land til Danmark for at arbejde. Hvor der er en klar overvægt af mandlige arbejdsindvandrere fra andre EU-lande til Danmark, så er kønsfordelingen blandt arbejdsindvandrere med et statsborgerskab i et land udenfor EU mere lige. I 2019 var der således 4.173 mænd og 3.354 kvinder, der indvandrede til Danmark for at arbejde fra et land uden for EU.

Baseline

Figur 147 Antal personer, der årligt indvandrer til Danmark for at arbejde fordelt på type af arbejdstilladelse og køn

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af personer, som årligt indvandrer til Danmark for at arbejde fordelt på køn i perioden 2015-2019. Data er opdelt efter "EU/EØS, lønarbejde", der omfatter EU-statsborgere, som arbejder i Danmark, og "Erhverv", der omfatter alle ikke-EU-statsborgere, som har tilladelse til at arbejde i Danmark.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 10.A. TAG SÆRLIGE HENSYN TIL UDVIKLINGSLANDENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til dette delmål. For eksempel er der modtaget forslag om at opgøre dansk import fra udviklingslandene. Dette emne er allerede omfattet af det foreslåede målepunkt 17.11.i.

DELMÅL 10.B. **BAK OP OM UDVIKLINGSBISTAND OG INVESTERINGER I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator eller målepunkter under andre verdensmål. For eksempel er der modtaget forslag, der overlapper med især det foreslåede danske målepunkt 17.3.i. om direkte private investeringer i udviklingslande og det danske målepunkt 17.11.i. om dansk import fra udviklingslande.

DELMÅL 10.C. REDUCÉR OMKOSTNINGERNE FOR MIGRANTER, NÅR DE SENDER PENGE HJEM

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel handler det eneste kvalificerede forslag om at opgøre overførselsomkostninger i Danmark ved pengeoverførsler til udviklingslande.

11 BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

VERDENSMÅL 11: BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

Vi skal gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige

Et globalt perspektiv

Mere end halvdelen af verdens befolkning bor nu i by-områder, og vandringen fra land til by synes at fortsætte. I 2050 forventes to tredjedele af jordens befolkning at bo i byer. Det giver både udfordringer og muligheder. De mange store byer i verden bruger meget store mængder mad, vand og andre ressourcer og producerer meget affald, der skal håndteres. Men byerne giver også mulighed for at bruge ressourcer og håndtere affald mere effektivt, idet mange mennesker bor på koncentrerede steder. På samme baggrund har byerne en stor udfordring med luftforurening fra intensiv transport. Omvendt giver befolkningstætheden samtidig bedre muligheder for at løse udfordringen, blandt andet via mere og bedre offentlig transport, der også kan gøre det nemmere for eksempelvis ældre og personer med handicap at bevæge sig rundt i lokalområdet og derved tage del i samfundslivet.

Den måde, vi indretter vores byer, lokalsamfund og boligområder på, er derfor afgørende for at sikre en bæredygtig udvikling globalt. Verdensmål 11 handler netop om at gøre byer, lokalsamfund og boligområder inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige. Heri ligger også, at mennesker har adgang til boliger, transport, kultur og faciliteter under hensyntagen til at minimere belastningen af miljø og klima og give alle lige muligheder.

Et dansk perspektiv

Danmark ligger i top i en international sammenhæng, hvad angår bæredygtighed og livsvilkår i byerne. Danmark er også blandt de førende lande indenfor byplanlægning, og stort set alle har adgang til boliger og basale services såsom vand, sanitet, energi og transportfaciliteter. Men der er også områder, hvor vi kan skabe mere inkluderende, grønne og bæredygtige byer og lokalsamfund, og Danmark står, ligesom resten af verden, over for at skulle styre risici og tilpasse adfærd, teknologier og regulering til den negative påvirkning af særligt klima og miljø såvel som befolkningsvæksten i byerne.

Forud for Vores Mål-projektet blev pilotprojektet "Baseline for verdensmålene – verdensmål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund" gennemført. Pilotprojektet blev afsluttet i januar 2019, og anbefalingerne til baseline for delmålene 11.1-11.7 har bidraget med kvalificerede input til denne rapportes anbefalinger til danske målepunkter. Pilotprojektet danner dermed på lige fod med input fra inddragelsesaktiviteterne i Vores Mål grundlaget for for-

slagene til målepunkter for verdensmål 11. Pilotprojektet omhandlede ikke delmål 11.a-11.c, hvorfor baggrundsmaterialet for disse delmål alene bygger på input fra dette projekts inddragelsesfase og eksperter input.

I en dansk sammenhæng handler verdensmål 11 om forskellige aspekter af en bæredygtig udvikling i byer og lokalområder. Der er især fokus på inklusion og lige muligheder i forhold til blandt andet indkomst og handicap, transport og bevægelighed i byrummet, trivsel og faciliteter, miljø og klima, samt sikkerhed i forhold til at bruge by- og lokalområdet. I inddragelsesaktiviteterne har deltagerne fremhævet den økonomiske byrde i forhold til boliger især i byerne, socioøkonomiske forskelle mellem byer og landdistrikter, ejer- og lejeboliger, såvel som omfanget af boliger, der er i fysisk dårlig stand og sundhedsskadelige at bo i. Der har været forslag om at måle, hvor attraktivt det er at bo i landdistrikter. Den kollektive trafik blev set som vigtig, og herunder særligt tilgængeligheden af den kollektive transport for ældre og personer med nedsat mobilitet samt prisen for transport. Debatten om kultur og kulturarv har haft fokus på omfanget af den offentlige støtte til kulturinstitutioner og kommunernes økonomiske bidrag til frivilligt arbejde indenfor sport og sociale aktiviteter. Beskyttelse af bevaringsværdige bygninger og bymiljøer er ligeledes blevet fremhævet.

Miljø og klima har stået centralt i debatten, herunder håndtering af affald, energiforsyning og energieffektivitet i bygninger og den deraf afledte miljøbelastning, samt udbredelsen af kommunale, regionale og landsdækkende planer og politikker indenfor energi og miljø. Eftersom naturkatastrofer sjældent har fatale følger i en dansk sammenhæng, har fokus rettet sig mod kommunernes planlægning for at imødegå skader som følge af stigende nedbørsmængder og vandstandsstigninger. I forhold til Danmarks støtte til udviklingslandene er det blevet foreslået at opføre andelen af danske udviklingsbistand målrettede byer.

Danske målepunkter

Tabel 11 på næste side indeholder en kort præsentation af 14 forslag til nye danske målepunkter og desuden 18 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 11 fordelt på ti delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 11. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 11

	<p>DELMÅL 11.1. BYG SIKRE BOLIGER TIL EN OVERKOMMELIG PRIS</p> <p>Inden 2030 skal alle sikres adgang til egnede og sikre boliger til en overkommelige pris med adgang til grundlæggende tjenesteydelser, og slumkvarterer skal opgraderes.</p>	
<p>FN indikator(er): 11.1.1. Andel af bybefolkning, der lever i slumkvarterer, uformelle bebyggelser eller uegnede boligforhold</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 11.1.i. Oplevet økonomisk boligbyrde 11.1.ii. Udvikling i den økonomiske boligbyrde</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beboelse i udsatte boligområder • Ventetid til behandling af sager om botilbud • Udvikling i husleje i almene boliger
	<p>DELMÅL 11.2. SKAB BILLIGE OG BÆREDYGTIGE TRANSPORTSYSTEMER</p> <p>Inden 2030 skal der skabes adgang for alle til sikre, tilgængelige og bæredygtige transportsystemer til en overkommelig pris, trafiksikkerheden skal forbedres bl.a. ved at udbygge den kollektive trafik med særlig hensyn til behov hos sårbare befolkningsgrupper, kvinder, børn, personer med handicap og de ældre.</p>	
<p>FN indikator(er): 11.2.1. Andel af befolkning, der har nem adgang til offentlig transport, fordelt på køn, alder og personer med handicap</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 11.2.i. Prisudvikling for offentlig transport 11.2.ii. Oplevet tilgængelighed til kollektiv transport</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afstand til offentlig transport for ældre og personer med handicap • Andel togstationer med niveaufri adgang
	<p>DELMÅL 11.3. GØR BYERNE INKLUDERENDE OG BÆREDYGTIGE</p> <p>Inden 2030 skal byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig, og kapaciteten til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og forvaltning i alle lande skal styrkes.</p>	
<p>FN indikator(er): 11.3.1. Forholdet mellem areal-anvendelsesraten (LCR) og befolkningstilvækst 11.3.2. Andel af byer med en direkte inddragelse af civilsamfundet i byplanlægning og forvaltning, som opererer regelmæssigt og demokratisk</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 11.3.i. Antal byggerier og byområder med bæredygtigheds certificering 11.3.ii. Niveau for energimærkninger i danske bygninger 11.3.iii. Andel af grønne arealer fordelt på regioner</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal svanemærkede byggerier og renoveringer i Danmark • Befolkningssammensætning i byer • Antal ejendomme med grønne tage eller anden forsinkelse af regnvand • Forholdet mellem arealanvendelse og befolkningstilvæksten
	<p>DELMÅL 11.4. BESKYT VERDENS KULTUR- OG NATURARV</p> <p>Indsatsen for at beskytte og bevare verdens kultur- og naturarv skal styrkes.</p>	
<p>FN indikator(er): 11.4.1. Samlede udgifter (offentlige og private) per indbygger anvendt til bevaring, og beskyttelse af al kultur- og naturarv, opdelt efter type (kulturarv, naturarv, blandet samt verdenskulturarv registreret under <i>World Heritage Centre</i>), forvaltnings-niveau (nationalt, regionalt og lokalt/kommunalt), udgiftstype (drifts-/ anlægsudgift) og type af privat-finansiering (naturalier, privat non-profit sektor og sponsorer)</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 11.4.i. Antal fredede bygninger</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antallet af udpegede bevarings-værdige bygninger i gældende byplanvedtægter og lokalplaner

DELMÅL 11.5. REDUCÉR NATURKATASTROFERS SKADELIGE KONSEKVENSER

Inden 2030 skal antallet af dødsfald og antallet af berørte personer samt reduktion i de direkte økonomiske tab i forhold til det globale bruttonationalprodukt (BNP), som følge af katastrofer, herunder vandrelaterede katastrofer, reduceres betydeligt med fokus på beskyttelse af de fattige og mennesker i sårbare situationer.

FN indikator(er):

11.5.1. Antal af døde, forsvundne personer og personer, som er berørt af katastrofe per 100.000 mennesker

11.5.2. Direkte økonomisk tab i forbindelse med katastrofe i forhold til det globale BNP, herunder katastrofeskader på central infrastruktur og afbrydelse af basale tjenesteydelser

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der modtaget forslag om at opføre offentlige investeringer i beskyttelse mod klimaforandringer og at opføre antallet af byer med klimasikrings-systemer.

Øvrige forslag:

- Andel byer med udførte eller planlagte effektive klimasikrings-systemer

DELMÅL 11.6. REDUCÉR BYERNES MILJØBELASTNING

Inden 2030 skal den negative miljøbelastning per indbygger reduceres, herunder ved at lægge særlig vægt på luftkvalitet og på husholdnings- og anden affaldsforvaltning.

FN indikator(er):

11.6.1. Andel af affald fra byer, der indsamles regelmæssigt og har en tilstrækkelig affaldsbehandling, ud af den samlede total genereret mængde affald fra byer opdelt, efter byer

11.6.2. Det årlige gennemsnitsniveau af fine partikler (for eksempel PM2.5 og PM10) i byer (vægtet indbyggertal)

Forslag til danske målepunkter:

11.6.i. Mængde af affald fra husholdninger

11.6.ii. Andel genanvendt husholdningsaffald

11.6.iii. Andel eldrevne personbiler, busser og tog

11.6.iv. Andel indregistrerede eldrevne køretøjer i kommuner, regioner og stat

Øvrige forslag:

- Opkobling til rensningsanlæg til spildevand
- Andel eldrevne køretøjer i virksomheder, som varetager transport for det offentlige
- Andel separat kloakering
- Andel genanvendt byggeaffald

DELMÅL 11.7. GIV ALLE ADGANG TIL GRØNNE OFFENTLIGE RUM

Inden 2030 skal der gives universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige, grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap.

FN indikator(er):

11.7.1. Den gennemsnitlige andel af bebyggede områder i byer, der er åben tilgængelig for offentlig brug for alle, opdelt på køn, alder og personer med handicap

11.7.2. Andel af personer, der er ofre for fysisk eller seksuel chikane, opdelt på køn, alder, handicap og ulykkessted, indenfor de seneste 12 måneder

Forslag til danske målepunkter:

11.7.i. Oplevet tryghed i det offentlige rum

Øvrige forslag:

- Afstand til grønt område
- Andel offentlige arealer per indbygger

DELMÅL 11.A. STYRK SAMMENHÆNGEN MELLEM LAND OG BY MED BEDRE PLANLÆGNING

Positive økonomiske, sociale og miljømæssige forbindelser mellem by, opland og landdistrikter skal støttes ved at styrke den nationale og regionale udviklingsplanlægning.

FN indikator(er):

11.a.1. Andel af befolkning, der lever i byer, der gennemfører bymæssige og regionale udviklingsplaner med inddragelse af befolkningsfremskrivning og ressourcebehov, opdelt efter byens størrelse

Forslag til danske målepunkter:

11.a.i. Andel studiepladser udenfor de større byer

Øvrige forslag:

DELMÅL 11.B. GØR LANGT FLERE AF VERDENS BYER MERE MODSTANDSDYGTIGE MOD KATASTROFER

Inden 2020 skal der ske en betydelig stigning i antallet af byer og bosættelser, der vedtager og gennemfører integrerede politikker og planer, der stræber mod inklusion, ressourceeffektivitet, modvirkning og tilpasning til klimaændringer, modstandsdygtighed over for katastrofer, og som udvikler og gennemfører helhedsorienteret katastrofe- risikostyring på alle niveauer, i overensstemmelse med Sendai-rammen for Katastrofe- og Risikoforebyggelse (*Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*).

FN indikator(er):

11.b.1. Andel af lokale regeringer, der vedtager og gennemfører lokale katastroferisikostyringsstrategier i overensstemmelse med Sendai-rammen for katastrofe- og risikoforebyggelse 2015-2030a

11.b.2. Andel af lokale regeringer, der har vedtaget og implementeret lokale strategier for at nedbringe katastroferisikoen i overensstemmelse med nationale strategier for at nedbringe katastroferisiko

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Enkelte forslag har omhandlet kommunernes indsats og politikker. Grundet manglende datatilgængelighed er dette forslag placeret under øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Antal kommuner, som har og implementerer bæredygtigheds-politikker

DELMÅL 11.C. STØT DE MINDST UDVIKLEDE LANDE TIL AT BYGGE SOLIDT OG BÆREDYGTIGT

De mindst udviklede lande skal støttes, blandt andet gennem finansiel og teknisk bistand, til at bygge bæredygtige og robuste bygninger med anvendelse af lokale materialer.

FN indikator(er):

11.c.1. Andel af finansiel støtte til de mindst udviklede lande, som anvendes til konstruktion og eftermontering af bæredygtige, robuste og ressourceeffektive bygninger med brug af lokale materialer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til målepunkter for dette delmål, herunder et forslag om at opgøre andelen af den danske udviklingsbistand, der går til byer i udviklingslandene til at modvirke og tilpasse sig klimaforandringer og katastrofer.

Øvrige forslag:

DELMÅL 11.1. BYG SIKRE BOLIGER TIL EN OVERKOMMELIG PRIS

Dansk målepunkt 11.1.i. Oplevet økonomisk boligbyrde

Begrundelse

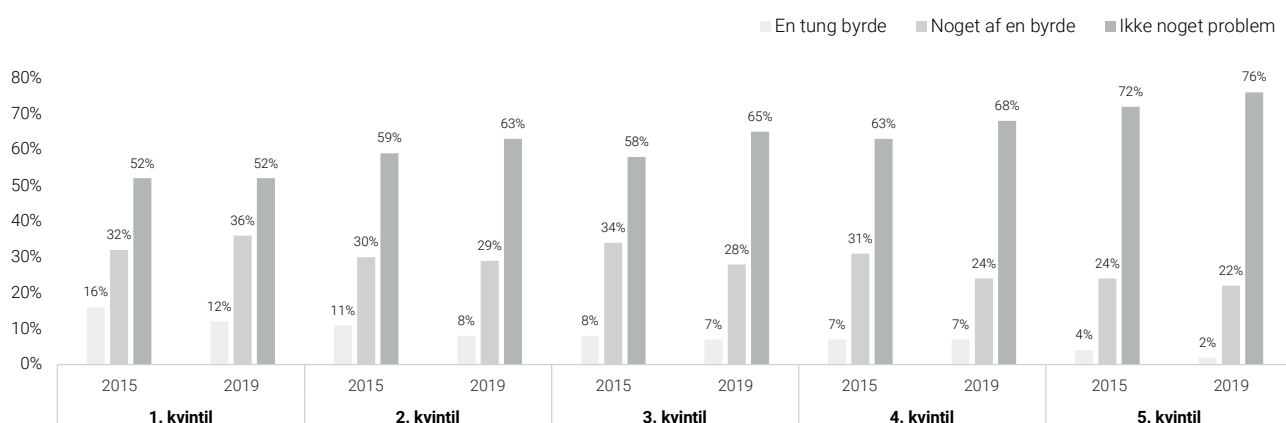
Udgiften til bolig påvirker den enkelte danskers og families økonomiske muligheder for at leve et trygt og sundt liv, idet boligudgiften kan udgøre en væsentlig andel af de samlede leveomkostninger. Om boligen vurderes at have en overkommelig pris, kan anskues ud fra faktiske priser og ud fra oplevelsen af, om den økonomiske byrde er overkommelig. Ved at opgøre den oplevede økonomiske byrde ved boligudgiften er det muligt at belyse danskernes opfattelse af boligudgiften og herigennem deres opfattelse af muligheden for at have et rimeligt rådighedsbeløb til at leve et trygt og sundt liv. Der foreslås derfor et dansk målepunkt, der opgør hvordan den økonomiske byrde ved boligudgiften opleves af befolkningen.

Tendens

Mindst 50 procent af befolkningen på tværs af indkomstgrupper i Danmark oplever, at boligudgiften ikke er et problem. I gruppen med de højeste indkomster oplevede 76 procent i 2019, at boligudgiften ikke var et problem. Gennemsnitligt oplevede 66 procent af de tre grupper med mellemstore indkomster heller ikke boligudgiften som et problem. Gruppen med de laveste indkomster havde den højeste andel af befolkningen, der oplevede boligudgiften som en tung byrde med 12 procent i 2019. Tendensen for denne indkomstgruppe steg frem til 2018, og der var et markant fald i 2019 i den andel, der oplevede boligudgiften som en tung byrde.

Baseline

Figur 148 Oplevet økonomisk byrde ved boligudgiften

Note: Figuren viser udviklingen i, hvor stor en del af befolkningen der oplever boligudgiften som henholdsvis en tung byrde, noget af en byrde eller ikke noget problem, fordelt efter indkomstgruppe i fem kvintiler i perioden 2015-2019. Kun én af husstandens voksne er blevet interviewet. Det antages, at svarene dækker alle husstandsmedlemmer. Tallene er baseret på en stikprøve og dermed behæftet med en vis statistisk usikkerhed.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			✓

Dansk målepunkt 11.1.ii. Udvikling i den økonomiske boligbyrde

Begrundelse

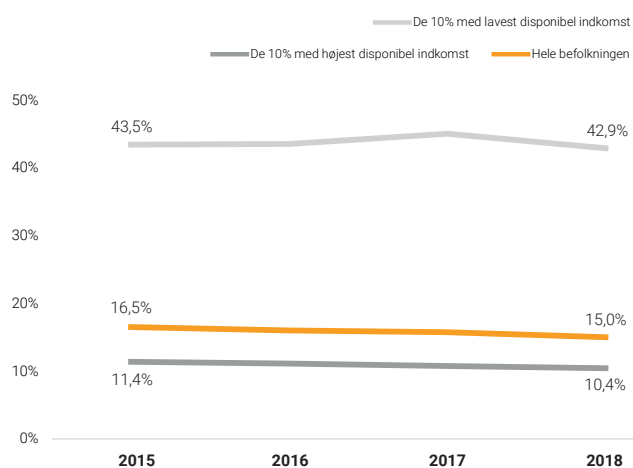
Den faktiske udgift til bolig påvirker den enkelte danskers og families økonomiske muligheder for at leve et trygt og sundt liv, idet boligudgiften kan udgøre en væsentlig andel af de samlede leveomkostninger. Ved at se på, hvor meget udgiften til en ejerbolig fylder i en families disponible indkomst, er det muligt at belyse den økonomiske byrde ved boligudgiften ud fra, hvor meget boligen faktisk koster, når der korrigeres for rente- og lønudviklingen. Målingen omfatter de dele af befolkningen, der bor i ejerbolig og således ikke ejere af andelsboliger og lejere.

Tendens

Boligbyrden er faldet for danskere i ejerbolig i perioden 2015-2018. Der er stor forskel på, hvor meget boligudgifter fylder i husholdningens budget. For de 10 procent med lavest disponibel indkomst fylder boligudgifter knap halvdelen af deres disponible indkomst, mens boligbyrden udgør omkring 10 procent for den tiendedel af befolkningen, som har de højeste disponible indkomster. Regionale forskelle vil kunne ses ved en opdeling af data på regioner.

Baseline

Figur 149 Økonomisk boligbyrde

Note: Figuren viser udviklingen i den økonomiske byrde ved boligudgiften for boligejere i Danmark i perioden 2015-2018. Den økonomiske byrde ved boligudgiften beregnes som forholdet mellem boligudgift og disponibel indkomst. I boligudgiften indgår renteudgifter og skatter, men ikke afdrag på boliglån. Opgørelsen dækker de privatpersoner, der bor i boliger (huse og lejligheder), som de ejer, og hvor de selv bor i boligen.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				✓

DELMÅL 11.2. SKAB BILLIGE OG BÆREDYGTIGE TRANSPORTSYSTEMER

Dansk målepunkt 11.2.i. Prisudvikling for kollektiv transport

Begrundelse

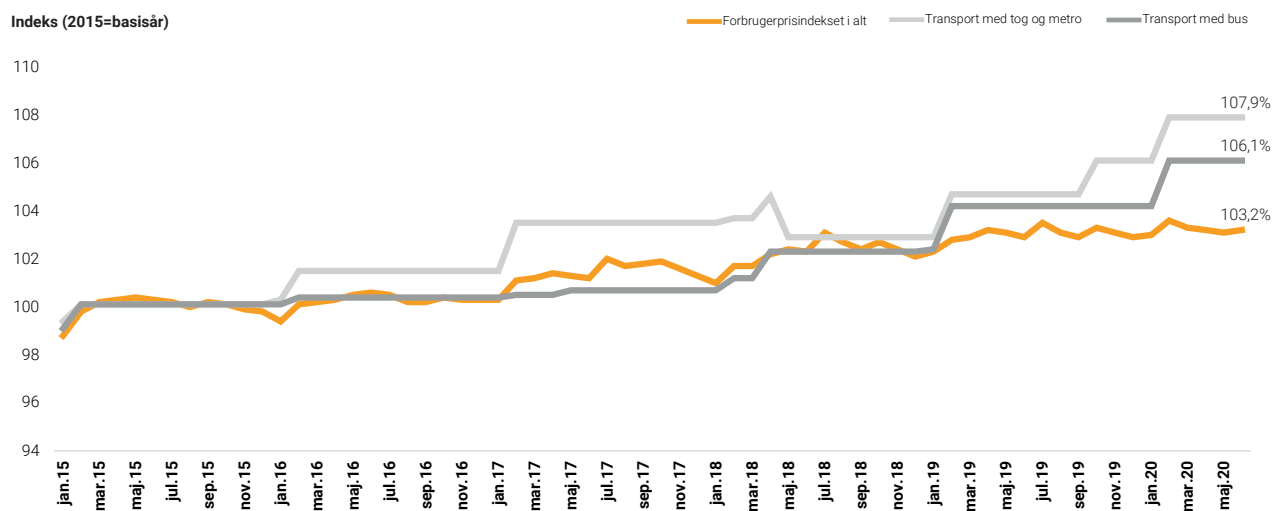
Pris er en vigtig faktor, når danskerne skal vælge hvilken form for transport de skal benytte. Hvis prisen for den kollektive transport bliver for høj, kan det få flere til at vælge privat transport i eksempelvis egen bil, hvilket kan give øget køddannelse på vejene, øget forurening og belastning af klimaet samt dårligere økonomi i den kollektive transport. Det foreslåede danske målepunkt opgør udviklingen i den relative pris for kollektiv transport sammenlignet med forbrugerprisindekset. Målepunktet kan herved belyse, om priserne for kollektiv trafik stiger mere end de generelle priser i samfundet.

Tendens

Prisen for transporttjenester har ligget omkring 5 procent højere end de gennemsnitlige forbrugerpriser siden 2015. Der er sket flere prishop i priserne for transport med metro og tog fra 2019 og frem.

Baseline

Figur 150 Relativ prisudvikling for udvalgte transporttjenester

Note: Figuren viser udviklingen i priser for udvalgte transporttjenester i forhold til den generelle prisudvikling i perioden 2015-2020. Basisåret er 2015.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 11.2.ii. Oplevet tilgængelighed til kollektiv transport

Begrundelse

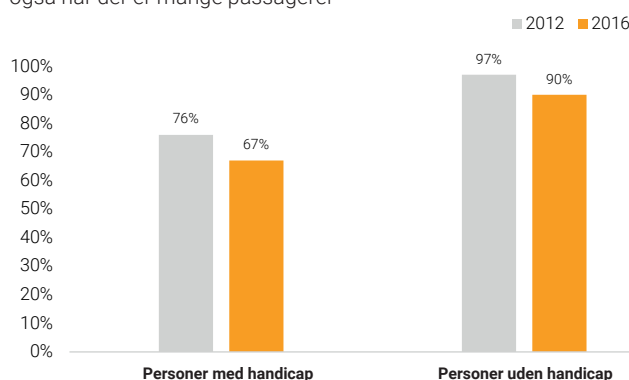
Den kollektive transport er til rådighed for alle i Danmark, og den skaber herved lige muligheder for at bevæge sig på tværs af byer og andre områder i landet. Tilgængelighed til kollektiv transport er vigtig i forhold til nemt og hurtigt at kunne transportere sig til arbejde eller andre aktiviteter. Især for personer med handicap kan tilgængeligheden være afgørende for mobiliteten og mulighederne for at deltage i samfundslivet. Det foreslåede danske målepunkt måler graden af tilfredshed med tilgængeligheden til kollektiv transport hos personer med og uden handicap.

Tendens

Cirka 20 procent flere personer med handicap end personer uden handicap oplever brugen af kollektiv transport som besværlig. Fra 2012 til 2016 var der et fald i den oplevede tilgængelighed til kollektiv transport for begge grupper. I 2016 oplevede 67 procent af personer med handicap, at de kunne benytte kollektiv transport uden besvær. Dette er et fald på 9 procentpoint i forhold til 2012. Den relativt høje positive svarfrekvens hos personer med handicap skyldes især en overvægt af personer med mindre fysiske handicap. Den samme nedadgående tendens gør sig gældende for personer uden handicap. Her oplevede 97 procent i 2012, at de kunne benytte offentlig transport uden besvær mod 90 procent i 2016.

Baseline

Figur 151 Andel personer, der uden besvær kan bruge bus og tog, også når der er mange passagerer

Note: Figuren viser udviklingen i oplevelsen af tilgængelighed til offentlig transport for personer med fysiske og psykiske handicap sammenlignet med oplevelsen hos personer uden handicap for år 2012 og 2016. Undersøgelsen foretages hvert 4. år.

Kilde: Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 11.3. GØR BYERNE INKLUDERENDE OG BÆREDYGTIGE

Dansk målepunkt 11.3.i. Antal byggerier og byområder med bæredygtigheds-certificering

Begrundelse

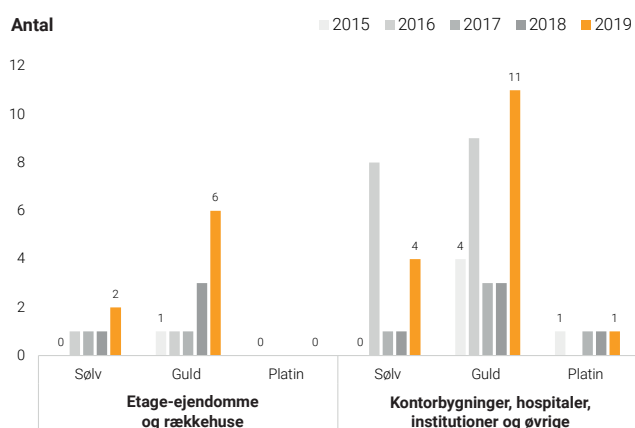
Certificeringsordninger for bæredygtighed i byggeriet støtter byggebranchen i at dokumentere, i hvilken grad deres byggerier og byområder er bæredygtige og bidrager også til at skabe konkurrence om at være mest bæredygtig. Ordningerne indeholder krav om at inddrage en række miljømæssige, sociale og økonomiske hensyn og om inkluderende planlægning indenfor byggeri og det byggede miljø. Der findes forskellige ordninger, og i Danmark er DGNB (*Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen*) den mest udbredte. Certificering kan opnås på tre niveauer (sølv, guld eller platin) afhængigt af scoren indenfor de nævnte områder. Det foreslåede danske målepunkt måler antallet af byggerier og byområder med en DGNB-certificering og belyser herigennem udbredelsen af byggerier og byområder certificeret inden for bæredygtighed. Flere certificeringsordninger, for eksempel Svanemærket, kan eventuelt tilføjes fremadrettet.

Tendens

Der er generelt set en stigning i antallet af bygninger, der bliver DGNB-certificeret på sølv- og guld niveau. Få byggerier opnår scoren platin, og de er alle i kategorien kontorbygninger, hospitaler, institutioner og øvrige. Nogle år er der ingen byggerier og byområder, der har opnået DGNB-certificering, og der fremgår derfor ikke tal for disse år.

Baseline

Figur 152 Antal DGNB-certificerede bygninger og byområder i Danmark fordelt på ejendomstyper

Note: Figuren viser udviklingen i antal af bygninger i Danmark, der er certificerede inden for DGNB-ordningen opdelt på ejendomstype og certificeringsniveau i perioden 2015-2019.

Kilde: Green Building Council Danmark

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 11.3.ii. Niveau for energimærkninger i danske bygninger

Begrundelse

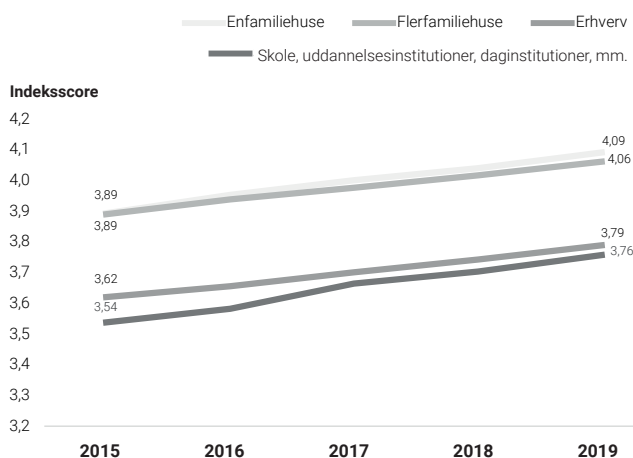
Bygninger står for omkring 40 procent af det nationale energiforbrug. Mere energieffektive bygninger vil kunne reducere energiforbruget i bygningerne og derved medvirke til at reducere spild af energi og den negative påvirkning af klimaet, i det omfang energien er produceret af fossile brændstoffer. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre niveauet for den lovpligtige energimærkning i danske bygninger efter bygningstype. Forslaget er også relevant i forhold til delmål 7.3. vedrørende forbedret energieffektivitet.

Tendens

Siden 2015 er energimærkningen forbedret på tværs af alle bygningskategorier og indeksscoren er omkring 4, hvilket gennemsnitligt svarer til energimærke D. Dog havde cirka 33 procent af bygningerne energimærke E eller dårligere i 2019, hvilket indikerer, at der stadig er potentiale for væsentlige energibesparelser. Enfamiliehuse udgjorde cirka 84 procent af det samlede antal energimærkede bygninger i 2019, og viser en forøgelse af indeksscoren med 5 procent fra 2015 til 2019.

Baseline

Figur 153 Gennemsnitlig indeksscore score for energimærkning på tværs af bygningskategorier

Note: Figuren viser udviklingen i indeksscoren for den lovpligtige energimærkning på tværs af bygningskategorier. Indeksscoren er baseret på et gennemsnit af de indeksede energimærkninger fra 1 til 7, hvor A=7 (bedst), mens G=1 (dårligst). Data er for perioden 2015-2019.

Kilde: Energistyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 11.3.iii. Andel af grønne arealer fordelt på regioner

Begrundelse

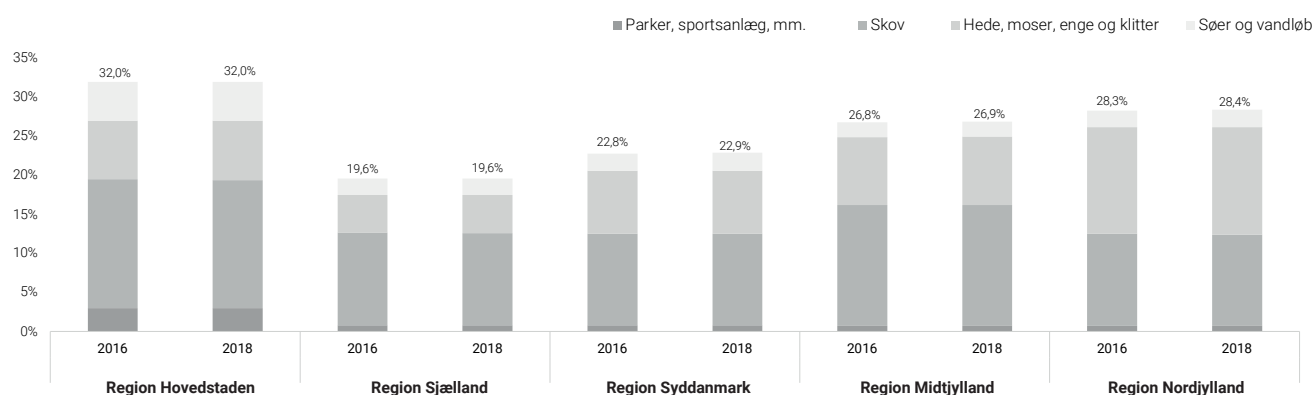
Grønne arealer er væsentlige for menneskers livskvalitet og sundhed. De danner ramme om socialt liv udendørs og giver folk, der bor i byerne, adgang til områder med natur. Det er også velkendt, at grønne arealer er med til at sikre et attraktivt og sundt mikroklima i lokalområdet. Det foreslås som dansk målepunkt at opføre andelen af grønne arealer i landets fem regioner for at belyse udviklingen i grønne arealer på tværs af landet.

Tendens

Udviklingen i andelen af grønne arealer af det samlede areal i landets regioner har ikke ændret sig nævneværdigt fra 2016 til 2018. Region Hovedstaden har den største andel af grønne arealer i forhold til regionens samlede areal og Region Sjælland har den mindste andel. Skov og heder, moser, enge og klitter udgør den største andel af de grønne arealer i regionerne. Variationen i typer af grønne arealer på tværs af landet er begrænset.

Baseline

Figur 154 Grønne arealer opgjort som procent af det samlede areal fordelt på regioner

Note: Figuren viser udviklingen i den procentandel, der udgøres af grønne arealer i landets fem regioner i 2016 og 2018. Arealet opgøres hvert andet år.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

DELMÅL 11.4. BESKYT VERDENS KULTUR- OG NATURARV

Dansk målepunkt 11.4.i. Antal fredede bygninger

Begrundelse

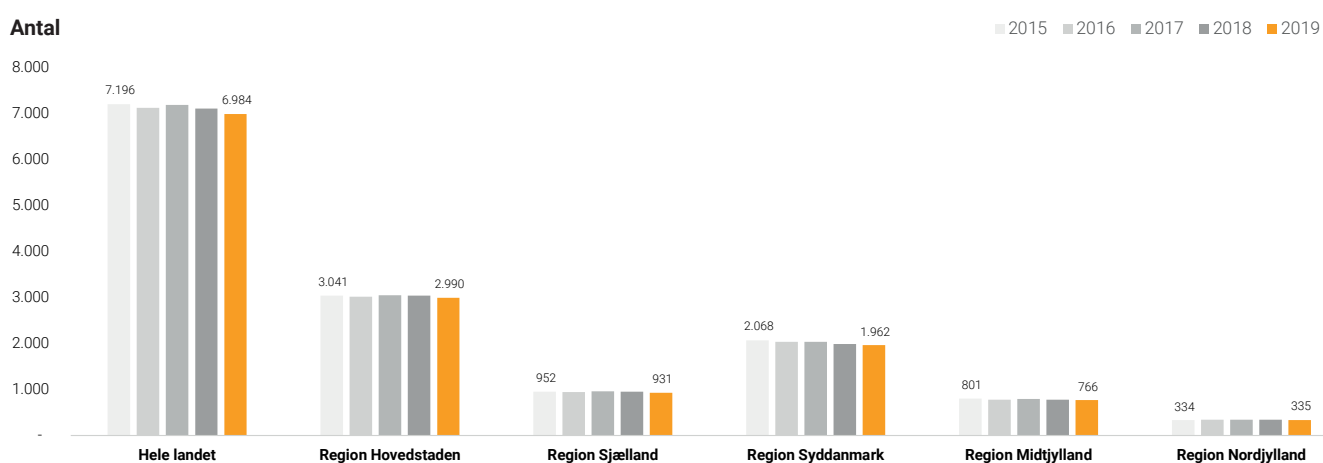
Vi har i Danmark mange bevaringsværdige og fredede bygninger, der indgår i samlede miljøer som værdifulde bebyggelser, bymiljøer og landskaber. De udgør en kulturel værdi og viser, hvordan Danmark har udviklet sig gennem tiderne. Samtidig har de ofte stor betydning i mange lokalsamfund som historiske referencer og identitet. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre antallet af fredede bygninger for at belyse status for en del af den danske kulturarv.

Tendens

Der var et beskedent fald i antallet af fredede bygninger i Danmark på 2,9 procent i perioden 2015-2019. Der er store forskelle i udviklingen mellem regionerne. Region Syddanmark og Region Midtjylland står for det største fald med henholdsvis 5,1 procent og 4,4 procent fra 2015 til 2019, mens Region Nordjylland som den eneste har oplevet en beskedent stigning på 0,3 procent. Region Hovedstaden og Region Syddanmark havde tilsammen 70 procent af alle de fredede bygninger i Danmark i 2019.

Baseline

Figur 155 Antal fredede bygninger på landsplan og i de fem regioner

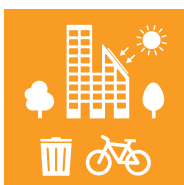
Note: Figuren viser udviklingen i antallet af fredede bygninger i Danmark i alt og fordelt på landets fem regioner i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

DELMÅL 11.5. REDUCÉR NATURKATASTROFERS SKADELIGE KONSEKVENSER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der modtaget forslag om at opgøre offentlige investeringer i beskyttelse mod klimaforandringer og at opgøre antallet af byer med klimasikringsystemer.

DELMÅL 11.6. REDUCÉR BYERNES MILJØBELASTNING

Dansk målepunkt 11.6.i. Mængde af affald fra husholdninger

Begrundelse

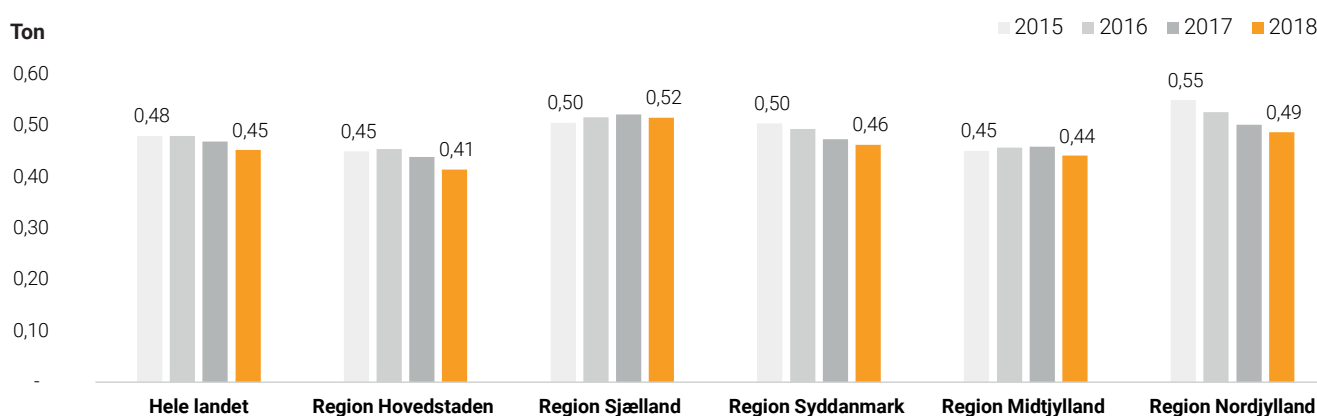
Danske husholdninger står for cirka en fjerdedel af den samlede affaldsproduktion i Danmark¹. En reduktion i mængden af affald forhindrer, at materialer og fødevarer fra husholdningerne går til spilde, det reducerer påvirkningen af miljø og klima og er billigere for samfundet. Det foreslås som dansk målepunkt at måle udviklingen i mængden af affald fra husholdninger.

Tendens

Der var et beskedent fald i mængden af affald i Danmark fra 0,48 ton per indbygger til 0,45 ton per indbygger i årene 2015 til 2018. Alle regioner i Danmark med undtagelse af Region Sjælland producerede en mindre mængde affald i 2018 end i 2015. Region Nordjylland har oplevet det største fald blandt regionerne på 12 procent fra 0,55 ton per indbygger i 2015 til 0,49 ton per indbygger i 2018.

Baseline

Figur 156 Husholdningernes affaldsmængder per indbygger opdelt på landets regioner

Note: Figuren viser udviklingen i fordelingen af husholdningernes affaldsmængder i ton per indbygger for de fem regioner og hele landet i perioden 2015-2018. Husholdningernes affald er defineret ved materialer: organisk affald, papir, pap, glas, plast, metal- og træaffald.
Kilde: Miljøstyrelsen og Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

¹Miljøstyrelsen: <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2020/05/978-87-7038-183-3.pdf>

Dansk målepunkt 11.6.ii. Andel genanvendt husholdningsaffald

Begrundelse

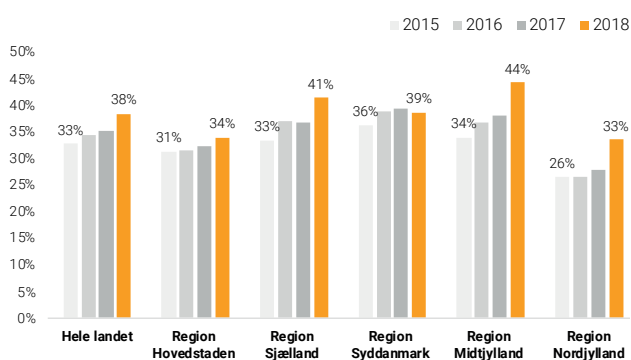
Analysen af enfamilieboliger i Danmark viser, at en stor del af dagrenovationen kunne være blevet genanvendt, hvis den var blevet sorteret². Madaffald og papir udgør en stor del af det affald, der bliver brændt, og øget genanvendelse vil forhindre, at materialer og fødevarer fra husholdningerne går til spilde, hvilket vil reducere påvirkningen af miljø og klima, og det vil være billigere for samfundet. Det foreslås som dansk målepunkt at måle udviklingen i andelen af genanvendt husholdningsaffald i forhold til husholdningernes samlede affaldsmængde opgjort efter region.

Tendens

Andelen af husholdningsaffald, der bliver genanvendt, steg med 5 procentpoint fra 2015 til 2018, og andelen af genanvendt husholdningsaffald var i 2018 på 38 procent af den samlede mængde affald fra husholdninger. Region Midtjylland genanvender mest med en andel på 44 procent. Andelen af husholdningsaffald, der blev sendt til forbrænding, var nogenlunde konstant fra 2015 til 2017 og var i 2017 på 53 procent.

Baseline

Figur 157 Andel genanvendt husholdningsaffald i forhold til den samlede mængde husholdningsaffald opdelt efter region

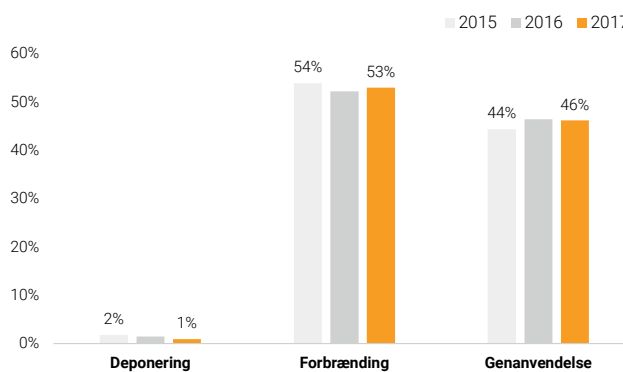

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af genanvendt husholdningsaffald i forhold til husholdningernes samlede affaldsmængde for de fem regioner og hele landet i perioden 2015-2018. Husholdningernes affald er defineret ved materialetyperne organisk affald og papir-, pap-, glas-, plast-, metal- og træaffald.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Figur 158 Andel affald opdelt efter behandlingsform i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af affald opdelt efter behandlingsform i forhold til den samlede mængde genanvendt affald i perioden 2015-2017. Andelen er opgjort ud fra affaldets vægt. Affaldsregnskabet for 2018 udkommer i september 2020.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

²Miljøstyrelsen: <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2020/05/978-87-7038-183-3.pdf>

Dansk målepunkt 11.6.iii. Andel eldrevne personbiler, busser og tog

Begrundelse

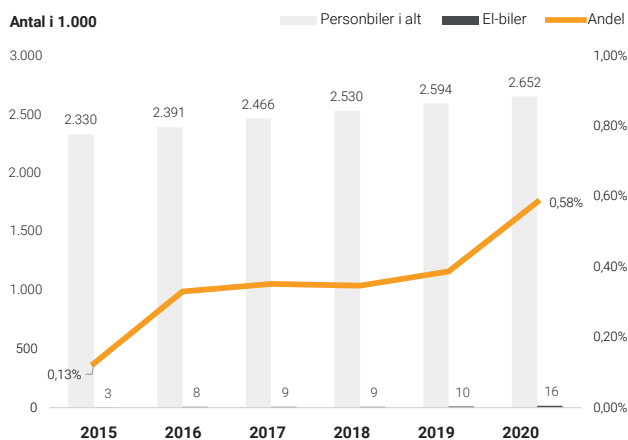
Transport udgør en stor del af den samlede negative påvirkning af luftkvaliteten og klimaet i Danmark. En omstilling fra almindelige benzin og diesel-drevne køretøjer til eldrevne køretøjer, der drives af vedvarende energi, er vigtig for at reducere denne belastning. Det gør sig gældende i forhold til både privat og offentlig transport. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af eldrevne køretøjer fordelt på personbiler, busser og tog ud af det samlede antal køretøjer for at belyse udviklingen i denne omstilling.

Tendens

Cirka halvdelen af siddepladserne i landets tog er drevet af el. Derimod er andelen af eldrevne busser og personbiler beskedent. Andelen af eldrevne personbiler af det samlede antal biler er dog steget fra 0,13 procent i 2015 til 0,58 procent i 2020. Andelen af eldrevne busser er minimal og udgjorde 7 ud af 13.158 busser – eller cirka 0,05 procent – i 2019.

Baseline

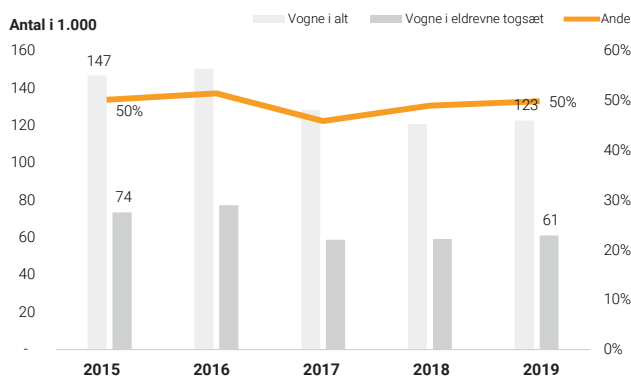
Figur 159 Eldrevne personbiler i forhold til det samlede antal personbiler i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i det samlede antal personbiler og andelen af eldrevne personbiler i perioden 2015-2020.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

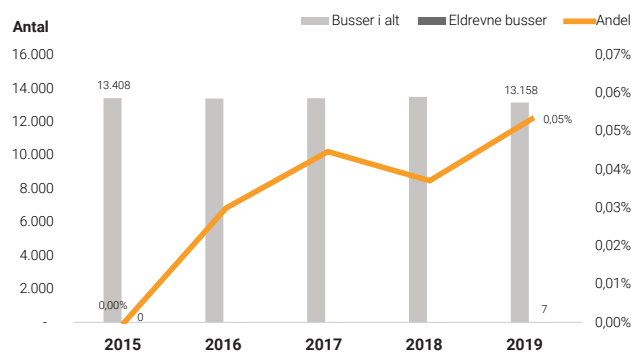
Figur 160 Siddepladser i eldrevne tog i forhold til det samlede antal siddepladser i togvogne

Note: Figuren viser udviklingen i antal af siddepladser i eldrevne togvogne sammenlignet med antal siddepladser i det samlede antal togsæt i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 161 Eldrevne busser i forhold til det samlede antal busser

Note: Figuren viser udviklingen i antal eldrevne busser sammenlignet med det samlede antal busser i Danmark i perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 11.6.iv. Andel indregistrerede eldrevne køretøjer i kommuner, regioner og stat

Begrundelse

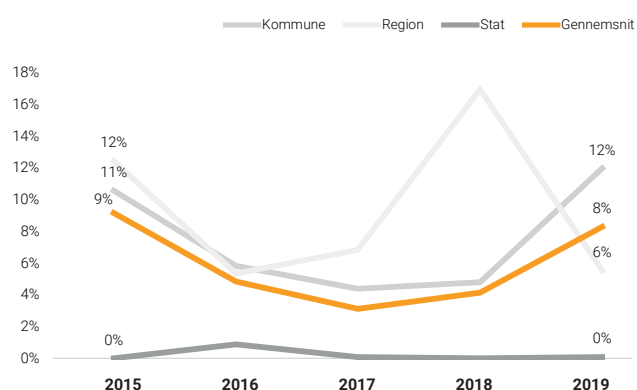
Den offentlige sektor anvender køretøjer i den offentlige service, for eksempel til hjemmehjælp og personbefordring. De bidrager til den samlede negative påvirkning af luftkvaliteten i Danmark, i det omfang køretøjerne drives af fossile brændstoffer. Omvendt kan det offentliges anvendelse af eldrevne køretøjer, der drives af en høj andel af vedvarende energi, reducere belastningen af klimaet. I 2010 trådte bekendtgørelsen om miljøbevidste indkøb af køretøjer til vejtransport i kraft. Derudover følger Danmark EU's grønne indkøbskriterier for transport. Et dansk målepunkt for andelen af nyregistrerede eldrevne person- og varebiler i kommuner, regioner og stat er med til at belyse omstillingen til mere klimavenlig transport i det offentlige.

Tendens

Andelen af nyregistrerede eldrevne køretøjer i det offentlige har gennemsnitligt ligget på knap 6 procent i perioden 2015-2019. Regionerne havde i 2018 en andel af nyregistrerede eldrevne køretøjer på 17 procent, mens det året efter faldt til 6 procent. Kommunernes andel svinger i mindre grad og lå i 2019 på 12 procent. Andelen svinger fra år til år, hvilket kan skyldes større udbud i nogle sektorer.

Baseline

Figur 162 Andel af nyregistrerede person- og varebiler, der kører på el i kommuner, regioner og stat

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af nyregistrerede person- og varebiler, der kører på el, fordelt på kommune, region og stat i perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

DELMÅL 11.7. GIV ALLE ADGANG TIL GRØNNE OFFENTLIGE RUM

Dansk målepunkt 11.7.i. Oplevet tryghed i det offentlige rum

Begrundelse

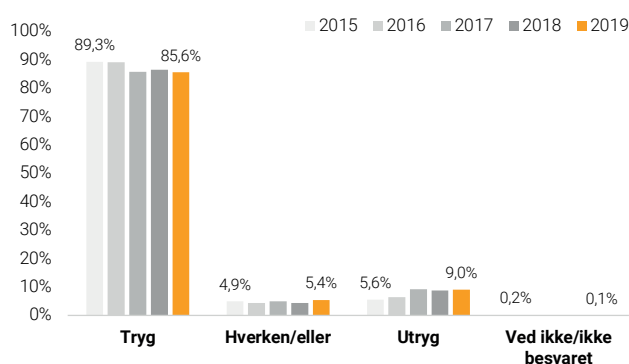
Oplevelsen af tryghed i det offentlige rum er med til at gøre det offentlige rum inkluderende og tilgængeligt. I Danmark er der generelt en lav grad af kriminalitet og vold i det offentlige rum, der er gode færdselsforhold og en høj grad af sikkerhed for alle. Det skaber mulighed for, at danskerne trygt kan færdes og bruge det offentlige rum. Som dansk målepunkt foreslås det at opgøre danskernes oplevede tryghed i det offentlige rum.

Tendens

Langt størstedelen (85,6 procent) af borgerne følte sig i 2019 trygge i det offentlige rum. Andelen af borgere, der føler sig trygge, og som bor i særligt udsatte boligområder, er lavere end for borgerne generelt (70,9 procent).

Baseline

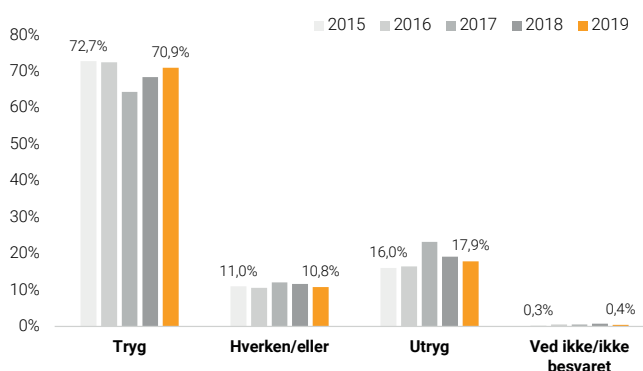
Figur 163 Oplevet tryghed i det offentlige rum

Note: Figuren viser udviklingen i hvor stor en andel af befolkningen der i det offentlige rum føler sig tryk, hverken tryk eller utryk, utryk eller ved ikke/ikke besvaret i perioden 2015-2019.
Kilde: Rigspolitiet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Figur 164 Oplevet tryghed i det offentlige rum i særligt udsatte boligområder

Note: Figuren viser udviklingen i hvor stor en andel af befolkningen i særligt udsatte boligområder, der føler sig tryk, hverken tryk eller utryk, utryk eller ved ikke/ikke besvaret i perioden 2015-2019.
Kilde: Rigspolitiet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

DELMÅL 11.A. STYRK SAMMENHÆNGEN MELLEM LAND OG BY MED BEDRE PLANLÆGNING

Dansk målepunkt 11.a.i. Andel studiepladser udenfor de større byer

Begrundelse

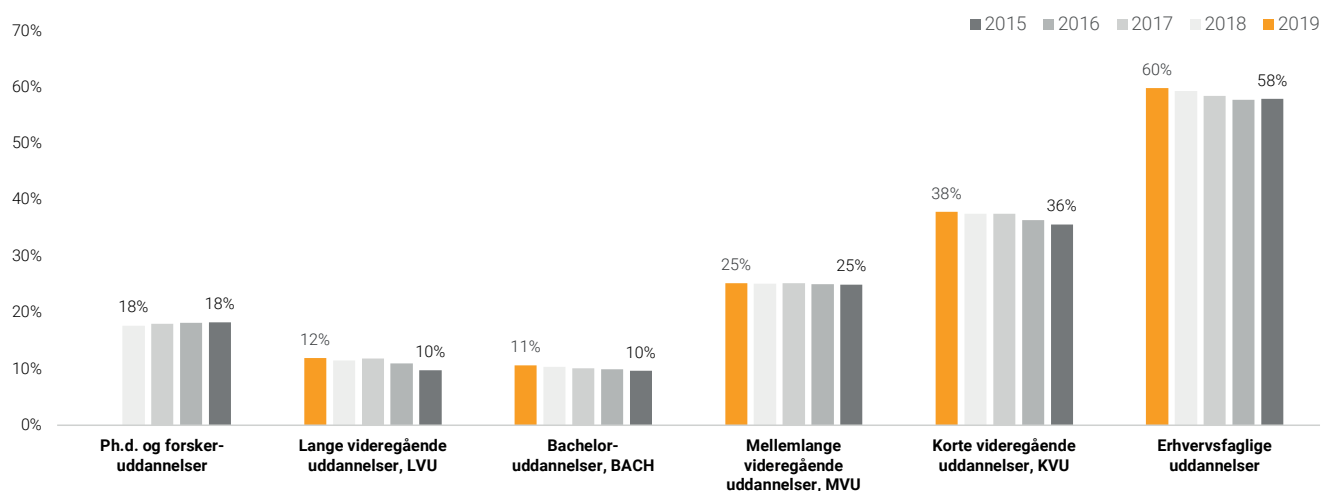
Placeringen af uddannelsespladser tæt på, hvor de unge bor, har betydning for, om de tager en uddannelse og har mulighed for at blive i deres lokalområde. Det kan også være med til at fastholde dem i deres lokalområde efter endt uddannelse og dermed begrænse flytningen fra landdistrikter til byerne. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre andelen af uddannelsespladser udenfor de større byer København, Odense, Aarhus og Aalborg for at belyse et aspekt af sammenhængen mellem land og by.

Tendens

Knap 60 procent af de erhvervsfaglige uddannelser og knap 40 procent af de korte videregående uddannelser ligger udenfor de større byer København, Odense, Aarhus og Aalborg, og andelen er svagt stigende. Andelen af bacheloruddannelser og lange videregående uddannelser udenfor de nævnte fire byer ligger på cirka 10 procent og er også steget svagt siden 2015.

Baseline

Figur 165 Andel af uddannelsespladser placeret udenfor København, Odense, Aarhus og Aalborg per uddannelseskategori

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af uddannelsespladser udenfor de større byer København, Odense, Aarhus og Aalborg ud af det totale antal uddannelsespladser opdelt efter uddannelseskategori i perioden 2015-2019. Tal for Ph.d. og forskeruddannelser i 2019 er ikke tilgængelige ved projektets afslutning.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 11.B. GØR LANGT FLERE AF VERDENS BYER MERE MODSTANDSDYGTIGE MOD KATASTROFER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Enkelte forslag har omhandlet kommunernes indsats og politikker. Grundet manglende datatilgængelighed er disse forslag placeret under øvrige forslag.

DELMÅL 11.C. STØT DE MINDST UDVIKLEDE LANDE TIL AT BYGGE BÆREDYGTIGT OG ROBUST

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til målepunkter for dette delmål, herunder et forslag om at opgøre andelen af den danske udviklingsbistand, der går til byer i udviklingslandene til at modvirke og tilpasse sig klimaforandringer og katastrofer.

12 ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

VERDENSMÅL 12: ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktion

Et globalt perspektiv

Verdensmål 12 handler om at udbrede bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre. På verdensplan ender en tredjedel af fødevarerne som affald. Derfor er der fokus på at ændre forbrugeradfærden med et delmål om at halvere det globale madspild inden 2030. For at reducere mængden af affald skal det betragtes som en ressource, der kan indgå i nye varer gennem genvinding og genbrug.

Generelt skal produktion af varer i verden ske mere bæredygtigt og ansvarligt, så overforbrug bekæmpes, og brugen af kemikalier og andre skadelige stoffer reduceres. Indsatsen skal fremme naturens stabilitet og sikre menneskers helbred i et globalt perspektiv. Et væsentligt fokus under verdensmål 12 er derfor at udbrede viden om bæredygtig produktion og bortskaffelse, så mennesker i 2030 har den relevante information til at føre en bæredygtig livsstil. Herunder skal virksomheder rapportere om, hvordan de arbejder med bæredygtighed i deres forretning.

Et dansk perspektiv

Debatten om verdensmål 12 i en dansk sammenhæng har i høj grad handlet om affald, herunder mængder af produceret affald af forskellige typer, samt bæredygtig produktion og forbrug af økologiske og miljøvenlige fødevarer og produkter. Danmark er et land med et stort forbrug af naturens ressourcer. Med Danmarks veludviklede teknologier og den høje produktions- og forbrugsaktivitet skal håndteringen af materialer i højere grad ses i et cirkulært økonomisk perspektiv, hvor materialer bliver genanvendt frem for at ende som affald. I det cirkulære kredsløb skal miljømærkninger som for eksempel Økologimærket, Svanemærket og EU-Blomsten lede til færre kemiske stoffer i produktionen til gavn for både naturen og menneskets helbred, og udbredelsen af disse miljømærkninger er i den forbindelse fremhævet som relevante målepunkter.

Under inddragelsesaktiviteterne har der desuden været fokus på, hvordan det danske forbrug kan integrere importen af varer til Danmark, så overproduktion forhindres, og forbrugsrelaterede aktiviteter såsom transport af og affaldsgenerering fra eksempelvis fødevarer, tekstiler og emballage, indtænkes i en bæredygtig strategi.

En del forslag til målepunkter har handlet om miljøbelastningen i byggerierhvervet, idet 36 procent af drivhusgasudledningen i EU stammer fra byggebranchen, og i Danmark er byggeriet ansvarlig for 30 procent af den samlede mængde af genereret affald. Det er væsentligt for miljøaftrykket at betragte naturens ressourcer, der anvendes til materialer og drift af bygninger.

Endeligt har borgernes rolle og ansvar som forbrugere været drøftet. I tråd med at øge den ansvarlige produktion af varer på det danske marked er det vigtigt også at involvere borgerne i den bæredygtige udvikling. Her er oplysning blandt andet fremhævet som et vigtigt middel, og et konkret forslag er i den forbindelse at inddrage miljøbevidsthed i retningslinjerne på danske skoler.

Danske målepunkter

Tabel 12 på næste side indeholder en kort præsentation af 13 forslag til nye danske målepunkter og desuden 61 øvrige forslag til danske målepunkter for verdensmål 12 fordelt på 11 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 12. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 12

DELMÅL 12.1. GENNEMFØR 10-ÅRS RAMMEPROGRAM FOR BÆREDYGTIGE FORBRUGS- OG PRODUKTIONSMØNSTRE

Det 10-årige Rammeprogram for Bæredygtige Forbrug- og Produktionsmønstre skal gennemføres, og alle lande skal tage handling, med de udviklede lande i spidsen, under hensyntagen til udviklingslandenes udvikling og kapaciteter.

FN indikator(er):

12.1.1. Antal af lande med nationale handlingsplaner for bæredygtigt forbrug og produktion (SCP) eller SCP integreret som en prioritet eller et mål i nationale politikker

Forslag til danske målepunkter:

12.1.i. Andel af kontroller af fødevarer, der overskrider grænseværdierne for sundhedsskadelige stoffer

Øvrige forslag:

- Mængden af affald fra husholdninger
- Andel sundhedsskadelige stoffer i kontrolresultater i forbindelse med Fødevarestyrelsens kontrol af fødevarer
- Andel produkter, der sælges i Danmark med stoffer på ECHA's liste over skadelige stoffer
- Indeks, der måler livskvalitet i forhold til miljømæssigt aftryk

DELMÅL 12.2. BRUG OG HÅNDTÉR NATURRESSOURCER BÆREDYGTIGT

Inden 2030 skal der opnås en bæredygtig forvaltning og effektiv udnyttelse af naturressourcer.

FN indikator(er):

12.2.1. Materielt fodaftryk, materielt fodaftryk pr. indbygger og materielt fodaftryk ift. BNP

12.2.2. Indenlandsk materialeforbrug, indenlandsk materialeforbrug pr. indbygger og indenlandsk materialeforbrug ift. BNP

Forslag til danske målepunkter:

12.2.i. Andel af danske landbrugsarealer udlagt som økologi og pløjefri drift

12.2.ii. Mængde CO₂-udledning fra fødevarerproduktionen

12.2.iii. Placering af *Earth Overshoot Day*

Øvrige forslag:

- Miljøaftryk målt per indbygger, eventuelt inklusive importerede produkter
- Antal varer på det danske marked med producentansvar
- Drivhusgasudledning fra byggebranchens aktiviteter, målt i CO₂-ækvivalenter
- Miljøaftryk ved anlæggelse af nyt byggeri, opgjort på både byggematerialer og drift
- Samlet miljøaftryk for dansk forbrug (inklusive import)
- Danmarks økologiske fodaftryk udtrykt i procent biokapacitetsoverskud/-underskud i forhold til areal
- Produceret affald per person
- Udledning i CO₂-ækvivalenter per kilo producerede og/eller solgte fødevarer
- Andel EPD-mærkede byggematerialer solgt i Danmark
- Gennemsnitligt antal biler per husstand, opgjort efter drivmiddel
- Udledninger fra transport, opgjort i CO₂-ækvivalenter efter transportmiddel
- Forbrug af fødevarer efter type
- Andel produkter med nordisk Svanemærke eller EU-Blomsten, der sælges indenfor hver varekategori
- Andel af det samlede danske landbrugsareal, der dyrkes ved pløjefri dyrkning eller permakultur

DELMÅL 12.3. HALVÉR DET GLOBALE MADSPILD PER PERSON

Inden 2030 skal det globale madspild på detail- og forbrugerniveau per indbygger halveres, og fødevarer i produktions- og forsyningskæder, herunder tab af afgrøder efter høst, skal reduceres.

FN indikator(er):

12.3.1. Globalt fødevarer tab indeks

Forslag til danske målepunkter:

12.3.i. Mængde madspild per husstand

12.3.ii. Mængde madspild fra danske sektorer

Øvrige forslag:

- Madspild og øvrigt madaffald per husstand per år for forskellige typer husstande
- Estimeret madspild per husstand per år for forskellige typer husstande
- Ton madspild, opgjort på branche
- Ton mad- og køkkenaffald, opgjort på kommuneniveau
- Andel madaffald anvendt til energiproduktion, nedbrudt på sektorer

DELMÅL 12.4. HÅNDTÉR KEMIKALIER OG AFFALD ANSVARLIGT

Inden 2020 skal der opnås en miljømæssig forsvarlig håndtering af kemikalier og affald i hele deres livscyklus, i overensstemmelse med de aftalte internationale rammer, og udledning til luft, vand og jord skal væsentligt reduceres for at minimere negative indvirkninger på menneskers sundhed og miljøet.

FN indikator(er):

12.4.1. Antal underskrivere på internationale multilaterale miljøaftaler om farligt affald og andre kemikalier, der opfylder deres forpligtelser og ansvar ved at overføre oplysninger som påkrævet i hver relevant aftale

12.4.2. Farligt affald genereret pr. indbygger og andel af behandlet farligt affald, opdelt efter behandlingstype

Forslag til danske målepunkter:

12.4.i. Andel af eksporteret farligt affald, der ikke håndteres korrekt

Øvrige forslag:

- Emballageforsyningen i Danmark, opgjort som ton for henholdsvis glas, plast, papir og pap, jern og metal samt træ
- Samlet mængde affald fundet i naturen nedbrudt på type/kilde

DELMÅL 12.5. REDUCÉR AFFALDSMÆNGDEN BETYDELIGT

Inden 2030 skal affaldsgenereringen væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

FN indikator(er):

12.5.1. National genanvendelsesrate, ton af genvendt materiale

Forslag til danske målepunkter:

12.5.i. Mængde produceret affald

12.5.ii. Mængde affald, der genanvendes, forbrændes og deponeres

12.5.iii. Forbrug af emballage

Øvrige forslag:

- Andel kommuner, der i hele eller dele af kommunen indsamler mad- og køkkenaffald separat
- Mængden af produceret affald opgjort for fraktioner, herunder for eksempel tøj og tekstiler, batterier, plast og plastemballage mv.
- Forbrugt mængde af jomfruelige materialer
- Målepunktet opgøres på materialetyper
- Genanvendelsesraten fordelt på fraktioner/kilder
- Genanvendelsesraten for emballageaffald, opgjort for henholdsvis glas, plast, papir og pap, jern og metal, træ samt tekstiler
- Andel affald, der henholdsvis genanvendes, forbrændes og deponeres
- Andel engangsdåser og -flasker med pant, der returneres.
- Reparationsbehov for produkter
- Antal borgere, som anvender deleøkonomiske løsninger, opgjort på produkt/service kategori
- Affaldsforebyggelse gennem renovering af bygninger frem for nybyg

DELMÅL 12.6. MOTIVÉR VIRKSOMHEDER TIL AT AGERE BÆREDYGTIGT

Virksomheder, især store og transnationale virksomheder, skal opfordres til at benytte bæredygtig praksis og til at integrere oplysninger om bæredygtighed i deres rapporteringscyklus.

FN indikator(er):

12.6.1. Antal virksomheder, der offentliggør rapporter om bæredygtighed

Forslag til danske målepunkter:

12.6.i. Antal grønne jobs

Øvrige forslag:

- Antal jobs i den danske grønne sektor, opgjort i fuldtidsstillinger
- Andel pensionselskaber, der har implementeret en proces for ansvarlige investeringer
- Andel virksomheder hvis årsrapport indeholder rapportering på bæredygtighedsparametre
- Andel virksomheder, som har en CSR-rapport opdelt på virksomhedsstørrelse
- Andel af danske virksomheder, som arbejder med CSR med mulighed for nedbrydning på virksomhedsstørrelse
- Andel af virksomheder som gennemfører en ESG-evaluering med mulighed for nedbrydning på virksomhedsstørrelse

DELMÅL 12.7. PROMOVÉR BÆREDYGTIGHED I OFFENTLIGE INDKØB

Der skal fremmes bæredygtige offentlige indkøbspraksis i overensstemmelse med nationale politikker og prioriteter.

FN indikator(er):

12.7.1. Antal af lande, der gennemfører bæredygtig offentlig indkøbspolitik og handlingsplaner

Forslag til danske målepunkter:

12.7.i. Andel økologi i den offentlige sektor

Øvrige forslag:

- Offentlige bæredygtige indkøb målt i kroner delt med samlede indkøb målt i kroner
- Andel udbud, der omfatter et bæredygtighedskriterie
- Andel økologiske madvarer i de kommunale køkkener
- Andel køretøjer (fordelt på typer), der kører på el fordelt på kommunalt, regionalt og statsligt niveau
- Andel kommuner, der har en indkøbspolitik, der eksplicit forholder sig til bæredygtighed
- Andel kommuner, der offentliggør rapporter om bæredygtighed, CO2-regnskab eller lignende

DELMÅL 12.8. GIV ALLE MENNESKER VIDEN OG FORSTÅELSE FOR AT KUNNE LEVE BÆREDYGTIGT

Inden 2030 skal det sikres, at mennesker alle steder, har den relevante information og viden om bæredygtig udvikling og livsstil i harmoni med naturen.

FN indikator(er):

12.8.1. Omfang af (i) uddannelse i globalt medborgerskab og (ii) uddannelse i bæredygtig udvikling (herunder uddannelse i klimaændringer) er integreret i a) nationale uddannelsespolitikker, b) læseplaner, c) læreruddannelse og d) vurdering af de studerende

Forslag til danske målepunkter:

12.8.i. Andel af husholdningernes samlede affald, der udgøres af restaffald

Øvrige forslag:

- Andel skoler, der er tilmeldt Friluftsrådets Grønt Flag-ordning

DELMÅL 12.A. STYRK UDVIKLINGSLANDENES KAPACITET TIL BÆREDYGTIGT FORBRUG OG PRODUKTION

Udviklingslande skal støttes i at styrke deres videnskabelige og teknologiske kapacitet til at bevæge sig i retning af mere bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre.

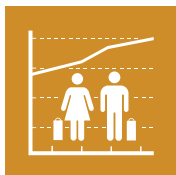
FN indikator(er):

12.a.1. Størrelse af støtte til udviklingslande, der går til forskning og udvikling af bæredygtigt forbrug og produktion og miljørigtige teknologier

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget et konkret forslag om at opgøre udviklingsbistandens målrettede støtte til mere bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre i udviklingslandene.

Øvrige forslag:

DELMÅL 12.B. SKAB BEDRE VÆRKTØJER TIL AT OVERVÅGE EFFEKTERNE AF BÆREDYGTIG TURISME

Der skal udvikles og indføres værktøjer til at overvåge indvirkningerne af bæredygtig udvikling på bæredygtig turisme, der skaber arbejdspladser og fremmer lokal kultur og lokale produkter.

FN indikator(er):

12.b.1. Antal af bæredygtige turisme-strategier eller politikker og gennemførte handlingsplaner ud fra aftalte overvågning og evalueringsværktøjer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. For eksempel er der modtaget forslag, der er valgt fra på grund af manglende data-tilgængelighed og kvaliteten af det eksisterende data. Dette gælder eksempelvis et forslag om at måle antallet af ferierejser. Dette forslag indgår i listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Antal passagerer på international rutetrafik fra danske lufthavne
- Rejser ud af Danmark
- Udledning fra krydstogtskibe anløbet i danske havne
- Turismeintensiteten
- De lokale beboeres tilfredshed med turisme
- Antal overnatninger per måned
- Koncentration af turismeaktiviteter i højsæson (juni-september)
- Gennemsnitlig opholdslængde
- Antal ansatte i turismerelaterede erhverv
- Turisters bidrag til drivhusgasudledningen
- Andel overnatningssteder med miljøcertificeringer
- Antal ferierejser

DELMÅL 12.C. FJERN MARKEDSFORVRIDENDE STATSSTØTTE TIL FOSSILE BRÆNDSTOFFER

Ineffektive fossile brændstof-subsidier, der tilskynder unødvendigt forbrug, skal rationaliseres ved at fjerne markedsforvridninger, i overensstemmelse med nationale forhold, herunder ved omlægning af beskatningsregler og udfasning af skadelige subsidier, hvor de eksisterer, for at afspejle deres miljøpåvirkninger, under fuld hensyntagen til de særlige behov og vilkår, der gør sig gældende for udviklingslande, og minimere eventuelle negative virkninger på deres udvikling på en måde, der beskytter de fattige og de berørte samfund.

FN indikator(er):

12.c.1. Mængden af fossile brændstofs-subsidier pr. BNP-enhed (produktion og forbrug) og i forhold til de samlede nationale udgifter til fossile brændstoffer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag vedrørende størrelsen af danske subsidier og udgifter til fossile brændstoffer.

Øvrige forslag:

DELMÅL 12.1. GENNEMFØR DET 10-ÅRIGE RAMMEPROGRAM FOR BÆREDYGTIGE FORBRUGS- OG PRODUKTIONSMØNSTRE

Dansk målepunkt 12.1.i Andel af kontroller af fødevarer, der overskrider grænseværdierne for sundhedsskadelige stoffer

Begrundelse

Hver dag udsættes mennesker for et stort antal kemiske stoffer ved indtagelse af føde- og drikkevarer, indånding af luft og ved kontakt med produkter som kosmetik, emballage, elektronik, tekstiler og maskiner. De kemiske stoffer kan udgøre en sundhedsrisiko for mennesker og miljøet, hvis de overskrider nærmere fastsatte grænseværdier. Ved at følge udviklingen i, hvor stor en andel af fødevarer og produkter, der overskrider de fastsatte grænseværdier for sundhedsskadelige stoffer, skabes et billede af risikoen for, at danske borgere kommer i kontakt med sundhedsskadelige stoffer, og af om risikoen nedsættes over tid.

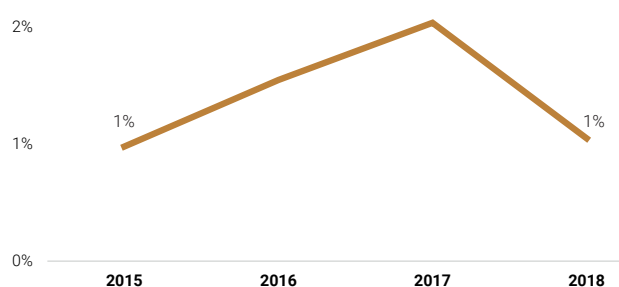
Fødevarestyrelsen kontrollerer løbende fødevarer for forskellige skadelige stoffer, herunder pesticider, cadmium, kviksølv og veterinære lægemidler. Det gælder både konventionel og økologisk frugt, grønt, cerealier (korn, ris og majs), baby mad, forarbejdede vegetabiliske fødevarer og animalske fødevarer. Miljøstyrelsen kontrollerer løbende produkter, der ikke er fødevarer, for forskellige skadelige stoffer. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel overskridelser af maksimalgrænseværdier i fødevarer i de foretagne kontroller. Målepunktet kan fremadrettet udvides med overskridelser af maksimalgrænseværdier i produkter.

Tendens

Fra 2015 til 2017 steg andelen af overskridelser af fødevarekontrollernes maksimalgrænseværdier fra 1 procent til 2 procent. I 2018 var andelen af overskridelser faldet tilbage til 1 procent.

Baseline

Figur 166 Andel overskridelser af maksimalgrænseværdier for sundhedsskadelige stoffer i fødevarer

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af overskridelser af maksimalgrænseværdier i fødevarer i perioden 2015-2018. Andelen er opgjort som gennemsnittet af andelen af overskridelser for henholdsvis konventionel og økologisk frugt, grønt, cerealier (korn, ris og majs), baby mad, forarbejdede vegetabiliske fødevarer og animalske fødevarer. I kontrollerne er hovedvægten lagt på analyse af frugt og grønt, så der undersøges flest fødevarer inden for de grupper, hvor sandsynligheden for fund er størst, og hvor restindholdet bidrager væsentligt til befolkningens eksponering for pesticidrester gennem kosten.

Kilde: Fødevarestyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.2. BRUG OG HÅNDTÉR NATURRESSOURCER BÆREDYGTIGT

Dansk målepunkt 12.2.i. Andel af danske landbrugsarealer udlagt som økologi og pløjefri drift

Begrundelse

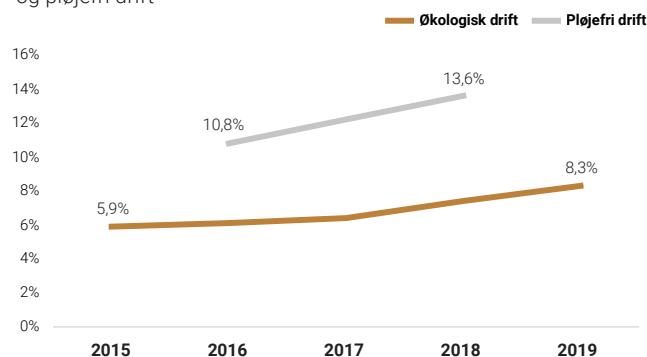
To tredjedele af Danmarks areal er landbrugsareal, og driften af landbruget har indflydelse på natur og miljø i Danmark. Det er derfor relevant at måle, hvordan landbruget drives. Ved økologisk drift forsøger man at minimere aftrykket på naturen ved blandt andet ikke at bruge kunstgødning. Pløjefri drift er en fællesbetegnelse for driftsmetoder, hvorved man forsøger at minimere arbejds- og energiindsatsen ved jordbearbejdning. Dette indebærer, at afgrøden etableres ved ingen eller kun overfladisk bearbejdning, herunder uden brug af plov. Disse to driftsmetoder er eksempler på landbrugsdrift, der i højere grad end konventionel landbrugsdrift tager hensyn til natur og miljø. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af økologisk og pløjefri drift i forhold til det samlede danske landbrugsareal.

Tendens

Fra 2015 til 2019 steg andelen af økologisk drift 2,4 procentpoint, så 8,3 procent af det samlede landbrugsareal i 2019 udgjordes af økologisk drift. Pløjefri drift steg fra 10,8 procent i 2016 til 13,6 procent i 2018.

Baseline

Figur 167 Andel af danske landbrugsarealer udlagt til økologisk og pløjefri drift

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af danske landbrugsarealer udlagt som økologisk og pløjefri drift i perioden 2015-2019. Andelen af pløjefri drift er ikke opgjort for 2015, 2017 og 2019. Andelen for 2017 er beregnet som gennemsnittet af andelen i 2016 og 2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 12.2.ii. Mængde CO2e-udledning fra fødevarer- produktionen

Begrundelse

I EU står fødevarerproduktionen for omkring en fjerdedel af EU-medlemslandenes samlede udledning af CO2-ækvivalenter (CO2e). Den største udledning fra fødevarerproduktionen stammer fra primærproduktionen, især landbrugets kvæg- og svineproduktion. Landbrugsproduktionen udleder drivhusgasser som metan (CH4) og lattergas (N2O). Udover den klimabelastning, der er knyttet til produktionen i landbruget, bidrager især energiforbruget fra forarbejdning, transport, køling og opvarmning til fødevarernes samlede klimabelastning. Det er derfor relevant at følge udviklingen i Danmarks udledning af drivhusgasser fra fødevarerproduktionen, da vi herved kan belyse, om Danmark bliver bedre til at producere fødevarer bæredygtigt.

Det foreslåede danske målepunkt opgøres som fødevarersektorens udledning af CO2e per 1 mio. kr. markedsværdi. Opgørelsen indikerer, om Danmark løbende bliver bedre til at reducere CO2e-udledningen per output-enhed opgjort som 1 mio. kr. markedsværdi.

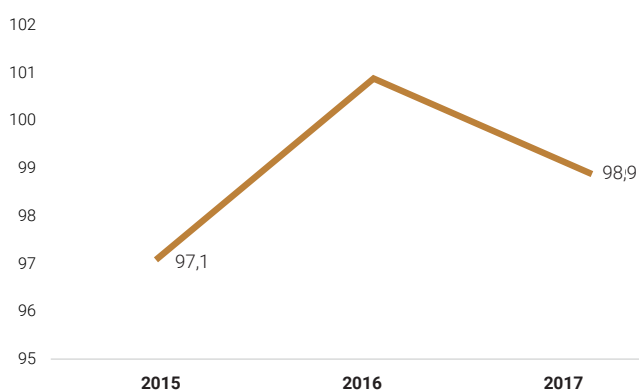
Tendens

I 2019 udledte fødevarersektoren cirka 99 ton CO2e per 1 mio. kr. markedsværdi. Det er ikke muligt ud fra det nuværende datagrundlag at konkludere nærmere på variationerne fra 2015 til 2017.

Baseline

Figur 168 Fødevarersektorens udledning af CO2e per 1 millioner kroner i markedsværdi

Ton CO2e per 1 million kroner i markedsværd

Note: Figuren viser udviklingen i fødevarersektorens samlede udledning af drivhusgasser, inklusive CO2 fra afbrænding af biomasse, per 1 mio. kr. markedsværdi. Den samlede udledning af drivhusgasser opgøres i CO2-ækvivalenter (CO2e). Det sker ved, at udledningen af øvrige drivhusgasser, herunder eksempelvis metan og lattergas, omregnes til samme enhed som CO2 ved hjælp af omregningsfaktorer fra *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC). Målepunktet dækker udledningen fra dansk produktion og viser både udledning fra den direkte og indirekte produktion af fødevarer. Data er fra perioden 2015-2017. De bagvedliggende data (emissionsregnskab på mest detaljerede brancher) er ikke offentliggjort for 2018 og 2019 endnu.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 12.2.iii. Placering af *Earth Overshoot Day*

Begrundelse

Earth Overshoot Day er den dag på kalenderåret, hvor det er beregnet, at den danske befolkning har forbrugt den mængde ressourcer, som planeten kan gendanne på ét år. Det er derfor et mål for, i hvor høj grad vores forbrug er i balance med jordens bæreevne.

Danmark har både et direkte arealforbrug og et indirekte arealforbrug via forbrug af varer og tjenester. Det indirekte forbrug inkluderer CO₂, og drivhusgasserne fra det menneskelige forbrug konverteres til det areal skov, der ville skulle til for at absorbere en tilsvarende mængde CO₂. Arealforbruget stilles op overfor den tilgængelige biokapacitet – altså hvor mange hektar produktivt areal, der er tilgængeligt, per person på globalt plan. Hvis Danmark forbruger et større areal end det, der er tilgængeligt per dansker, lægger vi beslag på flere af jordens ressourcer, end den kan nå at regenerere.

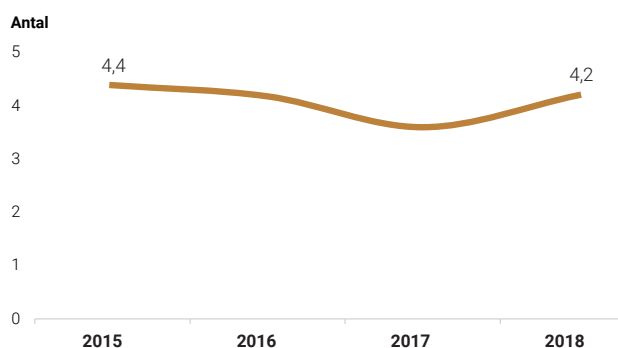
Hvis man sammenligner Danmarks arealforbrug per person med den globale tilgængelige biokapacitet, får man et udtryk for, hvor mange jordkloder der ville skulle til, hvis hele verden havde et forbrug som den gennemsnitlige danskers. Den inverse værdi af antallet af jordkloder indikerer hvor mange år (eller måneder) der går, før danskerne har brugt den mængde ressourcer, der er tilgængelig per år, hvis alle levede som den gennemsnitlige dansker. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre antal forbrugte jordkloder og *Earth Overshoot Day* for at belyse, i hvor høj grad danskernes forbrug er bæredygtigt inden for planetens grænser.

Tendens

I 2019 var Danmarks *Earth Overshoot Day* 29. marts. I perioden 2015-2019 har Danmarks *Earth Overshoot Day* svinget mellem den 24. marts og den 11. april. Målt på antal forbrugte jordkloder er antallet tilsvarende faldet fra 4,4 i 2015 til 4,2 i 2018.

Baseline

Figur 169 Antal jordkloder danskerne forbruger på et år

Note: Figuren viser udviklingen i det antal jordkloder, det ville kræve at understøtte hele verdens forbrug og levestandard inklusive drivhusgasudledning, hvis alle i verden levede som den gennemsnitlige dansker. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Verdensnaturfonden og *Global Footprint Network*

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 170 Danmarks *Earth Overshoot Day*

2015	2016	2017	2018	2019
24. marts	28. marts	11. april	28. marts	29. marts

Note: Figur 172 viser udviklingen i den dato, hvor Danmark har overskredet det forbrug jordkloden kan understøtte på et år, hvis alle levede som den gennemsnitlige dansker i perioden 2015-2019.

Kilde: Verdensnaturfonden og *Global Footprint Network*

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.3. HALVÉR DET GLOBALE MADSPILD PER PERSON

Dansk målepunkt 12.3.i. Mængde madspild per husstand

Begrundelse

I Danmark smides mere end 700.000 ton mad ud hvert år, der kunne være spist¹. Der er stor CO2-udledning og miljømæssige konsekvenser forbundet med fødevarerproduktionen, og derfor er det vigtigt at reducere madspild. Madspild defineres som indkøbte og/eller tilberedte fødevarer, der kunne være spist, men som i stedet er blevet smidt ud. Dette kan eksempelvis være fødevarer, der er blevet dårlige, eller hvor datomærkningen er overskredet, eller madrester, der ikke bliver spist. Danske husholdninger står for cirka en tredjedel af madspildet, ifølge Miljø- og Fødevarerministeriets rapport 'Kortlægning af sammensætningen af dagrenovation og kildesorteret organisk affald fra husholdninger' fra 2018. Det er derfor relevant at følge udviklingen i husholdningernes madspild i Danmark. Enfamilieboliger og etageboliger udgør cirka 99 procent af boligerne i Danmark. Ved at opgøre madspildet på etageboliger og enfamilieboligers madspild fås en indikation af, om danske husholdninger bliver bedre til at reducere madspild, og hvilke typer husstande, der smider mest mad ud. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som mængde madspild fra enfamilieboliger og etageboliger per år.

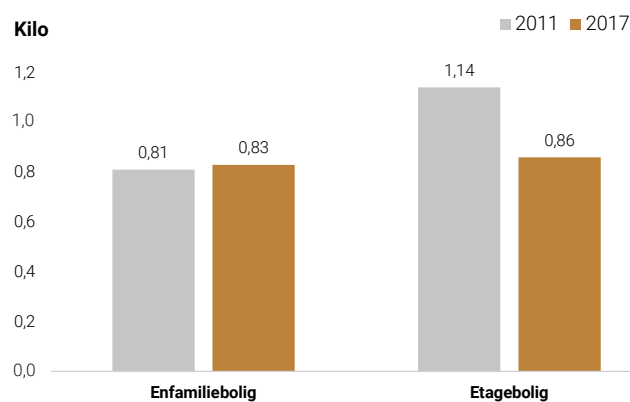
Af disse årsager er det relevant at måle på andelen af personer i den arbejdsdygtige alder, der er på offentlig forsørgelse, det vil sige som modtager en form for indkomsterstattende ydelse. Målepunktet kan opgøres efter ydelsestype, da ydelsestyper blandt andet belyser årsagerne til den manglende arbejdsmarkedstilknytning og omfanget af passiv og langvarig forsørgelse.

Tendens

Fra 2011 til 2017 er der sket et fald på 24 procent i madspildet per person i etageboliger, mens der for enfamilieboliger observeres en mindre stigning.

Baseline

Figur 171 Gennemsnitlig madspild per person per uge for enfamilieboliger og etageboliger

Note: Figuren viser udviklingen i den gennemsnitlige mængde madspild i kilo per uge for enfamilieboliger og etageboliger i 2011 og 2017. Kortlægningen foretages ikke årligt, men forudsættes at blive gennemført med en relativ fast kadence.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

¹ Miljøministeriet, Regeringens Strategi for affaldsforebyggelse "Danmark uden affald II". Tal fra 2015.

Dansk målepunkt 12.3.ii. Mængde madspild fra danske sektorer

Begrundelse

I Danmark smides mere end 700.000 ton mad ud hvert år, der kunne være spist². Danske virksomheder, organisationer og forskellige brancher arbejder i stigende grad med at reducere madspild, da det belaster miljøet, og da der kan være økonomiske gevinster ved at udnytte alle fødevarer.

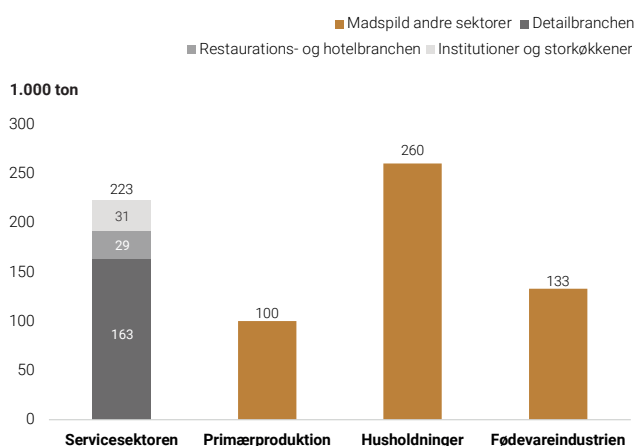
Det er relevant at opgøre udviklingen i madspild i de forskellige danske sektorer, herunder primærproduktion, husholdninger, fødevarerindustrien og servicesektoren, heriblandt restaurations- og hotelbranchen, institutioner og storkøkkener samt detailbranchen. Derved fås en indikation af, hvilke sektorer, der formår at reducere madspildet hurtigst, og hvilke initiativer, der virker over tid. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som mængden af madspild per år fordelt på sektorer.

Tendens

Ud af det årlige madspild i Danmark udgør husholdninger størstedelen med cirka 36 procent i 2015. Dette er vist i målepunkt 12.3.i. Derefter følger detailbranchen med cirka 23 procent af madspildet, fødevarerindustrien med 19 procent og primærproduktion med 14 procent, mens institutioner og storkøkkener samt restaurations- og hotelbranchen hver udgør 4 procent.

Baseline

Figur 172 Madspild i danske sektorer

Note: Figuren viser mængden af madspild i forskellige sektorer i 2015. Der foreligger ikke valide og sammenlignelige data for 2016 og frem. Inkluderingen af målepunktet som et hovedforslag forudsætter at denne opgørelse udarbejdes med en relativ fast kadence

Kilde: Fødevarerinstitutionen, Danmarks Tekniske Universitet og Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

²Kilde: Miljøministeriet, Regeringens Strategi for affaldsforebyggelse "Danmark uden affald II". Tal fra 2015.

DELMÅL 12.4. HÅNDTÉR KEMIKALIER OG AFFALD ANSVARLIGT

Dansk målepunkt 12.4.i. Andel af eksporteret farligt affald, der ikke håndteres korrekt

Begrundelse

Håndteringen af affald er kritisk for at sikre korrekt genanvendelse eller bortskaffelse på en miljørigtig måde. Det er ikke alt affald, der produceres i Danmark, der også behandles i Danmark. En stor del eksporteres til behandling i udlandet. Farligt affald er affald, der har farlige egenskaber på grund af indhold af farlige stoffer, og det kan være sundhedsskadeligt, skadeligt for miljøet, brandfarligt, ætsende eller giftigt. Hvis eksporteret affald fra Danmark ikke håndteres korrekt af modtagerlandet, kan det således have betydelige konsekvenser for såvel miljøet som menneskers sundhed. Det er derfor relevant at opføre, om dansk farligt affald eksporteres korrekt efter gældende regler. Når farligt affald skal sendes fra Danmark til et andet land, skal det anmeldes til Miljøstyrelsen, og transporten må kun ske med myndighedernes godkendelse. Miljøstyrelsen og politiet gennemfører løbende stikkontroller af affald, der krydser den danske grænse.

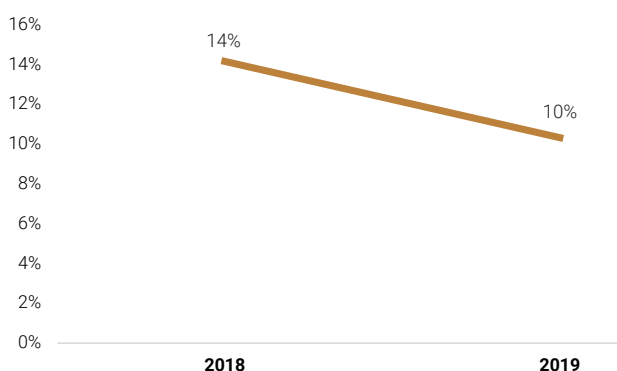
Det foreslåede danske målepunkt opføres som andelen af det eksporterede danske farligt affald, der ikke håndteres korrekt. Målepunktet er ikke et bevis for, at det farlige affald ikke håndteres korrekt, når det ender hos slutmodtageren, men målepunktet kan give en indikation af kontrollen med og styringen af det farlige affald, der sendes ud af Danmark.

Tendens

Andelen af overtrædelser faldt fra 14 procent i 2018 til cirka 10 procent i 2019.

Baseline

Figur 173 Andel eksporteret, farligt affald, der ikke er håndteret korrekt

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af eksporteret, farligt affald, der ikke er håndteret korrekt i perioden 2018-2019. Det forventes, at data også findes for perioden 2015-2017, men adgang til dette har ikke været mulig inden projektets afslutning.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.5. REDUCÉR AFFALDSMÆNGDEN BETYDELIGT

Dansk målepunkt 12.5.i. Mængde produceret affald

Begrundelse

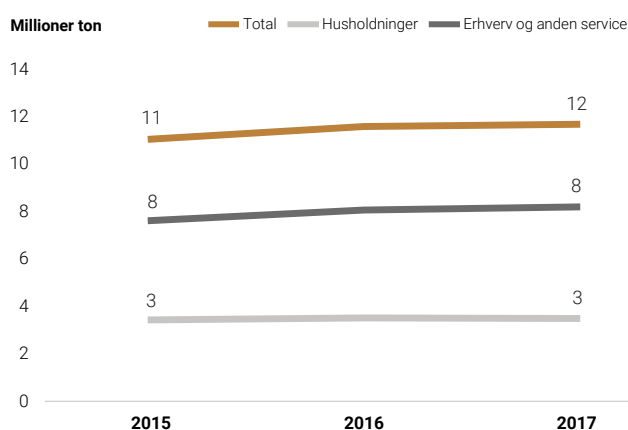
At forhindre materialer i at blive til affald er et centralt element i cirkulær økonomi og affaldshierarkiet, der begge er hjørnesten i dansk miljøpolitik. Et centralt trin i affaldshierarkiet er at forebygge, at materialer bliver til affald. Det øger ressourceanvendelsen, det reducerer presset på affaldssystemet, det reducerer affaldets miljøbelastning, og det er samfundsøkonomisk billigere. Det er derfor relevant at opføre, om Danmark formår at forebygge affaldsproduktion og derved reducere mængden af produceret affald. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som årlig mængde produceret affald i Danmark eksklusiv jord. Ved at måle den totale mængde produceret affald – og ikke mængde produceret affald i forhold til indbyggertal eller økonomisk aktivitet – bliver det klarlagt, om Danmark som samfund generelt forøger eller reducerer sit ressourceforbrug.

Tendens

Den samlede mængde affald, eksklusiv jord, steg 5,7 procent fra 2015 til 2017, så den samlede affaldsproduktion i 2017 var 11,7 mio. ton. Husholdningernes affaldsproduktion steg 1,5 procent i perioden til 3,5 mio. ton i 2017. Erhverv og anden service steg 7,5 procent til 8,2 mio. ton i 2017. Sektorerne bygge og anlæg samt handel og transport mv. forårsagede, at den samlede affaldsproduktionen steg med cirka 73 procent.

Baseline

Figur 174 Produceret affald

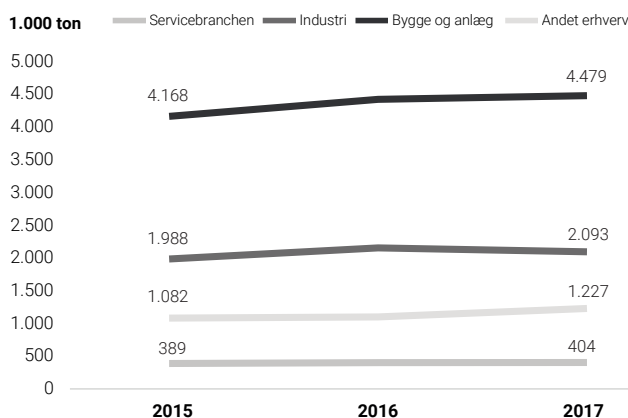

Note: Figuren viser udviklingen i mængden af produceret affald, fordelt på husholdninger og erhverv og anden service i perioden 2015-2017. Gruppen erhverv og anden service omfatter landbrug, skovbrug og fiskeri, råstofvindning, industri, forsyningsvirksomhed, bygge og anlæg, handel og transport mv., information og kommunikation, finansiering og forsikring, ejendomshandel og udlejning af erhvervsjendomme, erhvervs-service, offentlig administration, undervisning og sundhed samt kultur og fritid. Tendensen for erhverv og anden service er beskrevet nærmere i figuren nedenfor. Affaldsregnskabet for 2018 udkommer senere i 2020.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 175 Produceret affald fordelt per branche

Note: Figuren viser udviklingen i mængden af produceret affald fordelt på servicebranchen, industri, bygge og anlæg og andet erhverv i perioden 2015-2017. Servicebranchen omfatter information og kommunikation, erhvervs-service, offentlig administration, undervisning og sundhed, kultur og fritid. Andet erhverv omfatter handel og transport, finansiering og forsikring, ejendomshandel og udlejning af erhvervsjendomme. Affaldsregnskabet for 2018 udkommer senere i 2020.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 12.5.ii. Mængde affald, der genanvendes, forbrændes, og deponeres

Begrundelse

Det har været dansk miljøpolitik i årtier at flytte affald fra bortskaffelse til nyttiggørelse, genanvendelse og genbrug, og de senere år er der opstået et øget fokus på forebyggelse af affald. Det er godt for ressourceudnyttelsen, miljøet og samfundsøkonomien.

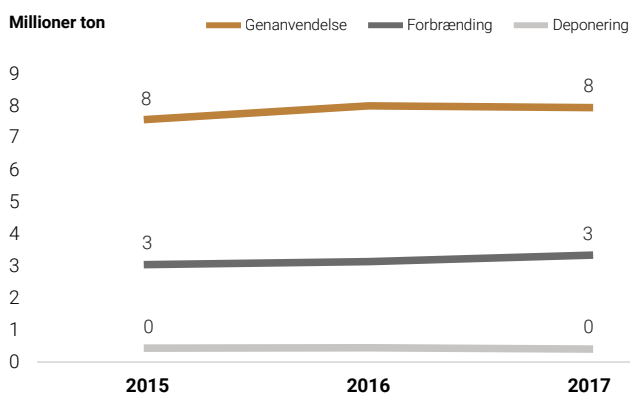
Historisk har vi i Danmark haft en lav deponeringsrate sammenlignet med andre lande i henholdsvis Norden og Vesteuropa. Dette skyldes i høj grad, at fjernvarmeproduktionen har skabt en efterspørgsel på affald, der ellers ville være blevet deponeret. I den bæredygtige omstilling er det en politisk ambition, at en højere andel af affaldet genanvendes frem for at blive afbrændt. Det er derfor relevant at opføre, hvordan affald behandles. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som mængden af affald, der henholdsvis genanvendes, forbrændes og deponeres. Målepunktet viser dermed, i hvor høj grad Danmark formår at skubbe affaldet opad i affaldshierarkiet.

Tendens

Fra 2015 til 2017 er deponi faldet 7 procent, forbrænding er steget 10 procent, og genanvendelse er steget 5 procent. I 2017 blev 0,4 mio. ton affald deponeret, svarende til 3,5 procent af den samlede affaldsmængde. I 1985 blev omkring 39 procent af affaldet deponeret.

Baseline

Figur 176 Total mængde genanvendelse, forbrænding og deponering af affald

Note: Figuren viser udviklingen i mængden af affald fordelt på affaldsfraktionerne til genanvendelse, forbrænding og deponering i perioden 2015-2017. Affaldsregnskabet for 2018 udkommer senere i 2020.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 12.5.iii. Forbrug af emballage

Begrundelse

Emballage – og især plastemballage – har et særskilt fokus i befolkningen og hos politikerne. Det er primært emballageaffald, der flyder som affald på offentlige arealer, og husholdningerne er blevet opmærksomme på mængderne af emballageaffald som følge af blandt andet øget affaldssortering i husstandene.

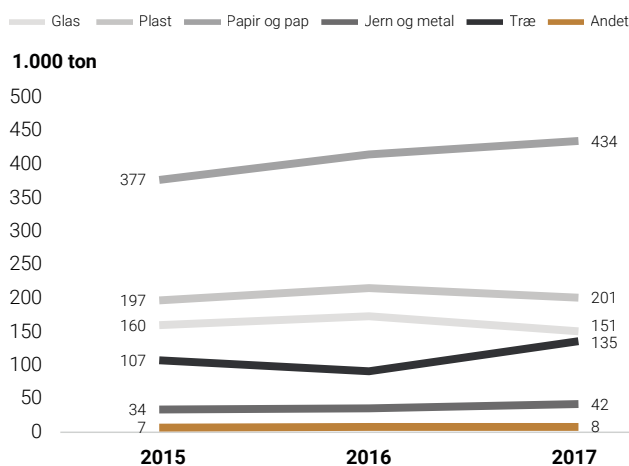
Emballage er som udgangspunkt nyttigt, da emballage blandt andet beskytter produkter, så de ikke går i stykker under transport, og det forlænger fødevarers holdbarhed. Emballage benyttes også som indpakning for at fremvise produkters egenskaber til gavn for virksomheder og forbrugere. Fokus har samlet sig om ressourceforbruget i fremstillingen af emballage og håndteringen af emballage i affaldssystemet. Derfor har EU stillet krav om indførelse af udvidet producentansvar for emballage og samtidigt stillet krav om 65 procent genanvendelse af alt emballageaffald i 2025 og 70 procent i 2030. Fokus er også på at reducere mængden af materiale i visse emballager og på helt at erstatte nogle emballageprodukter – for eksempel plast og metal – med emballageprodukter, der kræver mindre ressourceforbrug at producere og genanvende. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre tilgangen af emballage opgjort på emballagetyper glas, plast, papir og pap, jern og metal samt træ og andet.

Tendens

Fra 2015 til 2017 er mængden af emballage af papir og pap steget 15 procent og var i 2017 på 434.000 ton. Fra 2016 til 2017 faldt mængden af plastemballage cirka 7 procent.

Baseline

Figur 177 Tilgangen af emballage fordelt på emballagetyper

Note: Figuren viser udviklingen i tilgangen af emballagetyperne glas, plast, papir og pap, jern og metal samt træ i perioden 2015-2017. Der måles i dag ikke på forbruget af emballage og dermed emballagen i affaldssystemet et givent år. I stedet opgøres tilgangen af emballage et givent år, hvilket vil sige mængden af emballage, som virksomhederne markedsfører. Tilgangen af emballage er en approksimation til forbruget af emballage. Der foreligger endnu ikke data for 2018 og 2019.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.6. MOTIVÉR VIRKSOMHEDER TIL AT AGERE BÆREDYGTIGT

Dansk målepunkt 12.6.i. Antal grønne jobs

Begrundelse

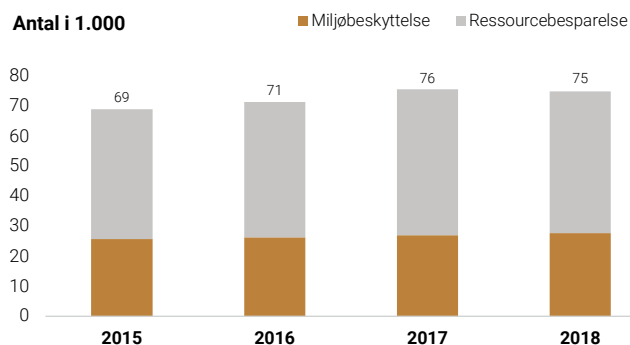
Virksomhederne spiller en central rolle i omstillingen til en mere bæredygtig produktion. Det gælder både virksomhedernes arbejde med egen bæredygtighed og nogle virksomheders arbejde med at rådgive andre om bæredygtighed. Danske virksomheder er blandt verdens førende indenfor udvikling og levering af grønne energi- og miljøteknologier til at understøtte en grøn omstilling. Virksomhedernes arbejde kan overordnet kategoriseres til at være inden for henholdsvis miljøbeskyttelse og ressourcebesparelse. Miljøbeskyttelse omfatter blandt andet beskyttelse af luftkvalitet og klima, spildevand og regnvandshåndtering, affaldshåndtering og genindvinding samt beskyttelse af biodiversitet og landskab. Ressourcebesparelse omfatter blandt andet håndtering af vand- og skovressourcer, produktion af energi fra fornybare kilder, reduceret energi- og varmeforbrug samt forskning og udvikling i ressourcebesparelse. Ved at opgøre antal jobs kategoriseret inden for miljøbeskyttelse og ressourcebesparelse fås en indikation af, hvor stort fokus er, og hvor stor aktivitet, der er i virksomhederne i relation til den grønne omstilling. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som antal årsværk beskæftiget i den danske grønne sektor, der omfatter miljøbeskyttelse og ressourcebesparelse i erhvervsbrancher. Målepunktet skal ses i sammenhæng med målepunkt 9.2.ii.

Tendens

Fra 2015 til 2018 steg antallet grønne jobs med cirka 8,7 procent, så der i 2018 var cirka 75.000 årsværk beskæftiget med miljøbeskyttelse og ressourcebesparelse.

Baseline

Figur 178 Antal grønne jobs

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af grønne jobs fordelt på beskæftigelse med miljøbeskyttelse og ressourcebesparelse i erhvervsbrancher. Opgørelsen inkluderer dermed ikke grønne jobs i den offentlige sektor. Data er for perioden 2015-2018, hvor tal for 2018 er foreløbige.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.7. PROMOVER BÆREDYGTIGHED I OFFENTLIGE INDKØB

Dansk målepunkt 12.7.i. Andel økologi i den offentlige sektor

Begrundelse

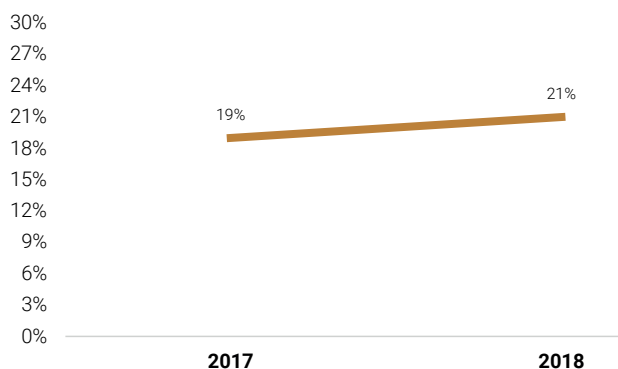
Kommuner, regioner og statslige institutioner har i større eller mindre grad en grøn og bæredygtig indkøbspolitik. Formålet med indkøbspolitikkerne er blandt andet at minimere miljøbelastningen, fremme markedet for bæredygtige løsninger og at sætte det rette eksempel for borgerne og erhvervslivet. Det offentlige køber ind for omkring 300 mia. kr. om året. Et parameter for bæredygtigheden i det offentlige indkøb er økologi i de offentlige institutioner og kantiner på offentlige arbejdspladser. Økologi er et forholdsvis veldefineret og veldokumenteret område, og det offentlige har i en årrække arbejdet ambitiøst med at øge det økologiske indkøb. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som udgifter til økologiske varer i forhold til de samlede udgifter til *foodservice* i den offentlige sektor (benævnt som andel økologi i den offentlige sektor).

Tendens

Fra 2017 steg andelen af økologi 2 procentpoint, så 21 procent af den offentlige sektors indkøb af føde- og drikkevarer var økologisk i 2018. Andelen af økologi for de offentlige institutioner og kantiner på offentlige arbejdspladser var stort set på samme niveau.

Baseline

Figur 179 Udgifter til økologiske varer i forhold til de samlede udgifter til *foodservice* i den offentlige sektor

Note: Figuren viser udviklingen i udgifter til økologiske drikke- og fødevarer i forhold til de samlede udgifter til *foodservice* i den offentlige sektor. Den offentlige sektor inkluderer i denne opgørelse stat, regioner, kommuner, sociale kasser og fonde. Data er fra perioden 2017-2018. Beregningerne for 2015 og 2016 har ikke været mulige at lave inden projektets afslutning.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.8. GIV ALLE MENNESKER VIDEN OG FORSTÅELSE FOR AT KUNNE LEVE BÆREDYGTIGT

Dansk målepunkt 12.8.i. Andel af husholdningernes samlede affald, der udgøres af restaffald

Begrundelse

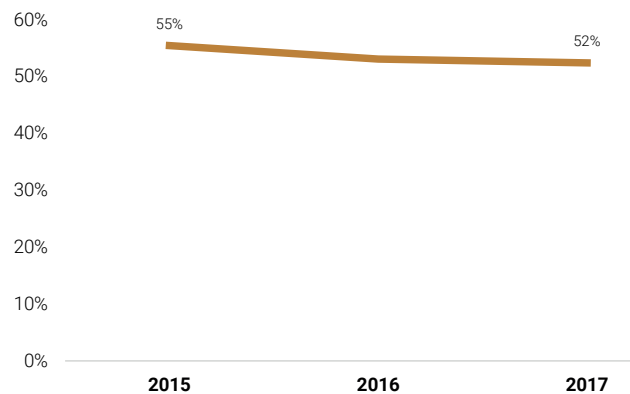
Viden om bæredygtighed er en forudsætning for, at den enkelte kan træffe de rigtige valg. Viden gør det ikke alene, og der skal også følges op med handling. For at vurdere om den nødvendige viden også omsættes til handling, er det relevant at se på et område, som berører den brede befolkning, hvilket er sortering af husholdningsaffaldet. Det er et emne, der har bevågenhed i den danske befolkning. Der er i Danmark en målsætning om at sortere og genanvende en øget mængde affald og i den sammenhæng reducere mængden af restaffald. Myndighederne har informeret og delt viden herom og løbende oplyst om skærpede krav. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel restaffald i forhold til husholdningernes samlede affaldsproduktion. Restaffald opgøres som dagrenovation og lignende, forbrændingseget affald og øvrigt affald i affaldsstatistikken, som ikke er sorteret i separate materialefraktioner. Målepunktet giver en indikation af, i hvor høj grad husholdningerne handler ifølge myndighedernes information om krav og anbefalinger til sortering af deres affald.

Tendens

Fra 2015 til 2017 faldt andelen af restaffald i forhold til husholdningernes samlede affaldsproduktion fra 55 procent til 52 procent. Det indikerer, at husholdningerne er blevet bedre til at sortere affaldet, så en mindre andel af affaldet ender som restaffald.

Baseline

Figur 180 Andel restaffald i husholdningernes samlede affaldsproduktion

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af restaffald i forhold til husholdningernes samlede affaldsproduktion i perioden 2015-2017. Sorteret affald omfatter organisk affald, inklusive haveaffald, papir og pap, træ, inklusive emballage og imprægnering, glas, inklusive emballage, jern og metal, inklusive emballage, plast og dæk samt elektronik, batterier mv. Restaffald opgøres som dagrenovation og lignende, forbrændingseget affald og øvrigt affald. Affaldsregnskabet for 2018 udkommer i 2020.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 12.A. **STYRK UDVIKLINGSLANDENES KAPACITET TIL BÆREDYGTIGT FORBRUG OG PRODUKTION**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget et konkret forslag om at opgøre udviklingsbistanden målrettet støtte til mere bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre i udviklingslandene.

DELMÅL 12.B. **SKAB BEDRE VÆRKTØJER TIL AT OVERVÅGE EFFEKTERNE AF BÆREDYGTIG TURISME**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. For eksempel er der modtaget forslag, der er valgt fra på grund af manglende datatilgængelighed og kvaliteten af det eksisterende data. Dette gælder eksempelvis et forslag om at måle antallet af ferierejser. Dette forslag indgår i listen over øvrige forslag.

DELMÅL 12.C. FJERN MARKEDSFORVRIDENDE STATSSTØTTE TIL FOSSILE BRÆNDSTOFFER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag vedrørende størrelsen af danske subsidier og udgifter til fossile brændstoffer.

13 KLIMA- INDSATS

VERDENSMÅL 13: KLIMAINDSATS

Vi skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser

Et globalt perspektiv

Verdensmål 13 har fokus på, at der skal handles hurtigt for at bekæmpe klimaforandringerne og deres konsekvenser inden 2030. Den globale gennemsnitstemperatur er siden 1880 steget med cirka 0,85 °C. Den globale opvarmning forårsager langvarige ændringer i klodens klimasystem, hvilket truer med uoprettelige skader, hvis der ikke handles nu. Verdensmål 13 handler blandt andet om at integrere forebyggelsesindsatser og tiltag mod klimaforandringer i nationale politikker og strategier såvel som at sikre og tilpasse sårbare områder mod klimarelaterede risikofaktorer, som ekstreme vejrforhold og naturkatastrofer. Undervisningen på området skal forbedres, og tidlig varsling af naturkatastrofer og klimarelaterede hændelser skal styrkes. Midler til grønne investeringer i udviklingslandene skal sikres, udledningen af drivhusgasser, der i dag er mere end 50 procent højere end niveauet var i 1990, skal minimeres og den globale gennemsnitstemperatur skal begrænses til 2 °C over det før-industrielle niveau.

Et dansk perspektiv

Klimaforandringer og naturkatastrofer er fænomener, der forekommer over hele kloden, også i udviklede lande som Danmark. Lande rundt om i verden vil opleve klimaforandringerne på forskellig vis og i forskellig styrke. Danmark har de sidste par år mærket, hvordan den globale opvarmning giver mere voldsomt vejr. Temperaturen i Danmark er steget med 1,5 °C siden 1873. I samme periode er nedbøren steget med 15 procent, og vindforhold, vandstande og grundvand har også ændret sig. I Danmark opleves eksempelvis et stigende grundvandspejl. Havvandsstigninger er en særlig udfordring for de danske kystnære byer, der samtidig ofte er meget attraktive og dyre bosteder. Foruden havvandsstigninger er vandløbsoversvømmelser og opstuvninger i kloakker i boligområder forårsaget af vejrforhold også kendte konsekvenser af klimaforandringerne.

Danmark oplever ekstreme regnhændelser og oversvømmelser forårsaget af nedbør. Dette har også store økonomiske konsekvenser for byer, samfund, kommuner, regioner og ikke mindst mennesker. Også sundhedsrelaterede risici er forbundet med ekstreme regnhændelser i Danmark, da der kan være risiko for sygdomme og infektioner forårsaget af spildevand, der kommer op på terræn og gader, når kapaciteten i kloaksystemer ved ekstrem nedbør ikke kan følge med.

Debatten om verdensmål 13 i en dansk sammenhæng har i høj grad handlet om, hvordan Danmark formår at tilpasse sig klimaforandringerne og naturkatastroferne. For eksempel ved at integrere klimaindsatser i politikker og processer, i planlægningen af fremtidens byer og i tilpasningen af de eksisterende byer. De inddragende aktiviteter har frembragt forslag til, hvordan man kan måle, om denne tilpasning sker. Derudover sigter andre forslag til målepunkter på at måle udviklingen i udledningen af drivhusgasser, der bidrager til klimaforandringerne – ikke kun de drivhusgasser, der udledes lokalt i Danmark, men også de drivhusgasser som Danmark bidrager til udledningen af i andre lande som konsekvens af eksempelvis produktion af materialer i andre lande.

Danske målepunkter

Tabel 13 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt seks forslag til nye danske målepunkter og desuden 21 øvrige forslag til danske målepunkter for verdensmål 13 fordelt på fem delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Table 13. Proposal for Danish indicators for SDG 13

DEL MÅL 13.1. STYRK MODSTANDSKRAFT OG TILPASNINGSEVNE TIL KLIMARELATEREDE KATASTROFER

Modstandskraft og tilpasningsevne til klimarelaterede risici og naturkatastrofer i alle lande skal styrkes.

FN indikator(er):

13.1.1. Antallet af døde, forsvundne personer og personer, som er berørt af katastrofe pr. 100.000 indbyggere

13.1.2. Antal af lande med nationale og lokale strategier for katastroferisikohåndtering

13.1.3. Andel af lokale regeringer, der har vedtaget og implementeret lokale strategier for at nedbringe katastroferisikoen i overensstemmelse med nationale strategier for at nedbringe katastroferisiko

Forslag til danske målepunkter:

13.1.i. Klimascenarie for materielle skader i forbindelse med oversvømmelse og erosion

13.1.ii. Antal erstatninger og erstatningspræmier udbetalt i forbindelse med ekstremt vejr

13.1.iii. Varslingskvalitet ved ekstremt vejr

Øvrige forslag:

- Antal grunde, som ligger placeret i såkaldte bluespot områder med risiko for grundvandsstigning, stormflod eller vandløbsstigning
- Antal grunde, der ligger placeret i en zone, hvor grundvandet står tæt på overfladen, for eksempel 1 m fra overfladen
- Kilometer infrastruktur, der ligger placeret i et såkaldt *bluespot*
- Kilometer infrastruktur, der ligger placeret, hvor grundvandet står tæt på overfladen for eksempel 1 m fra overfladen. Opgøres per region
- Andel af den danske kyststrækning, der er kystsikret/kystbeskyttet. Opdeles i sandfodring og fast kystsikring. Inddeles om muligt efter digehøjde samt om der er sluser eller pumper
- Multifunktionel udnyttelse af arealer, som kan indsamle vandmængder, hvis det bliver nødvendigt
- Måling af modellernes præcision, det vil sige om der er sammenhæng mellem måling og hvad der sker i virkeligheden
- Måling af metrologernes varslingspræcision, det vil sige om der er sammenhæng mellem varsling, og hvad der sker i virkeligheden

DEL MÅL 13.2. INDBYG TILTAG MOD KLIMAFORANDRINGER I NATIONALE POLITIKKER

Tiltag mod klimaforandringer skal integreres i nationale politikker, strategier og planlægning.

FN indikator(er):

13.2.1. Antal af lande, der har meddelt en etablering eller igangsætning af en integreret politik/strategi/plan, der øger deres evne til at tilpasse sig de negative virkninger af klimaforandringerne og som fremmer modstandsdygtighed overfor klimaændringer, og udvikling af lav udledning af drivhusgasser på en måde, der ikke truer fødevareproduktion (herunder en national tilpasningsplan, et nationalt bestemt bidrag, national kommunikation, toårig opdateret indberetning eller andet)

Forslag til danske målepunkter:

13.2.i. Danmarks samlede udledning af drivhusgasser

Øvrige forslag:

- Andel kommuner, der har en bæredygtighedsstrategi herunder hvor stor en andel af danske kommuner som stiller krav til bæredygtigheds certificering i lokalplaner, byområder og byggeri
- Kommunale planer for klimaindsats og procent opnået reduktion
- Andel af danske kommuner og regioner, der tilpasser digehøjde ved ændringer i årlig vandstand og bølgestyrkemønstre
- Fordelingen af ejendomme på energiklasser, herunder opdelt på ejerforhold, alder på bolig og almen bolig
- Udledning af fossile brændstoffer i forbindelse med import af varer til Danmark

DELMÅL 13.3. OPBYG VIDEN OG KAPACITET TIL AT IMØDEGÅ KLIMAFORANDRINGER

Undervisning, oplysning og den menneskelige og institutionelle kapacitet skal forbedres ift. modvirkning, tilpasning, skadesbegrænsning og tidlig varsling af klimaændringer.

FN indikator(er):

13.3.1. Antal af lande, der har integreret modvirkning, tilpasning, begrænsning af skaderne og tidlig varsling i læseplaner på både grund-, mellem- og højskoleniveau

13.3.2. Antal af lande, der har meddelt en styrkelse af den institutionelle, systematiske og individuelle kapacitetsopbygning til at gennemføre tilpasning, modvirkning og teknologioverførsel, og udviklingstiltag

Forslag til danske målepunkter:

13.3.i. Udvikling i befolkningens holdning til klimaforandringerne

Øvrige forslag:

- Antal UNESCO Verdensmålsskoler, antal skoler, der er med i verdensmåls-certificeringen 2030 Skoler, og antal Grønt Flag-skoler
- Andel af pensum i grundskolens fag, der handler om klimaforandringer og klimatilpasning

DELMÅL 13.A. IMPLEMENTÉR FN'S RAMMEKONVENTION OM KLIMAFORANDRINGER

De udviklede landes forpligtelse, som underskrivere af FN's Rammekonvention om Klimaændringer, skal indfris, til målet om i fællesskab at mobilisere 100 mia. USD årligt inden 2020 fra alle kilder, for at imødekomme udviklingslandenes behov for meningsfulde modvirkningstiltag og gennemskuelighed ved gennemførelse, og Den Grønne Klimafond skal kapitaliseres snarest muligt.

FN indikator(er):

13.a.1. Mobiliseret beløb i USD om året mellem 2020 og 2025 underlagt forpligtelsen om at mobilisere 100 mia. USD

Forslag til danske målepunkter:

13.a.i. Danmarks reduktion af drivhusgasser for at nå målet om en reduktion på 70 procent i forhold til 1990

Øvrige forslag:

- Antal arbejdsgrupper med dansk deltagelse
- Andel af møder med danske repræsentationer til stede
- Andel som Danmark har mobiliseret af vores "fair andel"
- Fordeling af udviklingsmidler til modvirkning og tilpasning i forhold til Paris-aftalen

DELMÅL 13.B. STYRK KAPACITETEN TIL EFFEKTIV HÅNDTERING AF KLIMAFORANDRINGER

Der skal fremmes mekanismer, der kan øge kapaciteten til effektiv planlægning og forvaltning, som relaterer sig til klimaændringer i de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater, og med fokus på kvinder, de unge samt lokale og marginaliserede samfund.

FN indikator(er):

13.b.1. Antal af mindst udviklede lande og små østater, der modtager specialiseret støtte, og størrelsen af støtte, herunder til finansiel, teknologisk og kapacitetsopbygning, til at øge kapaciteten til effektiv planlægning og forvaltning, som relaterer sig til klimaændringer, herunder med fokus på kvinder, unge samt lokale og marginaliserede samfund

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som ikke måler på ressourceinput alene. En række forslag vedrører dog prioriteringen af udviklingsbistanden i form af andelen af midler, der er målrettet initiativer til opfyldelse af delmålet. Grundet manglende datatilgængelighed er disse kategoriseret som øvrige forslag

Øvrige forslag:

- Andel af udviklingsbistanden, der går til klimarelaterede foranstaltninger og med henblik på at øge kapaciteten til effektiv planlægning og forvaltning
- Andel af offentlig støtte til klimarelaterede foranstaltninger i de mindst udviklede lande og udviklingsøstater

DELMÅL 13.1. STYRK MODSTANDSKRAFT OG TILPASNINGSEVNEN TIL KLIMARELATEREDE KATASTROFER

Dansk målepunkt 13.1.i. Klimascenarie for materielle skader i forbindelse med oversvømmelse og erosion

Begrundelse

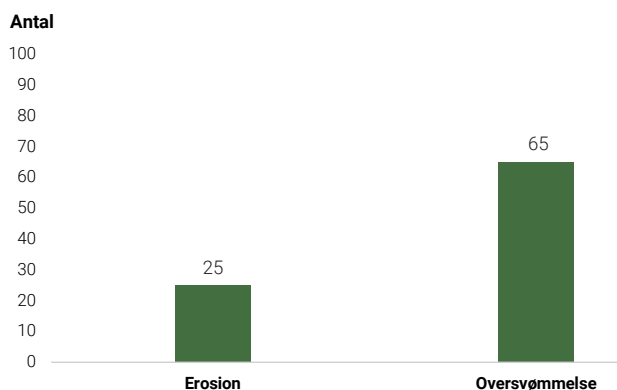
Middelvandstanden ved Danmarks kyster forventes at være steget mellem 0,3 og 0,6 meter ved udgangen af dette århundrede, og med flere og kraftigere storme kan der forventes betydelige materielle skader som følge af oversvømmelse og erosion. De valg, som kommuner, stat, virksomheder og borgere træffer i dag for at tilpasse os klimaforandringerne, har betydning for skadevirkningen af fremtidige oversvømmelser og erosioner. Det er derfor relevant at opgøre de forventede skadevirkninger i fremtiden, så de nødvendige tiltag kan iværksættes i tide. Kystdirektoratet modellerer hvert sjette år klimascenarier for de potentielle omkostninger ved materielle skader ved oversvømmelse og erosion i arealer af Danmark, der ligger placeret i et område med risiko for stormflod. Kystdirektoratet udarbejder klimascenarier for 50 og 100 år frem. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som de potentielle omkostninger ved materielle skader for mere end 250 mio. kr. i forbindelse med oversvømmelse og erosion om 50 år.

Tendens

I 2016 opgjorde Kystdirektoratet de potentielle omkostninger ved materielle skader i 2065 for de danske kommuner. 25 kommuner kunne forvente materielle skadesomkostninger på over 250 mio. kr. ved erosion, mens 65 kommuner kunne forvente materielle skadesomkostninger på over 250 mio. kr. ved oversvømmelse.

Baseline

Figur 181 Antal kommuner med forventede omkostninger ved materielle skader for mere end 250 mio. kr. i forbindelse med oversvømmelse og erosion i 2065

Note: Figuren viser antallet af kommuner med forventede omkostninger ved materielle skader for mere end 250 mio. kr. i forbindelse med oversvømmelse og erosion i 2065. Den totaløkonomiske skade udgøres af skader på bygninger, indbo, infrastruktur, afgrøder, husdyr og for virksomheder. Data er fra 2015. Der foreligger ikke nyere scenarieberegninger, idet klimascenarierne udarbejdes hvert sjette år.
Kilde: Kystdirektoratet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

Dansk målepunkt 13.1.ii. Antal erstatninger og erstatningspræmier udbetalt i forbindelse med ekstremt vejr

Begrundelse

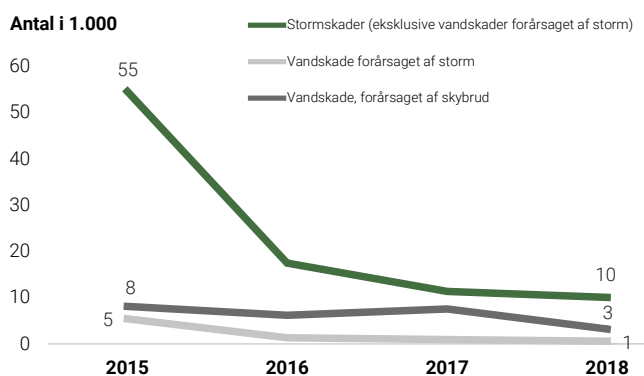
Klimaforandringerne fører til flere og kraftigere oversvømmelser fra stormflod, vandløbsstigninger og skybrud. Det rammer hvert år tusindvis af danskere, der oplever betydelige skader på deres ejendomme, og det påvirker hvert år forsikringsselskaberne, der udbetaler store summer i erstatning som følge af disse ekstremvejrsskader. Det har store økonomiske konsekvenser for borgere og virksomheder. Det er derfor relevant at opgøre udviklingen i udgifterne til disse ekstremvejrsskader for at kunne vurdere samfundets modstandskraft mod og tilpasnings-evne til mere ekstremt vejr. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som antal skader, der bliver udbetalt erstatning for i forbindelse med stormskader og vandskader forårsaget af storm og skybrud, samt størrelsen på de udbetalte forsikringspræmier.

Tendens

Fra 2015 til 2018 faldt antallet af erstatninger for stormskader og vandskader. I 2018 blev der udbetalt cirka 14.000 erstatninger til en samlet værdi af cirka 160 mio. kr. Den gennemsnitlige udbetaling per skade har ligget nogenlunde konstant i perioden for vandskader forårsaget af skybrud samt stormskader, mens den har været stigende for vandskader forårsaget af storm.

Baseline

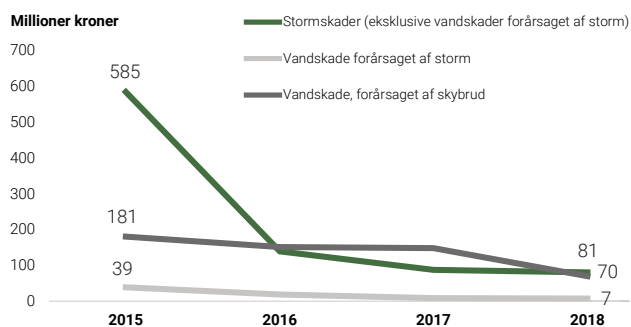
Figur 182 Antal erstatninger i forbindelse med ekstremt vejr

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af erstatninger i forbindelse med ekstremt vejr i perioden 2015-2018.
Kilde: Forsikring & Pension

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 183 Erstatningspræmier udbetalt i forbindelse med ekstremt vejr

Note: Figuren viser udviklingen i udbetalte erstatningspræmier i forbindelse med ekstremt vejr i perioden 2015-2018.
Kilde: Forsikring & Pension

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 13.1.iii. Varslingskvalitet ved ekstremt vejr

Begrundelse

De senere års ekstreme vejr-fænomener har for alvor sat fokus på vigtigheden af at få sikret boligen i tide, hvis det trækker op til storm eller skybrud. Jo bedre samfund, borgere, kommuner og regioner kan forberede sig på ekstremt vejr, jo mere kan skaderne reduceres.

I Danmark er det Danmarks Meteorologiske Institut (DMI), der har ansvar for at advare samfundet i tilfælde af ekstremt vejr ved hjælp af vejrvarslinger. DMI beregner en *symmetric extreme dependency score* (SEDS) som kvalitetsindeks for deres varslinger, og opgør det årligt på en skala fra 0 til 100. Scoren beregnes ud fra, hvor gode DMI har været til at forudsige en længere række vejr-fænomener i løbet af året. SEDS er et internationalt anerkendt mål for kvaliteten af varslinger ved ekstremt vejr, og det giver en indikation af, hvor gode muligheder samfundet har for at blive forberedt på ekstreme vejr-fænomener. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som den årlige SEDS fra DMI.

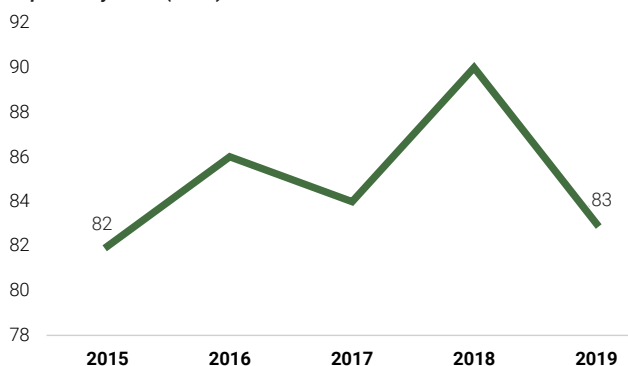
Tendens

Scoren for kvaliteten i DMI's varslinger om ekstremt vejr, der opgøres i SEDS, steg fra 82 i 2015 til 90 i 2018 for efterfølgende at falde til omkring 83 i 2019. 2018 var vejrmæssigt et specielt år, idet sommeren var varm og tør helt frem til starten af august, og der derfor kun var få situationer med kraftig sommerregn, der er svær at forudsige helt præcist.

Baseline

Figur 184 DMI's *symmetric extreme dependency score* vedrørende kvalitet af varslinger ved ekstremt vejr

Symmetric extreme dependency score (SEDS)

Note: Figuren viser udviklingen i DMI's score i henhold til SEDS i perioden 2015-2019. Scoren er beregnet ud fra, hvor gode DMI har været til at forudsige en række forskellige ekstreme vejr-fænomener i løbet af året. Eksempler på ekstreme vejr-fænomener er orkan, storm, kuling, kraftig regn, tæt tåge og forhøjet vandstand. Varslingskvaliteten bedømmes ud fra en score, der går fra 0 til 100.

Kilde: Danmarks Meteorologiske Institut

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 13.2. INDBYGD TILTAG MOD KLIMAFORANDRINGER I NATIONALE POLITIKKER

Dansk målepunkt 13.2.i. Danmarks samlede udledning af drivhusgasser

Begrundelse

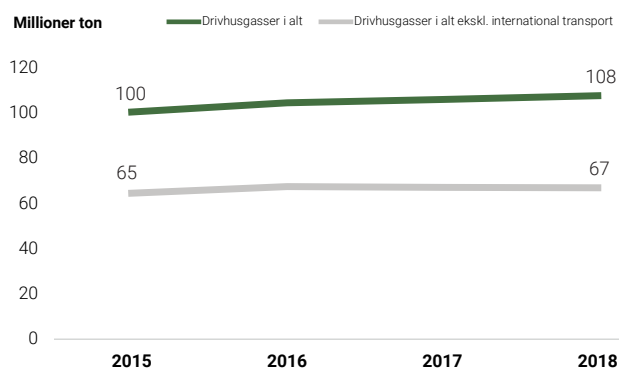
De klimaforandringer, som verden står overfor i dag, er et resultat af de store mængder drivhusgasser, der er udledt i atmosfæren. Omfanget af de fremtidige forandringer i klimaet afhænger af, om vi fortsætter med at udlede disse drivhusgasser. Selvom Danmarks samlede udledning af drivhusgasser anslås at udgøre 0,1 procent af den samlede globale udledning, er det stadig relevant at opføre Danmarks udledning, da udledningsniveauet er et fokusområde for befolkningen, og Danmark som foregangsland inden for grøn omstilling skal blive ved med at vise vejen. Når den samlede klimabelastning udregnes, benyttes målestokken CO₂-ækvivalenter, hvorved alle drivhusgasser, der bidrager til klimaforandringerne, herunder CO₂, lattergas og metan, medregnes. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som udledte drivhusgasser (CO₂-ækvivalenter) for Danmark med og uden international transport.

Tendens

Udledningen af drivhusgasser fra økonomiske aktiviteter i Danmark toppede i 2006 og faldt derefter frem til 2015. I 2016 steg udledningen for første gang i ti år, og det er fortsat med at stige frem til 2018.

Baseline

Figur 185 Danmarks samlede udledning af drivhusgasser

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks samlede udledning af drivhusgasser, inklusive CO₂ fra afbrænding af biomasse, i perioden 2015-2018. Den samlede udledning af drivhusgasser opgøres i CO₂-ækvivalenter (CO₂e). Det sker ved, at udledningen af øvrige drivhusgasser, herunder eksempelvis metan-gas, omregnes til samme enhed som CO₂ ved hjælp af omregningsfaktorer fra *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC). Data er konsistente med data anvendt under målepunktet 9.4.iii.
Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet og Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 13.3. OPBYG VIDEN OG KAPACITET TIL AT IMØDEGÅ KLIMAFORANDRINGER

Dansk målepunkt 13.3.i. Udvikling i befolkningens holdning til klimaforandringerne

Begrundelse

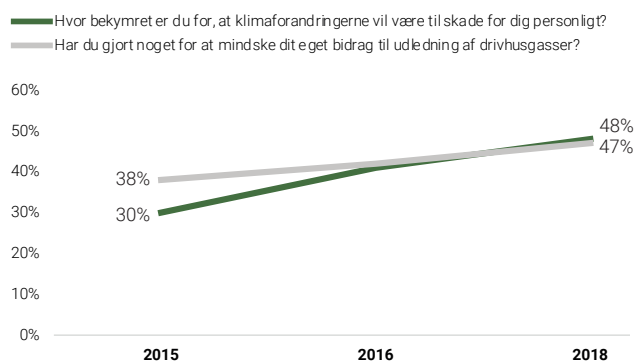
Den danske befolkning spiller en væsentlig rolle i bekæmpelsen af klimaforandringer. Danskerne kan stemme på politikere, der vil arbejde for at bekæmpe klimaudfordringerne, de kan købe flere bæredygtige produkter, og de kan ændre adfærd i hverdagen og reducere eget og andres udslip af drivhusgasser. En væsentlig forudsætning for, at danskerne kan tage den aktive rolle er, at de har den nødvendige viden og holdning til forandring. Det er derfor relevant at se på danskernes holdning til klimaforandringer for at kunne vurdere, hvor aktiv en rolle befolkningen spiller i omstillingen. CONCITO har siden 2010 spurgt danskerne om deres viden og holdninger til en lang række klimaspørgsmål. CONCITO har blandt andet spurgt danskerne om, hvor bekymrede de er for, at klimaforandringerne vil være til skade for dem personligt, og om de har gjort noget for at mindske eget bidrag til udledningen af drivhusgasser. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som svarene på de to spørgsmål.

Tendens

I 2018 angav 48 procent af danskerne, at de i høj grad eller nogen grad var bekymrede for, at klimaforandringerne ville være til skade for dem personligt. Det er en stigning på 18 procentpoint fra 2015. I samme periode steg andelen af danskere, som angav, at de havde gjort noget for at mindske eget bidrag til udledning af drivhusgasser, med 9 procentpoint.

Baseline

Figur 186 Udviklingen i befolkningens holdning til og handlinger forbundet med klimaet

Note: Figuren viser udviklingen i befolkningens bekymring for konsekvenser af klimaforandringerne og befolkningens initiativ til at reducere deres eget bidrag til udledning af drivhusgasser. På spørgsmålet "Hvor bekymret er du for, at klimaforandringerne vil være til skade for dig personligt?" er svarene "I høj grad" og "I nogen grad" sammenlagt, og de udgør andelen i grafen. På spørgsmålet "Har du gjort noget for at mindske dit eget bidrag til udledning af drivhusgasser?" udgør svaret "Ja" andelen i grafen. Data er fra 2015, 2016 og 2018. Fra 2016 gennemføres undersøgelsen hvert andet år.
Kilde: CONCITO

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 13.A. IMPLEMENTER FN'S RAMMEKONVENTION OM KLIMAÆNDRINGER

Dansk målepunkt 13.a.i. Danmarks reduktion af drivhusgasser for at nå målet om en reduktion på 70 procent i forhold til 1990

Begrundelse

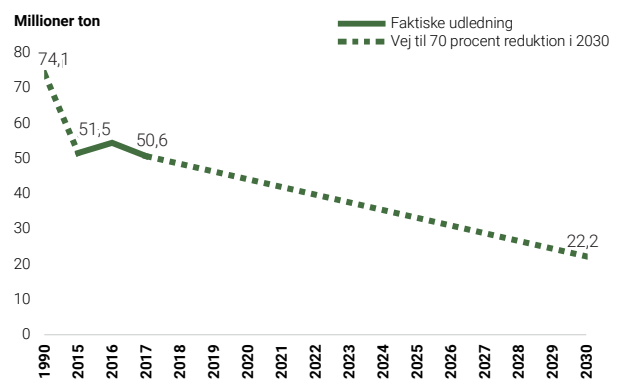
Paris-aftalen blev indgået i december 2015 på COP21-klimakonferencen i Paris og træder i kraft i 2020. Aftalen indeholder en målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til under 2 °C på verdensplan og om at arbejde for at begrænse stigningen til 1,5 °C. Aftalen forpligter hver af de deltagende lande til at planlægge og overvåge deres egne tiltag mod global opvarmning. I 2019 vedtog et flertal i Folketinget en klimalov, der stiller krav om, at den danske befolkning, industri, og landbrug skal reducere udledningen af drivhusgasser med 70 procent i 2030 sammenlignet med 1990. Det betyder, at de 74 millioner ton drivhusgasser, som Danmark udledte i 1990, skal være reduceret til 22 millioner ton drivhusgas i 2030. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som mængde udledning af drivhusgasser.

Tendens

På 27 år, fra 1990 til 2017, er Danmarks årlige drivhusgasudledning reduceret med knap 32 procent i alt. Danmarks samlede drivhusgasudledning var i 2017 opgjort til 50,6 mio. ton drivhusgasser. Den resterende del op til målsætningen om 70 procents reduktion af drivhusgasser skal nås på under den halve tid, hvis målet skal nås.

Baseline

Figur 187 Udledning af drivhusgasser i Danmark samt vejen til målet om en reduktion på 70 procent i forhold til 1990

Note: Figuren viser udviklingen af CO₂-ækvivalenter i Danmark fra 1990 til 2017 samt vejen til målet om en reduktion på 70 procent i forhold til 1990. Den samlede udledning af drivhusgasser opgøres i CO₂-ækvivalenter (CO₂e). Det sker ved, at udledningen af øvrige drivhusgasser, herunder eksempelvis metan-gas, omregnes til samme enhed som CO₂ ved hjælp af omregningsfaktorer fra *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC). Opgørelsen i målepunktet følger retningslinjerne i FN's konvention om klima-ændringer (UNFCCC) og den underliggende Kyotoprotokol. De danske opgørelser af drivhusgasemissioner indeholder alle de kilder, der er beskrevet i retningslinjerne fra IPCC. Tallene inkluderer ikke international søfart og luftfart, danske virksomheders aktiviteter i udlandet samt afbrænding af biomasse.

Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

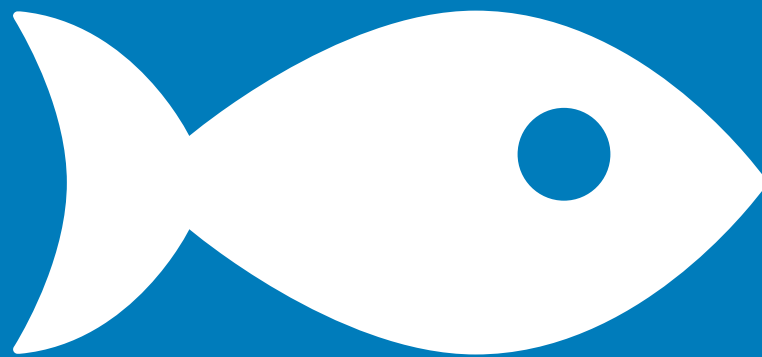
Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 13.B. STYRK KAPACITETEN TIL EFFEKTIV HÅNDTERING AF KLIMAFORANDRINGER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der modtaget en række forslag vedrørende prioriteringen af udviklingsbistanden i form af andelen af midler, der er målrettet initiativer til opfyldelse af delmålet. Grundet manglende datatilgængelighed er disse fravalgt og i stedet medtaget i listen med øvrige forslag.

14 LIVET I HAVET

VERDENSMÅL 14: LIVET I HAVET

Vi skal bevare og sikre bæredygtig brug af verdens have og deres ressourcer

Et globalt perspektiv

FN's verdensmål 14 sætter fokus på at bevare og forbedre tilstanden i verdens have og sikre bæredygtig brug af de ressourcer, vi får fra havene. Bæredygtighed i havene handler om at stabilisere og genoprette økosystemerne og at reducere forurening og forsurening af havene. Derudover handler det om en indsats for at genoprette fiskebestande, reducere (ulovligt) overfiskeri og sikre lige adgang til havets ressourcer, hvilket især handler om at sikre adgang for små fiskere og at understøtte lokalsamfund og lokale erhverv.

En stor del af verdens befolkning lever nær kysterne, og fiskeriet er en stor kilde til protein i mange samfund. Dog er overfiskeri, forurening og klimaforandringer kraftigt med til at reducere den biologiske mangfoldighed i havene, og bestandene af fisk falder.

Et dansk perspektiv

I et dansk perspektiv handler verdensmål 14 i høj grad om problemerne med øget forurening af havene og overfiskeri. Som søfartsnation har Danmark en lang tradition for at bruge havene til at drive samfundet frem, og vi har samtidig en indvirkning på havene. Således handler hovedparten af forslagene til nye danske målepunkter om at måle forureningens skadelige konsekvenser for havmiljøet, men også udbredelsen af de stoffer og den adfærd, der forårsager forureningen. I den forbindelse har landbrugets indvirkning på havmiljøet været debatteret. Landbruget skaber en stor kvælstofbelastning for havet og er med til at påvirke mulighederne for et bæredygtigt liv og

økosystem i havet, da kvælstof fremmer algevæksten og reducerer ilten, og dermed muligheden for liv i havet. Det samme har den danske livsstil og affaldshåndtering, som belaster havet gennem forurening. Især mikroplast er en udfordring i vores nærmiljø. Udslip af kemikalier, drivhusgasudledning og andre forurenende kilder er med til at forandre den kemiske sammensætning i havene, hvilket igen påvirker forholdene for livet i havene.

Fiskerierhvervet og dets påvirkning af fiskebestanden og livet generelt i havet har ligeledes været i centrum for debatten. Et ikke-bæredygtigt fiskerierhverv kan være med til at reducere kvaliteten af havets økosystem og økosystemets evne til at opretholde et bæredygtigt kredsløb, hvorimod en bæredygtig tilgang til fiskeri og fiskebestanden kan sikre et stabilt erhverv, en sikker og god ernæringskilde, og et havmiljø i balance. Forslagene til målepunkter har her særligt fokuseret på det bæredygtige fiskeri og hvor stor en andel af fiskeriet i de danske farvande, der foregår bæredygtigt. Derudover har flere fremhævet Danmarks efterlevelse af EU-direktiver og arbejdet med bæredygtighed i havet gennem for eksempel certificeringsordninger samt regulering af fiskeriet gennem kvotesystemet.

Danske målepunkter

Tabel 14 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt otte forslag til nye danske målepunkter og desuden 40 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 14 fordelt på ti delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 14. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 14

DELMÅL 14.1. REDUCÉR HAVFORURENING

Inden 2025 skal alle former for havforurening forhindres og væsentligt reduceres, især forurening forårsaget af landbaserede aktiviteter, herunder havaffald og forurening med næringsstoffer.

FN indikator(er):

14.1.1. Indeks over kyst overgødsning (kysteutrofiering) og densiteten af flydende plastikaffald

Forslag til danske målepunkter:

14.1.i. Mængde af næringsstoffer i havet

14.1.ii. Antal solgte dæk

14.1.iii. Koncentration af metaller i havets sediment

Øvrige forslag:

- Koncentration af forurenende stoffer i fisk
- Nitrat og fosfor tilført årligt og korrigeret for nedbør
- Kvælstof- og fosfor i havet opdelt på havområder
- Gennemsnitlig mængde kvælstof i forbindelse med stikprøvemålinger i havet nedbrudt på forskellige danske farvande
- Planteplankton i danske farvande opgjort på stikprøvebasis
- Gennemsnitlig koncentration af gift og tungmetaller i forskellige områder af dansk farvand målt i både vand og sediment
- Koncentration af farmaceutiske stoffer i forskellige områder af dansk farvand
- Koncentration af mikroplast i forskellige områder af dansk farvand
- Måling af affald i danske farvande, eventuelt ved strandtællinger
- Antal forladte fiskeredskeer
- Mængde af affald bragt ind af fiskere
- Tømning af oliebeholdere på skibe
- Gennemsnitlig iltmængde i havet nedbrudt på forskellige danske farvande
- Ændringer i iltniveauet fordelt på forskellige danske farvande

DELMÅL 14.2. BESKYT OG GENOPRET HAVETS ØKOSYSTEMER

Inden 2020 skal hav- og kystnære økosystemer beskyttes og forvaltes bæredygtigt for at undgå væsentlige negative indvirkninger, blandt andet ved at styrke deres modstandskraft og ved at genoprette dem for at opnå sunde og produktive have.

FN indikator(er):

14.2.1. Andel af nationale eksklusive økonomiske zoner, der administreres på basis af en økosystemtilgang

Forslag til danske målepunkter:

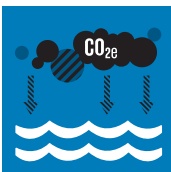
14.2.i. Omfang af iltsvind i de indre danske farvande

14.2.ii. Dybdegrænse for ålegræs i de indre danske farvande

14.2.iii. Udvikling i badevandskvaliteten

Øvrige forslag:

- Opfyldelse af EU's vandramme- og havstrategidirektiv
- Ændringer i iltniveauet fordelt på forskellige danske farvande
- Den dybde, hvor 10 procent af havbunden er dækket af ålegræs
- Antal dyre- og plantearter i havet
- Udvikling i fiskedød i forhold til referenceniveauet for de tre arter rødspætte, torsk og sild nedbrudt på forskellige områder i dansk farvand
- Udvikling af gydebiomassen i forhold til referenceniveauet for de tre arter rødspætte, torsk og sild nedbrudt på forskellige områder i dansk farvand
- Antal havarter, der kategoriseres som "kritisk truet", "truet" eller "sårbar" på Rødlisten
- Overvågning af naturtyper, herunder areal med forskellige typer rev
- Antal danske farvande, som opfylder fastlagte målsætninger under EU's havrammedirektiv
- Andel farvande med kortlagte økosystemer
- Andel af flodmundinger og kyststrækninger, der opfylder de fastlagte målsætninger under EU's vandrammedirektiv

DELMÅL 14.3. MINIMÉR FORSURING AF HAVENE

Indvirkningen af forsuren af havene skal minimeres og håndteres, blandt andet gennem øget videnskabeligt samarbejde på alle niveauer.

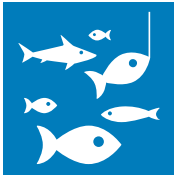
FN indikator(er):

14.3.1. Gennemsnitlig surhedsgrad i havet (pH) målt i henhold til et aftalt antal repræsentative målestationer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikator, som opfylder de metodiske kriterier, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende opgørelse af den gennemsnitlige pH-værdi ved indre farvande, kyster og fjorde.

Øvrige forslag:

DELMÅL 14.4. GØR FISKERIET BÆREDYGTIGT

Inden 2020 skal fiskeri reguleres effektivt, og der skal sættes en stopper for overfiskeri, for ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri og for destruktive fiskerimetoder. Der skal implementeres videnskabeligt baserede forvaltningsplaner for at genoprette fiskebestande hurtigst muligt, og som minimum til niveauer, der giver et bæredygtigt udbytte vurderet efter deres biologiske karakteristika.

FN indikator(er):

14.4.1. Andelen af fiskebestande, der er indenfor deres biologisk bæredygtige niveauer

Forslag til danske målepunkter:

14.4.i. Andel bæredygtig fangst

Øvrige forslag:

- Efterlevelse af forvaltningsplaner for kvoterede arter
- Mængde produceret fisk fra havdambrug, traditionelle dambrug, FREA-dambrug, åleopdræt, muslingefarme og almindeligt fiskeri
- Andel af kvoterede arter for hvilke der ligger en forvaltningsplan
- Forskellen mellem den faktiske årlige fangst og den planlagte fangstmængde i forvaltningsplanen
- Andelen af forvaltningsplaner, hvori den faktiske fangst overstiger forvaltningsplanens fastlagte mængde
- Antal af danske fiskearter, som har et maksimalt bæredygtigt udbytte og fiskes op til eller under denne grænseværdi
- Mængde økologisk opdrættet fisk i forhold til mængde konventionelt opdrættet fisk
- Antal årligt registrerede ulovlige tilfælde af fritidsfiskeri
- Andel af kystfiskeriflåden certificeret med NaturSkånsom-mærket
- Andel landet fisk fanget med (bund)trawl i EU-farvande af danskregistrerede fartøjer, eventuelt yderligere nedbrudt på havområde
- Vægt af fisk fanget inden for udvalgte fiskearter, hvor størrelsen indikerer fiskens alder og derved kan fungere som en indikator for overfiskeri

DELMÅL 14.5. BESKYT KYST- OG HAVOMRÅDER

Inden 2020 skal mindst 10 procent af kyst- og havområder være beskyttede, i overensstemmelse med national og international lovgivning og baseret på den bedste tilgængelige videnskabelige information.

FN indikator(er):

14.5.1. Dækningsgraden af beskyttede havområder i forhold til de samlede havområder

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der kommet forslag til et målepunkt vedrørende arealet af fredningsbælter, som er fredede for fiskeri helårligt.

Øvrige forslag:

DELMÅL 14.6. AFSKAF FISKERISTØTTE, DER MEDVIRKER TIL OVERFISKERI

Inden 2020 skal bestemte former for fiskeristøtte, der forårsager overkapacitet og overfiskeri, forbydes, og støtte, der bidrager til ulovlig, urapporteret og ureguleret fiskeri, skal fjernes, og der skal afstås fra at indføre nye lignende støtteordninger, idet det erkendes, at passende og effektiv speciel- og differentieret behandling af udviklingslande og de mindst udviklede lande bør være en integreret del af Verdenshandelsorganisationens forhandlinger om fiskeristøtteordninger [c].

FN indikator(er):

14.6.1. Hvert lands fremskridt i forhold til graden af implementering af internationale instrumenter, der har det mål at bekæmpe ulovlig, urapporteret og ureguleret fiskeri

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende størrelsen af den danske fiskeristøtte.

Øvrige forslag:

DELMÅL 14.7. ØG DE ØKONOMISKE FORDELE VED BÆREDYGTIG BRUG AF HAVETS RESSOURCER

Inden 2030 skal de økonomiske fordele øges for små udviklingsøstater og de mindst udviklede lande, som stammer fra bæredygtig brug af havets ressourcer, herunder bæredygtig forvaltning af fiskeri, akvakultur og turisme.

FN indikator(er):

14.7.1. Bæredygtigt fiskeri som procentdel af BNP for små østater under udvikling, for de mindst udviklede lande og for alle lande

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan primært forklares med delmålets ordlyd, som direkte fokuserer på udviklingslande. Omfanget af bæredygtigt fiskeri i Danmark er dækket af andre delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 14.A. STYRK VIDENSKAB, FORSKNING OG TEKNOLOGI TIL AT GØRE HAVENE SUNDERE

Den videnskabelige viden, forskningskapacitet og overførsel af havteknologi skal øges, idet der tages hensyn til *The Intergovernmental Oceanographic Commission Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology*, for at forbedre havnenes sundhedstilstand og for at øge havbiodiversitetens bidrag til udviklingen i udviklingslande, især små østater under udvikling og de mindst udviklede lande.

FN indikator(er):

14.a.1. Andel af det samlede forskningsbudget der går til forskning indenfor havteknologi

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel har der været forslag til målepunkter vedrørende andelen af statslige forskningsmidler afsat til forskning i marin- og fiskeriteknologi. Dette forslag fremgår af listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Andelen af statslige forskningsmidler, som er afsat til forskning i marin- og fiskeriteknologi, herunder nye fangstmetoder og fiskeredskaber, som er mere bæredygtige for fiskebestanden og mindsker risikoen for affald fra fiskeredskaber

DELMÅL 14.B. STØT SMÅFISKERE

Småfiskere skal gives adgang til havets ressourcer og markeder.

FN indikator(er):

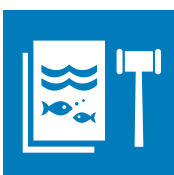
14.b.1. Fremskridt i hvert land i forhold til graden af indførelse af juridiske/regulative/institutionelle rammer, der anerkender og beskytter småfiskeres adgangsrettigheder

Forslag til danske målepunkter:

14.b.i. Andel små fiskefartøjer

Øvrige forslag:

- Andel af forskellige fiskefartøjer opdelt på størrelse
- Kvotekoncentrationen opgjort efter antal fiskere med reelt ejerskab af kvoterne

DELMÅL 14.C. IMPLEMENTÉR OG HÅNDHÆV FN'S HAVRETSKONVENTION (UNCLOS)

Beskyttelse og bæredygtigt brug af havene og deres ressourcer skal øges ved at implementere den internationale lovgivning, som afspejlet i De Forenede Nationers Havretskonvention (UNCLOS), som angiver de juridiske rammer for bevarelse og bæredygtigt brug af havene og deres ressourcer, som anført i paragraf 158 i *The Future We Want*.

FN indikator(er):

14.c.1. Antal af lande, der gør fremskridt i forhold til at ratificere, acceptere og implementere retlige-, policy- og institutionelle rammer, og hav-relaterede instrumenter, som implementerer international lovgivning, som angivet i De Forenede Nationers Havretskonvention, for bevarelse og bæredygtigt brug af havet og dets ressourcer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Et af de indkomne forslag supplerer FN's indikator ved at fokusere på Danmarks repræsentation i relevante internationale organisationer. Grundet manglende data-tilgængelighed fremgår den på listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Andelen af relevante internationale organisationer, som arbejder med implementering af international havrelateret lovgivning, politikker og monitoreringsprogrammer, hvor Danmark er repræsenteret

DELMÅL 14.1. REDUCÉR HAVFORURENING

Dansk målepunkt 14.1.i. Mængde af næringsstoffer i havet

Begrundelse

Næringsstofniveauet i de danske farvande har betydning for havets økosystem og for fiske- og dyrelivet. Næringsstofferne resulterer i en hurtigere algevækst, hvilket kan ødelægge havbunden og skabe iltvind. Det er derfor relevant at vurdere næringsstofniveauet i de danske farvande. Næringsstofniveauet i de indre danske farvande kan henføres til udledning fra landbrug og spildevand, mens niveauet længere ude i havene også kan henføres til udledning fra andre lande. Kvælstof og fosfor, som er de to mest udledte næringsstoffer, samt silicium er vigtige for algevæksten.

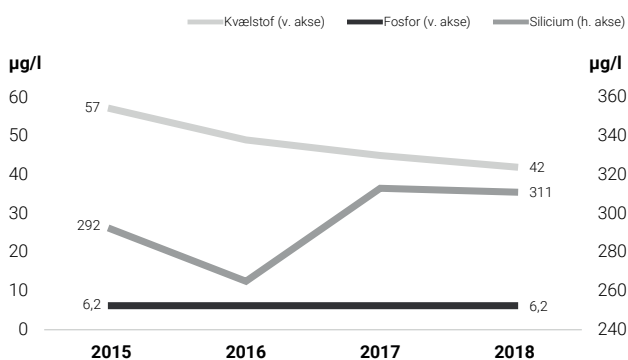
Det foreslåede danske målepunkt opgøres som niveauet af kvælstof, fosfor og silicium i fjorde, kystvand og åbne indre farvande målt som årsmiddelværdien. Målepunktet hænger sammen med målepunkt 6.5.i., der måler på mængden af næringsstoffer, som stammer direkte fra Danmark.

Tendens

Siden 1989 er årsmiddelværdien af næringsstofferne kvælstof, fosfor og silicium faldet med cirka 75 procent i de danske farvande. Den nedadgående tendens fortsatte i perioden 2015-2018 for fjorde og kystvande og for de indre farvande. For eksempel faldt udledningen af kvælstof i fjorde og kystvande 26 procent i perioden.

Baseline

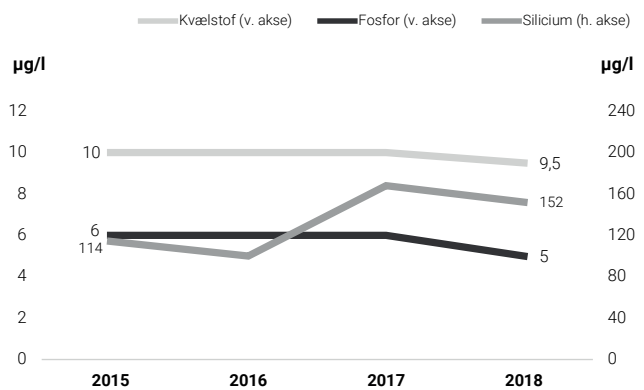
Figur 188 Niveau af kvælstof, fosfor og silicium i de danske fjorde og det danske kystvand

Note: Figuren viser udviklingen i årsmiddelværdien af henholdsvis kvælstof, fosfor og silicium i de danske fjorde og det danske kystvand. Kvælstof er et uorganisk kvælstof, der indbefatter summen af nitrat, nitrit og ammonium, som kan optages af planter til primærproduktion. Fosfor er opløst uorganisk fosfor, det vil sige fosfat, der kan optages af planter til primærproduktion. Silicium er opløst uorganisk silicium, det vil sige silikat, som kiselalger bruger til opbygning af deres kiselskal. Data er i perioden 2015-2018.
Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

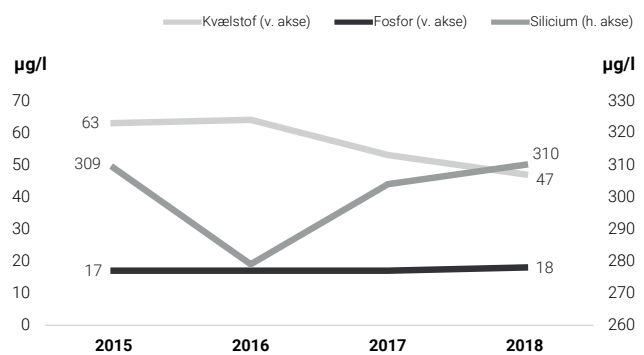
Figur 189 Niveau af kvælstof, fosfor og silicium i overfladevand i de åbne indre farvande i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i årsmiddelværdien af henholdsvis kvælstof, fosfor og silicium i overfladevand i de åbne indre farvande. Data er i perioden 2015-2018.
Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Figur 190 Niveau af kvælstof, fosfor og silicium i bundvand i de åbne indre farvande

Note: Figuren viser udviklingen i årsmiddelværdien af henholdsvis kvælstof, fosfor og silicium i bundvand i de åbne indre farvande. Data er i perioden 2015-2018.
Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 14.1.ii. Antal solgte dæk

Begrundelse

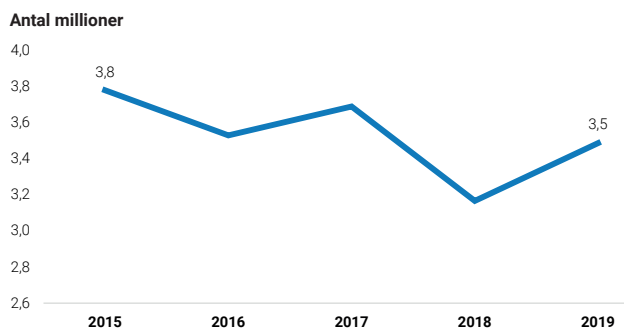
Mikroforurening er identificeret som en betydelig trussel mod havenes økosystem og mod fiske- og dyrelivet. Det gælder især mikroplast, der er kommet i fokus de senere år, og tungmetaller fra byer, industri og atmosfærisk nedfald. Det er derfor relevant at opgøre mængden af mikroforurening i havet. En udfordring ved at måle mængden af mikroplast i havet er, at der ikke er standardiserede metoder til at måle og opgøre mængden. Ifølge studiet, *Microplastics*, fra 2015 af Miljøstyrelsen er dæk, skibsmaling, vejstriber, maling og tøj de største kilder til mikroplastudledningen i havet. Mikroplast fra dækslid anslås at stå for omkring 60 procent af udledningen. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som antal solgte dæk i Danmark. Målepunktet giver en indikation af eget bidrag til forureningen, idet mikroforurening i havet i Danmark også stammer fra andre lande.

Tendens

Fra 2015 til 2019 faldt antallet af solgte dæk med 8 procent, så der i 2019 blev solgt 3,5 millioner dæk.

Baseline

Figur 191 Solgte dæk i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af solgte dæk i perioden 2015-2019. Opgørelsen omfatter alle solgte dæk i Danmark, herunder nye dæk og dæk der har fået ny gummi til personbiler, motorcykler, varebiler, lastbiler, landbrugsmaskiner og entreprenørmaskiner.

Kilde: Dækbranchens Miljøfond

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 14.1.iii. Koncentration af metaller i havets sediment

Begrundelse

Mikroforurening er identificeret som en betydelig trussel mod havenes økosystem og mod fiske- og dyrelivet. Det gælder især mikroplast, der er kommet i fokus de senere år, og tungmetaller fra byer, industri og atmosfærisk nedfald. Det er derfor relevant at opgøre mængden af mikroforurening i havet. Metaller samler sig i sedimentet som et arkiv, og ved at måle hver femte-tiende år er det muligt at vurdere langtidsudviklingen i koncentrationen af metaller i havet. Et målepunkt for metaller kan derfor opgøres som koncentrationen af metaller i sedimentet på bunden af de danske farvande. Der kan måles på koncentrationen af bly, cadmium, kviksølv, krom, kobber, nikkel, zink, arsen, sølv og barium.

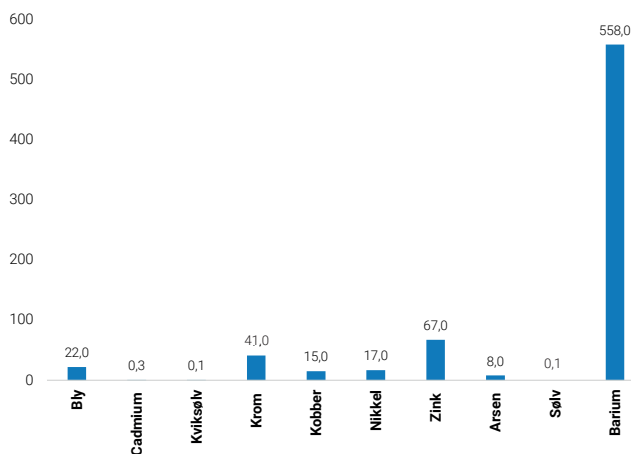
Tendens

I perioden 2004-2012 var koncentrationen af barium i gennemsnit 558 mg/kg tørstof i sedimentet i de danske farvande, mens koncentrationen af bly var 22 mg/kg tørstof i gennemsnit.

Baseline

Figur 192 Koncentration af metaller i havets sediment i de danske farvande

Milligram per kilo tørstof

Note: Figuren viser koncentrationen af metaller opgjort som gennemsnittet for perioden 2004-2012. Ophobning af metaller i sediment er en mangeårig proces og kan variere fra år til år, hvorfor måling af metaller i sediment foretages som et gennemsnit over en flerårig periode. Der forventes en ny analyse med opdaterede tal i første halvår af 2021.

Kilder: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet og Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 14.2. BESKYT OG GENOPRET HAVETS ØKOSYSTEMER

Dansk målepunkt 14.2.i. Omfang af iltsvind i de indre danske farvande

Begrundelse

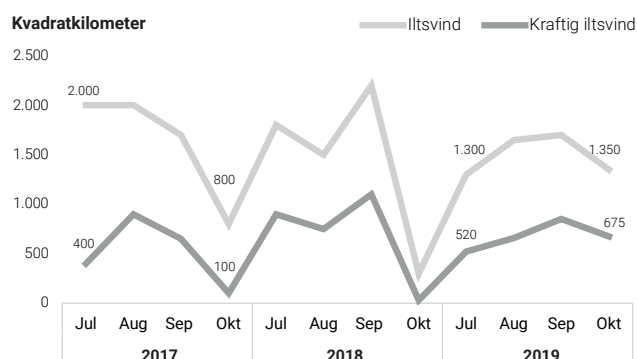
De danske farvandes sundhed presses af stigende havtemperaturer og udledning af næringsstoffer fra land. Disse faktorer bidrager sammen med storme og andre vejrforhold til iltsvind i de danske farvande. Iltsvind kan ødelægge økosystemet og dræbe fisk, bunddyr og planter og dermed påvirke havmiljøet negativt. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre omfanget af iltsvind i de danske farvande.

Tendens

Siden 1980'erne er iltsvindet faldet i de indre danske farvande. I oktober 2019 var der iltsvind i cirka 1.350 kvadratkilometer af de indre danske farvande, hvoraf cirka 50 procent var kraftigt iltsvind.

Baseline

Figur 193 Omfanget af iltsvind i de indre danske farvande

Note: Figuren viser udviklingen i omfanget af iltsvind i de indre danske farvande. Det betegnes som iltsvind, når iltkoncentrationen i vandet er 4 mg ilt per liter vand eller lavere og som kraftigt iltsvind, når koncentrationen er under 2 mg ilt per liter vand. Niveaut mellem 2 og 4 mg ilt per liter vand kaldes for moderat iltsvind. Ved moderat iltsvind begynder fisk og mere mobile bunddyr at søge væk. Iltsvind forekommer hovedsageligt fra juli til november, når temperaturen stiger, hvorfor rapporteringen kun forekommer for disse måneder. Data er fra perioden juli 2017 til oktober 2019.

Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

Dansk målepunkt 14.2.ii. Dybdegrænse for ålegræs i de indre danske farvande

Begrundelse

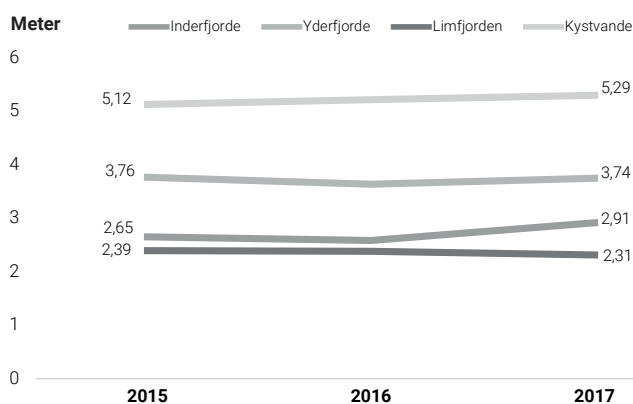
De danske farvandes sundhed presses af stigende havtemperaturer og udledning af næringsstoffer fra land. Et usundt havmiljø kan gøre uoprettelige skader på økosystemet og fiske- og dyrelivet. Ålegræssets udbredelse kan i denne sammenhæng anvendes som målestok til at vurdere kystvandenes miljøtilstand. Ålegræs fungerer som levested for organismer, stabiliserer havbunden gennem sine rødder og stængler, holder vandet klart samt lagrer kulstof og tilbageholde næringsstoffer. Samtidig er ålegræs følsomt overfor forurening og uklart vand fra blandt andet algevækst, der forårsager, at ålegræsset ikke får det nødvendige lys og dermed ikke kan vokse. Det er derfor et sundhedstegn for de danske farvande, jo dybere ålegræs vokser. Det foreslås som dansk målepunkt at opgøre dybdegrænsen for ålegræssets hovedudbredelse i de indre danske farvande.

Tendens

Dybdegrænse for ålegræs er forbedret fra 2015 til 2017 i kystvand og inderfjorde der kan registreres en svag tilbagegang i yderfjorde og en lidt større tilbagegang i Limfjorden.

Baseline

Figur 194 Dybdegrænse for ålegræs i de indre danske farvande

Note: Figuren viser udviklingen i dybdegrænsen for ålegræs i de indre danske farvande opdelt i fjorde og kystvande. Data er fra perioden 2015-2017. Der foreligger for nuværende ikke data for 2018 og 2019.

Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 14.2.iii. Udvikling i badevandskvaliteten

Begrundelse

Den danske kystlinje er cirka 7.000 km lang, og gode strande præger alle dele af landet. Derfor er spørgsmålet om god badevandskvalitet vigtigt for en stor del af samfundet. I den brede befolkning forbindes badevandet med et godt havmiljø: er badevandet rent, og kan vi mennesker bade i det uden sundhedsrisici, er det også godt for det lokale havmiljø. De primære forureningskilder i Danmark er urensset spildevand, der kommer fra kloakker ved regn samt afstrømning fra landbrugsarealer og spredt bebyggelse i det åbne land, der ikke er tilsluttet et renseanlæg. Andre forureningskilder er de badende, landbrugsaktiviteter og dyr. Konsekvensen af forureningen er, at de badende og havmiljøet bliver eksponeret for sygdomsfremkaldende mikroorganismer og miljøfremmede stoffer. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som kvaliteten af badevandet i Danmark baseret på badevandsindekset, som kommunerne anvender.

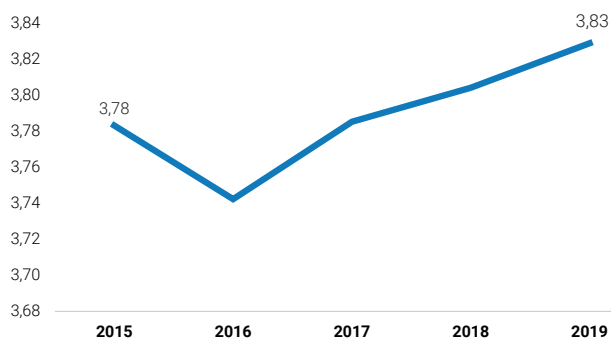
Tendens

Badevandskvaliteten er generelt blevet forbedret i Danmark siden 2011. I 2019 var 97 procent af alle badevande kategoriseret som god (*good*) og fremragende (*excellent*), mens kun 0,9 procent var klassificeret som dårlig (*poor*).

Baseline

Figur 195 Udvikling i badevandskvaliteten i Danmark

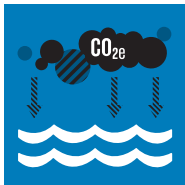
Badevandsindeks score fra 0-4

Note: Figuren viser udviklingen i badevandskvaliteten opgjort som et badevandsindeks i perioden 2015-2019. Miljøstyrelsen indsamler årligt kommunernes tests af badevandet. I 2019 blev der indsamlet 9.422 tests fra 1.022 badevande. I testene screenes der for indikatorbakterier (fækale colibakterier), der er skadelige for mennesker. Ud fra testene bliver badevandene klassificeret som *excellent* (4), *good* (3), *sufficient* (2), *poor* (1) eller *not classified* (0). Ud fra klassificeringerne bliver der opgjort et badevandsindeks med en værdi fra 4 til 0, baseret på et gennemsnit af alle klassificeringerne.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

DELMÅL 14.3. MINIMÉR FORSURING AF HAVENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikator, som opfylder de metodiske kriterier, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende opgørelse af den gennemsnitlige pH-værdi ved indre farvande, kyster og fjorde.

DELMÅL 14.4. GØR FISKERIET BÆREDYGTIGT

Dansk målepunkt 14.4.i. Andel bæredygtig fangst

Begrundelse

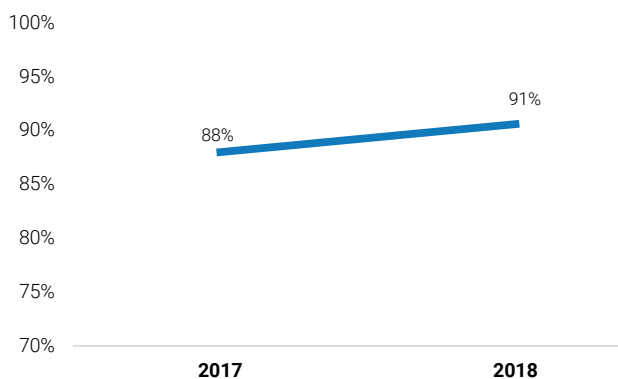
For at sikre en bæredygtig udvikling af livet i havet, er det nødvendigt med en bæredygtig tilgang til fangst og opdræt af fisk, muslinger, krebs mv. Bæredygtighed handler blandt andet om, at man passer på fiskebestande, respekterer levesteder og sikrer, at folk, der er afhængige af fiskeri, kan bevare deres levebrød. Der findes to centrale internationale organisationer, der certificerer bæredygtig fangst og bæredygtigt opdræt i havet. De er *Aquaculture Stewardship Council (ASC)* og *Marine Stewardship Council (MSC)*. I Danmark er en stor andel af fiskeriet ASC-certificeret og MSC-certificeret. Det betyder, at fiskerne skal leve op til bestemte krav blandt andet i forhold til fiskebestandens sundhed, fiskeriets miljøpåvirkning såvel som andre krav. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af bæredygtig fangst. Andelen opgøres på MSC-certificerede fangster i danske farvande.

Tendens

Andelen af MSC-certificeret fangst i forhold til de samlede danske fangster steg fra 88 procent i 2017 til 90,6 procent i 2018. På verdensplan var det samme tal 12 procent.

Baseline

Figur 196 Andel MSC-certificeret fangster i danske farvande

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af fiskefangst, der er MSC-certificeret i perioden 2017-2018. *Marine Stewardship Council (MSC)* blev grundlagt af Verdensnaturfonden og Unilever i 1996 og blev en uafhængig NGO i 1999. MSC certificerer bæredygtigt fiskeri i havet. *Aquaculture Stewardship Council (ASC)* blev grundlagt i 2010 af Verdensnaturfonden og *The Sustainable Trade Initiative (IDH)* og er en uafhængig NGO, der certificerer bæredygtig aquakultur og opdræt af fisk, tang og krebsdyr. For nuværende er der ikke en opgørelse over ASC-certificerede fangster i danske farvande. Den tilgængelige statistik indeholder ikke data for perioden før 2017.

Kilde: Marine Stewardship Council (MSC)

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 14.5. BESKYT KYST- OG HAVOMRÅDER

Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der kommet forslag til et målepunkt vedrørende arealet af fredningsbælter, som er fredede for fiskeri helårligt.

DELMÅL 14.6. AFSKAF FISKERISTØTTE, DER MEDVIRKER TIL OVERFISKERI

Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende størrelsen af den danske fiskeristøtte.

DELMÅL 14.7. ØG DE ØKONOMISKE FORDELE VED BÆREDYGTIG BRUG AF HAVETS RESSOURCER

Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan primært forklares med delmålets ordlyd, som direkte fokuserer på udviklingslande. Omfanget af bæredygtigt fiskeri i Danmark er dækket af andre delmål.

DELMÅL 14.A. STYRK VIDENSKAB, FORSKNING OG TEKNOLOGI TIL AT GØRE HAVENE SUNDERE

Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel har der været forslag til målepunkter vedrørende andelen af statslige forskningsmidler afsat til forskning i marin- og fiskeriteknologi.

DELMÅL 14.B. STØT SMÅFISKERE

Dansk målepunkt 14.b.i. Andel små fiskefartøjer

Begrundelse

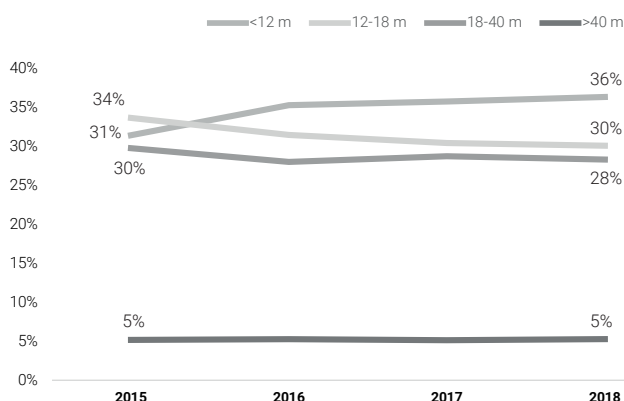
Siden 1996 er antallet af fiskefartøjer mere end halveret, og andelen af større fartøjer er samtidigt steget. Koncentrationen mod flere større fartøjer øger produktiviteten og den økonomiske omsætning i erhvervet, men det kan også udfordre sammenhængskraften i lokale fiskerisamfund, hvis de mindre fiskere mister muligheden for at drive rentabelt fiskeri. Dette kan især skade de mindre byer og lokalsamfund i yderområderne og på øerne i Danmark. Det er derfor relevant at opgøre udviklingen i antallet af små fiskefartøjer opgjort som længden på fiskefartøjer. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andelen af små fiskefartøjer målt på længde af fiskefartøjet i forhold til den samlede flåde af aktive fiskefartøjer. Ved at opgøre antallet af fiskefartøjer fås et mere fyldestgørende mål for den geografiske og fysiske spredning i flåden sammenlignet med mængdemål som for eksempel bruttotonnage. Det kan overvejes at inddrage delvist aktive fiskefartøjer og derved også inddrage fritids- og hobbyfiskere for at få et fuldt billede.

Tendens

Fra 2015 til 2018 steg andelen af aktive fiskefartøjer under 12 meter med 5 procentpoint, så fiskefartøjer under 12 meter udgjorde 36 procent af den samlede aktive fiskeflåde i 2018. Andelen af fiskefartøjer over 40 meter har ligget stabilt på 5 procent af den samlede aktive fiskeflåde i perioden 2015-2018.

Baseline

Figur 197 Andelen af fartøjer fordelt på længde i forhold til den samlede flåde af aktive fiskefartøjer

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af antal aktive registrerede fartøjer i hver størrelseskategori i forhold til den samlede aktive fiskeflåde. Fiskefartøjer anses for at være aktive, hvis bruttoomsætningen er over 270.000 kr. om året. Data er fra perioden 2015-2018.
Kilder: Fiskeristyrelsen og Københavns Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 14.C. IMPLEMENTÉR OG HÅNDHÆV FN'S HAVRETSKONVENTION (UNCLOS)

Der er ikke identificeret danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder projektets metodiske principper, og som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Et af de indkomne forslag supplerer FN's indikator ved at fokusere på Danmarks repræsentation i relevante internationale organisationer. Grundet manglende datatilgængelighed fremgår den på listen over øvrige forslag.

15 LIVET PÅ LAND

VERDENSMÅL 15: LIVET PÅ LAND

Vi skal beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land, fremme bæredygtigt skovbrug, bekæmpe ørkendannelse, standse udpining af jorden og tab af biodiversitet

Et globalt perspektiv

Verdensmål 15 sætter fokus på, at menneskers liv er afhængig af jorden i forhold til ernæring. 80 procent af menneskers kost kommer fra planter, og landbruget er dermed en vigtig økonomisk ressource og et vigtigt middel til udvikling. Samtidig har mennesker og klimaet brug for natur og biodiversitet, hvis planetens fremtid skal sikres. Skove dækker cirka 30 procent af jordens overflade og er vigtige levesteder for millioner af dyre- og plantearter og vigtige kilder til ren luft og rent vand samt afgørende for bekæmpelse af klimaforandringer.

Verden skal bevare, beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land, fremme bæredygtigt skovbrug, bekæmpe ørkendannelse samt standse udpining af jorden og tab af biodiversitet. Sådan lyder verdensmål 15, hvis delmål blandt andet handler om at opretholde biodiversitet, forhindre udryddelse af truede dyre- og plantearter og stoppe krybskytteri for at undgå, at flere arter uddør. I dag er cirka 8 procent af de 8.300 dyreracer, der kendes til, uddøde, og 22 procent er i fare for at uddø. Der er også fokus på, at antallet af invasive arter skal reduceres og begrænses. Derudover skal skove beskyttes, afskovning skal stoppes, retfærdig fordeling af fordelene ved at udnytte genetiske ressourcer skal fremmes, og det skal sikres, at dette aftales internationalt. Der skal sikres bæredygtig brug, udvikling, bevarelse og genoprettelse af økosystemer på land og i ferskvand, og udpining af jorden skal stoppes. Økosystem- og biodiversitetsværdier skal integreres i national og lokal planlægning. Hurtig handling er nødvendig, hvis tabet af naturlige levesteder og biodiversitet skal begrænses.

Et dansk perspektiv

Danmark er et landbrugsland, hvor mere end 60 procent af landets areal dyrkes. Det betyder, at der på landets resterende 40 procent areal skal være plads til både natur, byer, infrastruktur og industri. Danmarks areal til åbne naturtyper udgør i dag cirka 10 procent og har været faldende gennem det sidste århundrede, mens det danske skovareal, der i dag dækker cirka 15 procent, har været stigende og stadig er det. Det betyder, at en stor del af de danske naturarealer, der går under EU's habitatdirektiver er i ikke-gunstig tilstand, herunder naturskov, enge og kystnaturtyper.

Debatten om verdensmål 15 i en dansk sammenhæng har i høj grad koncentreret sig om vigtigheden af, at et lille land som Danmark, hvor arealudnyttelsen er intensiv og befolkningstætheden er stor, har fokus på bæredygtig og miljøvenlig optimering og udnyttelse af landets arealer og ressourcer for at sikre landets fremtidige biodiversitet. I den forbindelse er der kommet mange forslag til målepunkter, der sigter på at opgøre den del af landets areal, der udnyttes til forskellige formål, herunder eksempelvis andelen af fredskov og bæredygtigheds certificeret skov. En anden gruppe forslag fokuserer på målepunkter, der kan belyse naturens tilstand, herunder eksempelvis antallet af ynglende fugle i Danmark af forskellige arter, samt forureningen af jord, søer og vandløb.

Danske målepunkter

Tabel 15 på næste side indeholder en kort præsentation af de i alt otte forslag til nye danske målepunkter og desuden 30 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 15 fordelt på 12 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 15. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 15

DELMÅL 15.1. BEVAR OG GENOPRET ØKOSYSTEMER PÅ LAND OG I FERSKVAND

Inden 2020 skal der sikres bevarelse, genoprettelse og bæredygtig brug af økosystemer på land og i ferskvand og deres tjenesteydelser, specielt skove, vådområder, bjerge og tørrområder i henhold til forpligtigelser under internationale aftaler.

FN indikator(er):

15.1.1. Skovområde som andel af samlede landområde

15.1.2. Andel af vigtige økosystemer på land og for ferskvandsbiodiversitet, som er del af beskyttet områder, opdelt efter form for økosystem

Forslag til danske målepunkter:

15.1.i. Andel Natura 2000-områder i Danmark

15.1.ii. Andel af søer og vandløb, der vurderes at opfylde målene i vandområdeplanerne

Øvrige forslag:

- Areal af kortlagt habitatnatur koblet sammen med en kvalitets-score af de kortlagte arealer
- Gennemsnitlig mængde af fosfor i søer
- Sigt dybde
- Gennemsnitlig mængde kvælstof
- Det døde ved registreret som relativt store vedstykker, der opfylder mindstemålene på en diameter over 20 cm og en længde over 2 m
- Arealet af naturlige og kunstige vådområder
- Andel søer og vandløb, der opfylder de fastlagte målsætninger under EU's vandrammedirektiv

DELMÅL 15.2. STOP SKOVRYDNING OG GENOPRET ØDELAGTE SKOVE

Inden 2020 skal bæredygtig forvaltning af alle typer af skove fremmes, skovrydning skal stoppes, forringede skove skal genskabes, og skovrejsning og skovtilplantning skal væsentligt øges.

FN indikator(er):

15.2.1. Fremskridt i forhold til bæredygtig skovforvaltning

Forslag til danske målepunkter:

15.2.i. Udvikling i Danmarks skovareal, heraf fredskov og bæredygtighedscertificeret skov

Øvrige forslag:

- Totalt areal af offentlige skove og private skove – opgøres separat og aggregeret og på skovtype om muligt
- Det samlede kulstoflager i skovenes levende vedmasse
- Det totale skovområde med større dyr, der græsser
- Samlet areal af urørt skov i Danmark

DELMÅL 15.3. BEKÆMP ØRKENDANNELSE, OG GENOPRET UDPINT JORD

Inden 2030 skal ørkendannelse bekæmpes, forringet land og jord genoprettes, herunder land påvirket af ørkendannelse, tørke og oversvømmelse, og det skal forsøges at opnå en jordforringelsesneutral verden.

FN indikator(er):

15.3.1. Andel af jordareal, der er forringet i forhold til totalt landområde

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Som supplement til FN's indikator er der modtaget et konkret forslag om at opgøre arealet af braklagt landbrugsområde i Danmark. Grundet manglende data er dette forslag placeret på listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Areal af braklagt landbrugsområde i et givent år

DELMÅL 15.4. BESKYT ØKOSYSTEMER I BJERGENE

Inden 2030 skal der sikres beskyttelse af bjergøkosystemer, herunder deres biodiversitet, for at kunne øge deres evne til at bidrage til bæredygtig udvikling.

FN indikator(er):

15.4.1. Omfang af beskyttede områder af vigtige steder i forhold til bjerg biodiversitet

15.4.2. Indeks over grønne bjergområder

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan forklares med delmålets direkte fokus på bjergområder, hvilket ikke synes relevant i et fladt land som Danmark.

Øvrige forslag:

DELMÅL 15.5. BESKYT BIODIVERSITET OG NATURLIGE LEVESTEDER

Der skal tages omgående og væsentlig handling for at begrænse forringelsen af naturlige levesteder, stoppe tab af biodiversitet og, inden 2020, beskytte og forhindre udryddelse af truede arter.

FN indikator(er):

15.5.1. Rødliste-indeks (*Red List Index*)

Forslag til danske målepunkter:

15.5.i. Antal ynglende fugle i Danmark

15.5.ii. Udvikling i Rødlisteindekset

15.5.iii. Areal af urørt skov og biodiversitetsskov

Øvrige forslag:

- Private donationer til naturbeskyttelsesformål
- Scoring på biodiversitetsbarometeret
- Antallet af unikke ynglende fuglearter i Danmark
- Areal med græsning som indikator for biodiversitetsfremme
- Areal, der indgår i plejegræsordningen som indikator for biodiversitet
- Gode forhold for småt dyreliv i søer og vandløb
- Bestanden af planteliv og svampe
- Antal domme eller bøder udstedt for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven
- Andel af landbrugsstøtten, der gives til at opretholde biodiversitet og økosystemer
- Andelen af natur- og havmiljøområder, der lever op til miljøstandarder fastsat i EU-regi
- Hektar skovarealer, der er udpeget som biodiversitetsskov
- Antal patenter på opfindelser, der involverer genetisk modificerede organismer

DELMÅL 15.6. GIV FLERE ADGANG TIL GENETISKE RESSOURCER OG DERES FORDELE PÅ EN FAIR MÅDE

Der skal fremmes retfærdig og ligelig fordeling af fordelene ved udnyttelse af genetiske ressourcer og fremmes en rimelig adgang til sådanne ressourcer, som aftalt internationalt.

FN indikator(er):

15.6.1. Antal af lande, der har vedtaget lovgivningsmæssige, administrative og politiske rammer for at sikre retfærdig og ligelig fordeling af fordelene

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Forslagene har således primært fokus på den danske lovgivning på området.

Øvrige forslag:

DELMÅL 15.7. STOP KRYBSKYTTERI OG ULOVLIG HANDEL MED BESKYTTEDE ARTER

Der skal tages omgående handling for at stoppe krybskytteri og ulovlig handel med beskyttede dyre- og plantearter og adressere både efterspørgsel og udbud af ulovlige produkter af vilde dyr.

FN indikator(er):

15.7.1. Andel af handlet vildtdyr-liv på baggrund af krybskytteri eller ulovlig handel

Forslag til danske målepunkter:

15.7.i. Antal CITES-kontroller, der fører til konfiskation af en eller flere enheder

Øvrige forslag:

- Antal domme relateret til krybskytteri efter overtrædelse af jagtret efter jagtlovgivningen
- Antal CITES-certificeringer givet

DELMÅL 15.8. BEGRÆNS INVASIVE ARTER

Inden 2020 skal der introduceres foranstaltninger for at forhindre indførelsen og væsentligt begrænse indvirkningen af invasive arter på land- og i vandøkosystemer, og der skal kontrolleres eller udryddes de prioriterede arter.

FN indikator(er):

15.8.1. Andel af lande, der har vedtaget relevant national lovgivning og afsat tilstrækkelige ressourcer til at forhindre eller kontrollere invasive naturfremmede arter

Forslag til danske målepunkter:

15.8.i. Antal invasive arter

Øvrige forslag:

- Areal med invasive arter

DELMÅL 15.9. TAG HENSYN TIL ØKOSYSTEMER OG BIODIVERSITET I NATIONAL OG LOKAL PLANLÆGNING

Inden 2020 skal der integreres økosystem- og biodiversitetsværdier i national og lokal planlægning, i udviklingsprocesser og i fattigdomsbekæmpelsesstrategier og redegørelser.

FN indikator(er):

15.9.1. Fremskridt mod fastsatte nationale mål i overensstemmelse med Aichi Biodiversitetsmål 2 i Strategiplanen for Biodiversitet 2011-2020

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at fokusere på den kommunale indsats, herunder arbejdet med det "Grønne Danmarkskort" som følge af en ændring af planloven i 2017. Grundet manglende data-tilgængelighed er dette forslag placeret på listen over øvrige forslag.

Øvrige forslag:

- Kommunernes udpegning af områder til "Grønt Danmarkskort"

DELMÅL 15.A. MOBILISÉR FINANSIERING FOR AT BESKYTTE OG BRUGE NATUREN BÆREDYGTIGT

De finansielle ressourcer fra alle kilder til at beskytte og bruge biodiversitet og økosystemer bæredygtigt skal mobiliseres og øges betydeligt.

FN indikator(er):

15.a.1. Officiel udviklingsbistand og offentlige udgifter til beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet og økosystemer i udviklingslandene

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Således vedrører forslagene størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til at understøtte biodiversitet.

Øvrige forslag:

DELMÅL 15.B. FINANSIÉR OG SKAB INCITAMENT TIL BÆREDYGTIGT SKOVBRUG

Der skal mobiliseres betydelige ressourcer fra alle kilder og alle niveauer til at finansiere bæredygtig skovforvaltning og til at give tilstrækkelige incitamenter for udviklingslande til at fremme denne form for forvaltning, herunder beskyttelse og genplantning af fældede skovområder.

FN indikator(er):

15.b.1. Officiel udviklingsbistand og offentlige udgifter til beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet og økosystemer i udviklingslandene

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som ikke adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at opgøre størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til CITES-relaterede projekter inden for skovområdet samt midler til skovrejsning, skovforvaltning og skovforskning.

Øvrige forslag:

- Andel af den danske udviklingsbistand, som er målrettet skovforvaltning

DELMÅL 15.C. BEKÆMP GLOBALT KRYBSKYTTERI OG ULOVLIG HANDEL MED BESKYTTEDE ARTER

Den globale støtte til kampen mod krybskytteri og ulovlig handel med beskyttede arter, bl.a. gennem styrkelse af lokale samfunds muligheder for at forfølge en bæredygtig levevis skal øges.

FN indikator(er):

15.c.1. Andel af handlet vildt dyreliv på baggrund af krybskytteri eller ulovlig handel

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at måle ulovlig handel med beskyttede arter og bidrag til krybskytteri.

Øvrige forslag:

- Graden, hvormed danske zoologiske haver deler ressourcer og/eller viden med udviklingslande med henblik på at beskytte beskyttede dyrearter

DELMÅL 15.1. BEVAR OG GENOPRET ØKOSYSTEMER PÅ LAND OG I FERSKVAND

Dansk målepunkt 15.1.i. Andel Natura 2000-områder i Danmark

Begrundelse

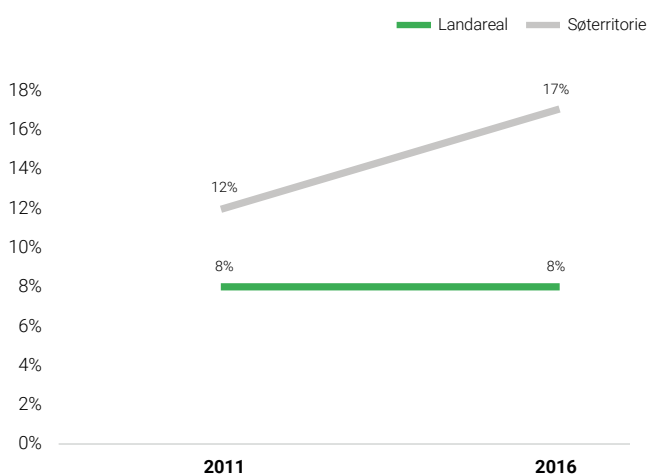
Danmark skal beskytte sin naturkvalitet og arters levesteder. Det er vigtigt for at sikre Danmarks biodiversitet i fremtiden. Natura 2000 er et fælles europæisk projekt og betegnelsen for et netværk af beskyttede naturområder i EU. Når et område er udpeget som Natura 2000-område, indebærer det, at området skal sikres eller genoprettes til en gunstig bevaringsstatus for de forskellige naturtyper og arter, der er udpeget for området, og at området skal beskyttes mod nye aktiviteter, der kan skade naturen i området. Der udpeges Natura 2000-områder på land og i vand. Områderne kan være fuglebeskyttelsesområder og såkaldte habitatområder, der er områder til bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, der er karakteristiske, sjældne eller truede, samt såkaldte ramsarområder, der er vådområder med så mange vandfugle, at de har international betydning og skal beskyttes. For at få en indikation af, i hvor høj grad og hvordan Danmark gør plads til naturen og vilde dyre- og plantearter, er det relevant at opgøre, hvordan Danmarks Natura 2000-områder udvikler sig. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som andel Natura 2000-områder i forhold til Danmarks samlede areal.

Tendens

Natura 2000-områderne udgjorde i 2016 cirka 14 procent af det samlede danske areal mod 11 procent i 2011. I 2016 udgjorde Natura 2000-områder 8 procent af det danske landareal og cirka 17 procent af havarealet.

Baseline

Figur 198 Andel Natura 2000-områder i forhold til Danmarks samlede areal

Note: Figuren viser udviklingen i andelen af Natura 2000-områder i forhold til Danmarks samlede areal opdelt på landareal og søterritorie. Data er fra 2011 og 2016. Hvert femte år fastlægger Miljøstyrelsen en ny Natura 2000-plan. Der forventes derfor ny data i 2021.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

Dansk målepunkt 15.1.ii. Andel af søer og vandløb, der vurderes at opfylde målene i vandområdeplanerne

Begrundelse

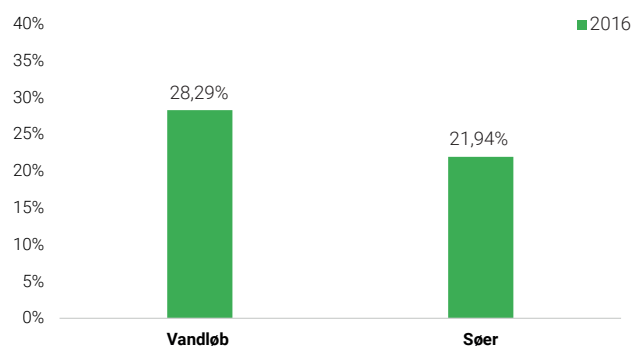
I Danmark påvirkes tilstanden i vandløb og søer af menneskelige aktiviteter, såsom udledning af spildevand, udretning af hensyn til afvanding, rørlægning og spærringer. Dette har resulteret i, at mange af de danske vandløb ikke har en optimal miljøtilstand. Der bliver i Danmark udarbejdet vandområdeplaner, der beskriver, hvordan Danmark sikrer renere vand i de danske søer, vandløb, kystvande og grundvand, så Danmark opnår en god økologisk tilstand i overensstemmelse med målsætningen i EU's vandrammedirektiv. For at få en indikation af de danske søers og vandløbs tilstand er det relevant at opgøre andelen af danske søer og vandløb, der vurderes at opfylde målene i vandområdeplanerne.

Tendens

Ud af cirka 19.000 kilometer målsatte vandløb blev 28 procent vurderet til at opfylde miljømålene i 2016, mens det gjaldt for 22 procent af 857 målsatte søer i 2016. Vandområdedistriktet Bornholm havde den højeste målopfyldelse med over 50 procent for både vandløb og søer, mens vandområdedistriktet Sjælland havde den laveste målopfyldelse for vandløb og den næstlaveste for søer.

Baseline

Figur 199 Målopfyldelsen for søer og vandløb

Note: Figuren viser status for målopfyldelsen for vandløb og søer i 2016. Opfyldelsesprocenterne fremgår af individuelle evalueringer for vandområdedistrikterne Jylland/Fyn, Sjælland, Bornholm og international. Kategorien "international" er et grænseoverskridende vandområdedistrikt, der udgøres af den danske del af vandløbsoplandene, der strækker sig hen over den dansk-tyske landegrænse. Tilstanden i vandløbene vurderes på baggrund af kvalitetselementerne smådyrsfauna, planter og fisk. Tilstanden i søerne vurderes på baggrund af kvalitetselementerne fytoplankton (alger eller planteplankton), klorofyl, og i de tilfælde hvor det ikke er muligt at anvende fytoplankton, makrofyter (undervandsplanter) og fisk. Tilstanden for 2016 blev opgjort i forbindelse med udarbejdelsen af vandområdeplanerne for 2015-2021. Vandområdeplanerne for 2021-2027 forventes offentliggjort i 2021 og i den forbindelse også en ny opgørelse af tilstanden.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓					

DELMÅL 15.2. STOP SKOVRYDNING OG GENOPRET ØDELAGTE SKOVE

Dansk målepunkt 15.2.i. Udvikling i Danmarks skovareal, heraf fredskov og bæredygtigheds certificeret skov

Begrundelse

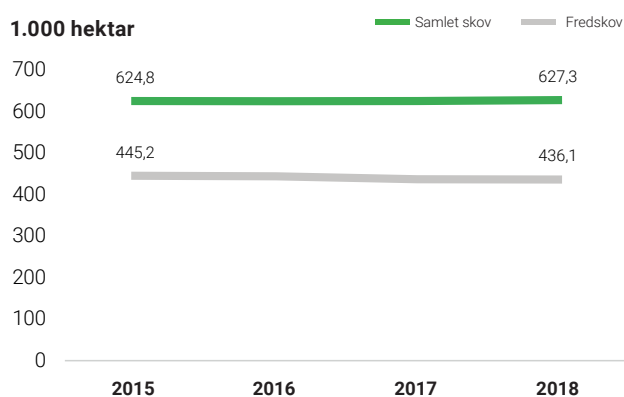
Skovene kan opsamle store mængder CO₂ og på den måde være med til at løse klimakrisen. Både størrelsen af skovarealet og skovforvaltningen er vigtige elementer i sikring af den langsigtede skovdrift, samtidig med at de bidrager positivt til biodiversiteten. Der findes en række forskellige certificeringsordninger, som virksomheder kan anvende til at klassificere skovbrug som bæredygtig. De to største certificeringsordninger på markedet findes under PEFC (*Programme for the Endorsement of Forest Certification*) og FSC (*Forest Stewardship Council*). Fælles for begge ordninger gælder, at de sikrer træets sporbarhed i hele værdikæden fra skov til færdigt produkt, hvorved den bæredygtige forvaltning forbedres. Der foreslås et dansk målepunkt, der opgør arealet af skov og fredskov, samt arealet certificeret med PEFC og FSC for at få en indikation af bæredygtighed i relation til skovforvaltning.

Tendens

De seneste år har det samlede areal af skov og fredskov ligget stabilt. Fredskov udgjorde omkring 70 procent af det samlede skovareal i 2018. FSC-certificeret skov udgør i 2020 cirka 22 procent af det danske skovareal, mens PEFC-certificeret skov udgør cirka 47 procent.

Baseline

Figur 200 Areal af skov og fredskov i Danmark

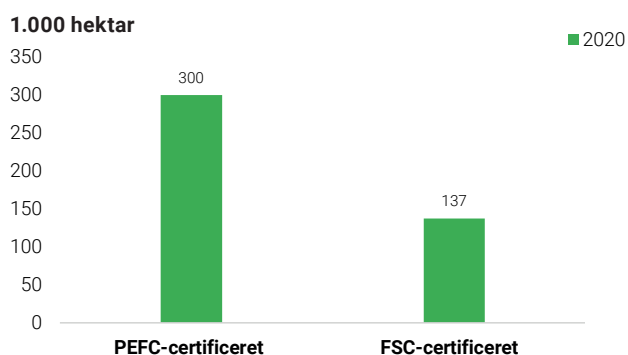

Note: Figuren viser udviklingen i det samlede areal af skov og fredskov i Danmark målt i 1.000 hektar i perioden 2015–2018.

Kilde: Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

Figur 201 Areal af bæredygtigheds certificeret skov i Danmark

Note: Figuren viser PEFC- og FSC-certificeret skovareal i Danmark i 2020. Arealet er opgivet i 1.000 hektar. Det har for nuværende kun været muligt at få valide data for 2020 målt i 1.000 hektar.

Kilde: Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

DELMÅL 15.3. BEKÆMP ØRKENDANNELSE OG GENOPRET UDPINT JORD

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Som supplement til FN's indikator er der modtaget et konkret forslag om at opgøre arealet af braklagt landbrugsområde i Danmark. Grundet manglende data er dette forslag placeret på listen over øvrige forslag.

DELMÅL 15.4. BESKYT ØKOSYSTEMER I BJERGENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Dette kan forklares med delmålets direkte fokus på bjergområder, hvilket ikke synes relevant i et fladt land som Danmark.

DELMÅL 15.5. BESKYT BIODIVERSITET OG NATURLIGE LEVESTEDER

Dansk målepunkt 15.5.i. Antal ynglende fugle i Danmark

Begrundelse

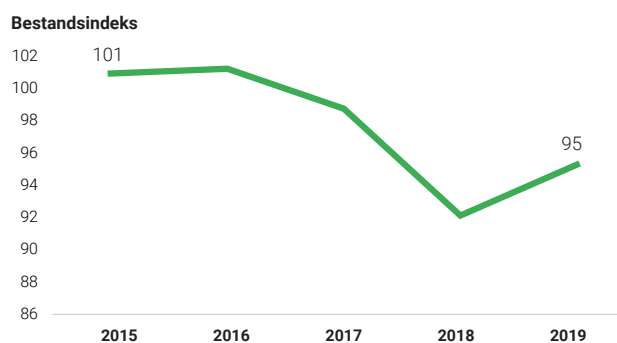
Flere af de danske fuglebestande er under pres, og især blandt en stor del af de ynglende fugle ses der tilbagegang ifølge den Danske Rødliste. Tilbagegangen skyldes mangel på føde, biodiversitet og naturlige levesteder. Antal ynglende fugle kan anvendes til at vurdere udviklingen i insekternes biodiversitet og fuglenes naturlige levesteder. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre udviklingen i antal ynglefugle inden for 133 almindelige fuglearter i Danmark ved hjælp af Dansk Ornitologisk Forenings bestandsindeks, der er en årlig punktoptælling af antal fugle inden for en række arter. Opgørelsen kan benyttes til tidligere at sætte ind over for tilbagegang i biodiversiteten og naturlige levesteder, så skaderne på naturen kan genoprettes hurtigere. Ved at måle på antal ynglende fugle kan det også vurderes, om Natura 2000-planerne, vandområdeplanerne og andre indsatser for at skabe en sundere natur virker efter hensigten.

Tendens

Antallet af almindelige danske ynglefugle (133 arter) er faldet siden 2015. I 2015 var bestandsindekset 101, og i 2019 var bestandsindekset reduceret til 95. 2010 er indekseret til bestandsindeks 100.

Baseline

Figur 202 Antal almindelige danske ynglefugle

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af ynglefugle inden for 133 arter (almindelige danske ynglefugle) i perioden 2015-2019. 2010 er indekseret til bestandsindeks 100. Overvågning af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejdsaftale mellem Dansk Ornitologisk Forening og Miljø- og Fødevareministeriet (gældende til og med 2020).

Kilde: Dansk Ornitologisk Forening

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 15.5.ii. Udvikling i Rødlisteindekset

Begrundelse

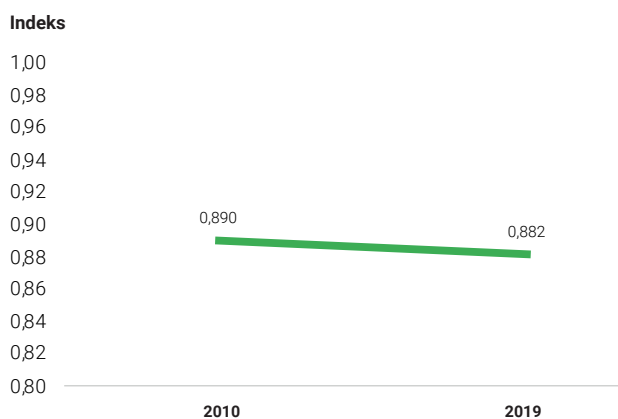
Biodiversitet udtrykker variationen i det liv, der findes overalt på kloden, i form af dyr, planter, svampe, bakterier og alt andet levende. Den biologiske mangfoldighed reduceres i hastigt tempo som følge af vores intensive brug af landarealer og naturressourcer til landbrug, skovbrug, ny bebyggelse, infrastruktur og produktion. Tabet af biodiversitet har stor betydning for vores samfund. Vi er afhængige af, at økosystemerne fungerer og udfylder funktioner som rensning af vand, jord, og luft samt bestøvning af vilde planter og afgrøder. Den danske Rødliste er fortegnelsen over danske plante, dyre-, og svampearter, der er blevet vurderet til at være i risiko for at uddø. Rødlisten giver et overblik over, hvor truet en art er, og om artens antal og levesteder er stabile eller har frem- og tilbagegang. I Danmark udarbejder Nationalt Center for Miljø og Energi på Aarhus Universitet den Danske Rødliste. Det foreslås at vurdere udviklingen i den danske biodiversitet gennem et forslag til dansk målepunkt for udviklingen i den Danske Rødlistes indeks.

Tendens

Rødlisteindekset faldt fra 0,890 til 0,882 fra 2010 til 2019. Der var ændringer i 21 af de 28 artsgrupper, hvoraf der var en stigning i indekssværdien for ni artsgrupper, mens der var et fald for ti artsgrupper. De fire artsgrupper karplanter, snudebiller, fugle og svirrefluer blev signifikant mere truet fra 2010 til 2019, mens guldsmedene er blevet signifikant mindre truet.

Baseline

Figur 203 Den Danske Rødliste indeks

Note: Figuren viser udviklingen i Rødlisteindekset for 2010 og 2019. En rødlisteindekssværdi på 1 betyder, at alle arter er henført til kategorien livskraftig, mens en indekssværdi på 0 betyder, at alle arter er forsvundet fra Danmark. Rødlisteindekset opgøres hvert 8-10 år.

Kilde: Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 15.5.iii. Areal af urørt skov og biodiversitetsskov

Begrundelse

Skove er hjemsted for insekter, dyr og planter. Men skove er ikke bare skove. Skove, der får lov til at stå urørte og med et minimum af menneskelig indblanding, skaber bedre vilkår for et varieret liv af insekter, dyr og planter. Denne erkendelse har medført fokus på at udlægge skove til naturskove for at øge biodiversiteten.

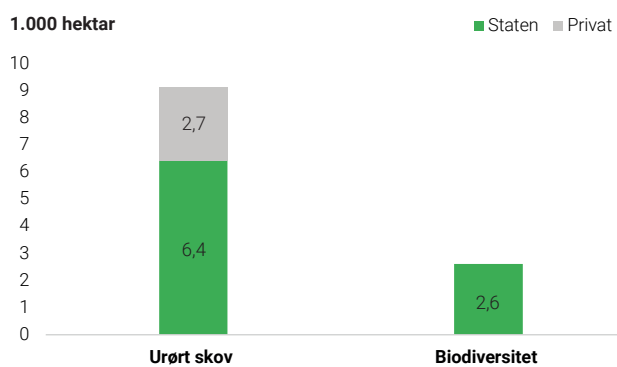
Eksempler på naturskov er urørt skov og biodiversitetsskov. Urørt skov skal som udgangspunkt passe sig selv. Skovhugst, færdsel med maskiner, sprøjtning, gødskning og jordbearbejdning samt fjernelse af træer og dødt ved er forbudt. I biodiversitetsskove må der gerne drives kommerciel skovdrift, men hovedformålet skal være biodiversitet. Dette formål opfyldes for eksempel ved at store træer bevares ved hugst, ved at døde træer ikke fjernes, ved at der ikke sprøjtes og gødskes, og ved begrænsning af færdslen med maskiner. Dyrehaven i Klampenborg, der ligger udenfor København, er et eksempel på en biodiversitetsskov. Et dansk målepunkt opgøres som arealet af urørt skov og biodiversitetsskov.

Tendens

I 2016 var 9.100 hektar skov udlagt som urørt skov, og 2.600 hektar skov var udlagt som biodiversitetsskov.

Baseline

Figur 204 Areal af urørt skov og biodiversitetsskov

Note: Figuren viser arealet af urørt skov og biodiversitetsskov fordelt mellem stat og privatpersoner i 2016. Der foreligger ikke samlet tal for privat biodiversitetsskov. Areal urørt skov og biodiversitetsskov opgøres ikke systematisk årligt. Den fremadrettede opgørelse af målepunktet forudsætter, at data til målepunktet udarbejdes med en vis kadence og dermed muliggør, at målepunktet kan opgøres regelmæssigt.

Kilde: Naturstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 15.6. **GIV FLERE ADGANG TIL GENETISKE RESSOURCER OG DERES FORDELE PÅ EN FAIR MÅDE**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Forslagene har således primært fokus på den danske lovgivning på området.

DELMÅL 15.7.

STOP KRYBSKYTTERI OG ULOVLIG HANDEL MED BESKYTTEDE ARTER

Dansk målepunkt 15.7.i. Antal CITES-kontroller, der fører til konfiskation af en eller flere enheder

Begrundelse

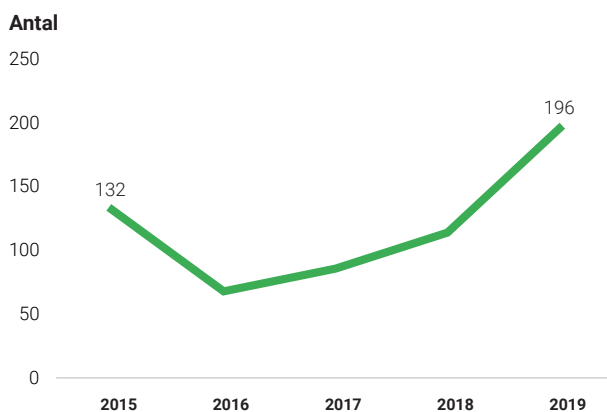
Krybskytteri, ulovlig handel med beskyttede arter og turisters færden i sårbare naturområder har ført til nedgang i bestanden af vilde arter og bringer truede arter tættere på udryddelse. Det gælder både dyr og planter. Danskere bidrager til denne udvikling ved ulovligt at hjembringe vilde og truede arter fra rejser i udlandet, for eksempel en koral eller elfenben fra en elefant. Det er derfor relevant at opføre, i hvor høj grad danskere hjembringer beskyttede arter defineret efter den internationale konvention til kontrol af handel med vilde dyr og planter over grænser, CITES (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*). Konventionen har været gældende i Danmark siden 1977. Det foreslåede danske målepunkt opgøres som antal CITES-kontroller i Danmark, hvor der konfiskeres en eller flere enheder.

Tendens

I 2019 førte 196 CITES-kontroller til konfiskation af en eller flere enheder. I 2015 var det 132 CITES-kontroller, der førte til konfiskation af en eller flere enheder.

Baseline

Figur 205 Antal CITES-kontroller, der fører til konfiskation af en eller flere enheder

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af CITES-kontroller, hvor der er konfiskeret en eller flere enheder, i perioden 2015-2019. Antallet af sager påvirkes af toldernes aktivitet, hvilket vil sige, at der kan være særligt fokus på CITES eller på rejsende fra udvalgte destinationer i en periode. Dette kan medføre flere indberettede overtrædelser, der ellers ikke ville være opdaget, hvis der ikke havde været det periodevise fokus.

Kilde: Miljø- og Fødevareministeriet og Verdensnaturfonden

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 15.8. BEGRÆNS INVASIVE ARTER

Målepunkt 15.8.i. Antal invasive arter

Begrundelse

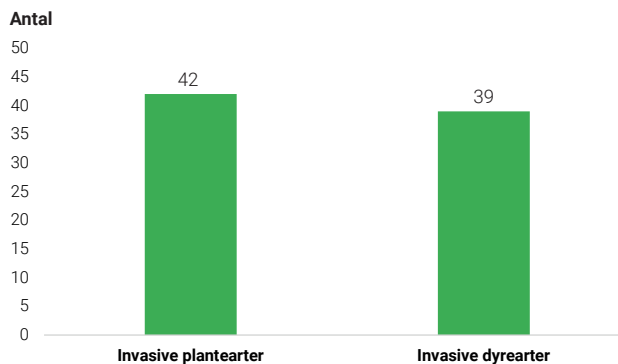
Invasive arter er en udfordring for den biologiske mangfoldighed i Danmark. Invasive arter har ofte kun få eller ingen naturlige fjender, og de presser derfor hjemmehørende danske arter væk fra deres levesteder eller ligefrem udrydder dem. De kan også overføre sygdomme til mennesker eller give allergier og medføre økonomisk skade i form af eksempelvis tab af afgrøder og ødelæggelser på infrastruktur. Ifølge en opgørelse fra 2014 fra Det Økonomiske Råds sekretariat løber omkostningerne ved invasive arter helt op i knap en mia. kr. hvert år. Med ændringerne i klimaet som følge af den globale opvarmning og menneskers stigende rejseaktivitet forventes invasive arter i stigende grad at blive en udfordring. Det er derfor relevant at måle på udviklingen i antallet af invasive arter. Det danske målepunkt opgøres som antal invasive plante- og dyrearter.

Tendens

I 2020 er der registreret 42 invasive plantearter og 39 invasive dyrearter i Danmark.

Baseline

Figur 206 Antal invasive arter i 2020

Note: Figuren viser antallet af invasive plante- og dyrearter i 2020. Der foreligger ikke en valid opgørelse for udviklingen i invasive plante- og dyrearter fra 2015 og frem til i dag.

Kilde: Miljøstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 15.9. TAG HENSYN TIL ØKOSYSTEMER OG BIODIVERSITET I NATIONAL OG LOKAL PLANLÆGNING

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at fokusere på den kommunale indsats, herunder arbejdet med det "Grønne Danmarkskort", som følge af en ændring af planloven i 2017. Grundet manglende datatilgængelighed er dette forslag placeret på listen over øvrige forslag.

DELMÅL 15.A. MOBILISÉR FINANSIERING FOR AT BESKYTTE OG BRUGE NATUREN BÆREDYGTIGT

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Således vedrører forslagene størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til at understøtte biodiversitet.

DELMÅL 15.B. FINANSIÉR OG SKAB INCITAMENT TIL BÆREDYGTIGT SKOVBRUG

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikator, som opfylder de metodiske principper, eller som ikke adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at opgøre størrelsen af den danske udviklingsbistand ydet til CITES-relaterede projekter inden for skovområdet samt midler til skovrejsning, skovforvaltning og skovforskning.

DELMÅL 15.C. BEKÆMP GLOBALT KRYBSKYTTERI OG ULOVLIG HANDEL MED BESKYTTEDE ARTER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikator, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. For eksempel er der modtaget forslag om at måle ulovlig handel med beskyttede arter og bidrag til krybskytteri.

16 FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

VERDENSMÅL 16: FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

Vi skal støtte fredelige og inkluderende samfund, give alle adgang til retssikkerhed og opbygge effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer

Et globalt perspektiv

Verdensmål 16 handler om at skabe fredelige og inkluderende samfund, der understøttes af institutioner, der yder den enkelte retssikkerhed. International fred og sikkerhed er et af FN's hovedformål, og fred er en forudsætning for bæredygtig udvikling. Tænketaenken *Institute for Economics and Peace* vurderer, at verden er blevet lidt mindre fredelig, selvom det seneste årtis store kriser og konflikter synes at tage af. Det skyldes blandt andet øget social uro og konflikter flere steder i verden.

Udover fred og konflikter handler verdensmål 16 også om at reducere alle former for vold, blandt andet vold i forbindelse med organiseret kriminalitet og terrorisme, men også vold i hjemmet og vold rettet mod børn. Ulovlige penge- og våbenstrømme og handel med mennesker indgår som en del af volden og brud på de fælles love i samfundet. Retssikkerhed står centralt i verdensmål 16. Alle mennesker i alle lande skal behandles retfærdigt og have en formel identitet, og der skal fokus på betydelig nedbringelse af korruption blandt politikere, politi og dommere og på betydelig nedbringelse af diskrimination i love og politikker. Endelig handler målet om at skabe effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner både globalt og lokalt. I den forbindelse skal borgerne inddrages og have mulighed for at deltage i samfundets beslutninger på alle samfundsniveauer.

Et dansk perspektiv

Danmark er i et internationalt perspektiv et fredeligt og demokratisk samfund præget af tillid og et begrænset omfang af korruption. Der er dog stadig udfordringer at tage fat på, og derfor er verdensmål 16 også relevant i en dansk sammenhæng. Inddragelsen af repræsentanter fra hele samfundet i identifikation og udvikling af danske målepunkter har afdækket flere aspekter af, hvad verdensmål 16 handler om i en dansk sammenhæng.

I inddragelsesprocessen har debatten om vold i en dansk sammenhæng især haft fokus på at nuancere billedet, blandt andet med mere vægt på forskellige typer vold, for eksempel fysisk, psykisk og seksuel vold, og på, hvem der udsættes for vold. Dertil har der været bred debat om mishandling og udnyttelse af samt vold mod børn, hvor fokus har været på underretninger vedrørende børn og unge, frihedsberøvelse af unge i arresthuse og børn af afviste asylansøgere, digitale krænkelse, anbringelser og tvangsfjernelser af og overgreb mod børn. Generelt har det for flere emners vedkommende været vanskeligt at sikre data, der kan illustrere det fulde billede af situationen. Det antages, at ikke alle hændelser i forhold til vold, mishandling, udnyttelse og menneskehandel bliver anmeldt og registeret, hvorfor der kan være et ikke ubetydeligt mørketal.

Debatten om retssikkerhed og en retfærdig rettergang har især haft fokus på processen i det danske retssystem og forskellige aspekter heraf, for eksempel længden af varetægtsfængslinger, anvendelse af isolation i strafcelle, længden af berømmelsen af retssager, kvaliteten af tolkning, antal sager mod Danmark ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol samt antal personer på tålt ophold og antal frihedsberøvede afviste asylansøgere.

Omdrejningspunktet for debatten om organiseret kriminalitet og ulovlige strømme af penge og våben har været hvidvask og skatteunddragelse. Der er blevet peget på vigtigheden af at opgøre både antal sager om hvidvask og beløbsstørrelsen i sagerne samt udfordringer med at opnå valide data for uretmæssige pengeoverførsler og skatteunddragelse, da der også her antages at være et mørketal qua pengestrømmenes potentielt ulovlige karakter. Herudover har der været fokus på udviklingen i den organiserede kriminalitet, herunder bandekriminalitet.

Der har været generel enighed om at måle omfanget af korruption og bestikkelse på grundlag af perceptionsundersøgelsen fra Transparency International som en indikation af eksistensen af korruption og bestikkelse i det danske samfund.

På samme måde har debatten om effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner fokuseret på befolkningens tillid til de offentlige institutioner og politikerne i Danmark samt på gennemsigtighed i beslutningsprocesser i form af antallet og længden af høringer vedrørende lovforslag, antal klager om aktindsigt og myndighedernes varetagelse af deres kontrol- og tilsynsopgave. Flere af emnerne har overlappet med diskussionen om inkluderende og repræsentative beslutninger og om adgang til information. I forhold til førstnævnte har borgernes deltagelse i kommunal-, regional- og folketingsvalg været i centrum suppleret af forslag om at måle på deltagelsen i valg til andre organer, herunder foreninger og organer på uddannelsesinstitutioner. I forhold til adgang til information og fundamentale frihedsrettigheder har deltagerne søgt at nuancere billedet ved at foreslå fokus på lovgivning, der begrænser ytrings-, foramlings- og foreningsfrihed, online- og offline-chikane af mediefolk, menneskerettighedsforkæmpere og civilsamfundsrepræsentanter samt magtanvendelse i kriminalforsorgen.

Debatten om ikkediskriminerende love og politikker har især fokuseret på at belyse diskrimination af bestemte grupper af borgere, herunder personer med handicap og personer af anden etnisk herkomst end dansk. Herudover har der været fokus på hadforbrydelser samt domme efter racismeparagraffen.

Der har været begrænsede forslag til målepunkter for de internationalt orienterede delmål. Det gælder delmålet om styrkelse af udviklingslandenes deltagelse i mellemstatslige institutioner, hvor der har været ønske om at kunne måle på Danmarks indsats, i forhold til at udviklingslande kan deltage på lige fod med udviklede lande i det internationale samarbejde. Det gælder også delmålet om at bekæmpe terrorisme, i forbindelse med hvilket det er foreslået at fokusere på Danmarks bidrag til kapacitetsopbygning i udviklingslandene samt terrorbekæmpelse.

Danske målepunkter

Tabel 16 på den næste side indeholder en kort præsentation af de i alt 13 forslag til nye danske målepunkter og desuden 14 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 16 fordelt på 12 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 16. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 16

	<p>DELMÅL 16.1. REDUCÉR VOLD OVERALT Alle former for vold og voldsrelaterede dødsfald skal reduceres væsentligt overalt.</p>		
<p>FN indikator(er): 16.1.1. Antal ofre for overlagt mord per 100.000 mennesker, opdelt på køn og alder 16.1.2. Konfliktrelaterede dødsfald per 100.000 mennesker, opdelt på køn, alder og årsag 16.1.3. Andel af befolkning, som har været udsat for fysisk, psykisk eller seksuel vold inden for de seneste 12 måneder 16.1.4. Andel af befolkning, der føler sig sikre, når de går alene rundt i deres nærområde</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 16.1.i. Antal ofre for anmeldte forbrydelser 16.1.ii. Tilbagefald til ny voldskriminalitet for fængselsdømte</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal af ofre for overlagt mord per 100.000 mennesker, opdelt på køn og alder • Andel af befolkning, der føler sig sikre, når de går alene rundt i deres nærområde 	
	<p>DELMÅL 16.2. STOP MISHANDLING, UDNYTTELSE, MENNESKEHANDEL OG VOLD MOD BØRN Mishandling, udnyttelse og menneskehandel og alle former for vold og tortur mod børn skal stoppes.</p>		
<p>FN indikator(er): 16.2.1. Andel af 1-17-årige børn, der har oplevet enhver form for fysisk straf og/eller psykisk aggressivitet fra deres omsorgsperson inden for den seneste måned 16.2.2. Antal af ofre for menneskehandel per 100.000 mennesker, opdelt på køn, alder og form for udnyttelse 16.2.3. Andel af unge kvinder og mænd mellem 18 og 29 år, som har oplevet seksuel vold inden de fyldte 18 år</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 16.2.i. Antal underretninger om børn og unge 16.2.ii. Magtanvendelse overfor børn og unge</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel af 1-17-årige børn, der har oplevet enhver form for fysisk straf og/eller psykisk aggressivitet fra deres omsorgsperson inden for den seneste måned • Antal ofre for menneskehandel per 100.000 mennesker, opdelt på køn, alder og form for udnyttelse • Andel af unge kvinder og mænd mellem 18 og 29 år, som har oplevet seksuel vold inden de fyldte 18 år • Frihedsberøvede børn og unge • Andel blandt børn og unge, som har oplevet digitale sexkrænkelser 	
	<p>DELMÅL 16.3. STYRK RETSSIKKERHEDEN, OG GIV ALLE ADGANG TIL RETFÆRDIG RETTERGANG Retssikkerheden skal fremmes på nationalt og internationalt niveau, og der skal sikres lige adgang til en retfærdig rettergang for alle.</p>		
<p>FN indikator(er): 16.3.1. Andel af volds ofre inden for de seneste 12 måneder, som har rapporteret, at de har været offer, til en kompetent myndighed eller anden anerkendt konfliktløsningsmekanisme 16.3.2. Andel af ikke-dømte tilbageholdte i forhold til det samlede antal indsatte i fængsler</p>	<p>Forslag til danske målepunkter: 16.3.i. Gennemsnitlig ventetid i retssystemet 16.3.ii. Antal langvarige varetægtsfængslinger 16.3.iii. Antal ubetingede anbringelser i strafcelle</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andel af volds ofre, som har rapporteret inden for de seneste 12 måneder, at de har været offer, til en kompetent myndighed eller anden anerkendt konfliktløsningsmekanisme • Andel af ikke-dømte tilbageholdte i forhold til det samlede antal indsatte i fængsler 	

DELMÅL 16.4. BEKÆMP ORGANISERET KRIMINALITET OG ULOVLIGE STRØMME AF PENGE OG VÅBEN

Inden 2030 skal ulovlige penge- og våbenstrømme reduceres væsentligt, og indsatsen for inddrivelse og tilbagelevering af stjålne værdier og bekæmpelse af alle former for organiseret kriminalitet skal styrkes.

FN indikator(er):

16.4.1. Den totale værdi af indgående og udgående ulovlige pengestrømme (i US dollars)

16.4.2. Andel af konfiskerede håndvåben og lette våben, som er registreret og sporet i henhold til internationale standarder og retlige instrumenter

Forslag til danske målepunkter:

16.4.i. Antal underretninger om hvidvask

Øvrige forslag:

- Den totale værdi af indgående og udgående ulovlige pengestrømme
- Andel af konfiskerede håndvåben og lette våben, som er registreret og sporet i henhold til internationale standarder og retlige instrumenter

DELMÅL 16.5. NEDBRING KORRUPTION OG BESTIKKELSE BETYDELIGT

Alle former for korruption og bestikkelse skal nedbringes betydeligt.

FN indikator(er):

16.5.1. Andel af personer, der har været i kontakt med en offentligt ansat mindst én gang og som betalte bestikkelse til en offentligt ansat, eller som blev bedt om bestikkelse af en offentlig ansat indenfor de seneste 12 måneder

16.5.2. Andel af virksomheder, der mindst én gang har været i kontakt med en offentligt ansat og som betalte bestikkelse til en offentligt ansat, eller som blev bedt om bestikkelse af en offentlig ansat indenfor de seneste 12 måneder

Forslag til danske målepunkter:

16.5.i. Oplevet korruption

Øvrige forslag:

DELMÅL 16.6. SKAB EFFEKTIVE, ANSVARLIGE OG GENNEMSIGTIGE INSTITUTIONER

Der skal udvikles effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner på alle niveauer.

FN indikator(er):

16.6.1. De primære statsudgifter, som andel af det godkendte budget, opdelt efter sektor (eller budgetkode eller lignende)

16.6.2. Andel af befolkning, der var tilfreds med deres seneste oplevelse af en offentlig tjenesteydelse

Forslag til danske målepunkter:

16.6.i. Tillid til danske institutioner blandt den voksne del af befolkningen

Øvrige forslag:

DELMÅL 16.7. GARANTÉR AT ALLE BESLUTNINGER TAGES PÅ EN INKLUDERENDE OG REPRÆSENTATIV MÅDE

Der skal sikres lydhøre, inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative beslutningsprocesser på alle niveauer.

FN indikator(er):

16.7.1. Andel af stillinger (opdelt på køn, alder, personer med handicap og befolkningsgrupper) ved offentlige institutioner (nationale og lokale beslutningsmyndigheder, offentlige serviceerhverv og retsvæsenet) i sammenligning med den nationale fordeling

16.7.2. Andel af befolkning, som mener, at beslutningsprocesser er inkluderende og lydhøre, opdelt på køn, alder, handicap og befolkningsgruppe

Forslag til danske målepunkter:

16.7.i. Stemmeprocent til valg i kommuner, regioner, Folketinget og Europa-Parlamentet

Øvrige forslag:

- Andel lovforslag, der sendes i høring samt længden af høringen

DELMÅL 16.8. STYRK UDVIKLINGSLANDENES DELTAGELSE I MELLEMSTATSLIGE INSTITUTIONER

Udviklingslandenes deltagelse i globale mellemstatslige institutioner skal udbygges og styrkes.

FN indikator(er):

16.8.1. Andel af medlemmer og stemmerettigheder fra udviklingslande i internationale organisationer

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette kan forklares ved delmålets direkte fokus på udviklingslande og vanskeligheder ved at måle Danmarks bidrag til at styrke udviklingslandenes deltagelse i mellemstatslige institutioner.

Øvrige forslag:

DELMÅL 16.9. GIV ALLE FØDELSATTEST OG RETLIG IDENTITET

Inden 2030 skal der gives retlig identitet til alle, herunder fødselsregistrering.

FN indikator(er):

16.9.1. Andel af børn under fem år, hvor fødsel er blevet registreret af en civil myndighed, opdelt på alder

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette kan forklares ved, at alle børn født i Danmark registreres i CPR-registreret, hvorved alle har en retlig identitet.

Øvrige forslag:

DELMÅL 16.10. BESKYT GRUNDLÆGGENDE FRIHEDSRETTIGHEDER OG GIV AKTINDSIGT

Der skal sikres offentlig adgang til information og beskyttelse af fundamentale frihedsrettigheder i henhold til international lovgivning og internationale aftaler.

FN indikator(er):

16.10.1. Antal af bekræftede mord, bortførelser, tvungne forsvindinger, vilkårlige tilbageholdelser og tortur mod journalister og associerede mediefolk, fagforeningsmedlemmer og menneskerettighedsforkæmpere indenfor de seneste 12 måneder

16.10.2. Antal af lande, der har vedtaget og afgivet konstitutionelle, lovmæssige og/eller politiske garantier for offentlig adgang til information

Forslag til danske målepunkter:

16.10.i. Antal domme, der gives i henhold til straffelovens § 266 b, racismeparagraffen

Øvrige forslag:

- Antal personer, der udsættes for hadforbrydelser

DELMÅL 16.A. FOREBYG OG BEKÆMP VOLD, TERRORISME OG KRIMINALITET

Relevante nationale institutioner skal styrkes, blandt andet gennem internationalt samarbejde, for at opbygge kapacitet på alle niveauer og i særdeleshed i udviklingslandene for at forhindre vold og bekæmpe terrorisme og kriminalitet.

FN indikator(er):

16.a.1. Tilstedeværelse af uafhængige nationale menneskerettighedsinstitutioner, der opfylder Paris-principperne

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til dette delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 16.B. UDBRED OG HÅNDHÆV IKKE-DISKRIMINERENDE LOVE OG POLITIKKER

Ikke-diskriminerende love og politikker til støtte for en bæredygtig udvikling skal fremmes og håndhæves.

FN indikator(er):

16.b.1. Andel af befolkning, der rapporterer at have følt sig diskrimineret eller forfulgt indenfor de seneste 12 måneder som følge af ulovlig diskrimination i henhold til de internationale menneskerettigheder

Forslag til danske målepunkter:

16.b.i. Antal sager, der er behandlet i Ligebehandlingsnævnet

Øvrige forslag:

- Antal personer, der udsættes for hadforbrydelser

DELMÅL 16.1. REDUCÉR VOLD OVERALT

Dansk målepunkt 16.1.i. Antal ofre for anmeldte forbrydelser

Begrundelse

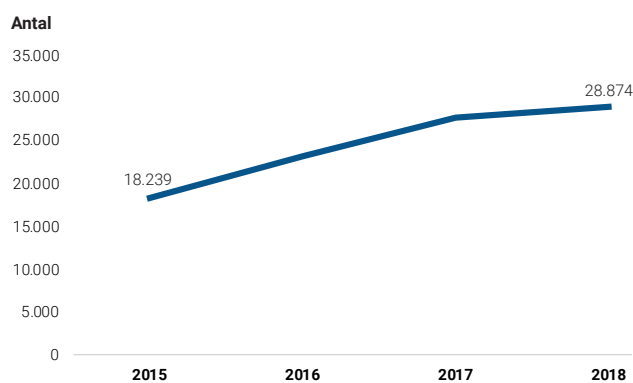
Der findes mange former for vold, herunder fysisk, psykisk og seksuel vold. En indikation på voldens omfang i Danmark er antallet af ofre for vold. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre antallet af ofre for anmeldte voldsforbrydelser. Målepunktet kan opgøres på køn, alder og typer af voldsforbrydelser. Det skal bemærkes, at der er tale om ofre for anmeldte voldsforbrydelser. Vold, der ikke anmeldes, kan ikke registreres, og derfor undervurderer målepunktet forventeligt det reelle omfang af vold i Danmark. I den anden ende trækker dog, at målepunktet alene ser på ofre for anmeldte forbrydelser; det vil sige, at voldsforbrydelser, for hvilke en eller flere gerningsmænd frifindes, også indgår.

Tendens

Fra 2015 til 2018 er antallet af ofre for voldsforbrydelser steget fra 18.239 til 28.874, svarende til cirka 58 procent.

Baseline

Figur 207 Antal ofre for anmeldte voldsforbrydelser

Note: Figuren viser udviklingen i antallet af ofre for anmeldte voldsforbrydelser i perioden 2015-2018. Voldsforbrydelser inkluderer vold og lignende mod offentlig myndighed, manddrab og forsøg på manddrab, simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod liv og lemmer, forbrydelse mod den personlige frihed og trusler. Ofre i alle aldersgrupper er inkluderet.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

Dansk målepunkt 16.1.ii. Tilbagefald til ny voldskriminalitet for fængselsdømte

Begrundelse

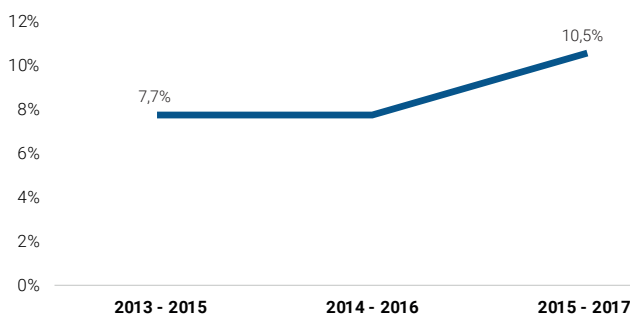
Et centralt fokus i debatten om at reducere omfanget af vold har handlet om rehabilitering af voldskriminelle og dermed forebyggelse af, at de tidligere voldsdømte personer begår nye forbrydelser. Tidligere voldsdømte personer står for en væsentlig del af de voldsforbrydelser, der begås i Danmark, og derfor er de tidligere voldsdømte personer en væsentlig målgruppe, hvis omfanget af vold i Danmark skal reduceres permanent. I Danmark står kriminalforsorgen for en del af den rehabiliterende indsats. I forlængelse heraf er et konkret forslag til målepunkt at opgøre andelen af personer, som tidligere er dømt til fængsel for voldsforbrydelser, der dømmes for ny voldskriminalitet indenfor en toårig periode.

Tendens

Statistikken for perioden 2013-2017 viser, at mellem 7,7 og 10,5 procent af alle personer, der er dømt til fængsel for voldskriminalitet, begår ny kriminalitet indenfor to år efter deres løsladelse. Efter et fald til lige under 8 procent i perioden 2013-2016 steg andelen ved den seneste opgørelse for perioden 2015-2017. Det svarer til at lidt mere end hver tiende person, der er dømt til fængsel for voldsforbrydelser, begår ny voldskriminalitet indenfor en periode på to år.

Baseline

Figur 208 Andel af tidligere fængselsdømte personer, der dømmes for ny voldskriminalitet

Note: Figuren viser udviklingen i andel af tidligere fængselsdømte personer, der dømmes for ny voldskriminalitet i perioden 2013-2017. Voldsforbrydelser inkluderer vold og lignende mod offentlig myndighed, manddrab og forsøg på manddrab, simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod liv og lemmer, forbrydelse mod den personlige frihed og trusler.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓	✓		

DELMÅL 16.2. STOP MISHANDLING, UDNYTTELSE, MENNESKEHANDEL OG VOLD MOD BØRN

Dansk målepunkt 16.2.i. Antal underretninger om børn og unge

Begrundelse

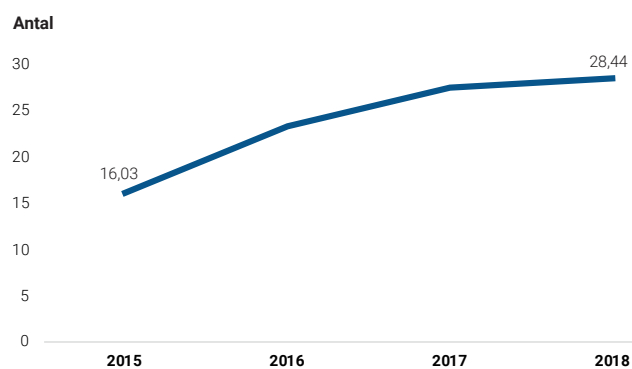
Fokus i debatten om dette delmål har i høj grad handlet om udsatte børn og unge, der udsættes for omsorgssvigt fra dem, der skulle passe på dem. Alle børn har ret til en tryk barndom og opvækst, men alligevel findes der børn i Danmark, der vokser op i utrygge hjem præget af misbrug og omsorgssvigt med alvorlige og langvarige konsekvenser til følge for både barnet og samfundet. I Danmark er der underretningspligt, når man oplever børn og unge, der lever under omsorgstruende forhold. Der har de senere år været oplysningskampagner om børns rettigheder og pligten til at underrette myndighederne. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre antallet af unikke børn, om hvem der er foretaget mindst én underretning. Målepunktet kan fordeles på kommuner og årsag til indberetning. Det skal bemærkes, at en stigning i underretninger kan skyldes øget opmærksomhed på underretningspligten snarere end en øget forekomst af omsorgssvigt blandt børn og unge.

Tendens

I perioden 2015-2018 har antallet af underretninger per 1.000 børn været stigende. I 2015 var der cirka 16 underretninger per 1.000 børn. I 2018 var dette antal steget til cirka 28 underretninger per 1.000 børn.

Baseline

Figur 209 Antal underretninger per 1.000 børn i alderen 0-17 år

Note: Figuren viser udviklingen i antal underretninger per 1.000 børn i alderen 0-17 år i perioden 2015-2018. I statistikken tælles børn med underretning, hvor årsagen til underretningen har været enten overgreb mod et barn/en ung, for eksempel seksuelt eller voldeligt, anden form for omsorgssvigt overfor et barn/en ung, højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne eller utilstrækkelig omsorg fra forældre.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓		✓				

Dansk målepunkt 16.2.ii. Magtanvendelse overfor børn og unge

Begrundelse

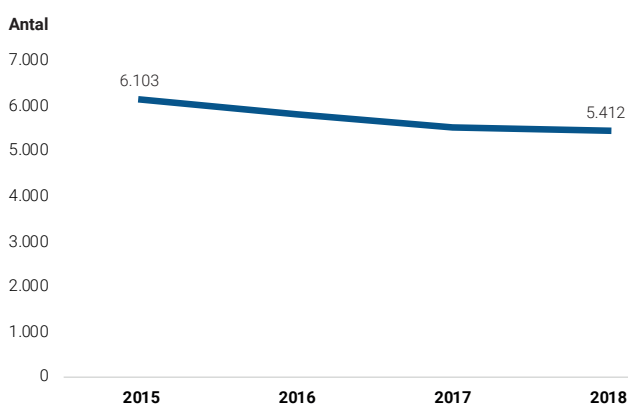
Relateret til debatten om omsorgssvigt af udsatte børn og unge har været magtanvendelse. Magtanvendelse er når børn og unge ikke frivilligt medvirker ved at give samtykke til hjælp eller en anden foranstaltning. I nogle tilfælde kan det være nødvendigt for fagprofessionelle at anvende magt for at forhindre et barn eller en ung i at gøre skade på sig selv. Men magtanvendelsen skal begrænses. Derfor er et konkret forslag til målepunkt at opgøre antallet af indberetninger om magtanvendelse på børne- og ungeområdet.

Tendens

I perioden 2015-2018 er der sket et fald i antallet af indberetninger om magtanvendelse. Hvor der i 2015 blev indberettet 6.103 tilfælde, var antallet i 2018 5.412 tilfælde, hvilket svarer til et fald på cirka 11 procent.

Baseline

Figur 210 Antal indberetninger om magtanvendelse på børne- og ungeområdet

Note: Figuren viser udviklingen i antal indberetninger om magtanvendelse på børne- og ungeområdet i perioden 2015-2018.

Kilde: Socialstyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓				✓		

DELMÅL 16.3. STYRK RETSSIKKERHEDEN, OG GIV ALLE ADGANG TIL RETFÆRDIG RETTERGANG

Dansk målepunkt 16.3.i. Gennemsnitlig ventetid i retssystemet

Begrundelse

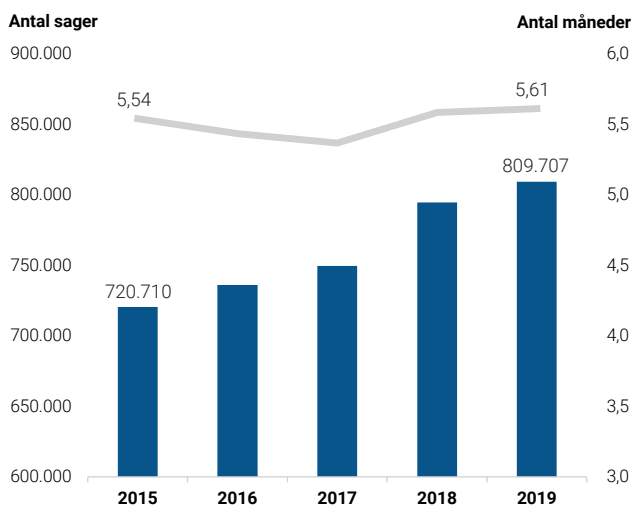
Lange ventetider i retsvæsnen og sager, der trækker i langdrag til gene for alle parter, har optaget meget af debatten under dette delmål. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre den gennemsnitlige ventetid i retssystemet. Konkret opgøres den tid, der går, fra byretten modtager sagen, til sagsbehandlingen afsluttes. Målepunktet kan opgøres efter straffesagstype. Der fokuseres på byretten, da 95 procent af sagerne bliver behandlet ved denne instans.

Tendens

I perioden 2015-2019 er der sket en mindre stigning i den gennemsnitlige ventetid i retssystemet. I 2015 var den totale sagsbehandlingstid ved byretten cirka 5,5 måneder, mens den i 2019 var steget til cirka 5,6 måneder. I samme periode steg antallet af sager ved byretten med cirka 12 procent fra 720.710 til 809.707.

Baseline

Figur 211 Antal modtagne sager og gennemsnitlig sagsbehandlingstid ved byretterne

Note: Figuren viser udviklingen i antal modtagne sager i byretterne og udviklingen i gennemsnitlig sagsbehandlingstid ved byretterne målt i antal måneder i perioden 2015-2019. Figuren inkluderer et simpelt gennemsnit af sager indenfor straffesager, civile sager, fogedsager, dødsboskiftesager og insolvenssager.
Kilde: Danmarks Domstole

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 16.3.ii. Antal langvarige varetægtsfængslinger

Begrundelse

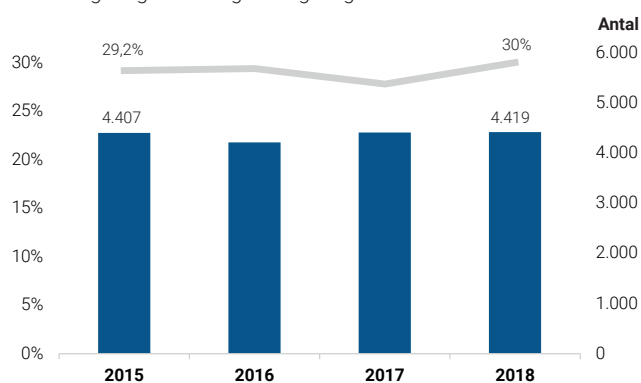
Et andet aspekt af retssikkerheden er langvarige varetægtsfængslinger, især i tilfælde, hvor det ender med, at tiltalen frafalder. Langvarige varetægtsfængslinger kan opleves som uretfærdige, idet mange af de varetægtsfængslede personer, i modsætning til dømte personer, tilbringer dagene isoleret fra omverdenen uden adgang til eksempelvis arbejde eller socialt samvær. Derfor er et forslag til målepunkt at opgøre antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Langvarige varetægtsfængslinger defineres som varetægtsfængslinger over 90 dage. Målepunktet kan nuanceres i forhold til længde og sagsområde.

Tendens

Det samlede antal langvarige varetægtsfængslinger har i perioden 2015-2018 været relativt stabilt. I 2018 var der 4.419 varetægtsfængslinger, der varede over 90 dage. Dette svarer til en andel af alle varetægtsfængslinger på 30 procent.

Baseline

Figur 212 Andel af langvarige varetægtsfængslinger og samlet antal langvarige varetægtsfængslinger

Note: Figuren viser andel af varetægtsfængslinger, der er langvarige og det samlede antal langvarige varetægtsfængslinger i perioden 2015- 2018. Langvarige varetægtsfængslinger defineres som varetægtsfængslinger, der varer i mere end 90 dage inden dom i første instans.

Kilde: Rigsadvokaten og Justitsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 16.3.iii. Antal ubetingede anbringelser i strafcelle

Begrundelse

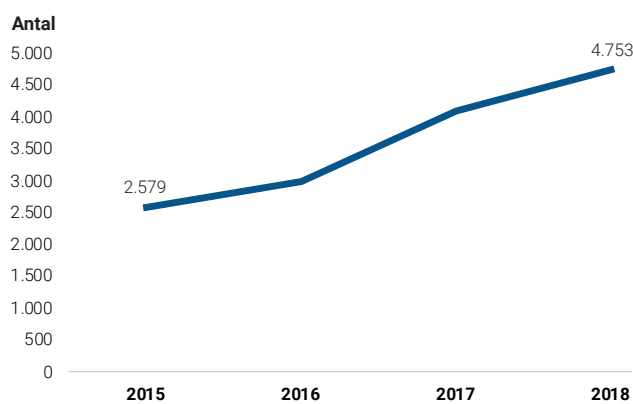
Relateret til debatten om de langvarige varetægtsfængslinger er brugen af strafcelle. Strafcelle indebærer, at den indsatte isoleres 23 timer i døgnet i en særlig celle, hvorudover der er en times gårdtur i døgnet sammen med personale. Isolation kan være en stor psykisk belastning. Derfor er et forslag at følge udviklingen i brugen af strafcelle i Danmark. Det konkrete forslag til målepunkt er at opgøre antallet af ubetingede anbringelser i strafcelle.

Tendens

Antal ubetingede anbringelser i strafcelle er næsten fordoblet mellem 2015 og 2018. Antallet var i 2018 4.753 mod 2.579 i 2015, svarende til en stigning på cirka 84 procent.

Baseline

Figur 213 Antal ubetingede straffelleanbringelser

Note: Figuren viser udviklingen i antal ubetingede straffelleanbringelser (isolation) i form af straffelleanbringelse/udelukkelse fra fællesskab med andre indsatte i perioden 2015-2018.

Kilde: Kriminalforsorgen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 16.4. BEKÆMP ORGANISERET KRIMINALITET OG ULOVLIGE STRØMME AF PENGE OG VÅBEN

Dansk målepunkt 16.4.i. Antal underretninger om hvidvask

Begrundelse

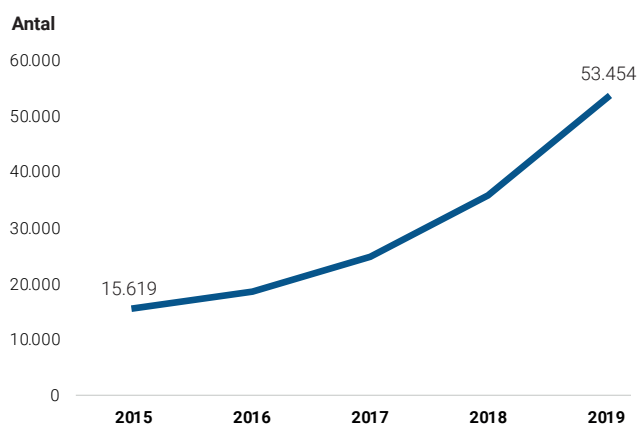
I de seneste år har en række hvidvasksager fyldt mediebilledet i Danmark såvel som i udlandet. Et konkret forslag til målepunkt er derfor at måle på antallet af underretninger om mulig hvidvask til Hvidvasksekretariatet hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK). Målepunktet kan opgøres efter, hvem der underretter (for eksempel pengeinstitutter), og om underretningen videregives til øvrige myndigheder. Hvidvask er ofte en del af alvorlig og organiseret kriminalitet, hvorfor målepunktet også giver en indikation af omfanget af organiseret kriminalitet. Det ville ligeledes have været relevant at måle på størrelsen af sagerne om hvidvask, men sådanne data er ikke tilgængelige. Derudover må der antages at være et mørketal for det reelle omfang af hvidvask i Danmark på grund af strømmenes uretmæssige og potentielt ulovlige karakter.

Tendens

Antallet af underretninger om hvidvask er mere end tredoblet fra 2015 til 2019. Antallet af underretninger om hvidvask er steget med en annualiseret flerårig vækstrate *Compound annual growth rate (CAGR)* på 36 procent i den betragtede periode.

Baseline

Figur 214 Antal underretninger til Hvidvasksekretariatet

Note: Figuren viser udviklingen i antal underretninger til Hvidvasksekretariatet hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) om mulig hvidvask i perioden 2015-2019.
Kilde: Hvidvasksekretariatet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 16.5. NEDBRING KORRUPTION OG BESTIKKELSE BETYDELIGT

Dansk målepunkt 16.5.i. Oplevet korruption

Begrundelse

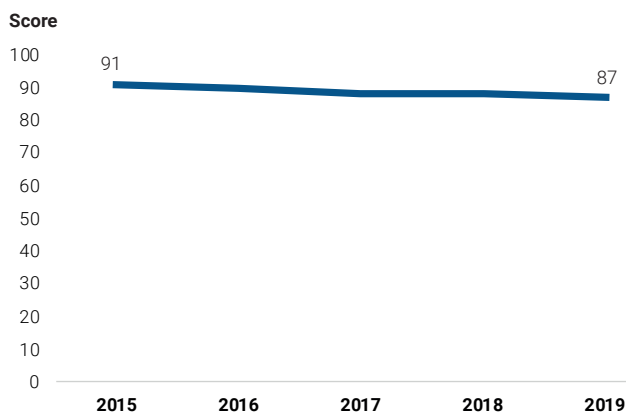
Danmark topper listerne som et af verdens mindst korrupte lande. Omfanget af bestikkelse er dog svært at opgøre, netop fordi det er noget, der sker i det skjulte eller som en del af de uskrevne regler i visse lande. Derfor opgøres korruption i et givet land også typisk ved den oplevede korruption hos eksperter og forretningsfolk. Et forslag til målepunkt er at benytte *Transparency Internationals Corruption Perceptions Index (CPI)*. Dette indeks måler opfattelsen af korruption i den offentlige sektor og går fra 0 til 100, hvor 100 udtrykker det laveste niveau af oplevet korruption – eller den bedst mulige placering.

Tendens

Den oplevede korruption i den offentlige sektor i Danmark er lav. Med andre ord opnår Danmark en af de højeste indeksværdier i *Transparency Internationals* måling. Fra 2015 til 2019 har scoren dog været svagt faldende. En del af forklaringen på dette kan være, at oplevelsen i andre lande er forbedret.

Baseline

Figur 215 Danmarks score på *Corruption Perceptions Index*

Note: Figuren viser udviklingen i Danmarks score i *Transparency Internationals* indeks for opfattelsen af korruption, *Corruption Perceptions Index (CPI)* i perioden fra 2015 til 2019. Indekset går fra 0 til 100, hvor 100 er det laveste niveau for oplevet korruption. Data er fra perioden 2015-2019.

Kilde: *Transparency International*

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 16.6. SKAB EFFEKTIVE, ANSVARLIGE OG GENNEMSIGTIGE INSTITUTIONER

Dansk målepunkt 16.6.i. Tillid til danske institutioner blandt den voksne del af befolkningen

Begrundelse

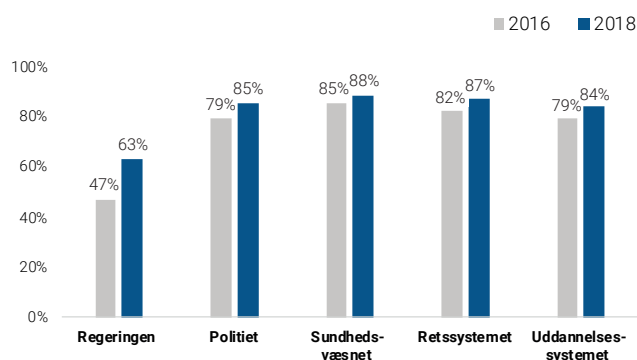
Det danske samfund er i høj grad baseret på tillid, og debatten om dette delmål har blandt andet fokuseret på netop vigtigheden af tillid til de offentlige institutioner som en grundsten i det danske demokrati og velfærdssamfund, hvor borgere og virksomheder skal kunne stole på, at offentlige institutioner forvalter skattemidlerne effektivt og til samfundets bedste. Derfor er et forslag til målepunkt at opføre andelen af befolkningen, der har tiltro til henholdsvis regeringen, politiet, sundhedsvæsenet, retssystemet og uddannelsessystemet.

Tendens

Tilliden til de offentlige institutioner i Danmark er relativ stor. Således ligger tilliden til politiet, sundhedsvæsenet, retssystemet og uddannelsessystemet på mellem 84 og 88 procent, afhængigt af institution. Andelen har været stigende fra 2016 til 2018. Den laveste grad af tillid opnår regeringen, som 63 procent af den voksne befolkning har tillid til.

Baseline

Figur 216 Andel af befolkningen, der er tilfreds med og har tillid til danske institutioner

Note: Figuren viser andelen af befolkningen, der angiver at være tilfreds og have tiltro til den nationale regering og institutioner i perioden 2016-2018. Undersøgelsen foretages hvert andet år og blev foretaget første gang for Danmark i 2016.

Kilde: OECD

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 16.7. GARANTÉR AT ALLE BESLUTNINGER TAGES PÅ EN INKLUDERENDE OG REPRÆSENTATIV MÅDE

Dansk målepunkt 16.7.i. Stemmeprocent til valg i kommuner, regioner, Folketinget og Europa-Parlamentet

Begrundelse

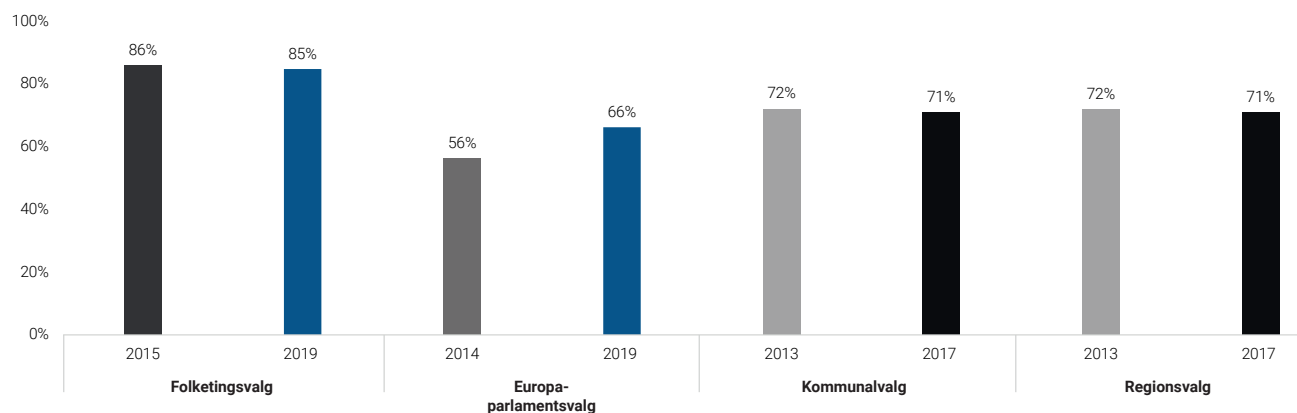
I et repræsentativt demokrati er det vigtigt, at befolkningen gør sin stemme gældende og derigennem opnår indflydelse på det samfund, den er en del af. Derfor er et forslag til målepunkt at opføre stemmeprocenten, det vil sige andelen af stemmeberettigede i befolkningen, der afgiver deres stemme ved valg til henholdsvis kommuner, regioner, Folketinget og Europa-Parlamentet. Disse instanser udgør de centrale niveauer for demokratisk beslutningstagning. Målepunktet kan opgøres på landsdele.

Tendens

Stemmeprocenten i Danmark er relativt høj og har været relativt stabil, når man sammenligner stemmeprocenten ved det seneste og det forrige valg. Undtagelsen er valget til Europa-Parlamentet, hvor andelen i 2019 var 10 procentpoint højere end ved det forrige valg i 2014. Generelt er valgdeltagelsen størst ved valg til Folketinget, hvor stemmeprocenten i 2019 var 85 procent.

Baseline

Figur 217 Andel af stemmeberettigede borgere, der stemte ved det seneste og det forrige valg

Note: Figuren viser udviklingen i andel af stemmeberettigede i befolkningen, der deltog ved det seneste og det forrige Europa-Parlaments-, regions-, folketings- og kommunalvalg. Data er fra 2013-2019 og dækker de to seneste valg på de pågældende niveauer.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓	✓	✓				

DELMÅL 16.8. STYRK UDVIKLINGSLANDENES DELTAGELSE I MELLEMSTATSLIGE INSTITUTIONER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplering af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette kan forklares ved delmålets direkte fokus på udviklingslande og vanskeligheder ved at måle Danmarks bidrag til at styrke udviklingslandenes deltagelse i mellemstatslige institutioner.

DELMÅL 16.9. GIV ALLE FØDELSATTEST OG RETLIG IDENTITET

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Dette kan forklares ved, at alle børn født i Danmark registreres i CPR-registreret, hvorved alle har en retlig identitet.

DELMÅL 16.10. BESKYT GRUNDLÆGGENDE FRIHEDSRETTIGHEDER OG GIV AKTINDSIGT

Dansk målepunkt 16.10.i. Antal domme, der gives i henhold til straffelovens § 266 b, racismeparagraffen

Begrundelse

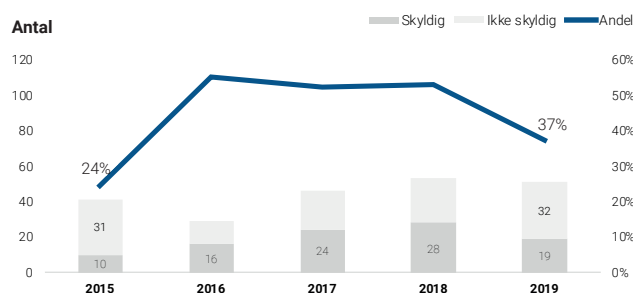
Debatten om dette delmål har fokuseret på ytringsfrihed, racisme og LGBTI+-personers rettigheder og sikkerhed. Et konkret forslag til målepunkt er i den forbindelse antal domme afsagt efter den såkaldte racismeparagraf, § 266 b i straffeloven. Antallet af domme vil indikere, hvor mange gange ytringsfriheden bruges eller snarere misbruges til at krænke andres rettigheder med grundlag i racistiske ytringer. Målepunktet kan fordeles på afgørelsestype.

Tendens

Antallet af afgørelser i henhold til racismeparagraffen er relativt lavt. I 2019 var der 51 sager, hvoraf de tiltalte blev kendt skyldige i 19 af sagerne, svarende til 37 procent. Året før, 2018, var der 53 sager. Her var andelen, der blev dømt skyldig imidlertid højere, nemlig 53 procent. Det relativt begrænsede antal afgørelser gør dog, at det er svært at udelukke, at variationer på tværs af år kan tilskrives tilfældigheder.

Baseline

Figur 218 Antal afgjorte domme, der er afsagt i henhold til straffelovens § 266 b, racismeparagraffen

Note: Figuren viser antallet af afgjorte sager, der gives i henhold til straffelovens §266b, racismeparagraffen, i perioden 2015-2019. Dette inkluderer både hovedforhold samt biforhold, men den sidstnævnte forholdstype består kun af en minoritetsandel. Sagerne er fordelt på afgørelsestype.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 16.A. FOREBYG OG BEKÆMP VOLD, TERRORISME OG KRIMINALITET

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, eller som adskiller sig væsentligt fra FN's indikator. Der er modtaget få forslag til målepunkter for dette delmål.

DELMÅL 16.B. UDBRED OG HÅNDHÆV IKKE-DISKRIMINERENDE LOVE OG POLITIKKER

Dansk målepunkt 16.b.i. Antal sager, der er behandlet i Ligebehandlingsnævnet

Begrundelse

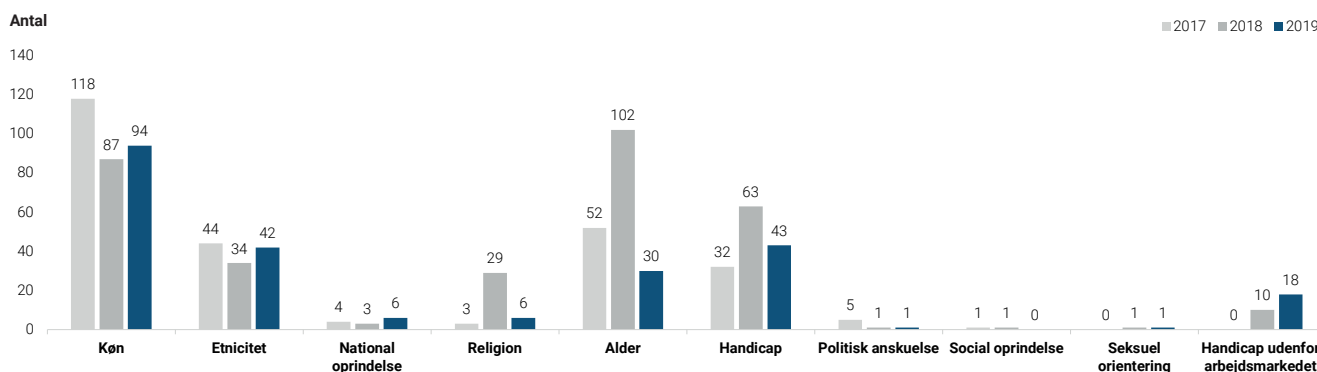
Diskriminationsdebatten under dette delmål har især omhandlet forskelsbehandling på grund af køn, alder, handicap og etnicitet. I Danmark kan borgere, der oplever forskelsbehandling, klage til Ligebehandlingsnævnet, der behandler klager over forskelsbehandling indenfor og udenfor arbejdsmarkedet. Derfor er det et forslag til målepunkt at opgøre antallet af sager, der behandles i Ligebehandlingsnævnet, opdelt på de enkelte sagstyper, herunder køn, alder og handicap. Målepunktet medvirker til at informere om og nuancere udbredelsen af forskelsbehandling, og hvilke former for forskelsbehandling, der er mest udbredt.

Tendens

I 2019 var det især sager om kønsdiskrimination, der fyldte i Ligebehandlingsnævnet. Året før var det aldersdiskrimination, der fyldte. Generelt er det køn, handicap, etnicitet og alder, der er fokus for de fleste afgørelser i Ligebehandlingsnævnet. De seneste år er der dog sket en stigning i afgjorte sager om diskrimination af personer med handicap udenfor arbejdsmarkedet.

Baseline

Figur 219 Antal afgjorte sager i Ligebehandlingsnævnet fordelt på sagstype

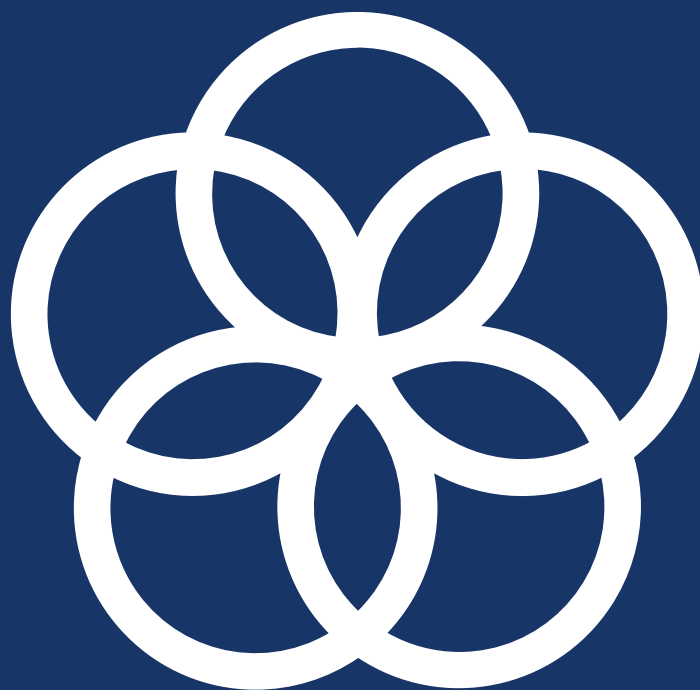

Note: Figuren viser udviklingen i antal sager, som Ligebehandlingsnævnet har behandlet i perioden 2017-2019. Sagerne er fordelt på typer af sager. På grund af tidligere registreringspraksis kan tal fra 2015-2016 ikke tilføjes opgørelsen. Kilde: Ankestyrelsen

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

VERDENSMÅL 17: PARTNERSKABER FOR HANDLING

Vi skal revitalisere det globale partnerskab for bæredygtig udvikling og styrke midlerne til at nå målene

Et globalt perspektiv

Verdensmål 17 handler om at styrke det globale partnerskab for bæredygtig udvikling og at bruge mange forskellige midler til at nå målene. I princippet peger verdensmålet på en lang række strukturelle elementer, der skaber rammerne for, at verdens lande ved fælles hjælp kommer i mål med verdensmålene; verdensmål 17 støtter dermed de øvrige 16 verdensmål.

Verdensmål 17 er det mål med flest delmål. De handler blandt andet om, at vi skal fremme partnerskaber på tværs af erhvervsliv, civilsamfund, forskning og politik, og om at dele viden og teknologier på tværs af alle skel. Der er også delmål, der sigter mod at styrke frihandel mellem landene, om at opkræve skatter til at finansiere det nationale budget, og om at de mest udviklede lande giver udviklingsbistand til verdens mindst udviklede lande. Delmålene benævnt med a, b, c under de øvrige 16 verdensmål omhandler også partnerskaber og midler til at opnå de enkelte verdensmål. Disse er tæt knyttet til implementeringen af de respektive verdensmål, mens verdensmål 17 retter sig mere bredt til implementeringen af alle verdensmålene.

Et dansk perspektiv

I Danmark har vi stærke traditioner for at løse udfordringer på tværs af sektorer i Danmark. Vi har en lang tradition for at være engageret internationalt og deltage i globale partnerskaber for bæredygtig udvikling. Den åbne danske økonomi understøtter overordnet set mobilisering af finansiering, samhandel samt deling af viden og teknologi. Samtidig bidrager reguleringen til at beskytte miljø, klima og mennesker.

Debatten, om hvad der er vigtigt i en dansk sammenhæng, har peget i flere retninger. I debatter og høringsprocesser har der for nogle af delmålene været ganske få eller ingen forslag til konkrete målepunkter. Der har overordnet set været to vinkler på udviklingen af målepunkter. En del har foreslået at opgøre Danmarks støtte til den globale bæredygtige udvikling og især i udviklingslandene. Det er foreslået at opgøre størrelsen af den danske udviklings-

bistand, samhandel og investeringer. Gennem samhandel med udviklingslandene understøtter Danmark udviklingslandenes udvikling og integration i det globale marked. Danske investeringer i udviklingslandene sker ad forskellige kanaler, herunder private virksomheders investeringer og via ordninger med hel eller delvis offentlig finansiering såsom Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU), samt Eksportkreditter til danske virksomheder (EKF).

I inddragelsesaktiviteterne har der også været forslag om at opgøre danske universiteters samarbejder med universiteter i udviklingslandene som indgang til at vurdere status på deling af viden og teknologi. Endelig er der peget på civilsamfundets deltagelse i partnerskaber og betydningen af menneskerettighederne for bæredygtig udvikling. Målepunkter, der opgør et rent ressourceinput i form af bevillinger og lignende, er fravalgt, idet det i sig selv ikke indikerer en effekt.

En anden del har fokuseret på, hvordan vi her i Danmark arbejder med at implementere verdensmål 17. Mange har foreslået at opgøre antal og karakteren af partnerskaber på tværs af sektorer og aktører i det danske samfund, heriblandt partnerskaber etableret i kommunerne. Flere finder det vigtigt at udvikle nye metoder og indikatorer til at måle den bæredygtige udvikling i Danmark på en sammenhængende måde. Arbejdet med et grønt nationalregnskab og udvikling af danske målepunkter for verdensmålene ses som skridt i denne retning. Endelig har flere foreslået måling af kohærens i politikker. Øget politikkohærens styrker indsatsen for bæredygtig udvikling ved at sikre at forskellige politikker understøtter hinanden fremfor at modarbejde hinanden. OECD har opstillet en række parametre til at vurdere politikkohærens. Disse er dog vanskelige at omdanne til konkrete målepunkter i en dansk sammenhæng.

Danske målepunkter

Tabel 17 på næste side indeholder en kort præsentation af otte forslag til nye danske målepunkter og desuden 22 øvrige forslag til nye danske målepunkter for verdensmål 17 fordelt på 19 delmål. De respektive forslag til nye danske målepunkter beskrives efter tabellen.

Tabel 17. Forslag til danske målepunkter for verdensmål 17

	<p>DELMÅL 17.1. STYRK UDVIKLINGSLANDENES EVNE TIL AT INDSAMLE EGNE SKATTEINDTÆGTER</p> <p>National ressourcemobilisering skal styrkes, blandt andet gennem international støtte til udviklingslande, for at forbedre den nationale kapacitet til skatte- og andre indtægtsopkrævninger.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>17.1.1. Statens samlede indtægter som andel af BNP, opdelt på kilde</p> <p>17.1.2. Andel af det nationale budget, der finansieres af nationale skatteindtægter</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>N/A</p> <p>Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse. Danmarks Statistik måler på statens samlede skatteindtægter og andel af det nationale budget, der er finansieret af skatteindtægter som led i målingen af FN-indikatorerne. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> Virksomheders og personers brug af skattely Andel af dansk bistand, der går til at understøtte skatteopkrævningskapaciteten i udviklingslandene
	<p>DELMÅL 17.2. INDFRI UDVIKLEDE LANDES FORPLIGTELSE TIL AT GIVE UDVIKLINGSBISTAND</p> <p>Udviklede lande skal leve fuldt op til deres officielle forpligtelser til at give udviklingsbistand, herunder mange udviklede landes løfte om at nå målet på 0,7 procent af bruttonationalproduktet i udviklingsbistand (ODA/BNI) til udviklingslande og 0,15 procent til 0,20 procent af ODA/BNI til de mindst udviklede lande. ODA-ydere tilskyndes til at sætte et mål om at give mindst 0,20 procent af ODA/BNI til de mindst udviklede lande.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>17.2.1. Netto officiel udviklingsbistand, samlet og til de mindst udviklede lande, som andel af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udviklings (OECD) udviklingskomites donorerers samlede bruttonationalindkomst (BNI)</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>N/A</p> <p>Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse. Danmarks Statistik måler på dansk udviklingsbistand som led i målingen af FN-indikatorerne. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.</p>	<p>Øvrige forslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fordeling af dansk udviklingsbistand
	<p>DELMÅL 17.3. MOBILISÉR FINANSIELLE RESSOURCER TIL UDVIKLINGSLANDE</p> <p>Inden 2030 skal landbrugsproduktiviteten og indkomsterne for små-skala fødevarerproducenter fordobles, særligt for kvinder, oprindelige folk, familielandbrug, husdyrbrug og fiskere, herunder gennem sikret og lige adgang til jord, andre produktionsressourcer og tilførsler, viden, finansielle tjenester, markeder og muligheder for værditilvækst, samt beskæftigelse uden for landbruget.</p>	
<p>FN indikator(er):</p> <p>17.3.1. Direkte udenlandske investeringer (FDI), ulandsbistand og Syd-Syd-samarbejde som en andel af det samlede nationale budget</p> <p>17.3.2. Størrelsen af pengeoverførsler til hjemland fra emigranter (i US dollars) som andel af samlet BNP</p>	<p>Forslag til danske målepunkter:</p> <p>17.3.i. Direkte udenlandske investeringer i udviklingslande og de mindst udviklede lande</p> <p>17.3.ii. Migranternes pengeoverførsler ud af Danmark</p>	<p>Øvrige forslag:</p>

DELMÅL 17.4. BISTÅ UDVIKLINGSLANDE MED AT GØRE DERES GÆLD BÆREDYGTIG

Udviklingslande skal hjælpes til at opnå langsigtet og bæredygtig gæld gennem koordinerede politikker, der skal fremme finansiering, sanering og restrukturering af gæld, alt efter hvad der er passende, og den eksterne gæld for meget gældsatte fattige lande skal adresseres med henblik på at nedsætte gældspresset.

FN indikator(er):

17.4.1. Gældydelse som en andel af eksport af varer og tjenesteydelser

Forslag til danske målepunkter:

17.4.i. Privat gæld i Danmark

Øvrige forslag:

- Udviklingslandenes gældsudydelse til Danmark i forhold til dansk import fra udviklingslandene
- Danmarks gældsletelse til udviklingslandene

DELMÅL 17.5. INVESTÉR I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der skal vedtages og implementeres investeringsfremmende tiltag for de mindst udviklede lande.

FN indikator(er):

17.5.1. Antal af lande, der har vedtaget og implementeret investeringsfremmende tiltag for de mindst udviklede lande

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke overlapper med målepunkter i andre verdensmål, der opgør blandt andet danske investeringer i udviklingslandene og dansk import fra udviklingslandene. Der henvises til blandt andet målepunkt 17.3.i. om danske direkte private investeringer i udviklingslandene.

Øvrige forslag:

- Mobilisering af total og privat kapital gennem Danidas erhvervsplatform
- Investeringer i de mindst udviklede lande gennem Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU)

DELMÅL 17.6. ØG VIDENSDELING OG ADGANG TIL VIDENSKAB, TEKNOLOGI OG INNOVATION

Der skal forbedres Nord-Syd-, Syd-Syd- og det regionale triangulære samarbejde samt det internationale samarbejde omkring, og adgang til, videnskab, teknologi og innovation, og øges vidensdeling igennem gensidige aftalte vilkår, herunder forbedret koordinering af eksisterende mekanismer, især på FN-niveau, og gennem en global teknologi-faciliteringsmekanisme.

FN indikator(er):

17.6.1. Antal af videnskabelige- og/eller teknologiske samarbejdsaftaler og programmer mellem lande, opdelt efter type af samarbejde

17.6.2. Fastnetinternetabonnementer per 100 indbyggere, opdelt på hastighed

Forslag til danske målepunkter:

17.6.i. Antal udvekslingsophold for udenlandske studerende i Danmark og for danske studerende i udlandet

Øvrige forslag:

- Global eksport af miljø- og energiteknologi

DELMÅL 17.7. UDBRED MILJØVENLIGE TEKNOLOGIER I UDVIKLINGSLANDE

Udvikling, overførsel, udbredelse og spredning af miljøtilpassede teknologier til udviklingslande på gunstige vilkår, herunder koncessionsvilkår og begunstigede vilkår, skal fremmes, efter gensidig aftale.

FN indikator(er):

17.7.1. Den samlede størrelse af godkendt finansiering til udviklingslande, der er afsat til at fremme udvikling, overførsel, udbredelse og spredning af miljøtilpassede teknologier

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse, hvilket kan forklares ved delmålets direkte fokus på udviklingslande.

Øvrige forslag:

- Grøn bistand til udviklingslandene

DELMÅL 17.8. STYRK VIDENSKAB OG INNOVATION I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Teknologibanken og videnskab-, teknologi- og innovationskapacitets-opbygningsmekanismer skal igangsættes for de mindst udviklede lande inden 2017, og der skal ske et øget brug af støtteteknologier, især informations- og kommunikationsteknologier.

FN indikator(er):

17.8.1. Andel af personer, der bruger internettet

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål, og de har hovedsageligt omhandlet udviklingsbistandens størrelse.

Øvrige forslag:

- Forskningsbistand til udviklingslande

DELMÅL 17.9. STYRK UDVIKLINGSLANDENES KAPACITET TIL AT OPNÅ VERDENSMÅLENE

International støtte til implementering af effektiv og målrettet kapacitetsopbygning i udviklingslande skal styrkes, for at støtte nationale planer til implementering af verdensmålene for bæredygtig udvikling, herunder gennem Nord-Syd-, Syd-Syd- og triangulært samarbejde.

FN indikator(er):

17.9.1. Dollarværdien af finansiel og teknisk bistand (herunder gennem Nord-Syd-, Syd-Syd- og trekants-samarbejde)

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål, og de har hovedsageligt omhandlet udviklingsbistandens størrelse.

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.10. PROMOVÉR UNIVERSELT HANDELSSYSTEM UNDER WTO

Der skal fremmes et universelt, regelbaseret, åbent, ikke-diskriminerende og retfærdigt multilateralt handelssystem under Verdenshandelsorganisationen, blandt andet gennem forhandlingskonklusionerne fra "Doha-udviklingsdagsordenen".

FN indikator(er):

17.10.1. Globalt vægtet tarifgennemsnit

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

Øvrige forslag:

- Civilsamfundets inddragelse i beslutninger om Danmarks indgåelse af handelsaftaler
- Antallet af danske handelsaftaler (og handelsaftaler, som EU har indgået med virkning for Danmark), der har et særligt kapitel om forbrugerrettigheder

DELMÅL 17.11. ØG UDVIKLINGSLANDENES EKSPORT

Udviklingslandenes eksport skal øges betydeligt, og der skal særligt stiles efter at fordoble de mindst udviklede landes andel af den globale eksport inden 2020.

FN indikator(er):

17.11.1. Udviklingslande og de mindst udviklede landes andel af den globale eksport

Forslag til danske målepunkter:

17.11.i. Dansk import fra udviklingslande

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.12. FJERN HANDELSBARRIERER FOR DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der skal implementeres rettidig toldfri og kvotefri markedsadgang for alle de mindst udviklede lande, i overensstemmelse med Verdenshandelsorganisationens beslutninger, blandt andet ved at sikre at regler vedrørende præferenceoprindelsesland, gældende for import fra de mindst udviklede lande, er gennemsigtige og enkle, og bidrager til at give lettere markedsadgang.

FN indikator(er):

17.12.1. Gennemsnitstariffer, som udviklingslande, de mindst udviklede lande og små østater under udvikling, står overfor

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.13. STYRK DEN GLOBALE ØKONOMISKE STABILITET

Den globale makroøkonomiske stabilitet skal forbedres, blandt andet gennem koordination og kohærens af politikker.

FN indikator(er):

17.13.1. Makroøkonomiske instrumenter

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Danmarks Statistik måler idag på status for en række makroøkonomiske instrumenter som led i målingen af FN's indikatorer. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.14. STYRK SAMMENHÆNGEN I POLITIKKER FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Politikkohærens for bæredygtig udvikling skal styrkes.

FN indikator(er):

17.14.1. Antal af lande, der har mekanismer på plads til at øge politikkoherens i forhold til bæredygtig udvikling

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globale gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende opgørelse af politikkoherens baseret på OECD's anbefalede elementer til implementering af politikkoherens. Det er ikke muligt med nuværende data at opgøre et dansk målepunkt.

Øvrige forslag:

- Vurdering af Danmark på grundlag af OECD-indikatorerne for politikkoherens
- Antal offentlige udbud med krav til bæredygtighed
- Integration af verdensmålene i danske politikker

DELMÅL 17.15. RESPEKTÉR HVERT LANDS RET TIL AT FØRE EGEN POLITIK FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Der skal udvises respekt for hvert lands politiske handlerum og lederskab i forhold til at indføre og implementere politikker til udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling.

FN indikator(er):

17.15.1. Udstrækning af brug af landes egne resultatbaserede rammer og planlægningsværktøjer opdelt efter, hvem der leverer udviklings-samarbejdet

Forslag til danske målepunkter:

17.15.i. Danmarks score på *Commitment to Development Index*

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.16. STYRK DET GLOBALE PARTNERSKAB FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Det globale partnerskab for bæredygtig udvikling skal styrkes, suppleret af partnerskaber med mange forskellige interessenter, der mobiliserer og deler viden, ekspertise, teknologi og finansielle ressourcer, for at støtte alle lande i at nå verdensmålene for bæredygtig udvikling, især udviklingslandene.

FN indikator(er):

17.16.1. Antal af lande, der rapporterer fremskridt indenfor multi-stakeholder udviklingseffektive monitoreringsrammer, der støtter opnåelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling

Forslag til danske målepunkter:

N/A
Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globale gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse, herunder blandt andet et forslag om at opgøre det såkaldte TOSSD. Forslaget indgår i listen af øvrige indikatorer.

Øvrige forslag:

- Anvendelsen af opgørelsen af Total Official Support for Sustainable Development (TOSSD)
- Antal årlige verdensmålarrangementer med involvering af civilsamfundet

DELMÅL 17.17. TILSKYND TIL EFFEKTIVE PARTNERSKABER

Der skal tilskyndes og fremmes effektive offentlige partnerskaber, offentligt-private partnerskaber og civilsamfunds-partnerskaber, som bygger på erfaringer og ressourcestrategier fra partnerskaber.

FN indikator(er):

17.7.1. Mængden af *US dollars*, der afsættes til offentlig-private partnerskaber og civilsamfunds-partnerskaber

Forslag til danske målepunkter:

17.17.i. Antal danske virksomheder, der er medlem af *UN Global Compact*

17.17.ii. Andel af universiteternes samarbejdsaftaler, der vedrører forskning efter type af partner

Øvrige forslag:

- Antal nationale partnerskaber som f.eks. klimapartnerskaberne
- Antal kommuner med handleplaner for opfølgning på verdensmålene
- Antal verdensmål-vejledere i kommunerne per 1000 borgere
- Indgåede forskningssamarbejdsaftaler med universiteterne
- Antal offentlig-private samarbejder

DELMÅL 17.18. GIV ADGANG TIL BEDRE OG MERE PÅLIDELIGE DATA

Inden 2020 skal støtten til kapacitetsopbygning i udviklingslandene øges, herunder til de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater, for i væsentlig grad at øge tilgængeligheden af høj kvalitet, opdateret og pålidelig data, der er disaggregeret efter indkomst, køn, alder, race, etnicitet, migrationsstatus, handicap, geografisk placering og andre relevante karakteristika i en national kontekst.

FN indikator(er):

17.18.1. Andel af bæredygtige udviklingsindikatorer produceret på nationalt niveau med komplet opdeling, hvor relevant i henhold til målet, og i overensstemmelse med de grundlæggende principper for officiel statistik

17.18.2. Antallet af lande, der har national lovgivning, der retter sig efter de grundlæggende principper for officiel statistik

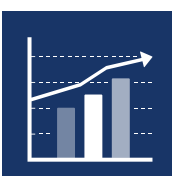
17.18.3. Antal af lande med en national plan for statistisk data, der er fuldt finansieret og i gang med at blive implementeret, opdelt efter finansieringskilde

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Danmarks Statistik opgør allerede to ud af de tre FN-indikatorer for dette delmål, herunder hvorvidt kvaliteten af dansk statistik styres efter Adfærdskodeks for europæiske statistikker, og hvorvidt der er en plan for produktion og finansiering af officiel statistik i Danmark. Den tredje FN-indikator omhandler national produktion af indikatorer for bæredygtig udvikling, hvilket denne rapport bidrager til. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.19. FIND BEDRE MÅLEMETODER FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Inden 2030 skal der bygges videre på eksisterende initiativer for at udvikle måling af fremskridt mod bæredygtig udvikling, som supplerer bruttonationalproduktet, og den statistiske kapacitetsopbygning i udviklingslandene skal støttes.

FN indikator(er):

17.19.1. Dollarværdien af alle ressourcer, der er afsat til at styrke den statistiske kapacitet i udviklingslande

17.19.2. Andel af lande, som (a) har udført mindst én folketælling og husoptælling inden for de seneste 10 år, og som (b) har opnået 100 procent fødselsregistrering og 80 procent dødsfaldsregistrering

Forslag til danske målepunkter:

N/A

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

Øvrige forslag:

DELMÅL 17.1. STYRK UDVIKLINGSLANDENES EVNE TIL AT INDSAMLE EGNE SKATTEINDTÆGTER

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse. Danmarks Statistik måler på statens samlede skatteindtægter og andel af det nationale budget, der er finansieret af skatteindtægter som led i målingen af FN-indikatorerne. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

DELMÅL 17.2. INDFRI UDVIKLEDE LANDES FORPLIGTELSER TIL AT GIVE UDVIKLINGSBISTAND

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse. Danmarks Statistik måler på dansk udviklingsbistand som led i målingen af FN-indikatorerne. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

DELMÅL 17.3. MOBILISÉR FINANSIELLE RESSOURCER TIL UDVIKLINGSLANDE

Dansk målepunkt 17.3.i. Direkte udenlandske investeringer i udviklingslande og mindst udviklede lande

Begrundelse

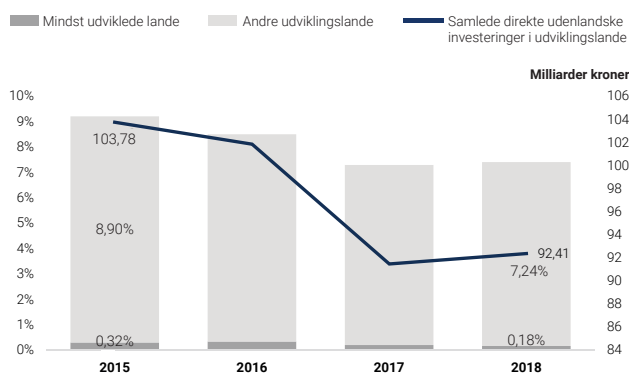
Danmark bidrager til at mobilisere finansielle ressourcer i udviklingslandene gennem udenlandske investeringer. I udviklingslandene udgør de direkte udenlandske investeringer en vigtig kilde til ekstra kapital og er potentielt en langt større finansieringskilde end de finansielle ressourcer, som landene har adgang til nationalt, og en eventuel støtte fra internationale offentlige kilder som udviklingsbistanden. Afhængig af investeringernes karakter bidrager de også med viden og teknologi samt med at skabe arbejdspladser og vækst i udviklingslandene. Som dansk målepunkt foreslås det at måle udviklingen i direkte udenlandske investeringer fra Danmark i udviklingslandene, herunder investeringer i datterselskaber og associerede virksomheder i udlandet, inklusive koncerninterne lån, hvor den danske investor har bestemmende indflydelse. Opgørelsen kan ikke tage højde for investeringer, som går gennem andre lande først og dermed ikke opgøres som kanaliseret til udviklingslande.

Tendens

Kun 7-9 procent af samtlige direkte udenlandske investeringer fra Danmark skete i udviklingslandene i perioden 2015-2018. De samlede direkte udenlandske investeringer i udviklingslandene er faldet både som procentandel af de samlede direkte udenlandske investeringer og i milliarder kroner i perioden. Sidstnævnte faldt med 12 milliarder kroner i perioden 2015-2018. Andelen af de samlede direkte udenlandske investeringer i de mindst udviklede lande er meget begrænset og viser ligeledes en faldende tendens fra 2015-2018.

Baseline

Figur 220 Direkte udenlandske investeringer i udviklingslande og de mindst udviklede lande som andel af de samlede direkte udenlandske investeringer

Note: Figuren viser udviklingen i direkte udenlandske investeringer fra Danmark til udviklingslande og de mindst udviklede lande som andel af de samlede direkte udenlandske investeringer fra Danmark opgjort i procent og i kroner. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Nationalbank

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 17.3.ii. Migranternes pengeoverførsler ud af Danmark

Begrundelse

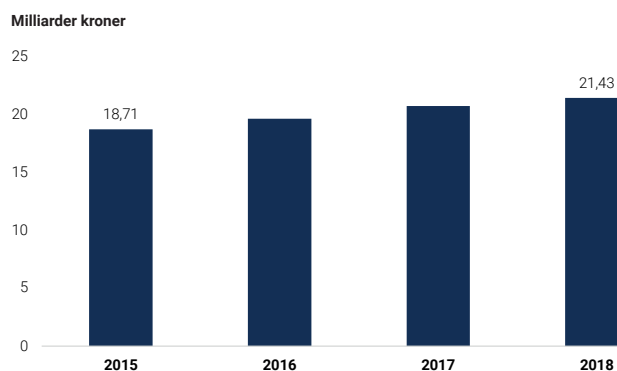
Migranternes pengeoverførsler til deres hjemlande kan udgøre en vigtig og stabil kilde til udenlandsk kapital. I rapporten 'Migration and Remittances - Recent Developments and Outlook, Migration and Development brief 31, 2019' vurderer Verdensbanken, at migranternes pengeoverførsler i 2018 var den største kilde til udenlandsk finansiering i lav- og mellemindkomstlande med undtagelse af Kina. Den vurderer, at overførslerne var mere end tre gange størrelsen af den officielle udviklingsbistand og tæt på samme niveau som direkte udenlandske investeringer. Estimerne fra Verdensbanken omfatter de fleste overførsler fra migranter på nær små pengeoverførsler eller overførsler via uformelle kanaler og dækker en stor del af verdens lande, herunder også Danmark. Det foreslåede målepunkt opgør migranternes overførsler ud af Danmark. Herved belyser det mobilisering af kapital fra migranter til potentiel investering og udvikling i deres hjemlande.

Tendens

Migranternes pengeoverførsler ud af Danmark er steget med 14,5 procent fra 2015-2018 og oversteg 20 milliarder kroner i samlede pengeoverførsler ud af Danmark i 2018.

Baseline

Figur 221 Migranternes pengeoverførsler ud af Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i migranternes pengeoverførsler (remitter) ud af Danmark i danske kroner. Data estimeres i amerikanske dollars, og er omregnet til danske kroner ved brug af den årlige gennemsnitskurs fra Danmarks Nationalbank. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Verdensbanken

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 17.4. BISTÅ UDVIKLINGSLANDE MED AT GØRE DERES GÆLD BÆREDYGTIG

Dansk målepunkt 17.4.i. Privat gæld i Danmark

Begrundelse

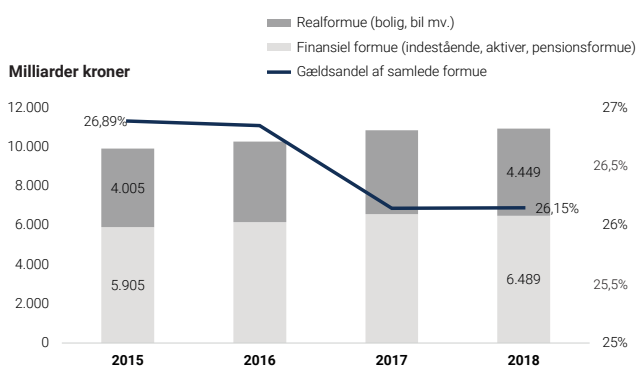
At danskerne stifter gæld, er ikke nødvendigvis en udfordring, så længe de er i stand til at betale gælden over tid. Danskerne stifter oftest gæld som privatpersoner, når de køber en bolig eller varige forbrugsgoder, for eksempel en bil. Bæredygtigheden i den private gæld kan derfor ikke ses isoleret fra de værdier og formuer, der samtidig opbygges. Især det danske realkreditsystem betyder, at danskerne har relativ nem adgang til at optage lån i boligen til en overkommelig pris, og at mange derfor stifter gæld i boligen. Derudover har danskerne samlet set store pensionsformuer. Forskellen mellem værdien af privatpersoners aktiver og deres gæld kaldes nettoformue. Det foreslås som dansk målepunkt at måle på den private gæld sammenlignet med private aktiver i Danmark for at belyse balancen herimellem, og hvorvidt gælden er bæredygtig.

Tendens

Andelen af danskernes private gæld af den samlede formue udgjorde i 2018 cirka 26 procent efter et fald fra 2016 til 2017. I samme periode er danskernes samlede formue steget med 6,4 procent. Den største del af formuen består af finansielle aktiver som indeståender i banker og pengeinstitutter, aktiver og pensionsformue og udgjorde cirka 60 procent af den samlede formue i 2018.

Baseline

Figur 222 De private husholdningers gæld og formue i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i real- og finansiell formue og gældsandel af den samlede formue. Data er fra perioden 2015-2018.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling - Geografi			Opdeling - Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 17.5. INVESTÉR I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke overlapper med målepunkter i andre verdensmål, der opgør blandt andet danske investeringer i udviklingslandene og dansk import fra udviklingslandene. Der henvises til blandt andet målepunkt 17.3.i. om danske direkte private investeringer i udviklingslandene.

DELMÅL 17.6. ØG VIDENSDELING OG ADGANG TIL VIDENSKAB, TEKNOLOGI OG INNOVATION

Dansk målepunkt 17.6.i. Antal udvekslingsophold for udenlandske studerende i Danmark og for danske studerende i udlandet

Begrundelse

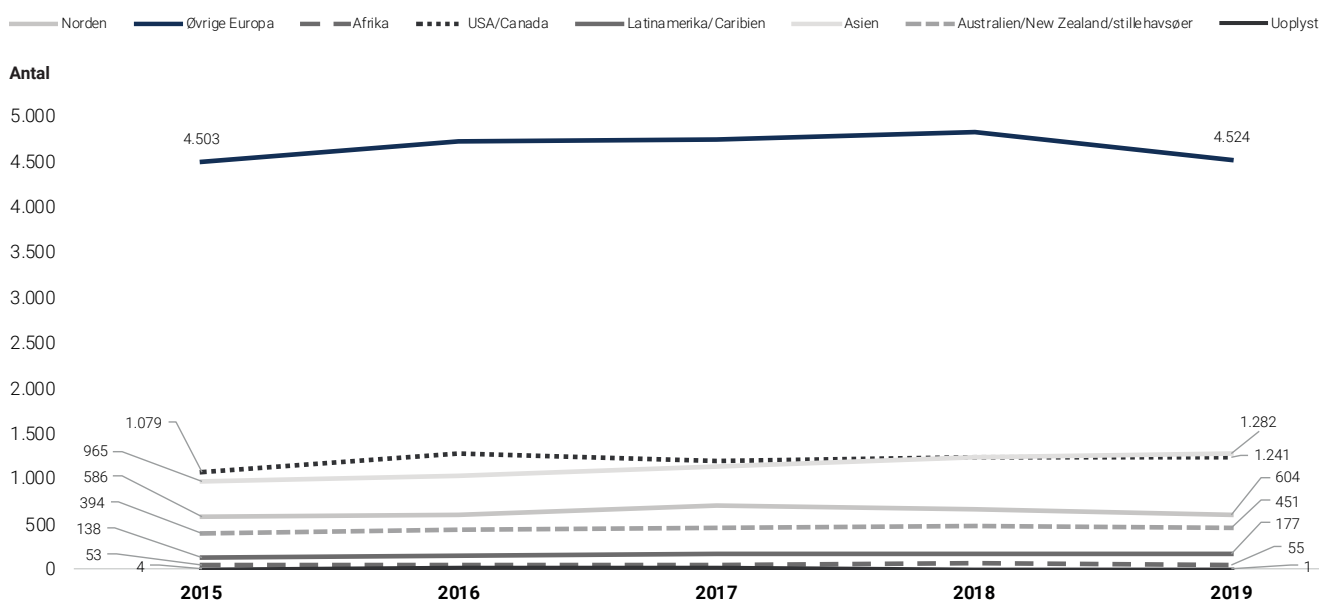
Gennem studier i andre lande kan studerende opbygge værdifuld viden og kapacitet, som de kan anvende i hjemlandet. Samtidig kan de opnå en forståelse for samfundsforhold og kulturen i de enkelte lande. Danske uddannelsesinstitutioner spiller en central rolle heri ved at optage udenlandske studerende på danske uddannelser, ligesom danske studerende kan blive optaget på udenlandske uddannelsesinstitutioner. Det foreslås at måle udviklingen i antal udvekslingsophold for udenlandske studerende til Danmark og for danske studerende til udlandet.

Tendens

Danske studerende havde cirka 40 procent flere udvekslingsophold i udlandet end udenlandske studerende havde i Danmark i perioden 2015-2019. Danske studerende havde gennemsnitlig flere udvekslingsophold i Afrika end i Latinamerika/Caribien i 2015 til 2019. Studerende fra Afrika havde i gennemsnit 53 udvekslingsophold i Danmark i perioden 2015-2019, mens danske studerende i gennemsnit havde 724 udvekslingsophold i Afrika i samme periode.

Baseline

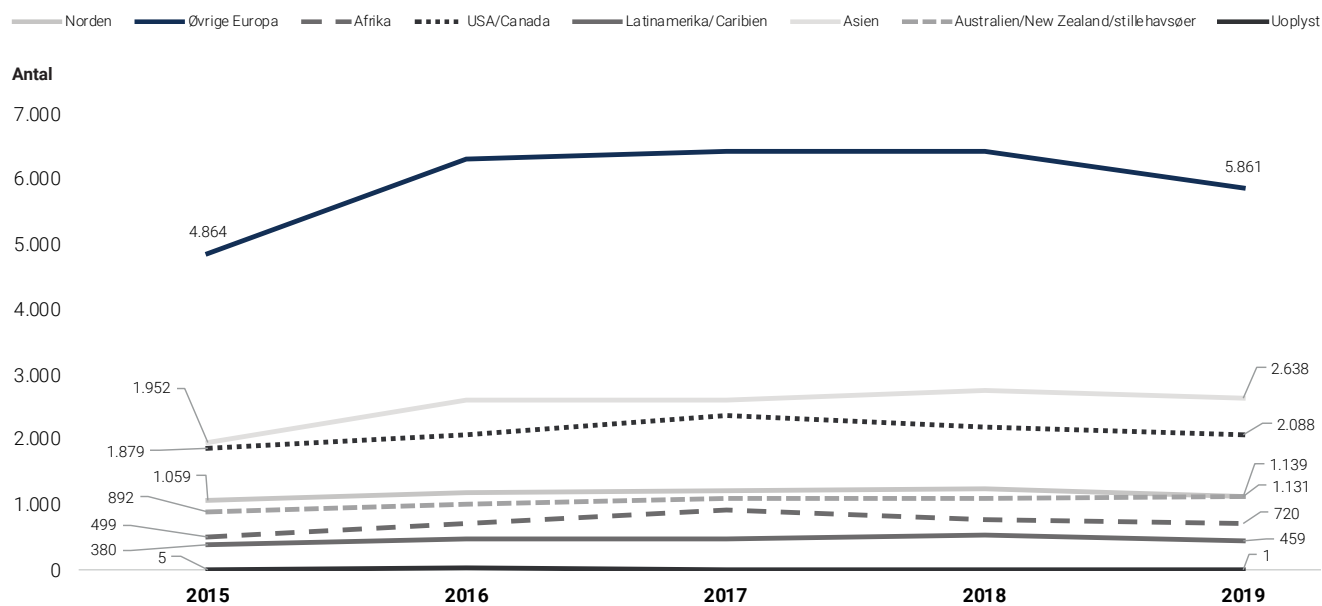
Figur 223 Antal udvekslingsophold for udenlandske studerende i Danmark

Note: Figuren viser udviklingen i udvekslingsophold for udenlandske studerende i Danmark. Den samme studerende kan være på flere ophold og herved tælle med flere gange. Data er fra perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

Figur 224 Antal udvekslingsophold for danske studerende i udlandet

Note: Figuren viser udviklingen i antal udvekslingsophold for danske studerende i udlandet. Den samme studerende kan være på flere ophold og herved tælle med flere gange. Data er fra perioden 2015-2019.
Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓			✓			

DELMÅL 17.7. UDBRED MILJØVENLIGE TEKNOLOGIER I UDVIKLINGSLANDE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse, hvilket kan forklares ved delmålets direkte fokus på udviklingslande.

DELMÅL 17.8. STYRK VIDENSKAB OG INNOVATION I DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplering af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål, og de har hovedsageligt omhandlet udviklingsbistandens størrelse.

DELMÅL 17.9. STYRK UDVIKLINGSLANDENES KAPACITET TIL AT OPNÅ VERDENSMÅLENE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål, og de har hovedsageligt omhandlet udviklingsbistandens størrelse.

DELMÅL 17.10. PROMOVÉR UNIVERSELT HANDELSSYSTEM UNDER WTO

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

DELMÅL 17.11. ØG UDVIKLINGSLANDENES EKSPORT

Dansk målepunkt 17.11.i. Dansk import fra udviklingslande

Begrundelse

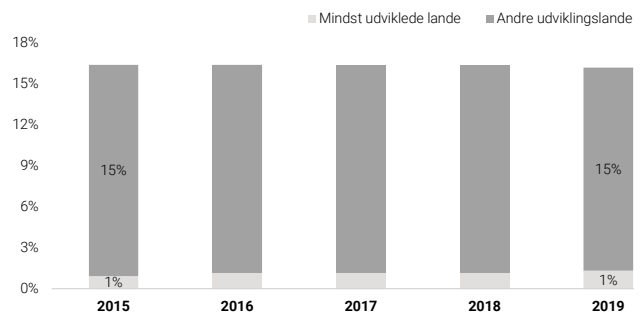
International handel er et vigtigt element i at skabe økonomisk vækst globalt og i det enkelte land. For Danmarks vedkommende bygger velstanden i høj grad på den store danske eksport af varer og tjenesteydelser. På samme måde kan international samhandel med udviklingslande bidrage til at støtte disse landes økonomiske udvikling og vækst. Et dansk målepunkt om andelen af den danske import fra udviklingslandene kan belyse, i hvor høj grad Danmark bidrager til at aftage udviklingslandenes eksport. Målepunktet supplerer det foreslåede danske målepunkt 10.a.i., der viser import fra udviklingslandene i mia. kr. som andel af den samlede import.

Tendens

Mindre end 1,5 procent af Danmarks import kommer fra de mindst udviklede lande. Importen er steget svagt siden 2015 og lå i 2019 på 1,33 procent af den samlede danske import. Andelen af den danske import, der kommer fra udviklingslandene, udgjorde 16,18 procent i 2019, hvilket er et svagt fald fra 2015. Import fra Kina, Tyrkiet, Indien og Bangladesh står samlet for 63 procent af den danske import fra udviklingslandene.

Baseline

Figur 225 Andel af importerede varer fra udviklingslande og de mindst udviklede lande af den samlede danske vareimport

Note: Figuren viser udviklingen i andel af importerede varer fra udviklingslandene efter landegruppe ud af den samlede vareimport. Data er fra perioden 2015-2019.

Kilde: Danmarks Statistik

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

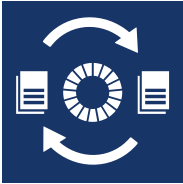
DELMÅL 17.12. FJERN HANDELSBARRIERER FOR DE MINDST UDVIKLEDE LANDE

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

DELMÅL 17.13. STYRK DEN GLOBALE ØKONOMISKE STABILITET

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerung af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Danmarks Statistik måler måler idag på status for en række makroøkonomiske instrumenter som led i målingen af FN's indikatorer. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

DELMÅL 17.14. STYRK SAMMENHÆNG I POLITIKKER FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper. For eksempel er der kommet forslag til målepunkter vedrørende opgørelse af politikkoherens baseret på OECD's anbefalede elementer til implementering af politikkoherens. Det er ikke muligt med nuværende data at opgøre et dansk målepunkt.

DELMÅL 17.15. RESPEKTÉR HVERT LANDS RET TIL AT FØRE EGEN POLITIK FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Dansk målepunkt 17.15.i. Danmarks score på *Commitment to Development Index*

Begrundelse

Danmark påvirker gennem sine politikker og handlinger andre lande på en lang række områder. Udviklingslandene bliver især påvirket af faktorer som samhandel, teknologi, sikkerhed og konflikt samt adgang til finansiering, herunder via udviklingssamarbejdet, såfremt de modtager dansk udviklingsbistand. Det er vanskeligt at måle den præcise påvirkning, som Danmark har på udviklingslandenes muligheder for at føre deres egen politik. Her kan et dansk målepunkt baseret på den globalt anerkendte måling *Commitment to Development Index* fra *Center for Global Development* bidrage til at belyse, i hvilken grad danske politikker på områderne udviklingsbistand, finansiering, samhandel, teknologi, sikkerhed, miljø samt migration vurderes at understøtte udviklingen i udviklingslandene.

Tendens

Danmark har gennemgående ligget i toppen af indekset – ofte på en førsteplads – og altid over gennemsnittet på de fleste områder frem til 2018. I det seneste indeks for 2020 rangerer Danmark højt på områderne udviklings-samarbejde og sikkerhed, mens Danmark opnår sin laveste placering på migration. Samlet ligger Danmark som nummer 10 i det internationale indeks.

Baseline

Figur 226 Danmarks placering på *Commitment to Development Index* og score på de syv kategorier

Rangering	Land	Finansiering	Investeringer	Migration	Handel	Miljø	Sikkerhed	Teknologi
1	Sverige	93	82	100	88	92	93	38
2	Frankrig	52	91	33	74	97	93	83
3	Norge	96	81	63	24	75	88	74
4	Storbritannien	83	94	22	80	90	100	38
5	Tyskland	69	88	50	91	84	77	32
...	...	...	...	...	...	...	...	...
10	Danmark	81	60	31	81	82	94	34

Note: Tabellen viser Danmarks score på kategorierne i *Commitment to Development Index* sammenlignet med de fem bedste lande i indekset i 2020. I *Commitment to Development Index* vurderes det, i hvor høj grad et udviklet lands politikker over en bred kam fremmer udvikling i udviklingslandene. Hver kategori vurderes på en score fra 0 til 100. Det er valgt at opgøre score for Danmarks og en række andre lande for at give et bedre udgangspunkt for at vurdere status, idet der kun er data for et enkelt år. Indekset ændrede opgørelsesmetode i 2019-2020, hvorfor det ikke er muligt at vise en tendens fra 2015 i denne baseline. Fremadrettet kan målepunktet opgøres på grundlag af indeksets opdaterede metode.

Kilde: Center for Global Development

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

DELMÅL 17.16. STYRK DET GLOBALE PARTNERSKAB FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplering af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. For eksempel er der kommet flere forslag til målepunkter vedrørende udviklingsbistandens størrelse, herunder blandt andet et forslag om at opgøre det såkaldte *Total Official Support for Sustainable Development* (TOSSD). Forslaget indgår i listen af øvrige indikatorer.

DELMÅL 17.17. TILSKYND TIL EFFEKTIVE PARTNERSKABER

Dansk målepunkt 17.17.i. Antal danske medlemmer af *UN Global Compact*

Begrundelse

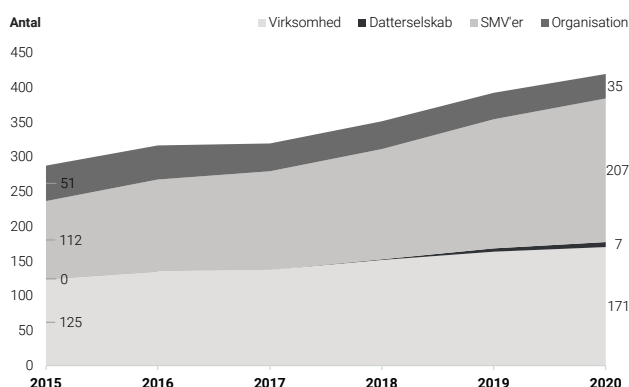
Der eksisterer og udvikles løbende mange partnerskaber på tværs af det danske samfund, som adresserer et eller flere aspekter af bæredygtig udvikling. Partnerskaberne bliver for størstedelens vedkommende ikke registeret, og det er derfor vanskeligt at måle udviklingen i antallet af partnerskaber i hele Danmark på tværs af sektorer og organisationer. En måde at belyse partnerskaber på er ved at måle udviklingen i udvalgte partnerskaber, hvor der eksisterer data. Det er tilfældet med blandt andet *UN Global Compact*, der har til formål at mobilisere virksomheder i hele verden til at arbejde for en mere bæredygtig fremtid. *UN Global Compact* er et frivilligt initiativ, som virksomheder kan tilmelde sig, og hvor de forpligter sig til at arbejde aktivt med ti principper for ansvarlig virksomhedsførelse, herunder menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorrupcion. De bidrager herigen- nem således også til verdensmålene. Det foreslås som dansk målepunkt at måle udviklingen i antal virksomheder og organisationer i Danmark, der er medlem af *UN Global Compact*.

Tendens

Der er 416 danske virksomheder og organisationer, der er medlem af *UN Global Compact* i 2020, hvilket er en stigning på 8 procent forhold til 2019. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) udgør cirka halvdelen af medlemmerne. I de senere år har flere organisationer, herunder civilsamfundsorganisationer, fonde, organisationer og myndigheder i den offentlige sektor og erhvervsorganisationer også tilmeldt sig *UN Global Compact*. Disse organisationstyper udgør 32 i 2020.

Baseline

Figur 227 Antal danske medlemmer i *UN Global Compact* efter organisationstype

Note: Figuren viser udviklingen i antal danske organisationer, der er medlem af *UN Global Compact* opgjort efter organisationstype fra 2015 til 2020. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) er defineret som virksomheder med færre end 250 fuldtidsansatte. Data er fra perioden 2015-2020.

Kilde: *UN Global Compact Network Denmark*

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning			
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst	Indkomst
✓						

Dansk målepunkt 17.17.ii. Andel af universiteternes samarbejds- aftaler, der vedrører forskning efter type af partner

Begrundelse

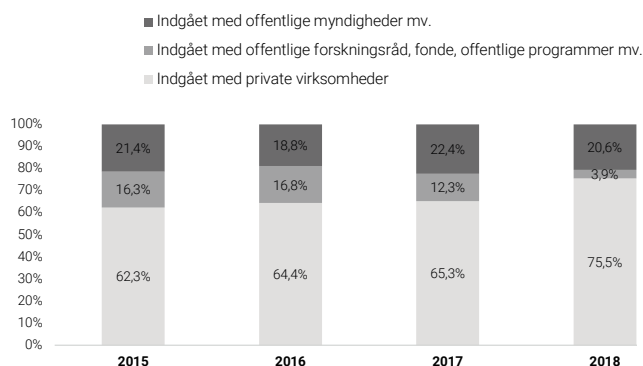
Danske universiteter har en lang tradition for at samarbejde om forskning med eksterne parter, herunder myndigheder, virksomheder og ikke-statslige aktører såsom fonde og civilsamfundsorganisationer. Overordnet set bidrager forskningssamarbejdet til at udveksle og udvikle vigtig viden for udviklingen af det danske samfund og globalt. Det udvider også i nogle sammenhænge universiteternes finansieringsgrundlag for forskningen. Samtidig rejser samarbejdsaftalerne ind i mellem spørgsmål om forskningens formål og uafhængighed. Det foreslåede danske målepunkt belyser andelen af samarbejdsaftaler vedrørende forskning, som universiteterne indgår, efter type af partner.

Tendens

En stigende andel af universiteternes samarbejdsaftaler om forskning indgås med private virksomheder. Andelen udgjorde to tredjedele af alle samarbejdsaftaler i 2018. Det hører med til billedet for 2018, at forskningsaftaler indgået med private virksomheder og nationale samt internationale offentlige forskningsråd, offentlige og private fonde, offentlige programmer mv. lagt sammen i én kategori i 2018. Andelen af samarbejdsaftaler med offentlige myndigheder var væsentligt lavere og lå på mellem 18,8 procent og 22,4 procent i perioden 2015-2018.

Baseline

Figur 228 Universiteternes samarbejdsaftaler om forskning opgjort efter type af samarbejdspartner

Note: Figuren viser udviklingen i universiteternes indgåede forskningsamarbejdsaftaler opgjort efter type af samarbejdspartner. Data er fra perioden 2015-2018.

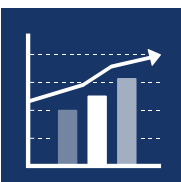
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet

Opdeling – Geografi			Opdeling – Befolkning		
Nationalt	Regionalt	Kommunalt	Køn	Alder	Herkomst
✓	✓				

DELMÅL 17.18. **GIV ADGANG TIL BEDRE OG MERE PÅLIDELIGE DATA**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Danmarks Statistik opgør allerede to ud af de tre FN-indikatorer for dette delmål, herunder hvorvidt kvaliteten af dansk statistik styres efter Adfærdskodeks for europæiske statistikker, og hvorvidt der er en plan for produktion og finansiering af officiel statistik i Danmark. Den tredje FN-indikator omhandler national produktion af indikatorer for bæredygtig udvikling, hvilket denne rapport bidrager til. Det vurderes at dække de væsentligste danske fokusområder i delmålet.

DELMÅL 17.19. **FIND BEDRE MÅLEMETODER FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING**

Der er ikke identificeret relevante danske målepunkter til supplerende af FN's globalt gældende indikatorer, som opfylder de metodiske principper, og som ikke alene måler på ressourceinput. Der er modtaget meget få forslag til målepunkter for dette delmål.

TAK TIL ALLE, DER HAR MEDVIRKET TIL AT GØRE VERDENSMÅL TIL VORES MÅL

Med denne rapport afsluttes Vores Mål-projektet. Der skal lyde en varm tak til alle, der har bidraget til at realisere ambitionen med at etablere målepunkter og en baseline for verdensmålene i Danmark. Vores Mål-projektet er i høj grad udtryk for et bredt samarbejde og et fælles projekt på tværs af det danske samfund. Uden det stærke engagement og den brede deltagelse, havde det ikke været muligt at udarbejde denne rapport.

Først og fremmest tak til alle, som har bidraget med engagement, deltagelse i workshops og debatter, med input til de mange høringer og med at dele deres viden og data. Det har været imponerende at se hvor mange, der har engageret sig, fra rigtig mange borgere på tværs af landet, til civilsamfund, virksomheder, erhvervsorganisationer og faglige organisationer, universiteter og vidensinstitutioner, lands- og lokalpolitikere, gymnasier, medier samt myndigheder i stat, regioner og kommuner.

Flere helt centrale parter har gjort Vores Mål-projektet muligt. Disse er 2030-panelet, Folketingets tværpolitiske 2030-netværk, der også har nedsat 2030-panelet, de danske fonde, Industriens Fond, Lundbeckfonden, Nordea-fonden, Rambøll Fonden, Realdania og Spar Nord Fonden, samt Danmarks Statistik.

2030-panelet tog i 2019 initiativ til at udvikle danske målepunkter og en baseline for alle 17 verdensmål i Danmark, og har gennem hele projektet ydet sparring, givet input til høringer og deltaget i debatter rundt om i landet. Måske vigtigst af alt har 2030-panelet og dets formand Steen Hildebrandt gennem flere år vedholdende arbejdet for at styrke implementeringen af verdensmålene i Danmark. Panelet tog i 2018 initiativ til at få etableret en dansk baseline, som kunne supplere målingen af de globale FN-indikatorer for verdensmålene. Det blev i første omgang til en baseline vedrørende verdensmål 11 om bæredygtig byudvikling udført af Dansk Arkitektur Center og Rambøll Management Consulting i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Danmarks Statistik samt finansieret af Realdania og Rambøll Fonden.

Folketingets tværpolitiske 2030-netværk var et af de første af sin art i verden, og har siden dets etablering været med til at drive Danmarks implementering af verdensmålene. Denne rapport overrækkes til 2030-netværket, og derpå begynder en ny fase, hvor politikere og andre beslutningstagere kan anvende rapporten til at vurdere status for den bæredygtige udvikling i Danmark og igangsætte konkrete handlinger.

De danske fonde, Industriens Fond, Lundbeckfonden, Nordea-fonden, Rambøll Fonden, Realdania og Spar Nord Fonden, har finansieret Vores Mål. De har med Vores Mål-projektet realiseret et fremsynet initiativ, der afspejler danske fondes tradition for at gøre en aktiv indsats for

udvikling af det danske samfund samt tradition for dialog og samarbejde med et bredt felt af interessenter i det danske samfund.

Den overordnede styring af Vores Mål-projektet er blevet varetaget af en styregruppe, der har fulgt projektet i alle dets faser. Styregruppen har bestået af: direktør Niels Ploug, Danmarks Statistik, kontorchef Henrik Bang, Danmarks Statistik, formand for 2030-panelet, professor Steen Hildebrandt, Aarhus Universitet, fondsdirektør Steffen Nørgaard, Spar Nord Fonden, projektchef Mikkel Suell Henriques, Realdania, projektleder Nanna Nyholm, Industriens Fond, Senior Vice President Regitze Reeh, Lundbeckfonden, regionsdirektør og medlem af 2030-panelet Simon Hansen, C40, CSR chef og medlem af 2030-panelet Malene Thiele, Dansk Erhverv, formand for 2030-netværket, forhenværende minister Kristian Jensen og næstformand for 2030-netværket, forhenværende minister Mette Gjerskov. Styregruppen har været en uvurderlig sparringspartner i den løbende udvikling af projektet. Det gælder ikke mindst, da COVID-19 pandemien ramte verden, og Danmark lukkede ned. Sammen med styregruppen blev projektet hurtigt omstillet til online-aktiviteter.

Danmarks Statistik har med deres statistikkyndige fageksperter indenfor hvert af de 17 verdensmål været helt afgørende i arbejdet med at udforske og indhente data til målepunkter og de mange baselines. I forlængelse heraf skal også lyde en stor tak til de mange myndigheder og organisationer, som har leveret data til de målepunkter, der baserer sig på oplysninger, som Danmarks Statistik ikke selv råder over.

Projekt-teamet har bestået af et partnerskab mellem Deloitte, Geelmuyden Kiese, Dansk Energi Management, Sweco, Kraka Advisory, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet.

Deloitte.

**GEEL-
MUYDEN
KIESE**

DANISH ENERGY MANAGEMENT
DEM
FOR SUSTAINABLE IMPACT

SWECO

KA kraka
advisory

RUC Roskilde Universitet

AALBORG UNIVERSITET

FORKORTELSER

AIDS Aquired Immune Deficiency Syndrome

ASC Aquaculture Stewardship Council

BMI Body Mass Index

BNP Bruttonationalprodukt

BNI Bruttonationalindkomst

BVP Bruttoværditilvækst

CAGR Compound annual growth rate

CH4 Metan

CITES Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora

CO2 Kuldioxid

CPI Corruption Perceptions Index

CPR Det Centrale Personregister

DANVA Dansk Vand- og Spildevandsforening

DCE Nationalt Center for Miljø og Energi på Aarhus Universitet

DMI Danmarks Meteorologiske Institut

DSB Danske Statsbaner

ECHA The European Chemicals Agency

EU Den Europæiske Union

Eurostat Statistical Office of the European Union

EØS Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

FGU Forberedende Grunduddannelse

FN De Forenede Nationer

FSC Forest Stewardship Council

GDPR General Data Protection Regulation

GHB Gamma-hydroxy-butyrat

GRUMO Grundvandsovervågning

HF Højere Forberedelseseksamen

HHX Højere Handelseksamen

HIV Human Immunodeficiency Virus

HORESTA Hotel-, Restaurant- og Turisterhvervet

HPV Human Papillomavirus

HTX Højere teknisk eksamen

ICILS International Computer and Information Literacy Study

IHR International Health Regulations

IKT Informations- og Kommunikationsteknologi

ILO International Labour Organization

IPCC Intergovernmental Panel on Climate Change

KOL Kronisk Obstruktiv Lungesygdom

LGBTI+ Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex

LSD Lysergic Acid Diethylamide

MSC Marine Stewardship Council

NEET Not in Employment, Education or Training

NFA Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

N2O Dinitrogenoxid (lattergas)

NNI Nettonationalindkomst

OECD Organisation for Economic Cooperation and Development

PBI Pesticidbelastning Index

PEFC Programme for the Endorsement of Forest Certification

RKI Ribers Kredit Information

SEDS Symmetric Extreme Dependency Score

STEM Science, technology, engineering, and mathematics

STX Studentereksamen

SØIK Sekretariatet for Økonomisk og International Kriminalitet

UNCLOS United Nations Convention for the Law of the Sea

UNDP United Nations Development Programme

UNFCCC United Nations Framework Convention on Climate Change

TI Transparency International

TOSSD Total Official Support for Sustainable Development

UN The United Nations

VIVE Det Nationale Forsknings- og Videnscenter for Velfærd

WHO World Health Organisation

197 danske målepunkter for en mere bæredygtig verden

Målepunkterne er fastlagt på baggrund af mere end 6.000 konkrete inputs fra borgere, virksomheder, interesseorganisationer, myndigheder i stat, region, og kommuner samt vidensinstitutioner, der har repræsenteret mere end 90 procent af danske arbejdspladser og hundredetusindevis af medlemmer.

Inputs er givet gennem www.voresmaal.dk, 29 events, workshops og debatter spredt over hele landet samt en omfattende høringsproces og bearbejdet af mere end 52 eksperter fra landets forskningsinstitutioner og Danmarks Statistik. For Verdensmål er Vores Mål.

Vores Mål er skabt med støtte fra:

INDUSTRIENS
FOND
FREMME - DANSK
KONKURRENCEVINE
The Danish Industry Foundation

NORDEA
FONDEN

ISBN
978-87-501-2358-3